

**TARİHİ KALE VE SURLARA YAPILAN ÇAĞDAŞ
MİMARİ EKLERİN KORUMA BAĞLAMINDA
DEĞERLENDİRİLMESİ: AVRUPA VE
TÜRKİYE'DEN ÖRNEKLER**

ANWAAR ANWAR MUBARAK ALGHARIBI

T.C.
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**Tarihi Kale ve Surlara Yapılan Çağdaş Mimari Eklerin Koruma Bağlamında
Değerlendirilmesi: Avrupa ve Türkiye'den Örnekler**

Anwaar Anwar Mubarak ALGHARIBI

Prof. Dr. Figen KIVILCIM ÇORAKBAŞ

YÜKSEK LİSANS
MİMARLIK ANABİLİM DALI

BURSA – 2024

ÖZET

Yüksek Lisans

Tarihi Kale ve Surlara Yapılan Çağdaş Mimari Eklerin Koruma Bağlamında
Değerlendirilmesi: Avrupa ve Türkiye'den Örnekler

Anwaar Anwar Mubarak ALGHARIBI

Bursa Uludağ Üniversitesi

Fen Bilimleri Enstitüsü

Mimarlık Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Figen KIVILCIM ÇORAKBAŞ

Bu tez, tarihi kale ve surlara eklenen çağdaş eklerin değerlendirilmesi için kriterler belirlenmesi ve yeni yapılacak ekler için tasarım ilkeleri geliştirilmesine yönelik bir çalışmadır. Bu amaçla seçilen örnekler üzerinden tarihi kale ve surlardaki çağdaş mimari müdahaleler ve müzeleştirme stratejileri incelenmiştir. Aynı zamanda bu çalışma, Avrupa ve Türkiye'de yer alan ve çağdaş eklere sahip olan sur ve kalelere odaklanan karşılaştırmalı bir çalışmadır. Dolayısıyla bu çalışmada tarihi kale ve surlara yakın zamanda yapılan çağdaş ekler incelenmekte ve eklerin işlevi, mimari özellikleri ve uygulanan çeşitli tasarım yaklaşımlarının avantaj ve dezavantajları analiz edilmiş ve değerlendirilmiştir.

Yöntem olarak, arşiv ve literatür araştırması, yerinde gözlem, karşılaştırmalı çalışma ve mekânsal analizlerden yararlanılmıştır. Tarihi belgeler, mimari çizimler ve çağdaş anlatılar, çalışılan yapı ve yerleşkelerin tarihini aktarmak için kullanılmıştır. Bu araştırma kapsamında, çağdaş koruma yaklaşımları, ICOMOS standartları ve uluslararası yasa ve bildirgelere uygun olarak, tarihi alanlara yapılacak yeni ekler için altı ana kriter belirlenmiştir. Bu kriterlerin ana amacı, tarihi yapılarla uyum içinde, onların kültürel miras değerlerine zarar vermeden kale ve surlara müdahale edilmesini sağlamaktır. Bu kriterler; (i) malzeme uyumu, (ii) görsel etki değerlendirmesi, (iii) geri dönüşebilirlik, (iv) ayırt edilebilirlik, (v) minimum müdahale ve (vi) tarihi araştırmanın yerinde sunumudur. Ayrıca bu çalışmada, modern ihtiyaçları karşılayan estetik ve işlevsel yeniliklerin, tarihi binaların özgün mimari niteliklerinden ödün vermeden nasıl uygulanabileceği tartışılmaktadır. Örnek alanları olarak, Avrupa'da King's Gate Caernarfon Kalesi, Morella Kalesi, Kunstmuseum Moritzburg, Garcimuñoz Şatoları ve Türkiye'de (İstanbul ve Bursa) Zindan Kapı Müzesi, Rumeli Hisarı Anadolu Hisarı ve bunların çağdaş ekleri seçilmiş, bu yapılar ve anıtlar mimari koruma bağlamında değerlendirilmiştir.

Son olarak, bu tez, tarihi binaların korunması ve yeniden işlevlendirilmesi konusunda gelecekte yapılacak araştırmalar için bir temel oluşturmaktadır. Önerilen yöntemler ve sonuçlar, benzer tarihi binalar üzerinde çalışacak araştırmacılara yol gösterebilir. Aynı zamanda bu çalışma, tarihi binaların korunmasının ve kullanılmasının kültürel mirasın geleceğe sürdürülebilir bir şekilde aktarılmasında oynadığı önemli rolü de vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çağdaş ek, kültürel mirası koruma, surlar ve kaleler, hisar, yeniden kullanım.

ABSTRACT

MSc Thesis

Evaluation of Contemporary Architectural Additions to Historical castles and Fortifications in the Context of Conservation: The Cases from Europe and Turkey

Anwaar Anwar Mubarak ALGHARIBI

Bursa Uludağ University

Graduate School of Natural and Applied Sciences

Department of Architecture

Supervisor: Prof. Dr. Figen KIVILCIM ÇORAKBAŞ

This thesis is a study aimed at establishing criteria for evaluating contemporary additions to historical castles and Fortifications (walls) and developing design principles for new additions. To this end, examples selected for the study have been used to examine contemporary architectural interventions and museumization strategies in historical castles and walls. This research also constitutes a comparative study focusing on walls and castles with contemporary additions in Europe and Turkey. Consequently, the study analyzes and evaluates the functions, architectural features, and advantages and disadvantages of various design approaches applied to recent contemporary additions to historical castles and walls.

The methodology includes archival and literature research, on-site observation, comparative analysis, and spatial analyses. Historical documents, architectural drawings, and contemporary narratives were employed to convey the history of the structures and sites studied. Within the scope of this research, six main criteria were established for new additions to historical areas, in accordance with contemporary conservation approaches, ICOMOS standards, and international laws and declarations. The primary aim of these criteria is to ensure interventions in castles and walls are harmonious with historical structures and do not harm their cultural heritage value. These criteria are (i) material compatibility, (ii) visual impact assessment, (iii) reversibility, (iv) distinguishability, (v) minimum intervention, and (vi) in-situ presentation of historical research. Additionally, the study discusses how aesthetic and functional innovations that meet modern needs can be implemented without compromising the original architectural qualities of historical buildings.

For sample areas, contemporary additions to King's Gate in Caernarfon Castle, Morella Castle, Kunstmuseum Moritzburg, Garcimuñoz Castles in Europe, and Zindan Kapı Museum, Rumeli Hisarı, and Anadolu Hisarı in Turkey (Istanbul and Bursa) were selected. These structures and sites were evaluated within the context of architectural conservation.

Finally, this thesis serves as a foundation for future research on the conservation and adaptive reuse of historical buildings. The proposed methods and findings may guide researchers working on similar historical structures. At the same time, this study emphasizes the significant role that the conservation and utilization of historical buildings play in ensuring the sustainable transfer of cultural heritage to future generations.

Keywords: Contemporary addition, cultural heritage conservation, walls and castles, fortress, adaptive reuse.

ÖNSÖZ VE/VEYA TEŞEKKÜR

Yüksek lisans tezimin hazırlanması sürecinde bana değerli rehberlik ve desteklerini sunan Danışmanım Prof. Dr. Figen KIVILCIM ÇORAKBAŞ'a içten teşekkürlerimi sunmak istiyorum. Gelecek için verdiği tavsiyeler ve öğrettikleri için gerçekten minnettarım.

Prof. Dr. Selen DURAK ve Doç Dr. Mert Nezih RİFAİOĞLU'na zengin katkılarından dolayı teşekkür ederim.

Tezim süresince bana yardımcı olan ve desteğini esirgemeyen arkadaşlarım Omnea ELATRASH, Najda IMAMOVIC, Serkan TAŞ, Abdulaziz AL-GHUWAIZI, Qussay MSHIREB, Selma SİNA, Akif ADNAN ve Anđela OBRADOVIĆ'a da teşekkür ederim. Ablam ve dostum Hajar AL GHARIBI'nin uzaktan bile olsa inancı ve rehberliği olmadan bu tezi tamamlamak mümkün olmazdı.

Ayrıca, beni her zaman destekleyen ve teşvik eden sevgili aileme de minnettarım. Babam Anwar, annem Zuweina ve kardeşlerime sonsuz sevgileri, rehberlikleri ve teşvikleri için teşekkür ederim. Onların desteği olmadan bugün olduğum yere gelemezdim.

Son olarak hem akademik yolculuğumda hem de kişisel gelişimimde yanımda olan tüm aileme, arkadaşlarıma ve hocalarıma teşekkür etmek istiyorum. Verdikleri moral ve destek, bu başarıyı elde etmemde büyük rol oynadı.

En içten teşekkürlerimle.

Anwaar Anwar Mubarak AL GHARIBI
.../.../.....

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Tanımı.....	3
1.2. Tezin Amacı ve Kapsamı.....	4
1.3. Yöntem ve Tezin Yapısı.....	5
1.4. Kısıtlılıklar.....	12
2. KURAMSAL TEMELLER ve KAYNAK ARAŞTIRMASI.....	14
2.1. Miras Nedir?.....	15
2.1.1. Kültürel Miras (<i>Cultural Heritage</i>).....	17
2.1.2. UNESCO Dünya Mirası (<i>UNESCO World Heritage</i>).....	18
2.2. Kültürel Mirasa Müdahaleler.....	21
2.2.1. Koruma, Restorasyon, Yenileme ve Değiştirme (<i>Conservation, Restoration, Renovation and Replacement</i>).....	22
2.2.2. Tarihi Alanlardaki Ekler.....	24
2.3. Kaleler, Hisarlar, Surlar ve Anıtlar.....	26
2.4. ICOMOS Surlar ve Askeri Miras Bildirgesi ve Bu Bildirgenin Surların Korunması ve Sunumuna Yaklaşımı.....	29
2.5. Değerlendirme ve Kriterler.....	31
3. MATERYAL VE YÖNTEM.....	38
3.1. Yöntem.....	38
3.1.1. Avrupa ve Türkiye Örnek Çalışmalarını İnceleme Yöntemi.....	40
3.1.1.1. Yapının Tarihi- İnceleme Yöntemi.....	44
3.1.1.2. Mimari Analiz- İnceleme Yöntemi.....	45
3.1.1.3. Yeni Yapı kaleleri ve Yeni İşlevlerin Tanımı- İnceleme Yöntemi.....	46
3.1.1.4. Çağdaş Eklere İlişkin Mimarlık Tasarım Yaklaşımının Değerlendirilmesi ve İnceleme Yöntemi.....	47
3.2. Materyal: Avrupa ve Türkiye'deki Tarihi Kalelere Yapılan Ekler.....	49
3.2.1. Avrupa'da Örnek Çalışmaları.....	49
3.2.1.1. King's Gate Caernarfon Kalesi:.....	51
3.2.1.2. Morella Kalesi.....	74

3.2.1.3. Kunstmuseum Moritzburg.....	94
3.2.1.4. Garcimuñoz Kalesi.....	113
3.2.1.5. Avrupa’da İncelenen Diğer Örnekler	127
3.2.2.1. Anadolu Hisarı	163
3.2.2.2. Rumeli Hisarı	182
3.2.2.3. Zindan Kapı Müzesi	208
3.3. Üçüncü Bölümün Değerlendirmesi.....	225
4. BULGULAR (<i>BULGULAR ve TARTIŞMA</i>).....	227
4.1. Değerlendirme kriterlerine göre örneklerin analizi.....	227
4.1.1. Malzeme Uyumu (<i>Material Compatibility</i>)	227
Kale ve Surlara Yapılan Yeni Eklerin Malzeme Uyumu Açısından Değerlendirilmesi.....	230
4.1.2. Görsel Etki Değerlendirmesi (<i>Visual Impact Assessment</i>).....	233
Kale ve Surlara Yapılan Yeni Eklerin Görsel Etkiye Göre Değerlendirilmesi	235
4.1.3. Geri dönüştürülebilirlik (<i>Reversibility</i>).....	238
Kale ve Surlara Yapılan Yeni Eklerin Geri Dönüştürülebilirlik Açısından Değerlendirilmesi.....	241
4.1.4. Ayırt Edilebilirlik (<i>Distinguishability / “Differentiated” ness / Distinctiveness</i>).....	244
Kale ve Surlara Yapılan Yeni Eklerin Ayırt edilebilirlik Açısından Değerlendirilmesi.....	246
4.1.5. Minimum Müdahale (<i>Minimum Intervention</i>)	249
Kale ve Surlara Yapılan Yeni Eklerin Minimum müdahale Açısından Değerlendirilmesi.....	252
4.1.6. Tarihi Araştırmanın Yerinde Sunumu (<i>On-site Presentation</i>)	255
Kale ve Surlara Yapılan Yeni Eklerin Tarihi Araştırmanın Yerinde Sunumu Açısından Değerlendirilmesi.....	257

4.2. Kaleler ve Surlara Yapılan Yeni Eklerin Belirlenen Kriterler Bağlamında Genel Değerlendirilmesi	260
5. SONUÇ 265	
KAYNAKLAR	269

ŞEKİLLER DİZİNİ

	Sayfa
Şekil 1.1.	Kasa saptamaları araştırması envanter sayfası no.1. Kaynak: Yazar tarafından hazırlanmıştır 8
Şekil 1.2.	Kunstmuseum Moritzburg Case studs survey envanter sayfası no.1. Kaynak: Yazar tarafından hazırlanmıştır 9
Şekil 1.3.	Kasa saptamaları anket envanter sayfası no.2. Kaynak: Yazar tarafından hazırlanmıştır 10
Şekil 1.4.	Kasa saptamaları anket envanter sayfası no.3. Kaynak: Yazar tarafından hazırlanmıştır 11
Şekil 1.5.	Araştırma metodolojisi, Kaynak: Yazar tarafından hazırlanmıştır 12
Şekil 2.1.	Kitapta "Old Buildings' New Forms" Black, uyarlamalı yeniden kullanım projelerini beş kategoriye ayırır ve her birini bir diyagramla (soldan sağa) açıklar: ekler (insertions), parazitler (parasites), yan yana yerleştirmeler (juxtapositions), dokular (weavings) ve sarımlar (wraps) (Hurley, 2013) 26
Şekil 3.1.	Avrupa kıtasının haritası, vaka çalışmaları için farklı konumları gösteriyor, (Anwaar A.M. AL GHARIBI tarafından hazırlanmıştır) 53
Şekil 3.2.	Caernarfon Kalesi'nin merkezi avlusu, (Manandhar, 2023) 54
Şekil 3.3.	1610 yılında John Speed tarafından yapılan Caernarfon haritası. Kale, yerleşim yerinin güney ucunda bulunuyordu, (Wikipedia contributors, 1920) 55
Şekil 3.4.	14. yüzyıldan kalma kasaba ve kalenin I.Lapper'e göre rekonstrüksiyonu (Caernarfon - Castle - Ancient and Medieval Architecture, n.d.) 56
Şekil 3.5.	1: 1872 yılında kale, (File: Carnarvon Castle (1129856). Jpg- Wikimedia Commons, n.d.), 2: 1959 yılında modern binaları Eagle Tower çevresinden temizlemek için yapılan yıkım çalışmaları, (Castellogy, 2022) 57
Şekil 3.6.	1294'te Madog ap Llywelyn'in ordusunun Caernarfon'u ele geçirdiği dönemi gösteren, I. Lapper'e göre doğudan kale ve kasabanın rekonstrüksiyonu (Caernarfon- Castle- Ancient and Medieval Architecture, n.d.) 57
Şekil 3.7.	J.Kenyon'a göre kronolojik tabakalanma ile kale planı (Caernarfon - Castle - Ancient and Medieval Architecture, n.d.) 60
Şekil 3.8.	P. Sandby ve A. Williams'ın gravüründe 18. yüzyılın sonlarından Queen's Gate tarafından kalenin yan görünümü (Caernarfon- Castle- Ancient and Medieval Architecture, n.d.) 61
Şekil 3.9.	A. Taylor ve Cadw'a göre King's Gate'nin kat planı (Caernarfon- Castle- Ancient and Medieval Architecture, n.d.) 62
Şekil 3.10.	King's Gate Caernarfon Kalesi ekler sonrası, (Pintos,

	2024)	63
Şekil 3.11.	King's Gate'nin kat bölümlerini gösteren sanatsal çizim, (Jones, 2020)	64
Şekil 3.12.	King's Gate'nin detaylı unsurları (Pintos, 2024) (Wilson, 2023), (Anwaar A.M. AL GHARIBI tarafından değiştirilmiştir)	65
Şekil 3.13.	Soldaki resim: Dış mekandaki ahşap oturma alanını ve cam bölmeleri gösteren bir fotoğraf. Sağdaki resim: Eklenen ahşap merdivenin detaylarını gösteren bir yakın çekim, (Wilson, 2023)	66
Şekil 3.14.	Pencere kenarına eklenen ahşap oturma alanını ve ahşap zemini gösteren fotoğraf, (Wilson, 2023)	66
Şekil 3.15.	Restorasyondan sonra King's Gate'nin kat planları (Manandhar, 2023), (Anwaar A.M.AL GHARIBI tarafından değiştirilmiştir)	67
Şekil 3.16.	King's Gate Caernarfon Kalesi kesit (Pintos, 2024), (Anwaar A.M. AL GHARIBI tarafından değiştirilmiştir) ...	68
Şekil 3.17.	Sağdaki resim: Yeni ahşap spiral merdiven, soldaki resim: Ahşap spiral merdiven, (Pintos, 2024)	68
Şekil 3.18.	Soldaki resim: Dördüncü katta cam asansör eklentileri, ahşap zeminler, ahşap banklar ve cam bölmeler, sağdaki resim: Katlardan biri için yapılan cam asansörden bir görünüm, (Pintos, 2024)	69
Şekil 3.19.	Soldaki resim: Kalenin dışarıdan cam girişi, sağdaki resim: İçeriden cam giriş, (Pintos, 2024)	69
Şekil 3.20.	Pencere kenarına eklenen ahşap oturma alanını ve ahşap zemini gösteren fotoğraf, (Wilson, 2023)	70
Şekil 3.21.	Kapı ve daha yeni unsurların sanatsal çizimi, (Pintos, 2024)	70
Şekil 3.22.	(APPX 3), (Anwaar A.M. AL GHARIBI tarafından hazırlanmıştır)	73
Şekil 3.23.	Morella Kalesi hava fotoğrafı, (Google Earth)	77
Şekil 3.24.	Morella kalesi, (Spain, 2023)	77
Şekil 3.25.	Morella'nın tüm kalesinin havadan görünümü, (Spain, 2023)	78
Şekil 3.26.	Kale – Morella Turistica, (History- Morella Turística, 2022)	79
Şekil 3.27.	Morella kasabası ve kalesinin görünümü, (Morella-Calbo.jpg, n.d.)	80
Şekil 3.28.	Morella'nın genel görünümü. 1887-1889, (Digibís, n.d.) ...	81
Şekil 3.29.	Morella'nın kentsel modelinin resmi, kale içindeki Palacio del Gobernador'da sergileniyor (S. Portela, 2018)	85
Şekil 3.30.	Kale bahçesine yapılan yeni eklemelerin havadan görünümü, (Silva, 2022)	86
Şekil 3.31.	Şehri görmek için kalenin duvarının bir parçasına eklenmiş modern tasarımlı demir kutu, (ArchiDiaries, 2022) (Silva, 2022)	87
Şekil 3.32.	Morella Kalesi Restorasyon sahası planı (Kırmızı çizgili	

	kare, kalenin sur duvarının güçlendirilen kısmıdır.), (ArchiDiaries, 2022)	88
Şekil 3.33.	Kale duvarlarının restorasyonunun detaylı çizimi, (Silva, 2022)	89
Şekil 3.34.	Morella Kalesi Müdahalesi, (Silva, 2022)	89
Şekil 3.35.	Sur duvarının 3D görüntüsü, (ArchiDiaries, 2022)	90
Şekil 3.36.	Morella Kalesi Müdahalesi, (Silva, 2022)	91
Şekil 3.37.	Morella Kalesi bölümü, (ArchiDiaries, 2022)	91
Şekil 3.38.	Morella Kalesi Kat Planı, (Silva, 2022)	92
Şekil 3.39.	Morella Kalesi Kat Planı (yakınlaştırılmış), (Silva, 2022)	92
Şekil 3.40.	Morella Kalesi Müdahalesi, (Silva, 2022)	92
Şekil 3.41.	Morella Kalesi Müdahalesi, (ArchiDiaries, 2022)	93
Şekil 3.42.	Moritzburg Sanat Müzesi Halle, (Information for Groups and Tour Operators- Your Visit- Kulturstiftung Sachsen-Anhalt, n.d.)	96
Şekil 3.43.	Moritzburg Sanat Müzesi Halle hava fotoğrafı, (Google Earth)	97
Şekil 3.44.	Otuz Yıl Savaşları'ndaki yıkımından önce Moritzburg Kalesi'nin görünümü, gravür c. 1600, (Moritzburg Castle-Museum & Exhibitions- Kulturstiftung Sachsen-Anhalt, n.d.)	98
Şekil 3.45.	Johannes Mellinger tarzında renkli bakır gravür, Salinae Saxonicae, Halle in Saxony, c.1560 (detay), Halle an der Saale belediye arşivi, (Moritzburg Şatosu- Müze ve Sergiler- Kulturstiftung Sachsen-Anhalt, n.d.)	98
Şekil 3.46.	Yıkık batı kanadı nehrin üzerinde yükseliyor, yaklaşık 1950 yılında fotoğraflandı / foto: Kulturstiftung Sachsen-Anhalt – Kunstmuseum Moritzburg Halle (Saale), arşiv, (Moritzburg Şatosu- Müze ve Sergiler- Kulturstiftung Sachsen-Anhalt, n.d.)	99
Şekil 3.47.	Moritzburg'un 1550 yılındaki konumu ve yerleşimi. Arşiv Stiftung Moritzburg / Moritzburg Vakfı, (D. M. E. Torres, 2016)	102
Şekil 3.48.	Moritzburg. J.G. Olearius'tan detay: Halygraphica topochronologica veya Halle Şehri'nin Tanımı. Leipzig 1667. Doğuya bakış, (Viva, 2020). Kırmızı kare Moritzburg Kalesi'nin konumunu göstermektedir	103
Şekil 3.49.	Halle'deki Moritzburg, c. 1850. Carl Triebel, (Guerra, 2014)	104
Şekil 3.50.	Moritzburg Müzesi, (Henry, 2021)	105
Şekil 3.51.	Bina ve çevresinin yerini gösteren vaziyet planı (site kırmızı renkte gösterilmiştir), (Viva, 2020)	106
Şekil 3.52.	Kalenin havadan görünümü, (Badalge, 2018)	107
Şekil 3.53.	Yeni eklemelerle birlikte Moritzburg kalesinin 3D modeli, (Frearson & Frearson, 2018) (Anwaar AL GHARIBI tarafından değiştirilmiştir)	107
Şekil 3.54.	Yeni eklemelerle birlikte Moritzburg kalesinin 3D çizimi, (Frearson & Frearson, 2018) (Anwaar AL GHARIBI	

	tarafından değiştirilmiştir)	108
Şekil 3.55.	Kalenin havadan görünümü, (Viva, 2020)	108
Şekil 3.56.	Moritzburg, müze girişi, kuzey kanadı, (Kunstmuseum Moritzburg Halle (Saale) (Museum), n.d.)	109
Şekil 3.57.	Soldaki resim: Kaleye eklenen yeni çatı, Sağdaki resim: Kalenin güney girişi, (Badalge, 2018)	109
Şekil 3.58.	Sergi alanları, (Badalge, 2018) (Paths of Modernity. Art in 20th Century Germany- Kub2, n.d.)	110
Şekil 3.59.	Birinci ve ikinci kat planları, (Viva, 2020) Anwaar A.M. AL GHARIBI tarafından değiştirilmiştir	112
Şekil 3.60	Soldaki resim: Kesit A-A, Sağdaki resim: Kesit B-B, (Frearson & Frearson, 2018) Anwaar AL GHARIBI tarafından değiştirilmiştir	112
Şekil 3.61.	Cephe, (Frearson & Frearson, 2018) Anwaar AL GHARIBI tarafından değiştirilmiştir	113
Şekil 3.62.	Garcimuñoz Kalesi, (Turismo Castilla-La Mancha, n.d.)	116
Şekil 3.63.	Castillo de Garcimuñoz hava fotoğrafı, (Google Earth))	116
Şekil 3.64.	1960'lı yıllardan bir fotoğrafta Garcimuñoz Kalesi (A Castle to Remember kitabından alınmıştır, Junta de Castilla- La Mancha)	117
Şekil 3.65.	Garcimuñoz Kalesi – Cuenca, (Valera, n.d.)	118
Şekil 3.66.	Kalenin kuzeyinden kanvaslar ve kuleler, (Los Castillos De Castillo De Garcimuñoz, n.d.)	120
Şekil 3.67.	Homenaje Kulesi ve sözde Kule, (Los Castillos De Castillo De Garcimuñoz, n.d.)	120
Şekil 3.68.	Dış ve iç gövde yapısı, farklı yükseklikler ve avlu açıklıklarını gösteriyor, (Los Castillos De Castillo De Garcimuñoz, n.d.)	121
Şekil 3.69.	Dış ve iç gövde yapısı, farklı yükseklikler ve avlu açıklıklarını gösteriyor, (Los Castillos De Castillo De Garcimuñoz, n.d.)	121
Şekil 3.70.	Kalenin Havadan Görünümü (Castillo De Garcimuñoz, Cuenca - Turisbox, 2021)	122
Şekil 3.71.	Kalenin Avlusu, Rehabilitasyon Sırasında Yapılan Son Ekleri Gösteriyor (Garcimuñoz Kalesi, Izaskun Chinchilla Mimarları, 2017)	123
Şekil 3.72.	Çelik Merdivenler ve Yürüyüş Yolları (Muñoz, 2018)	123
Şekil 3.73.	Kalenin Avlusu, Rehabilitasyon Sırasında Yapılan Son Ekleri Gösteriyor (Muñoz, 2018)	124
Şekil 3.74.	Kalenin Avlusu, Rehabilitasyon Sırasında Yapılan Son Ekleri Gösteriyor (Mena, 2019)	124
Şekil 3.75.	Siteye Ekler, (Garcimuñoz Kalesi, Izaskun Chinchilla Mimarları, 2017)	125
Şekil 3.76.	Çelik Merdivenler ve Yürüyüş Yolları, (Garcimuñoz Kalesi, Izaskun Chinchilla Mimarları, 2017)	125
Şekil 3.77.	Birinci ve İkinci Kat Planları, (Mena, 2019), (Anwaar A.M. AL GHARIBI tarafından hazırlanmıştır)	126

Şekil 3.78.	Kesit A-A, (Mena, 2019) Anwaar AL GHARIBI tarafından değiştirildi	126
Şekil 3.79.	Eklerin Şematik Diyagramı, (Mena, 2019)	126
Şekil 3.80.	Binaya Yapılan Son Eklerden Bazıları, (Garcimuñoz Kalesi, Izaskun Chinchilla Mimarları, 2017)	127
Şekil 3.81.	Garcimuñoz Kalesi'ne Yapılan Son Eklerden Bazıları, (Muñoz, 2018)	127
Şekil 3.82.	Avrupa kıtasının haritası, vaka çalışmaları için farklı konumları gösteriyor (Anwaar AL GHARIBI tarafından hazırlanmıştır.)	132
Şekil 3.83.	Portekiz'deki Pombal Kalesi, (topos magazine, 2021)	133
Şekil 3.84.	(1: Eklenen merdivenleri ve ziyaretçi merkezini gösteren bir resim), (2: Kale ve ziyaretçi merkezini gösteren resim), (Aguilar, 2021)	134
Şekil 3.85.	(1: Ziyaretçi merkezinin dışarıdan görünümü), (2: Ziyaretçi Merkezinin İç Mekânı), (Frearson & Frearson, 2015)	134
Şekil 3.86.	(1: Ziyaretçi Merkezi planının), (2: Ziyaretçi Merkezi cephesi), (3: Ziyaretçi Merkezinin Kesiti), (Frearson & Frearson, 2015)	135
Şekil 3.87.	(1: Ziyaretçi vaziyet planı), (2: Ziyaretçi vaziyet planı), (Frearson & Frearson, 2015)	135
Şekil 3.88.	Haapsalu Piskoposluk Kalesi, (Kaos, 2019)	136
Şekil 3.89.	1,2: Haapsalu Piskoposluk Kalesi Ziyaretçi Merkezi, (Kaos, 2019)	137
Şekil 3.90.	1,2: Haapsalu Piskoposluk Kalesi Çelik Merdiven, (Oü, 2021)	137
Şekil 3.91.	(1: Çağdaş ekleri gösteren planı), (2: Haapsalu Piskoposluk Kalesi zemin planının), (3: Haapsalu Piskoposluk Kalesi Birinci planının), (Oü, 2021)	138
Şekil 3.92.	1: Kesiti 1-1, 2: Kesiti 2-2, (Kaos, 2019)	138
Şekil 3.93.	Kalenin havadan görünümü, (Rekonstrukce Paláce Hradu Helfštyňa- Czech Architecture Award 2021, n.d.)	139
Şekil 3.94.	(1: Kalenin içindeki çağdaş eklentiler), (2: Koridora ek olarak cam tavanı gösteren fotoğraf), (3: Yeni eklenen köprüyü gösteren bir resim), (Pintos, 2022)	139
Şekil 3.95.	(1: vaziyet planı), (2: zemin kat), (3: Kesiti 2-2), (Atelier-R, 2024)	140
Şekil 3.96.	Linz Kale Müzesi, (Linz, n.d.)	140
Şekil 3.97.	Kaleye bağlı yeni eklenti, (Jan Kratochvíl, n.d.)	141
Şekil 3.98.	Yeni kale yolunun üç boyutlu görüntüsü, (King, 2022)	141
Şekil 3.99.	(1: vaziyet planı), (2: zemin kat), (3: Kesiti 1-1), (Schlossmuseum Linz- Columbusnext, 2021)	142
Şekil 3.100.	El Real De La Jara Kalesi, (Singhal, 2014)	143
Şekil 3.101.	Kale avlusundaki yeni çağdaş ekleri gösteren bir resim (Aguilar, 2019)	143
Şekil	(1: 3 Boyutlu Çizim), (2: zemin kat ve Kesiti 1-1),	

3.102.	(Aguilar, 2019)	144
Şekil	Kaleye yapılan eklemelerin bir kısmı (Demir Köprü),	
3.103.	(Markus Scherer, Walter Dietl, René Riller · Forte Di Fortezza, n.d.)	144
Şekil	Kalenin iç bahçesi, (Redazione, 2024)	145
3.104.		
Şekil	Soldaki resim: Yeni eklenen demir ve camdan oluşan	
3.105.	merdiven, sağdaki fotoğraf: Yıkılan odanın şeklini korurken odanın yıkılan kısmına bir uzantı eklenmesi, (Slessor, 2020)	146
Şekil	1: zemin kat, 2: Kesiti 1-1, (Markus Scherer, Walter Dietl, René Riller · Forte Di Fortezza, n.d.)	146
3.106		
Şekil	(1068-9) Fatih William York'ta iki motte-and-bailey kalesi	
3.107.	inşa eder, bunlardan biri şu anda Clifford's Tower'ın bulunduğu yerdedir, (English Heritage, n.d.)	147
Şekil	Clifford's Tower, (Griffiths & Griffiths, 2022)	148
3.108.		
Şekil	Kule içindeki çağdaş eklerin bir kısmı (Clifford's Tower / Hugh Broughton Architects, n.d.)	148
3.109.		
Şekil	(1: Kule içine eklenen bölmenin üç boyutlu çizimi), (2: zemin, 1 ve 2 kat), (3: Kesiti 1-1), (Clifford's Tower / Hugh Broughton Architects, n.d.)	149
3.110		
Şekil	Kronborg Kalesi'nin havadan görünüşü, (Glancey, 2020)	150
3.111.		
Şekil	Kalenin sınırları içine eklenen kısım, (Sánchez, 2022)	150
3.112.		
Şekil	Siteye yapılan çağdaş eklerin çeşitli yönlerini gösteren fotoğraflar, (Sánchez, 2022)	151
3.113.		
Şekil	Bir resim müze yerini göstermektedir (kaleye bitişik eski rıhtım) (Big, 2016)	152
3.114.		
Şekil	Kalenin dışarıdan görünümü, yeni eklenen merdiveni gösteriyor, (Restoration Castello Doria / LDA+SR Studio / Archello, n.d.)	152
3.115.		
Şekil	Kaleye yapılan son çağdaş eklentinin yönleri, (LDArchitects, Andrea Bosio · Restoration of Doria Castle in Dolceacqua, n.d.)	153
3.116.		
Şekil	(1: Cephe), (2: Kesiti 1-1), (3: vaziyet planı), (Schlossmuseum Linz- Columbusnext, 2021) (Pintos, 2023)	154
3.117.		
Şekil	Castell De La Tossa, (HIC Arquitectura, 2022)	154
3.118.		
Şekil	Kalenin öncesi ve sonrası fotoğrafları, (HIC Arquitectura, 2022)	155
3.119.		
Şekil	(1: Yeni çağdaş ekleri gösteren kalenin havadan görünümü), (2: Kalenin içinden yeni çağdaş ekleri gösteren bir resim), (Silva, 2021)	155
3.120.		
Şekil	Kalenin öncesi ve sonrası fotoğrafları, (HIC Arquitectura, 2022)	156
3.121.		
Şekil	(1: Zemin kat ve Birinci kat), (2: Güney ve Batı	

3.122.	Cepheleri), (Silva, 2021)	156
Şekil	1: Kesiti 1-1), (2: Kesiti 2-2), (Designboom, 2020)	156
3.123.		
Şekil	(1: Castillo De Cala), (2: Kale duvarına eklenen koridoru	
3.124.	gösteren bir resim), (Castro, 2019)	157
Şekil	Kale duvarına eklenen koridoru, (Castro, 2019)	157
3.125.		
Şekil	Vaziyet planı, (Comestible, n.d.)	158
3.126.		
Şekil	Baena Kalenin içindeki yeni çağdaş eklerin bir kısmı,	
3.127.	(Viva, 2021)	159
Şekil	Baena Kalenin içindeki yeni çağdaş eklerin bir kısmı	
3.128.	(koridorlar, merdivenler ve eklenen duvar), (Valenzuela, 2019)	159
Şekil	Yukarıda, Baena Arap Kalesi'nin restorasyon	
3.129.	çalışmalarından önceki ve sonraki iki fotoğrafı,	
	(Fundación Pública Andaluza El legado andalusí, 2021) ...	160
Şekil	Baena Kalenin içindeki yeni çağdaş eklerin bir kısmı	
3.130.	(koridorlar, merdivenler ve eklenen duvar), (Viva, 2021) ...	160
Şekil	Vaziyet planı, (Restoration of the Castle of Baena,	
3.131.	Córdoba, Spain by Estudio López Osorio, 2020)	160
Şekil	La Coracera Kalesi, (Carlos De Riaño Lozano,	
3.132.	Imagensubliminal (Miguel De Guzmán + Rocío Romero) ·	
	La Coracera Castle, n.d.)	161
Şekil	Kaleye giriş olarak eklenen merdiven, (Carlos De Riaño	
3.133.	Lozano, Imagensubliminal (Miguel De Guzmán + Rocío	
	Romero) · La Coracera Castle, n.d.)	161
Şekil	La Coracera Kalenin içindeki yeni çağdaş eklerin bir	
3.134.	kısmı, (Villa, 2019)	161
Şekil	1: Güney ve Batı Cepheleri), (2: Kesiti 1-1 ve 2-2), (3:	
3.135.	Zemin kat), (Villa, 2019)	162
Şekil	Vaziyet planı, (Carlos De Riaño Lozano,	
3.136.	Imagensubliminal (Miguel De Guzmán + Rocío Romero) ·	
	La Coracera Castle, n.d.)	162
Şekil	Türkay haritası, Örnek çalışmaları için farklı konumları	
3.137.	göstermektedir, (Anwaar A.M. AL GHARIBI tarafından	
	hazırlanmıştır)	163
Şekil	Anadolu Hisarı, (Cansız, 20240)	164
3.138.		
Şekil	Anadolu Hisarı hava fotoğrafı, (Google Earth)	164
3.139.		
Şekil	Anadolu Hisarı, Umgebung um 1900, (Arachne, n.d.)	166
3.140.		
Şekil	. Burg Anadolu Hisar und Göksu mit Yali, ALTFOTO, um	
3.141.	1900 (Arachne, n.d.)	166
Şekil	İstanbul Anadolu Ciheti Haritaları, 1934 (Önder, 2023)	167
3.142.		
Şekil	Anadolu Hisarı hava fotoğrafı, (Google Earth)	170
3.143.		
Şekil	Burg Anadolu Hisar und Häuser am Ufer, 1945 (Arachne,	

3.144.	n.d.)	170
Şekil	Anadolu Hisarı'na ait çizimleri içeren dosya\ Dosya,	
3.145.	Anadolu Hisarı'na ilişkin plan ve kesit çizimlerini içerir, n.d. (CTA_S011_D01_Dra_02, n.d.)	171
Şekil	Anadolu Hisarı'na ait çizimleri içeren dosya, n.d. CAHİDE	
3.146.	TAMER (CTA_S011_D01_Dra_02, n.d.)	171
Şekil	Anadolu Hisarı Tamir Edilmiş Şekli “Anadolu hisarının	
3.147.	planı” (Gezmekeyetmez, 2021)	173
Şekil	Anadolu Hisarı kaleye eklenen yeni ekler (Açık hava	
3.148.	bahçesi), (Fotoğraf: Anwaar Anwar Al Mubarak Gharibi, 2023)	174
Şekil	Kale girişine giden çelik merdiven, (Fotoğraf: Anwaar	
3.149.	Anwar Al Mubarak Gharibi, 2023)	175
Şekil	(A)Anadolu Hisarı kaleye eklenen yeni ekler (Çelik	
3.150.	Bariyer), (B)Anadolu Hisarı kaleye eklenen yeni ekler (Demir Yürüyüş Yolu ve Bariyer), (C)Anadolu Hisarı kaleye eklenen yeni ekler (Çelik Bariyer ve Zemin), (Fotoğraf: Anwaar Anwar Al Mubarak Gharibi, 2023)	175
Şekil	Anadolu Hisarı kaleye eklenen yeni ekler (Çelik Bariyer),	
3.151.	(Fotoğraf: Anwaar Anwar Al Mubarak Gharibi, 2023)	176
Şekil	Anadolu Hisarı kaleye eklenen yeni ekler (Çelik Bariyer),	
3.152.	(Fotoğraf: Anwaar Anwar Al Mubarak Gharibi, 2023)	176
Şekil	Anadolu Hisarı kaleye eklenen yeni ekler (Açık Hava	
3.153.	Bahçesi), (Fotoğraf: Anwaar Anwar Al Mubarak Gharibi, 2023)	178
Şekil	Anadolu Hisarı kaleye eklenen yeni ekler (İç ekler	
3.154.	(merdivenler ve yürüyüş yolları)), (Fotoğraf: Anwaar Anwar Al Mubarak Gharibi, 2023)	178
Şekil	Anadolu Hisarı kaleye eklenen yeni ekler (İç ekler	
3.155.	(Bilgilendirme Tablosu)), (Fotoğraf: Anwaar Anwar Al Mubarak Gharibi, 2023)	179
Şekil	Anadolu Hisarı Vaziyet planı, Yeni restorasyon planı ve	
3.156.	çevresi, (Cansız, 2024)	179
Şekil	Anadolu Hisarı Kesiti 1-1 / 2-2 Kesiti, (Cansız, 2024)	180
3.157.		
Şekil	Anadolu Hisarı Kesiti 3-3 / 4-4 Kesiti, (Cansız, 2024),	
3.158.	(Karar, 2023)	180
Şekil	Rumelihisari, (Karar, 2023)	183
3.159.		
Şekil	Jan Chrystian Kammsetzer, 1777 (Önder, 2023)	184
3.160.		
Şekil	Rumeli Hisarı eski fotoğrafları, (Milliyet.com.tr, 2020)	184
3.161.		
Şekil	Rumeli Hisarı hava fotoğrafı, 1960’lar, (İstanbul, 2018)	185
3.162.		
Şekil	Rumeli Hisarı Eski Fotoğrafları, (Caner, 2018)	185
3.163.		
Şekil	Rumeli Hisarı ve Robert College (Günümüzde Boğaziçi	
3.164.	Üniversitesi Güney kampüsü), Nafi Baba Degahı (Şehitlik	

	Dergâhı), 1870-1900, (Öztürk, 2017)	185
Şekil 3.165.	Rumeli Hisarı Eski Fotoğrafları, (Öztürk, 2017)	186
Şekil 3.166.	Rumeli Hisarı Eski Fotoğrafları, (Senan, n.d.)	187
Şekil 3.167.	Kalenin ilk mimari planlarından biri, (Senan, n.d.)	188
Şekil 3.168.	Rumeli Hisarı (1452) Kulelerin başlangıçta konik çatıları vardı, (Ozgul, 2022)	190
Şekil 3.169.	Bahçe ve Kulelerin Görünümü, (Rumeli Hisarı Müze İstanbul, n.d.)	191
Şekil 3.170.	Rumelihisari Vaziyet Planı, (Köroğlu, n.d.)	191
Şekil 3.171.	SPT Kesit Görünümü, Ayverdi, (Rumeli Hisarı Müze İstanbul, n.d.)	192
Şekil 3.172.	Rumeli Hisarı Halilpaşa ve Fatih kuleleri kesitleri, (Rumeli Hisarı Halilpaşa ve Fatih Kuleleri Kesitleri- Rumeli Fortress Halilpaşa and Fatih Towers Sections, 2018)	193
Şekil 3.173.	ZPT Üstten Görünüm, (Rumeli Hisarı Müze İstanbul, n.d.)	193
Şekil 3.174.	Rumeli Hisarı kule planları ve kesit çizimleri, (Rumeli Hisarı Kule Planları ve Kesit Çizimleri- Rumeli Fortress Tower Plans and Section Drawings, 2018)	194
Şekil 3.175.	(Fatih Kulesi ve Surları) 1955 yılı restorasyon çalışmalarına, (CTA_S009_D06_Doc_124, n.d.)	195
Şekil 3.176.	Rumelia Kalesi from the Bosphorus, (Ozgul, 2022)	196
Şekil 3.177.	Doğan Tekeli-Sami Sisa ve Metin Hepgüler'in 1957 yılında kazandıkları yarışma projesi, (Önder, 2023)	197
Şekil 3.178.	Rumeli Hisarı cephe ve kesit çizimleri, (Rumeli Hisarı Cephe ve Kesit Çizimleri- Rumeli Fortress Facade and Section Drawings, 2018)	197
Şekil 3.179.	Rumeli Hisarı girişi (ana kapı), (Fotoğraf: Anwaar Anwar Al Mubarak Gharibi, 2023)	198
Şekil 3.180.	Şu anda restore edilmekte olan kalenin kulelerinden biri, (Fotoğraf: Anwaar Anwar Al Mubarak Gharibi, 2023)	200
Şekil 3.181.	Kale duvarı (demir bariyer), (Fotoğraf: Anwaar Anwar Al Mubarak Gharibi, 2023)	200
Şekil 3.182.	Yeni açık hava tiyatrosu, alt kule (Halil Paşa Kulesi) ve 2015 yılında restore edilen minare, (Karamaouna, 2022) ...	201
Şekil 3.183.	2015 yılında inşa edilen kalenin içindeki açık hava stadyumu ve cami, (Fotoğraf: Anwaar Anwar Al Mubarak Gharibi, 2023)	202
Şekil 3.184.	Caminin iç mekânı, (Fotoğraf: Anwaar Anwar Al Mubarak Gharibi, 2023)	202
Şekil 3.185.	Soldaki resim: Kalenin içindeki açık hava amfi tiyatrosu, Sağdaki resim: çık hava tiyatrosunun zeminine eklenen yeni ahşap döşeme detayları, (Fotoğraf: Anwaar Anwar Al	

	Mubarak Gharibi, 2023)	203
Şekil 3.186.	Soldaki resim: Kalenin içinde yeni inşa edilen odalardan biri, Sağdaki resim: Kalenin içinde yeni inşa edilen odalardan biri (WC), (Fotoğraf: Anwaar Anwar Al Mubarak Gharibi, 2023)	204
Şekil 3.187.	Şu anda restore edilmekte olan kalenin kulelerinden biri, (Fotoğraf: Anwaar Anwar Al Mubarak Gharibi, 2023)	204
Şekil 3.188.	3D görselleştirme: Rumeli Hisarı, (RUMELİ HİSARI KULELERİ MÜZE DÖNÜŞÜMÜ FİKİR PROJESİ UIDESIGN LAB. UI DESIGN GRUP MİMARLIK TRABZON Mimarlık İç Mimarlık Peyzaj Mimarlığı, n.d.)	205
Şekil 3.189.	Mimari Kesit: Rumeli Hisarı, (RUMELİ HİSARI KULELERİ MÜZE DÖNÜŞÜMÜ FİKİR PROJESİ UIDESIGN LAB. UI DESIGN GRUP MİMARLIK TRABZON Mimarlık İç Mimarlık Peyzaj Mimarlığı, n.d.)	205
Şekil 3.190.	3D görselleştirme: Rumeli Hisarı, (RUMELİ HİSARI KULELERİ MÜZE DÖNÜŞÜMÜ FİKİR PROJESİ UIDESIGN LAB. UI DESIGN GRUP MİMARLIK TRABZON Mimarlık İç Mimarlık Peyzaj Mimarlığı, n.d.)	206
Şekil 3.191.	Figure 160 Mimari Kesit: Rumeli Hisarı, (RUMELİ HİSARI KULELERİ MÜZE DÖNÜŞÜMÜ FİKİR PROJESİ UIDESIGN LAB. UI DESIGN GRUP MİMARLIK TRABZON Mimarlık İç Mimarlık Peyzaj Mimarlığı, n.d.)	206
Şekil 3.192.	3D görselleştirme: Rumeli Hisarı, (RUMELİ HİSARI KULELERİ MÜZE DÖNÜŞÜMÜ FİKİR PROJESİ UIDESIGN LAB. UI DESIGN GRUP MİMARLIK TRABZON Mimarlık İç Mimarlık Peyzaj Mimarlığı, n.d.)	207
Şekil 3.193.	Zindan Kapı, (Zindan Kapı, n.d.)	209
Şekil 3.194.	Zindan Kapı hava fotoğrafı, (Google Earth.2023)	210
Şekil 3.195.	Zindan Kapı ve çevre alanları gösteren resim, Fatma Nur Özüpak'ın doktora tezi konularından güncel imar planını içermektedir, 2021, (Özüpak, 2021)	210
Şekil 3.196.	Zindan Kapı'nın konumunu gösterecek şekilde yakınlaştırılmıştır, (Özüpak, 2021)	210
Şekil 3.197.	1862 Bursa Zindanının Suphi Bey Haritası Üzerindeki Konumu, (Yılmaz, 2016)	212
Şekil 3.198.	Bursa Hisar (Kale İçi) Haritası, 2012 (Dilbaz, 2023)	216
Şekil 3.199.	Bursa Duvar Kapıları, kullanım amaçları ve savunma yöntemlerine göre, (Yılmaz, 2014)	217
Şekil 3.200.	Bursa antik kentinin restitüsyon planında zindanın konumu, (Yavaş, 2017)	217
Şekil 3.201.	Zindan restitüsyon planı, (Yılmaz, 2016)	218
Şekil	Restorasyon sırasında binaya yapılan yeni çağdaş eklerin	

3.202.	yanı sıra özgün yapı malzemelerini gösteren fotoğraflar, (Haber, n.d.) (İstanbul, 2017)	219
Şekil 3.203.	Zindan Kapı, (Fotoğraf: Anwaar Anwar Al Mubarak Gharibi, 2023)	220
Şekil 3.204.	Zindan Kapı İç bahçe, cam giriş ve kafeterya eklerini göstermektedir, (Fotoğraf: Anwaar Anwar Al Mubarak Gharibi, 2023)	220
Şekil 3.205.	Zindan Kapı entrance, (Fotoğraf: Anwaar Anwar Al Mubarak Gharibi, 2023)	221
Şekil 3.206.	Zindan Kapı Merkez Eğitim, (Fotoğraf: Anwaar Anwar Al Mubarak Gharibi, 2023)	221
Şekil 3.207.	Zindan Kapı Merkez Eğitim, (Fotoğraf: Anwaar Anwar Al Mubarak Gharibi, 2023)	222
Şekil 3.208.	Zindan Kapı Merkez Eğitim, (Fotoğraf: Anwaar Anwar Al Mubarak Gharibi, 2023)	222
Şekil 4.1.	Bu çalışma kapsamında yapılan malzeme uyumu değerlendirmesinden 4/5 puan alarak malzemelerin uyumlu kullanıldığı değerlendirilen Clifford Kulesi'nden bir görünüm (Clifford'un Kulesi / Hugh Broughton Architects, n.d.)	232
Şekil 4.2.	Bu çalışmada gerçekleştirilen malzeme uyumu değerlendirmesi sonucunda 3/5 puan alan Pombal Kalesi ve çağdaş ekinden bir görünüm (Frearson & Frearson, 2015)	233
Şekil 4.3.	Bu çalışmada gerçekleştirilen malzeme uyumu değerlendirmesi sonucunda 2/5 puan alan Helfstýn Kale Sarayı ve çağdaş ekinden bir görünüm (Pintos, 2022)	234
Şekil 4.4.	Bu çalışmada gerçekleştirilen görsel etki değerlendirmesi sonucunda 4/5 puan Haapsalu Piskoposluk Kalesi ve çağdaş ekinden bir görünüm (Kaos, 2019)	237
Şekil 4.5.	Bu çalışmada gerçekleştirilen görsel etki değerlendirmesi sonucunda 3/5 puan alan il forte di fortezza ve çağdaş ekinden bir görünüm (Slessor, 2020)	238
Şekil 4.6.	Bu çalışmada gerçekleştirilen görsel etki değerlendirmesi sonucunda 2/5 puan alan Baena Kalesi ve çağdaş ekinden bir görünüm (Restoration of the Kalesi of Baena, Córdoba, Spain by Estudio López Osorio, 2020)	239
Şekil 4.7.	Bu çalışmada gerçekleştirilen görsel etki değerlendirmesi sonucunda 1/5 puan alan Linz Kale Müzesi (Schlossmuseum Linz) ve çağdaş ekinden bir görünüm (Adblock Plus Has Been Installed!, n.d.)	239
Şekil 4.8.	Bu çalışmada gerçekleştirilen geri dönüştürülebilirlik değerlendirmesi sonucunda 4/5 puan alan Clifford'un Kulesi ve çağdaş ekinden bir görünüm (Clifford'un Kulesi / Hugh Broughton Architects, n.d.)	242
Şekil 4.9.	Bu çalışmada gerçekleştirilen geri dönüştürülebilirlik değerlendirmesi sonucunda 3/5 puan alan Anadolu Hisarı ve çağdaş ekinden bir görünüm (Fotoğraf: Anwaar Anwar	243

	Al Mubarak Gharibi, 2023)	
Şekil 4.10.	Bu çalışmada gerçekleştirilen geri dönüştürülebilirlik değerlendirmesi sonucunda 2/5 puan alan Morella Kalesi ve çağdaş ekinden bir görünüm (Silva, 2022)	244
Şekil 4.11.	Girişe erişmek için kullanılan soldaki kahverengi merdiven ve kulenin üstüne eklenen parapet geri dönüştürülebilir olmadığından bu örneğin bu kriter açısından 1/5 puan aldığı değerlendirilmiştir. (Carlos De Riaño Lozano, Imagensubliminal (Miguel De Guzmán + Rocío Romero) · La Coracera Kalesi, n.d.)	244
Şekil 4.12.	Bu çalışmada gerçekleştirilen Ayırt edilebilirlik değerlendirmesi sonucunda 4/5 puan alan Kunstmuseum Moritzburg ve çağdaş ekinden bir görünüm (Die Moritzburg- Das Kunstmuseum Moritzburg Halle (Saale)-Kulturstiftung Sachsen-Anhalt, n.d.)	248
Şekil 4.13.	Bu çalışmada gerçekleştirilen Ayırt edilebilirlik değerlendirmesi sonucunda 4/5 puan alan Il Forte Di Fortezza ve çağdaş ekinden bir görünüm (Slessor, 2020) ...	249
Şekil 4.14.	Bu çalışmada gerçekleştirilen Minimum müdahale değerlendirmesi sonucunda 4/5 puan alan Garcimuñoz Kalesi ve çağdaş ekinden bir görünüm (Castillo De Garcimuñoz: Castillo (02) El Arte En Cuenca, n.d.)	254
Şekil 4.15.	Bu çalışmada gerçekleştirilen Minimum müdahale değerlendirmesi sonucunda 2/5 puan alan Morella Kalesi ve çağdaş ekinden bir görünüm (Restoration in Morella Castle by Carquero Arquitectura, n.d.)	255
Şekil 4.16.	Zindan Kapı örneğinden hem rekonstrüksiyon olması hem de yeni işlevle ilişkili eklenen kütlelerin boyutları minimum müdahale kriterine uymamaktadır (Haber, n.d.).	255
Şekil 4.17.	Bu çalışmada gerçekleştirilen tarihi araştırmanın yerinde sunumu değerlendirmesi sonucunda 5/5 puan alan King's Gate Caernarfon Kalesi ve çağdaş ekinden bir görünüm (Gallery of King's Gate Caernarfon Castle / Buttress- 19, n.d.)	258
Şekil 4.18.	Bu çalışmada gerçekleştirilen tarihi araştırmanın yerinde sunumu değerlendirmesi sonucunda 4/5 puan alan Zindan Kapı Müzesi ve çağdaş ekinden bir görünüm, Yazar tarafından görselleştirildi	259
Şekil 4.19.	Bu çalışmada gerçekleştirilen tarihi araştırmanın yerinde sunumu değerlendirmesi sonucunda 3/5 puan alan Haapsalu Piskoposluk Kalesi ve çağdaş ekinden bir görünüm, Yazar tarafından görselleştirildi	260
Şekil 4.20.	Bu çalışmada gerçekleştirilen tarihi araştırmanın yerinde sunumu değerlendirmesi sonucunda 2/5 puan alan Anadolu Hisarı ve çağdaş ekinden bir görünüm, Yazar tarafından görselleştirildi	260
Şekil 4.21.	Bu çalışmada gerçekleştirilen tarihi araştırmanın yerinde sunumu değerlendirmesi sonucunda 1/5 puan alan Castillo	

Şekil 4.22.	De Cala ve çağdaş ekinden bir görünüm (Gallery of Castillo De Cala Intervention / Republica DM- 16, n.d.) ... King's Gate Caernarfon Kalesi ve Garcimuñoz Kalesi, (Williams, 2023), (Fiesta! Refurbishment of Garcimuñoz Castle by Izaskun Chinchilla, n.d.)	262
Şekil 4.23.	Kunstmuseum Moritzburg, (Informationen Für Gruppen- Und Reiseveranstalter - Ihr Besuch - Kulturstiftung Sachsen-Anhalt, n.d.)	263
Şekil 4.24.	Baena Kalesi, (Valenzuela, 2019)	264
Şekil 4.25.	Castell De La Tossa, (YinjiSpace- Meritxell Inaraja X Restoration of Castell De La Tossa, n.d.)	265

ÇİZELGELER DİZİNİ

	Sayfa
Çizelge 3.1. King's Gate Caernarfon Cesetle Tarihi ve Restorasyonlar (Yazar tarafından hazırlanmıştır)	56
Çizelge 3.2. King's Gate Caernarfon Cesetle Zaman çizelgesi (Google Earth hava fotoğrafları) Kaledeki değişiklikler	57
Çizelge 3.3. Yazarın belirttiği kriterlere göre karşılaştırma tablosu	71
Çizelge 3.4. Morella Kalesi Tarihi ve Restorasyonlar (Yazar tarafından hazırlanmıştır.)	80
Çizelge 3.5. Morella Kalesi zaman çizelgesi (hava fotoğrafları) Kaledeki değişiklikler	81
Çizelge 3.6. Yazarın belirttiği kriterlere göre karşılaştırma tablosu	92
Çizelge 3.7. Kunstmuseum Moritzburg Halle Tarihi ve Restorasyonlar (Yazar tarafından hazırlanmıştır.)	98
Çizelge 3.8. Kunstmuseum Moritzburg zaman çizelgesi (hava fotoğrafları) Kaledeki değişiklikler	99
Çizelge 3.9. Yazarın belirttiği kriterlere göre karşılaştırma tablosu	111
Çizelge 3.10. Garcimuñoz Kalesi zaman çizelgesi (hava fotoğrafları) Kaledeki değişiklikler	117
Çizelge 3.11. Yazarın belirttiği kriterlere göre karşılaştırma tablosu	126
Çizelge 3.12. Avrupa'da İncelenen Diğer Örnekler tablosu	128
Çizelge 3.13. Anadolu Hisarı Tarihi ve Restorasyonlar (Yazar tarafından hazırlanmıştır.)	168
Çizelge 3.14. Anadolu Hisarı zaman çizelgesi (Google Earth hava fotoğrafları) Kaledeki değişiklikler	168
Çizelge 3.15. Yazarın belirttiği kriterlere göre karşılaştırma tablosu	181
Çizelge 3.16. Rumeli Hisarı Tarihi ve Restorasyonlar	188
Çizelge 3.17. Rumeli Hisarı zaman çizelgesi (Google Earth hava fotoğrafları) Kaledeki değişiklikler	189
Çizelge 3.18. Yazarın belirttiği kriterlere göre karşılaştırma tablosu	208
Çizelge 3.19. Zindan Kapı Tarihi ve Restorasyonlar (Yazar tarafından hazırlanmıştır.)	213
Çizelge 3.20. Zindan Kapı zaman çizelgesi (Google Earth hava fotoğrafları) Kaledeki değişiklikler	214
Çizelge 3.21. Yazarın belirttiği kriterlere göre karşılaştırma tablosu	223
Çizelge 4.1. Malzeme Uyumu Değerlendirme tablosu	231
Çizelge 4.2. Görsel etki değerlendirme tablosu	235
Çizelge 4.3. Geri dönüştürülebilirlik tablosu	241
Çizelge 4.4. Ayırt edilebilirlik değerlendirme tablosu	247
Çizelge 4.5. Minimum müdahale değerlendirme tablosu	252
Çizelge 4.6. Tarihi Araştırmanın Yerinde Sunumu Değerlendirme tablosu	257
Çizelge 4.7. Genel değerlendirme tablosu	261

1. GİRİŞ

Tarihi kaleler ve surlar, mimari ve kültürel miras değerleri açısından büyük öneme sahiptir ve medeniyetlerin gelişimi ve refahı hakkında canlı tanıklıklar sunar. Zamanla, bu tarihi yapıları korumak veya modern kullanımlara uyum sağlamak için yeni çağdaş ek yapma gereksinimi ortaya çıkar. Ancak, bu çağdaş eklerin dikkatle ve özenle yapılması gerekmektedir, böylece bu eserlerin tarihî ve estetik değerine zarar verilmez. Kültürel mülklerin korunması öncelikle tarihî koruma uzmanlarına emanet edilse de bu giderek kolektif bir endişe haline gelmektedir. Koruma projelerinin dikkatli planlanması ve uygulanmasına rağmen, halk tarafından benimsenmediklerinde koruma amacına ulaşma etkinlikleri azalır (Bremner, 2007).

Mevcut yapıların yeniden kullanımı veya kullanım dönüşümü (adaptive reuse) yoluyla çağdaş unsurların tarihi yapı ve çevrelere entegrasyonu hem halk hem de profesyoneller için geleneksel restorasyon ve yeniden inşa yöntemlerine kıyasla daha büyük zorluklar oluşturur (Owojori, Okoro, & Chileshe, 2021). Bu zorluklar, adaptif yeniden kullanımın kalıntılar veya arkeolojik kalıntılar üzerinde olması durumunda daha da artar ve halkın hassasiyetini daha da yükseltir. Bu tez, koruma ve kullanım dönüşümü ve çağdaş ekler konusundaki teorik çerçeve kapsamında akademisyenlerin ve uluslararası düzenlemelerin bakış açılarını bir araya getirir (O'Reilly, 2009). Ayrıca, kale ve sur kalıntılarında yapılan modern ekleri ele alan bazı projeleri sunar ve tartışır. Bu tez, modern eklerin teorik prensipler ve örnek projelerle desteklenerek ve bu şekilde koruma çabalarının güvenilirliğini artırarak çağdaş eklerin tarihi yapı ve çevrelere uyumunu arttırmayı ve toplumsal kabulü arttırmayı amaçlamaktadır.

Genel olarak, eski ve modern zamanlarda dünyadaki şehirler, kentsel dokusunu oluşturmak için mimariye ihtiyaç duymuştur. Şehirlerin tüm özellikleri, varlık nedenleri ve coğrafi konumları, her çağda inşa edilen mimari yapılarla belirlenmiştir ve hatta eski mimarının yazın ve kışın sıcaklıklarını, insanların sosyal ve sınıf statülerini ve şehrin yerel ünlü malzemelerini göz önünde bulundurarak farklı bölgelerin mimari özelliklerini belirlemiştir. Mimar, çağlar boyunca gelişmeyi göz ardı etmemiştir. Zamanla birçok mimari okul ve öncüleri gelişmiştir. Tarihte, insan yapımı yapılar çeşitli nedenlerle özgün

işlevini veya biçimini değiştirebilir ve vazgeçebilir. Bununla birlikte, her eser, mevcut rolünden bağımsız olarak, kültürel miras için özel bir değer taşır. Mimari müdahaleler, bir binanın fiziksel varlığını koruyarak çevresel, tarihsel veya işlevsel bağlamda modern yeniden kullanımını mümkün kılabilir.

II. Dünya Savaşı'ndan sonra Avrupa'da başlatılan kapsamlı bir dönüşüm hareketi, koruma kavramları hakkındaki bilimsel düşünceyi harekete geçirdi. Bu katalitik süreç, tasarımcıların kişisel tercihleriyle yakından bağlantılı olan restorasyon müdahaleleri hakkında tartışmalara yol açtı (Mazzariol, 2007).

İnsanlığın koruma eğilimi, kültürel mirasın korunmasının planlama ve uygulama içeren bir proje olduğu modern bir koruma anlayışına dönüştüğünde, mimarlık ve planlama alanı öne çıktı (Smith, 2006). Bu, özellikle kültürel miras olarak önemli olan eski yapılar için geçerlidir. Binaların korunmasına yönelik katı ve kırılmaz kuralları kavramak zordur. Bu nedenle, yıllar boyunca, kültürel mirasın korunması uluslararası arenada tartışma konusu olmuştur. Bu tartışmalar, korumanın açık bir tanımına ve temel ilkelere yol açmıştır. Bu ilkeler, özellikle 20. yüzyılda uluslararası çalışmalardan ve toplantılardan ortaya çıkan belgelerden ve teorik çerçevelerden gelmektedir (UNESCO Dünya Mirası Merkezi, n.d.-d). 1964 Venedik Tüzüğü, sanat eserleri ve kültürel miras niteliğindeki daha basit kültürel eserler dahil olmak üzere bir dizi kültürel miras değerini içermektedir (ICOMOS, 2013). Miras yapılarının kalıntıları, ihmal edilmiş bahçeler, kısmen sökülmüş binalar, terkedilmiş madenler ve hatta terkedilmiş şehirler gibi çeşitli biçimlerde olabilir ve hepsi miras kalıntıları olarak sınıflandırılır. Arkeolojik alanlar, bu dönüşümün kalıntılara dönüşmesinin zirvesi olarak kabul edilebilir. Bu sınıflandırmadan muaf olmasına rağmen, yıkılmış yapılar arkeolojik alanlarla bir değer kategorisini paylaşır (ICOMOS, 2013).

Kale kalıntıları genel yapısal özelliklere sahip olmakla birlikte, savunma işlevleri coğrafi konum ve tarihsel döneme bağlı olarak benzersiz özelliklere sahiptir. Coğrafi bağlam, sosyal yapı, ekonomik temeller ve tarihsel dönemler, kalelerin fiziksel ve işlevsel özelliklerini birlikte şekillendirmektedir (Özçetin, 2016). Savunma ihtiyacının ortadan kalkması, kale tipolojisinin yapılarını geçersiz kılar, bu da yapısal bozulmalarına ve nihai kullanışsızlıklarına yol açar. Bu bağlamlarda, yeniden inşa çabaları hiçbir işe yaramaz.

Ancak, tarihsel süreklilikte ve sosyal hafızada önemli bir yer işgal ettiklerinden, varlıkları göz ardı edilemez (Özçetin, 2016). Bu yapıların çağdaş hayata entegre edilme ihtiyacı, sosyal dinamiklerin, tarihsel olayların ve dönemin özelliklerinin yanı sıra coğrafi bağlamın birer deposu olmalarından kaynaklanmaktadır. Bu nedenle, bu kalıntılar büyük belge değeri taşır ve kale alanlarının korunması, bozulmuş durumlarında bile kültürel mirasın korunmasının merkezinde yer alır (You et al., 2023). UNESCO, kültürel miras değerlerini somut ve soyut kategorilere ayırır ve somut miras, taşınabilir, taşınmaz ve sualtı sınıflandırmalarına ayrılır (UNESCO, 2013). Bu çalışma, kalelere (Avrupa ve Türkiye'de) yapılan modern çağdaş ekleri araştırmayı ve bu ekleri analiz ederek tarihî alanlara (kaleler ve surlar) modern malzemeler ve tasarımlar çağdaş eklerin daha iyi yollarını bulmayı hedeflemektedir.

1.1. Problem Tanımı

Tarihî surlar ve kaleler, kültürel, tarihî ve mimarî açıdan büyük öneme sahip yapılar olarak, genellikle bir bölgenin ya da ülkenin kimliğine katkıda bulunan simgesel unsurlar işlevi görmektedir. Bu yapılar, yüzyıllar boyunca varlıklarını sürdürmüş, pek çok tarihî olaya tanıklık etmiş ve askerî tarih ile mimarî gelişime dair önemli bilgiler sunmuştur. Bununla birlikte, bu tarihî yapıları çağdaş gereksinimlere uygun hâle getirmek ve korumak, karmaşık bir dizi zorluğu da beraberinde getirmektedir.

19. yüzyılın sonlarında sanayileşmenin etkisiyle hızla gelişen kentleşmeye tepki olarak, tarihî binaların ve kentsel dokunun korunması sürecinin başladığı bilinmektedir. Koruma teorisi, zamanla yalnızca anıtları ve çevrelerini değil, aynı zamanda tarihî kentsel dokuları ve hem somut hem de soyut değerleri kapsayacak şekilde genişlemiştir. 1. ve 2. Dünya Savaşları, tarihî yapılaşmış alanların algılanmasında iki önemli dönüm noktası olmuştur. Bu olaylar, koruma tartışmalarının bağlamını genişletmekle kalmamış, eski dokunun korunmasının önemini de pekiştirmiştir. Aynı zamanda, inşaat teknolojilerindeki ilerlemeler şehirlerde modernleşme sürecine neden olmuştur (Kıvılcım, 2008). Ancak, 1960'lı yıllardan itibaren modern şehirleşme sürecinde kullanılan malzemeler ve inşaat teknikleri, geleneksel yöntemlerin önüne geçerek, tarihî çevrelerde yeni tasarımların entegrasyonunu zorlaştıran bir duruma yol açmıştır.

Emre Madran'a göre, Karakul'un (2002, 34-35) alıntıladiğı gibi, koruma planları, yeni binaların mimarî özelliklerine yaklaşım açısından iki ana gruba ayrılabilir. İlk grup, yeni yapıların mimarî özelliklerine sıkı kısıtlamalar getirirken; ikinci grup, minimum ilkeleri belirlemeye odaklanarak, mimarların yaratıcılıklarını kullanmalarına ve tarihî çevrede yeni perspektifler geliştirmelerine olanak tanımaktadır. Bu yaklaşım, mimarları tasarım sürecinde titiz analizler yapmaya teşvik etmektedir.

Günümüzün önemli sorunu, tarihî surlar ve kalelere yapılan çağdaş ekler ve değişiklikler sırasında, tarihî özgünlüğün korunması ile modern işlevlerin entegre edilmesi arasında hassas bir denge kurma gerekliliğidir. Bu nedenle, bu tezde, restorasyon sürecinde mimarın modern ekler veya çağdaş tasarımları seçmesini engelleyen sorunlar derinlemesine ele alınacaktır.

1.2. Tezin Amacı ve Kapsamı

Restorasyon, Venedik Tüzüğü'nün 9. maddesinde belirtildiği gibi, son derece uzmanlaşmış ve dikkat gerektiren bir süreçtir. Bu sürecin en temel hedefi, tarihî ve estetik değerlerin korunarak yapının özgün kimliğinin devam ettirilmesidir (Miran & Husein, 2023; ICOMOS, 2011). Bu hedefe ulaşmak için, yapıdaki tarihî malzemelerin ve özgün tekniklerin korunmasına özen gösterilmeli ve müdahaleler belgelenmelidir. Bunun yanı sıra, yapılan çağdaş eklerin, yapının mimarî kompozisyonundan ayırt edilebilir olması gerektiği gibi, yapıya zarar vermeden tarihî dokuyu tamamlayıcı nitelikte olması da esastır.

Restorasyon projelerinin başarılı olabilmesi için, sadece mimarî değil, aynı zamanda tarihî ve arkeolojik araştırmalarla da desteklenmesi gerekmektedir. Bu bağlamda, sürecin öncesinde ve sonrasında kapsamlı bir araştırma ve dokümantasyon yapılması şarttır. Özellikle tarihî surlar ve kaleler gibi yapılar üzerinde yapılan çalışmalar, bu yapıların yalnızca fiziksel varlığını değil, aynı zamanda kültürel ve tarihî mirasını da korumayı amaçlamaktadır. Restorasyon çalışmalarında kullanılan tekniklerin seçimi, yapıların

tarihî bağlamına uygun olmalı ve modern müdahaleler, eserin özgün karakteri ile uyumlu bir şekilde gerçekleştirilmelidir.

Bu tez çalışması, tarihî surlar ve kaleler üzerinde yapılacak restorasyon ve çağdaş eklerin entegrasyonuna dair kapsamlı bir inceleme sunmayı hedeflemektedir. Bu çalışmanın sonucunda, gelecekteki restorasyon projeleri için bilimsel ve pratik çözümler sunularak, tarihî yapılarımızın korunmasına yönelik önemli katkılar sağlanacaktır."

1.3. Yöntem ve Tezin Yapısı

Bu araştırmanın metodolojisi, tarihî surlara ve kalelere yapılan çağdaş eklerin, kültürel ve mimari değerleri koruyarak nasıl entegre edileceğini ele almak amacıyla dört ana bileşene ayrılmaktadır. İlk aşama, uluslararası belgeler, pilot çalışmalar ve projeler, bilimsel yayınlar, kitaplar, akademik ve bilimsel dergilerdeki makalelere dayanan kapsamlı bir literatür taramasını içermektedir. Bu aşama, tarihî surların küresel bağlamdaki korunma çabaları ve yeni eklerin entegrasyonu hakkında temel bir anlayış sağlayacaktır. Bu literatür taraması, uluslararası standartlarda kabul gören kaynaklara odaklanarak, bu alanda yapılan mevcut araştırmaların kapsamlı bir şekilde incelenmesini sağlayacaktır.

İkinci aşamada, belirlenen kriterler ışığında çağdaş eklerin değerlendirilmesi için seçilen örnekler üzerinden tarihî kalelere ve surlara yapılan ekler tartışılacaktır. Üç ana örnek grubu ele alınacaktır; ilk iki grup Avrupa'dan seçilen örneklerdir. King's Gate Caernarfon Kalesi, Morella Kalesi, Kunstmuseum Moritzburg, Garcimuñoz Kalesi, Pombal Kalesi, Haapsalu Piskoposluk Kalesi, Helfštýn Kale Sarayı, Linz Kale Müzesi (Schlossmuseum Linz), El Real De La Jara Kalesi, Il Forte Di Fortezza, Clifford'un Kulesi ve diğer önemli Avrupa kaleleri bu bağlamda incelenecektir. Bu Avrupa örnekleri, çağdaş eklerin tarihî yapılar üzerindeki etkilerini analiz etmek amacıyla kapsamlı bir arşiv çalışmasına tabi tutulacaktır.

Türkiye'de tarihî kale ve surlara yapılan çağdaş ekler de mimari koruma bağlamında önemli bir yer tutmaktadır. Üçüncü grup örnekler Türkiye'den seçilmiştir. Türkiye'de yapılan çağdaş eklerden bazıları şunlardır:

1. Kara Surları Ziyaretçi Merkezi (İstanbul)

2. Kayseri Kalesi (Kayseri)
3. Bodrum Kalesi (Muğla)
4. Diyarbakır Kalesi (Diyarbakır)
5. Anadolu Hisarı (İstanbul)
6. Rumeli Hisarı (İstanbul)
7. Zindan Kapı Müzesi (Bursa)
8. Yedikule Hisarı (İstanbul)
9. Alanya Kalesi (Antalya)
10. Aydın Kalesi (Aydın)
11. Mamure Kalesi (Mersin)
12. Kilitbahir (Çanakkale)
13. Seddülbahir Kalesi (Çanakkale)
14. Konya Surları (Konya)
15. Kuşadası Kalesi (Aydın)
16. Kütahya Kalesi (Kütahya)
17. Foça Kalesi (İzmir)

Bu yapılar arasından üç örnek, belirli kriterlere dayanarak seçilmiştir. Seçim yapılırken şu unsurlar dikkate alınmıştır:

1. Yapılan çağdaş eklerin yüzdesi: Bu kriter, yapıya eklenen çağdaş unsurların, özgün yapıyla kıyaslandığında ne kadar alanı kapladığını ifade eder.
2. Katkı maddelerinin benzerliği: Eklerde kullanılan modern katkı maddelerinin malzeme türü ve yapısal özellikleri açısından büyük bir benzerlik göstermesi önemli bir kriterdir.
3. Tarihî belgelerin ve görsel materyallerin mevcudiyeti: Seçilen örneklerde, binanın tarihî evresine ait mimari çizimler, arşiv fotoğrafları ve restorasyon aşamalarına dair belgelerin bulunması önemli bir faktör olmuştur.

Bu kriterlere dayanarak yapılan seçimler, eklerin tarihî yapılara entegrasyonunu anlamaya yönelik derinlemesine analiz yapmayı mümkün kılacaktır. Kılacaktır değil kılmıştır.

King's Gate gibi Avrupa'daki örnekler üzerinde arşiv çalışması yapılacak ve bu örnekler ayrıntılı olarak incelenecektir. Ayrıca, Avrupa'dan on dört ek örnek daha karşılaştırmalı

olarak incelenecektir. Türkiye’de ise Zindan Kapı, Anadolu Hisarı ve Rumeli Hisarı gibi önemli tarihî surlar üzerine yoğunlaşan derinlemesine bir arşiv çalışması yapılacaktır. Bu çalışma, alanların tarihî evrimi ve zaman içerisindeki yapısal dönüşümlerine dair kapsamlı bir analiz sağlayacak tarihî kayıtların, belgelerin ve planların çıkarılması için saha ziyaretlerini de kapsayacaktır.

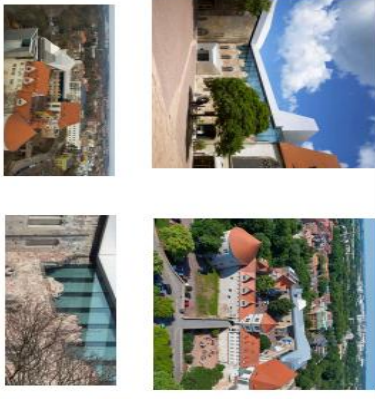

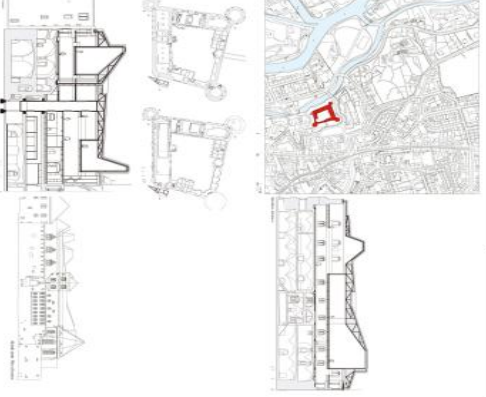
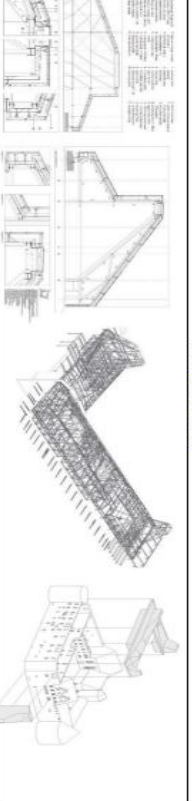

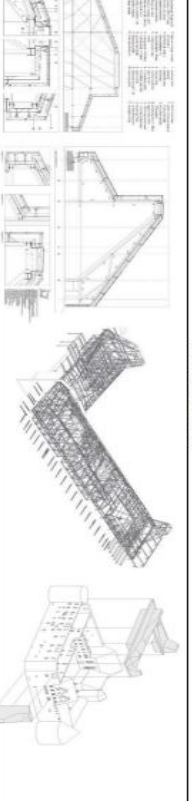
Üçüncü aşama, arşiv çalışmasını tamamlamak için elektronik kaynakların incelenmesini içermektedir. Bu kapsamda dergi makaleleri incelenecek ve ArchDaily gibi ilgili web siteleri kullanılacaktır. Çevrimiçi platformlarda yapılan araştırmaların ardından, kalelerin coğrafi konumu, eklerin türü, kale içindeki konumu, boyutu ve işlevi gibi kriterlere dayalı kapsamlı bir çevrimiçi kütüphane oluşturulacaktır.

Son aşamada, kıta Avrupa’sındaki örnekler Envanter Sayfası 1 (Şekil 1) kullanılarak teorik olarak analiz edilecek; Türkiye’deki örnekler ise yerinde ziyaret edilerek, Envanter Sayfası 2 (Şekil 2) ile uygulamalı olarak analiz edilecek ve belgelenecektir.

BURSA ULUDAĞ UNIVERSITY GRADUATE SCHOOL OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES DEPARTMENT OF ARCHITECTURE / RESTORATION				
Dr. Figen KIVILCIM ÇORAKBAŞ		New Additions to Historical Fortifications and Fortresses: The Case of Europe and Turkey		DATE:
Case Study Name :	City/Country :	Address :	Intervention Type :	The Year of Project Implementation :
Explanation of Types of Additions :				
External Additions		Internal Additions		Architectural Drawings
Satellite Image of the Site		Architectural Details		
References :				

Şekil 1.1 Kasa saptamaları araştırması envanter sayfası no.1. Kaynak: Yazar tarafından hazırlanmıştır

Envanter sayfası 1 (Şekil 1.1), kapsamlı bir araştırma yürütmek amacıyla kullanılacaktır. Daha fazla ayrıntı ve açıklama gerektiren örnek çalışmalar için, araştırmaya dahil edilecek önemli bilgiler ve grafiklerin yer aldığı bir A4 envanter sayfası hazırlanmıştır (Şekil 1.4). Bu araştırma, surların mevcut durumunu tespit etmek amacıyla fotoğraflı bir anket ve ayrıca alanın ve yapıların genel özelliklerini değerlendirmek için bir anket çalışması uygulayacaktır. Ayrıca, surları çevreleyen fiziksel ortamın derinlemesine analizini ve belgelenmesini de içerecektir.

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ GRADUATE SCHOOL OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES DEPARTMENT OF ARCHITECTURE / RESTORATION			
Dr. Figen KIVILCIM ÇORAKBAŞ	New Additions to Historical Fortifications and Fortresses: The Case of Europe and Turkey	DATE: 7/1/2023	
Case Study Name : Kunstmuseum Moritzburg	City/Country : HALE, GERMANY	Address : Friedemann-Bach-Platz 5, 06108 Halle (Saale), GERMANY	Intervention Type : RENOVATION - RESTORATION
Explanation of Types of Additions : The main part of the historic building was restored and new additions were designed for the lost places. The design includes a new roof, designed as a large folded platform, which rises and retreats to allow in natural light, and from which overhangs the new exhibition areas. In addition to designing two new vertical communication centers, a new floor suspended from the center of this roof creates additional exhibition space without placing any columns in the main gallery.		The Year of Project Implementation : 2008	
External Additions		Internal Additions	Architectural Drawings
			
			
			
<p>References :</p> <p>Moritzburg Museum Extension / Meta-Design Architecture. (2011, May 05). Retrieved from article: https://www.archdaily.com/123183/moritzburg-museum-extension-meta-design-architecture</p> <p>Moritzburg Museum Extension by Meta-Design Architecture. (2011, June 17). Retrieved from document: https://www.docu.com/2011/06/17/moritzburg-museum-extension-by-meta-design-architecture/</p> <p>Moritzburg Museum: Examples of an Exhibition. HALE. (2023). Retrieved from Architecture via: https://architecture.via.com/works/museum-moritzburg-photos-46-see-episodes-6</p>			

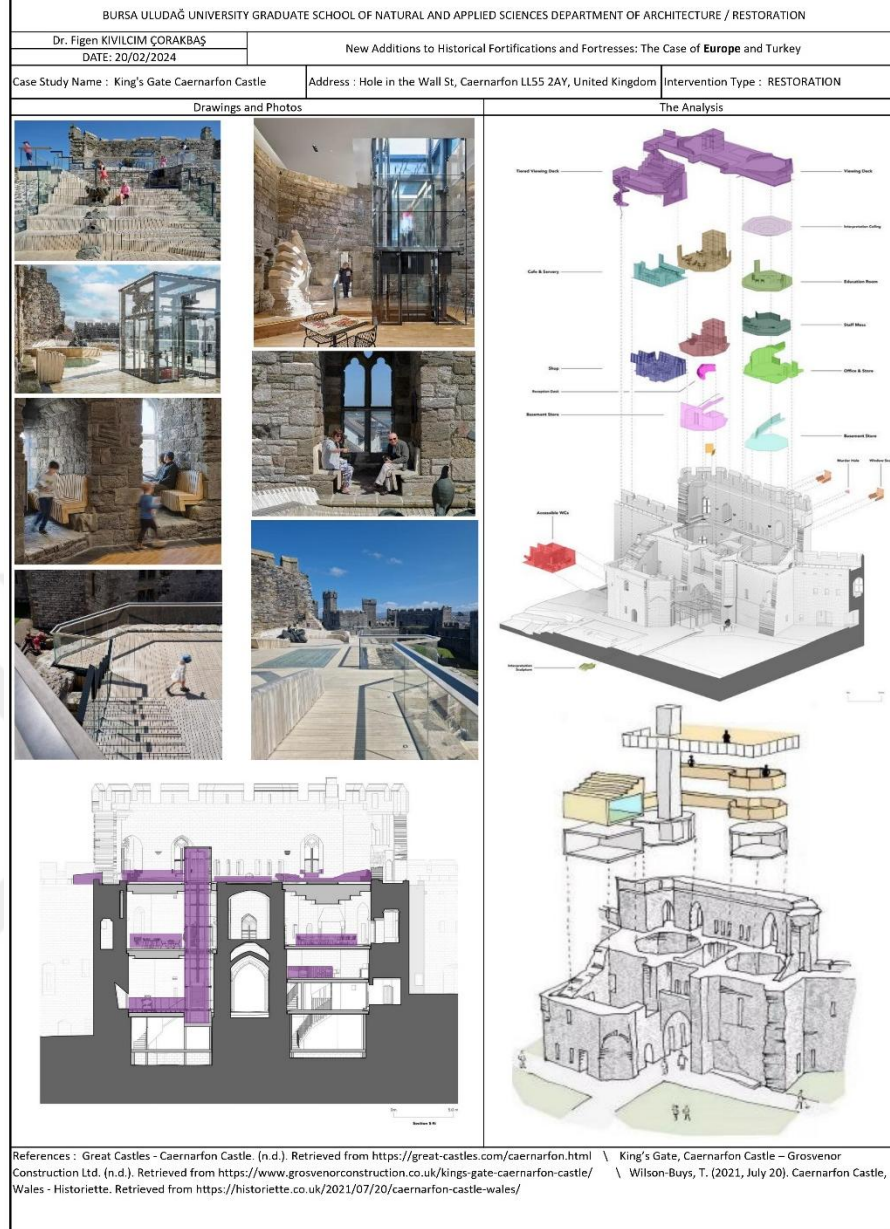
Şekil 1.2 Kunstmuseum Moritzburg Case study survey envanter sayfası no.1. Kaynak: Yazar tarafından hazırlanmıştır

Bu kaynaklar, çağdaş bakış açıları, koruma teknikleri ve dünyanın dört bir yanından örnek çalışmalar hakkında bilgi sağlayacaktır.

Envanter sayfası 2 (Şekil 1.3), araştırma sahası anketlerini içerecektir. Bu anketler, surların mevcut durumunu tespit etmek için fotoğraflı bir anket çalışması ve alanın genel özelliklerini değerlendiren bir anketi kapsamaktadır. Aynı zamanda surların çevresindeki fiziksel ortamın analizini ve belgelenmesini de içerecektir.

BURSA ULUDAĞ UNIVERSITY GRADUATE SCHOOL OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES DEPARTMENT OF ARCHITECTURE / RESTORATION		
Dr. Figen KIVILCIM ÇORAKBAĞ	New Additions to Historical Fortifications and Fortresses: The Case of Europe and Turkey	
Date :		
Case Study Name :	Address :	Intervention Type :
Explanation of Types of Additions		Satellite Image of the Site
External Additions		Internal Additions
Architectural Details		ANALYSIS
References :		

Şekil 1.3 Kasa saptamaları anket envanter sayfası no.2. Kaynak: Yazar tarafından hazırlanmıştır.

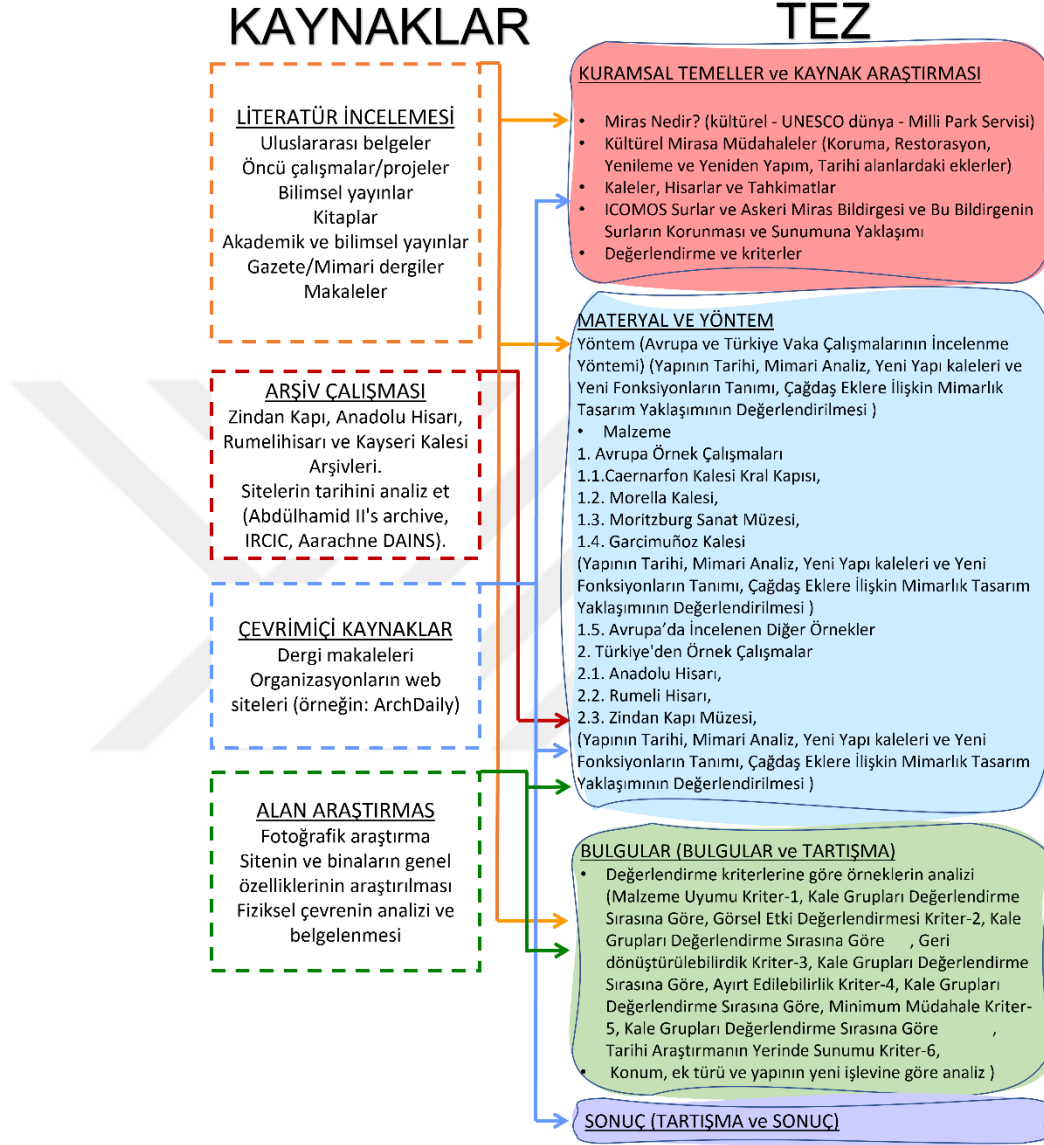

Şekil 1.4 Kasa saplamları anket envanter sayfası no.3. (Kaynak: Yazar tarafından hazırlanmıştır.)

Envanter sayfası 3 (Şekil 1.4), fotoğraflar, çizimler ve bazı analizler aracılığıyla projeye yapılan yeni eklerin mimarî detaylarını gösterecektir. Bu sayfa, A4 boyutundaki iki ana sayfaya (1 ve 2) destek olarak işlev görecektir ve şunları içerecektir:

- Avrupa örnek çalışmaları: King's Gate Caernarfon Kalesi, Morella Kalesi, Kunstmuseum Moritzburg ve Garcimuñoz Kalesi.
- Türk örnek çalışmaları: Anadolu Hisarı, Rumeli Hisarı ve Zindan Kapı Müzesi.

Diğer örnek çalışmalar, tezin sonunda ek olarak A3 sayfası boyutunda yer alacaktır.

Şekil 1.5 Araştırmanın yöntem şeması (Kaynak: Yazar tarafından hazırlanmıştır).

Bu uygulamalı yaklaşım, binaların ve çevrelerinin mevcut durumu hakkında gerçek veriler sağlayarak, kapsamlı bir anlayış ve yeni ekler için fırsatlar sunacaktır. Tez, bu metodolojiye uygun olarak yapılandırılacak ve her bölüm, bu farklı kaynaklardan elde edilen araştırma bulguları ve içgörüler üzerine inşa edilecektir. Tarihî kayıtları, güncel

bilgileri ve saha gözlemlerini bir araya getiren bu bütüncül yaklaşım, “Tarihi Kale ve Surlara Yeni Eklerin Mimari Koruma Bağlamında Değerlendirilmesi” konusunun kapsamlı bir analizini sunmayı ve koruma ile entegrasyon için değerli öneriler sağlamayı amaçlamaktadır.

1.4. Kısıtlılıklar

Bu araştırmanın kapsamı, kalelere yapılan modern ve çağdaş malzemelerin ve koruma müdahalelerinin etkilerini incelemekle sınırlıdır. Çalışma, Avrupa'nın farklı bölgelerindeki kalelerin özelliklerini analiz etmektedir. Bu analiz, uluslararası sözleşmeler ve kültürel mirasın korunmasına yönelik düzenlemeler çerçevesinde fotoğraflar, arşiv belgeleri ve önceki çalışmaların gözden geçirilmesi yoluyla gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, Türkiye'deki dört farklı kale, fotoğraflar, arşiv belgeleri ve önceki çalışmaların yanı sıra yerinde ziyaretler aracılığıyla incelenmiştir. Çalışma, özellikle Zindan Kapı Kalesi'ne odaklanmış olup, bu kalenin tasarımı ve yapılan modern eklerle ilgili belediye arşivlerinde kapsamlı bir analiz gerçekleştirilmiştir.

Bu çalışmada örnek çalışmaların seçiminde dikkate alınan ana kriterler, kültürel mirasın korunması ve restorasyonu açısından büyük öneme sahiptir. Eklerin türü, tasarım, avantaj ve dezavantajlar gibi unsurlar, her bir örneği değerlendirirken ele alınması gereken temel bileşenlerdir. Özellikle eklerin konumu ve bilgiye erişim olanakları, mevcut miras unsurlarının korunması ve belgelenmesi açısından kritik öneme sahiptir. Arşiv belgeleri, mimari çizimler ve tarihî bilgiler, araştırmanın güvenilirliğini artırmakta ve restorasyon sürecinde önemli referans noktaları sunmaktadır.

Yapıların malzeme türleri, kalıntıların yapısal özellikleri ve kültürel miras değerleri de değerlendirme kriterleri arasında yer almakta olup, bu unsurlar araştırmanın derinliğini artırmaktadır. Modern eklerin oranı, özgün yapının korunmasına yönelik çağdaş yaklaşımların anlaşılmasına katkı sağlamaktadır. Bu bağlamda, modern eklerin malzeme türü ve yapısal özellikleri açısından benzerliği, geleneksel ve modern unsurların uyumunu gözleme fırsatı sunmaktadır. Tarihî bilgi ve görsel materyallerin varlığı, yapının tarihsel bağlamını anlamada belirleyici bir faktör olarak kabul edilmiştir. Bu üç kriterin

Türkiye örnekleri üzerinde yoğunlaşması, ulusal kültürel mirasın korunmasına yönelik somut örnekler sunma potansiyeline sahiptir. Genel olarak, bu kriterler, çağdaş eklerin özgün yapılarla uyumluluğunu derinlemesine analiz etme olanağı tanıyarak, kültürel mirasın korunmasına dair yeni bakış açıları geliştirilmesine yardımcı olmaktadır.

Araştırma, mevcut projelerde gereken bilgilerin eksikliği ve incelenen örneklere ilişkin arşiv belgelerine erişimde yaşanan zorluklar gibi çeşitli engellerle karşılaşmıştır. Bazı örnek çalışmalarda gerekli bilgileri bulabilsek de (örneğin, Örnek Çalışması Adı, Adres, Müdahale Türü, Dış Ekler, İç Ekler, Mimari Çizimler, Mimari Detaylar, Alanın Uydu Görüntüsü ve Referanslar), bu tüm örnekler için geçerli olmamıştır. Örneğin, Firmiano Kalesi'nde mimari çizimlere ulaşmak zorken, El Real de la Jara Kalesi'nde iç ekler ve mimari detaylar envanter sayfasında eksikti. Aynı durum, Pombal Kalesi, Helfštýn Kale Sarayı, Il Forte Di Fortezza ve Matrera Kalesi gibi diğer örnek çalışmalar için de geçerliydi. Bilgi eksikliği nedeniyle birçok örnek çalışma seçilememiş ya da kriterleri karşılamamıştır. Bu bilgi eksikliğinin ana nedeni, bina restorasyonu ve modern malzeme ek alanının hâlen gelişmekte olan bir alan olmasıdır. Özellikle restorasyon aşamalarına dair mimari çizimler gibi referanslar sınırlıdır, çünkü belediyeler bu bilgileri genellikle özel talepler doğrultusunda erişilebilen gizli bilgiler olarak değerlendirmektedir. Bu zorluklar nedeniyle mevcut örnekler arasından seçim yapılmıştır.

2. KURAMSAL TEMELLER ve KAYNAK ARAŞTIRMASI

Bu bölüm, çalışmanın anlaşılması açısından kritik öneme sahip anahtar terimlerin kapsamlı bir incelemesini ele almaktadır. Nara Belgesi'ne göre koruma, kültürel mirası anlamaya yönelik ortak bir çaba olarak tanımlanmaktadır. Bu çaba, tarihî önemin derinlemesine anlaşılmasını, fiziksel olarak korunmasını ve gerektiğinde sunumunu, restorasyonunu ve zenginleştirilmesini içermektedir (ICOMOS, 2011).

Literatürde yenilemeye (refurbishment) odaklı kritik analizler, binaların özgün işlevlerini korurken yapısal ve fiziksel değişikliklere ağırlık verildiğini vurgulamaktadır. Yenileme, genellikle yapısal güçlendirme ve enerji verimliliği müdahaleleri ile ilişkilendirilmekte olup, binanın çevresel performansını bozmadan geliştirmeyi amaçlamaktadır (Vicente, Ferreira, & Da Silva, 2015).

Venedik Tüzüğü'nün 9. Maddesi'nde belirtildiği üzere, restorasyon, bir anıtın estetik ve tarihî değerlerini koruma ve geliştirme amacı taşıyan son derece uzmanlaşmış bir süreçtir. Özgün malzemelere saygı ve doğru belgeleme esastır. Ayrıca, ek müdahalelerin mimarî kompozisyondan ayırt edilebilir olması ve çağdaş bir etki taşıması gerekmektedir. Restorasyon sürecinde, müdahaleden önce ve sonra gerçekleştirilen arkeolojik ve tarihî araştırmalar önemli bir unsurdur (ICOMOS, 2011). Pek çok çalışma, restorasyon alanındaki müdahale türlerini ve kapsamlarını ele almıştır (Ranalli, Scozzafava, & Tallini, 2004).

ICOMOS'a (2004) göre, tarihî anıtlar, geçmiş nesillerin mesajlarını içeren uzun süreli geleneklerin yaşayan tanıklarındır ve ortak insanî değerlerin, antik anıtların kolektif sahipliğinin farkındalığını artırır.

Kentsel alanlar, sosyal, ekonomik, üretim ve tüketim paradigmaları gibi çeşitli faktörlerin etkisi altında sürekli değişim göstermektedir. Bu değişiklikler, özellikle şehirlerin merkez bölgeleri ve kenar mahallelerinde belirgindir (Gökçe, 2005). Tarihî kentsel alanların düzeni, temsil ettikleri dönemin sosyal ve ekonomik koşulları tarafından şekillenen

kararlara yakından bağılıdır. İşlevlerin entegrasyonu veya ayrılması konusundaki seçimler, o dönemin şehrin ekonomik rolü ile doğrudan ilişkilidir (Eriçok, 2012).

Tarihî ortamlarda yeni yapıların tasarımı konusundaki tartışma, yaratıcı bir girişim olarak kişisel tercihlere mi yoksa mevcut yapılaşmış çevrede yerleşik yaklaşımlar ve formların bir yorumu olarak mı ele alınması gerektiği ikilemi etrafında çözümsüz kalmaktadır (Kıvılcım, 2008).

2.1. Miras Nedir?

Miras, dünya genelindeki toplumlar için büyük bir öneme sahiptir. Her toplum, Doğu'dan Batı'ya, mirasını özenle korur ve kendisini çevresindekilerden farklı kılan bu mirasla gurur duyar, çünkü mirasını, zamanla kimliğinin bir parçası olarak görür. Birçok toplumda miras, kimliğin önemli bir belirleyicisi olabilir. Bu durum, mimari, davranış, giyim, şarkılar ve toplumun kimliği altında toplanabilecek diğer çeşitli unsurların zaman içindeki değişim hızının artmasıyla bağlantılı olabilir. Geçtiğimiz yarım yüzyıl boyunca, miras kavramı büyük ölçüde genişlemiştir (UNESCO, 2013). Miras varlıkları, genellikle ibadet yerleri veya surlar gibi tekil anıtlar ve binalar olarak bağımsız ele alınırdı, ancak çevresindeki peyzajla olan ilişkisi göz ardı edilirdi. Bugün, tüm çevrenin insan etkileşimi sonucunda etkilendiği ve bu nedenle miras olarak tanınabileceği genel olarak kabul edilmektedir (UNESCO World Heritage Centre, n.d.; UNESCO, 2013). Bu nedenle, neyin önemli olduğu ve neyin olmadığı konusunda kararlar vermek daha gerekli hale gelmektedir.

Miras, nesiller boyunca aktarılan ve bugün hala değer verilen gelenekleri, kültürel birikimleri ve somut eserleri tanımlayan bir terimdir (FutureLearn, 2022). Somut miras, arkeolojik siteler, eski binalar, anıtlar, sanat eserleri ve artefaktlar gibi fiziksel yapılar ve eserleri içerir. Tarihimizin ve kültürel mirasımızın bu fiziksel yansımaları genellikle en belirgin ve somut olanlardır. Önemli tarihî ve kültürel değere sahip ikonik somut miras örnekleri arasında Çin Seddi, Tac Mahal ve Mısır'daki Gize Piramitleri sayılabilir.

Öte yandan, soyut miras, bir topluluk içinde nesilden nesile aktarılan gelenekler, konuşma biçimleri, fikirler ve becerilerle tanımlanır (Smith, 2006). Gösteri sanatları, ritüeller, festivaller, geleneksel el sanatları, yerli bilgi sistemleri ve diller gibi pek çok unsuru içerir. Bir kültürün kimliğini şekillendiren ve insanlara süreklilik ve aidiyet duygusu veren soyut özellikler, soyut miras yoluyla yansıtılır. Geleneksel dans stilleri, hikâye anlatma gelenekleri, yerli iyileştirme teknikleri ve bölgesel mutfaklar soyut mirasa örnek olarak verilebilir (Graham & Howard, 2008).

Mirasın korunması ve muhafazası çeşitli nedenlerden dolayı önemlidir. Öncelikle, miras, kültürlerin zengin çeşitliliğine ve ortak insanlık tarihine olan takdiri artırır. Geçmişte insanların nasıl davrandıkları, düşündükleri ve etkileşimde bulduklarına dair içgörüler sunarak, onların başarılarından ve deneyimlerinden öğrenmemizi sağlar. Ayrıca, miras nesiller arasında bir köprü görevi görerek, bizi atalarımıza bağlar ve gelenekleri, değerleri ve bilgileri gelecek nesillere aktarmamıza olanak tanır.

Birçok örgüt, kurum ve uluslararası anlaşma mirası korumak için kurulmuştur. UNESCO (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü), olağanüstü evrensel değere sahip yerleri tanımlayan ve koruyan Dünya Mirası Sözleşmesi ile mirasın tanıtımı ve korunmasına önemli katkılar sağlamaktadır. Birçok ülke, miras kaynaklarını korumak ve yönetmek için kendi ulusal miras ajanslarına ve yasalarına sahiptir (Smith, 2006).

Ancak miras, birçok zorluk ve tehdit ile karşı karşıyadır. Doğal afetler, silahlı çatışmalar, kentleşme, iklim değişikliği, kirlilik ve sürdürülemez turizm miras siteleri ve gelenekleri tehdit edebilir. Ayrıca, geleneksel uygulamaların ve dillerin kaybolması, küreselleşme ve kültürel homojenleşme sonucunda soyut miras için başka bir tehdit oluşturmaktadır.

Lou ve Ren'e göre, korunma için kilit kavram içsel değerdir. Şöyle ifade ederler: "*Miras siteleri, gelecek nesillerin yalnızca yapısal ve benzersiz formlarını değil, aynı zamanda zaman içinde yapılan değişikliklerin ve eklerin içsel değerini de takdir edebilmeleri için korunmalıdır. Böylece bir toplumun tarihî kimliği ve kültürel gelişiminin derin katmanlı değerini tanıyabilirler*" (Luo & Ren, 2020).

2.1.1. Kültürel Miras (*Cultural Heritage*)

Kültürel miras kavramı, bir grup ya da toplumun hem fiziksel mülkiyetlerini (kültürel varlıklar) hem de zaman içerisinde aktarılan maddi olmayan yönlerini ifade eder. Günümüzde, bu miras, insanlığın bilişsel genişliği (örneğin, gruplar arasındaki dil gelişimi) boyunca, zamansal boyutlar arasındaki bağlantılar aracılığıyla geçmiş, bugün ve gelecek arasında hayati bir bağ işlevi görmektedir. Toplumların kültürel mirasa verdikleri önem, günümüzde mirasın korunması için bir motivasyon sağlar; böylece, gelecek nesillere ahlaki bütünlükle zengin miraslar bırakılabilir (UNESCO, 2013).

Kültürel miras, karmaşık tarihî süreçlerin bir sonucu olarak zaman içinde evrilen bir kavramdır. Kültürel ve doğal miras kavramlarının temeli, tarihsel olarak evrilen bir değerler sistemi üzerine kuruludur. Bu değerler, farklı sosyal gruplar tarafından kabul edilmiştir. Farklı kültürel ve doğal miras kategorileri (örneğin, dünya mirası, ulusal miras vb.), çeşitli sosyal gruplar tarafından geliştirilen ve benimsenen fikirler sonucunda oluşturulmuştur (The Concept and History of Cultural Heritage / Cultural Heritage Studies, n.d.).

Kültürel miras unsurları, kimlik sembolleri olarak işlev görür. Bu unsurlar, kültürel ve coğrafi kimliklerin birer temsilcisidir. Bu unsurlar etrafında gelişen ilişkiler ve ritüelistik faaliyetler, toplumsal bir aidiyet duygusu yaratır. Hangi eserlerin, yapıların veya doğal alanların korunacağına karar vermek, gelecekte hangi kültürel anlatıların ve toplumsal bakış açılarının gelişeceğini belirler (Letellier & Eppich, 2015).

Tarihî, sanatsal, arkeolojik veya mimarî öneme sahip fiziksel yapılar, somut kültürel mirasın bir parçası olarak kabul edilir. Bu, eski yapılar, arkeolojik siteler, tarihî yapılar, sanat eserleri, el yazmaları ve kültürel peyzajlar gibi öğeleri içerir. Somut kültürel mirasın bu tezahürleri, insan yaratıcılığı ve başarıları ile tarihî olayların somut kanıtlarını sunar. Somut kültürel mirasın ikonik örneklerine Özgürlük Heykeli, Çin Seddi ve Atina'daki Akropolis örnek verilebilir (Labadi, 2013).

Öte yandan, bir topluluk içinde nesilden nesile aktarılan yaşayan ifadeler, bilgi, uygulamalar ve beceriler, soyut kültürel miras olarak adlandırılır. Sözlü gelenekler, performans sanatları, ritüeller, kutlamalar, geleneksel el sanatları, sosyal adetler, geleneksel bilgi sistemleri, diller ve geleneksel ekolojik bilgi bu kapsama girer. Sürdürülebilir kalkınma, sosyal uyum ve soyut kültürel miras genellikle iç içe geçmiştir. Yerel diller, geleneksel müzik, dans, hikâye anlatma, gastronomi ve geleneksel iyileştirme teknikleri buna örnek olarak verilebilir (Asian Legacy Library, 2022).

Kültürel miras, kolektif hafıza, kimlik ve kültürel çeşitliliği şekillendirir ve korur. Sosyal uyumun temelini oluşturarak topluluklara süreklilik, gurur ve aidiyet duygusu verir. Ayrıca, kültürel miras, kültürler arası diyalogu, anlayışı ve takdiri teşvik ederek, farklı kültürel ifadelerle yönelik hoşgörüyü ve saygıyı artırır. Kültürel miras, yerel zanaatkarlığı teşvik eder, topluluk refahını artırır ve turizm yoluyla iş fırsatları yaratarak sürdürülebilir kalkınmaya katkıda bulunur.

2.1.2. UNESCO Dünya Mirası (*UNESCO World Heritage*)

UNESCO Dünya Mirası programı, dünya genelindeki kültürel ve doğal miras alanlarını tanımlayan ve koruyan bir girişimdir. Programın temel amacı, bu alanları gelecek nesillere aktarmak için korumak ve uluslararası iş birliği ile anlayışı teşvik etmektir. 2023 yılı itibarıyla, UNESCO Dünya Mirası, 167 ülkede 1,154 mülkü listelemiştir (UNESCO World Heritage: 42 New Sites Inscribed, 2023). Bu mülkler arasında 897 kültürel, 218 doğal ve 39 karma site yer almaktadır (UNESCO, 2013). Programa yakın zamanda 45 yeni mülk eklenmiştir; bunlar arasında 33 kültürel, 9 doğal ve 3 karma site bulunmaktadır (UNESCO World Heritage: 42 New Sites Inscribed, 2023). Yeni eklenenler arasında, Çin'deki Jingmai Dağı'nın Eski Çay Ormanlarının Kültürel Peyzajı da yer almaktadır. Bu alan, 10. yüzyıldan başlayarak Blang ve Dai halkları tarafından bin yıldan fazla bir süre boyunca geliştirilmiştir (Puckett, 2023). Diğer bir yeni ek, MÖ yaklaşık 1200 ila 600 yıllarına tarihlenen ve Avrasya Bronz Çağı göçebelerine ait en önemli yapı olan Moğolistan'daki Geyik Taşı Anıtları ve İlgili Bronz Çağı Siteleridir (The Editors of Encyclopaedia Britannica, 2023). Kore Cumhuriyeti'ndeki Gaya Tumulusları, Kore Yarımadası'nın güneyinde 1. yüzyıldan 6. yüzyıla kadar gelişen Gaya Konfederasyonu'na

atfedilen arkeolojik mezarlık alanlarını içermektedir (UNESCO World Heritage: 42 New Sites Inscribed, 2023). Son olarak, Türkiye'deki Gordion arkeolojik sitesi de yeni eklenenler arasındadır ve demir çağında bağımsız bir krallık olan Frigya'nın antik başkentinin kalıntılarını içeren çok katmanlı bir antik yerleşim yeridir (UNESCO World Heritage Centre, n.d).

UNESCO Dünya Mirası programı, dünya genelinde kültürel ve doğal miras alanlarını koruma ve tanıtmada konusunda büyük bir başarı sağlamıştır. Program, bu alanların gelecek nesiller için korunmasının önemine dair farkındalığı artırmada ve uluslararası iş birliği ve anlayışı teşvik etmede önemli bir rol oynamıştır. Program ayrıca turizm yoluyla yerel topluluklar için gelir sağlamada da başarılı olmuştur. Ancak, program yetersiz finansman, yetersiz yönetim ve doğal afetler gibi zorluklarla karşı karşıyadır (UNESCO World Heritage Centre, n.d). UNESCO Dünya Mirası, bu zorlukların üstesinden gelmek için teknik yardım, kapasite geliştirme ve acil yardım sağlamaktadır (Recommendation Concerning the Protection, at National Level, of the Cultural and Natural Heritage, 2023).

UNESCO Dünya Mirası, dünya genelinde kültürel ve doğal miras alanlarını tanımlayan ve koruyan bir programdır. Program, 2023 yılı itibarıyla 167 ülkede 1,154 mülkü listelemiştir. Programa yakın zamanda 45 yeni mülk eklenmiştir; bunlar arasında 33 kültürel, 9 doğal ve 3 karma site yer almaktadır. UNESCO Dünya Mirası, dünya genelinde kültürel ve doğal miras alanlarını koruma ve tanıtmada başarılı olmuştur. Ancak, program yetersiz finansman, yetersiz yönetim ve doğal afetler gibi zorluklarla karşı karşıyadır. UNESCO Dünya Mirası, bu zorlukların üstesinden gelmek için teknik yardım, kapasite geliştirme ve acil yardım sağlamaktadır.

UNESCO gibi uluslararası düzeyde olmayan, Amerika ölçeğinde milli parkların korunması ve yönetiminden sorumlu olan Amerika Birleşik Devletleri (ABD) Milli Parklar Servisi (NPS)'nin çağdaş ekler konusunda geliştirmiş olduğu yaklaşım burada tartışılmaya değer bulunmuştur. ABD Milli Parklar Servisi, tarihî binalara yeni yapılar eklenmesini destek amacıyla Tarihî Koruma Vergi Teşvikleri sunmaktadır. Standard 1'e uygun olarak, binanın belirleyici özelliklerine minimal müdahale edilmesini vurgulamak amacıyla, tarihî binanın yeni ekyi barındırıp barındıramayacağını değerlendirmek

önemlidir. Binanın ayak izini genişletmeden önce, gerekli değişikliklerin, kod yükseltmeleri veya mekânsal ayarlamalar gibi, tarihî binanın ikincil alanlarında gerçekleştirilme olasılığını araştırmak tavsiye edilir (New Additions to Historic Buildings- Historic Preservation Tax Incentives (U.S. National Park Service), n.d.). Bu değerlendirme süreci, özellikle iç mekânın karakteristik öğelerine müdahaleden kaçınmak gerektiğinde, bir ekin gerçekten gerekli olup olmadığını belirleyecektir. Ekin tasarımı, tarihî binanın karakteri ile uyumlu olmalı ve İçişleri Bakanlığı'nın Rehabilitasyon Standartlarına uygun olmalıdır (The Secretary of the Interior's Standards for the Treatment of Historic Properties- Technical Preservation Services (U.S. National Park Service), n.d.). Standard 9, tarihî binanın formunu, önemli malzemelerini ve özelliklerini korurken, kitlesi, boyutu, ölçeği ve mimari unsurları ile uyumlu olmasını vurgular. Ayrıca, yeni ek tarihî binadan ayırt edilebilir olmalı, böylece binanın karakterini koruması sağlanmalıdır (New Additions to Historic Buildings- Historic Preservation Tax Incentives (U.S. National Park Service), n.d.). Standard 10, yeni eklerin tarihî mülkün esas formunu ve bütünlüğünü bozmayacak şekilde inşa edilmesi gerektiğini belirtir, bu yeni çalışmalar gelecekte kaldırıldığında bile. Bu, tarihî malzemelerin minimum düzeyde kaldırılması ve mevcut kapıların kullanılması veya pencerelerin genişletilmesi gibi yollarla sorunsuz bir geçiş yaratılarak elde edilebilir. Tarihî Binaların Rehabilitasyonu için Rehberler, yeni eklerin tarihî binanın arka veya göze çarpmayan tarafında yerleştirilmesini önermektedir. NPS'den daha fazla rehberlik, Standartların Yorumlanması Bültenleri ve Preservation Brief 14: New Exterior Additions to Historic Buildings: Preservation Concerns'da bulunabilir (New Additions to Historic Buildings- Historic Preservation Tax Incentives (U.S. National Park Service), n.d.).

Tarihî bir binaya uyumlu yeni bir ek tasarlarken izlenebilecek belirli bir formül veya reçete yoktur. Yeni ekin mimari stili, gelenekselden çağdaşa veya tarihî binanın sadeleştirilmiş bir versiyonuna kadar değişebilir (National Park Service, 2017). Ancak, tarihî binanın karakterini ve kimliğini korumak için farklılık ve uyumluluk arasında bir denge kurmak hayati önem taşır. Yeni eklerin, tarihî bina ile tamamen aynı veya tam tersine aşırı zıt olması bu dengeyi sağlamada başarısız olur. Sağlanan rehberlik boyunca, ekin tarihî binaya tâbi olması gerektiği temel kavramdır. Bina sahiplerinin Standartları karşılmasına yardımcı olmak için genel parametreler belirtilmiştir. Bu parametrelerden

biri, yeni ekin sitedeki yerleşimi veya konumudur (National Park Service, 2017). Yeni ekin tarihî binanın ana görünümünden minimum düzeyde görünürlüğü olacak şekilde yerleştirilmesi en uygun olanıdır. Bu genellikle arka veya gözden uzak bir cepheye yerleştirilmesi anlamına gelir. Ancak, arka veya yan cepheler her zaman ek için yeterince ikincil olmayabilir, özellikle de tarihî bina birden fazla bakış açısından görsel olarak belirginse (New Additions to Historic Buildings- Historic Preservation Tax Incentives (U.S. National Park Service), n.d.).

Sonuç olarak, Ulusal Park Servisi, tarihî yapılar için yeni ekler tasarlarken Tarihî Koruma Vergi Teşvikleri sunar ve tasarımın binanın tarihî karakteri ile uyumlu olmasını ve İçişleri Bakanlığı'nın Rehabilitasyon Standartlarına uygun olmasını şart koşar. Uyumluluk sağlama konusunda sabit bir formül veya kural yoktur. Ekin mimari stili, gelenekselden çağdaşa veya özgün binanın sadeleştirilmiş bir versiyonuna kadar değişebilir. Ancak, tarihî yapının karakterini ve özünü korumak için farklılık ve uyumluluk arasında bir denge kurmak önemlidir. Bina sahiplerinin Standartları karşılmasına yardımcı olmak için genel rehberler mevcuttur ve daha fazla rehberlik, Ulusal Park Servisi'nin Standartların Yorumlanması Bültenleri ve Preservation Brief 14: New Exterior Additions to Historic Buildings: Preservation Concerns'da bulunabilir (New Additions to Historic Buildings- Historic Preservation Tax Incentives (U.S. National Park Service), n.d.).

2.2. Kültürel Mirasa Müdahaleler

Kültürel mirasa yapılan müdahalelerle ilgili tartışmalar, bu tür müdahalelerin tarihî alanların özgün kimliğinin korunması ve yenilenmesi üzerindeki derin etkilerini ele almaktadır. Bu bölümde, müdahaleler şu yönleriyle incelenmektedir: koruma, restorasyon, yenileme ve değiştirme (Koruma, Restorasyon, Yenileme ve Değiştirme) ile tarihî alanlardaki çağdaş ekler. Bu müdahaleler, hem alanın tarihî kimliğinin korunmasını sağlamak hem de çağdaş gereksinimlere uygun çözümler üretmek için titiz bir analiz gerektirmektedir.

2.2.1. Koruma, Restorasyon, Yenileme ve Değiştirme (*Conservation, Restoration, Renovation and Replacement*)

Kültürel mirasın korunması, toplumsal kimliğin ve sürekliliğin sağlanmasıda önemli bir rol oynar. Ancak, toplulukların ve kentsel çevrelerin sürekli değişen yapısı göz önüne alındığında, miras yapılarında müdahaleler yapılması, bu yapıların çağdaş dünyada da uygun ve sürdürülebilir olmasını sağlamak için kaçınılmaz hale gelir. Bu müdahaleler, kültürel mirasla ilişkili değerleri korurken, modern ihtiyaçları karşılayabilmek amacıyla koruma, restorasyon, yenileme ve değiştirme arasında denge kurmayı gerektirir. Bu süreçler, dünya genelinde farklı alanlarda yaygın olarak tanınan ve uygulanan yaklaşımlardır.

Koruma (Conservation), miras varlıklarının tarihî, kültürel ve mimarî önemini koruma amacı taşıyan titiz bir yönetim ve bakım sürecidir. Mevcut doku, malzemeler ve özelliklerin korunmasına öncelik verir ve bu, düzenli bakım, stabilizasyon ve belgelemeyi içeren önleyici tedbirlerle gerçekleştirilir. Koruma, minimum müdahale ile mirasın özgünlüğünü ve bütünlüğünü zamanın geçişine ve doğal yaşlanma sürecine saygı göstererek sağlamayı amaçlar. 2000 Krakow Şartı, korumayı, “mirasın ve anıtların kalıcı olmasını sağlayan bir topluluğun tutumlar bütünü” olarak tanımlar ve bu sürecin, varlığın önemi ve onunla ilişkili değerler göz önünde bulundurularak gerçekleştirilmesi gerektiğini vurgular (De Naeyer, Arroyo, & Blanco, 2000). Benzer şekilde, Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi (ICOMOS) da korumayı, “korumak, muhafaza etmek” olarak tanımlar (ICOMOS, 2004). Koruma, önleyici tedbirlerle gelecekteki bozulma veya kayıpları önlemeyi amaçlarken, iyileştirici koruma ise mevcut zararlı süreçleri ele alır ve miras yapısının güçlendirilmesine odaklanır (ICOMOS, 1994). Böylece, miras korunarak gelecek nesillere aktarılabilir ve geğmişin zengin kültürel mirası onlara da ulaşmış olur.

Restorasyon (Restoration), kültürel ve mimarî mirasın gelecek nesiller için korunmasında önemli bir rol oynar. Bu süreç, miras yapılarını özgün durumlarına geri getirmeyi veya tarihsel bir döneme uygun olarak yeniden canlandırmayı içerir. ICOMOS, restorasyonu, “miras varlığını kapsamlı araştırma ve belgelere dayalı olarak özgün durumuna geri getirme” olarak tanımlar ve özgünlük, bütünlük ve geri dönüştürülebilirlik ilkelerini

vurgular (ICOMOS, 2014). Restorasyon pratiği, yzzey temizliği, yapısal stabilizasyon, bozulan elemanların onarımı ve eksik bileşenlerin yeniden inşası gibi çeşitli yöntemleri içerir (Brandi, 2005). Restorasyon müdahaleleri, bir yapının tarihî önemini derinlemesine anlamayı ve değerlerini ortaya çıkarmayı hedefler.

Yenileme (Renovation), miras varlıklarını modern ihtiyaçlara uygun hale getirirken, tarihî bütünlüğü korumayı hedefleyen bir süreçtir. Bu süreç, işlevselliği, sürdürülebilirliği ve erişilebilirliği artırmak için çeşitli müdahaleleri içerir ve böylece miras yapıların günümüzde de kullanılabilirliğini sağlar. Yenileme, çağdaş ihtiyaçlara uyum sağlarken mimarî, kültürel ve tarihsel karakterleri korumayı vurgular (Rypkema, 2005). Yenileme projeleri, araştırma, planlama, tasarım ve uygulamayı kapsayan bir işbirliği sürecidir ve yapısal güçlendirme, enerji verimliliği artırımı ve erişilebilirlik geliştirmeleri gibi müdahalelerle yapılabilir (Tyler, Tyler, & Ligibel, 2018).

Değiştirme (Replacement), ciddi hasar görmüş veya uyarlanabilir yeniden kullanım için uygun olmayan miras yapıların yeniden inşa edilmesini veya yenilenmesini içerir. Her ne kadar değiştirme, tartışmalı bir müdahale olsa da, bazen restorasyon veya yenilemenin mümkün olmadığı durumlarda zorunlu hale gelebilir. Değiştirme sürecinde, yeni yapıların özgün yapının özünü ve karakterini onurlandırması için dikkatli bir değerlendirme yapılmalıdır (Larkham, 2002).

Koruma, restorasyon ve yenileme müdahaleleriyle karşılaştırıldığında, değiştirme genellikle daha fazla tepki uyandırır. Venedik Şartı'nın 12. maddesi, restorasyon sürecinde eksik parçaların bütünle uyumlu olması gerektiğini, ancak özgün olandan ayırt edilebilecek şekilde eklenmesi gerektiğini vurgular. Bu, sanat tarihî veya tarihsel anlamda yapının yanlış yorumlanmasını engeller (ICOMOS, 2004).

Sonuç olarak, kültürel mirasa yapılan müdahaleler, mirasın korunması ile modern gereksinimler arasında hassas bir denge kurulmasını gerektirir. Koruma, restorasyon, yenileme ve değiştirme süreçleri, her bir miras yapısının kendine özgü bağlamı ve ihtiyaçları göz önünde bulundurularak uygulanmalı ve bu süreçlerde mirasın özgün kimliği korunmalıdır.

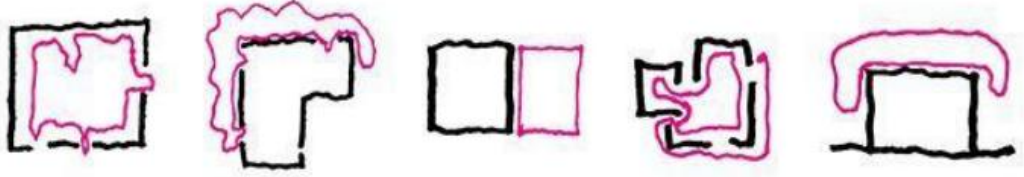
2.2.2. Tarihi Alanlardaki Ekler

Tarihi alanlar ve binalar, toplumların mirasını yansıtan paha biçilmez kültürel varlıklardır. Bu varlıkların korunması ve canlandırılması, çağdaş toplumun gelişen ihtiyaçlarına yanıt verirken büyük bir zorluk oluşturmaktadır. Yeni yapıların veya eklerin bu bağlamlarda tanıtılması hem zorluklar hem de fırsatlar sunar. Bu bölüm, bu tür eklerin koruma ile uyarılma arasında nasıl önemli bir rol oynadığını incelemektedir (Labadi & Logan, 2015).

Yeni yapıların veya eklerin tarihi alanlar ve binalar içine entegrasyonu, karmaşık bir zorluk ve fırsat sunar. Bu alanlar, kültürel ve mimari mirasa tanıklık ederken, korunmalarının çağdaş toplumun dinamik ihtiyaçlarıyla dengelenmesi gerekmektedir. Modern gereksinimleri karşılamak, sürdürülebilirliği teşvik etmek ve topluluk katılımını güçlendirmek, eklerin üstlendiği önemli rollerdendir. Ancak, bu dengeyi sağlamak, çeşitli zorluklar yaratır. Koruma ve gelişim arasında denge bulma, mimari ve kültürel uyumluluğa saygı gösterme, mevcut altyapı ve imar düzenlemeleriyle uyum sağlama ve çeşitli paydaşların endişelerini gidermeye yönelik zorluklar ortaya çıkar (New Exterior Additions to Historic Buildings: Preservation Concerns, 2023). Bu karmaşıklıklarla başa çıkmak için fizibilite çalışmaları, miras etki değerlendirmeleri, kamu-özel ortaklıkları, sürdürülebilir tasarım ilkeleri ve tarihi binaların uyarlanabilir yeniden kullanımı gibi en iyi uygulama ve stratejiler kullanılması gereklidir. New York City'nin High Line'ının dönüşümü, Londra'daki Granary Square'in gelişimi ve Amsterdam'ın tarihi kanallarının korunması gibi örnek çalışmalar, bu stratejilerin başarılı bir şekilde nasıl uygulanabileceğini göstermektedir (The High Line, 2023).

Tarihi yapılar, bir toplumun kolektif hafızasını yansıtır ve inşa edildikleri dönemin değerlerini ve mimari motiflerini sergiler. Yeni bileşenlerin tanıtılması, işlevsel adaptasyonlardan sembolik temsillere kadar farklı anlamlar taşıyabilir. Yerleştirme stratejisi kullanılarak yeni tanıtılan çerçeveden, mevcut yapının bir bölümüne yeni bir işlev sağlanması beklenir (Küçükali, 2022). Yeni ekler, malzeme ve doku açısından mevcut yapıyla farklılık gösterebilir ancak mevcut yapının şematik ve işlevsel özelliklerine uyum sağlamalıdır. Bu süreçte, yeni ekler mevcut yapının ölçeği, oranı ve

boyutuyla ilişki kurmalı ve yapısal bir bağlantı kurulmalıdır. Bina düzenini taklit ederken, yapının sınırlarına bağlı kalmaya özen gösterilmelidir. Sonuç olarak, ekler, yapıya sorunsuz bir şekilde "enjekte edilmiş" gibi görünmelidir (Hurley, 2013). Ayrıca, özgün yapının bir parçasını işlevsel olarak değiştiren yeni yerleştirmeleri de içerebilir (Şekil 2.1).

Şekil 2.1 Kitapta "Old Buildings' New Forms" Black, uyarlamalı yeniden kullanım projelerini beş kategoriye ayırır ve her birini bir diyagramla (soldan sağa) açıklar: ekler (insertions), parazitler (parasites), yan yana yerleştirmeler (juxtapositions), dokular (weavings) ve sarımlar (wraps) (Hurley, 2013).

Valletta İlkeleri'ne (Valletta Principles) göre, kentlerde ve tarihi kentsel alanlarda yapılacak tüm müdahaleler, bu yerlerin somut ve soyut kültürel değerlerine saygı göstermeli ve bu değerleri iyileştirmeyi hedeflemelidir. Aynı zamanda, yerel nüfusun yaşam kalitesini ve çevrenin kalitesini artırmayı amaçlamalıdır (ICOMOS CIVVIH, 2011).

ICOMOS Türkiye belgesinde, tarihi bölgelerdeki eklerin özgünlüğe saygı göstermesi gerektiği ve bu eklerin mevcut mimari çevreyle bütünleşmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Müdahaleler arasında bakım, küçük restorasyon, büyük restorasyon, yeniden kullanım ve yer değiştirme bulunmaktadır. Tüm müdahalelerin, özgün yapıya zarar vermeden sökülebilir veya değiştirilebilir olması ve bilimsel olarak test edilmiş malzemeler ve teknikler kullanılması gerektiği belirtilmektedir (ICOMOS Türkiye, 2013).

Zeynep Ahunbay'a göre, tarihi çevrelerde yeni binalar inşa edilirken boş arsalar ve atıl alanlar değerlendirilirken, yerel ihtiyaçlar göz önünde bulundurulmalıdır. Mevcut dokuyu bozmayacak, yoğun programlı ve büyük kütleli yeni binalardan kaçınılmalıdır. Yeni

binaların tasarımında, bölgedeki arazi kullanım oranlarına, blok boyutlarına ve mimari çizgilere uyum sağlanmasına dikkat edilmelidir (Ahunbay, 1999).

Sonuç olarak, tarihi alanlar ve binalar içindeki eklerin entegrasyonu, koruma ile uyarılma arasında hassas bir denge gerektirir. Bu örnek çalışmalar ve stratejiler, tarihi bölgelerin gelişen kentsel peyzaj içinde sürdürülebilir canlılığını korumak için düşünceli planlama, topluluk katılımı ve sürdürülebilir tasarım ilkelerinin önemini vurgulamaktadır.

2.3. Kaleler, Hisarlar, Surlar ve Anıtlar

Geçmiş nesillerden gelen tarihî anıtlar, uzun süredir devam eden geleneklerin ve uygulamaların görünür hatırlatıcıları olarak hizmet ederken, aynı zamanda güçlü bir mesaj iletmektedir. İnsanların, evrensel insanlık ilkelerini ve tarihî alanların ortak tarihimizin bir parçası olarak değerini anlamaları giderek artmaktadır. Sonuç olarak, bu simgesel yapıların gelecek nesillerin yararına korunması gerektiğine dair ortak bir anlayış bulunmaktadır. Bu anıtları tam anlamıyla ve özgün doğasıyla aktarma sorumluluğu bize aittir. Venedik Tüzüğü, yukarıda belirtilen pasajla başlar; ancak, gelecek nesiller için korunması gereken gerçek anıt değerlerinin ne olduğunu veya ne olmaması gerektiğini tanımlamaz (ICOMOS, 2004).

Kaleler, hisarlar, surlar ve anıtlar, insanlık tarihi boyunca önemli bir rol oynamış ve mimarî mirasımızın ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Bu görkemli yapılar, savunma kaleleri olarak hizmet etmiş ve geçmiş medeniyetlerin hırslarını, yeniliklerini ve stratejik becerilerini temsil etmiştir (Friar, 2003). Taştan yapılmış görkemli duvarlarıyla kaleler, bizi romantikleştirilmiş Avrupa Orta Çağı dünyasına götürür. Bu etkileyici yapılar, dış tehditlere karşı koruma sağlarken aynı zamanda güç ve egemenlik simgesi olarak da hizmet etmiştir. Tepelere veya ticaret yolları boyunca stratejik olarak yerleştirilen bu kaleler, yaratıcılarının arzularını ve statülerini yansıtır (The National Archives, 2023).

Hisarlar, örneğin İspanya'daki ünlü Elhamra, askerî mimarinin estetik ve konforla birleşimini sergiler. Bu yapılar, düşmanlara karşı savunma sağlamakla kalmaz, aynı zamanda yaşanabilir alanlar sunar ve tasarımlarının pratik güzelliğini gösterir (The

Alhambra (Alhambra Palace Spain) (Article) / Khan Academy, n.d.). Buna karşılık, surlar, şehir duvarları, burçlar ve hendekler gibi çeşitli yapıları içerir ve farklı kültürler tarafından çeşitli dönemlerde kullanılan mimarî tarzları ve teknolojileri yansıtır.

Bu askerî işlevlerinin ötesinde, bu mimarî harikalar, kendi dönemlerinin sanatsal ve mühendislik becerilerinin kanıtları olarak da hizmet eder. O dönemde hüküm süren mimarî stilleri ve teknolojik başarıları sergilerler. UNESCO Dünya Mirası olarak tanınan Çin Seddi ve Loire Vadisi kaleleri gibi örnekler, tarih, kültür ve toplumsal dinamiklerin hikayelerini anlatır (UNESCO World Heritage Centre, n.d.). Bu yapıların birçoğu zamanın geçişine yenik düşmüş olsa da UNESCO gibi örgütler tarafından yönlendirilen küresel koruma çabaları, bu anıtsal mirasların insanlık medeniyetinin büyüleyici hikayesini anlatmaya devam etmesini sağlar.

Surlar ve askerî miras kavramı, bir topluluk tarafından saldırganlardan korunmak için inşa edilen doğal veya sentetik malzemelerden yapılmış yapıları kapsar (FORTIFICATION Definition and Meaning / Collins English Dictionary, 2023). Bu yapılar, cephanelikler, limanlar, deniz tersaneleri, kışlalar, askerî üsler, test sahaları ve diğer saldırı ve savunma amaçlı askerî mühendislik eserlerini içerir. Ayrıca, bu mirasın bir parçası olan askerî kültürel peyzajlar, bölgesel veya kıyı savunma tesisleri ve toprak işleri gibi değerlere sahiptir (ICOMOS GUIDELINES ON FORTIFICATIONS AND MILITARY HERITAGE, 2019) (Toy, 1939).

ICOMOS'un surlar ve askerî mirasla ilgili yönergelerine (2020) göre, surların bileşenleri şu şekilde tanımlanabilir:

- Engel ve Koruma: Surların temel özelliği, dış tehditlere karşı insan faaliyetlerini ve yerleşim yerlerini koruma yeteneğine sahip olmaktır (Final Draft ICOFORT Charter on Fortifications and Related Heritage; Guidelines for Protection, Conservation and Interpretation, 2020).
- Komuta: Bu özellik, surların çevresini mümkün olduğunca geniş bir şekilde izleme yeteneğini içerir ve saldırganların yapıya yaklaşmasını önlemeyi amaçlar (Final Draft ICOFORT Charter on Fortifications and Related Heritage; Guidelines for Protection, Conservation and Interpretation, 2020).

- Derinlik: Bu askerî strateji, saldırganın ilerlemesini tamamen engellemek yerine geciktirmeyi hedefler, bu da zaman kazanmak için alanı feda etmeyi sağlar. Bu, ardışık savunma hatlarının inşasına izin verir (Final Draft ICOFORT Charter on Fortifications and Related Heritage; Guidelines for Protection, Conservation and Interpretation, 2020).
- Kanatlama: Kanatlama, kör noktaları ortadan kaldırmak için kullanılan bir stratejidir ve genellikle surlar, kuleler veya burçlar gibi yer üstü yapılarla uygulanır (Final Draft ICOFORT Charter on Fortifications and Related Heritage; Guidelines for Protection, Conservation and Interpretation, 2020).
- Caydırıcılık: Caydırıcılık, düşmanı saldırmaktan caydırmak için korku veya şüphe uyandırmayı amaçlayan bir savunma stratejisidir. Bu strateji, çok sayıda atış deliği olan büyük bir muhafaza, belirli kapı ve kule boyutları ve duvarlar ve girişlerde dekoratif unsurlar gibi savunma özelliklerine sahip bir yapı inşasını içerebilir (Final Draft ICOFORT Charter on Fortifications and Related Heritage; Guidelines for Protection, Conservation and Interpretation, 2020).

Surlar, geleneksel binaların normlarından sapar. Tek yapıdan karmaşık savunma sistemlerine kadar geniş bir yelpazeyi kapsar ve uzun süreler boyunca evrilmişlerdir (Friar, 2003) (Final Draft ICOFORT Charter on Fortifications and Related Heritage; Guidelines for Protection, Conservation and Interpretation, 2020). Bazı sur yapıları ayrı varlıklar olarak mevcut olabilirken, diğerleri daha geniş bir ağına ayrılmaz bileşenleridir ve çevresindeki kültürel peyzajların oluşumuna katkıda bulunur ve daha geniş bir çerçevede kapsamlı bir değerlendirme gerektirir (Toy, 1939) (Final Draft ICOFORT Charter on Fortifications and Related Heritage; Guidelines for Protection, Conservation and Interpretation, 2020).

Anıtlar, bir bireyi onurlandırmak veya önemli bir olayı anmak amacıyla kasıtlı olarak inşa edilen mimarî yapılar olarak tanımlanır. Alternatif olarak, belirli bir sosyal grup için tarihî dönemlerin veya kültürel mirasın kolektif hafızasını koruma aracı olarak anlam taşır. Bu yapılar, sanatsal, tarihî, politik, teknik veya mimarî değerlerinden dolayı önem kazanır (Caves, 2004). "Anıt" terimi, Latince "monumentum" kelimesinden türetilmiş olup, 'hatırlatmak' veya 'uyarmak' anlamına gelen 'moneo, monere' fiilinden gelir. Bu etimoloji,

bir anıtın geçmişi yansıtmaya ve gelecekte ne olacağını tasavvur etme aracı olarak hizmet ettiğini ima eder (Cole, Reed, & Small, 1997). Venedik Tüzüğü, anıtı şu şekilde tanımlar: *"Anıtlar: mimari eserler, anıtsal heykel ve resim eserleri, arkeolojik doğası olan unsurlar veya yapılar, yazıtlar, mağara konutları ve tarih, sanat veya bilim açısından olağanüstü evrensel değere sahip özelliklerin kombinasyonları"* (ICOMOS, 2004). "Krakow Tüzüğü" redaksiyon komitesi, anıtların terminolojik kavramını şu şekilde kullanır: *"Bir anıt, değerli olarak tanımlanan ve hafızaya destek oluşturan bir varlıktır. Bu varlıkta, insan davranışları ve düşünceleri ile ilgili tarihsel zaman çizelgesine bağlı yönler tanınır. Bu, henüz yorumlanmamış olsa bile, ulaşılabilir olabilir"* (De Naeyer, Arroyo, & Blanco, 2000).

Anıtlar binlerce yıldır inşa edilmektedir. İlk anıtlardan bazıları Mısır piramitleri, Roma Colosseum'u ve Çin Seddi'dir (Virginia Cooperative Extension, n.d.). Türkiye'de bulunan Göbekli Tepe, şimdiye kadar keşfedilen en eski anıt olarak kabul edilmektedir (Falk, 2023). MÖ 96. ve 82. yüzyıllara tarihlenen bu arkeolojik site, bilinen diğer tüm insan yapımı yapıların öncesine tarihlenmektedir. Ritüel kurbanlar, ziyafetler ve potansiyel olarak cenaze törenlerinin yapıldığına dair kanıtlar, bu yapının bilinen en eski dini tapınak alanı olduğunu göstermektedir (Falk, 2023). Günümüzde Göbekli Tepe, karmaşık oymalarla süslenmiş sütunlar ve kazılmış odalarla doludur (Falk, 2023).

2.4. ICOMOS Surlar ve Askeri Miras Bildirgesi ve Bu Bildirgenin Surların Korunması ve Sunumuna Yaklaşımı

ICOMOS Türkiye Mimari Mirası Koruma Bildirgesi (2013), tarihi binalarda yapılan modern değişikliklerin, binaların özgünlüğünü ve mimari bütünlüğünü koruyacak şekilde gerçekleştirilmesinin önemine dikkat çekmektedir. Bu belge, tarihi binalardaki işlev değişikliklerinin, binanın miras değerlerini ve mimari özelliklerini koruyarak uygulanması gerektiğini belirtmekte ve müdahalelerin sınırlı ve binanın özgün kimliğine olumsuz etki yapmayacak şekilde olması gerektiğini vurgulamaktadır (ICOMOS Türkiye, 2013) (Madde 3.1).

Bildirge, tarihi binalara yapılan müdahalelerin bilimsel kriterlere dayanması gerektiğini ve miras koruma ilkeleriyle uyumlu olmasının gerekliliğini belirtmektedir. Bu bağlamda, binanın özgün malzemeleriyle uyumlu malzeme ve tekniklerin kullanılması ve bu uyumu sağlamak amacıyla gerekli testlerin yapılmasının önemi vurgulanmaktadır (ICOMOS Türkiye, 2013) (Madde 3.3).

Entegrasyonun sağlanması, eski ve yeni unsurların birleşiminde binanın tarihsel ve estetik kimliğinin korunması açısından temel bir gerekliliktir (ICOMOS Türkiye, 2013) (Madde 3.4).

Bildirgeye göre, kültürel miras, geçmişten bugüne ulaşmış ve sürekli değişim halinde olan somut ve somut olmayan tüm varlıklar olarak tanımlanmıştır (Madde 1). Bu tanım, özellikle tarihi binaların korunmasına yönelik güncellemelerin, binanın tarihsel ve kültürel değerlerini göz önünde bulundurarak gerçekleştirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

Modern ekler yapılırken, binaların ve surların özgün karakterinin korunması büyük bir öncelik taşımaktadır. Bu öncelik, binaların sürdürülebilir bir şekilde yeniden kullanımını sağlamak amacıyla, binaların bütünlüğü ve özgünlüğüne saygı gösterilmesini, keyfi değişikliklerden veya gerekçelendirilmemiş yeniden yapılandırmalardan kaçınılmasını hedeflemektedir. Ayrıca, müdahalelerin Uluslararası Anıtlar ve Sitler Komitesi'nin (ICOMOS) kaleler ve askeri mirasla ilgili kılavuzlarına uygun olması gerektiği vurgulanmaktadır (ICOMOS Guidelines on Fortifications and Military Heritage, 2019) (Madde 5.2).

Mimari müdahalelerin, surlar ve askeri mirasın özgün unsurlarıyla uyumlu olması, geleneksel tekniklerin yenilikçi tekniklere tercih edilmesi ve yenilikçi tekniklerin ise daha az müdahaleci olması gerektiği belirtilmektedir. Müdahalelerin güvenli ve dayanıklı olması, özgün yapı ve tarihsel malzemelerin korunmasına dikkat edilmesi gerektiği ifade edilmektedir (ICOMOS Guidelines on Fortifications and Military Heritage, 2019) (Madde 5.3).

Yeni malzemelerin, eski binaların onarımında veya güçlendirilmesinde kullanılması durumunda, bu malzemelerin estetik ve mekanik açıdan özgün malzemelerle uyumlu olması gerekmektedir. Ayrıca, müdahalelerin arkeolojik katmanların okunabilirliğini en az etkileyecek şekilde gerçekleştirilmesi gereklidir (ICOMOS Guidelines on Fortifications and Military Heritage, 2019) (Madde 5.3.a).

Sonuç olarak, tarihi binalara yapılan modern eklerle ilgili prensipler, bu yapıların tarihsel ve kültürel değerlerinin korunmasına odaklanmaktadır. Tüm müdahalelerin bir Master Koruma Planına dayanması ve savunma sistemlerinin çevresindeki değerlerin bütünsel entegrasyonunu sağlaması gerektiği ifade edilmektedir (ICOMOS Guidelines on Fortifications and Military Heritage, 2019) (Madde 5.1).

Müdahalelerin, Zimbabve Tüzüğü ve Vitruvius'un Üç İlkesi ile uyumlu olması gerektiği belirtilmektedir: "Firmitas, Utilitas et Venustas" (ICOMOS Guidelines on Fortifications and Military Heritage, 2019) (Madde 5.3.b). Surlar ve askeri miras, bir topluluğun saldırganlardan korunmak amacıyla inşa ettiği yapıları kapsar (ICOMOS Guidelines on Fortifications and Military Heritage, 2019) (Madde 1).

2.5. Değerlendirme ve Kriterler

Bu bölümde, tarihi binaların korunması ve çağdaş eklerin entegrasyonu bağlamında yapılan değerlendirmeler ve kullanılan kriterler sistematik bir şekilde ele alınmaktadır. Araştırmanın temel amacı, tarihi yapılar ve sitelerin özgünlüğünü ve bütünlüğünü korumanın yanı sıra, ziyaretçi deneyimini geliştiren çağdaş eklerin önemini vurgulamaktır. Bu doğrultuda, araştırma tarihi belgeler, yerinde gözlemler ve mekânsal analizler gibi birincil kaynaklardan yararlanarak Türkiye'de bulunan üç önemli tarihi suru (Zindan Kapı, Anadolu Hisarı ve Rumeli Hisarı) incelemektedir. Ayrıca, Avrupa'dan dört örnek (Almanya, İspanya ve Birleşik Krallık): King's Gate Caernarfon Kalesi, Morella Kalesi, Kunstmuseum Moritzburg ve Garcimuñoz Kaleleri ile birlikte, aynı kıtadan 13 genel örnek de daha sonraki eleştiriler için kanıt toplamak amacıyla ek örnekler olarak değerlendirilmiştir. Spesifik örnek çalışmalar üzerinden ilerleyen bu araştırmada, yapılar

tarihsel belgeler ve mimari planlarla yeniden inşa edilmekte ve karşılaştırmalı analiz yöntemiyle farklı sur türleri ve mimari özellikler incelenmektedir.

- Literatür Taraması

Literatür taraması, uluslararası belgeler, akademik yayınlar, kitaplar ve makaleler dahil olmak üzere çok geniş bir yelpazede yapılmıştır. Araştırmanın odaklandığı konu, tarihi surların ve kalelerin çağdaş bileşenlerle entegrasyonu olup, bu konuda karşılaşılan temel temalar, zorluklar ve en iyi uygulamalar tespit edilmeye çalışılmıştır. ICOMOS (1994), National Park Service (2017), Bloszies (2013) ve Torres (2009) gibi önemli kaynaklar, literatür taramasının temel referanslarıdır. Ayrıca, ArchDaily gibi çevrimiçi platformlardan alınan akademik makaleler ve mimari çalışmalar, güvenilirlik, doğruluk, güncellik ve uygunluk kriterleri doğrultusunda değerlendirilmiştir.

- Yerinde İnceleme ve Anketler

Yerinde incelemeler, görsel anketler ve örnek yapıların fiziksel bağlamının analizini içermektedir. Araştırma, bu bağlamda, surların mevcut durumunu ve çevresel özelliklerini değerlendirmeyi, aynı zamanda mevcut veya önerilen iyileştirmeleri belirlemeyi amaçlamaktadır. Ayrıca, çağdaş eklerin tarihi surlara entegrasyonunun fizibilitesi ve sınırlamaları da bu incelemeler kapsamında değerlendirilmektedir.

- Kriterlerin Tanımlanması

Araştırmada kullanılan kriterler, çağdaş eklerin tarihi yapılarla uyumunu çeşitli açılardan değerlendirmektedir:

1. Malzeme Uyumluluğu: Yeni eklerin mevcut malzemelerle uyumunu sağlama hedefindedir. Tarihi yapıların bütünlüğünü korumada önemli bir role sahip olan bu kriter, yeni malzemelerin görsel, fiziksel ve kimyasal olarak eski malzemelerle uyumlu olmasını gerektirir. Malzeme uyumluluğu, yapının özgün karakterini koruma açısından kritik bir unsurdur.
2. Görsel Etki Değerlendirmesi: Çağdaş eklerin tarihi yapının estetiği üzerindeki etkilerini değerlendirir. Yeni eklerin tarihi yapının görsel bütünlüğünü koruması ve estetik değerini güçlendirmesi esastır. Bu doğrultuda, çağdaş eklerin tarihi dokuyla uyumlu olması ve bu uyumu pekiştirmesi beklenir.

3. Geri Dönüştürülebilirlik: Eklerin gelecekte yapıya zarar vermeden çıkarılabilir olması, yapının özgünlüğünü koruma açısından önemlidir. Bu kriter, yeni eklerin kalıcı değişiklikler yaratmaksızın geri alınabilir olma kapasitesini ölçer.
4. Ayırt Edilebilirlik: Çağdaş eklerin özgün yapılardan kolayca ayırt edilebilir olması, sahte bir tarihsel algının önüne geçmek için önemlidir. Yeni ve eski yapıların karışmasını önlemek adına çağdaş eklerin, yapının özgün karakterine saygı göstererek kendine has bir farklılık sunması gerekmektedir.
5. Minimum Müdahale: Tarihi yapının özgünlüğünü korumak amacıyla mümkün olan en az müdahalenin yapılması gerektiğini vurgular. Bu ilke, restorasyon ve modernizasyon süreçlerinde yapıya saygılı bir yaklaşımı teşvik eder.
6. Tarihi Araştırmanın Yerinde Sunumu: Tarihi araştırmaların ziyaretçilere doğrudan yerinde sunulmasını sağlar; böylece yapıların tarihi bağlamlarının mekânında aktarılması mümkün olur. Ziyaretçilere yapının tarihini ve önemini öğretici bir biçimde sunmak, tarihi mirasın yaşatılmasında önemli bir rol oynar.

- ICOMOS ve Uluslararası İlkeler

ICOMOS'un surlar ve askeri miras üzerine yayınladığı kılavuzlar, tarihi yapılar ve sitelere çağdaş eklerin entegrasyonu için önemli ilkeler sunmaktadır. Bu kılavuzlar, müdahalelerin alanın değerlerini kapsayan kapsamlı bir koruma planına dayanması gerektiğini vurgulamaktadır. Vitruvius'un "Firmitas, Utilitas et Venustas" ilkelerine göre, bu tür müdahaleler, yapının sağlamlığını, işlevselliğini ve estetik değerini koruyacak şekilde yapılmalıdır. Ayrıca, bu kılavuzlar, tarihi özgünlük ve çağdaş ihtiyaçlar arasında bir denge kurulmasının önemine işaret eder.

- Kapsamlı Değerlendirme Metodolojisi

Sonuç olarak, tarihi surlara yapılan çağdaş eklerin değerlendirilmesi, yapıların tarihi önemini korurken ziyaretçi deneyimlerini de geliştiren bir yaklaşımla ele alınmaktadır. Araştırmada kullanılan kriterler, tarihi ve kültürel miras alanlarının korunması ve iyileştirilmesi konusunda adil ve kapsamlı bir metodoloji sunmaktadır. Bu yöntemle, tarihi dokunun korunarak modern eklerin başarılı bir şekilde nasıl entegre edilebileceğine dair kapsamlı bir anlayış geliştirilmesi hedeflenmektedir.

Örnekler şu şekilde değerlendirilecektir, (Grup 1,2 ve 3) Avrupa ve Türkiye örneğinde olduğu gibi aynı değerlendirme yöntemiyle ele alınacaktır. 1 ve 3 numaralı grupların değerlendirilmesine, uygun ve yeterli bilgilerin mevcut olması nedeniyle ayrıntılı olarak odaklanılacaktır. Buna karşın, 2 numaralı grup ise bu çalışmada mevcut olan bilgilere göre değerlendirilecektir. Bu şekilde, önceki örnekler, daha önceki tablolarda belirlediğimiz kriterlere göre (malzeme uyumu, Görsel Etki Değerlendirmesi, Geri Dönüşebilirlik, Ayırt Edilebilirlik, Minimum Müdahale ve Tarihi Araştırmanın Yerinde Sunumu) sıralı olarak değerlendirilecek ve değerlendirme puanlaması şu şekilde hesaplanıp numaralandırılacaktır. Aşağıda, ayrıntılı değerlendirme yöntemi sunulmuştur:

1. Malzeme Uyumu (*Material Compatibility*) Kriter-1:

Bu kriter, tarihi bir yapıya yapılan restorasyon veya yenileme çalışmaları sırasında kullanılan malzemelerin, yapının özgün malzemeleriyle ne derece uyum sağladığını değerlendirmektedir. Tarihi yapıların restorasyonunda malzeme uyumu büyük bir öneme sahiptir, zira uygun olmayan malzeme kullanımı yapının tarihi dokusuna zarar verebilir ve özgün estetiğini bozabilir. Bu nedenle, kullanılan malzemelerin, yapının özgün malzemeleri ile görsel, fiziksel ve kimyasal olarak uyumlu olması beklenmektedir.

Restorasyon süreçlerinde malzeme uyumu, yapının estetiği ve tarihi dokusu açısından önem taşır. Tam uyum (5 puan) durumunda, kullanılan malzemeler özgün malzemelerle tamamen uyumlu olup görsel olarak fark edilmez. İyi uyum (4 puan) ise küçük farklılıklar içerse bile genel estetiği bozmaz. Orta düzeyde uyum (3 puan), kısmi uyum sağlarken, zayıf uyum (2 puan) ciddi estetik kayıplara yol açabilir. Çok zayıf uyum (1 puan) ise restorasyonun kalitesini olumsuz etkileyerek yapının tarihi kimliğine kalıcı zararlar verebilir.

2. Görsel Etki Değerlendirmesi (*Visual Impact Assessment*) Kriter-2:

Bu kriter, tarihi bir yapı üzerindeki Çağdaş eklerin veya değişikliklerin yapının genel görsel bütünlüğü ve estetik yapısı üzerindeki etkisini analiz etmektedir. Tarihi yapılar korunurken görsel bütünlüğün korunması büyük önem taşır; çünkü bu tür yapılar çevresinin kültürel ve tarihi değerini yansıtır. Yapıya yapılan herhangi bir müdahalenin

veya eklemenin görsel bütünlükle uyumlu olup olmadığı bu kapsamda değerlendirilmektedir.

Değerlendirme seviyeleri, görsel etkiyi ölçmek için önemlidir. Mükemmel görsel etki (5 puan) tarihi yapıyla mükemmel bir uyum sağlamayı, iyi görsel etki (4 puan) bazı farklılıklarla birlikte estetiği bozmadan uyum sağlamayı, orta düzeyde görsel etki (3 puan) ise kısmi uyumu temsil eder. Zayıf görsel etki (2 puan) estetik bütünlüğü bozar; çok zayıf görsel etki (1 puan) ise tarihi karakteri tamamen tahrip eder.

3. Geri Dönüşebilirlik (*Reversibility*) Kriter-3:

Bu kriter, yapılan çağdaş eklerin veya değişikliklerin özgün yapıya zarar vermeden geri alınabilirlik seviyesini değerlendirir. Geri dönüşebilirlik, yapının tarihi ve kültürel bütünlüğüne olan etkisini belirler; yüksek puan, değişikliklerin özgün yapıya önemli hasar vermeden geri alınabilir olduğunu ifade eder.

Tam geri dönüşebilirlik (5 puan), müdahalelerin özgün yapıya zarar vermeden tamamen geri alınabilir olduğu durumu; iyi geri dönüşebilirlik (4 puan), küçük izlerin kalabileceği ancak çoğunlukla geri alınabilir olan değişiklikleri; orta düzeyde geri dönüşebilirlik (3 puan), kalıcı izler bırakabilecek müdahaleleri tanımlar. Zayıf geri dönüşebilirlik (2 puan), önemli etkiler bırakan değişiklikleri içerirken, geri dönüşsüzlük (1 puan) özgün yapının kalıcı hasar görmesi anlamına gelir.

4. Ayırt Edilebilirlik (*Distinctiveness/Distinguishability*) Kriter-4:

Bu kriter, yapılan çağdaş eklerin özgün yapının ayırt edici özelliklerini koruyup koruyamadığını değerlendirir. Yüksek bir puan, eklenen çağdaş unsurların özgün yapının karakteristik yönlerini başarıyla vurguladığını ve bu süreçte yapının genel karakterine zarar vermeden uygulandığını ifade eder.

Belirgin ayırt edilebilirlik (5 puan), çağdaş eklerin özgün özellikleri net bir şekilde ortaya koymasını; iyi ayırt edilebilirlik (4 puan), küçük unsurların yapının karakterini kısmen etkileyebilmesini; orta düzeyde ayırt edilebilirlik (3 puan), özgün karakterin kısmen gizlenmesini tanımlar. Zayıf ayırt edilebilirlik (2 puan) özgün unsurların ayırt edilmesini

zorlaştırır, çok zayıf ayırt edilebilirlik (1 puan) ise özgün özelliklerin tamamen kaybolması anlamına gelir.

5. Minimum Müdahale (*Minimum Intervention*) Kriter-5:

Bu kriter, yapılan müdahalelerin özgün yapıya ne derece az etki ettiğini değerlendirmektedir. Yüksek bir puan, yapılan müdahalelerin özgün yapıya minimum müdahaleyle uygulandığını ifade eder.

Asgari müdahale (5 puan), özgün yapıya en az müdahale edilen değişiklikleri; düşük düzeyde müdahale (4 puan), özgün yapıya az etkisi olan, ancak sınırlı geri döndürülebilirlik taşıyan müdahaleleri içerir. Orta düzeyde müdahale (3 puan), tarihsel bütünlüğe kısmi uyum sağlamayan müdahaleleri; belirgin müdahale (2 puan), tarihî dokuyu belirgin şekilde etkileyen değişiklikleri tanımlar. Önemli müdahale (1 puan) ise yapının özgün karakterini kalıcı olarak değiştiren, geri döndürülemez müdahaleleri içerir.

6. Tarihi Araştırmanın Yerinde Sunumu (*On-site Presentation*) Kriter-6:

Bu kriter, tarihi bir alanın sunum kalitesini ve alanın tarihi-kültürel değerini ne derece etkili yansıttığını ölçmektedir. Yüksek puan, alanın tarihini etkili bir biçimde aktararak ziyaretçilerle etkileşim kuran bir sunumun varlığını gösterir.

Mükemmel sunum (5 puan), çok dilli bilgi panoları, görsel ve işitsel rehberler içeren interaktif bir deneyim sunar; iyi sunum (4 puan), yeterli düzeyde bilgi içerirken interaktif unsurların kısıtlı olduğu bir deneyimi; orta düzeyde sunum (3 puan), sınırlı bilgi sağlayan ancak rehber unsurları içermeyen bir deneyimi temsil eder. Zayıf sunum (2 puan), eksik veya yetersiz bilgi sunan bir deneyimdir; çok zayıf sunum (1 puan) ise tamamen yetersiz bilgi sunumunu ifade eder.

Bu çalışmada, tarihi surlara yapılan çağdaş eklerin değerlendirilmesine yönelik kapsamlı bir metodoloji geliştirilmiştir. Bu metodoloji, kültürel mirasın korunması ile ziyaretçi deneyimlerinin iyileştirilmesi arasında bir denge kurmayı amaçlamaktadır. Değerlendirme kriterleri olarak belirlenen malzeme uyumu, görsel etki, geri dönüşebilirlik, ayırt edilebilirlik, minimum müdahale ve tarihi araştırmanın yerinde

sunumu, tarihi yapıların korunması ve modern eklerin entegrasyonu konusunda önemli bilgiler sağlamaktadır.

Özellikle Avrupa ve Türkiye örnekleri üzerinden yürütülen bu araştırma, metodolojinin uygulanabilirliğini göstermekte ve gelecekteki çalışmalar için sağlam bir temel oluşturmaktadır. Elde edilen bulgular, tarihi alanların korunması ve restorasyon süreçlerinde dikkate alınması gereken temel unsurları ortaya koymakta ve bu alanda yürütülecek daha fazla araştırmanın önemini vurgulamaktadır.

Bu bağlamda, üçüncü bölümde (3. MATERYAL VE YÖNTEM) araştırmanın uygulanabilirliğini sağlamak amacıyla kullanılan materyaller ve yöntemler detaylı bir şekilde ele alınacaktır. Bu bölüm, metodolojinin nasıl hayata geçirildiğini ve değerlendirme süreçlerinde hangi tekniklerin kullanıldığını açıklayarak, çalışmanın genel bütünlüğüne katkı sağlayacaktır.

Araştırmanın sonraki bölümlerinde, Avrupa ve Türkiye'deki çeşitli örnekler incelenecektir. Özellikle Zindan Kapı, Anadolu Hisarı ve Rumeli Hisarı gibi önemli yapılar, detaylı bir şekilde analiz edilecek ve daha önce tanımlanan kriterlere göre değerlendirilip sıralandırılacaktır. Bu değerlendirmeler, malzeme uyumu, görsel etki, geri dönüşebilirlik, ayırt edilebilirlik, minimum müdahale ve yerinde sunum gibi kriterlere göre yapılacak ve her bir kriter için ayrı puanlamalar belirlenecektir.

3. MATERYAL VE YÖNTEM

Araştırmanın ana materyal ve yöntemleri, çalışmanın yolunu belirleyecek olan amaç ve metodolojiye doğrudan odaklanmaktadır. Yöntem, uydu görüntüleri, alanın tarihi fotoğrafları, modern çağdaş eklilerden sonra kalelerin günümüzdeki fotoğrafları, mimari detaylar, mimari planlar gibi verilerin ve materyallerin toplanmasına odaklanacaktır. Ayrıca bilgi toplama işlemi geniş kapsamlı olacaktır (web siteleri, arşivler, uydu görüntüleri, akademik araştırmalar, makaleler, vb.

3.1. Yöntem

Bu tezin bu bölümünde, araştırmaya başlarken kullandığımız yöntemleri tartışacağız. Araştırmanın temel yöntemi, bir mekânın, bina türünün, ek yapı türlerinin ve çağdaş eklerin avantajları ile dezavantajlarının tanımlanmasıdır. Araştırma şu başlıkları kapsayacaktır: Binanın Tarihsel Analizi, Mimari Analiz, Yeni Bina İlavelerinin ve İşlevlerinin Tanımlanması ve İlaveye İlişkin Mimari Tasarım Yaklaşımının Değerlendirilmesi. Bu bölümler, seçilen binaların geliştirilmesi sürecindeki artıları açıklayacaktır. Örneğin, bazı örneklerde binalara yapılan modern çağdaş eklerin eleştirisi için gerekli bilgilere kolaylıkla ulaşılmıştır, ancak diğer örneklerde, özellikle kalelerin, surların ve hisarların tarihsel detaylarına ilişkin veriler daha zor elde edilmiştir.

Bu çalışma, Avrupa ve Türkiye'deki tarihi surlarda yapılan iyileştirme ve değişiklikleri analiz etmeyi ve bu müdahalelerin özgün yapı ve çevresine olan etkilerini değerlendirmeyi hedeflemektedir. Avrupa'daki örnek olayların değerlendirilmesi ile Türkiye'deki örnek olayların değerlendirilmesi farklılık göstermektedir. Türkiye'deki yapıların yerinde ziyaret edilerek çağdaş eklerin fotoğraflanması ve bu verilere dayalı analiz yapılması farklı bir boyut kazandırmıştır. Özellikle Ostpol bölgesindeki yapıların arşivlerine kolayca ulaşılmıştır, bu yapıların mimari çizimlerine ve eski hallerine ait dokümanlara erişim, diğer bölgelere göre daha kolay olmuştur. Aruba'daki örnekler ise makaleler ve internetteki görseller aracılığıyla incelenmiş, fakat bazı arşiv bilgilere

ulaşmak zorluk yaratmıştır, çünkü araştırma dili genellikle İngilizce ve bazı örneklerin ana dili İspanyolcadır (örneğin Garcimuñoz Kalesi).

Araştırmanın metodolojisi, her bir örneğin tarihsel arka planı ve zaman içinde yapılan değişiklikler açısından kapsamlı bir analizini içermektedir. Yapıya yapılan mimari iyileştirmeler detaylandırılarak, bu değişikliklerin arkasındaki mantık açıklanmıştır. Bu iyileştirmelerin nitelikleri, zeminler, tavanlar, ek yapılar ve kullanılan malzemeler üzerinden tartışılmıştır. Seçilen binaların geniş bir incelemesi yapılarak, her bir yapının eklerinin tür ve ölçek açısından değerlendirilmesi yapılmıştır. Bu çalışma, bu tarihi yapıların bağlamını, evrimini ve önemini derinlemesine anlamayı, yapılan iyileştirmeleri ve bu iyileştirmelerin etkilerini vurgulamayı hedeflemektedir. Mimarlık tarihi, arkeoloji ve kültürel miras koruma metodolojilerinin harmanlandığı disiplinler arası bir yaklaşım kullanılacaktır.

Çağdaş eklerin değerlendirilmesi için belirlenen kriterler doğrultusunda, tarihi kale ve surlara yapılan ekler tartışılmıştır. Üç grup örnek belirlenmiştir. İlk iki grup, Avrupa'dan seçilen örneklerden oluşmaktadır:

• İlk grup:

1. King's Gate Caernarfon Kalesi
2. Morella Kalesi
3. Kunstmuseum Moritzburg
4. Garcimuñoz Kalesi

• İkinci grup:

1. Pombal Kalesi
2. Haapsalu Piskoposluk Kalesi
3. Helfštýn Kale Sarayı
4. Linz Kale Müzesi (Schlossmuseum Linz)
5. El Real De La Jara Kalesi
6. Il Forte Di Fortezza
7. Clifford'un Kulesi
8. Danimarka Ulusal Denizcilik Müzesi
9. Doria Kalesi

10. Castell De La Tossa
11. Castillo De Cala
12. Baena Kalesi
13. La Coracera Kalesi

Üçüncü grup ise Türkiye'den seçilen örneklerden oluşmaktadır. Türkiye'deki tarihi kale ve surlara yapılan çağdaş eklere birçok örnek bulunmaktadır. Bu örneklerden, şu sebeplerle üç tanesi seçilmiştir:

1. Binaya yapılan son eklerin oranı.
2. Modern ek yapıların malzeme türü ve özelliklerindeki benzerlikler.
3. Tarihi bilgilerin, arşiv fotoğraflarının ve mimari çizimlerin mevcudiyeti.

Üçüncü grup üç kaleden oluşmaktadır:

1. Anadolu Hisarı
2. Rumeli Hisarı
3. Zindan kapı Müzesi

Birinci ve üçüncü gruplar, aşağıdaki bölümler çerçevesinde tartışılacaktır:

3.1.1. Avrupa ve Türkiye Örnek Çalışmalarını İnceleme Yöntemi

Bu çalışma, Avrupa ve Türkiye'deki tarihi surları, kaleleri ve bunlara yapılan sonraki değişiklikleri incelemek için kullanılan metodolojiyi özetleyerek araştırmamızın temelini oluşturmaktadır. Araştırma, dört ana bileşen üzerine inşa edilmiştir:

1. Yapının Tarihi
2. Mimari Analiz
3. Yeni Yapı Kaleleri ve Yeni İşlevlerin Tanımı
4. Çağdaş Eklere İlişkin Mimarlık Tasarım Yaklaşımının Değerlendirilmesi

Bu yaklaşımla, her bir örnek için binanın tarihine ilişkin kapsamlı bir analiz yapılmaktadır. Bu analiz, inşaat geçmişi, temel mimari özellikler ve zaman içinde yapılan değişiklikleri kapsamaktadır. Ayrıca, yapıda yapılan mimari iyileştirmeler,

yapısal, estetik veya sanatsal amaçlara hizmet edip etmediklerine bakılmaksızın, bu değişikliklerin arkasındaki mantık da dahil olmak üzere titizlikle ele alınmaktadır. İyileştirmelerin niteliği tartışılırken, katlar, çatılar, genişletmeler ve kullanılan malzemeler açıklığa kavuşturulmaktadır.

Bu bölümün sonunda, temel envanter listesi ve ayrıntılı envanter sayfası baz alınarak seçilen binaların kapsamlı bir incelemesi yapılmakta ve her binanın çağdaş eklerinin tür ve boyut açısından kapsamlı bir değerlendirilmesi sağlanmaktadır. Seçilen kale ve hisarların çoğu, buldukları bölgeler için önemli bir tarihi değere sahiptir; King's Gate Caernarfon Kalesi gibi bazıları UNESCO tarafından koruma altına alınmıştır. Diğer yapılar ise yerel halk için önemli duygusal ve tarihi öneme sahiptir. Her bir binadaki ekler, yapının tarihi ve kültürel anlamını etkilediği için değerlendirilmesi ve analiz edilmesi gerekmektedir.

Avrupa'daki örnekler için yapılan değerlendirme ve analizler, Türkiye'deki örneklerden farklılık göstermektedir ve bu farklar eklerdeki detaylardan anlaşılabilir. Üç farklı ek bulunmaktadır:

1. Avrupa örnekleri için 1 numaralı envanter sayfası
2. Türkiye örnekleri için 2 numaralı envanter sayfası
3. Örnek olay çalışmalarına ilişkin bazı detayları gösteren 3 numaralı envanter sayfası

Örnek çalışmalar, bilgi mevcudiyeti, saha ziyareti ve çalışma detayları açısından üç bölüme ayrılmıştır. İlk grupta yer alan dört örnek olay (King's Gate Caernarfon Kalesi, Morella Kalesi, Kunstmuseum Moritzburg ve Garcimuñoz Kalesi), yapının tarihi, mimari detayları, restorasyon sonrası eklenen modern mimari çağdaş eklerin betimlenmesi ve son olarak bu eklerin değerlendirilmesi açısından ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir. Çalışmanın ikinci bölümü (Avrupa'da İncelenen Diğer Örnekler), önceki bölümleri destekleyen 13 ek örnek olay çalışmasından oluşmaktadır. Bu örnekler, kaleleri ve surları tanımlamakta, restorasyon sürecine ve yapıya yapılan yeni eklere odaklanmaktadır. Bu bölümün sonunda, yapılar daha önce belirlenen kriterlere göre değerlendirilecektir.

Avrupa'daki örnek olay çalışmaları incelendikten sonra, Türkiye'den (İstanbul ve Bursa) üç örnek çalışma ele alınacaktır. Türkiye'deki örneklerle Avrupa'daki örnekler arasındaki en önemli fark saha ziyaretlerinin yapılmış olmasıdır. Bu gruptaki örnekler, kalenin tarihi, yapının mimari detayları, restorasyon sonrası modern mimari eklerin tanımı ve bu eklerin değerlendirilmesine dayanmaktadır.

Avrupa'daki örnek olaylar makaleler, araştırmalar ve çevrimiçi bilgiler aracılığıyla analiz edilirken, dil engeli nedeniyle bazı arşivlere erişim zor olmuştur. Araştırma dili genellikle İngilizce olsa da bazı örnek olayların bulunduğu ülkelerin yerel dilleri ile sınırlı kalmıştır.

Türkiye'deki örnek olaylar için mekanlar ziyaret edilmiş, son ekler yazar tarafından fotoğraflanmış ve analiz edilmiştir. Ayrıca, Türkiye'deki örneklerde, binaların eski hallerine ilişkin tarihi mimari çizimler bulunmuş ve böylece yapının zamansal değişimleri daha iyi anlaşılmıştır. Bu analiz süreci mimari çizimlerle sınırlı kalmamış, aynı zamanda birçok tarihi fotoğrafa da erişim sağlanmıştır.

Her bir örnek, Değerlendirme ve Kriterler bölümünde belirtilen ve aşağıda sıralanan belirli eleştiri kriterlerine göre değerlendirilecektir:

- Malzeme Uyumluluğu: Yeni malzemelerin hem görsel hem de dayanıklılık açısından eskileriyle uyumlu olması sağlanmalıdır.
- Görsel Etki Değerlendirmesi: Eklerin yapının görsel algısını nasıl değiştirdiği değerlendirilmelidir.
- Geri Dönüştürülebilirlik: Ekler gelecekte özgün yapıya zarar vermeden kaldırılabilir şekilde tasarlanmalıdır.
- Ayırt Edilebilirlik: Yeni ekler mevcut yapıyla uyum sağlarken ayırt edilebilir olmalı, taklitten veya pastişten kaçınılmalıdır.
- Minimum Müdahale: Ekler mümkün olduğunca minimum müdahaleyle yapılmalıdır.
- Tarih Araştırmalarının Yerinde Sunumu: Tarihi araştırmalar, yapının yerinde sunulmalıdır.

Yapıların her biri, belirlenen tüm kriterler doğrultusunda değerlendirildikten sonra, ICOMOS Surlar ve Askeri Miras Kılavuzu temel alınarak ayrıntılı bir şekilde eleştirilecektir.

Bu araştırmanın temel amacı, Avrupa ve Türkiye'deki tarihi surlar ve kalelerde son dönemde yapılan iyileştirmeleri incelemek ve değerlendirmektir. Bu amaç doğrultusunda belirlenen özel hedefler şunlardır:

- Bu yapıların tarihsel arka planını analiz etmek ve eklerin yapıma gerekçelerini anlamak.
- Yeni eklerin mimari özelliklerini, kullanılan malzemeleri ve mekânsal düzenlemeleri açıklamak.
- İşlevsel ve estetik amaçlarına göre ek türlerini sınıflandırmak.
- Eklerin özgün yapılar ve çevre üzerindeki etkilerini kapsamlı bir şekilde analiz etmek.

Sonuç olarak, bu çalışma Avrupa ve Türkiye'deki tarihi sur yapılarını ve bu yapılara yapılan çağdaş ekleri incelemek için ayrıntılı bir metodoloji sunmaktadır. Araştırma, tarihi ve mimari analizlerin yanı sıra çağdaş eklerin değerlendirilmesini de içeren kapsamlı bir yaklaşımla, modern iyileştirmelerin bu önemli yapılar üzerindeki etkisini anlamayı amaçlamaktadır. Özel envanterler ve saha incelemeleri, Avrupa ve Türkiye'deki örnek çalışmalar arasındaki farklılıkları vurgulamakta ve bu yapıların korunması ve yeniden işlevlendirilmesi sürecindeki zorlukları daha iyi kavramayı sağlamaktadır. Belirlenmiş kriterler doğrultusunda yapılan titiz eleştiriler, mimari koruma alanına katkı sunmakla birlikte, gelecekteki restorasyon projelerine de rehberlik edecek pratik bilgiler sunmaktadır.

İlerleyen bölümlerde, bu araştırmanın temel bileşenlerini daha ayrıntılı şekilde inceleyeceğiz: Binanın Tarihsel Analizi, Mimari Analizi, Yeni Bina Eklerinin ve Yeni İşlevlerin Tanımı ve Eklere İlişkin Mimari Tasarım Yaklaşımının Değerlendirilmesi. Bu analizler, tarihi arka planın, mimari özelliklerin ve yeni eklerin etkilerini kapsamlı bir şekilde anlayarak, modern müdahalelerin kültürel ve tarihi bütünlükle nasıl uyum sağladığını ortaya koyacaktır.

3.1.1.1. Yapının Tarihi- İnceleme Yöntemi

Bu bölümde, seçilen surların ve kalelerin tarihsel geçmişi kapsamlı bir şekilde incelenecektir. Yapıların inşasını ve sonraki değişikliklerini etkileyen toplumsal, askeri ve kültürel unsurlar ayrıntılı olarak ele alınacaktır. Bu analiz, yapının maruz kaldığı hasarların zaman çizelgesini tespit etmeye yönelik olup, savaşlar, ihmal, mali zorluklar ve diğer faktörler de dahil olmak üzere yapıya zarar veren unsurlar titizlikle incelenecektir. Bu süreçte, belirli bir kronolojik sıra oluşturulacak ve bu sıranın günümüze kadar ulaşan evreleri belgelenmiş olacaktır. Avrupa bölgesinde yer alan yapıların tarihsel geçmişi, literatür, araştırma materyalleri ve çevrimiçi kaynaklar aracılığıyla araştırılacaktır. Benzer şekilde, Türkiye'deki örnek çalışmalar için de benzer yöntemler kullanılacak, saha ziyaretleri gerçekleştirilecek ve kalelerde sergilenen bilgilendirme materyalleri incelenerek bu yapıların tarihi önemleri hakkında bilgi edinilecektir.

Her bir kale veya hisarın özgün işlevi üzerine yapılacak araştırmalar, bu yapıların stratejik, askeri veya idari nedenlerle inşa edilmiş olduğu ilk amaçlara odaklanacaktır. Kuleler, surlar, kapılar ve duvarlar gibi temel mimari unsurlar ayrıntılı bir şekilde ele alınacak ve yapımlarında kullanılan stil ve malzemeler vurgulanacaktır. Ayrıca, hasar ve değişikliklerin zaman çizelgesi titizlikle belgelenecek ve savaşlar, bakımsızlık, mali zorluklar gibi faktörlerin yanı sıra müteakip değişiklikler ve onarımlar nedeniyle meydana gelen hasarların kronolojik bir açıklaması yapılacaktır.

Avrupa bölgesindeki her bir örnek olayın tarihsel arka planı, kalenin inşa edilme nedenleri, kullanım süreleri, terk edilme süreçleri ve ilgili miras listelerine dahil edilme dönemleri de dahil olmak üzere ayrıntılı bir şekilde tartışılacaktır. Benzer bir yöntemle, Türkiye'deki örnek çalışmalar da özgün inşa nedenleri, zaman çizelgeleri, işlev değişikliklerinin nedenleri ve bu yapıların Türk tarihindeki önemine odaklanılarak analiz edilecektir. Aynı zamanda bu yapıların tarihi yapı listelerine dahil edilme süreçleri de incelenecektir.

Bu yönlerin kapsamlı analizi, surların tarihsel evrimi hakkında derin bir anlayış sağlamayı amaçlamaktadır. Bu analiz, ilerleyen bölümlerde yapılacak olan çağdaş eklerin ve bu eklerin yapıların tarihsel bütünlüğü üzerindeki etkilerinin değerlendirilmesi için sağlam bir temel oluşturacaktır.

3.1.1.2. Mimari Analiz- İnceleme Yöntemi

Bu çalışma bölümü, seçilen surların mimari analizine odaklanacak ve bu yapıların mimari özellikleri ile evrimi hakkında geniş bir genel bakış sağlayacaktır. Yapılarda kullanılan mimari özellikler, tasarım ilkeleri ve yapım teknikleri, detaylara girmektense kapsamlı bir perspektiften ele alınacaktır.

Çalışmada, her bir kale veya surun genel mekânsal yapısı incelenecek ve bu yapıların yerleşim planları, odaların düzeni, savunma özellikleri ve genel yapıları vurgulanacaktır. Kuleler, surlar, kapılar ve duvarlar gibi temel mimari unsurlar, dönemin tasarım amaçlarını ve mimari tarzlarını anlamamıza yardımcı olmak amacıyla ele alınacaktır. Yapıların dayanıklılığı ve estetik nitelikleri, kullanılan inşaat teknikleri ve malzemeler özetlenerek gösterilecektir. Zaman içinde yapıların fiziksel değişimleri; önemli yapısal değişiklikler ve çağdaş ekler bağlamında geniş anlamda belgelenecektir. Bu belgeler, genişletmeler, küçültmeler, yeniden yapılandırmalar ve onarımlar gibi unsurların yanı sıra savaşlar, ihmal, mali zorluklar ve diğer etkenler nedeniyle gerçekleştirilen büyük değişiklikleri de içerecektir. Her önemli değişiklik, mimari evrimin daha geniş eğilimlerini anlamak ve bu değişikliklere tarihsel bir bağlam sunmak için belirli tarihi olaylarla ilişkilendirilecektir.

Avrupa'daki örnek olaylar için mimari analiz, geniş bir literatür yelpazesi, araştırma materyalleri ve çevrimiçi kaynaklardan yararlanılarak yapılacaktır. Türkiye'deki örnekler için ise yerinde gerçekleştirilen ziyaretler ve kalelerde sergilenen bilgilendirici materyallerin analizi, bu yapıların mimari önemine dair önemli veriler sağlayacaktır. Bu yaklaşım, söz konusu yapıların mimari mirasına ve zaman içerisinde yeni işlevsel gereksinimlere uyum sağlama süreçlerine dair bütüncül bir anlayış sunmayı amaçlamaktadır.

Bu yönlerin kapsamlı bir şekilde analiz edilmesiyle, bu bölüm, surların mimari evrimi hakkında derinlemesine bir anlayış sağlamayı hedeflemektedir. Bu analiz, ilerleyen aşamalarda çağdaş eklerin ve bu eklerin yapıların genel mimari bütünlüğü üzerindeki etkilerinin değerlendirilmesi için sağlam bir temel oluşturacaktır.

3.1.1.3. Yeni Yapı kaleleri ve Yeni İşlevlerin Tanımı- İnceleme Yöntemi

Bu çalışma bölümü, yeni bina çağdaş eklerinin ve bu eklerin yeni işlevlerinin tanımlanmasına odaklanacak ve bu değişikliklerin mevcut yapılara nasıl entegre edildiğine dair kapsamlı bir genel bakış sağlayacaktır. Çalışma, mimari özellikleri, tasarım ilkelerini ve yapımlarında kullanılan malzemeleri inceleyerek bu ek yapıların doğasını ve amaçlarını araştıracaktır.

Yeni çağdaş eklerin fiziksel özellikleri, mekânsal düzenlemeleri ve mimari tarzlarına odaklanılarak ayrıntılı bir tanımlama yapılacaktır. Kullanılan malzemelerin ve inşaat yöntemlerinin bir analizi de bu çalışmaya dahil edilecektir. İnceleme, genişletmeler, yeni kanatlar, ek katlar ve diğer yapısal değişiklikleri de kapsayacak şekilde çeşitli çağdaş eklere yönelik olacaktır. Her bir ek tipi, yapının geneline olan işlevsel ve estetik katkıları açısından tartışılacaktır. Bu değişikliklerin arkasındaki mantık, yapısal bütünlüğü güçlendirme, kullanılabilirliği artırma veya binanın görünümünü çağdaş standartlarla uyumlu hale getirme amaçlarına hizmet edip etmediği göz önünde bulundurularak değerlendirilecektir.

Çalışma ayrıca, her bir kale için bu çağdaş eklerle ortaya çıkan yeni işlevlerin bir özetini sunacaktır. Bu işlevler, müzeler, galeriler ve ziyaretçi merkezleri gibi kamusal kullanım alanlarından, ofisler, konutlar veya etkinlik alanları gibi özel kullanımlara kadar çeşitlilik gösterebilir. Bu yeni işlevlerin yapıların tarihi ve kültürel önemi üzerindeki etkisi, yapıların özgün amaçlarını nasıl tamamladıkları veya bu amaçlarla nasıl çeliştikleri göz önünde bulundurularak değerlendirilecektir.

Çalışma, aynı zamanda bu çağdaş eklerin, surların mevcut mimari tarzı ve malzemeleriyle nasıl bütünleşecek şekilde tasarlandığını da araştıracaktır. Bu bölümde, yeni çağdaş eklerin özgün yapılarla görsel ve malzeme uyumluluğu analiz edilecektir. Çağdaş eklerin, binaların tarihi değerini azaltmamasını, aksine modern bir bağlamda kullanılabilirliklerini ve uygunluklarını artırmasını sağlamak için kullanılan yöntemler de vurgulanacaktır.

Analizin kilit bir unsuru, her bir örnek çalışması (bina) için değerlendirmeyi yapılandırmanın bir aracı olarak envanter sayfalarının kullanılması olacaktır. Bazı durumlarda, önemli ayrıntıları vurgulamak ve değişikliklerin kapsamlı bir şekilde anlaşılmasını sağlamak amacıyla tek bir bina için iki envanter sayfası kullanılmıştır. Bu sayfalar, fiziksel ve işlevsel dönüşümlerin nüanslarını yakalayıp, her bir surun çağdaş eklerinin detaylı ve sistematik bir değerlendirmesini kolaylaştırmıştır.

Avrupa örnek olay çalışmaları için, çağdaş eklerin tanımları literatür, araştırma materyalleri ve çevrimiçi kaynaklara dayandırılacaktır. Türkiye'deki örnekler için ise yerinde ziyaretler ve kalelerde sergilenen bilgilendirici materyallerin analizi, yeni işlevler ve ekler hakkında ayrıntılı bilgi sağlayacaktır. Bu yaklaşım, söz konusu değişikliklerin farklı bağlamlarda nasıl uygulandığını kapsamlı bir şekilde anlamamızı sağlayacaktır.

Bu bölüm, bu hususları kapsamlı bir şekilde analiz ederek, yeni bina çağdaş ekleri ve bunların işlevleri ile ilgili geniş bir anlayış sağlamayı hedeflemektedir. Bu temel, söz konusu eklerin yapıların mimari ve tarihi bütünlüğünü nasıl etkilediğinin daha sonraki bölümlerde değerlendirilmesi için gerekli olacaktır.

3.1.1.4. Çağdaş Eklere İlişkin Mimarlık Tasarım Yaklaşımının Değerlendirilmesi ve İnceleme Yöntemi

Bu bölümde, seçilen surlara yapılan yeni çağdaş eklere ilişkin mimari tasarım yaklaşımının değerlendirilmesine odaklanılacaktır. Çalışma, bu değişikliklerin nasıl tasarlandığı ve uygulandığına dair kapsamlı bir genel bakış sunarak, yapıların genel mimari bütünlüğü ve tarihi önemi üzerindeki etkilerini değerlendirecektir.

Değerlendirme, yeni çağdaş eklerde kullanılan tasarım ilkeleri ve mimari yöntemleri inceleyerek başlayacaktır. Bu süreçte, malzeme uyumluluğu, yapısal tutarlılık ve görsel uyum gibi faktörler göz önünde bulundurularak yeni unsurların mevcut yapılarla nasıl bütünleştirildiği analiz edilecektir. Ayrıca çalışma, yeni çağdaş eklerin özgün mimari tarza saygı gösterip göstermediğini veya bu eklerin binanın tarihi ve modern yönlerini vurgulamak amacıyla belirgin bir karşıtlık yaratıp yaratmadığını inceleyecektir. Bunun yanı sıra, çağdaş eklerin binaların tarihi ve kültürel önemi üzerindeki daha geniş etkisi de değerlendirilecektir. Bu bağlamda, müze, galeri veya ziyaretçi merkezi gibi yeni işlevlerin, yapıların tarihi anlatısıyla nasıl etkileşime girdiği ve bu anlatıyı nasıl zenginleştirdiği araştırılacaktır. Bu yeni işlevlerin, artan kamu katılımı ve eğitim değeri gibi potansiyel faydaları, yapıların tarihi özgünlüğüne olası zararları ile karşılaştırılarak değerlendirilecektir.

Değerlendirme kriterleri açıkça belirtilerek anahtar konuları içeren bir tablo sunulacaktır:

- Malzeme Uyumluluğu (Material Compatibility): Yeni malzemelerin eski malzemelerle hem görsel hem de dayanıklılık açısından uyumlu olması.
- Görsel Etki Değerlendirmesi (Visual Impact Assessment): Eklerin yapının görsel algısını nasıl değiştirdiğinin değerlendirilmesi.
- Geri Dönüştürülebilirlik (Reversibility): Çağdaş eklerin, özgün yapıya zarar vermeden gelecekte kaldırılabilir şekilde tasarlanması.
- Ayırt Edilebilirlik (Distinctiveness/Distinguishability): Çağdaş ek, mevcut yapıyla uyumlu olurken ayırt edilebilir olmalı, pastiş veya taklitten kaçınılmalıdır.
- Minimum Müdahale (Minimum Intervention): Özgün yapıya minimum müdahale ile değişiklik yapılması sağlanmalıdır.

Her bir bina için önemli çağdaş ekler ve bunlara karşılık gelen mimari tasarım yaklaşımları hakkında net bir genel bakış sağlamak amacıyla bir tablo eklenecektir. Bu tabloda, çağdaş ekin türü, tasarım gerekçesi, kullanılan malzemeler ve bu değişiklikleri ayırt eden mimari özellikler vurgulanacaktır.

Avrupa'daki örnek çalışmalarda, mimari tasarım yaklaşımlarının değerlendirilmesi literatüre, araştırma materyallerine ve çevrimiçi kaynaklara dayandırılacaktır.

Türkiye'deki örnek çalışmalar için ise yerinde gerçekleştirilen ziyaretler ve kalelerde sergilenen bilgilendirici materyallerin analizi yoluyla tasarım stratejileri ve bunların uygulanması hakkında ayrıntılı bilgiler sağlanacaktır. Bu yöntem, mimari tasarım yaklaşımlarının farklı bağlamlarda nasıl uygulandığını anlamamız için kapsamlı bir bakış açısı sunacaktır.

Bu bölüm, mimari tasarım yaklaşımlarını derinlemesine analiz ederek yeni eklerle ilgili geniş bir anlayış sağlamayı hedeflemektedir. Bu değerlendirme, çağdaş eklerin yapıların mimari ve tarihi bütünlüğü üzerindeki etkilerini anlamak ve gelecekteki koruma ve iyileştirme çabalarına rehberlik etmek açısından büyük önem taşıyacaktır.

3.2. Materyal: Avrupa ve Türkiye'deki Tarihi Kalelere Yapılan Ekler

Bu bölümde örnek çalışmalar, başlıkları, seçilmelerinin ardındaki metodoloji ve seçilme gerekçeleri de dahil olmak üzere açıklığa kavuşturulacaktır. Ayrıca, her bir örnek çalışma için kısa bir giriş ve bu örneklerin incelenmesi ve analizinde kullanılan metodolojinin açıklamasıyla birlikte kapsamlı bir genel bakış sunulacaktır. Bu kısım, tüm örnek çalışmaların detaylı bir şekilde açıklanacağı bu araştırmanın dördüncü bölümüne bir başlangıç olarak tasarlanmıştır.

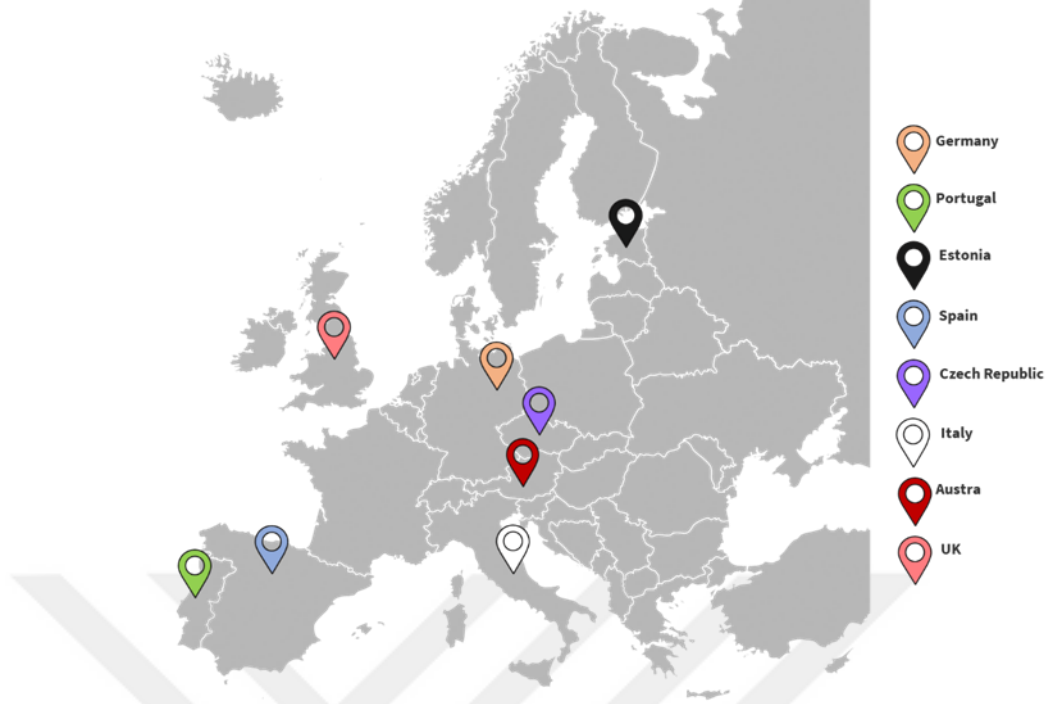
3.2.1. Avrupa'da Örnek Çalışmaları

Avrupa örnek çalışmalarını seçme sürecinde, araştırma sürecinde bulunan tüm örnekler arasından en bilgilendirici örneği seçme kriteri benimsenmiştir. Belirlenen temel kriterler şunlardır: modern çağdaş eklerin konumu, kalenin tarihçesi ve restorasyonunun tarihçesi hakkında yeterli bilgi, restorasyon öncesi ve sonrası kalenin iç ve dış fotoğrafları, çağdaş ek olarak, binaya yapılan modern eklerin konumu, mimari müdahalelerin ve bunların konumlarının net mimari çizimleri, restorasyon ve bu aşamadaki müdahalelerle ilgili mimari detaylar. Restorasyonda kullanılan malzemeleri açıklayan yeterli ve çeşitli kaynaklar, binanın mimari tarihi ve kültürel tarihi, binanın konumu ve çağdaş eklerin

yüzdesi, kale türü ve çağdaş ek türü (çatı ekleri, duvar ekleri, ayrı bina ekleri, kat değişiklikleri, giriş ekleri, yeni iç tasarım, yeni merdivenler ve koridor ekleri... vb.) gibi unsurlar da dikkate alınmıştır.

Avrupa'nın farklı bölgelerinden birçok örnek çalışma toplanarak ve derinlemesine araştırma yapılarak, her örnek çalışmasının gerekli standartları %85 oranında karşılaması gerektiğine dair bir tablo derlenmiştir. Böylece, binaya yapılan tüm çağdaş ekler sadece dışarıdan yapılmışsa, binanın iç fotoğraflarından feragat edebiliriz veya mimari detaylar yoksa, bunları mimari çizimlerle değiştirebiliriz çünkü elbette mimari çizimler daha önemlidir. Ancak, araştırmamız sırasında, çoğu binanın (kalelerin) ülkeler (bölgesel belediyeler) veya UNESCO gibi uluslararası kuruluşlara ait olduğunu ve bu projelerin çoğunlukla gizli projeler olduğunu tespit ettik. Restorasyon dönemine ait mimari çizimler, bu kuruluşlara özel bir talep yapılmadan kimseye sunulmamaktadır.

Avrupa bölgesi için seçilen örnek çalışmalar şunlardır: Burada tümünü belirt. Ektekiler dahil. Seçilen bu örnekler arasından 4 tanesi -ulaşılabilen kaynakların çokluğu sebebiyle- detaylı incelenmiştir. Detaylı kaynaklara ulaşamayanlar ise ekte envanter fişlerinde verilmiş ve tez içinde tablolarda tartışılmıştır. Birleşik Krallık'ta King's Gate Caernarfon Kalesi, İspanya'da Morella Kalesi, Almanya'da Kunstmuseum Moritzburg ve İspanya'da Garcimuñoz Kaleleri. Çalışma sadece bu örneklerle sınırlı değildir, ancak önceki örneklere destek olarak İspanya'daki diğer binalar da envanter formu no.1 ve envanter formu no.2 aracılığıyla incelenecektir.

Şekil 3.1. Avrupa haritası, örnek çalışmaların konumları (Yazar tarafından hazırlanmıştır.).

3.2.1.1. King's Gate Caernarfon Kalesi:

Caernarfon Kalesi, Roma ve Orta Çağ askeri mimarisinin eşsiz karışımıyla tanınan bir UNESCO Dünya Mirası alanıdır. Kalenin ana girişi olan King's Gate, sadece bir savunma yapısı olarak değil, aynı zamanda kalenin temsil ettiği tarihsel anlatının bir sembolü olarak da hizmet vermektedir. Kuzey Galler'deki Gwynedd'de bulunan kale, İngiltere Kralı I. Edward döneminde Galler'e boyun eğdirmek amacıyla demir kaleler halkasının bir parçası olarak inşa edilmiştir. King's Gate, I. Edward'ın hırsını ve otoritesini yansıtabilecek şekilde ziyaretçileri ve potansiyel saldırganları etkilemek ve korkutmak üzere tasarlanmıştır.

Orta çağ askeri mimarisi tartışıldığında, Caernarfon Kalesi öne çıkan bir örnektir. Manandhar'ın (2023) belirttiği gibi, "Caernarfon Kalesi, orta çağ Galler'in askeri üstünlüğünün ve mimari ihtişamının bir kanıtı olarak duruyor. Onun heybetli duvarları içinde, kalenin savunma yeteneklerini simgeleyen önemli bir giriş noktası olan King's

Gate bulunur ve kalenin tarihi ve kültürel önemini anlamak için bir odak noktası olarak hizmet eder."

Caernarfon Kalesi 1986 yılında UNESCO Dünya Mirası Alanı olarak belirlenmiştir (Manandhar, 2023). Caernarfon Kalesi (alternatif olarak İngilizce yazılışı Caernarvon'dur), I. Edward'ın Galler'de, asi Gal Prenslarını ezmek ve bastırmak için tasarladığı bir dizi kale olan demir çemberinin bir parçası olarak inşa ettirdiği bir dizi kaleden biridir (Caernarfon Kalesi- İngiliz Kaleleri, 2023).

Manandhar'a göre, "Beaumaris, Conwy ve Harlech kalelerinin yanı sıra, Conwy ve Caernarfon'daki surlu kasabalarla birlikte, bu yapılar topluca Avrupa'da geç 13. yüzyıl ve erken 14. yüzyıl askeri mimarisinin zirvesini temsil eder" (Manandhar, 2023).

Şekil 3.2. Caernarfon Kalesi'nin merkezi avlusu (Manandhar, 2023)

•Yapının Tarihi:

Caernarvon olarak da anılan Caernarfon Kalesi, Kuzey Galler'in Gwynedd bölgesinde yer alan bir Orta Çağ kalesidir (Caernarfon Kalesi / Cadw, n.d.). MS 1283 yılında İngiltere Kralı I. Edward tarafından inşa ettirilen kalenin amacı, yakın zamanda fethedilen bölge üzerinde kontrol sağlamaktı (Caernarfon Kalesi - the Kalesis & Historic Houses of Wales, 2023). Edward'ın hala düşmanca davranan eyaletinin idari başkenti olarak hizmet vermiştir (Cartwright, 2024). Kalenin tasarımı, özellikle de King's Gate , imparatorluk

gücünü simgeleyen Konstantinopolis surlarından etkilenmiştir (Taylor, A. J. 1963). Kapının stratejik konumu ve sağlam surları, askeri tarihteki öneminin altını çizmektedir.

Şekil 3.3. 1610 yılında John Speed tarafından yapılan Caernarfon haritası. Kale, yerleşim yerinin güney ucunda bulunuyordu (Wikipedia contributors, 2023)

Kale için seçilen yerde daha önce bir Roma kalesi olan Segontium (MS 394'te terk edilmiş), bir Norman motte ve bailey kalesi (MS 1093 civarı) ve MS 1115'ten Edward'ın ele geçirmesine kadar Galler kraliyet sarayının merkezi bulunuyordu. Stratejik olarak savunulabilir bir yarımada üzerinde konumlandırılan kale, güvenliğini sağlamak üzere tasarlanmıştır (Cartwright, 2024).

Kalenin inşası, Harlech Kalesi, Conwy Kalesi ve Beaumaris Kalesi de dahil olmak üzere Edward'ın Galler'deki diğer yeni kalelerinin inşasında da yer alan St Georges'lu Usta James tarafından denetlenmiştir (Johnson, n.d.) (Kenilworth Kalesi, n.d.). Arazinin topografyası nedeniyle Caernarfon Kalesi, dış ve iç surları olan eş merkezli bir kale olarak inşa edilmemiştir. Bunun yerine, iki iç avlu ya da baileys yan yana inşa edilmiş ve yakındaki yerleşimi çevrelemek için uzun bir duvar hattı inşa edilmiştir (Caernarfon Kalesi - the Kalesis & Historic Houses of Wales, 2023).

Şekil 3.4. 14. yüzyıldan kalma yerleşim ve kalenin I.Lapper'e göre rekonstrüksiyonu (Caernarfon - Kalesi - Ancient and Medieval Architecture, n.d.)

Kale, MS 1294 yılında Galli lider Madog ap Llywelyn tarafından saldırıya uğramış, ele geçirilmiş ve ardından yakılmıştır (Taylor, 2017) (Caernarfon Kalesi / Cadw, n.d.). Ancak ertesi yıl yeniden ele geçirilmiştir (Taylor, 2017). 1400-1415 yılları arasındaki Glyndŵr Ayaklanması sırasında kale başarısız bir kuşatmaya maruz kalmıştır (Kenilworth Kalesi, n.d.). Tudor hanedanının 1485'te iktidara gelmesi, Caernarfon Kalesi'nin ihmal edilmesine ve bakımsız bir duruma düşmesine yol açmıştır (Johnson, n.d.). Bozulmuş durumuna rağmen, kale Kraliyetçiler tarafından tutulmuş ve İngiliz İç Savaşı sırasında Parlamenter güçler tarafından üç kez kuşatılmıştır (Cartwright, 2024). Bu, kalenin savaşta kullanılmasının son örneği olmuştur (Caernarfon Kalesi / Cadw, n.d.).

Bu dönemin ardından kale, onarımların devlet tarafından finanse edildiği 19. yüzyıla kadar bakımsız kalmıştır (Caernarfon Kalesi / Cadw, n.d.). Kale, hem 1911 hem de 1969 yıllarında Galler Prensi'nin yemin törenine ev sahipliği yapmıştır (Taylor, 2017). Şu anda, Galler Hükümeti'nin tarihi çevre hizmeti olan Cadw, kaleyi yönetmektedir (Johnson, n.d.). Caernarfon Kalesi, "Gwynedd'deki Kral Edward'ın Kaleleri ve Şehir

Duvarları" (UNESCO World Heritage Centre, n.d.) olarak bilinen Dünya Mirası Alanının bir parçasıdır (Kenilworth Kalesi, n.b.).

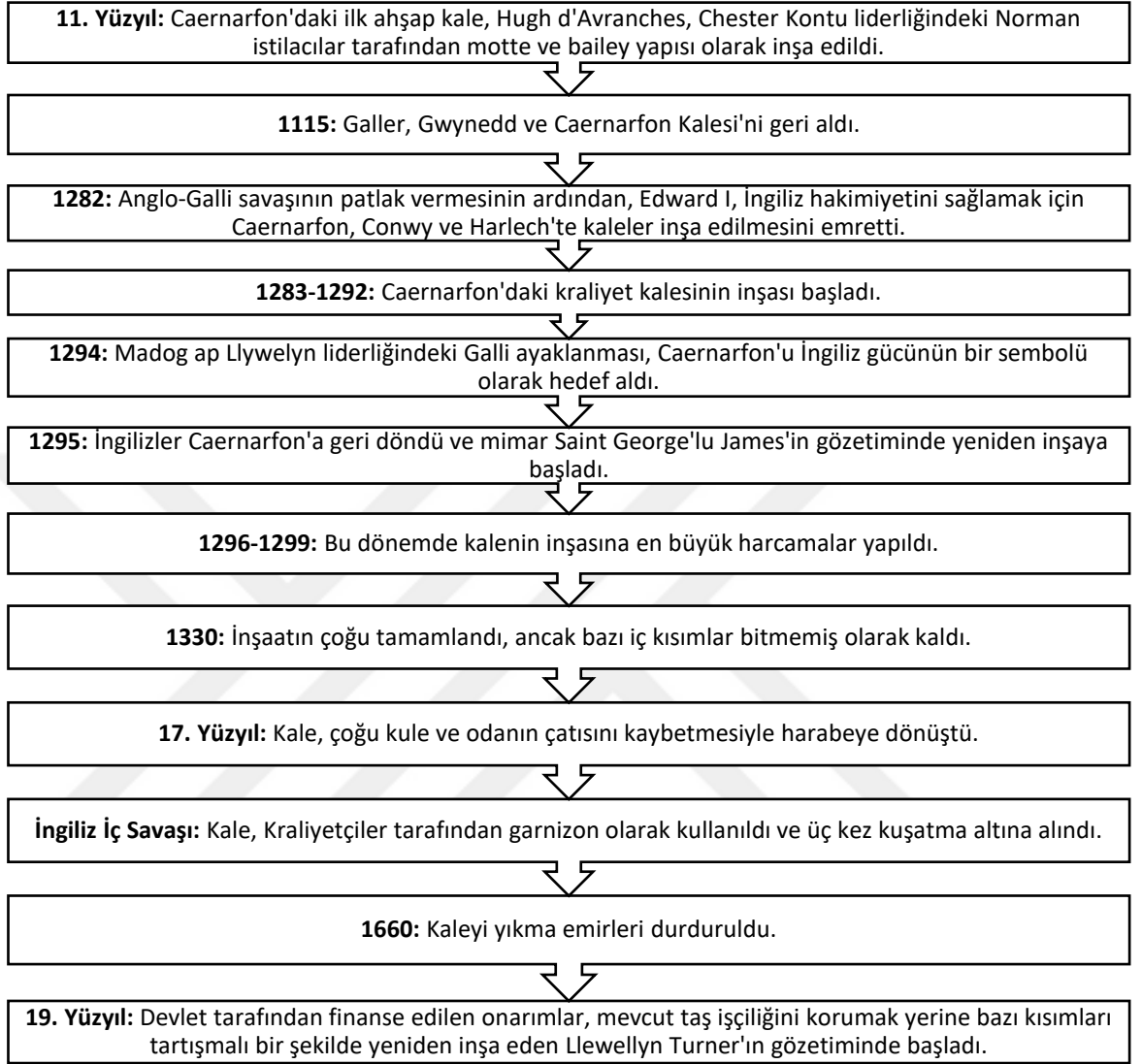

Şekil 3.5. 1: 1872 yılında kale, (File: Carnarvon Kalesi (1129856). Jpg- Wikimedia Commons, n.d.), 2: 1959 yılında modern binaları Eagle Tower çevresinden temizlemek için yapılan yıkım çalışmaları, (Castellogy, 2022)

Şekil 3.6. 1294'te Madog ap Llywelyn'in ordusunun Caernarfon'u ele geçirdiği dönemi gösteren, I. Lapper'e göre doğudan kale ve kasabanın rekonstrüksiyonu (Caernarfon-Kalesi- Ancient and Medieval Architecture, n.d.)

Çizelge 3.1 King's Gate Caernarfon Cesetle Tarihi ve Restorasyonlar (*Yazar tarafından hazırlanmıştır*)

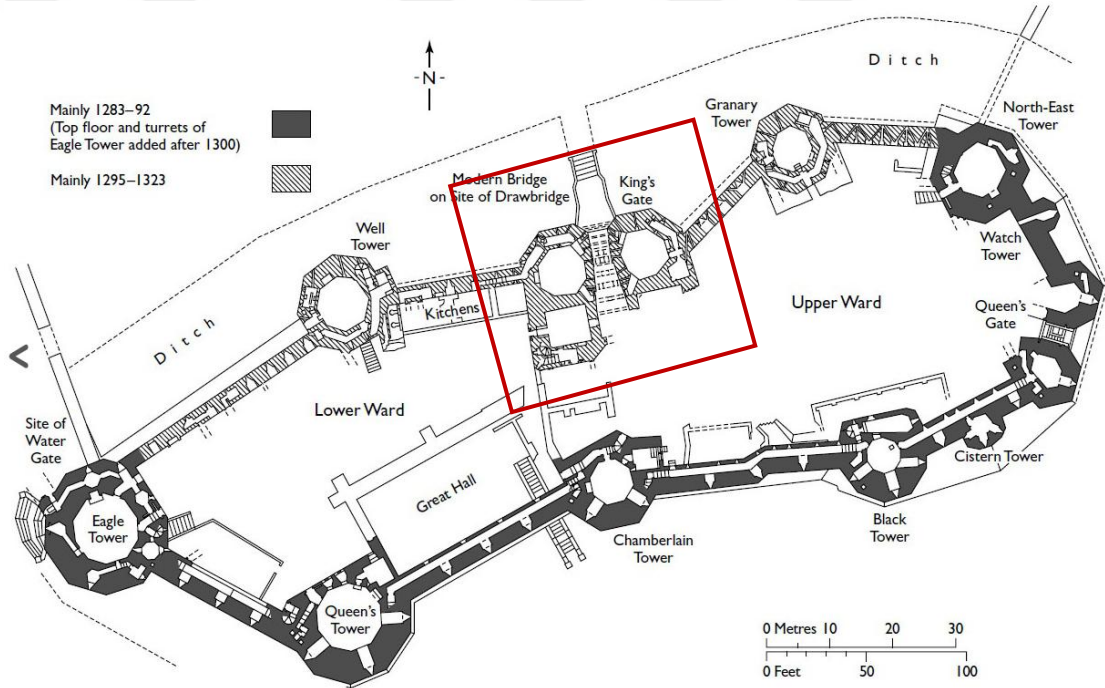
Çizelge 3.2 King's Gate Caernarfon Cesetle Zaman çizelgesi (*Google Earth hava fotoğrafları*) Kaledeki değişiklikler

• **Mimari Analiz:**

Caernarfon Kalesi'ndeki King's Gate , Edward dönemi askeri mimarisinin tekil bir örneği değil, Galler genelinde daha geniş bir sur stratejisinin parçasıdır. I. Edward'ın Conwy, Harlech ve Beaumaris gibi kaleleri de savunulabilirlik, kontrol ve otoriteyi vurgulayan benzer mimari yeniliklere sahiptir (Liddiard, R. 2005). Her bir kale, ayaklanmalara hızlı müdahale edebilmek ve idari kontrolü kolaylaştırmak için stratejik olarak konumlandırılmıştır. King's Gate , heybetli yapısı ve sembolik süslemeleriyle, mimarının Galler üzerinde İngiliz hakimiyetini sağlamak için nasıl kullanıldığını özellikle göstermektedir.

Orta Çağ askeri mimarisinin bir başyapıtı olan King's Gate, giriş yolunu çevreleyen iki büyük kuleye sahiptir. Giriş kapısı, portcullisler¹, cinayet delikleri ve ok yarıkları ile donatılmıştır. Tasarımın, kuşatmalar sırasında gerekli olan çok katmanlı bir savunma stratejisine olanak sağlaması amaçlanmıştır (Coldstream, N. 2003). Kapının mimari tarzı, inşa edildiği geçiş döneminin bir göstergesi olarak hem Roma hem de Gotik unsurlardan etkiler göstermektedir. Kapı aynı zamanda sembolik bir öneme sahiptir ve kraliyet ziyaretleri ve önemli etkinlikler sırasında törensel bir giriş olarak hizmet vermiştir. King's Gate 'ndaki dekor ve hanedan sembollerinin seçimi, I. Edward'ın gücünü aktarmak ve Galler üzerindeki yönetimini meşrulaştırmak için yapılmıştır (Prestwich, M. 1992). King's Gate 'nın tasarımında yer alan ikonografi, fetih ve konsolidasyon hikayesini anlatan bir anlatı aracı olarak hizmet etmektedir.

plan of the castle with chronological stratification according to J.Kenyon
Image 1 of 47

Şekil 3.7. J.Kenyon'a göre kronolojik katmanlaşma ile kale planı (Caernarfon - Kalesi - Ancient and Medieval Architecture, n.d.)

King's Gate 'nın savunma mimarisi karmaşıktır ve inşa edildiği dönemde son teknoloji ürünü olan özellikler içermektedir:

¹ Portcullis: Kalelerin girişinde kullanılan, yukarı-aşağı hareket eden savunma kapısıdır.

- Ölüm Delikleri ve Ok Yarıkları: Kapı geçidinin tavanında bulunan cinayet delikleri, savunmacıların aşağıdaki saldırganların üzerine zararlı maddeler veya mermiler bırakmasına olanak tanıyordu. Kulelerdeki ve geçit duvarlarındaki ok yarıkları çapraz ateş senaryosunu kolaylaştırarak savunma ateşini en üst düzeye çıkarırken maruz kalmayı en aza indiriyordu (Goodall, J. 2011).

- Portiküller² ve Kapılar: Geçit binası, hızla düşecek ve geçişi etkili bir şekilde engelleyecek şekilde tasarlanmış birkaç portikül ve ağır ahşap kapılar içeriyordu. Bunlar bağımsız olarak çalıştırılabilir ve savunmacıların saldırganları geçit evinin içine hapsetmesine olanak tanıyarak hem savunma hem de psikolojik gözdağı vermek için tasarlanmış bir taktiktir (Morris, R. 2005).

King's Gate , savunma amacının ötesinde, kraliyet otoritesini ve meşruluğunu yansıtan hanedan sembolleri ve heykellerle süslenmiş sembolik bir role de hizmet etmiştir. Bu unsurlar, kapının dışından görülebilecek şekilde stratejik olarak yerleştirilmiş ve İngiliz tacının Galler'deki varlığını güçlendirmiştir (Coulson, C. 2003).

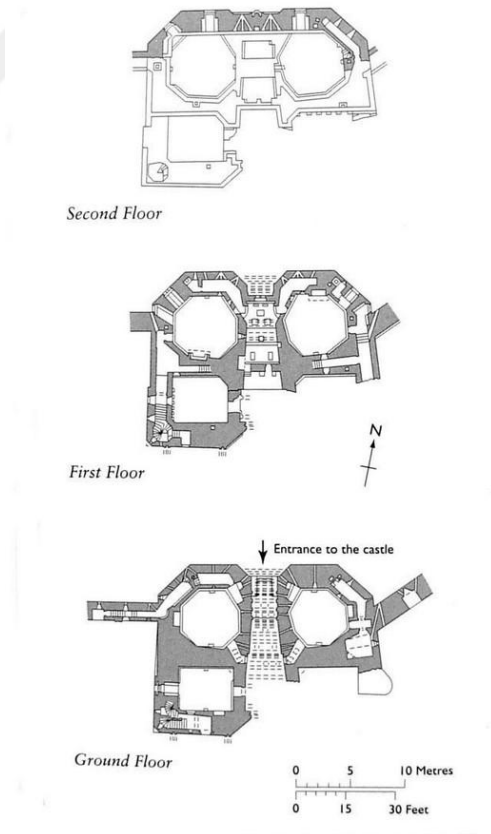

Şekil 3.8. P. Sandby ve A. Williams'ın gravüründe 18. yüzyılın sonlarından Queen's Gate tarafından kalenin yan görünümü (Caernarfon- Kalesi- Ancient and Medieval Architecture, n.d.)

² Portiküller: (portcullis) "girişi engellemek için indirilebilen ağır demir kapı (bir kaleye olduğu gibi)" ("Portcullis," n.d.).

King's Gate'in inşasında yerel olarak çıkarılan kireçtaşı ve kumtaşı kullanılmıştır; bu malzemeler bulunabilirlikleri ve dayanıklılıkları nedeniyle seçilmiştir. Taşlar, dönemin yetenekli duvar ustalarının bir kanıtı olarak özenle şekillendirilmiş ve yerleştirilmiştir. Kapılarda ve patiklerde demir kullanılması, saldırılara ve sert hava koşullarına dayanmak için gerekli olan giriş yolunun sağlamlığına katkıda bulunmuştur (Kenyon, J. 2004).

King's Gate 'nın çift asma köprü mekanizması ve gelişmiş ok yarıkları gibi teknolojik yönleri, Orta Çağ mühendisliğindeki önemli gelişmeleri temsil etmektedir. Bu özellikler, kapının savunma özelliklerini geliştirmek için tasarlanmış ve savunmacıların tek bir noktadan birkaç savunma katmanını yönetmesine olanak sağlamıştır (Goodall, J. 2011). Yapıda kırmızı kumtaşı ve yerel arduvaz kullanılması sadece dayanıklılık sağlamakla kalmamış, aynı zamanda İngiliz yönetiminin gücünü ve kalıcılığını simgeleyen görsel bir estetik de katmıştır

Şekil 3.9. A. Taylor ve Cadw'a göre King's Gate'nin kat planı (Caernarfon- Kalesi- Ancient and Medieval Architecture, n.d.)

•Yeni Yapı kaleleri ve Yeni İşlevlerin Tanımı

King's Gate'deki son mimari müdahaleler, modern işlevsellik sağlarken Orta Çağ estetiğini tamamlamak için özenle hazırlanmıştır. Yapısal iyileştirmeler, artan yaya trafiğini ve çağdaş olanakların kurulumunu destekk üzere mevcut taş işçiliğine yapılan takviyeleri içermektedir. Bu iyileştirmeler, görsel tarihselliği korumak için özgün duvar işçiliğinin içine gizlenmiştir (Johnson, A. 2021). İnteraktif dijital rehberler ve artırılmış gerçeklik istasyonları da dahil olmak üzere ileri teknoloji kurulumları kapı binasına entegre edilmiştir. Bu araçlar, ziyaretçilere fiziksel alanı önemli ölçüde etkilemeden kalenin tarihini keşfetmek için dinamik bir yol sunmaktadır (White, S. 2018).

Şekil 3.10. King's Gate Caernarfon Kalesi ekler sonrası, (Pintos, 2024)

King's Gate artık birçok yeni işleva ev sahipliği yapıyor ve onu sadece bir giriş noktasından ziyaretçi etkileşiminin merkezi bir merkezine dönüştürüyor. Giriş kapısının alt odaları, ziyaretçilerin multimedya rehberleri alabileceği ve kalenin tarihi evrelerinin dijital rekonstrüksiyonlarını görüntüleyebileceği bir resepsiyon alanına dönüştürülmüştür (Martin, E. 2019). Üst katlar eğitim atölyeleri, sergiler ve küçük konferanslar için çok işlevli alanlar olarak yeniden tasarlanmıştır. Bu alanlar, yapıda kalıcı değişiklikler

yapılmadan farklı etkinlik türlerine ev sahipliği yapabilmelerini sağlamak için çıkarılabilir kurulumlarla donatılmıştır (Barnes, L. 2020) (Butler, 2023).

Tüm çağdaş ekler ve değişiklikler katı planlama izinlerine ve tarihi mirası koruma yönetmeliklerine tabi tutulmuştur. Yangın güvenliği ve erişilebilirlik standartlarına özel önem verilerek, yeni tasarımların alanın tarihi bütünlüğünden ödün vermeden mevcut tüm yasalara uygun olması sağlanmıştır (Carter, H. 2018).

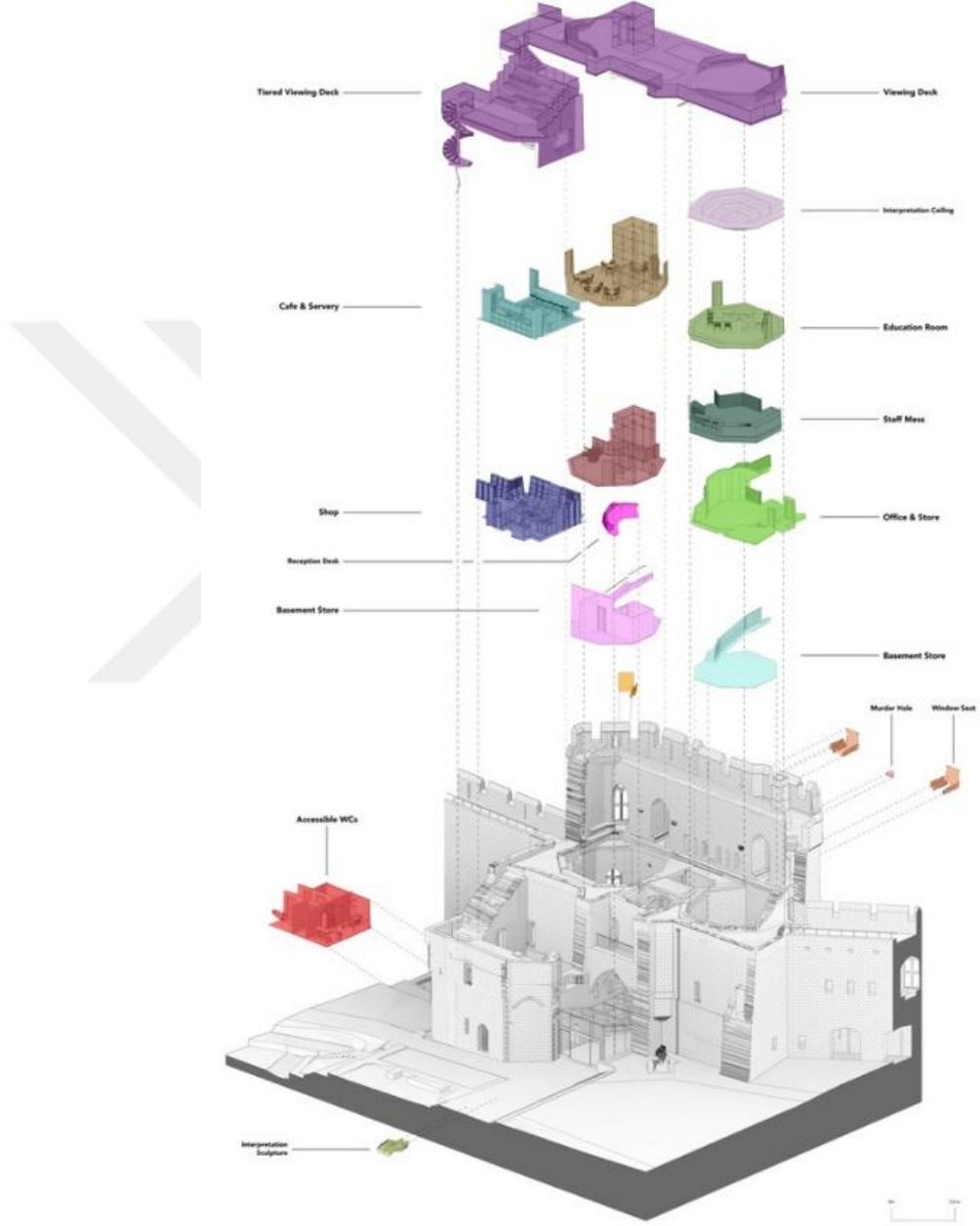

Şekil 3.11. King's Gate'nin kat bölümlerini gösteren sanatsal çizim, (Jones, 2020)

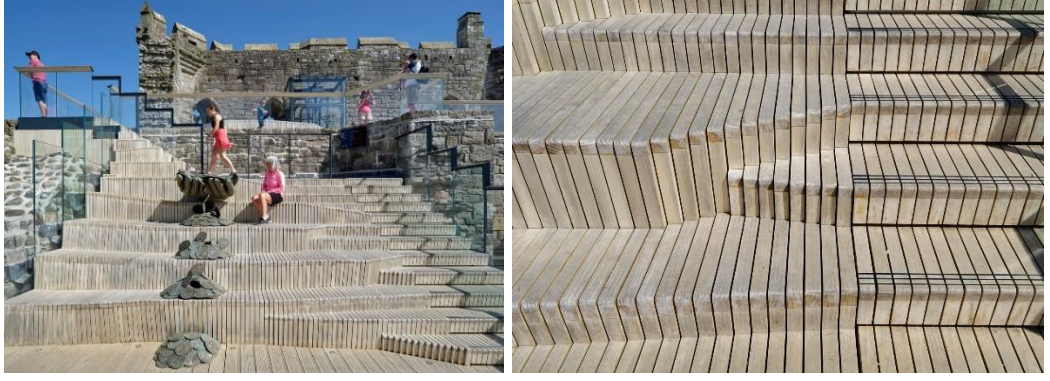
Dayanaklara yaklaşım, King's Gate'nin eksikliğini kabul ederek, bunu Dünya Mirası alanının olağanüstü evrensel değerinin ayrılmaz bir parçası olarak tanır. Bu açıdan bakıldığında, tasarımlar inşaatı bitirmeyi amaçlamaktan ziyade, tarihi anlatısına başka bir katman çağdaş ekyi hedefler. Tüm yeni müdahaleler, kale duvarlarından görsel ve fiziksel ayrımı koruyacak şekilde dikkatlice tasarlanmış olup, yalnızca erişim noktalarında yapıya narin bir şekilde bağlanır (Manandhar, 2023).

Bu felsefe, alanlara mobilya çağdaş eklenmesine kadar uzanır. Mobilyaların çoğu, yerinde prefabrike edilip daha sonra getirilip yerine entegre edilir (şekil 3.20 – şekil 3.21). Diğer parçalar, duvarlar veya yapının mevcut alanları etrafına uyacak şekilde özenle el işçiliğiyle hazırlanır. Yenileme sırasında, Buttress, yaratıcı kullanımın mevcut kütlelin

müdahalesini en aza indirgeyerek vurgulandı. Aynı şekilde, kumaş boyunca mekanik bağlantıların kullanımını en aza indirerek, yara izini azaltmayı ve mevcut kütlelerin yaratıcı yeniden kullanımını kolaylaştırmayı amaçladılar (Şekil 3.13) (Buttress Completes Work at Caernarfon Kalesi | Buttress, 2023).

Şekil 3.12. King's Gate yapısına eklenen çağdaş ekler (Pintos, 2024) (Wilson, 2023), (Yazar tarafından hazırlanmıştır)

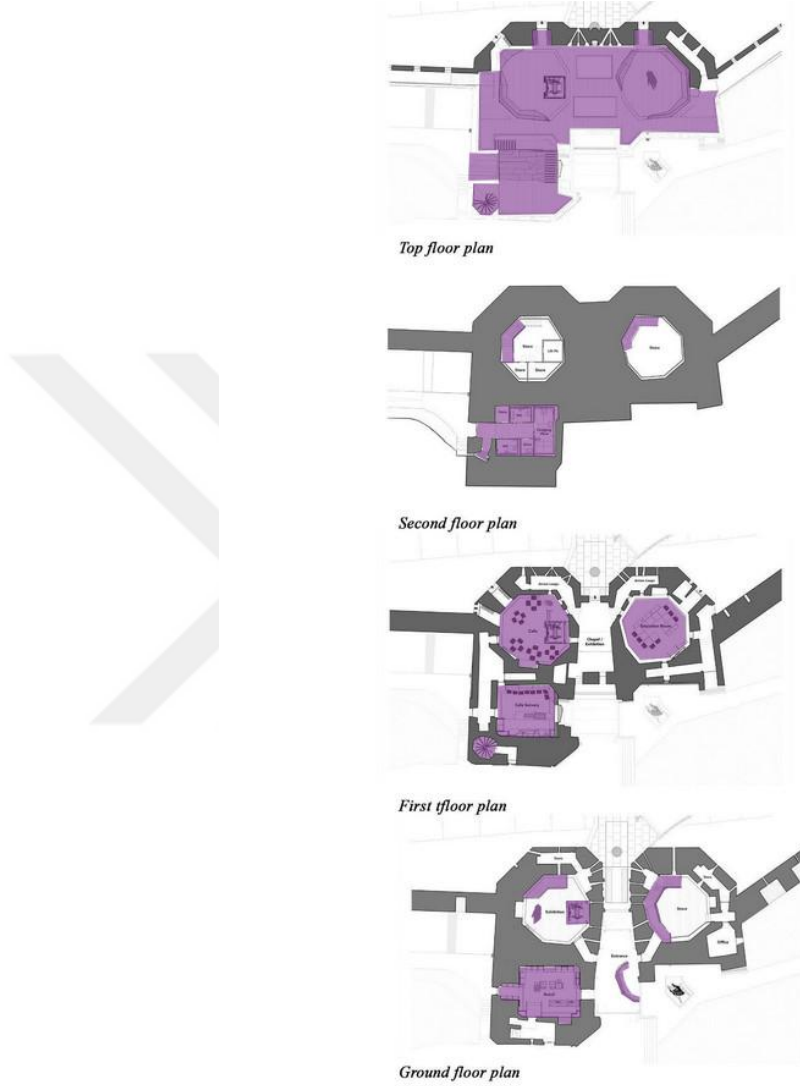
Şekil 3.13. Soldaki resim: Dış mekandaki ahşap oturma alanını ve cam bölmeleri gösteren bir fotoğraf. Sağdaki resim: Eklenen ahşap merdivenin detaylarını gösteren bir yakın çekim (Wilson, 2023)

Şekil 3.14. Pencere kenarına eklenen ahşap oturma alanını ve ahşap zemini gösteren fotoğraf (Wilson, 2023)

Son çağdaş ekler, kireçtaşı ve granit blokları tamamlayan çağdaş bir estetiği koruyarak özgün yapıyla sorunsuz bir şekilde harmanlanmıştır. Özenle seçilmiş bir malzeme paleti, zaman içinde doğal olarak patina ve renk olarak gelişmesi amaçlanan sürdürülebilir kaynaklı kereste ile uyum sağlar (şekil 3.13). Geniş çerçevesiz cam paneller, tipik olarak direkler ve çerçeveleme elemanlarıyla ilişkili görsel engelleri ortadan kaldırarak manzaraları ve manzaraları geliştirir (şekil 3.14). Tüm camlar, anıt üzerindeki görsel etkiyi en aza indirmek ve standart camlarda yaygın olan bozulmayı azaltmak için düşük yansıtma özelliğine sahiptir. Ayırt edici bir özellik, izleme platformuna iki büyük camlı

zemin panelinin dahil edilmesi ve aşağıdaki şapel alanına daha fazla gün ışığı getirilmesidir. Bu cam paneller hem mahremiyet hem de kaymaya dayanıklı bir yüzey sağlayan ısmarlama kazınmış bir desenle süslenmiştir (Manandhar, 2023) (Buttress Completes Work at Caernarfon Kalesi / Buttress, 2023).

şekil 3.15. Restorasyondan sonra King's Gate'nin kat planları (Manandhar, 2023),
(Anwaar A.M.AL GHARIBI tarafından değiştirilmiştir)

Şekil 3.16. King's Gate Caernarfon Kalesi kesit (Pintos, 2024), (Yazar tarafından değiştirilmiştir)

Çerçeveleme malzemelerinin kullanımını azaltmak ve mimari özellikleri korumak için, mevcut pencere açıklıklarının içine büyük boyutlu özel yapım yapısal cam paneller yerleştirilmiştir (şekil 3.18). Ayrıca, otantik taş korkuluğun üzerine özgün merdivenin bir uzantısı olan yeni, son derece özelleştirilmiş bir ahşap spiral merdiven yerleştirilmiştir. Dayanıklı, sürdürülebilir kaynaklı, yüksek performanslı modifiye ahşaptan inşa edilen merdiven, uzun ömürlülüğü çevre bilinciyle birleştirmektedir (Wilson, 2023).

Şekil 3.17. Sağdaki resim: Yeni ahşap spiral merdiven, soldaki resim: Ahşap spiral merdiven, (Pintos, 2024)

Şekil 3.18. Soldaki resim: Dördüncü katta cam asansör ekleri, ahşap zeminler, ahşap banklar ve cam bölmeler, sağdaki resim: Katlardan biri için yapılan cam asansörden bir görünüm, (Pintos, 2024)

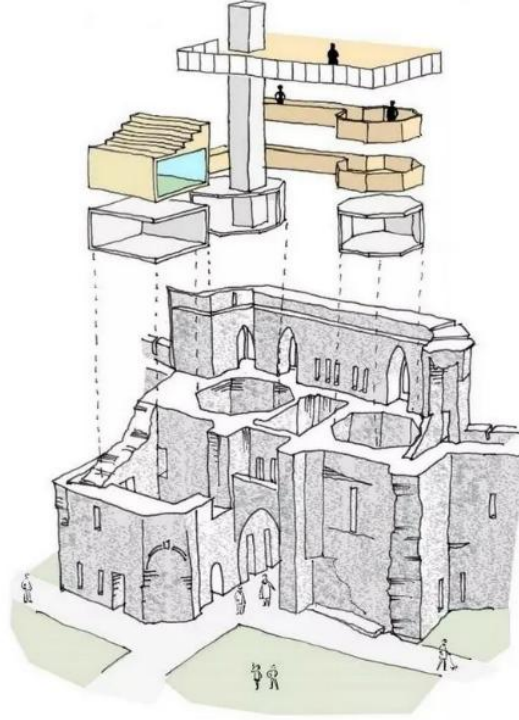
Şekil 3.19. Soldaki resim: Kalenin dışarıdan cam girişi, sağdaki resim: İçeriden cam giriş, (Pintos, 2024)

Kalenin cazibesini ve tarihi önemini korumak çok önemliydi, bu da işlevsel alanların yaratılmasını ve hem geri döndürülebilir hem de müdahaleci olmayan müdahalelerin entegrasyonunu gerektiriyordu (Şekil 3.19). Restorasyon projesinde, sürdürülebilir bir yaklaşım her karara rehberlik etmiş ve alanın tarihi bütünlüğüne saygı duyan minimal bir müdahale stratejisi vurgulanmıştır. Eski ve mevcut malzemelerin kullanımı, özgünlüğün korunmasında ve kalenin karakterinin muhafaza edilmesinde merkezi bir rol oynamıştır. Yeni unsurlar, özgün dokuya sempatik olacak şekilde özenle seçildi ve modern işlevsellik ile tarihi yapının zamansız cazibesi kusursuz bir şekilde harmanlandı. Bu uyumlu

entegrasyon, alanın uzun ömürlü olmasını sağlamakta ve geçmiş ile bugünün dengeli bir şekilde bir arada var olmasına katkıda bulunmaktadır (Manandhar, 2023) (Wilson, 2023).

Şekil 3.20. Pencere kenarına eklenen ahşap oturma alanını ve ahşap zemini gösteren fotoğraf, (Wilson, 2023)

Şekil 3.21. Kapı ve daha yeni unsurların sanatsal çizimi, (Pintos, 2024)

Daha fazla ayrıntı için lütfen ekler bölümündeki envanter sayfasına bakın (EK 1).

•Çağdaş Eklere İlişkin Mimarlık Tasarım Yaklaşımının Değerlendirilmesi

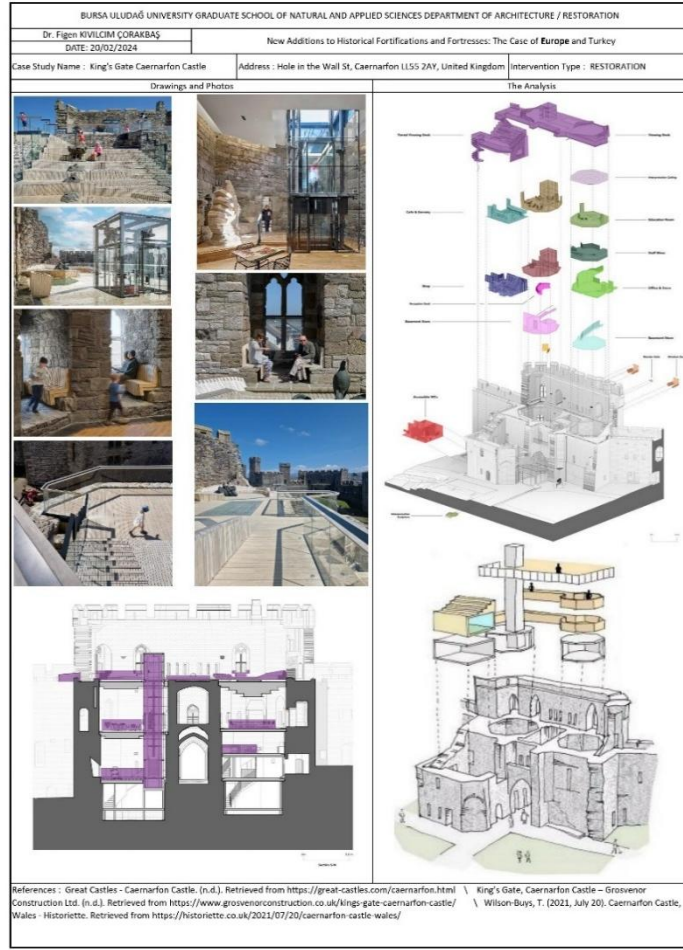
Birleşik Krallık'ta, özellikle Carnarvon şehrinde bulunan kale, 1.260 metrekarelik bir alanı kaplamaktadır ve 2023 yılında restorasyondan geçmiştir (Pintos, 2024). Caernarfon Kalesi'nin restorasyon, bakım ve iyileştirme çalışmaları üç yıl sürmüştür. Caernarfon Kalesi, surlarla çevrili kentle birlikte, geçtiğimiz bin yılın büyük bir bölümünde Galler ve daha geniş anlamda Birleşik Krallık tarihinde önemli bir rol oynamıştır (Manandhar, 2023). Birleşik Krallık'taki en ünlü anıtlardan biri olarak kabul edilen kale, 1986 yılında Galler'deki ilk Dünya Mirası Alanlarından biri olarak belirlenmiştir. Restorasyon projesi, üst kattaki ünlü duvar yürüyüş yolunun bir parçası olan kalenin etkileyici ön kapısına modern malzemelerin dahil edilmesini içeriyordu. Ayrıca, üçlü kuleleri olan muhafız kapısının üstünde ve içinde yer alan ziyaretçiler için belirlenmiş oturma yerleri ve koridorlar olarak hizmet verecek yeni bir mobilya parçaları katmanı tasarlanmıştır (Pintos, 2024). Yapı ve mimari özellikler, alanın tarihi önemini korumak için erişim noktalarında minimum temas ile kale duvarlarından fiziksel olarak ayrılması amaçlanan binanın negatif bir formunu oluşturmak için titizlikle tasarlanmıştır. Mimari formlar, cam bir asansörle çatıya erişilebilen, oturma alanlarına sahip bir izleme platformu oluşturmak için üst seviyedeki kulelerden ortaya çıkmaktadır (Caernarfon Kalesi Gatehouse / Buttress, 2023). İçeride, soyunma alanlarına sahip erişilebilir tuvaletler, bir kafe, hediyelik eşya dükkânı, resepsiyon alanı, personel tesisleri, depo ve kalenin inşasında yer alan bireylerin hikayesini anlatan yeni sürükleyici yorumlama alanları içeren üç yeni konaklama katı eklenmiştir. Tüm yeni müdahaleler, prefabrik modüllerden ve mevcut yapıda minimum kesinti ile binaya yerleştirilip çıkarılabilen özel el yapımı doğramalardan oluşmaktadır (Caernarfon Kalesi Gatehouse / Buttress, 2023) (Vranic, 2023). Detaylara gösterilen titizlik ve kullanılan malzemelerin kalitesi, büyük kapı evini kalenin öne çıkan girişi olarak öne çıkarırken, çağdaş ekler alanın bitmemiş doğasını yansıtmaktadır.

King's Gate'e yapılan modern çağdaş ekler, kapının tarihi görünümünü ve yapısal bütünlüğünü korumayı amaçlayan, minimum görsel etki ve yüksek geri dönüşlülüğü vurgulayan bir tasarım felsefesi ile yönlendirilmiştir:

- Tarihi Estetiğe Saygı: Yeni tasarım öğeleri, mümkün olan yerlerde özgün malzemeleri ve yapım tekniklerini taklit ederek, orta çağ duvar işçiliğine uyum sağlamak için el oyması taş kullanarak yeni yapıların tarihi yapıları gölgelememesini sağlamıştır (Evans, G. & Thomas, L. 2018).

- Mekânın Uyarlanabilir Kullanımı: Çağdaş ek yapılar tamamen işlevsel ancak göze batmayacak şekilde tasarlandı ve yapısında kalıcı değişiklikler yapılmadan kapının eğitim ve turistik bir mekân olarak kullanılabilirliğini artıran modern araçları içeriyor (Fisher, D. 2020).

Uygun malzemelerin seçilmesi ve koruma ihtiyaçlarıyla uyumlu inşaat tekniklerinin kullanılması çok önemliydi. Kireç harcı ve yerel kaynaklı taş gibi kullanılan malzemeler, mevcut orta çağ yapılarıyla uyumlulukları ve estetik sürekliliği koruyarak benzer oranda yaşlanma kabiliyetleri nedeniyle seçilmiştir (Grant, M. 2019). Mevcut yapı üzerindeki fiziksel etkiyi en aza indirmek için inşaat sırasında invaziv olmayan yenilikçi teknikler kullanılmıştır. Bu teknikler arasında lazer güdümlü kesici aletlerin kullanımı ve eklerin özgün duvarda kapsamlı bir delme veya ankraj işlemi yapılmadan eklenebilmesini sağlamak için hassas mühendislik yer almaktadır (Holt, R. & Nicholson, D. 2017).

Şekil 3.22. (APPX 3), (Anwaar A.M. AL GHARIBI tarafından hazırlanmıştır)

Bu çağdaş eklerin etkisi, ziyaretçi anketleri ve uzman incelemeleri yoluyla değerlendirilmiş ve bulgular, alanın tarihi ethosunu korurken erişilebilirlik ve eğitim içeriğindeki iyileştirmeler nedeniyle olumlu bir karşılama olduğunu göstermiştir (McKinley, E. 2023).

Çizelge 3.3 Yazarın belirttiği kriterlere göre karşılaştırma tablosu

Malzeme Uyumluluğu (Material compatibility)	Son restorasyonlarda hem kompozisyon hem de görünüm açısından özgün taş işçiliğine yakın malzemeler kullanılmıştır. Örneğin, hasarlı bölümleri onarmak için benzer renk ve dokuya sahip yerel kaynaklı taş kullanılmıştır. Korkuluklar veya vitrinler gibi yeni özellikler için paslanmaz çelik ve tembeli cam gibi modern
--	--

Çizelge 3.3 Yazarın belirttiği kriterlere göre karşılaştırma tablosu

	<p>malzemeler, tarihi taşı gölgede bırakmadan uyumluluğu sağlamak için seçilmiştir. Bu dikkatli seçim, kalenin tarihi estetiğine saygı gösterirken dayanıklılığı da garanti altına alıyor. Özgününde kullanılabilecek benzer kireç harcı, yeni onarımların nefes almasını ve eski duvarla uyumlu olmasını sağlayarak tarihi yapıya zarar verebilecek nem birikimi gibi sorunları önüyor.</p> <p>Uyumlu malzemelerin dikkatli bir şekilde seçilmesine rağmen, özellikle değişen hava koşullarında zaman içinde daha belirgin hale gelebilecek doku veya renkte küçük farklılıklar olma riski her zaman vardır. Bu farklılıklar, küçük de olsa, tarihi dokunun görsel sürekliliğini bozabilir.</p>
Görsel Etki Değerlendirmesi (Visual Impact Assessment)	<p>Çağdaş eklerin görsel etkisi minimum düzeyde tutularak kapının tarihi silüeti ve ihtişamı korunmuştur. Yorumlayıcı tabelalar ve interaktif ekranlar gibi modern unsurlar, mevcut yapıyla sorunsuz bir şekilde uyum sağlayacak şekilde tasarlanmıştır. Bu çağdaş ekler, King's Gate 'nın görsel bütünlüğünü bozmadan ziyaretçi deneyimini geliştirmek için stratejik olarak yerleştirilmiştir. Gece vakti mimari detayları vurgulamak üzere tasarlanan aydınlatma iyileştirmeleri, tarihi özgünlükten ödün vermeden görsel çekiciliği daha da artırmaktadır. Yeni unsurların dikkatli bir şekilde yerleştirilmesi ve tasarlanması, kalenin genel estetiğinin tarihsel olarak sadık kalmasını sağlarken, gerekli modern unsurları da ustaca entegre etmektedir.</p> <p>Görsel etki en aza indirilmiş olsa da herhangi bir modern ek, kaçınılmaz olarak özgün Orta Çağ tasarımıyla tam olarak uyumlu olmayabilecek unsurları da beraberinde getirmektedir. Bazı sadelik yanlıları için, cam ve çelik gibi çağdaş malzemelerin varlığı, zevkli bir şekilde entegre edilmiş olsa bile, tarihi deneyimin özgünlüğünü azaltan bir izinsiz giriş olarak görülebilir.</p>
Geri dönüşürülebilirlik (Reversibility)	<p>King's Gate 'na yapılan yeni ekler, tersine çevrilebilirlik göz önünde bulundurularak tasarlanmıştır. Modern unsurlar, tarihi dokuda kalıcı izler bırakmadan veya zarar vermeden çıkarılmalarına olanak tanıyan, infazı olmayan yöntemler kullanılarak eklenmiştir. Örneğin, yorumlayıcı çağdaş ekranlar kolayca sökülebilen braketler kullanılarak monte edilmiş ve yeni kurulumlarda tersine çevrilebilir sabitleme teknikleri kullanılmıştır. Bu yaklaşım, gelecekte yapılacak restorasyonların gerektiğinde kapıyı özgün haline döndürebilmesini sağlamaktadır. Ayrıca, onarımlarda kullanılan yeni taşlar tespit edilebilmekte ve gerektiğinde özgün yapının bütünlüğü korunarak kaldırılabilmektedir.</p>

Çizelge 3.3 Yazarın belirttiği kriterlere göre karşılaştırma tablosu (devam)

	<p>Geri döndürülebilirliğe odaklanılmasına rağmen, modern unsurların tekrar tekrar takılıp çıkarılmasının zaman içinde aşınma ve yıpranmaya neden olma riski her zaman vardır. Bu durum potansiyel olarak özgün yapıda ince ama kümülatif bir hasara yol açabilir ve bu da yapının uzun vadede korunmasını tehlikeye atabilir.</p>
Ayrt edilebilirlik (Distinctiveness/ distinguishability)	<p>King's Gate 'na yapılan çağdaş ekler, özgün orta çağ yapısından açıkça ayrt edilebilmektedir. Çağdaş unsurlar, malzeme ve stil açısından uyumlu olmakla birlikte, modern müdahaleler olarak tanımlanabilecek şekilde tasarlanmıştır. Bu, doku, yüzey ve inşaat yöntemlerindeki ince farklılıklarla sağlanmıştır. Örneğin, yeni yapılarda kullanılan cam ve çelik gibi modern malzemeler görsel olarak farklı olmakla birlikte uyumlu bir şekilde bütünleştirilerek ziyaretçilerin tarihi ve çağdaş unsurları kolayca ayrt edebilmelerini sağlar. Yeni unsurlarda temiz çizgiler ve modern yüzeyler gibi çağdaş tasarım dilinin kullanılması, bunların kalenin özgün bileşenlerinden ziyade ek olarak tanınmasını sağlar.</p> <p>Ayrt edilebilir modern unsurların eklenmesi, tarihi bütünlük açısından önemli olmakla birlikte, bazen alanın estetik bütünlüğünü bozabilir. Sürükleyici bir tarihi deneyim arayan ziyaretçiler, bu modern müdahaleleri dikkat dağıtıcı bulabilir ve potansiyel olarak genel deneyimlerini azaltabilir.</p>
Minimum Müdahale (Minimum intervention)	<p>King's Gate 'ndaki müdahalelerde minimum müdahale ilkesine bağlı kalmıştır. İyileştirilmiş aydınlatma, tabela ve erişilebilirlik özellikleri gibi iyileştirmeler, mevcut yapıda en az değişiklik yapılarak eklenmiştir. Yapısal onarımlar, yalnızca stabilizasyon veya restorasyon gerektiren alanlara odaklanarak hassasiyetle gerçekleştirilmiştir. Bu dikkatli yaklaşım, kapının tarihi bütünlüğüne saygı göstererek özgün malzemelerin ve tasarımın maksimum düzeyde korunmasını sağlamaktadır. Müdahalelerin kapsamı ve derecesi sınırlandırılarak, kapının özgün dokusuna büyük ölçüde dokunulmamış, özgünlüğü ve tarihi değeri korunmuştur.</p> <p>Asgari müdahaleye bağlı kalmak bazen aksi takdirde elde edilebilecek işlevsellik ve ziyaretçi deneyimi iyileştirmelerini sınırlayabilir. Tarihi koruma ile modern erişilebilirlik ihtiyaçlarını dengelemek zor olabilir ve asgari müdahaleye sıkı sıkıya bağlı kalmak daha kapsamlı iyileştirmelerin uygulanmasını engelleyebilir.</p>

Çizelge 3.3 Yazarın belirttiği kriterlere göre karşılaştırma tablosu (devam)

Tarihi araştırmanın yerinde sunumu (On-site presentation)	<p>King's Gate 'ndaki yerinde sunum, yorumlayıcı materyallerin özenli tasarımı ve yerleştirilmesiyle önemli ölçüde geliştirilmiştir. Bilgilendirici çağdaş ekranlar ve interaktif sergiler, ziyaretçi deneyimini zenginleştirerek tarihsel bağlam ve eğitim değeri sağlamaktadır. Bu sunumlar, kapının görsel veya fiziksel alanına hâkim olmamalarını sağlayacak şekilde göze batmayacak şekilde tasarlanmıştır. Ayrıca, rehberli turlar ve eğitim programları, kalenin tarihi ve mimarisi hakkında kapsamlı bir anlayış sunmak için bu yeni özelliklerden yararlanmaktadır. Artırılmış gerçeklik deneyimleri gibi dijital teknolojilerin entegrasyonu, ziyaretçilerin fiziksel alanı değiştirmeden kapının tarihini ilgi çekici ve sürükleyici bir şekilde keşfetmelerine olanak tanıyor.</p> <p>Modern yorumlayıcı materyaller ve dijital teknoloji ziyaretçi deneyimini büyük ölçüde geliştirebilirken, bu tür unsurların alanın tarihi ambiyansını bastırması veya azaltması riski vardır. Ayrıca, teknolojiye olan bağımlılık, dijital ara yüzlere aşına olmayan ziyaretçiler için potansiyel bakım zorlukları ve erişilebilirlik sorunları ortaya çıkarmaktadır.</p>
--	---

3.2.1.2. Morella Kalesi

Morella Kalesi, İspanya'nın zengin tarihi ve mimari mirasının bir kanıtıdır. Castellón eyaletinde yer alan bu kale, yüzyıllar boyunca siyasi, kültürel ve sosyal dönüşümlere tanıklık etmiştir. Bu makalede, Morella Kalesi'nin tarihsel önemini inceledikten sonra yapısının mimari bir analizini yapıyoruz. Ayrıca, binaya yapılan son çağdaş ekleri ve bunlarla ilişkili işlevleri inceleyerek, bu simgesel yapının çağdaş toplumdaki değişen rolüne ışık tutuyoruz.

Şekil 3.23. Morella Kalesi hava fotoğrafı, (Google Earth)

Orta Çağ kasabası Morella, Valensiya Topluluğu'nun kuzey ucunda, Castellón'da, başkent Valensiya'ya 173 kilometre uzaklıkta yer almaktadır (Şekil 3.23). Morella, sadece sağlam kalesi ve asırlık surları nedeniyle değil, aynı zamanda bölgedeki tarih öncesi buluntular nedeniyle de büyük tarihi, kültürel ve sanatsal öneme sahiptir. Els Ports bölgesine ait bir kasaba olarak Morella, Sant Mateu, Peñíscola veya Catí gibi ziyaret edilebilecek çeşitli ilginç kasabalara yakındır. Ayrıca, Els Ports Doğal Parkı'nın manzaralarının tadını çıkarmak için kolay bir kaçış noktası olarak hizmet vermektedir (Spain, 2023).

Şekil 3.24. Morella kalesi, (Spain, 2023)

Şekil 3.25. Morella'nın tüm kalesinin havadan görünümü, (Spain, 2023)

• Yapının Tarihi

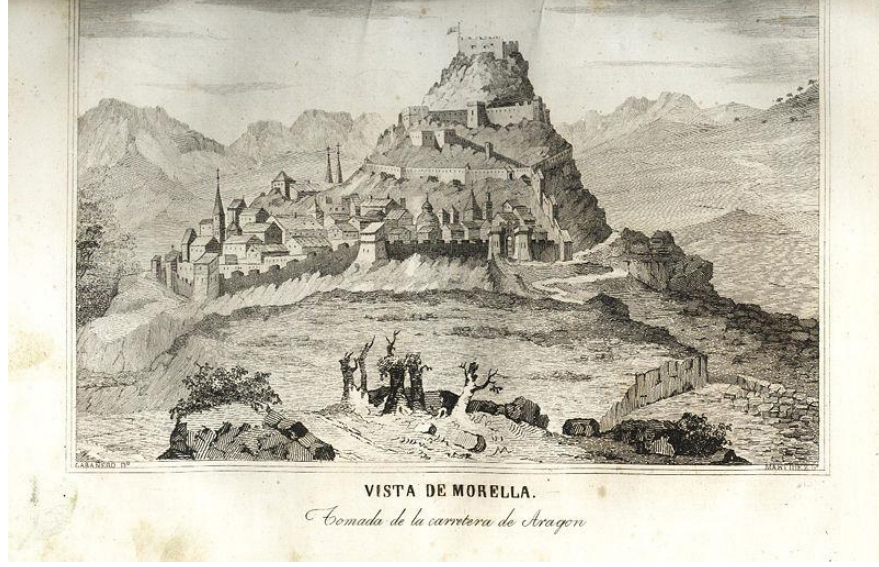
Genellikle Doğu İspanya'daki en önemli orta çağ kalelerinden biri olarak kabul edilen Morella Kalesi, tarih boyunca önemli bir yer olmuştur. Kökenleri İber ve Roma dönemlerine kadar uzanmakla birlikte, Reconquista sırasında Mağribiler ve Hıristiyanlar tarafından art arda ele geçirildiği Orta Çağ'da önem kazanmıştır. Esas olarak 13. ve 14. yüzyıllarda inşa edilen kalenin yapısı, sağlam savunma duvarları, mazgallar ve 1.072 metre yüksekliğindeki bir sırtın tepesinde hâkim bir konum da dahil olmak üzere dönemin askeri mimarisinin tipik özelliklerini bünyesinde barındırmaktadır (Chester, 2004).

Şekil 3.26. Kale – Morella Turística, (History- Morella Turística, 2022)

Morella Kalesi'nin kökenleri İber ve Roma dönemlerine kadar uzanmaktadır, ancak önemli gelişimi orta çağ döneminde gerçekleşmiştir. İlk olarak 11. yüzyılda Mağribiler tarafından inşa edilen kalenin ilk mimarisi, yüksek duvarlar ve savunma için dar yarıklarla karakterize edilen tipik İslami askeri tasarıma sahipti (Smith, 2003). Aragon Kralı I. James'in önderliğinde 13. yüzyılda Hıristiyanlar tarafından yeniden fethedilmesinin ardından kale, değişen askeri teknolojilere ve Hıristiyan yöneticilerin mimari tarzlarına uyum sağlamak için kapsamlı tadilatlardan geçmiştir (Johnson, 2005).

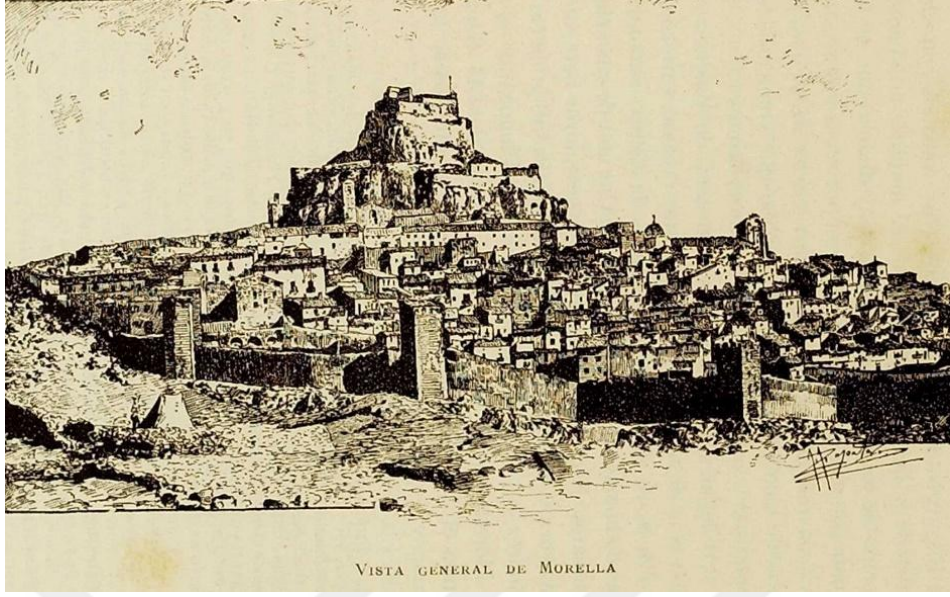
Aragon Kralı I. James tarafından 1233 yılında Hıristiyanların eline geçmesinin ardından kale, Mağribi kalesinden Hıristiyan kalesine dönüştürülmek üzere önemli genişletmelerden geçmiştir. Bu dönemde, kalenin surlar ve kuleler gibi ana yapıları, mazgallı parapetler ve birliklerin ve teçhizatın taşınması için daha geniş geçitler gibi Hıristiyan askeri mimarisine özgü unsurları içerecek şekilde yeniden inşa edilmiştir (Johnson, 2005) (Valls, Viñals ve Cosme, 2020).

Şekil 3.27. Morella kasabası ve kalesinin görünümü, (Morella-Calbo.jpg, n.d.)

Orta Çağ'ın sonlarında barutun savaşlarda kullanılmaya başlanması Morella Kalesi'nde önemli değişiklikler yapılmasını gerektirmiştir. 15. yüzyılda duvarlar kalınlaştırılıp güçlendirilmiş ve topların yerleştirilmesi için yeni topçu kuleleri inşa edilmiştir. Bu değişiklikler, Avrupa'daki kale inşaatçılarının değişen askeri teknolojilere yanıt vermek için kullandıkları uyarlanabilir stratejilerin karakteristik bir örneğidir (Kerr, 2006).

18. ve 19. yüzyıllar boyunca Morella Kalesi, Napolyon güçlerine karşı yürütülen Yarımada Savaşı'nda ve Carlist Savaşları'nda önemli bir rol oynamıştır. Modern topçuluğun ortaya çıkmasına rağmen, kalenin stratejik konumu ve sağlam savunması önemli askeri avantajlar sunmaya devam etmiştir. 19. yüzyılın sonlarına gelindiğinde ise kalenin askeri önemi azalmış ve bozulmaya başlamıştır (Valls, Viñals ve Cosme, 2020).

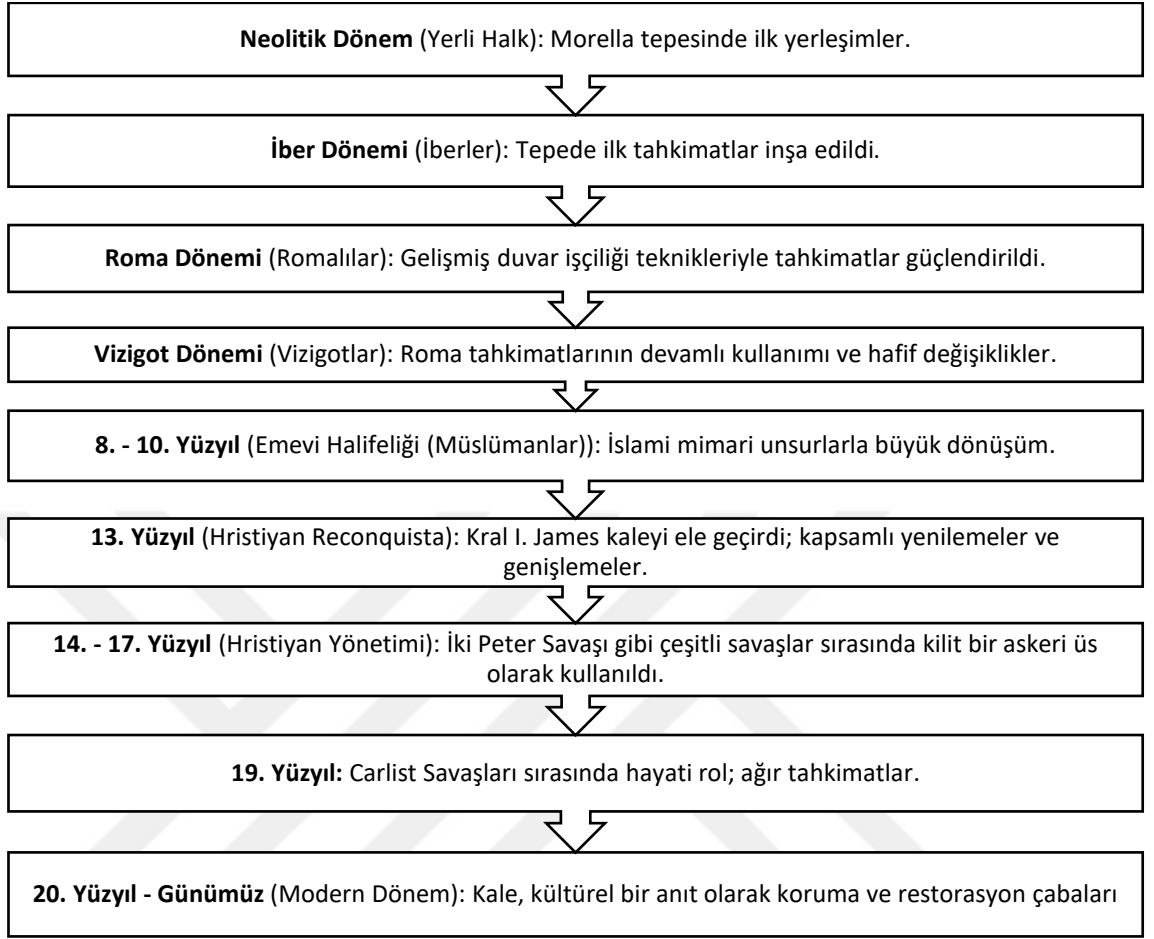

Şekil 3.28. Morella'nın genel görünümü. 1887-1889, (Digibís, n.d.)

1931 yılında Morella Kalesi ve Surları, Morella'nın Savunma Mirası Varlıklarının oynadığı olağanüstü rolün altını çizen Tarihi-Sanatsal Anıtlar olarak ilan edilmiştir (Valls, Blasco ve Cosme, 2020).

Kalenin siyasi ve kültürel bir kavşakta yer alması, onu sürekli çatışma ve güç mücadelelerinin yaşandığı bir yer haline getirmiştir. İnşaatının her aşaması, savunma kapasitesini güçlendirmek için ek surların eklendiği İspanya Veraset Savaşları gibi bir siyasi konsolidasyon veya çatışma dönemini yansıtmaktadır. Kalenin rolü askeri kullanımların ötesine geçmiştir; kale aynı zamanda idari gücün ve yargı otoritesinin de merkeziydi ve bu durum mimari genişlemelerini ve sınırları içindeki binalar kompleksini etkilemiştir (Watson, 2012).

Çizelge 3.4 Morella Kalesi Tarihi ve Restorasyonlar (Yazar tarafından hazırlanmıştır.)

Çizelge 3.5 Morella Kalesi zaman çizelgesi (*Google Earth hava fotoğrafları*) Kaledeki değişiklikler

• Mimari Analiz

Morella Kalesi, bölgenin zengin ve çeşitli tarihinin bir kanıtı olarak durmaktadır. Yüzyıllar boyunca İberyalılar, Romalılar, Mağribiler ve Hıristiyanların etkilerini yansıtarak mimari açıdan evrim geçirmiştir. Bu analiz, kaleyi tanımlayan mimari unsurları inceleyerek her bir dönemin kalenin bugünkü formuna nasıl katkıda bulunduğunu ortaya koymaktadır (Morella Kalesi, n.d).

Diğer yandan, bazı kaynaklar Başlangıçta 11. yüzyılda Mağribiler tarafından inşa edilen Morella Kalesi, İspanya'nın doğusundaki engebeli arazide bir kale olarak tasarlanmıştır.

Mağribiler, bölgede bol miktarda bulunan yerel kireçtaşı ve kumtaşını kullanmış ve inşaat teknikleri, arazinin savunma avantajlarına dair bir anlayışı yansıtmıştır. Özgün tasarım, perde duvarlar ve gözetleme ve savunma için tasarlanmış karmaşık bir kapı ve kule ağı gibi Mağribi askeri mimarisinin tipik özelliklerini içeriyordu (Adams, 2001).

Kalenin mimarisi, 13. yüzyıldaki Hıristiyan fethinden sonra Hıristiyan askeri estetiğine ve işlevsel gereksinimlerine uygun hale getirilmek üzere önemli değişikliklere uğramıştır. Yeniden fetih sadece iktidarın el değiştirmesine değil, aynı zamanda mimari tarzlarda da bir değişime işaret etmiştir. Yeni kuleler eklenmiş ve mevcut yapılar kuşatma teknolojisindeki gelişmelere uyum sağlayacak şekilde güçlendirilmiştir. Bu dönemde ayrıca kale kompleksi içinde Hıristiyan dini uygulamalarının askeri operasyonlarla bütünleşmesini simgeleyen bir şapel inşa edilmiştir (Johnson, 2005).

15. yüzyıl, Avrupa savaşını ve kale surlarını dönüştüren barutun ortaya çıkışıyla birlikte daha da kritik değişiklikler getirmiştir. Morella'da bu, duvarların güçlendirilmesi ve top kapıları ile topçu burçlarının eklenmesi anlamına geliyordu. Bu uyarlamalar, gelişen kuşatma teknolojileri karşısında kalenin askeri bir kale olarak geçerliliğini sürdürmesi açısından çok önemliydi. Bu dönemdeki mimari müdahaleler, kalenin devam eden stratejik önemini ve surlarının uyarlanabilirliğini göstermektedir (Kerr, 2006).

İspanya Veraset Savaşları ve daha sonra Carlist Savaşları boyunca Morella Kalesi çok önemli bir askeri üs ve güç sembolü olarak hizmet vermiştir. Her çatışma, kalenin savunmasının daha da geliştirilmesine ve onarılmasına yol açmıştır. Bu dönemlerde kalenin rolü askeri amaçların ötesine geçmiş; siyasi iklimin dayattığı çeşitli ihtiyaç ve koşullara uyarlanabilirliğini yansıtan bir hapishane ve sığınak olarak da hizmet vermiştir (Watson, 2012).

Şekil 3.29. Morella'nın kentsel modelinin resmi, kale içindeki Palacio del Gobernador'da sergileniyor (S. Portela, 2018).

Kalenin inşasında, doğal kaya oluşumlarının entegrasyonu ile öncelikle tuğla takviyeli duvar kullanılmıştır. Bu teknik, saldırılara ve doğal erozyona karşı hem güç hem de esneklik sağlamıştır (Spain, 2023).

Kale, her biri dik tepeye uyum sağlayan bir teras oluşturan üç seviye üzerine inşa edilmiştir. Bu teraslama, savunma kabiliyetlerini en üst düzeye çıkarmış ve okçular ve topçular için net görüş hatları sağlamıştır. Tepenin içindeki doğal mağaralar kalenin tasarımına dahil edilmiş ve kuşatmalar sırasında depo, hapishane ve güvenli sığınaklar olarak hizmet vermiştir. Kalenin yüksek bir tepenin üzerindeki konumu, çevredeki manzaranın geniş görünümü ve işgalcilere karşı doğal koruma gibi stratejik avantajlar sunuyordu (Spain, 2023).

•Yeni Yapı kaleleri ve Yeni İşlevlerin Tanımı

Mimarlar tarafından sağlanan metin açıklaması: “Müdahalenin genel kriterleri, mevcut duvarları restore etmek ve sağlamlaştırmak, esas olarak taşlarında, oyuklarında ve yüzeylerinde harap fizyonomilerini korumak, özgün durumun yeniden yorumlanmasından kaçınılmaktı” (Silva, 2022).

Kireç betonu, paslanmaz çelik ve cam elyaf takviye gibi uyumlu malzemeler, mevcut ve keşfedilen duvarın tarihi stratigrafisiyle bütünleşen tonlar ve dokularla gerekli ek yapısal elemanlar için kullanılmıştır; benzer şekilde, marangozluk gibi gerekli ek işlevsel elemanlar için, titanyum buhar işlemlili paslanmaz çelik kullanılmış ve müdahalenin geri kalanıyla bütünleşen bir yüzey elde edilmiştir (Coulleri, 2021) (ArchiDiaries, 2022).

Şekil 3.30. Kale bahçesine yapılan yeni eklerin havadan görünümü, (Silva, 2022)

Müdahalenin genel kriteri, özgün durumu yeniden yorumlamaktan kaçınarak, mevcut duvar örgüsünü restore etmek ve sağlamlaştırmak, özellikle taşlarında, oyuklarında ve yüzeylerinde harap fizyonomisini korumak olmuştur. Kireç betonu, paslanmaz çelik ve cam elyaf takviye gibi uyumlu malzemeler, mevcut ve keşfedilen duvarın tarihi stratigrafisiyle bütünleşen ton ve dokularla gerekli ilave yapısal elemanlar için kullanılmıştır. Benzer şekilde, marangozluk gibi gerekli ilave işlevsel unsurlar için, müdahalenin geri kalanıyla bütünleşen bir yüzey sağlayan titanyum buhar işlemlili paslanmaz çelik kullanılmıştır ((Morella Kalesi Restoration / Carquero Arquitectura, 2021) (Morella Kalesi Restoration- Architectures - Jidipi, n.d.).

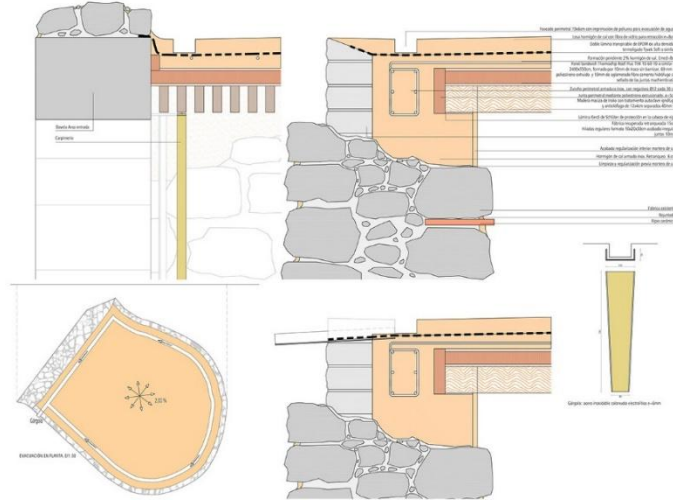
Şekil 3.31. Şehri görmek için kalenin duvarının bir parçasına eklenmiş modern tasarımlı demir kutu, (ArchiDiaries, 2022) (Silva, 2022)

Mazgallı duvar alanında, yaklaşık (70 metre) uzunluğunda ve (14 metre) yüksekliğinde, ana restorasyon çalışmaları çökme riski nedeniyle yapısal sağlamlaştırmaya odaklanmıştır (Şekil 3.32- Şekil 3.35- Şekil 3.40). Çabalar, duvarın temizlenmesi ve restorasyonunu içermiştir. Duvarların dışında, temeli güçlendirmek, yer değiştirmiş toprağı geri kazanmak ve çatlakları kapatmak ve sağlamlaştırmak için dört dayanak kurulmuştur (Şekil 3.36) (ArchiDiaries, 2022).

Şekil 3.32. Morella Kalesi Restorasyon sahası planı (Kırmızı çizgili kare, kalenin sur duvarının güçlendirilen kısmıdır.), (ArchiDiaries, 2022)

Surların içinde, Karlist Savaşı dönemine ait önemli miktarda dolgu, sur üzerindeki zararlı yapısal etkisi nedeniyle kaldırılmıştır. Bu kazıda çok sayıda arkeolojik kalıntı ortaya çıkarılmış ve bunlar Morella Kalesi Müzesi'ne yerleştirilmiştir. Ayrıca, üç kireç ocağı bulunmuş ve gizlenmiş olan Orta Çağ'a ait sıkıştırılmış toprak yapılar ortaya çıkarılmıştır (ArchiDiaries, 2022).

Şekil 3.33. Kale duvarlarının restorasyonunun detaylı çizimi, (Silva, 2022)

Kaledeki duvarcılık hasarının başlıca nedeni olan yağmur suyunun toplanmasına yönelik olarak, suyu önceden var olan bir açık havuza yönlendirmek için dağınık kaldırımlar ve borulardan oluşan bir sistem kurulmuştur (Silva, 2022).

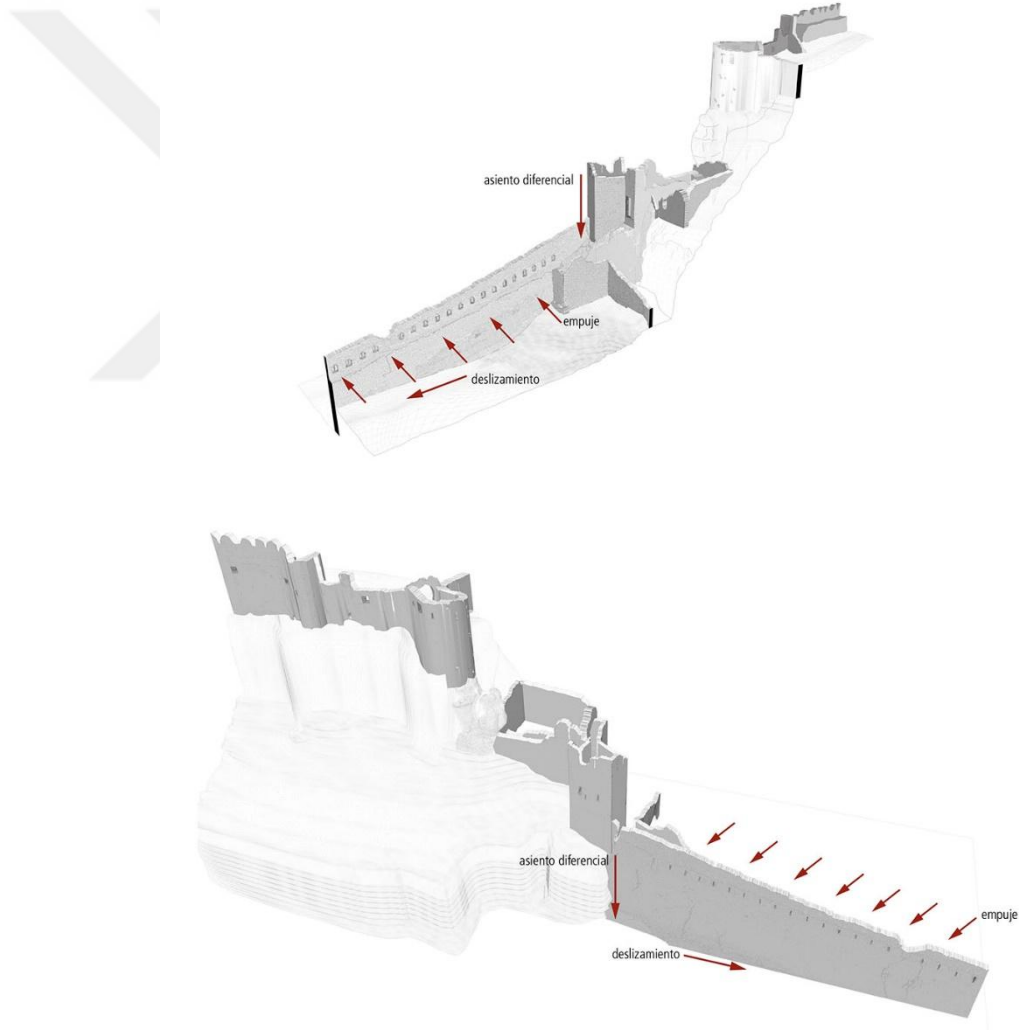
Sant Francesc Kulesi'ne erişim, duvar yürüyüşü eksinin çatısı yeniden inşa edilerek, merdivenleri yeniden inşa edilerek ve yarı yıkılmış duvar güçlendirilerek restore edilmiştir. Rampa ve ek binası da dahil olmak üzere tüm duvar işçiliği restore edilmiştir (ArchiDiaries, 2022).

Şekil 3.34. Morella Kalesi Müdahalesi, (Silva, 2022)

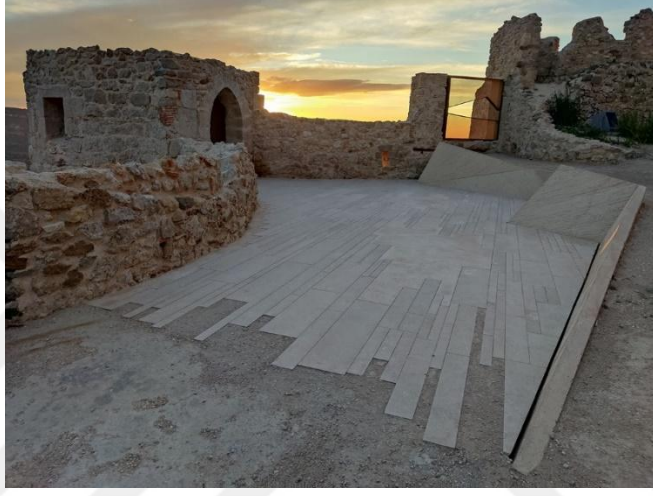
Pardala Kulesi alanında, kayıp kapağın yeniden inşası da dahil olmak üzere, su yalıtımı ve su toplama sistematığını sağlamak için tüm dolgu özgün seviyesine kadar kaldırılmıştır. Dış duvarlar restore edilmiş, gömülü güller ve gizli bir gambot gibi ilgi çekici buluntular ortaya çıkarılmıştır (ArchiDiaries, 2022).

Aynı alanda, fark edilmeden kalmış olan eski sarkan tuvaletler iyileştirilmiştir. Bu önemli tarihi unsurun 1838'de Carlist birliklerinin giriş noktasını işaretleyen konsollarını vurgulamak ve görünür kılmak için marangozluk çalışmaları yapılmıştır (Silva, 2022).

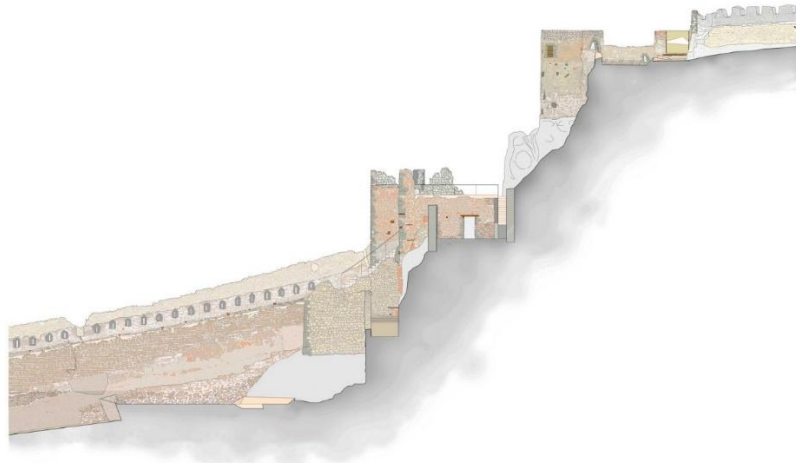

Şekil 3.35. Sur duvarının 3D görüntüsü, (ArchiDiaries, 2022)

Kasabanın ana tarihi unsurları, kale, Archpriestal Santa Maria Kilisesi, San Francisco Manastırı ve Sant Miquel, Sant Joan ve San Nicolás kiliseleri gibi, duvarlarının içinde yer almaktadır. Ayrıca, Palau del Consell (şu anda Belediye Binası), Ciurana evi, Cardinal Ram, Piquer evi veya Marqués de Cruïlles'in evi gibi çeşitli orta çağ Gotik sarayları ve daha yakın zamanlardan Escuelas Pías veya Boğa Güreşi Arenası gibi yapılar da bulunmaktadır, hepsi duvarlarla ve ilgili kuleleri ve kapılarıyla çevrilidir (Valls, Blasco, & Cosme, 2020).

Şekil 3.36. Morella Kalesi Müdahalesi, (Silva, 2022)

Şekil 3.77. Morella Kalesi bölümü, (ArchiDiaries, 2022)

Şekil 3.38. Morella Kalesi Kat Planı, (Silva, 2022)

Şekil 3.39. Morella Kalesi Kat Planı (yakınlaştırılmış), (Silva, 2022)

Şekil 3.40. Morella Kalesi Müdahalesi, (Silva, 2022)

Şekil 3.41. Morella Kalesi Müdahalesi, (ArchiDiaries, 2022)

Daha fazla ayrıntı için lütfen ekler bölümündeki envanter sayfasına bakın (EK 2).

•Çağdaş Eklere İlişkin Mimarlık Tasarım Yaklaşımının Değerlendirilmesi

İspanya'da Morella'da bulunan kale, 1.400 metrekarelik bir alanı kaplamaktadır ve 2013 yılında restorasyondan geçmiştir. Restorasyon projesinin birincil amacı, mevcut yapıyı güçlendirirken, özellikle sütun başlıkları, boşluklar ve çatılar gibi kilit alanlarda özgün tasarımı değiştirmeden harap görünümünü korumaktır (ArchiDiaries, 2022). Kireçtaşı beton, paslanmaz çelik ve fiberglas takviye gibi çeşitli yapısal unsurlar kaleye dahil edilmiştir. Restorasyon çalışmaları öncelikle çökmeyi önlemek için savunmasız yapıları güçlendirmeye, temizlik ve restorasyon görevlerini yerine getirmeye odaklanmıştır (Silva, 2022). Duvarları destek, çevredeki araziye restore etmek, çatlakları kapatmak ve stabiliteyi artırmak için dış sütunlar yerleştirilmiştir. Karlist Savaşı döneminden kalma birçok yapısal ek, duvarların bütünlüğünü tehlikeye attığı için kaldırılmıştır. Restorasyon projesi ayrıca, duvarın koridorlarına ve merdivenlerine bir çatı inşa ederek ve kısmen yıkılan duvarı güçlendirerek Aziz Francis Kulesi'ne erişimi yeniden sağlamayı da içeriyordu. Rampa ve eksi de dahil olmak üzere binanın tüm yönleri titizlikle restore

edildi (Intervention in Morella Kalesi / Carquero Arquitectura, 2021). Bardala Kulesi bölümünde, su direncini artırmak ve su toplamayı kolaylaştırmak için dolgu özgün seviyesine indirilirken, kayıp kapak eski haline getirildi. Kalenin dış cephesi yenilenerek kuleye gömülü güller ve gizli bir savaş gemisi gibi ilgi çekici keşifler ortaya çıkarıldı (ArchiDiaries, 2022).

Çizelge 3.6 Yazarın belirttiği kriterlere göre karşılaştırma tablosu

<p>Malzeme Uyumluluğu (Material compatibility)</p>	<p>Morella Kalesi'nin restorasyonunda, yeni çağdaş eklerin tarihi yapıyla uyum sağlaması için malzeme uyumluluğuna özen gösterilmiştir. Kireç betonu, paslanmaz çelik ve cam elyaf takviyesi kullanımı bu açıdan önemlidir. Bu malzemeler, dayanıklılıkları ve mevcut taş işçiliği ile sorunsuz bir şekilde bütünleşme yetenekleri nedeniyle seçilmiştir, bu da özgün yapının estetik ve yapısal bütünlüğünü korur.</p> <p>Uyumluluğa rağmen, modern malzemelerin tanıtılması bazen yıllar sonra ortaya çıkabilecek beklenmedik kimyasal reaksiyonlara veya bozulma süreçlerine yol açabilir. Bu olası sorunlar, sürekli izleme ve bakım gerektirir.</p>
<p>Görsel Etki Değerlendirmesi (Visual Impact Assessment)</p>	<p>Görsel etki değerlendirmesi, restorasyon sürecinin önemli bir parçasıydı. Amacı, kalenin harabe fizyonomisini korurken gerekli modern müdahaleleri entegre etmektir. Paslanmaz çelik gibi malzemeler, titanyum buhar işleme, tarihsel stratigrafi ile iyi bütünleşen ince tonlar ve dokular için seçilmiştir. Bu yaklaşım, yeni unsurların tarihi unsurları gölgede bırakmamasını, aksine tamamlamasını sağlar.</p> <p>Ancak, bazı eleştirmenler, yeni çağdaş eklerin, uyumlu olacak şekilde tasarlanmış olmasına rağmen, modern müdahalenin alanın tarihi otantikliğini azalttığını savunan tutuculara göre hala görsel olarak müdahaleci olabileceğini savunuyor.</p>
<p>Geri dönüştürülebilirlik (Reversibility)</p>	<p>Tarihi alanların restorasyonunda tersine çevrilebilirlik, yeni eklerin özgün yapıya zarar vermeden kaldırılabilmesini sağlayan önemli bir ilkedir. Morella Kalesi'nde yapılan müdahaleler, yapıyı istenirse önceki durumuna döndürebilmek için tersine çevrilebilir olacak şekilde tasarlanmıştır. Bu ilke, kalenin uzun vadeli tarihi değerini korumaya yardımcı olur.</p>

Çizelge 3.6 Yazarın belirttiği kriterlere göre karşılaştırma tablosu (devam)

	<p>Tersine çevrilebilirliğin pratik uygulanması zor olabilir. Zamanla, tersine çevrilebilir müdahaleler bile özgün yapıyla o kadar bütünleşebilir ki, çıkarılması yine de hasara veya kalıcı izlere neden olabilir.</p>
Ayırt edilebilirlik (Distinctiveness/distin- guishability)	<p>Tarihi otantiklik sağlamak için yeni çağdaş eklerin özgün yapıdan ayırt edilebilir olması önemliydi. Bu, eskiyle uyumlu olsa da çağdaş müdahaleler olarak açıkça öne çıkan modern malzemeler ve inşaat teknikleri kullanılarak başarılmıştır. Bu yaklaşım, sadece tarihi dokuyu saygıyla korumakla kalmaz, aynı zamanda kalenin zaman içindeki evrimini anlatır.</p> <p>Ayırt edilebilirlik niyeti olmasına rağmen, bazı çağdaş ekler çok ince olabilir, bu da neyin özgün ve neyin modern olduğunu anlamada kafa karışıklığına yol açabilir. Bu, ziyaretçiler ve akademisyenler için tarihsel anlatıyı bulanıklaştırabilir.</p>
Minimum Müdahale (Minimum intervention)	<p>Restorasyon sürecinde minimum müdahale ilkesine sıkı sıkıya bağlı kalınmıştır. Amaç, kalenin yapısal sağlamlığını ve kullanılabilirliğini sağlamak için gerekli olan en az sayıda değişikliği yapmaktır. Bu yaklaşım, alanın tarihi karakterini değiştirme riskini en aza indirmektedir. Müdahaleler, kalenin tarihi özgünlüğüne zarar verebilecek kapsamlı rekonstrüksiyonlardan kaçınarak temel onarımlara ve sağlamlaştırmalara odaklanmıştır.</p> <p>Asgari müdahale, özgün yapıyı korurken, bazen uzun vadeli istikrar ve kullanılabilirliği sağlamak için yetersiz modernizasyonla sonuçlanır. Bu da sık sık küçük onarımlar yapılmasına veya daha sonra daha önemli müdahalelere ihtiyaç duyulmasına yol açabilir.</p>
Tarihi araştırmanın yerinde sunumu (On- site presentation)	<p>Yerinde sunum, ziyaretçileri eğitmek ve kalenin tarihsel anlatısını korumak için önemlidir. Restorasyon, ziyaretçilerin kalenin çeşitli bölümlerinin tarihini ve önemini anlamalarına yardımcı olan yorumlayıcı materyallerin kurulumunu içermiştir. Ayrıca, modern materyallerin gizli kullanımı, görsel odağın tarihi unsurlarda kalmasını sağlayarak ziyaretçiler için eğitimsel ve kültürel deneyimi artırır.</p> <p>Yerinde sunumun etkinliği, bütçe kısıtlamaları ve yorumlayıcı materyaller için mevcut fiziksel alanla sınırlı olabilir. Ayrıca, modern yorumlayıcı araçların entegrasyonu, alanın tarihi atmosferinden uzaklaşarak dikkat dağıtıcı olabilir.</p>

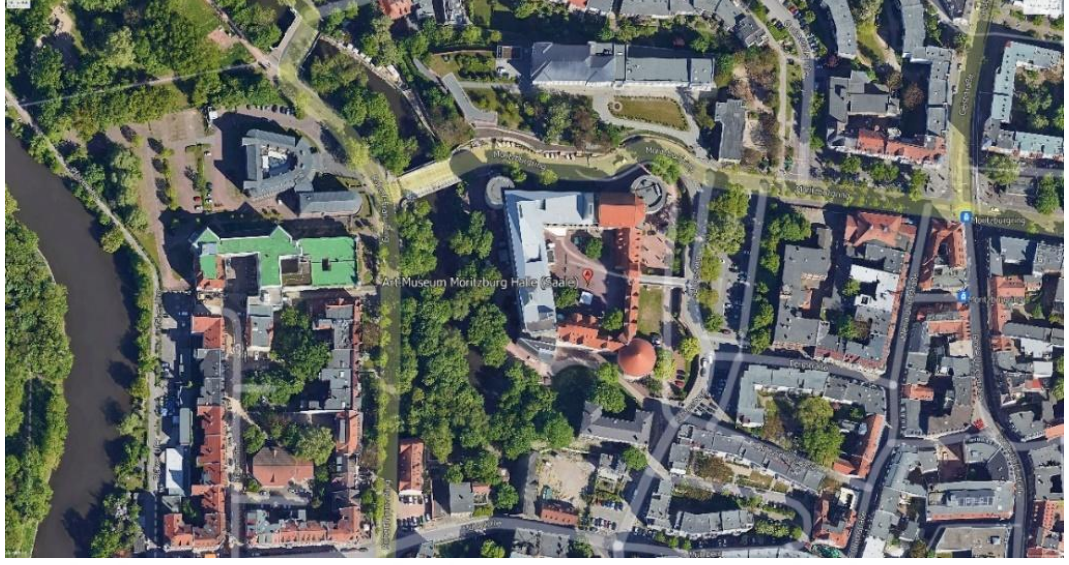
3.2.1.3. Kunstmuseum Moritzburg

Kunstmuseum Moritzburg Sanat Müzesi, tarihi mimari ile modern tasarımın bir araya geldiği bir örnektir (Şekil 3.43). Makalenin bu bölümünde binanın zengin tarihi incelenmekte ve çeşitli tadilatlar, restorasyonlar ve çağdaş ekler vurgulanmaktadır. Arşiv kayıtları, mimari planlar ve bilimsel araştırmaların dikkatli bir şekilde analiz edilmesiyle, binanın kökeninden günümüzdeki haline kadar geçirdiği evrim izleniyor. Restorasyon ve modern ekler sadece binanın tarihi önemine saygı göstermekle kalmıyor, aynı zamanda gelenek ve yeniliğin uyumlu bir karışımını da ortaya koyuyor.

1500 yılı civarında şehir merkezinin kuzeybatı kenarında hem görkemli bir konut binası hem de Magdeburg başpiskoposlarının eyalet hükümetinin merkezi olan müstahkem bir kale olarak inşa edilmiştir. O dönemde en etkili savunma şekli buydu. Magdeburg Başpiskoposluğu'nun koruyucu azizi Aziz Mauritius, kompleksin ismi için ilham kaynağı olmuştur (Timeline of Restoration: Kunstmuseum Moritzburg, n.d.).

Şekil 3.42. Moritzburg Sanat Müzesi Halle, (Information for Groups and Tour Operators- Your Visit- Kulturstiftung Sachsen-Anhalt, n.d.)

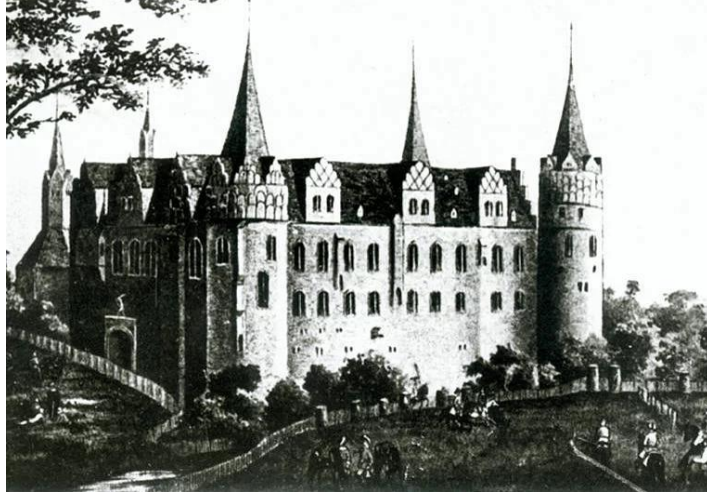

Şekil 3.43. Moritzburg Sanat Müzesi Halle hava fotoğrafı, (Google Earth)

• Yapının Tarihi

Moritzburg Kalesi, 15. yüzyılın ikinci yarısında Almanya'da yaygın olan askeri ve kutsal mimarinin değerli bir örneğidir. Kale, Gotik askeri mimarinin çok değerli bir örneğidir (Şekil 3.44). Bir başpiskoposluk sarayı olarak inşa edilen kalenin olaylarla dolu tarihi, yıllar içinde kaleyi değiştiren çeşitli müdahalelere yansımıştır.

Saksonya Başpiskoposu Ernest temel taşı koymuştur (1476-1513). 1503 yılına gelindiğinde binanın büyük bir kısmı tamamlanmıştır. Ernest'in halefi Brandenburg Kardinali Albert (1490-1545) döneminde bina, nadir ahşap paneller, zarif çinili şömineler, lüks halılar, duvar resimleri ve dönemin en iyi sanatçılarının pahalı tablolarıyla cömertçe dekore edilmiştir. Şu anda yeni müze odalarına ev sahipliği yapan batı ve kuzey kanatları, başlangıçta başpiskoposun kamaralarına ve özel yaşam ve çalışma alanlarına ev sahipliği yapıyordu (Timeline of Restoration: Kunstmuseum Moritzburg, n.d.).

Şekil 3.44. Otuz Yıl Savaşları'ndaki yıkımından önce Moritzburg Kalesi'nin görünümü, gravür c. 1600, (Moritzburg Kalesi- Museum & Exhibitions- Kulturstiftung Sachsen-Anhalt, n.d.)

Şekil 3.45. Johannes Mellinger tarzında renkli bakır gravür, Salinae Saxonicae, Halle in Saxony, c.1560 (detay), Halle an der Saale belediye arşivi, (Moritzburg Şatosu- Müze ve Sergiler- Kulturstiftung Sachsen-Anhalt, n.d.)

Otuz Yıl Savaşları sırasında kuzey ve batı kanatlarının yıkılmasından bu yana, kalenin bir harabe olduğu imajı günümüze kadar devam etmiş ve Halle halkı üç yüzyılı aşkın bir süredir binayı bu imajla özdeşleştirmiştir (Moritzburg Museum: Paintings of an Exhibition, Halle, 2023). Sürekli değişikliklere rağmen bina, ana özgün mimari unsurlarının biçimsel yapısını korumuştur: çevre duvarı bölgesi, dört yuvarlak köşe kulesinden üçü ve merkezi cephanelik avlusu (Moritzburg Museum: Paintings of an

Exhibition, Halle, 2023). Büyük mekânları yeni iç duvarlarla bölmek yerine iç mekânlar da genişlikleriyle korunmuş ve böylece çalkantılı tarihi kaçınılmaz olarak yıllar içinde ekler ve çıkarmalar yoluyla geçirdiği birçok değişikliğe yansımıştır (Almajdi, Mohsin ve Ali, 2021). Bir piskoposluk sarayı olarak inşa edilen yapının sorunlu geçmişi, yıllar içinde onu değiştiren çeşitli müdahalelere de yansımıştır (Şekil 3.45.). Otuz Yıl Savaşları sırasında kuzey ve batı kanatlarının yıkılmasından bu yana, kalenin bir harabe olarak imajı günümüze kadar devam etmiş ve üç yüzyılı aşkın bir süredir Halle halkı tarafından bu imajla özdeşleştirilmiştir (Almajdi, Mohsin ve Ali, 2021).

1904'te müze olarak yeniden kurulan bina, bir zamanlar dışavurumcu ve modern klasik sanatın en iyi koleksiyonlarından birine ev sahipliği yaparken, Klee, Feininger, Kirchner, Schmidt-Rottluff ve diğer sanatçıların eserlerinin "dejenere sanat" ifadeleri olarak görüldüğü Nazi döneminde bu koleksiyon azaltılmıştır (Moritzburg Museum: Paintings of an Exhibition, Halle, 2023).

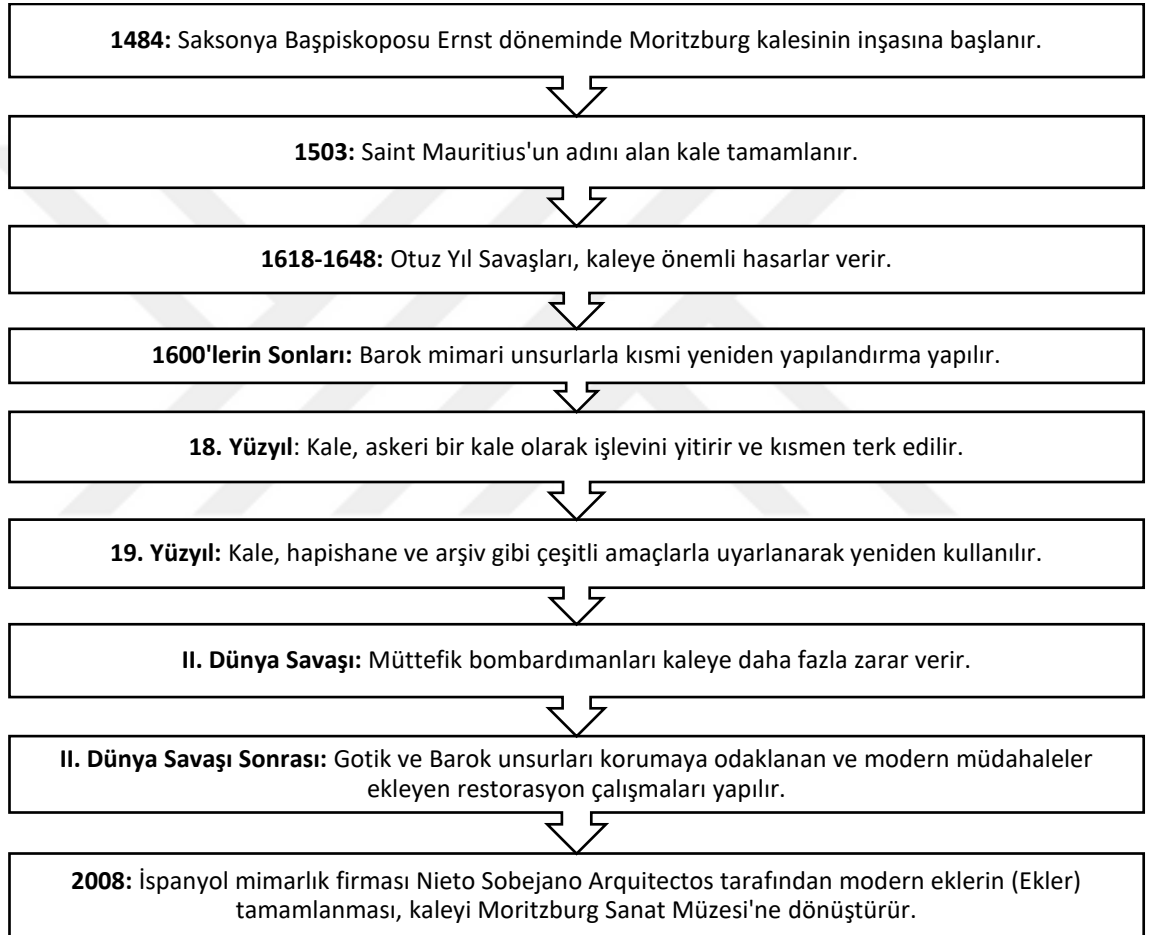
Dünya Savaşı sırasında, kompleksin derin mahzenleri Halle halkı ve NSDAP'nin Gauleitung'u için hava saldırısı sığınakları olarak hizmet vermiştir. Mahzende ayrıca önemli kapılar ve kale inşaatının parçaları da yer almıştır (Timeline of Restoration: Kunstmuseum Moritzburg, n.d.).

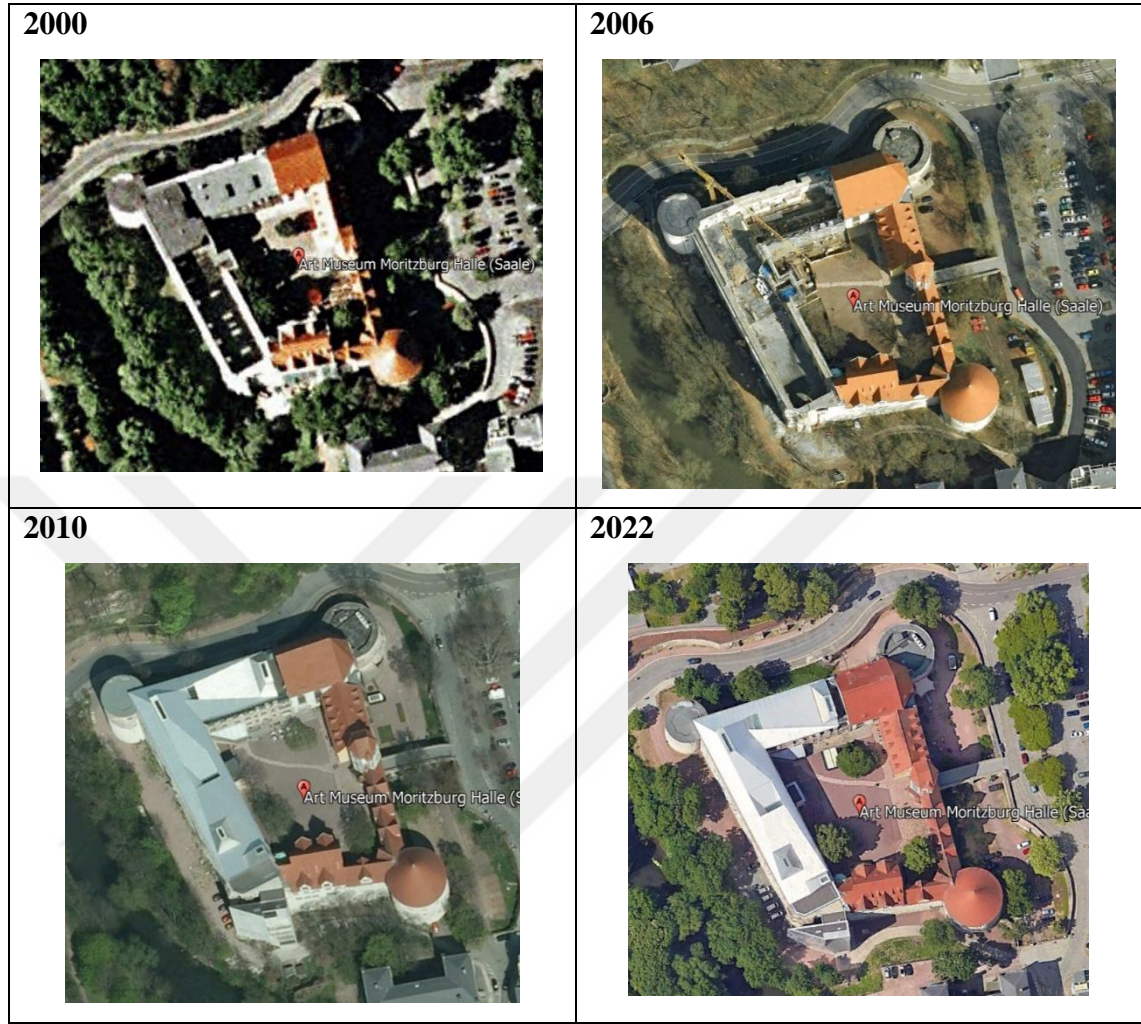
Şekil 3.46. Yıkık batı kanadı nehrin üzerinde yükseliyor, yaklaşık 1950 yılında fotoğraflandı / foto: Kulturstiftung Sachsen Anhalt – Kunstmuseum Moritzburg Halle (Saale), arşiv, (Moritzburg Şatosu- Müze ve Sergiler- Kulturstiftung Sachsen-Anhalt, n.d.)

2008 yılında İspanyol mimarlık firması Nieto Sobejano Arquitectos, Moritzburg kalesine büyük bir çağdaş ek yaparak burayı Moritzburg Sanat Müzesi'ne dönüştürdü. Bu modern uyarlama, çağdaş sergi alanları sağlarken kalenin tarihi özünü korumayı amaçlıyor.

Çizelge 3.7 Kunstmuseum Moritzburg Halle Tarihi ve Restorasyonlar (Yazar tarafından hazırlanmıştır.)

Çizelge 3.8 Kunstmuseum Moritzburg zaman çizelgesi (*Google Earth hava fotoğrafları*) Kaledeki değişiklikler

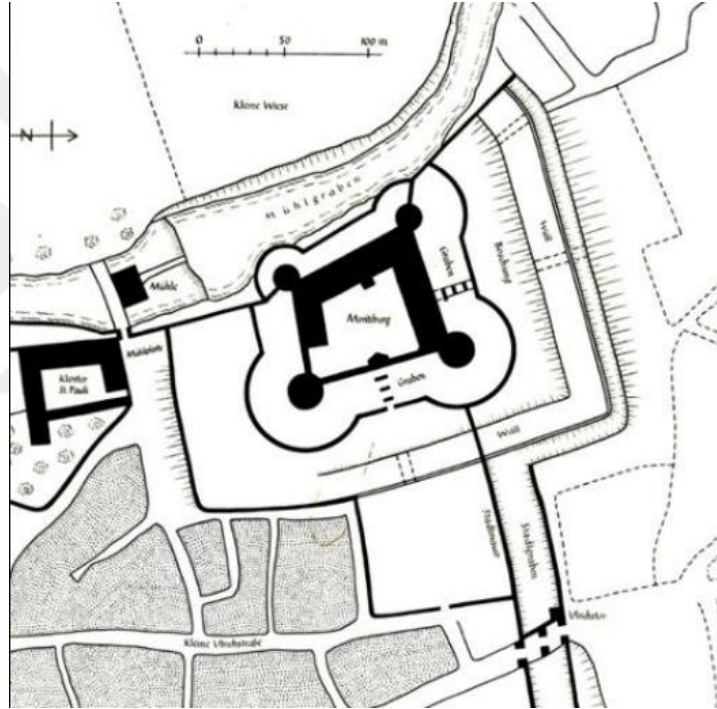

• **Mimari Analiz:**

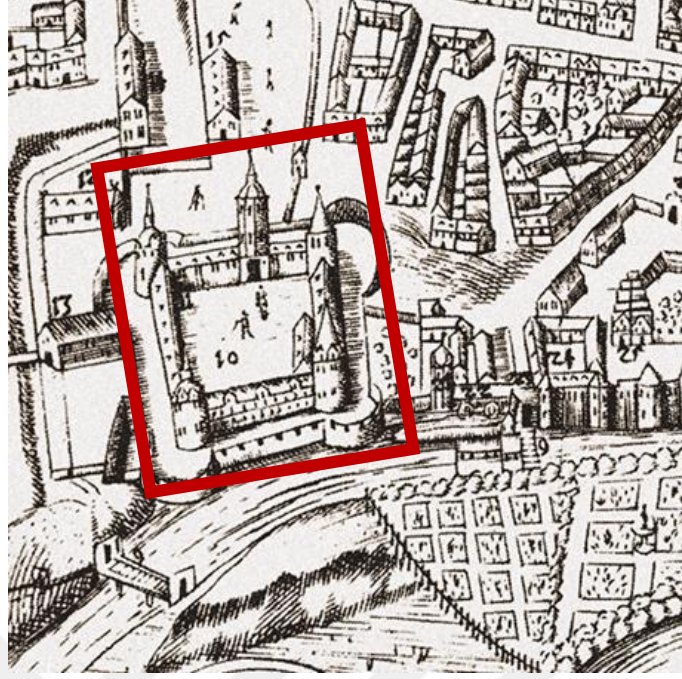
Moritzburg Kalesi, (Almanya'nın Saksonya-Anhalt eyaletine bağlı Saale kıyısında bulunan Halle şehrinde) Orta Almanya'nın en etkileyici geç orta çağ yapılarından biridir. 1500 yılı civarında Magdeburg başpiskoposları için hem muhteşem hem de tahkim edilmiş bir konut olarak inşa edilen Moritzburg'un tarihi, her zaman soylu ve dini evlerin kronikleriyle yakından bağlantılı olmuştur (D. M. E. Torres, 2016) (Hoffmann, 2016, ss. 64-69).

13. yüzyılın başlarında, aralarında Magdeburg Başpiskoposu'nun da bulunduğu yerel lordların etkisi altındaydı. Bununla birlikte, Moritzburg'un 1484'te kurulması Saksonya

Başpiskoposu Ernst (1476-1513) sayesinde olmuş, ancak bina 1503'e kadar tamamlanmamış ve şapeli 1509'a kadar Aziz Mary Magdalene'e kutsanmamıştır (D. M. E. Torres, 2016) (Hoffmann, 2016). Şapelin 150.000 florinden daha pahalıya mal olduğu kaydedilmektedir. Daha sonra, Başpiskopos Ernst'in halefi Brandenburg Kardinali Albert (1490-1545) döneminde, en temsili tesisler ahşap paneller, muhteşem çini sobalar, görkemli halılar, duvar resimleri ve Cranach, Dürer ve Grünewald gibi dönemin büyük sanatçıların eserleriyle geliştirildi. Ancak, bugün yeni müze odalarının bulunduğu kalenin batı ve kuzey kanatları başpiskoposun özel odaları ve çalışma alanlarıydı (Stahl, 2002).

Şekil 3.47. Moritzburg'un 1550 yılındaki konumu ve yerleşimi. Arşiv Stiftung Moritzburg / Moritzburg Vakfı, (D. M. E. Torres, 2016)

Şekil 3.48. Moritzburg. J.G. Olearius'tan detay: Halygraphica topochronologica veya Halle Şehri'nin Tanımı. Leipzig 1667. Doğuya bakış, (Viva, 2020). Kırmızı kare Moritzburg Kalesi'nin konumunu göstermektedir.

2005'ten Aralık 2008'e kadar, kuzey ve batı kanatları mimarlar Enrique Sobejano ve Fuensanta Nieto tarafından genişletilmiş ve rehabilite edilmiştir, böylece sergi alanı artırılmıştır. Moritzburg adı, Magdeburg Başpiskoposluğu'nun koruyucu azizi olan Aziz Mauritius'tan (St. Moritz) gelmektedir. Aziz Mauritius, efsanevi Theban Lejyonu'nun komutanı olan bir Hristiyan azizi olup, 3. yüzyılın sonunda şehit edilmiştir (D. M. E. Torres, 2016).

Tipolojik olarak, Moritzburg Kalesi bir kale ile prestijli bir konut sarayı arasında sınıflandırılmaktadır. Kalede tek kanat, büyük pencereler ve portallarla avluya açılmakta olup, geç Gotik bir formal dilde, dışarıyla zaten entegre edilmişti ve çatı katı, İtalyan tarzında sivri çatılarla taçlanmış Rönesans kuleleriyle örtülmüştü (Şekil 3.49) (D. M. E. Torres, 2016).

Her zaman Moritzburg'un kalesinin etrafını saran güçlü ve derin bir hendek olmuştur. Toplamda, zemin planı yaklaşık 72 x 85 metre olan neredeyse düzenli bir kare

oluşturmaktadır. Dört kanadı hafifçe trapezoidal olup, köşelerde başlangıçta sivri çatılara sahip olan dairesel kuleler görülmektedir (Nieto & Sobejano, 2013).

Otuz Yıl Savaşları sırasında, 1637 kışında bir kuşatma sırasında çıkan yangın, tüm batı ve kuzey kanatlarını yok etti. 1639'da güneybatı kalesi yıkıldı. Daha sonra, 1777'de, mimari kompleksin şapeli, bugün müze yönetiminin ofislerini barındıran hastane binasının kapısı ile kule arasına inşa edildi ve yeni bir kullanımın mimari bir tanıklığı olarak hizmet etti. Ayrıca, Romantik dönemde, yaklaşık 1829'da Karl Friedrich Schinkel, üniversite için Neo-Gotik-klasik tarzda yapıların kompleksini tasarlayarak binayı genişletmek için bir tasarım hazırladı. Ancak, yıkılan binalar hiç yeniden inşa edilmedi (D. M. E. Torres, 2016).

1885'te müze, "Belediye Güzel Sanatlar ve Dekoratif Sanatlar Müzesi" adıyla kuruldu. Ancak, çökme tehlikesi daha belirgin hale gelinceye kadar kesin bir karar verilmesi birkaç yıl sürdü (Şekil 3.50). Bu nedenle, 1900 yılı civarında, kuzey kanadının Halle Üniversitesi'nin Beden Eğitimi Enstitüsü ve Meryem Magdalene şapeli ile genişletilmesine karar verildi (Nieto & Sobejano, 2013).

Şekil 3.49. Halle'deki Moritzburg, c. 1850. Carl Triebel, (Guerra, 2014)

1911 ve 1913 yılları arasında, Moritzburg'daki müzenin bir uzantısı olarak duvarlar ve kemerli bir salon inşa edildi. Batı kanadında, tam olarak Gotik kemerli tavanlara sahip "mahzen" olarak bilinen alanda, Max Sauerlandt ve halefi Alois Schardt, orta çağ ve modern sanatın en iyi tarihi koleksiyonlarından birini yaratmayı ve korumayı başardılar (Hoffmann, 2016).

Koleksiyonun başarısı o kadar büyüktü ki, Moritzburg Müzesi 1920'de ulusal ve Avrupa çapında büyük bir ün kazandı (D. M. E. Torres, 2016).

•Yeni Yapı kaleleri ve Yeni İşlevlerin Tanımı

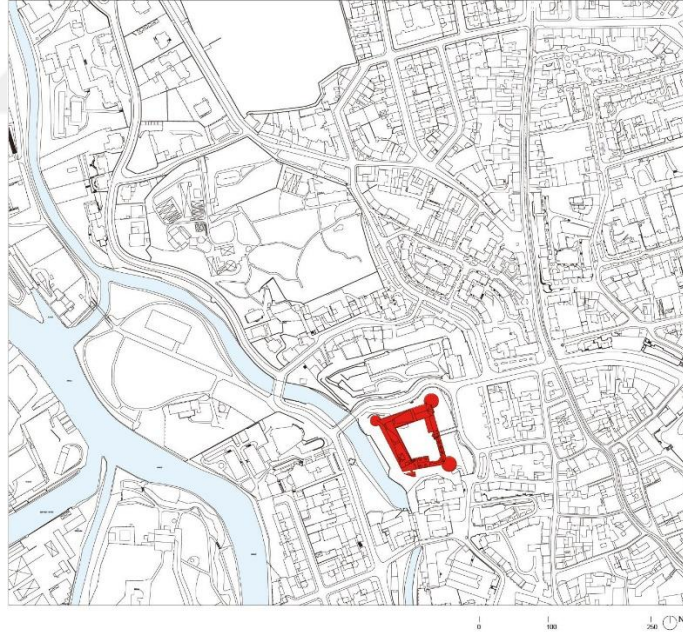
Nieto Sobejano Arquitectos tarafından Moritzburg kalesine yapılan son çağdaş ekler, şimdi Moritzburg Sanat Müzesi, tarihi koruma ve çağdaş tasarımın ustaca bir karışımını temsil ediyor (Şekil 3.51).

Şekil 3.50. Moritzburg Müzesi, (Henry, 2021)

Nieto Sobejano Arquitectos'un ek bina için tasarımı tek, net bir mimari fikre dayanıyor. Bu yeni çatı (Şekil 3.52), doğal ışığı içeri almak için yükselip alçalan ve yeni sergi alanlarının üzerine oturduğu katlanmış büyük bir platform olarak tasarlanmıştır. Bu operasyonun sonucu olarak eski harabenin zemini tamamen serbest bırakılmış ve çeşitli

sergi olanakları sunan benzersiz bir alan yaratılmıştır (Şekil 3.54- Şekil 3.55) (Frearson & Frearson, 2018). Bu konsept, iki yeni dikey iletişim çekirdeğinin inşa edilmesiyle tamamlanmıştır. Bunlardan ilki kuzey kanadında yer alır ve birbiriyle iletişim kurması gereken katları birbirine bağlar. İkincisi ise, eski burcun yerine inşa edilen 25 metre yüksekliğindeki yeni ve çağdaş bir kule olup, şehrin geniş manzarasına sahip yeni sergi alanlarına erişim sağlamaktadır (Moritzburg Museum Extension / Nieto Sobejano Arquitectos, 2011) (Information for Groups and Tour Operators - Your Visit - Kulturstiftung Sachsen-Anhalt, n.d.). Restorasyon projesi, binanın özgün ihtişamını yeniden canlandırmayı amaçlarken, aynı zamanda tarihi bağlamı tamamlayan modern unsurları bir araya getirme fırsatı da sağlamıştır. Malzemelerin, tasarım motiflerinin ve mimari detayların dikkatli bir şekilde seçilmesi, geçmiş ve bugün arasında uyumlu bir evliliğe olanak sağlamıştır. Modern iklim kontrolü, aydınlatma ve sergileme sistemleri, binanın mirasına saygı gösterirken müze deneyimini geliştirmek için ihtiyatlı bir şekilde entegre edilmiştir (Kunte, 2023).

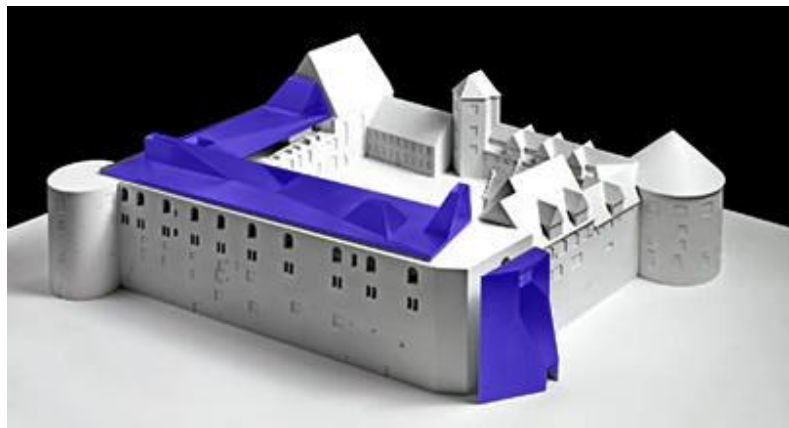

Şekil 3.51. Bina ve çevresinin yerini gösteren vaziyet planı (site kırmızı renkte gösterilmiştir), (Viva, 2020)

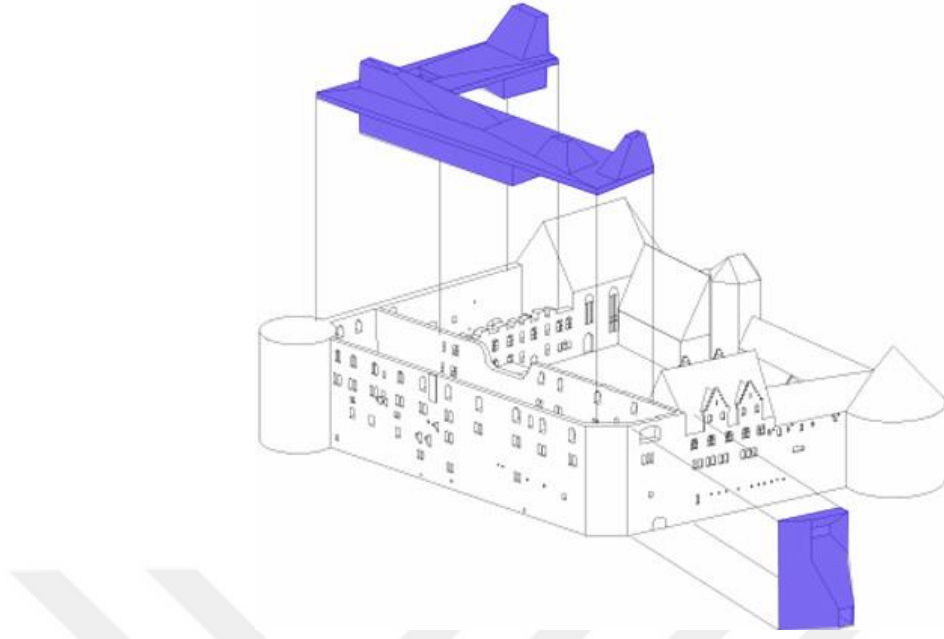

Şekil 3.52. Kalenin havadan görünümü, (Badalge, 2018)

Nieto Sobejano Arquitectos'un minimalist tasarım yaklaşımı, eski ve yeni yapılar arasında uyumlu bir diyalog yaratmayı amaçlıyor. Yeni yapılar, öncelikle dikdörtgen ve kübik formlar kullanılarak temiz, geometrik hatlara sahiptir. Bu sadelik (Şekil 3.56), daha karmaşık tarihi unsurlarla tezat oluşturarak görsel bir denge yaratıyor. Çelik ve cam gibi modern malzemelerin kullanımı, özgün kalenin geleneksel kumtaşı ve tuğlasıyla yan yana durmaktadır. Bu kontrast, tarihi mimariyi gölgede bırakmadan yeni ekleri öne çıkarmaktadır (Şekil 3.58) (Frearson & Frearson, 2018) (Information for Groups and Tour Operators- Your Visit- Kulturstiftung Sachsen-Anhalt, n.d.).

Şekil 3.53. Yeni eklerle birlikte Moritzburg kalesinin 3D modeli, (Frearson & Frearson, 2018) (Anwaar AL GHARIBI tarafından değiştirilmiştir).

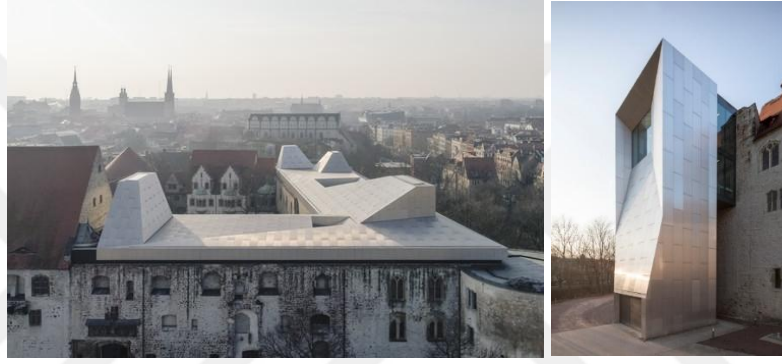
Şekil 3.54. Yeni eklerle birlikte Moritzburg kalesinin 3D çizimi, (Frearson & Frearson, 2018) (Anwaar AL GHARIBI tarafından değiştirilmiştir).

Şekil 3.55. Kalenin havadan görünümü, (Viva, 2020)

Şekil 3.56. Moritzburg, müze girişi, kuzey kanadı, (Kunstmuseum Moritzburg Halle (Saale) (Museum), n.d.)

Şekil 3.57. Soldaki resim: Kaleye eklenen yeni çatı, Sağdaki resim: Kalenin güney girişi, (Badalge, 2018)

Şeffaflık, yoğun cam kullanımıyla elde edilen yeni çağdaş eklerin önemli bir özelliğidir. Cam Cepheler, Cephelerde kullanılan büyük cam paneller, doğal ışığın iç mekanların derinliklerine nüfuz etmesini sağlıyor (Şekil 3.57). Bu şeffaflık bir açıklık hissi yaratmakta ve kalenin tarihi unsurlarının her zaman göz önünde olmasını sağlamaktadır. Işık kuyuları ve çatı pencereleri, daha önce karanlık olan alanlara doğal ışık getirmek, ambiyansı geliştirmek ve yapay aydınlatma ihtiyacını azaltmak için tasarıma dahil edilmiştir (Şekil 3.59) (Kunte, 2023).

Geri döndürülebilirlik, çağdaş eklerin özgün yapıya zarar vermeden kaldırılabilmesini sağlayan bir prensiptir, bu miras koruma açısından önemli bir ilkedir. Yeni çağdaş ekler, gerektiğinde sökülebilecek modüler bileşenler kullanılarak inşa edilmiştir. Bu yaklaşım, gelecekteki restorasyonların kaleyi özgün durumuna geri döndürebilmesini

sağlamaktadır. Yeni çağdaş eklerde kullanılan inşaat yöntemleri, kalenin tarihi dokusunda herhangi bir kalıcı değişiklik yapılmasını önleyecek şekilde müdahaleci değildir (Henry, 2021).

Yeni çağdaş ekler, çeşitli türde sergilere uyum sağlayabilen, esnek ve uyarlanabilir ileri teknoloji sergi alanları sağlamaktadır.

1. Ana Sergi Salonu: Ana sergi salonu, açık planı ve hafif çelik ve cam çatısı ile karakterizedir. Bu tasarım, büyük sanat eserleri ve enstalasyonların sergilenmesi için ideal, geniş ve havadar bir ortam yaratmaktadır.

- Gelişmiş aydınlatma sistemleri, doğal ve yapay kaynakların her ikisi de dahil edilerek, sanat eserlerini vurgularken, korunmalarına minimal etki etmektedir.

- Akustik tedbirler, mekânın hem görsel hem de görsel-ışitsel sergiler için uygun olmasını sağlamakta, genel ziyaretçi deneyimini artırmaktadır.

2. Galeri Alanları: Daha küçük galeri alanları, farklı sergilere uyacak şekilde hızlı yeniden yapılandırmaya izin veren çok yönlü olacak şekilde tasarlanmıştır. Hareketli duvarlar ve modüler sergi sistemleri, küratörlerin çeşitli sergi düzenleri oluşturmasına olanak tanımaktadır (Şekil 3.59).

- Her galeri alanı, sanat eserlerinin korunması için optimum koşulları sağlamak üzere iklim kontrol sistemleri ile donatılmıştır.

Şekil 3.58. Sergi alanları, (Badalge, 2018) (Paths of Modernity. Art in 20th Century Germany- Kub2, n.d.)

Ziyaretçi deneyimini artırmak için, yeni ekler çeşitli kamu hizmetlerini de içermektedir.

1. Giriş ve Lobi Alanları: Giriş ve lobi alanları, açık ve işlevsel olacak şekilde tasarlanmıştır, açık tabelalar, bilgi masaları ve oturma alanları ile donatılmıştır. Camın ve açık alanların kullanımı, parlak ve davetkar bir atmosfer yaratmaktadır.

- Düzen, ziyaretçilerin akışını kolaylaştırmakta, tıkanıklığı en aza indirmekte ve müzenin farklı bölümlerine kolay erişim sağlamaktadır.

2. Tuvaletler ve Erişilebilirlik: Modern tuvalet tesisleri ziyaretçilerin rahatlığı için stratejik olarak yerleştirilmiştir. Bu tesisler, engelli ziyaretçiler de dahil olmak üzere tüm ziyaretçilere erişilebilir olacak şekilde tasarlanmıştır.

- Rampa, asansör ve geniş kapılar, müzenin tüm alanlarının hareket kabiliyeti sorunları olan ziyaretçilere erişilebilir olmasını sağlamaktadır.

Çağdaş ekler ayrıca, müzenin halka katılım ve eğitim misyonunu destekleyen eğitim programları ve etkinliklere adanmış alanları da içermektedir.

1. Atölye Çalışmaları ve Sınıflar: Atölye çalışmaları ve sınıflar, projektörler, etkileşimli ekranlar ve görsel-işitsel sistemler dahil modern teknoloji ile donatılmıştır. Bu alanlar, sanat dersleri, konferanslar ve her yaşa yönelik eğitim programları için kullanılmaktadır.

- Bu alanlar, küçük grup oturumlarından büyük atölye çalışmalarına kadar farklı kurulumlar için hareketli mobilyalar ve bölmelerle esnek olacak şekilde tasarlanmıştır.

2. Konferans Salonları ve Oditoryumlar: Konferans salonları ve oditoryumlar, mükemmel akustik ve rahat oturma düzenlemeleri ile tasarlanmış olup, konuşmalar, sunumlar ve performanslar için uygundur.

- Bu alanlar, çeşitli etkinlikleri ve sunumları destek için son teknoloji görsel-işitsel sistemlerle donatılmıştır.

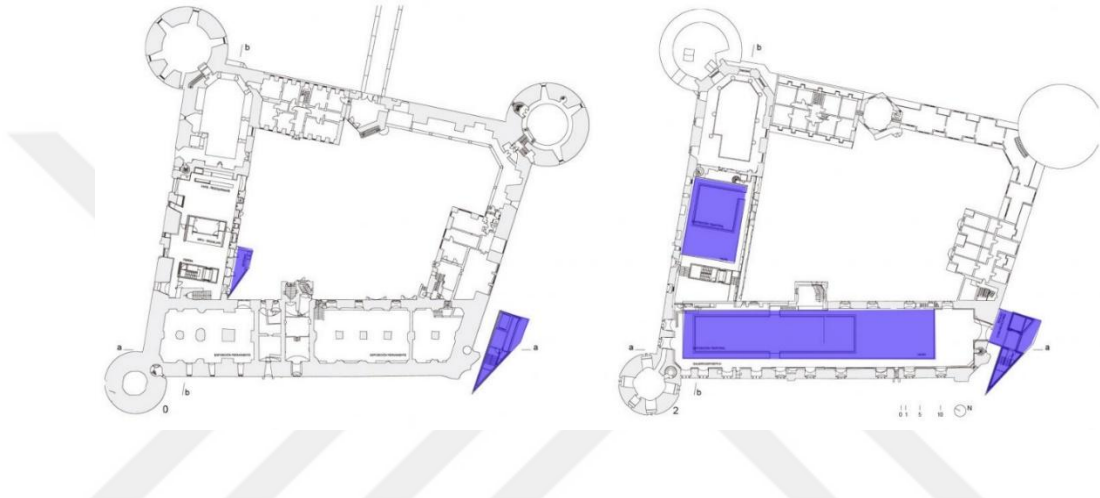
Müzenin operasyonlarını destekleyen yeni ekler, güncellenmiş idari ve operasyonel tesisleri de içermektedir.

1. Ofis Alanları: Müze personeli için ofis alanları, modern olanaklarla donatılmış olup, konforlu ve verimli bir çalışma ortamı sağlamaktadır. Bu alanlar, müzenin idari işlevlerini destek için güncel teknoloji ile donatılmıştır.

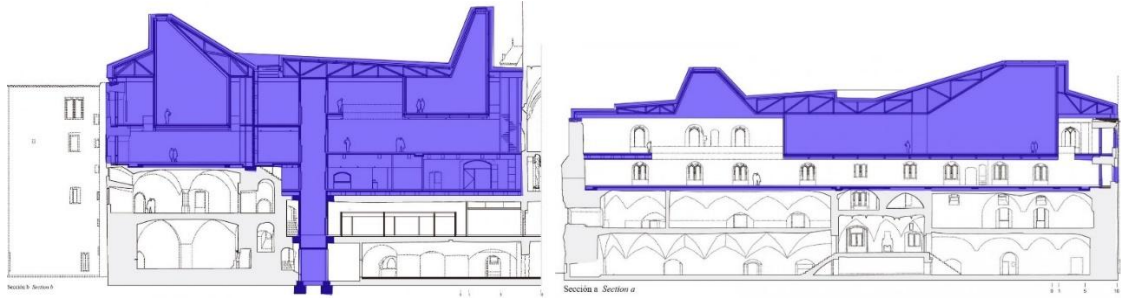
- Ofisler, farklı departmanlar arasında kolay iletişim ve koordinasyon sağlamak için stratejik olarak konumlandırılmıştır.

2. Depolama ve Koruma Alanları: Müzenin koleksiyonunun uzun süreli korunmasını sağlamak için güvenli, iklim kontrollü depolama alanları sağlanmıştır. Bu depolama tesisleri, en yüksek güvenlik ve çevresel kontrol standartlarını karşılayacak şekilde tasarlanmıştır.

- Sanat eserlerinin korunması ve restorasyonu için gelişmiş teknoloji ile donatılmış özel koruma laboratuvarları bulunmaktadır. Bu laboratuvarlar, müzenin koleksiyonunu en iyi durumda tutma çabalarını destektedir.

Şekil 3.59. Birinci ve ikinci kat planları, (Viva, 2020) Yazar tarafından hazırlanmıştır.

Şekil 3.60. Soldaki resim: Kesit A-A, Sağdaki resim: Kesit B-B, (Frearson & Frearson, 2018) Anwaar AL GHARIBI tarafından değiştirilmiştir.

Şekil 3.61. Cephe, (Frearson & Frearson, 2018) Anwaar AL GHARIBI tarafından değiştirilmiştir.

Nieto Sobejano Arquitectos tarafından Moritzburg Sanat Müzesi'ne yapılan yeni bina ekleri, çağdaş tasarımı tarihi mimariyle bütünleştirmeye yönelik düşünceli ve yenilikçi bir yaklaşımı temsil ediyor. Minimalist, şeffaf ve tersine çevrilebilir tasarım, yeni yapıların kalenin tarihi dokusunu geliştirirken sergiler, kamusal alanlar, eğitim programları ve müze operasyonları için modern ve işlevsel alanlar sunmasını sağlıyor. Bu proje, tarihi koruma ve modern mimari ihtiyaçların nasıl uyumlu bir şekilde bir arada var olabileceğine örnek teşkil ederek tarihi alanların geçerliliğini ve faydasını sürdürmesini sağlamaktadır (Henry, 2021).

•Çağdaş Eklere İlişkin Mimarlık Tasarım Yaklaşımının Değerlendirilmesi

Moritzburg Kalesi'nin Moritzburg Sanat Müzesi'ne dönüşümü, Nieto Sobejano Arquitectos tarafından gerçekleştirilen, çağdaş tasarım ile tarihi korumanın entegrasyonunu sağlar. Bu değerlendirme, malzeme uyumluluğu, görsel etki, geri döndürülebilirlik, ayırt edicilik, minimal müdahale ve alan sunumu gibi tasarım yaklaşımını inceler. Ayrıca, bu yönlerle ilişkili faydalar ve zorluklar üzerinde durur.

Çizelge 3.9 Yazarın belirttiği kriterlere göre karşılaştırma tablosu

Malzeme Uyumluluğu (Material Compatibility)	Çelik ve cam kullanımı, tarihi taş ve tuğlayı tamamlar, eski ve yeni arasındaki ayrımı netleştirir. Çelik, yapısal güç ve modern bir estetik sağlar.
--	---

Çizelge 3.9. Yazarın belirttiği kriterlere göre karşılaştırma tablosu (devam)

	<p>Cam, şeffaflık ve hafiflik sağlar, doğal ışığın yeni alanlara girmesine izin verir ve tarihi unsurlarla görsel bağlantıyı sürdürür.</p> <p>Yeni ve eski malzemeler arasındaki hava koşullarına ve yaşlanmaya bağlı farklılıklar zamanla daha belirgin hale gelebilir, estetik uyumu etkileyebilir. Tarihi bir sitede bakım zorlukları.</p>
Görsel Etki Değerlendirmesi (Visual Impact Assessment)	<p>Minimaliz tasarım, tarihi mimariye uyumlu bir karşıtlık sağlar, onun varlığını artırır ve rekabet etmez. Camın geniş kullanımı, görsel müdahaleyi en aza indirir, tarihi unsurların odak noktası olarak kalmasını sağlar.</p> <p>Eski ve yeni arasındaki zıtlık bazı ziyaretçiler için sarsıcı olabilir ve potansiyel olarak tarihi anlatıyı bozabilir. Tarihi özgünlükten yana olan sadelik yanlıları tarafından uyumsuzluk algısı.</p>
Geri dönüştürülebilirlik (Reversibility)	<p>Yeni çağdaş ekler, özgün yapıya zarar vermeden kolayca sökülüp çıkarılabilecek şekilde, müdahale gerektirmeyen ve modüler olarak tasarlanmıştır.</p> <p>Gelecekte yapılacak restorasyonların, istenirse alanı özgün haline döndürebilmesini sağlar.</p> <p>Tarihi dokuyu etkilemeden tam tersine çevrilebilirliğin sağlanmasındaki pratik zorluklar. Sökme ve kaldırma işlemleri sırasında olası rahatsızlıklar.</p>
Ayırt edilebilirlik (Distinctiveness/ distinguishability)	<p>Modern estetik, tarihi anlatıyı koruyarak çağdaş ekleri tarihi yapılardan net bir şekilde ayırır. Yeni ve eski yapılar arasındaki net sınırlar farklılaşmayı kolaylaştırır.</p> <p>Net ayırım, alanın bütünlüklü görsel çekiciliğini azaltabilir. Ziyaretçiler için sürükleyici tarihi deneyimin bozulması.</p>
Minimum Müdahale (Minimum intervention)	<p>Seçici ekler, tarihi mimariyi koruyarak özgün alan üzerindeki etkiyi en aza indirir. Hafif yapılar mevcut yapılar üzerindeki fiziksel etkiyi azaltır.</p>

Çizelge 3.9. Yazarın belirttiği kriterlere göre karşılaştırma tablosu (devam)

	Modern işlevleri minimum müdahale ile entegre etmek bazen tarihi özgünlüğü ve yapısal bütünlüğü etkileyebilecek tavizler gerektirir. Modern ihtiyaçlar ile koruma hedeflerinin dengelenmesi.
Tarihi araştırmanın yerinde sunumu (On-site presentation)	Kapsamlı cam kullanımı doğal ışık ve şeffaflık sağlayarak ziyaretçi deneyimini geliştirir. Entegre yürüyüş yolları ve izleme platformları, tarihi alanın eşsiz perspektiflerini sunuyor. Sergiler ve etkinlikler için işlevsel alanlar müzenin çağdaş rolünü desteklerken tarihi bağlamını da korur. Yeni çağdaş eklerin tarihi unsurları gölgeleme veya dikkati başka yöne çekme riski. Tarihi bağlamın ziyaretçiler için birincil odak noktası olarak kalmasını sağlamak zor olabilir.

Nieto Sobejano Arquitectos'un Moritzburg Kalesi uzantısı için geliştirdiği mimari tasarım yaklaşımı, tarihi koruma ile modern işlevsellik arasında başarılı bir denge kuruyor. Uyumlu malzemelerin kullanımı, minimum görsel etki, tersine çevrilebilirlik, ayırt edicilik, minimum müdahale ve özenli saha sunumu, tarihi alanı bütünlüğünden ödün vermeden geliştirmektedir. Bununla birlikte, karşılaşılan zorluklar ve dezavantajlar, miras projelerinin karmaşıklığını ve eski ile yeninin uyumlu bir şekilde bütünleşmesini sağlamak için dikkatli bir planlama ve uygulama ihtiyacını vurgulamaktadır.

3.2.1.4. Garcimuñoz Kalesi

İspanya'nın Cuenca eyaletinde heybetli bir kale olan Garcimuñoz Kalesi (Şekil 3.63), bölgenin çalkantılı tarihinin ve mimari gelişiminin bir kanıtıdır. Bu bölüm, Garcimuñoz Kalesi'nin kökenlerini, mimari gelişimini ve farklı dönemlerdeki tarihsel önemini izleyerek ayrıntılı bir tarihsel analiz sunmaktadır.

Şekil 3.62. Garcimuñoz Kalesi, (Turismo Castilla-La Mancha, n.d.)

Şekil 3.63. Castillo de Garcimuñoz hava fotoğrafı, (Google Earth)

Castillo de Garcimuñoz, Cuenca'daki Mancha bölgesinin kalbinde yer almaktadır. Stratejik bir konuma sahiptir ve ovaya bakan bir tepede yer aldığı için manzaraya hakimdir, bu da ona inkar edilemez ve benzersiz bir cazibe kazandırır. İspanya'nın 160 kilometre uzaklıktaki başkentini tüm İspanya'nın Levante bölgesine bağlayan iki şeritli otoyol olan A-3 üzerinde yer almaktadır. Ayrıca kale, İspanya'daki tüm kale ve hisarları bu şekilde tanımlayan 1949 tarihli Genel Kararname uyarınca Anıt kategorisinde BIC olarak sınıflandırılmıştır (Los Castillos De Castillo De Garcimuñoz, n.d.).

• Yapının Tarihi

İspanya'nın Cuenca eyaletinde bulunan Garcimuñoz Kalesi'nin tarihi 12. yüzyıla kadar uzanmaktadır. İlk olarak Santiago Tarikatı tarafından İber Yarımadası'nda Hristiyan ve Müslüman güçler arasında sık sık askeri çatışmaların yaşandığı Reconquista döneminde bir savunma kalesi olarak inşa edilmiştir. Kalenin stratejik önemi, Orta Çağ'ın sonları ve erken modern dönem de dahil olmak üzere çeşitli tarihi dönemler boyunca devam etmiştir. Mimari evrimi, savunma yeteneklerini geliştirmek için yapılan ardışık değişikliklerle bu zamanların değişen ihtiyaçlarını ve teknolojilerini yansıtmaktadır (A Kalesi to Remember kitabından alınmıştır, Junta de Castilla- La Mancha).

Şekil 3.64. 1960'lı yıllardan bir fotoğrafta Garcimuñoz Kalesi (A Kalesi to Remember kitabından alınmıştır, Junta de Castilla- La Mancha)

Geç Orta Çağ sırasında, Garcimuñoz Kalesi, savunma yeteneklerini artırmak ve sakinlerinin değişen ihtiyaçlarını karşılamak için önemli değişiklikler geçirmiştir (Murallologo, n.d.).

Şekil 3.65. Garcimuñoz Kalesi – Cuenca, (Valera, n.d.)

14. ve 15. yüzyıllarda sivri kemerler, kaburgalı tonozlar ve daha ayrıntılı taş oymalar gibi Gotik mimari özellikler kullanılmaya başlanmıştır. Bu değişiklikler sadece kalenin yapısal bütünlüğünü iyileştirmekle kalmamış, aynı zamanda dönemin stilistik tercihlerini de yansıtmıştır (Valera, n.d.).

Kale, ilave kuleler, mazgallar ve bir barbikon içerecek şekilde genişletilmiştir. Bu özellikler, bu dönemde yaygın olan kuşatma savaşlarına karşı daha iyi koruma sağlamıştır. Ok yarıkları ve machicolation'ların eklenmesi, savunmacıların saldırganları daha etkili bir şekilde püskürtmesini sağlamıştır (A Kalesi to Remember kitabından alınmıştır, Junta de Castilla- La Mancha).

Çizelge 3.10 Garcimuñoz Kalesi zaman çizelgesi (*Google Earth hava fotoğrafları*)
Kaledeki değişiklikler

• **Mimari Analiz:**

Kalenin mimarisi Romanesk ve Gotik tarzların dikkat çekici bir karışımı olup, sağlam duvarlar, yüksek yapılar ve hem savunma hem de yerleşim amaçlarına hizmet eden bir kale ile karakterize edilir. Yüzyıllar boyunca kale, her biri yapı üzerinde silinmez izler bırakan çok sayıda kuşatma, savaş ve yeniden inşaya tanıklık etmiştir. Önemli mimari özellikler arasında ana kapı, kale, mazgallı dış duvarlar ve yüzyıllar boyunca farklı işlevler için kullanılmış çeşitli iç mekânlar yer almaktadır (Los Castillos De Castillo De Garcimuñoz, n.d.).

İlk yapı, kalın taş duvarlar, yuvarlak kemerler ve güçlendirilmiş bir kale ile işaretlenmiş Romanesk mimari unsurlar içeriyordu (Los Castillos De Castillo De Garcimuñoz, n.d.). Tasarım, saldırılara karşı savunmasızlığı en aza indirmek için sınırlı açıklıklarla işlevselliği ve savunmayı vurgulamıştır. Bu özellikler, savunmanın çok önemli olduğu ortaçağ surlarının pratik düşüncelerini yansıtmaktadır (Murallologo, n.d.).

İnşaatta kullanılan başlıca malzemeler yerel olarak temin edilen taş ve harçtır. İnşaatçılar, düzensiz sıralar halinde döşenmiş büyük, kaba yontulmuş taşların kullanımını içeren geleneksel duvarcılık tekniklerini kullanmışlardır. Bu yöntem yapıya güç ve sağlamlık kazandırarak uzun ömürlü olmasını sağlamıştır (Şekil 3.67) (Valero, 2017) (Admin, 2021).

Şekil 3.66. Kalenin kuzeyinden kanvaslar ve kuleler, (Los Castillos De Castillo De Garcimuñoz, n.d.)

Şekil 3.67. Homenaje Kulesi ve sözde Kule, (Los Castillos De Castillo De Garcimuñoz, n.d.)

Şekil 3.68. Dış ve iç gövde yapısı, farklı yükseklikler ve avlu açıklıklarını gösteriyor, (Los Castillos De Castillo De Garcimuñoz, n.d.)

Şekil 3.69. Dış ve iç gövde yapısı, farklı yükseklikler ve avlu açıklıklarını gösteriyor, (Los Castillos De Castillo De Garcimuñoz, n.d.)

Ezquerria'ya (1993) göre, kale detaylı olarak şu şekilde tanımlanır:

"Bu kasabada, kuzey ve batı arasında, Villena Markisi Don Juan Pacheco tarafından eski alçı kalesi üzerine inşa edilen, oyma taş ve harçtan yapılmış bir kale vardır. Her köşe büyük, güzel ve iyi işlenmiş bir taş kule ile karelenmiştir. Bunlardan biri Saygı Kulesi olarak adlandırılır. Tüm bu kulelerin derin ve çok iyi işlenmiş taş zindanları vardır. Tüm bu kale duvarlarının kalınlığı on dört fittir; tüm duvarın yüksekliği on kulaçtır. Tepesi, ölü işlerin üzerine serbest taştan yapılmış çok güzel mazgallarla süslenmiştir. Savunması için, ağızları büyük bir insan kafası kadar büyük demir toplardan oluşan toplara sahiptir.

Kuleden kuleye birçok güçlü demir parmaklık vardır; bu eser, yazarının ruhunun ve gücünün büyüklüğünü çok iyi ifade eder...(Ezquerro, 1993)" (Murallologo, n.d.).

Bu tarihi anlatı, kalenin etkileyici işçiliğini ve savunma kabiliyetlerini vurgulamakta, yapıcısının ihtişamını ve gücünü yansıtmaktadır. Titiz detaylandırma ve sağlam yapı, dönemin mimari hünerinin altını çiziyor (Valero, 2017).

•Yeni Yapı kaleleri ve Yeni İşlevlerin Tanımı

Garcimuñoz Kalesi'ndeki son restorasyon ve iyileştirme projeleri, tarihi yapının tarihi ve mimari bütünlüğünü koruyarak çağdaş kullanıma uyarlanmasına odaklanmıştır. Bu bölümde, kalenin kültür, eğitim ve turizm merkezi olarak rolünü artıran yeni bina ilaveleri ve işlevleri detaylandırılmaktadır (Şekil 3.71).

Şekil 3.70. Kalenin Havadan Görünümü (Castillo De Garcimuñoz, Cuenca - Turisbox, 2021)

Projenin birincil amacı, Cuenca eyaletindeki Castillo de Garcimuñoz'un rehabilitasyonudur ve hem mülkün fiziksel olarak korunmasını hem de sosyal faydasını sağlamaktır. Tasarım, Şekil 3.72'te gösterildiği gibi, küçük ve hafif noktalama işaretlerine benzeyen yeni mimari unsurlar içeren ortografik bir sistem içermektedir (Muñoz, 2018). Bu unsurlar, farklı tarihi mimari tarzları ayırmaya hizmet etmektedir: 15. yüzyıl savunma özellikleri ve 16. yüzyıl saray ekleri (Chinchilla, 2017).

Tasarım, kolayca sökülebilen ve taşınabilen unsurlarla tamamen tersine çevrilebilir. Sürdürülebilirlik, Şekil 3.75'da gösterildiği gibi, enerji kaynaklarına ihtiyaç duyan alanı en aza indirmek ve maliyetleri azaltmak için yaz aylarında mevsimsel ziyaretçi akışından yararlanmak için kilit bir odak noktasıdır (Chinchilla, 2017). Enerji verimliliğini artırmak için kışın sera etkisinden, yazın ise güneş bacalarından yararlanma gibi biyoklimatik teknikler kullanılmıştır.

Şekil 3.71. Kalenin Avlusu, Rehabilitasyon Sırasında Yapılan Son Ekleri Gösteriyor (Garcimuñoz Kalesi, Izaskun Chinchilla Mimarları, 2017)

Şekil 3.72. Çelik Merdivenler ve Yürüyüş Yolları (Muñoz, 2018)

Temel koruma önlemleri arasında arkeolojik kalıntıların yürünebilir cam ve metal bir platformla kaplanması ve Şekil 3.73'da gösterildiği gibi ana kalenin ve diğer kulelerin temizlenmesi ve sağlamlaştırılması yer almaktadır (Rehabilitación Del Castillo De Garcimuñoz, Izaskun Chinchilla, n.d.). Teknik çözümler, galvanizli çelik gibi dayanıklı, az bakım gerektiren malzemelerin kullanımını içermektedir. Bu malzemeler, yeni ve eski eser arasında net bir ayırım yapılmasını sağlar ve enerji maliyetlerini en aza indirmek için pasif iklimlendirme tekniklerini içerir.

Şekil 3.73. Kalenin Avlusu, Rehabilitasyon Sırasında Yapılan Son Ekleri Gösteriyor (Muñoz, 2018)

Şekil 3.74. Kalenin Avlusu, Rehabilitasyon Sırasında Yapılan Son Ekleri Gösteriyor (Mena, 2019)

Tasarımda ayrıca bir kütüphane, açık hava sineması ve sergi alanları da dahil olmak üzere çeşitli kamusal kültürel tesisler kurulmuştur (Şekil 3.74). Ayrıca, kalenin çeşitli bölümlerine ziyaretleri kolaylaştırmak için asansörler ve yürüyüş yolları eklenmiştir (Şekil 3.73) (Muñoz, 2018). Tasarım, iklim koşullarına ve ziyaretçi akışına uyum sağlayarak, kolay bakım, sökülebilirlik ve yoğun ziyaretçi dönemlerinde açık alanların kullanımına odaklanarak çevresel ve sosyal sürdürülebilirliği vurgulamaktadır (Şekil 3.77) (Rehabilitación Del Castillo De Garcimuñoz, Izaskun Chinchilla, t.y.).

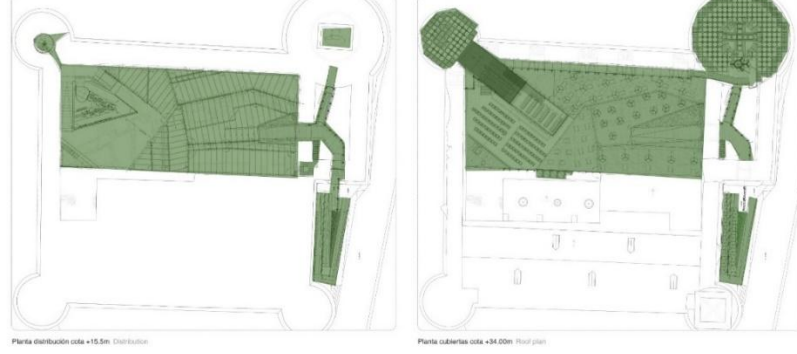

Şekil 3.75. Siteye Ekler, (Garcimuñoz Kalesi, Izaskun Chinchilla Mimarları, 2017)

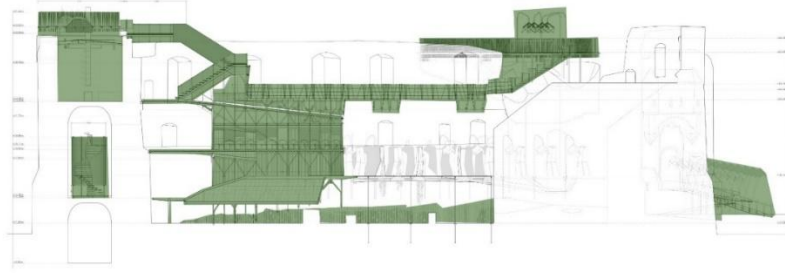

Şekil 3.76. Çelik Merdivenler ve Yürüyüş Yolları, (Garcimuñoz Kalesi, Izaskun Chinchilla Mimarları, 2017)

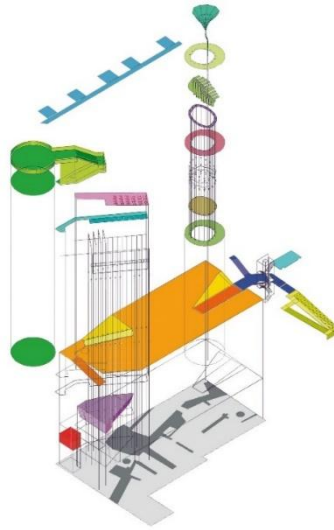
Tüm yeni çağdaş ekler ve ilgili işlevleri, Şekil 3.77, 3.78 ve 3.79'te gösterilen planlar ve kesitlerde ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

Şekil 3.77. Birinci ve İkinci Kat Planları, (Mena, 2019), (Anwaar A.M. AL GHARIBI tarafından hazırlanmıştır) .

Şekil 3.78. Kesit A-A, (Mena, 2019) Anwaar AL GHARIBI tarafından değiştirildi

Şekil 3.79. Eklerin Şematik Diyagramı, (Mena, 2019)

Şekil 3.80. Binaya Yapılan Son Eklerden Bazıları, (Garcimuñoz Kalesi, Izaskun Chinchilla Mimarları, 2017)

Şekil 3.81. Garcimuñoz Kalesi'ne Yapılan Son Eklerden Bazıları, (Muñoz, 2018)

•Çağdaş Eklere İlişkin Mimarlık Tasarım Yaklaşımının Değerlendirilmesi

Garcimuñoz Kalesi'ne yapılan son çağdaş eklerin mimari tasarım yaklaşımı, gerekli modern olanakları sunarken alanın tarihi bütünlüğüne saygı gösterecek şekilde özenle hazırlanmıştır. Bu değerlendirme, yeni yapıların ve özelliklerin entegre edilmesine yönelik stratejilere ve sonuçlara odaklanmakta, bu müdahalelerin özgün mimariyle nasıl

uyum sağladığını ve alanın işlevselliğini ve ziyaretçi deneyimini nasıl geliştirdiğini değerlendirmektedir.

Garcimuñoz Kalesi için tasarım yaklaşımı, gerekli modern olanakları sunarken alanın tarihi bütünlüğünü korumayı amaçlayan birkaç temel ilkeye bağlı kalmıştır:

Çizelge 3.11 Yazarın belirttiği kriterlere göre karşılaştırma tablosu

Malzeme Uyumluluğu (Material Compatibility)	<p>Özgün malzemelere uyan veya tamamlayan malzemelerin kullanılması.</p> <p>Yeni mimari unsurların tasarımı, küçük ve hafif parçaların noktalama işaretleri gibi görüldüğü bir ortografik sistemi andırmaktadır.</p> <p>Özgün bina restore edilmiş ve surlar ile güçlendirilmiş olup, minimum müdahale ile binanın özgünlüğü korunmuştur.</p>
Görsel Etki Değerlendirmesi (Visual Impact Assessment)	<p>Çağdaş eklerin özgün yapıya zarar vermeden çıkarılabilir şekilde tasarlanması.</p> <p>Özgün taşla uyumlu malzemeler kullanarak peyzajla harmanlanacak şekilde tasarlandı. Yerleşim, görsel etkiyi en aza indirmektedir.</p> <p>Kulelerden birinde yer alan cam asansör, görsel etkiyi en aza indirir ve ana özellikleri bozmamak için daha az tarihi öneme sahip alanlara yerleştirilmiştir.</p> <p>Rehabilitasyon sürecinde seçilen desenlerin (eklenen unsurlar) tutarsızlığı konusunda bazıları tarafından övgüyle, bazıları tarafından ise eleştirilmektedir.</p> <p>Çağdaş ekler o kadar garip ve ayırt edici ki, tarihi binayı yeni çağdaş eklerden ayırabilirsiniz; aynı zamanda çok belirgin ve ayırt edici.</p>
Geri dönüştürülebilirlik (Reversibility)	<p>Yeni unsurlar kolayca sökülüp taşınabilir, bu da projeyi tamamen geri dönüşebilir kılmaktadır.</p> <p>Özgün taş işçiliğini yansıtan malzemeler ve tasarım teknikleri ile inşa edilen yaya yolu, tarihi ortamdan ödün vermeden güvenli ve erişilebilir güzergahlar sağlar.</p>
Ayırt edilebilirlik (Distinctiveness/distin guishibility)	<p>Tasarım, farklı tarihi mimari stilleri (15. yüzyıl savunma mimarisi ve 16. yüzyıl saray mimarisi) ayırır.</p> <p>Yeni mimari unsurların tasarımı, küçük ve hafif parçaların noktalama işaretleri gibi görüldüğü bir ortografik sistemi andırmaktadır.</p> <p>Müze, yeni inşaatı en aza indirerek mevcut yapıları kullanır ve tarihi bütünlüğü korur.</p> <p>Modern vitrinler ve interaktif sergiler, orta çağ ortamı ile kontrast oluştururken, kontrollü aydınlatma eserleri korur.</p>

Çizelge 3.11 Yazarın belirttiği kriterlere göre karşılaştırma tablosu (devam)

Minimum Müdahale (Minimum intervention)	Galvanizli çelik gibi dayanıklı, düşük bakım gerektiren malzemelerin kullanılması. Enerji maliyetlerini en aza indirmek için pasif iklim tekniklerinin (örneğin, sera etkisi ve güneş bacaları) uygulanması. Çağdaş eklerin mümkün olduğunca fark edilmez olmasını sağlamak. Eser korumasını sağlarken tarihi ambiyansı koruyan gizli sistemler. Kolay bakım, sökülebilirlik ve yoğun ziyaretçi dönemlerinde dış mekanların kullanımı vurgulanmaktadır.
Tarihi araştırmanın yerinde sunumu (On-site presentation)	Yeni ve eski çalışmalar arasında net bir ayrım sağlanması. Kütüphane, açık hava sineması ve sergi alanları gibi kamu kültür tesislerinin kurulması. Çağdaş eklenen asansörler ve yaya yollarıyla kalenin çeşitli bölgelerine ziyaretleri kolaylaştırmak. 106 koltuklu bir açık hava sineması. 30 koltuklu çağdaş bir açık hava sineması. 830 m ² kapalı sergi alanı. Okuma odaları ve bilgisayar alanları ile 102 m ² kütüphane.

Garcimuñoz Kalesi'ne yapılan son çağdaş ekler için mimari tasarım yaklaşımı, tarihi bütünlüğü korumak ve modern işlevselliği geliştirmek arasında dikkatli bir denge olduğunu göstermektedir. Hem ziyaretçilerden hem de eleştirmenlerden gelen olumlu tepkiler, kaleyi zengin mirasını korurken daha erişilebilir ve keyifli bir destinasyon haline getiren bu uyumlu entegrasyonun başarısının altını çiziyor.

3.2.1.5. Avrupa'da İncelenen Diğer Örnekler

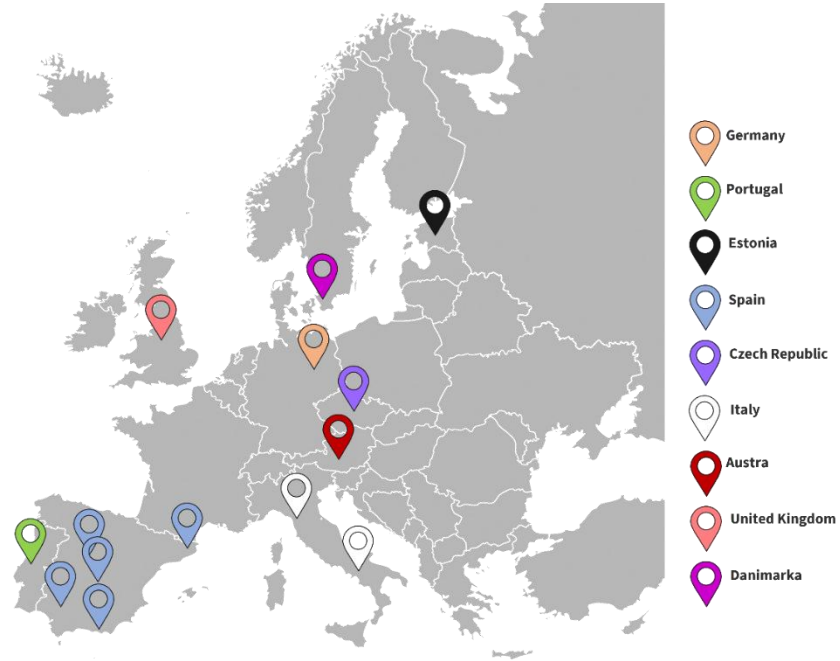
Bu bölümde Avrupa'daki tarihi surların modern restorasyon ve yeniden kullanım süreçlerini inceleyeceğiz. "Tarihi Surlar ve Kalelere Yeni İlaveler" başlıklı araştırmamızın bir parçası olarak: Avrupa ve Türkiye Örneği" başlıklı araştırmamız kapsamında, bu çalışmaların tarihi dokuyu korurken modern ihtiyaçları nasıl karşıladığını inceleyeceğiz. Portekiz, Estonya, Çek Cumhuriyeti, İtalya, Avusturya, İspanya ve Birleşik Krallık'taki projeler, geçmişin mirasını onurlandırırken günümüz ziyaretçileri için işlevsel ve estetik çözümler sağlama çabalarını göstermektedir.

Çizelge 3.12 Avrupa’da İncelenen Diğer Örnekler tablosu

Yapı Adı	Ülke	Yapının Görmüş Olduğu Müdahaleler	Projenin Uygulandığı Yıl	Müdahale ile birlikte kalenin fotoğrafı
Pombal Kalesi (EK-5)	Portekiz	Restorasyon	2014	
Haapsalu Piskoposluk Kalesi (EK-6)	Estonya	Yenileme (Renovation)	2019	
Helfstýn Kale Sarayı (EK-7)	Çek Cumhuriyeti	Rekonstrüksiyon (Reconstruction)	2020	
Linz Kale Müzesi (Schlossmuseum Linz) (EK-8)	Avusturya	Adaptive Reuse	2006	
El Real De La Jara Kalesi (EK-9)	İspanya	Renovasyon (Renovation)	2014	
Il Forte Di Fortezza (EK-10)	İtalya	Restorasyon	2008	
Clifford’un Kulesi (EK-11)	Birleşik Krallık	Restorasyon	2022	
Danimarka Ulusal Denizcilik Müzesi (EK-12)	Danimarka	Restorasyon	2013	

Çizelge 3.12 Avrupa’da İncelenen Diğer Örnekler tablosu (devam)

Doria Kalesi (EK-13)	İtalya	Restorasyon	2015	
Castell De La Tossa (EK-14)	İspanya	Restorasyon	2021	
Castillo De Cala (EK-15)	İspanya	Koruma Alanı, Restorasyon	2011	
Baena Kalesi (EK-16)	İspanya	Restorasyon	2005-2015	
La Coracera Kalesi (EK-17)	İspanya	Rehabilitasyon	2010	

Şekil 3.82. Avrupa kıtasının haritası, Örnek çalışmaları için farklı konumları gösteriyor (Anwaar AL GHARIBI tarafından hazırlanmıştır.)

- **Portekiz'deki Pombal Kalesi**

Portekiz'in Pombal kentinin kalesi, yapılı çevrede dönüşümün birincil aracı olarak zamanın gücünün bir kanıtıdır. Roma İmparatorluğu'ndan bu yana kale, Arunca nehri vadisine bakan bir tepenin üzerinde önemli bir konuma sahiptir (Frearson & Frearson, 2015). Yüzyıllar boyunca çok sayıda role hizmet etmiş ve çok sayıda mekânsal ve sosyal uygulamayı şekillendirmiştir. Küçük bir taşra topluluğu olarak ortaya çıkan kale, askeri aygıtlardan oluşan bölgesel bir ağda hayati bir savunma yapısı haline gelmiştir. Zamanla bir turizm merkezi ve bölge için bir tanımlama aracı haline gelmiştir. Pombal Kalesi'nin tepesinin yeniden tasarlanmasının ardından, mimarlık firması Comoco Arquitectos, alanın peyzajı ve Torre de Menagem'de (kale kalesi) halihazırda kurulu olan olanakların yeniden canlandırılması da dahil olmak üzere kale koğuşu için bir ziyaretçi merkezi tasarlamak üzere görevlendirildi (Aguilar, 2021).

Şekil 3.83. Portekiz'deki Pombal Kalesi, (topos magazine, 2021).

Komisyonun başlıca zorluğu, kalenin zengin, çok katmanlı tarihini gösterişli veya bastırılmış olmadan onurlandırabilecek ve alanı dolduran çok sayıda inşa edilmiş eser arasında etkili bir şekilde yerini bulabilecek bir tasarım stratejisi tanımlamaktı (topos magazine, 2021).

Kalenin koğuşunun çevre düzenlemesi ve kale kalesinin yeniden canlandırılması için tasarım stratejisi nispeten basitti. Bunlardan ilki için, halen mevcut olan kireçtaşı kaldırımlar restore edilmiş ve kalan alanlar çakılla doldurulmuştur. İkincisi için, kor-ten çelik hacimdeki korkuluklarda küçük değişiklikler yapıldı ve kule odalarındaki sergi alanları için düzen ve mobilya tasarlandı (Frearson & Frearson, 2015). Komisyonun başlıca zorluğu, ziyaretçi merkezini barındıracak yeni hacmin tasarlanmasıydı. Bu tesis için verilen brief, üç alan sunmasını gerektiriyordu: ziyaretçiler için bir karşılama alanı, kalenin sanal tarihinin gösterileceği bir oda ve bir depolama alanı (topos magazine, 2021).

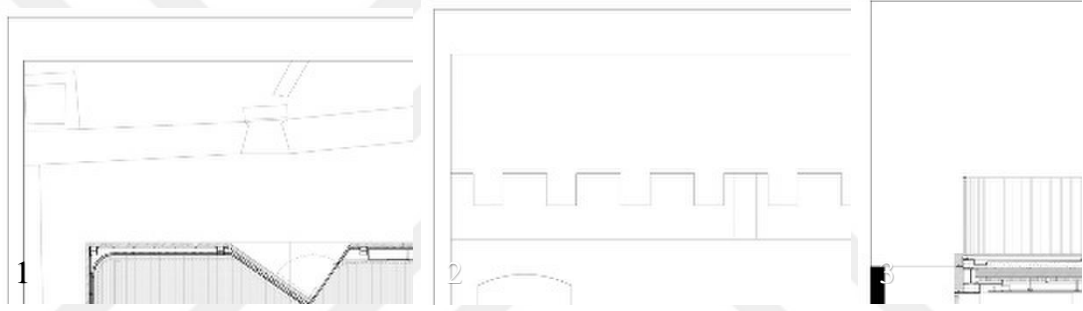

Şekil 3.84. (1: Eklenen merdivenleri ve ziyaretçi merkezini gösteren bir resim), (2: Kale ve ziyaretçi merkezini gösteren resim), (Aguilar, 2021).

Kalenin koğuşunun sınırlı alanı (1200 m²) ve çok sayıda mevcut unsuru göz önüne alındığında, yeni bir hacmin tanıtılması kaçınılmaz olarak bu unsurlarla karşı karşıya kaldı. Yeni hacim, mevcut özelliklerle sorunsuz bir şekilde bütünleşirken aynı zamanda önemli bir çağdaş ek olarak öne çıkacak ve mekânsal deneyimleri geliştirmek için çevreyle yaratıcı bir diyalog kuracak şekilde tasarlanmıştır (Aguilar, 2021).

Şekil 3.85. (1: Ziyaretçi merkezinin dışarıdan görünümü), (2: Ziyaretçi Merkezinin İç Mekânı), (Frearson & Frearson, 2015).

Şekil 3.86. (1: Ziyaretçi Merkezi planının), (2: Ziyaretçi Merkezi cephesi), (3: Ziyaretçi Merkezinin Kesiti), (Frearson & Frearson, 2015).

Pombal Kalesi'ndeki ziyaretçi merkezinin tasarım stratejisi, binanın topografik özellikleri ile çevresindeki alana hoş bir özgün ek olarak rolü arasında bir denge kurmayı amaçlamaktadır (Frearson & Frearson, 2015).

Şekil 3.87. (1: Ziyaretçi vaziyet planı), (2: Ziyaretçi vaziyet planı) , (Frearson & Frearson, 2015).

- **Estonya'daki Haapsalu Piskoposluk Kalesi**

Haapsalu Piskoposluk Kalesi'nin tarihi zengin ve canlıdır. Tasarım, surlar boyunca ve kale içinde bir yolculuk yaratarak konukları kalenin yapısını ve pitoresk Haapsalu kasabasını yüksek ve benzersiz bir perspektiften görmeye ve orta çağ ortamını yeni bir seviyeden deneyimlemeye davet etmeyi amaçlamaktadır. Çatı terasları için planlanan bahçeler, surlar boyunca uzanan dolambaçlı yol ve zarif pavyon, surların içindeki orta çağdan kalma, karanlık ve kasvetli sergilere bir tazelik ve kontrast duygusu getirecektir. Bu çağdaş ek geçmişi onurlandırırken, çağdaş ziyaretçilerin onu kavramsallaştırmasına yardımcı olacaktır (Della Maggiora, 2024).

Orta Çağ'da şehrin manzarası ve düşmanın yaklaşma yolları çok önemliydi. Çağdaş ek-duvarlar boyunca zeminin üzerinde uzanan bir köprü- görünmeyen perspektifler sunacaktır. Bu akıcı yapı, konuklara heyecan verici bir yolculukta rehberlik ederek bugünü geçmişle harmanlayacak (Kaos, 2019).

Şekil 3.88. Haapsalu Piskoposluk Kalesi, (Kaos, 2019).

Antik taş işçiliğine verilen zararı en aza indirmek için çoğunlukla konsollarla bağlanan köprü, 1990'lardaki yenilemeden kalan mevcut ankraj noktalarını kullanacak veya yeniden inşa edilen parçalara bağlanacak (Kaos, 2019). Tarihçilerle iş birliği içinde tasarlanan köprü ve patika, sade ve göze batmayacak şekilde tarihi dokuya saygı

gösterecek ve onu koruyacaktır. Hafif patika, göze batmayan cam veya kablo korkuluklar içeren zarif ve minimalist bir tasarıma sahip çelik sacdan yapılacaktır. Siyah çelikle kaplanacak olan köprü, hava koşullarına karşı dayanıklı olacak ve kaplanacaktır (Della Maggiora, 2024).

Şekil 3.89. 1,2: Haapsalu Piskoposluk Kalesi Ziyaretçi Merkezi, (Kaos, 2019).

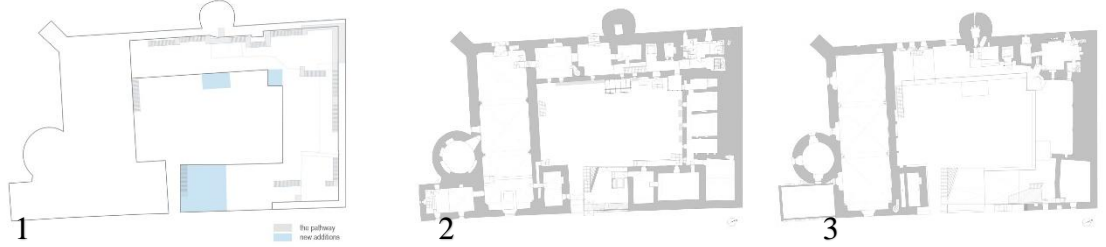
Yeni giriş pavyonu, bodrum, zemin kat ve çatıya erişim için seviyeleri birbirine bağlayarak tarihi kaleye saygı gösterecektir. İyi bir aydınlatma ve erişilebilirliğe sahip açık planlı bir tasarıma sahip olacak ve yolculuğun başlangıcı ve sonu olarak hizmet verecektir. Pavyonun biri kale girişine yakın, diğeri de konukları avluya yönlendiren iki girişi olacaktır (Oü, 2021).

Şekil 3.90. 1,2: Haapsalu Piskoposluk Kalesi Çelik Merdiven, (Oü, 2021).

Çağdaş ek, Carl Stahl'ın paslanmaz çelik tel örgü korkulukları ve Lavinton'un iç mekân korkulukları için genişletilmiş ağ levhaları kullanılarak geçmişe saygı gösterecektir.

Pavyon, dayanıklılığı ve doğal görünümüyle bilinen Rheinzink'in kaplamasıyla tamamlanacak. Benders kaldırım taşları ilgi çekici yüzeyler oluşturacak ve Viabizzuno ışıkları eski duvarları ve sergi tasarımını vurgulayacaktır (Kaos, 2019).

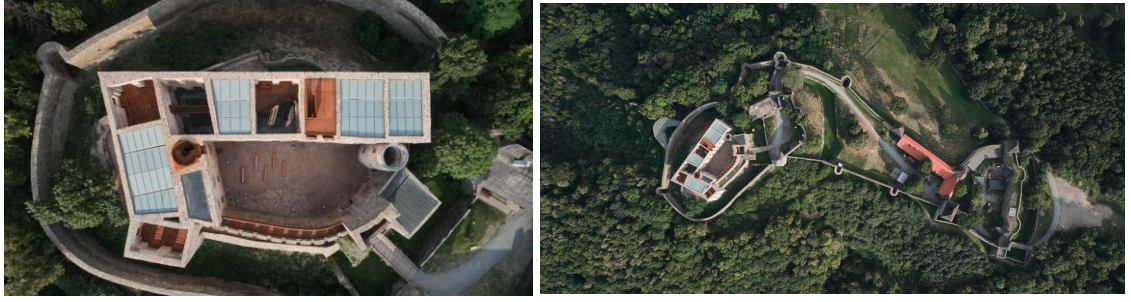
Şekil 3.91. (1: Çağdaş ekleri gösteren planı), (2: Haapsalu Piskoposluuk Kalesi zemin planının), (3: Haapsalu Piskoposluuk Kalesi Birinci planının), (Oü, 2021).

Şekil 3.92. 1: Kesiti 1-1, 2: Kesiti 2-2, (Kaos, 2019).

- **Çek Cumhuriyeti'ndeki Helfštýn Kale Sarayı**

Çek Cumhuriyeti'ndeki en büyük ikinci kompleks olan Helfštýn Kalesi, 14. yüzyılda kurulmuş ve ciddi güvenlik tehlikeleri nedeniyle 2014 yılında kapatılmıştır. Öncelikli hedef, Rönesans saray kalıntılarını yenilemektir; Ulusal Miras Enstitüsü binayı harap haliyle korumakta ısrar etti ve sadece kısmi çatı kaplamasına izin verdi (Pintos, 2022). Projede, sıva ve duvar değişikliklerini haritalamak için drone fotoğraflarından oluşturulan bir 3D model kullanılmıştır. Yeni tasarım, tarihi yapıyı çağdaş mimariyle tamamlamayı, kalıntılar arasında yeni gezi rotaları oluşturmayı ve sarayın farklı katlarını birbirine bağlamayı amaçlamıştır. Cam çatılar, korten çelik merdivenler ve cilalı beton yollar gibi çağdaş unsurlar açıkça ayırt edilebilmektedir (Atelier-R, 2024).

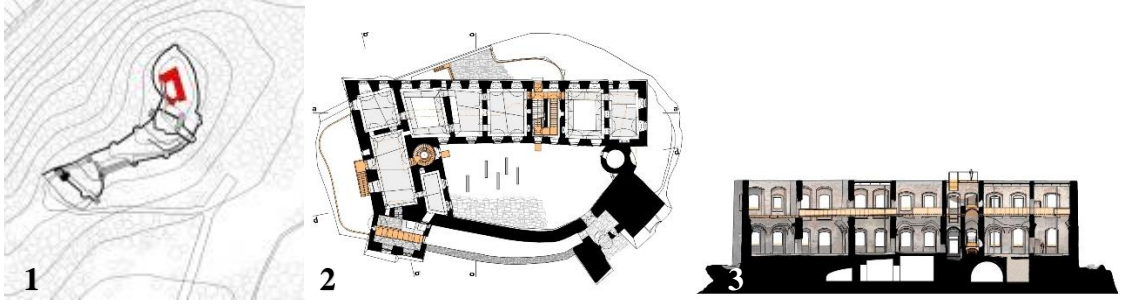
Şekil 3.93. Kalenin havadan görünümü, (Rekonstrukce Paláce Hradu Helfštýna- Czech Architecture Award 2021, n.d.)

Düz cam çatılar, bakım kolaylığı ve gün ışığı sağlama kabiliyetleri nedeniyle seçilirken, şapel çatısında cenneti sembolize etmek için şeffaf cam kullanılmıştır. Sadece beş odaya çatı yapılmış, korten yaya köprüleri merdivenler için çatı görevi görerek kalıntıların ruhunu korumuş ve ziyaretçileri yukarı bakmaya teşvik etmiştir (Pintos, 2022).

Şekil 3.94. (1: Kalenin içindeki çağdaş ekler), (2: Koridora ek olarak cam tavanı gösteren fotoğraf), (3: Yeni eklenen köprüyü gösteren bir resim), (Pintos, 2022)

Yeni bir gezi rotası olarak hizmet veren korten yaya köprüleri, ziyaretçilerin yapı detaylarını ve çevredeki manzarayı hayranlıkla izlemelerine olanak tanıyor. Korozyona dayanıklı bir demir alaşımı olan Corten, tarihi surların dokusuna uymakta ve kalenin demir işçiliği geleneğini onurlandırmaktadır. Zemin katta, korten çelik profilli pürüzsüz prekast beton yollar, düz olmayan surlarla kontrast oluşturan ve çakılla vurgulanan bir yürüyüş yolları ağı oluşturmuştur (Rekonstrukce Paláce Hradu Helfštýna - Czech Architecture Award 2021, n.d.).

Şekil 3.95. (1: vaziyet planı), (2: zemin kat), (3: Kesiti 2-2), (Atelier-R, 2024).

Tasarım, tarihi binaya saygı göstererek otantik karakterini koruyor ve çekici bir gezi rotası çağdaş ekliyor. Çağdaş mimari, tarihi yapıyla rekabet etmek yerine onu tamamlamakta, eski ve yeni unsurların uyumlu bir şekilde bir arada bulunduğu uyumlu bir birim oluşturmaktadır (Atelier-R, 2024).

- **Avusturya'da Linz Kale Müzesi**

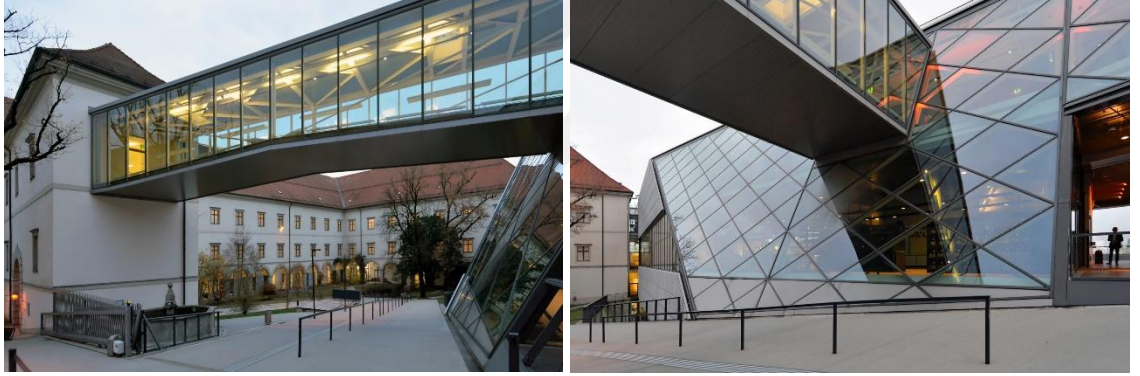
1800 yılında çıkan bir yangın Linz Kalesi'nin güney kanadını tahrip etmiş ve kent manzarası üzerindeki etkisini azaltmıştır. Kale 1965 yılından bu yana Yukarı Avusturya Ulusal Müzesi olarak hizmet vermektedir ve bu da çağdaş ek sergi alanı sağlamak için yeni bir güney kanadının inşa edilmesini gerektirmiştir (Jan Kratochvíl, n.d.).

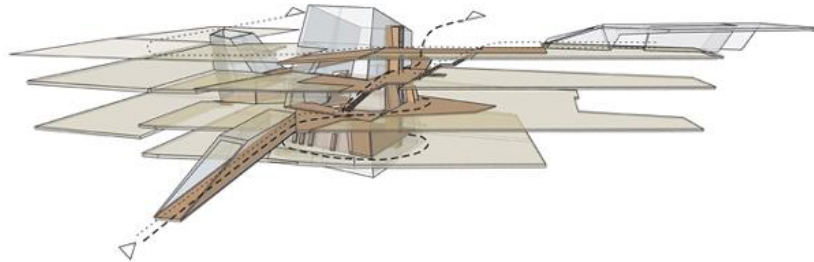
Şekil 3.96. Linz Kale Müzesi, (Linz, n.d.)

Yeni kanadın mimari tasarımı iki temel ilkeye bağlı kalmıştır: avluyu tamamen kapatmadan kanadın yeniden inşası ve şehir manzarası sunan yüksek konuma halkın erişiminin sağlanması. Yeni kanat, tarihi temelin üzerinde kamusal bir alan yaratan şeffaf, yarı açık bir merkezi giriş katmanı ile yatay katmanlardan oluşmaktadır. Bu kat fuaye, müze mağazası ve restoranı içermektedir (King, 2022).

Üst kat, tarihi surların üzerinde yüzüyormuş gibi görünen metalik, penceresiz bir bardır ve ana girişin üzerinde 30 metre boyunca uzanan yükseltilmiş bir elik kafes yapı tarafından desteklenmektedir. Üst kat bir etkinlik salonuna ve kalıcı bir teknoloji sergisine ev sahipliği yapmaktadır. elik kullanımı, Linz'in elik üretim merkezi olarak tarihsel rolünü vurgulamaya hizmet etmekte ve müzenin ağdaş yönünü simgelemektedir (Jan Kratochvl, n.d.).

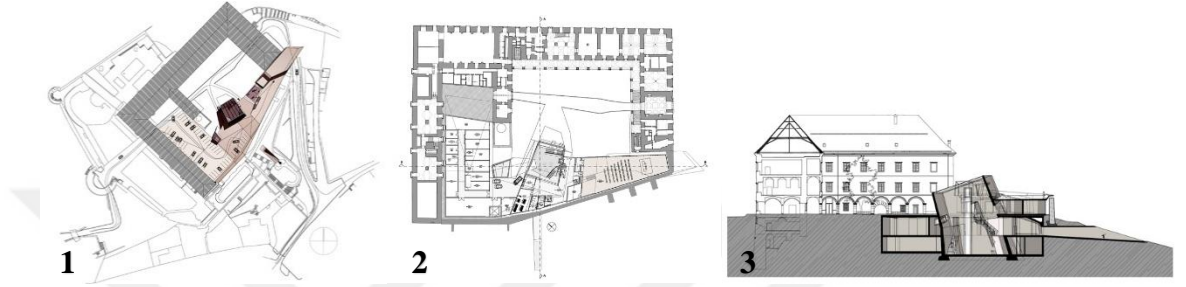

şekil 3.97. Kaleye bağlı yeni ek, (Jan Kratochvl, n.d.).

şekil 3.98. Yeni kale yolunun üç boyutlu görüntüsü, (King, 2022).

Yeni kanadın dış cephesi tarihi temel in konturlarına uyacak şekilde tasarlanırken, avluya doğru eğimli ve bükülmüş cepheler yerleşik simetriden sapmaktadır. Eskiden birbirinden ayrı olan avlu mekânları şimdi eğimli bir plato ile birleştirilerek birleşik bir topografya yaratılmıştır. Tarihi temel in altındaki üç yeraltı katı, avluyu tüm kompleksle bütünleştiren camlı bir merdivenle birbirine bağlanan iklim kontrollü sergi alanları, atölyeler ve teknik stüdyolara ayrılmıştır (King, 2022).

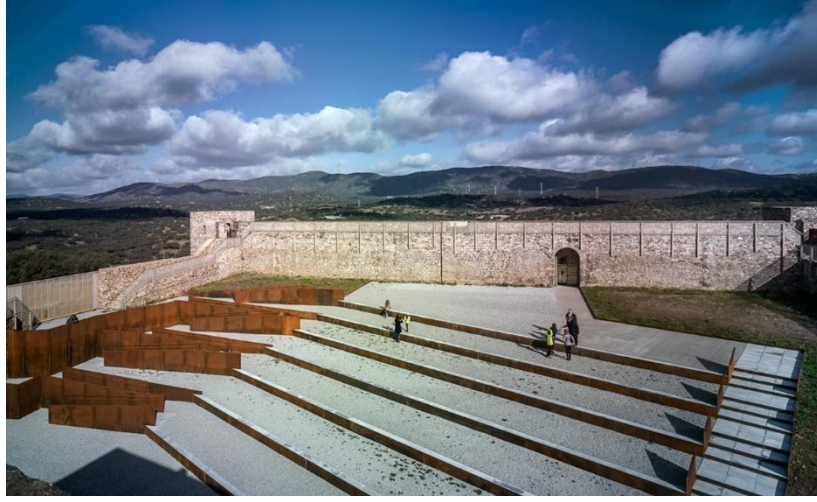

Şekil 3.99. (1: vaziyet planı), (2: zemin kat), (3: Kesiti 1-1), (Schlossmuseum Linz-Columbosnext, 2021)

Yeni yapı, diğer tarihi kanatlara camlı köprüler ve bir yeraltı geçidiyle bağlanmış, böylece 1800'de güney kanadının yıkılmasından bu yana kaybolan tüm seviyelerdeki tam dolaşım yeniden sağlanmıştır (King, 2022).

- **İspanya'daki El Real De La Jara Kalesi**

Tarihi 14. yüzyıla kadar uzanan ve Tarihi-Sanatsal Sit Alanı olarak kabul edilen kale, güneyi potansiyel Portekiz istilalarından korumak için inşa edilmiş bir savunma hattı olan 'Banda Gallega'da stratejik bir konuma sahiptir (Aguilar, 2019). Proje, çok kısıtlı bir bütçe, kalenin miras karakterini koruma ihtiyacı, surlarda daha önce yapılan değişikliklere saygı gösterilmesi ve kalenin köy için halka açık bir buluşma yeri olarak kalmasının sağlanması gibi çeşitli zorluklarla karşı karşıya kalmıştır (Adaptation of the Inner Ward of El Real De La Jara Kalesi by Villegasbueno Arquitectura, n.d.).

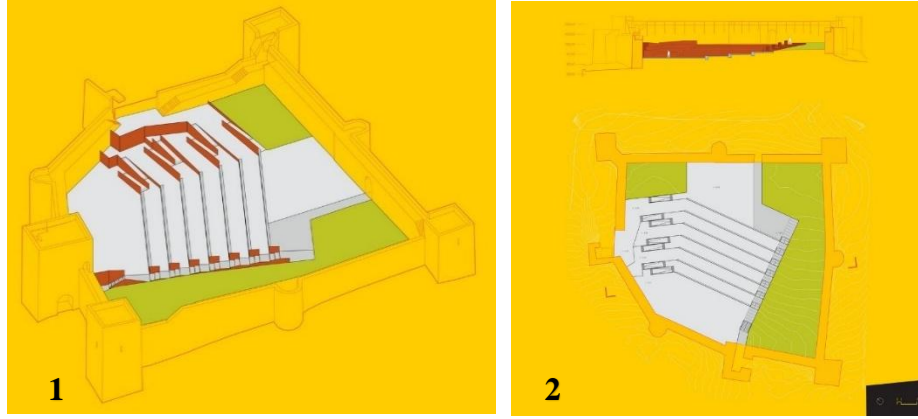
Şekil 3.100. El Real De La Jara Kalesi, (Singhal, 2014)

Müdahaleyi en aza indirmek için projede kale avlusunun dik doğal eğiminden yararlanılmıştır. Etkinlikler için teraslar oluşturmak üzere alçak istinat surları inşa edilirken, rampaları kontrol etmek ve kullanılabilir tüm alanlara erişimi sağlamak için daha yüksek surlar inşa edilmiştir (Aguilar, 2019) (Singhal, 2014).

Şekil 3.101. Kale avlusundaki yeni çağdaş ekleri gösteren bir resim (Aguilar, 2019)

Müdahalenin minimal doğasını göstermek ve bütçe kısıtlamalarını ve avludaki önceden var olan koşulları yansıtmak için işlenmemiş alanlar bırakılmıştır. Müdahale, alanı yeni bir kamusal meydana dönüştürdü; kale surları kentsel doku, kapılar sokaklar ve iç mekanlar da gezinme veya dinlenme alanları olarak işlev gördü. Böylece doğayla çevrili yeni bir kentsel alan yaratılmıştır (Aguilar, 2019) (Adaptation of the Inner Ward of El Real De La Jara Kalesi by Villegasbueno Arquitectura, n.d.).

Şekil 3.102. (1: 3 Boyutlu Çizim), (2: zemin kat ve Kesiti 1-1), (Aguilar, 2019)

- **Il Forte Di Fortezza in Italy**

Kuzey İtalya'da, Avusturya sınırına yakın Fortezza (özgün adıyla Franzensfeste) köyündeki anıtsal kalenin kapısı üzerindeki yazıtta şöyle yazmaktadır: '1833'te I. Francis döneminde başladı ve 1838'de I. Ferdinand tarafından tamamlandı'. Eisack vadisinin girişini kontrol etmek için stratejik bir konuma sahip olan kale, Habsburglar tarafından imparatorluklarını devrimci tehditlerden korumak için inşa edilmiştir (Redazione, 2024) (Slessor, 2020).

Şekil 3.103. Kaleye yapılan eklerin bir kısmı (Demir Köprü), (Markus Scherer, Walter Dietl, René Riller · Forte Di Fortezza, n.d.)

Mühendis Franz von Scholl yönetiminde 6.000 işçi ve asker tarafından sadece beş yılda inşa edilen kompleks, üç ayrı müstahkem bölgeden oluşmaktadır. İşlevsel, sade bir klasik

tarzda inşa edilen kompleksin, imparatorluk gücünün zapt edilemez bir kalesi olması amaçlanmıştır (Jett, 2021) (Forte Di Fortezza, n.d.).

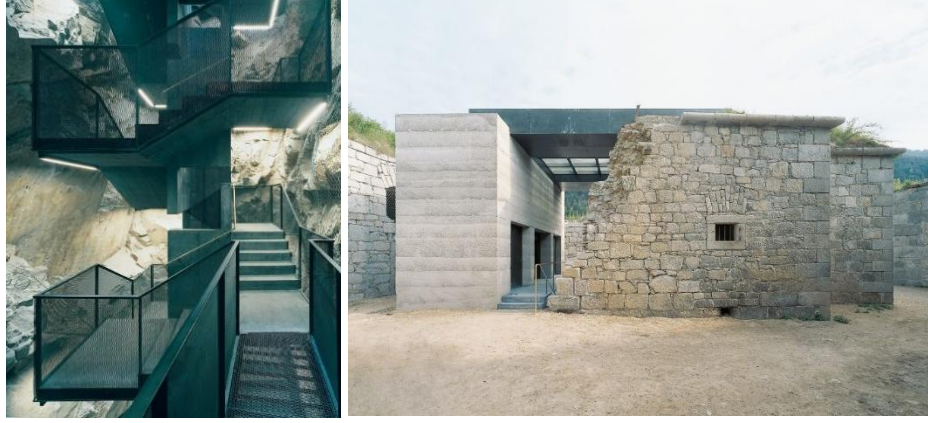
Bu kapsamlı çabalara rağmen, beklenen devrimci tehdit hiçbir zaman gerçekleşmedi ve kale gereksiz hale geldi. Kale 19. yüzyılın sonunda mütevazı bir barut deposu olarak hizmet vermiştir. 1918 yılında İtalyan egemenliğine girmiş ve Fortezza olarak yeniden adlandırılmıştır. 2003 yılına kadar İtalyan ordusu tarafından kullanılmıştır (ValeriaC., 2024) (Forte Di Fortezza, n.d.).

Şekil 3.104. Kalenin iç bahçesi, (Redazione, 2024)

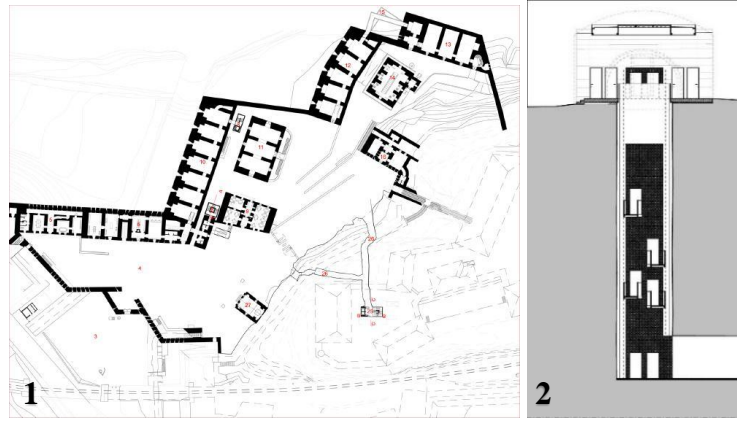
Güney Tirol Eyaleti'ne devredilen yapı, artık tarihi bir anıt ve kültürel bir değişim mekânıdır. Bina 2008 yılında Avrupa Çağdaş Sanat Bienali Manifesta 7'nin mekânlarından biri olmuş ve 2009 yılında bölgesel bir sanat festivali olan Landesausstellung'a ev sahipliği yapmıştır (Jett, 2021).

Yerel mimarlar Markus Scherer ve Walter Dietl, binayı sergiler ve turizm için restore etmek üzere görevlendirilmiştir. Çalışmaları arasında kalın granit surların restore edilmesi, çatıların su geçirmez hale getirilmesi ve pencerelerin onarılması yer alıyordu. Ayrıca daha önce duvarla kapatılmış odaları açmışlar ve sonradan yapılan çekici olmayan çağdaş ekleri kaldırmışlardır (Slessor, 2020) (Forte Di Fortezza, n.d.).

Şekil 3.105. Soldaki resim: Yeni eklenen demir ve camdan oluşan merdiven, sağdaki fotoğraf: Yıkılan odanın şeklini korurken odanın yıkılan kısmına bir uzantı eklenmesi, (Slessor, 2020)

Modern çağdaş ekler arasında, sergi alanlarını birbirine bağlamak ve ziyaretçi devresini tamamlamak için bir göl üzerinde iki katlı bir podyum düzenlemesi de yer alıyor. Kaba siyah patinalı galvanizli çelikten yapılan bu yeni unsurlar, masif taş duvarlarla keskin bir kontrast oluşturarak kalenin kültürel bir dönüm noktasına dönüşmesini yansıtmaktadır (Slessor, 2020) (Markus Scherer, Walter Dietl, René Riller · Forte Di Fortezza, n.d.).

Şekil 3.106. 1: zemin kat, 2: Kesiti 1-1, (Markus Scherer, Walter Dietl, René Riller · Forte Di Fortezza, n.d.)

- **Clifford'un Kulesi in Birleşik Krallık**

Aslen 1068 yılında Fatih William tarafından inşa edilen Clifford Kulesi, 1190 yılında York Yahudilerinin karıştığı trajik bir olay da dâhil olmak üzere önemli bir tarihe sahiptir. Aslen ahşap bir yapı olan taş kule, daha sonra Kraliyet Hazinesi ve Maliye Bakanlığı olarak kullanılmıştır, ta ki 17. yüzyılda çıkan bir yangın kulenin kabuk bağlamasına neden olana kadar (Pejić, 2022).

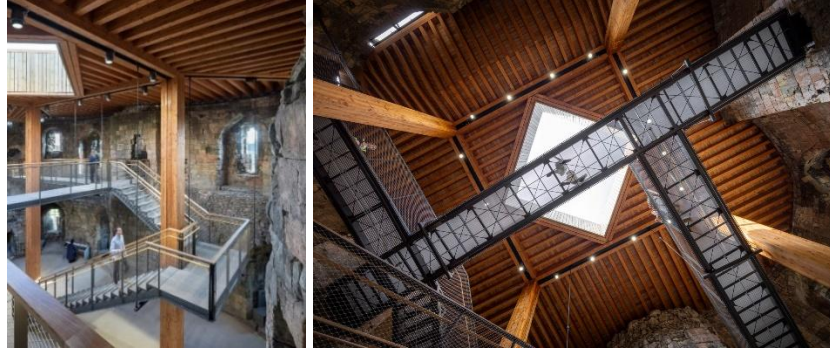
Şekil 3.107. (1068-9) Fatih William York'ta iki motte-and-bailey kalesi inşa eder, bunlardan biri şu anda Clifford'un Kulesi'in bulunduğu yerdedir, (English Heritage, n.d.)

Şekil 104 (1068-9) Fatih William York'ta iki motte-and-bailey kalesi inşa ettirir, bunlardan biri şu anda Clifford'un Kulesi'in bulunduğu yerdedir, (English Heritage, n.d.) Yenileme, tarihi dokuyu korumak için gerekiyordu ve harabeyi kısmen örten dört yüksek ahşap sütun tarafından desteklenen yeni bir ahşap güverte getirdi. Bu güvertede amfiteatro oturma yerleri ve birinci katta daha önce görülmeyen özelliklere erişim sağlayan hafif yürüyüş yolları ve çatı seviyesine restore edilmiş erişim bulunmaktadır. Şapel de temizlenmiş taş işçiliği, kaldırılmış ahşap destek ve onarılmış ve yeniden kaplanmış kil kiremit çatı ile restore edilmiştir (Griffiths & Griffiths, 2022).

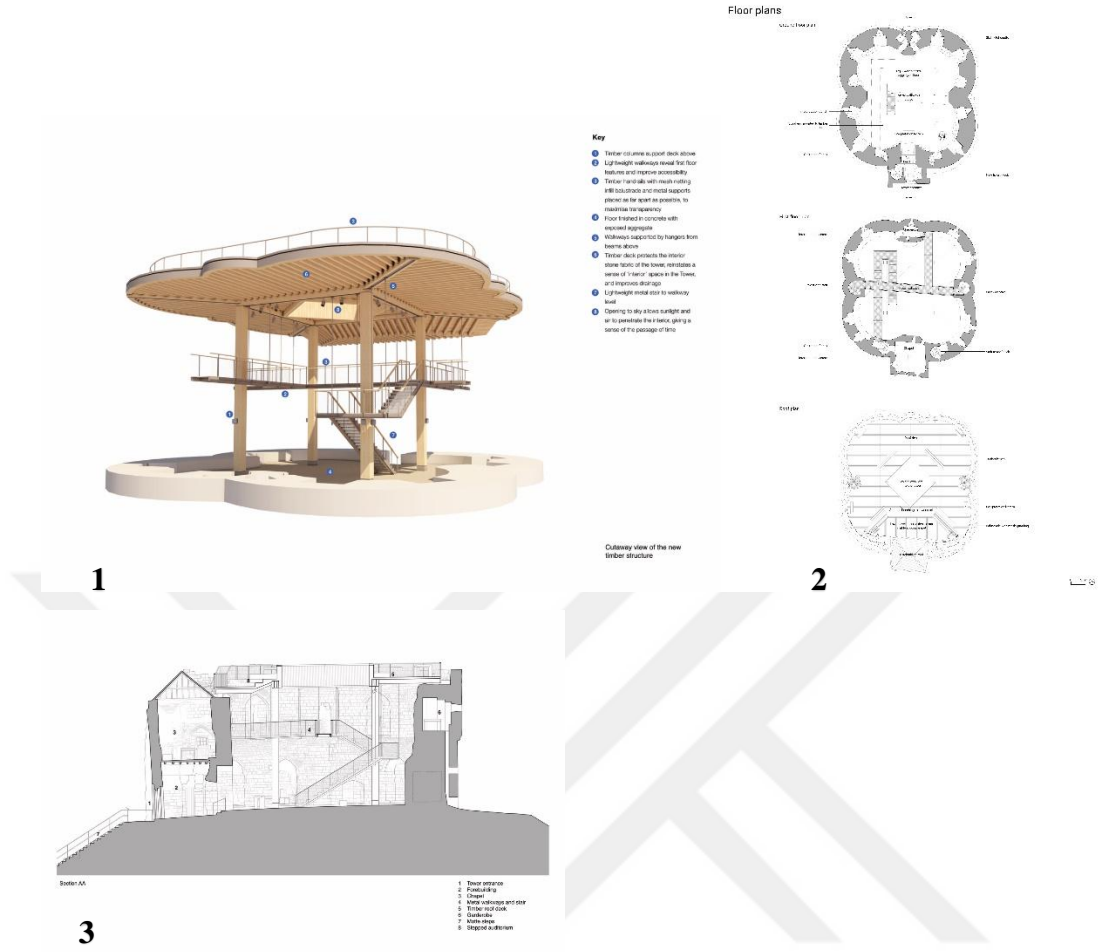
Şekil 3.108. Clifford'un Kulesi, (Griffiths & Griffiths, 2022).

Kuleye erişim, ziyaretçilerin durup oturabileceği üç dinlenme yeri de dahil olmak üzere, motte giden mevcut merdivende yapılan iyileştirmelerle geliştirilmiştir. Buna ek olarak, motte'nin dibindeki yeni bir kamusal alan, İngiliz Mirası markalı bir Piaggio tuk-tuk da dahil olmak üzere bilet satış ve ziyaretçi tesislerine ev sahipliği yapmaktadır.

Şekil 3.109. Kule içindeki çağdaş eklerin bir kısmı (Clifford'un Kulesi / Hugh Broughton Architects, n.d.).

Deneyim ve tesis eksikliğini gidermek için, harabeyi kısmen örtmek ve çatı seviyesinde harika bir görüntüleme ve etkinlik alanı sağlamak için ahşap bir yapı kuruldu. Asma metal yürüme yolları, birinci katta daha önce görülmeyen özelliklere erişim sağlıyor, çatıya erişimi iyileştiriyor ve harabenin kutlanmasına yardımcı oluyor. Müdahalenin yapısı, kule içindeki arkeolojiyi etkilemeden yükü dağıtan bir radye temel üzerine oturmaktadır (Clifford'un Kulesi / Hugh Broughton Architects, n.d.).

Şekil 3.110. (1: Kule içine eklenen bölmenin üç boyutlu çizimi), (2: zemin, 1 ve 2 kat), (3: Kesiti 1-1), (Clifford'un Kulesi / Hugh Broughton Architects, n.d.).

- **Danimarka Ulusal Denizcilik Müzesi Danimarka**

BIG tarafından Kossmann.dejong, Rambøll, Freddy Madsen ve KiBiSi iş birliğiyle tasarlanan Danimarka Denizcilik Müzesi, Kronborg Kalesi yakınlarındaki bir kuru havuzun etrafına inşa edilmiştir. Bu benzersiz tasarımda, kuru havuz açık bir boşluk olarak korunmuş ve müze binası bu boşluğun etrafını bir çörek gibi sararak köprülerle birbirine bağlanmıştır (The Danish Maritime Museum / BIG- Bjarke Ingels Group, Kossmanndejong, Junckers / Archello, n.d.).

Şekil 3.111. Kronborg Kalesi'nin havadan görünüşü, (Glancey, 2020).

Kronborg Kalesi'nin UNESCO Dünya Mirası statüsü nedeniyle müze için yeni alan olarak daha önce ihmal edilmiş olan kuru havuz seçilmiştir. Proje önemli jeoteknik zorluklarla karşılaşmış, bu zorlukların üstesinden eski rihtimin yapısını korumak ve bu surlar arasında müze için alan yaratmak amacıyla etrafına yeni surlar inşa edilerek gelinmiştir (Sánchez, 2022).

Şekil 3.112. Kalenin sınırları içine eklenen kısım, (Sánchez, 2022)

Müze, kuru havuz boyunca uzanan ve farklı bölümler arasında kısa yollar sağlayan iki katlı üç çelik köprü ve ana girişe giden eğimli bir zig-zag köprü içeriyor. Bu tasarım, sergi alanları, oditoryum, sınıflar, ofisler, kafe ve rihtim katı gibi farklı alanları birbirine bağlayan hafif eğimli zeminlerle eski ve yeni unsurlar arasında dinamik bir etkileşim

yaratıyor. Galerilerin kuru havuzun etrafında sürekli bir döngü halinde düzenlenmesi, havuzun serginin merkezi haline gelmesini sağlamıştır (Glancey, 2020).

Şekil 3.113. Siteye yapılan çağdaş eklerin çeşitli yönlerini gösteren fotoğraflar, (Sánchez, 2022).

İki katlı üç köprü kuru havuzun üzerinden geçerek kentsel bir bağlantı ve ziyaretçiler için müzenin çeşitli bölümlerine kestirme bir yol sağlamaktadır. Liman köprüsü rıhtımı kapatır ve bir liman gezinti yolu olarak hizmet verir. Müzenin oditoryumu, bitişikteki kültürel avluyu Kronborg Kalesi'ne bağlar. Eğimli bir zig-zag köprü, ziyaretçileri ana girişe götürür; burada eski ve yeni unsurlar birleşerek ziyaretçiler yerin üstünden ve altından manzaralar sunan müze alanına inerler. Danimarka denizcilik tarihi, yerin 7 metre altındaki rıhtımın etrafında gözler önüne seriliyor. Sergi alanları, oditoryum, sınıflar, ofisler, kafe ve rıhtım katını birbirine bağlayan tüm katlar hafifçe eğilerek dinamik ve heykelsi alanlar yaratıyor (Sánchez, 2022).

Ekim 2013'te açılan müze, Danimarka'nın zengin denizcilik tarihini ve önde gelen bir denizcilik ülkesi olarak mevcut rolünü yansıtmaktadır. Yıl boyunca açık hava aktivitelerine, sergilere ve etkinliklere ev sahipliği yaparak kültürel bir merkez olarak hizmet veren müze, yeniden canlandırılan kamu altyapısının kentsel alanlara nasıl yeni bir soluk getirebileceğini göstermektedir (The Danish Maritime Museum / BIG- Bjarke Ingels Group, Kossmanndejong, Junckers / Archello, n.d.).

THE MUSEUM IS PLACED IN THE OLD DRY DOCK WITHIN THE 500M UNESCO PRESERVATION LINE FROM THE CASTLE

Şekil 3.114. Bir resim müze yerini göstermektedir (kaleye bitişik eski rıhtım) (Big, 2016)

- **İtalya'daki Doria Kalesi**

2012 ve 2015 yılları arasında Dolceacqua Kalesi'nin ana dış surlarında, özellikle de kuzeydeki "Vela" ve küçük Savoy burcunda kapsamlı restorasyon ve sağlamlaştırma çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Proje, bölgedeki en önemli açık alanların restorasyonunu ve ziyaretçilerin anıtı çevreleyen farklı manzaraları keşfetmeleri için bir patika sistemi oluşturulmasını da içeriyordu. Kalenin eşsiz değeri, Claude Monet'ye köprüyü ve kaleyi birkaç kez ziyaret etmesi ve 1884'te resmetmesi için ilham veren bir özellik olan çevresiyle olan yakın ilişkisinde yatmaktadır (Pintos, 2023).

Şekil 3.115. Kalenin dışarıdan görünümü, yeni eklenen merdiveni gösteriyor, (Restoration Castello Doria / LDA+SR Studio / Archello, n.d.)

Köye ve Nervia vadisine hâkim bir konumda yer alan kalenin stratejik konumu, tamamlanmasının farklı aşamaları ve geriye kalan mekânlarla vurgulanmaktadır. 2015'te tamamlanan restorasyon, bozulan duvar işçiliğini güçlendirmeye odaklanırken, eksik bölümleri güçlendirmek ve yeniden inşa etmek için demir işçiliği gibi yeni, tersine çevrilebilir mimari unsurları bir araya getirmiştir (Restoration Castello Doria / LDA+SR Studio / Archello, n.d.).

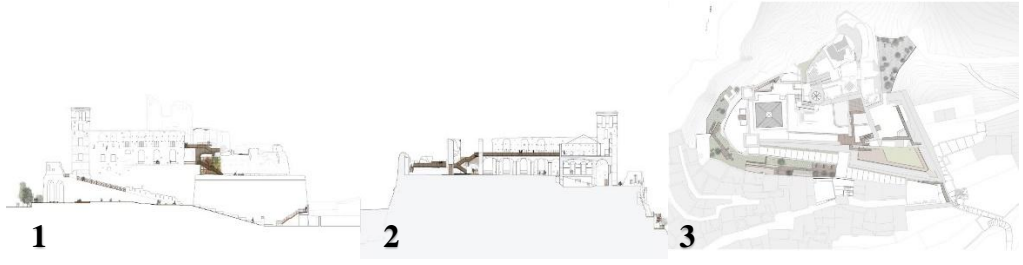

Şekil 3.116. Kaleye yapılan son çağdaş ekin yönleri, (LDArchitects, Andrea Bosio · Restoration of Doria Kalesi in Dolceacqua, n.d.)

Kalenin yarma taş, çakıl taşı, tuğla ve kireç harcı karışımından oluşan duvar örgüsü, nem ve verimsiz yağmur suyu toplama sistemleri nedeniyle önemli ölçüde aşınma, erozyon ve biyolojik hasara uğramıştı. Toprak kaymaları, çatlaklar ve çökmeler gibi kapsamlı yapısal sorunlar, özellikle üst surda statik konsolidasyon gerektiriyordu. Ana avluyu Savoy burcuna bağlayan duvarı stabilize etmek için ankrajlı tüplerden oluşan bir ağ kullanılmıştır (LDArchitects, Andrea Bosio · Restoration of Doria Kalesi in Dolceacqua, n.d.).

Ana restorasyon çalışmaları şunları içeriyordu:

1. Porta Lu'ya doğru rivellino.
2. Yeni belvedere bahçesinin yakınındaki çökmüş bölüm.
3. Kuzeydeki "Vela".
4. Yeni bahçe ve avluya uzanan Savoy burcu.

Şekil 3.117. (1: Cephe), (2: Kesiti 1-1), (3: vaziyet planı), (Schlossmuseum Linz-Columbosnext, 2021) (Pintos, 2023)

- **İspanya Castell De La Tossa**

Şekil 3.118. Castell De La Tossa, (HIC Arquitectura, 2022)

Igualada'nın güneybatısında 620 metre yükseklikteki bir tepede yer alan Tossa de Montbui kalesi, Orta Çağ'dan bu yana stratejik bir askeri savunma noktası olmuştur. İlk olarak 960 yılına ait bir belgede adı geçen kale, 12. yüzyıldan 14. yüzyıla kadar Cardona Vikontlarına bağlıydı (Designboom, 2020). Kale, 1956 yılında Santa Margarida de Montbui Rektörü tarafından satın alınana kadar 19. yüzyılda birkaç kez el değiştirmiştir. Uzun yıllar boyunca ıssız kalmış ve 1967 yılında Tossa Dostları ve Dağ Kurulu restorasyon çalışmalarına başlayana kadar bakımsız kalmıştır (Designboom, 2020) (Silva, 2021).

Şekil 3.119. Kalenin öncesi ve sonrası fotoğrafları, (HIC Arquitectura, 2022)

Kale, 9,50 metre genişliğinde ve 14,50 metre uzunluğunda, köşeleri yuvarlatılmış, duvarları yaklaşık iki metre kalınlığında, yerel kireçtaşı ve kireç harcından yapılmış dikdörtgen bir yapıdır (HIC Arquitectura, 2022). Doğu tarafında yaklaşık 10 metre yüksekliğinde iki kat bulunurken, batı tarafı engebeli arazi nedeniyle üç metre daha yüksektir. İç mekân iki kata ve bir bodrum katına bölünmüş olup, şu anda doğu cephesinden modern bir merdivenle ulaşılmakta ve bu merdiven şu anda ortaya çıkarılmamış olan birinci kata çıkmaktadır. Tarihi çalışmalar, birinci katta bir çatı döşemesinin varlığına işaret etmekte ve katlar arasındaki merdivenin özgün olarak şu anda hasar görmüş olan batı duvarının içinde yer aldığını göstermektedir (Silva, 2021).

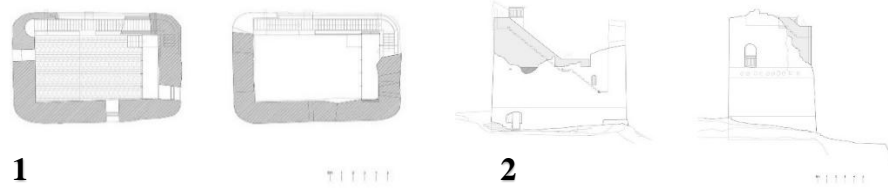

Şekil 3.120. (1: Yeni çağdaş ekleri gösteren kalenin havadan görünümü), (2: Kalenin içinden yeni çağdaş ekleri gösteren bir resim), (Silva, 2021)

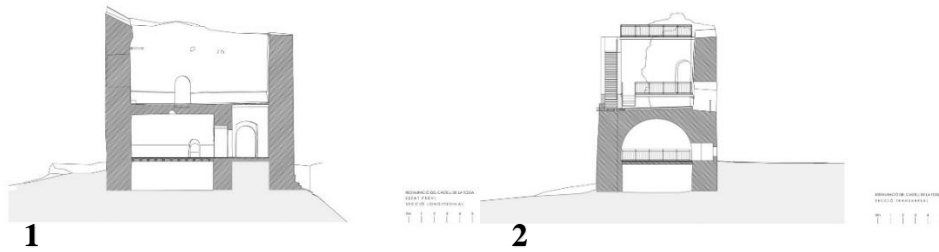

Şekil 3.121. Kalenin öncesi ve sonrası fotoğrafları, (HIC Arquitectura, 2022)

Restorasyon planı, mevcut surları sağlamlaştırmaya ve belirli tarihi unsurları yeniden inşa etmeye, kulenin en yüksek kısmına erişime izin vermeye ve bölge ile yakındaki kaleler üzerinde bir bakış açısını restore etmeye odaklanmaktadır. Batı duvarındaki merdiven, kalıntıların bitmemiş görünümüne saygı göstermekte ve özgün merdiven fikrini duvar kalınlığı içinde birleştirmektedir. Ana katın özgün seviyesindeki küçük bir döşeme bölümü, kalenin tarihi önemini vurgulayan ve muhtemelen özgün giriş olan kuzey sektöründen manzaralar sunan bir balkon bakış açısı olarak hizmet vermektedir (HIC Arquitectura, 2022) (Silva, 2021).

Şekil 3.122. (1: Zemin kat ve Birinci kat), (2: Güney ve Batı Cepheleri), (Silva, 2021)

Şekil 3.123. (1: Kesiti 1-1), (2: Kesiti 2-2), (Designboom, 2020)

- İspanya'deki Castillo De Cala

Huelva'nın dağlık bölgesinde bir orta çağ kalesi olan Castillo de Cala, başlangıçta bakımsız bir durumdaydı ve yapısı ve işlevselliği hakkında birçok soruyu gündeme getirdi. Restorasyon projesi, anıtı peyzaj içinde değerli bir kültürel varlık olarak ele alarak hacimsel ve mekânsal iyileştirme ve hasar onarımı yoluyla geliştirmeyi amaçlamıştır. Müdahale, miras restorasyonuna özenli ve çok disiplinli yaklaşımları vurgulayan Krakow Tüzüğü'nün (2000) ilkelerini takip etmiştir (Castro, 2019).

Şekil 3.124. (1: Castillo De Cala), (2: Kale duvarına eklenen koridoru gösteren bir resim), (Castro, 2019).

Restorasyon süreci, kaleyi kültürel amaçlarla rehabilite etmeye ve sosyal iyileşmesini sağlamaya odaklanarak, farklı disiplinlerden uzmanlar arasında kapsamlı bir iş birliğini içeriyordu. Bu yaklaşım, inşaat çalışmalarına rehberlik edecek detaylı çalışmaları, araştırmaları ve tartışmaları içeriyordu (Comestible, n.d.) (Castro, 2019).

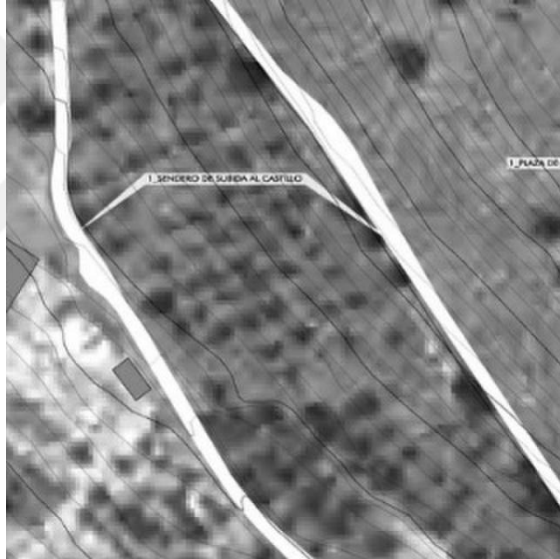

Şekil 3.125. Kale duvarına eklenen koridoru, (Castro, 2019)

Temel restorasyon çalışmaları şunları içeriyordu:

- Özgün yapıyı korumak için surlardaki yabancı maddelerin temizlenmesi.
- Stabilitayı sağlamak için bozulan surların güçlendirilmesi.
- Belgelenmiş kanıtlara dayanarak özgün kullanım seviyelerinin ortaya çıkarılması.
- Son arkeolojik müdahalelerle belirlenen özgün seviyeyi tanımlamak için bina içinde açık bir alanın kazılması.

Restorasyon, kalenin tarihi bütünlüğünü korurken, kültürel faaliyetler için erişilebilir ve işlevsel hale getirilmesini de vurgulamıştır. Proje, yapısal onarımlar ile anıtın kültürel ve tarihi önemini koruması arasında bir denge kurarak Castillo de Cala'nın bölge mirasının değerli bir parçası olarak kalmasını sağlamıştır (Comestible, n.d.).

Şekil 3.126. Vaziyet planı, (Comestible, n.d.)

- **İspanya'daki Baena Kalesi**

Baena, Córdoba'da 12. yüzyıldan kalma kalenin restorasyonu büyük bir mimari proje haline geldi. Mimar José Manuel López Osorio, mirasın korunmasını kentsel canlandırma ile bütünleştirmeyi amaçlayan sürece liderlik etmiştir. Proje, öncelikle mevcut yapıların kurtarılmasına ve ardından kullanılabilirlik için yeni unsurların dahil edilmesine odaklanmıştır (Viva, 2021).

Şekil 3.127. Baena Kalenin içindeki yeni çağdaş eklerin bir kısmı, (Viva, 2021)

López Osorio, kuleleri birbirine bağlayan iroko ahşap yürüyüş yollarından oluşan 'deneysel' bir sistem oluşturmak için Grupo GUBIA ile birlikte çalıştı. İlk aşama, kale surlarını temizlemek ve sağlamlaştırmak, dokuları ve malzemeleri korumaktı. Mevcut dokuyla harmanlanan ve özgün kalıntılara yeni kullanımlar ve ziyaretler sağlayan yeni bir kumtaşı blok katmanı eklenmiştir (Restoration of the Kalesi of Baena, Córdoba, Spain by Estudio López Osorio, 2020).

Şekil 3.128. Baena Kalenin içindeki yeni çağdaş eklerin bir kısmı (koridorlar, merdivenler ve eklenen duvar), (Valenzuela, 2019)

Projenin anahtarı olan ahşap yürüme yolu sistemi, taş ve beton duvarlarla kontrast oluştururken, iç ve dış mekanlar arasında işlevsel bir süreklilik sağlamaktadır. İroko

ahşabı ve paslanmaz çelik bileşenlerden oluşan her bir yürüme yolu, kolay değiştirme ve montaj için tasarlanmıştır. Yürüyüş yolları ayrıca yağmur suyu drenajını kolaylaştırmakta ve ahşabı korumaktadır (Viva, 2021).

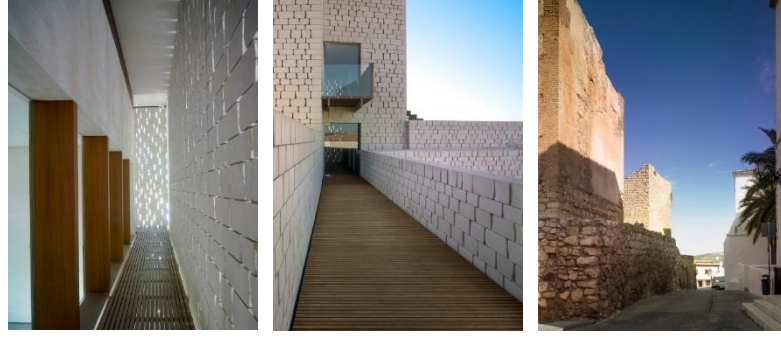
Şekil 3.127. Yukarıda, Baena Arap Kalesi'nin restorasyon çalışmaları öncesi ve sonrası iki fotoğrafı. (Fundación Pública Andaluza El legado andalusí, 2021)

Restore edilen her kulede, masif iroko zemin kaplaması ve ahşap bir balkon, çevredeki manzaranın manzarasını sunmaktadır. Yatay çitalardan oluşan adarve yürüme yolu, atölyede hassas bir şekilde yapılmış trapez şeklinde iki taş duvar arasına oturmaktadır (Valenzuela, 2019).

Şekil 3.129. Yukarıda, Baena Arap Kalesi'nin restorasyon çalışmalarından önceki ve sonraki iki fotoğrafı, (Fundación Pública Andaluza El legado andalusí, 2021)

Batı kulesi, ahşapla kaplı paslanmaz çelik "T" şekilleriyle benzersiz bir çözüme sahiptir. Her müdahale, sökülüp değiştirilebilen yüksek kaliteli, dayanıklı malzemeler kullanarak duvarla çevrili muhafazayı doğru bir şekilde yorumlamayı ve alanla bir ilişki kurmayı amaçlamıştır (Valenzuela, 2019).

Şekil 3.130. Baena Kalenin içindeki yeni çağdaş eklerin bir kısmı (koridorlar, merdivenler ve eklenen duvar), (Viva, 2021)

Projenin amacı, tarihi kalıntıların sadece gözlemlenmesinin ötesinde anıt için yeni kullanımlar sağlamak hem yapıyı hem de çevresiyle etkileşimini geliştirmektir (Restoration of the Kalesi of Baena, Córdoba, Spain by Estudio López Osorio, 2020).

Şekil 3.131. Vaziyet planı, (Restoration of the Kalesi of Baena, Córdoba, Spain by Estudio López Osorio, 2020).

- **İspanya'daki La Coracera Kalesi**

Comunidad de Madrid tarafından Tarihi-Sanatsal Sit Alanı ilan edilen San Mart'in de Valdeiglesias'taki La Coracera kalesi, 1400'lü yılların ortalarında Kastilya Konsolosu Don Alvaro de Luna tarafından inşa edilmiştir. Bugün kale kısmen özel, kısmen de kamu mülkiyetindedir. Sergiler, konferanslar, oda konserleri ve Madrid Şarap Müzesi (Villa,

2019) potansiyeliyle ilgili faaliyetler için çok amaçlı bir alana dönüştürülmesi için planlar hazırlanmıştır (MODERNi, 2016).

Şekil 3.132. La Coracera Kalesi, (Carlos De Riaño Lozano, Imagensubliminal (Miguel De Guzmán + Rocío Romero) · La Coracera Kalesi, n.d.)

Arazinin, çevredeki alanların ve kaleden manzaraların korunması amacıyla gelecekteki restorasyon için standartlar oluşturmak üzere temel bir proje geliştirilmiştir. Amaç, kaleyi yerel ve bölgesel sınırların ötesine geçen birinci sınıf bir turistik ve kültürel cazibe merkezine dönüştürmektir (MODERNi, 2016). Kamu tarafından finanse edilen bu proje birkaç aşama gerektirmiştir. Neredeyse kare bir kat planı ve doğu duvarındaki üç kulesi ile kale, kalenin en belirgin özelliğidir. Duvarların kalınlığı üç metreden fazladır ve yerden üst terasa kadar olan yükseklik yaklaşık yirmi metredir. Altmış yıl önce yapılan yenilemelerle zemin kat, güney cephesindeki bir girişten ulaşılan bir şarap mahzenine dönüştürülmüştür (Miguel De Guzmán + Rocío Romero- La Coracera Kalesi, t.y.).

Şekil 3.133. Kaleye giriş olarak eklenen merdiven, (Carlos De Riaño Lozano, Imagensubliminal (Miguel De Guzmán + Rocío Romero) · La Coracera Kalesi, n.d.)

Savunma amaçlı olarak girişler yüksek konumlara yerleştirilmiştir. İlki batı duvarında, çıkarılabilir bir merdivenle erişilebilirken, ikincisi kuzey-doğu kulesindeydi ve "albarrana" kulesine bir asma köprü ile bağlıydı. İki soylu kata güney tarafındaki bir merdivenle ulaşılmaktadır. Bu kat muhtemelen birkaç odaya bölünmüş ana salonu içeriyordu (MODERNi, 2016). Merdivenlerden yukarı doğru devam edildiğinde üst odaya ulaşılır. Orta çağ ve daha yeni açıklıkları birleştiren bu tonozlu ikinci kat ciddi su hasarına uğramıştır. Merkezi taretteki bir merdiven çatıya çıkmaktadır (Villa, 2019).

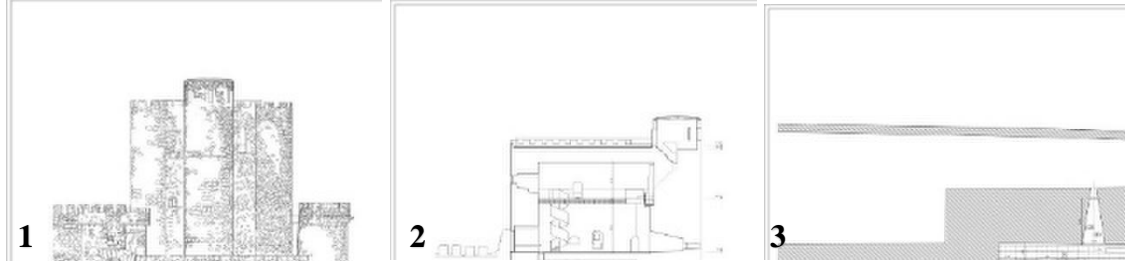
Eski şarap mahzeni, dışarıdan bağımsız erişimi olan bir tadım odasına dönüştürülmüştür. Eski şarap raflarını andıran metal bir yapı mobilya olarak kullanılmış ve tonozlu odanın tam olarak görülebilmesi için duvarlardan geriye doğru yerleştirilmiştir. Tavan şimdi Plaza de Armas'tan erişimi olan küçük bir oditoryuma ev sahipliği yapıyor. Taş yapı, kalitesi ve özgünlüğünün gerektirdiği yerlerde, dış duvarlara uyacak şekilde temizlenmiş ve yeniden sivriltilmiş olarak görünür olmaya devam etmektedir. Benzer şekilde, tuğla kemerler ve tonozlar hiçbir zaman sıvanmamış ve yüzeysel bozulma nedeniyle restore edilememiştir (Carlos De Riaño Lozano, Imagensubliminal (Miguel De Guzmán + Rocío Romero) · La Coracera Kalesi, n.d.).

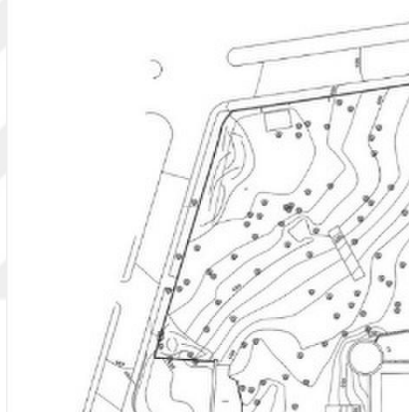
Şekil 3.134. La Coracera Kalenin içindeki yeni çağdaş eklerin bir kısmı, (Villa, 2019).

Dış açıklıklar paslanmaz çelik profillerle kapatılmış ve orta çağ açıklıklarının tam olarak görülebilmesi için kumlanmıştır. İki ana oda, masif kavisli ahşap trabzanlı spiral bir merdivenle birbirine bağlanmaktadır. Bu alana erişim, iki paralel COR-TEN çelik

panel ile kaplanmış metal basamaklı yeni bir dış merdiven ile sağlanmaktadır (Villa, 2019).

Şekil 3.135. (1: Güney ve Batı Cepheleri), (2: Kesiti 1-1 ve 2-2), (3: Zemin kat), (Villa, 2019)

Şekil 3.136. Vaziyet planı, (Carlos De Riaño Lozano, Imagensubliminal (Miguel De Guzmán + Rocío Romero) · La Coracera Kalesi, n.d.)

Bu bölümde, Avrupa geneline yayılmış 13 farklı kale örneğini inceledik ve değerlendirdik. Bu çalışmanın amacı, daha sonra diğer örneklerin daha titiz ve detaylı bir eleştirisini yapabilmemizi sağlayacak yeterli ve kapsamlı bir veri tabanı oluşturmaktır. Bu örnekler, bu araştırma için önemli bir veri tabanını temsil etmektedir, çünkü bu kalelerdeki müdahaleler ve bunların oranları önemli ölçüde farklılık göstermektedir.

3.2.2. Türkiye Örnek Çalışmaları

Türk Örnek çalışmaları seçilirken, araştırma sürecinde belirlenen en bilgilendirici örnekleri seçmek için kriterler belirlendi. Ana kriterler şunlardır: modern çağdaş eklerin yeri, kale ve restorasyonu hakkında yeterli tarihi bilgi, restorasyon öncesi ve sonrası iç ve dış fotoğraflar, binaya eklenen modern çağdaş eklerin konumu, müdahalelerin ve yerlerinin net mimari çizimleri ve restorasyon ve müdahalelerin aşamalarıyla ilgili mimari detaylar. Ayrıca, restorasyonda kullanılan malzemeleri açıklayan yeterli ve çeşitli kaynaklar, binanın mimari tarihi, kültürel tarihi, çağdaş eklerin yeri ve yüzdesi, kale türü ve çağdaş ek türleri (örneğin, çatı çağdaş eksi, duvar çağdaş eksi, ayrı bina çağdaş eksi, kat değişiklikleri, giriş çağdaş eksi, yeni iç tasarım, yeni merdivenler ve koridorlar vb.) hakkında bilgi bulunmalıdır.

Türkiye'nin farklı bölgelerinden birçok Örnek çalışması derlenip kapsamlı bir araştırma yapıldıktan sonra, her Örnek çalışmasının en az %85 oranında gereken standartları karşıladığından emin olmak için bir tablo oluşturuldu. Örneğin, binadaki tüm çağdaş ekler dışarıdaysa, iç mekân fotoğraflarını göz ardı edebiliriz veya mimari detaylar yoksa, bunları daha kritik olan mimari çizimlerle değiştirebiliriz. Ancak, çoğu binanın (kalelerin) bölgesel belediyelere veya ulusal miras kuruluşlarına ait olduğu ve bu projelerin genellikle gizli olduğu ortaya çıktı. Restorasyon dönemine ait mimari çizimlere, bu kuruluşlara özel bir talepte bulunmadan erişilemiyor.

Şekil 3.137. Türkiye haritası, Örnek çalışmaları için farklı konumları göstermektedir, (Anwaar A.M. AL GHARIBI tarafından hazırlanmıştır).

Seçilen Türk Örnek çalışmaları şunlardır: Anadolu Hisarı, Zindan Kapı Müzesi ve Rumeli Hisarı (Şekil 3.137). Çalışma bu Örneklerle sınırlı değildir; diğer binalar, Çağdaş Ekler No. 1 ve Çağdaş Ekler No. 2 kullanılarak tamamlayıcı çalışmalar olarak incelenecektir. Ayrıca, birincil verileri toplamak ve ikincil kaynaklardan elde edilen bilgileri doğrulamak amacıyla bu alanlara yapılacak ziyaretler, çalışma metodolojisine dahil edilecektir.

3.2.2.1. Anadolu Hisarı

Şekil 3.138. Anadolu Hisarı, (Cansız, 20240)

Anadolu Hisarı, İstanbul'un Asya yakasında bulunan bir orta çağ kalesi, büyük tarihi ve mimari öneme sahiptir (Şekil 3.138). Kale, Osmanlı Sultanı Bayezid I tarafından 1393 yılında yaptırılmış olup, önemli Boğaz kontrolünü sağlamak ve denizden gelebilecek potansiyel tehditleri engellemek amacıyla inşa edilmiştir.

Şekil 3.139. Anadolu Hisarı hava fotoğrafı, (Google Earth)

Anadolu Hisarı, Osmanlı İmparatorluğu'nun stratejik ve mimari ustalığının sembolik bir tanıklığıdır.

İstanbul'da Boğaz'ın Asya yakasında yer alan Anadolu Hisarı, deniz trafiğini kontrol etmek ve Osmanlıların Konstantinopolis'i nihai olarak ele geçirmesine yardımcı olmak amacıyla stratejik olarak konumlandırılmıştır. Bu kale, kardeş kalesi Rumeli Hisarı ile birlikte, Osmanlı genişlemesi ve mimari becerinin tarihi anlatısının önemli bir parçasını oluşturur.

• **Yapının Tarihi:**

Osmanlı döneminin ilk askeri mimari eserlerinden biri olan Anadolu Hisarı, İstanbul Boğazı'nda, Göksu Deresi'nin İstanbul Boğazı'na döküldüğü noktada yer alan tarihi bir kaledir (Kurugöl & Güleç, 2010). Çevresine de adını veren bu kale, 1395 yılında Osmanlı padişahlarından Yıldırım Bayezid tarafından yaptırılmıştır (Kurugöl & Güleç, 2010). İstanbul Boğazı'nın en dar yerinde, yaklaşık 780 metre genişliğinde, Anadolu yakasında, Göksu Deresi'nin İstanbul Boğazı'na döküldüğü yerde stratejik bir konuma sahiptir (Öztek, 2000).

Tarihte "Güzel Kale" anlamına gelen Güzelce Hisar olarak bilinen Anadolu Hisarı, Osmanlı Sultanı I. Bayezid'in emriyle Bizans şehri Konstantinopolis'i kuşatma hazırlıklarının bir parçası olarak 1393 ve 1394 yılları arasında inşa edilmiştir. İstanbul Boğazı'nın en dar noktasında 7.000 metrekarelik bir alanı kaplayan kale, nehir boyunca geçişi kontrol ediyordu (Stamper, 2021).

Şekil 3.140. Anadolu Hisarı, Umgebung um 1900, (Arachne, n.d.)

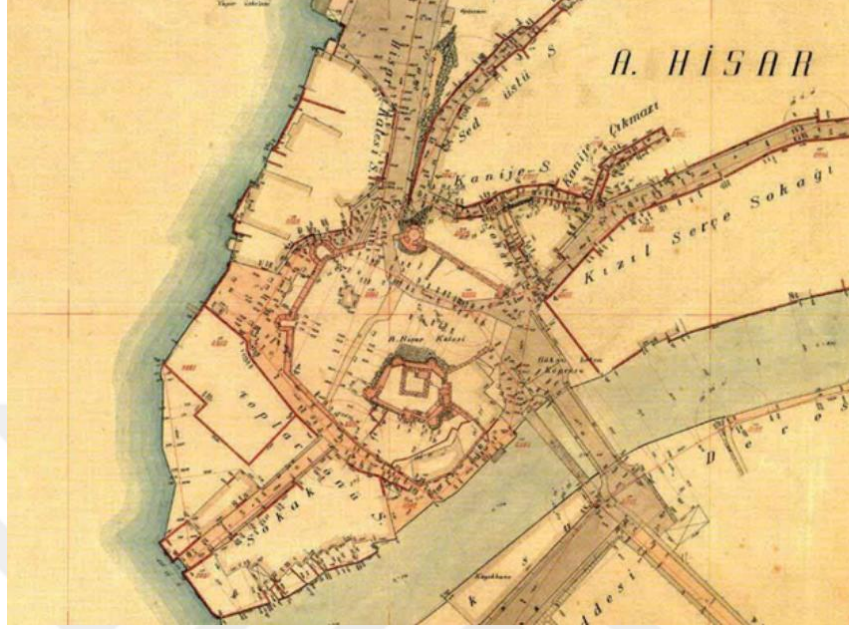

Şekil 3.141. Burg Anadolu Hisar und Göksu mit Yali, ALTFOTO, um 1900 (Arachne, n.d.)

Fatih Sultan Mehmed olarak da bilinen Sultan 2. Mehmed döneminde, Konstantinopolis'i ele geçirme seferini destek için kale daha da güçlendirilmiştir. 17. yüzyıl boyunca Kazak akınlarına karşı savunma rolü oynamış ve daha sonra hapisane olarak hizmet vermiştir. Yüzyıllar geçtikçe askeri önemi azalmış ve 18. yüzyılda Boğaz'ın daha yukarısında yeni surların inşa edilmesiyle rolü değişmiştir (Devrinde & Satur'un, n.d.).

Konstantinopolis'in Osmanlılar tarafından fethinden sonra Anadolu Hisarı gümrük binası ve askeri hapisane haline gelmiş, ancak sonraki yüzyıllarda bakımsız kalmıştır. Osmanlıların yıkılmasından ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasından sonra, 1990'larda devlet tarafından restore edilmiştir (Stamper, 2021). Kalenin konumu, Osmanlıların deniz

trafiğini düzenlemesine ve Konstantinopolis'i potansiyel deniz tehditlerinden korumasına olanak sağlamıştır.

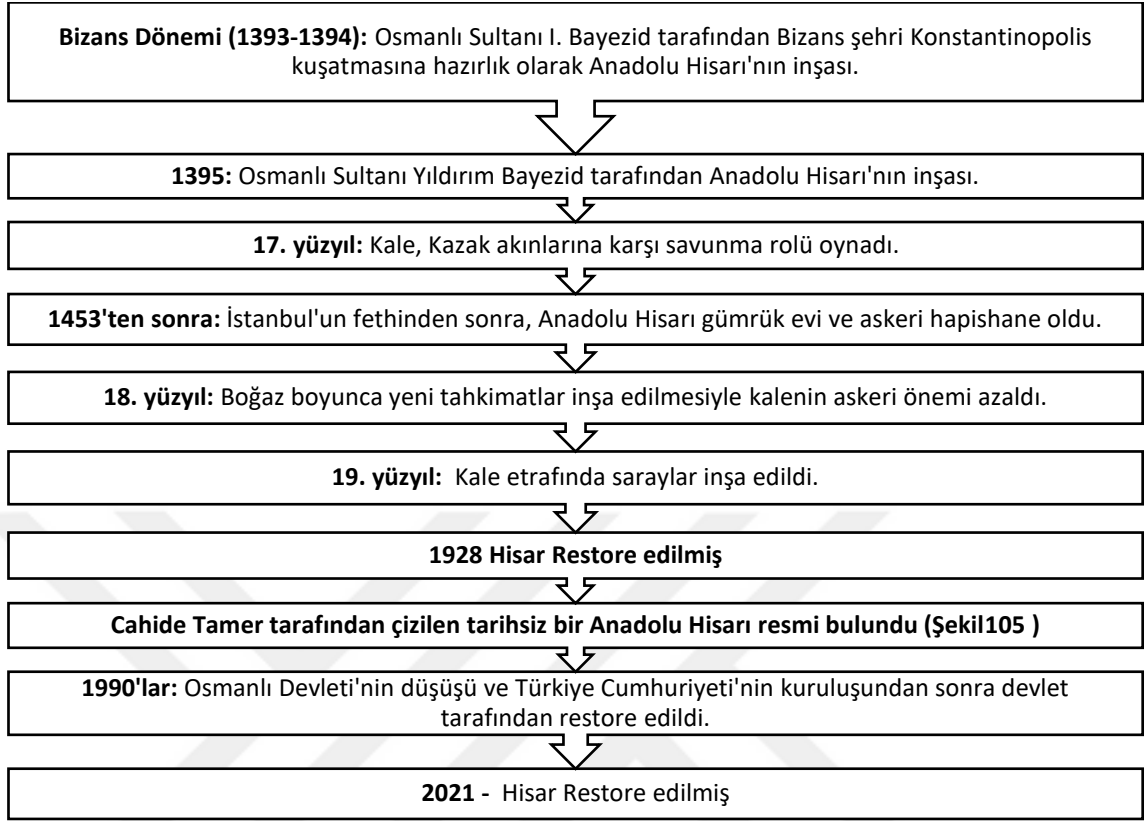

Şekil 3.142. İstanbul Anadolu Ciheti Haritaları, 1934 (Önder, 2023)

Anadolu Hisarı, İstanbul Boğazı'nın en dar noktasında stratejik bir konuma sahipti ve hem bir kale hem de geçişi kontrol etmek ve gemilerden vergi toplamak için bir gümrük kontrol noktası olarak hizmet veriyordu (Devrinde & Satur'un, n.d.). Zaman içinde kale güçlendirilmiş ve genişletilmiştir. 17. yüzyılda Kazak saldırılarına karşı savunma sisteminin bir parçası haline gelmiştir (Karadağ, 2003).

19'uncu yüzyılın ilk yarısında kalenin etrafında saraylar inşa edilmeye başlandı (Karadağ, 2003). Kale 1928 yılında restore edilmiş ve günümüzde restoran ve kafelere ev sahipliği yapmaktadır (Karadağ, 2003). İstanbul'un fethinden sonra Anadolu Hisarı askeri önemini yitirmiş ve zamanla çevresi bir yerleşim bölgesine dönüşmüştür. Günümüzde kalenin ortasından bir yol geçmektedir (Şekil 142) ve bazı kısımları harabe halindedir (Anadolu Hisarı- Vikipedi, 2005).

Çizelge 3.13 Anadolu Hisarı Tarihi ve Restorasyonlar (Yazar tarafından hazırlanmıştır.)

Çizelge 3.14 Anadolu Hisarı zaman çizelgesi (Google Earth hava fotoğrafları) Kaledeki değişiklikler

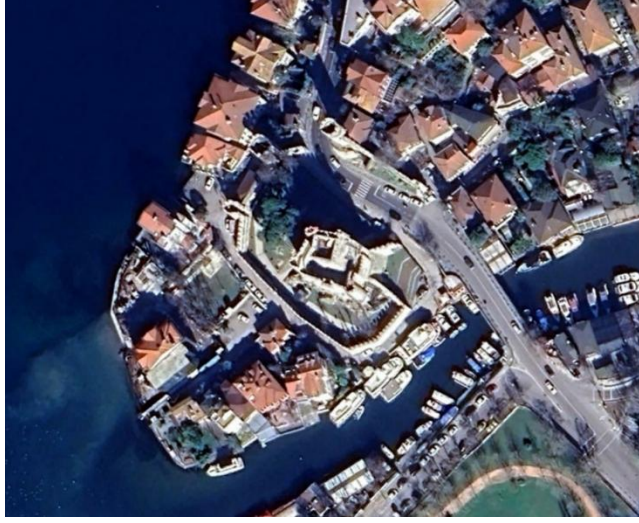
2002	2007
	
2012	2018

Çizelge 3.14 Anadolu Hisarı zaman çizelgesi (*Google Earth hava fotoğrafları*)
Kaledeki değişiklikler (devam)

• **Mimari Analiz:**

Osmanlı döneminin ilk askeri mimari eserlerinden biri olan Anadolu Hisarı, İstanbul Boğazı'nda, Göksu Deresi'nin birleştiği yerde tarihi bir kale olarak durmaktadır (Kurugöl ve Güleç, 2010). Sultan Yıldırım Bayezid tarafından 1395 yılında inşa ettirilen bu kale, stratejik olarak Boğaz'ın Anadolu yakasındaki yaklaşık 780 metre genişliğindeki en dar kısmını (Şekil 3.143- 3.144) işgal etmektedir (Öztek, 2000).

Şekil 3.143. Anadolu Hisarı hava fotoğrafı, (Google Earth)

Şekil 3.144. Burg Anadolu Hisar und Häuser am Ufer, 1945 (Arachne, n.d.)

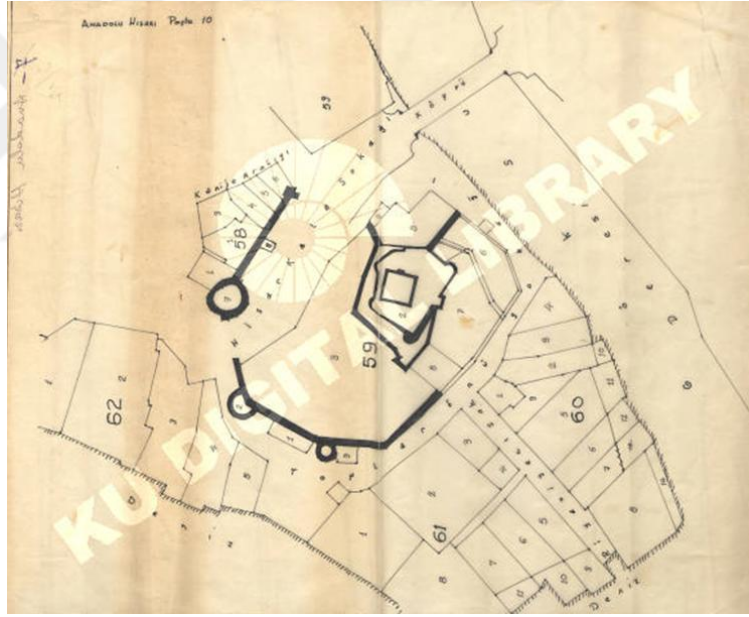
Tarihsel olarak "*Güzel Kale*" anlamına gelen Güzelce Hisar olarak bilinen Anadolu Hisarı, 1393 ve 1394 yılları arasında Sultan I. Bayezid tarafından Konstantinopolis kuşatmasına hazırlık olarak inşa edilmiştir. Boğaz'ın en dar noktasında 7.000 metrekarelik bir alanı kaplayan kale, nehir boyunca geçişi kontrol ediyordu (Stamper, 2021).

Fatih Sultan Mehmed olarak da bilinen Sultan 2. Mehmed döneminde, Konstantinopolis'i ele geçirme seferini destekk için kale daha da surlar ile güçlendirilmiştir. Kale, 17.

yüzyılda Kazak akınlarına karşı bir savunma görevi görmüş ve daha sonra sürgün edilen suçlular için bir hapishane işlevi görmüştür (Devrinde & Satur'un, n.d.).

Şekil 3.145. Anadolu Hisarı'na ait çizimleri içeren dosya\ Dosya, Anadolu Hisarı'na ilişkin plan ve kesit çizimlerini içerir, n.d. (CTA_S011_D01_Dra_02, n.d.)

Şekil 3.146. Anadolu Hisarı'na ait çizimleri içeren dosya, n.d. CAHİDE TAMER (CTA_S011_D01_Dra_02, n.d.)

Anadolu Hisarı'nın tasarımı, askeri strateji ve arazi kullanımına dair sofistike bir anlayışı yansıtmaktadır. Bir dizi yükselti üzerine inşa edilen kale, savunmacılara Boğaz'ın panoramik manzarasını sunarak deniz savunmasını izlemek ve başlatmak için çok önemliydi. Ana kule ve çevresindeki surlar, topçu ve deniz saldırılarına karşı önemli bir

koruma sağlarken Boğaz'ın kapsama alanını en üst düzeye çıkaracak şekilde tasarlanmıştır (Grabar & Goodwin, 1972).

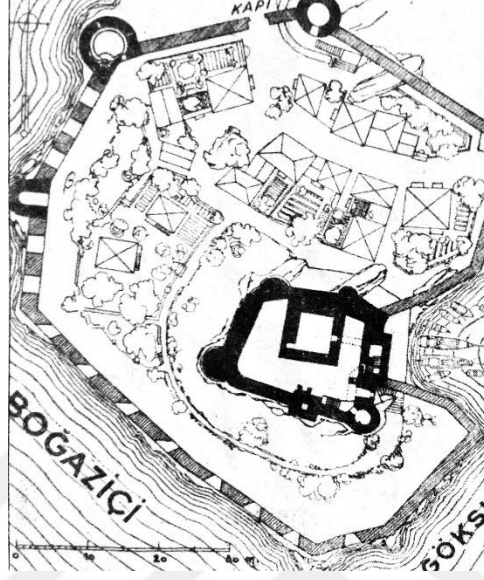
Başlıca inşaat malzemeleri, dayanıklılıkları ve yerel bollukları nedeniyle seçilen kireçtaşı ve granitti. Kalenin bazıları birkaç metre kalınlığa kadar uzanan surları, düzgün desenlerde döşenmiş ince kesilmiş taşları içeren bir teknik olan kesme taş duvarcılık kullanılarak inşa edilmiştir. Bu yöntem sadece yapısal sağlamlık sağlamakla kalmamış, aynı zamanda dönemin stratejik zorunlulukları göz önüne alındığında çok önemli olan daha hızlı inşaatı da kolaylaştırmıştır (Kafescioğlu, 2010).

Anadolu Hisarı, dönemin askeri mimarisine özgü birçok savunma yeniliğine sahiptir. Bunlar arasında machicolationlar (saldırganların üzerine nesnelere düşürmek için taş çıkıntılar) , okçular için ok yarıkları ve birincil savunma noktaları olarak hizmet veren kalınlaştırılmış kapı evleri bulunmaktadır. Kalenin yerleşim planı birden fazla geri çekilme pozisyonu içermekte olup, bir bölüm aşılsa bile savunmacıların geri çekilip iç surların güvenliği içinde yeniden toplanabilmelerini sağlamaktadır (Cezar, 1983) (Grabar & Goodwin, 1972).

Anadolu Hisarı'nın mimarisinin en dikkat çekici yönlerinden biri doğal peyzajla bütünleşmesidir (Cezar, 1983). Kale, yüksek bir savunma pozisyonu sağlayan bir tepe üzerine inşa edilmiştir. Tasarımda doğal eğimlerden yararlanılmış, bu da kapsamlı tadilat ihtiyacını azaltmış ve kalenin savunma kabiliyetini artırmıştır (Grabar & Goodwin, 1972).

Yüzyıllar boyunca Anadolu Hisarı, özellikle Boğaz'ın karşısında Rumeli Hisarı'nı inşa ederken burayı güçlendiren Sultan Mehmed döneminde çeşitli değişiklikler geçirmiştir (Cezar, 1983). 17. yüzyıla gelindiğinde, Kazak akınlarına karşı bir savunma görevi görmüş ve daha sonra bir hapisane olarak işlev görmüştür. Konstantinopolis'in fethinden sonra kale gümrük binası ve askeri hapisane olarak kullanılmış ancak bakımsız kalmıştır. Osmanlıların yıkılması ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasının ardından, 1990'larda devlet tarafından restore edilmiştir (Stamper, 2021).

Kale çevresinde 19. yüzyılın ilk yarısında saraylar inşa edilmeye başlanmıştır. Kale 1928 yılında restore edilmiş ve günümüzde restoran ve kafelere ev sahipliği yapmaktadır (Karadağ, 2003).

Şekil 3.147. Anadolu Hisarı Tamir Edilmiş Şekli “Anadolu hisarının planı” (Gezmekyetmez, 2021)

Osmanlı askeri mimarisinin önemli bir örneği olan Anadolu Hisarı İstanbul'un fethinden önce Boğaziçi'ndeki ilk ve en eski Türk varlığı olarak özel bir değere sahiptir. Muhteşem görünümü yakınındaki Rumeli Hisarı ile birlikte Boğaz'ın güzelliğine ve tarihi karakterine önemli ölçüde katkıda bulunmaktadır (Anadolu Hisarı- TDV İslam Ansiklopedisi, t.y.-b).

Kale, çeşitli kireçtaşı, mermer, kumtaşı ve tuğla gibi doğal taşlar kullanılarak inşa edilmiştir. Duvar kalınlığı (1.5) ila (3) metre arasında değişmektedir. Taşlar arasındaki boşluklar moloz taşlar ve tuğla parçalarıyla desteklenmiş, bağlayıcı olarak kireç harçları kullanılmıştır. Duvarlar balıksırtı şeklindeki tuğla örgüsü gibi dekoratif unsurlara sahiptir (Kurugöl ve Güleç, 2010).

Yüzyıla gelindiğinde kale bakımsız bir durumdaydı ve (1894)'teki büyük deprem ve (1928)'deki sahil yolu inşaatı nedeniyle daha da hasar gördü. Kale (2021) yılında

yakındaki Namazgâh ile birlikte İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kùltür Varlıkları Daire Başkanlığı tarafından restore edilmiştir. Cansız'a (2024) göre 'restorasyonda evrensel koruma ilkelerine bağlı kalınmış ve alanın özgün karakterini korumak için geleneksel malzeme ve teknikler kullanılmıştır.

•Yeni Yapı kaleleri ve Yeni İşlevlerin Tanımı

Anadolu Hisarı, inşa edildiği 1395 yılından bu yana, özellikle modern dönemde hem koruma çabalarını hem de kültürel ve turistik bir cazibe merkezi olarak rolünü artırmayı amaçlayan yeni işlevleri destek için çeşitli dönüşümler geçirmiştir (Kurugöl, 2010). Başlangıçta deniz trafiğini kontrol etmek ve Konstantinopolis kuşatmasına hazırlanmak için inşa edilen kale, zamana karşı direnmiş ve tarihi öneminin çeşitli aşamalarından geçmiştir. Son yıllarda, bu anıtı korurken aynı zamanda halk için erişilebilir ve bilgilendirici hale getirme ihtiyacı, birkaç düşünceli çağdaş ek ve değişikliğe yol açmıştır. Bu değişiklikler, kalenin tarihi mimarisine ve önemine saygı gösterirken aynı zamanda yeni işlevler sağlayacak şekilde dikkatlice tasarlanmıştır (Devrinde & Satur'un, n.d.).

Şekil 3.148. Anadolu Hisarı kaleye eklenen yeni ekler (Açık hava bahçesi), (Fotoğraf: Anwaar Anwar Al Mubarak Gharibi, 2023)

Şekil 3.149. Kale girişine giden çelik merdiven, (Fotoğraf: Anwaar Anwar Al Mubarak Gharibi, 2023)

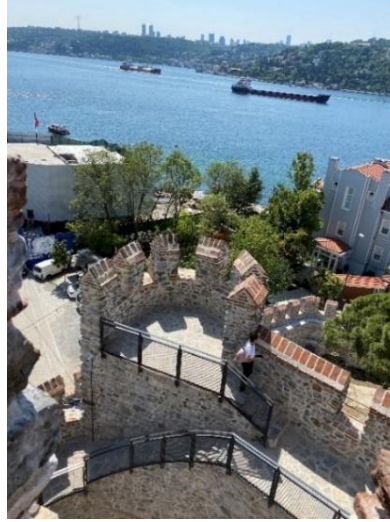
Şekil 3.150. (A)Anadolu Hisarı kaleye eklenen yeni ekler (Çelik Bariyer), (B)Anadolu Hisarı kaleye eklenen yeni ekler (Demir Yürüyüş Yolu ve Bariyer), (C)Anadolu Hisarı kaleye eklenen yeni ekler (Çelik Bariyer ve Zemin), (Fotoğraf: Anwaar Anwar Al Mubarak Gharibi, 2023)

Tarihi bütünlüğü korumanın en önemli yönlerinden biri ‘geçmişte kullanılanlara sadık kalan yapı malzemelerinin dikkatli bir şekilde seçilmesi ve kullanılmasıdır (Devrinde & Satur’un, n.d.). Anadolu Hisarı için bu ‘yerel taş ocaklarından doku ve renk açısından

özgününe yakın taş tedarik etmek anlamına geliyordu. Restorasyon ekipleri ‘özgün taş işçiliği tekniklerini kopyalamak için özenle çalışarak yeni taş işçiliğinin eskisiyle sorunsuz bir şekilde harmanlanmasını sağlamıştır. Malzeme ve işçilikte ayrıntılara gösterilen bu özen ‘kalenin görsel ve yapısal özgünlüğünün korunmasında kritik bir rol oynamaktadır (Cansız, 2024).

Şekil 3.151. Anadolu Hisarı kaleye eklenen yeni ekler (Çelik Bariyer), (Fotoğraf: Anwaar Anwar Al Mubarak Gharibi, 2023)

Şekil 3.152. Anadolu Hisarı kaleye eklenen yeni ekler (Çelik Bariyer), (Fotoğraf: Anwaar Anwar Al Mubarak Gharibi, 2023)

Önemli yeni çağdaş ekler arasında ‘kalenin görsel veya tarihi özgünlüğünden ödün vermeden ziyaretçilerin güvenliğini sağlamak üzere tasarlanmış güçlendirilmiş yürüyüş yolları ve korkuluklar (şekil 3.152-3.153-3.154) gibi modern güvenlik özelliklerinin yerleştirilmesi de yer almaktadır. Stratejik olarak eklenen aydınlatma sistemleri geceleri kalenin estetik cazibesini artırmakta ve ziyaret saatlerini uzatarak turizm potansiyelini artırmaktadır (Kurugöl, 2010). Buna ek olarak ‘kalenin uzun ömürlülüğü açısından kritik önem taşıyan özgün taş işçiliğinin bozulan bölümlerini korumak için ince yapısal takviyeler uygulanmıştır (Anadolu Hisarı Müzesi- Atatürk Kitaplığı, n.d.).

Yeni yapıları özgün mimariyle bütünleştirme yaklaşımı ‘yeni unsurların eskiyle sorunsuz bir şekilde harmanlanması için tasarlanan minimal müdahalelerden biriydi. Bu çağdaş eklerin kalenin tarihi dokusuyla çatışmamasını ‘aksine onu tamamlamasını sağlamak için özgün yöntemlere sempati duyan malzemeler ve inşaat teknikleri kullanılmıştır. Bu strateji ‘Anadolu Hisarı'nın estetik ve tarihi özünün korunmasında etkili olurken ‘gerekli modernizasyona da olanak sağlamıştır (Cansız, 2024).

Şekil 3.153. Anadolu Hisarı kaleye eklenen yeni ekler (Açık Hava Bahçesi), (Fotoğraf: Anwaar Anwar Al Mubarak Gharibi, 2023)

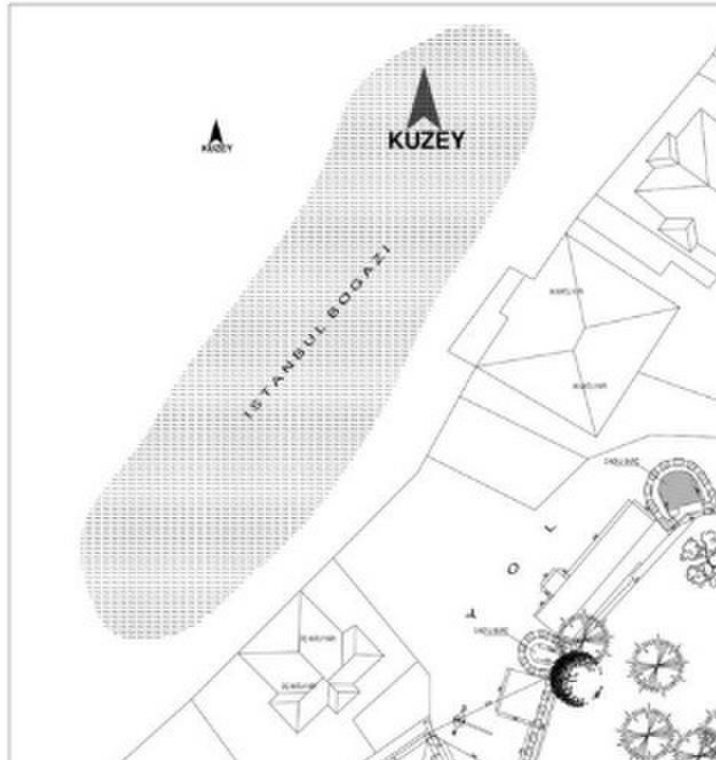
Anadolu Hisarı'ndaki modern dönüşümler ve koruma çalışmaları ‘tarihi özgünlüğü korumak ve çağdaş ihtiyaçlara uyum sağlamak arasında dikkatli bir denge kurulduğunu göstermektedir (Anadolu Hisarı Müzesi- Atatürk Kitaplığı, n.d.). Restorasyon ekipleri ‘aslına uygun malzemeler tedarik ederek ‘geleneksel inşaat tekniklerini kullanarak ve minimum müdahale stratejileri uygulayarak kalenin tarihi bütünlüğünü korumayı başarmıştır. Güvenlik ve erişilebilirlik için yapılan modern çağdaş ekler ‘kültürel ve turistik bir cazibe merkezi olarak Anadolu Hisarı'nın İstanbul peyzajında önemli ve kalıcı bir anıt olarak kalmasını sağlamıştır (Cansız, 2024).

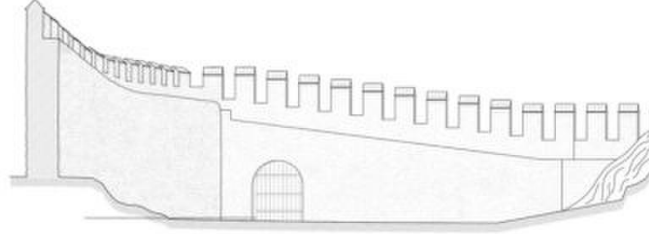
Şekil 3.154.Anadolu Hisarı kaleye eklenen yeni ekler (İç ekler (merdivenler ve yürüyüş yolları)), (Fotoğraf: Anwaar Anwar Al Mubarak Gharibi, 2023)

Şekil 3.155. Anadolu Hisarı kaleye eklenen yeni ekler (İç ekler (Bilgilendirme Tablosu)), (Fotoğraf: Anwaar Anwar Al Mubarak Gharibi, 2023).

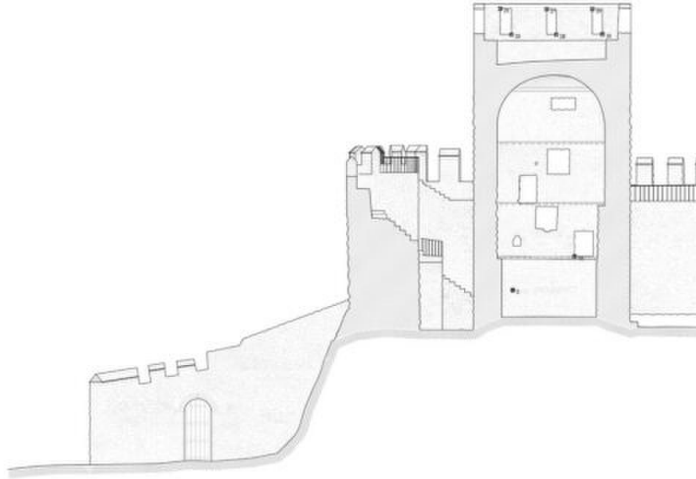

Şekil 3.156. Anadolu Hisarı Vaziyet planı, Yeni restorasyon planı ve çevresi, (Cansız, 2024)

2 - 2 KESİ

Şekil 3.157. Anadolu Hisarı Kesiti 1-1 / 2-2 Kesiti, (Cansız, 2024)

4 - 4 KESİTİ 1/2

Şekil 3.158. Anadolu Hisarı Kesiti 3-3 / 4-4 Kesiti, (Cansız, 2024)

•Çağdaş Eklere İlişkin Mimarlık Tasarım Yaklaşımının Değerlendirilmesi

Bu değerlendirme, Anadolu Hisarı'na yapılan son çağdaş eklere ilişkin mimari tasarım yaklaşımına odaklanmakta ve Malzeme Uyumluluğu ‘Görsel Etki Değerlendirmesi ‘ Geri dönüştürülebilirlik ‘Ayırt edilebilirlik ‘Minimum Müdahale ve Tarihi araştırmanın yerinde sunumu vurgulamaktadır. Amaç ‘bu tasarım stratejilerinin kalenin tarihi ve kültürel değerinin korunması ve geliştirilmesindeki avantaj ve dezavantajlarını değerlendirmektir.

Çizelge 3.15 Yazarın belirttiği kriterlere göre karşılaştırma tablosu

Malzeme Uyumluluğu (Material Compatibility)	<p>Restorasyon ve yeni inşaatlar için seçilen malzemeler ‘yerel olarak temin edilen taşlar ve geleneksel kireç harçları gibi ‘ tarihi doğruluk ve dayanıklılık açısından seçilmiştir. Bu malzemeler ‘kalenin estetik sürekliliğini ve fiziksel bütünlüğünü koruyarak özgün yapıyla kusursuz bir şekilde uyum sağlar. Modern malzemeler ‘kalenin dayanıklılığını ve uzun ömürlülüğünü artırarak daha iyi yapısal destek sağlayabilir.</p> <p>Tarihi doğru taş ve tuğlaların temin edilmesi pahalı ve zor olabilir.</p>
Görsel Etki Değerlendirmesi (Visual Impact Assessment)	<p>Tasarım yaklaşımı ‘Anadolu Hisarı'nın tarihi düzeni içinde yeni işlevlerin dikkatlice entegrasyonunu da içermektedir. Bu işlevler arasında eğitim tesisleri ‘müze alanı ve ziyaretçi olanakları bulunur ve bu işlevler ‘özgün yapıları etkilemeden geri dönüştürülebilir ve çıkarılabilir şekilde tasarlanmıştır.</p>
Geri dönüştürülebilirlik (Reversibility)	<p>Anadolu Hisarı'ndaki yeni çağdaş eklere yaklaşım ‘minimum müdahale ve yüksek uyumluluk felsefesi ile karakterize edilmiştir. Tarihi surlar ‘dikkatli bir planlama ile özgünlükleri korunarak modern kullanıma uyarlanmıştır. Geleneksel malzemeler tarihi estetiği korurken ‘modern ‘geri dönüşümlü koruma teknolojileri uluslararası koruma standartlarıyla uyumludur.</p> <p>Geri dönüşümlü çözümler ‘kalıcı çağdaş eklerle aynı düzeyde yapısal stabilite sağlamayabilir ve potansiyel olarak daha sık bakım gerektirebilir.</p> <p>Özgününe benzer malzemeler (taş) kullanılmıştır; bu nedenle binanın aslına uygun şekilde restore edilmesi neredeyse imkânsız hale gelmiştir.</p>
Ayırt edilebilirlik	<p>Sitedeki özgün malzemelerden farklı malzemeler ve renkler kullanılmıştır. Belirgin siyah demir merdivenler ve kale</p>

Çizelge 3.15 Yazarın belirttiği kriterlere göre karşılaştırma tablosu (devam)

(Distinctiveness/distiguishibility)	<p>duvarlarının etrafında dolanan yarı saydam siyah demir koridorlar dikkat çeker. Kale girişi ‘dış avlu ve dış bahçe de bu şekilde tasarlanmıştır.</p> <p>Tarihi Netlik: Bu yaklaşım ‘özgün olan ile çağdaş eklenenin ne olduğunu netleştirerek tarihçilerin ve ziyaretçilerin alanın evrimini anlamalarına yardımcı olur.</p> <p>Eğitim Değeri: Ayırt edici çağdaş ekleler ‘kalenin gelişimindeki farklı aşamaları gösteren eğitim araçları olarak hizmet edebilir.</p> <p>Yeni çağdaş ekleler çok belirgin şekilde ayırt etmek ‘kalenin görsel sürekliliğini bozabilir.</p>
Minimum Müdahale (Minimum intervention)	<p>Kalenin yapısal bütünlüğünün korunmasını sağlamak için gelişmiş non-invaziv inşaat teknikleri kullanılmıştır. Lazer tarama ve 3D görüntüleme gibi teknikler ‘kaleyi ayrıntılı olarak haritalamak için kullanıldı ve hassas müdahalelere olanak sağladı.</p>
Tarihi araştırmanın yerinde sunumu (On-site presentation)	<p>Tarihi bilgiler ve arşivler kolayca erişilebilir durumdadır ‘ çünkü tüm önemli bilgiler çeşitli kaynaklardan bulunmuştur.</p> <p>Modern olanakların ve sergilerin eklenmesi dikkatli yönetilmezse ‘siteyi karışık hale getirip tarihi ambiyansını bozabilir.</p>

Anadolu Hisarı'na yapılan son çağdaş ekler, mimari ve tarihi bütünlüğünü korurken tarihi bir alan olarak işlevselliğini artıracak şekilde tasarlanmıştır. Modern olanaklar, erişilebilirlik iyileştirmeleri ve eğitim uyarlamaları, kaleyi daha kapsayıcı ve bilgilendirici bir miras alanına dönüştürmüştür. Bu çabalar, Anadolu Hisarı'nın değerli bir kültürel varlık olarak kalmasını, ziyaretçiler için zenginleştirilmiş bir deneyim sunmasını ve gelecek nesiller için tarihi önemini korumasını sağlamaktadır.

Sonuç olarak, Anadolu Hisarı'ndaki koruma ve modernizasyon çalışmaları, tarihi korumaya ilişkin sofistike bir anlayışı ortaya koymaktadır. Geleneksel malzeme ve tekniklerin modern teknolojilerle harmanlanması ve uluslararası standartlara uyulması sayesinde kale, tarihi bütünlüğünden ödün vermeden kültürel ve turistik bir cazibe merkezine dönüştürülmüştür. Bu çabalar, Anadolu Hisarı'nın İstanbul'un peyzajında önemli ve kalıcı bir anıt olarak kalmasını, gelecek nesillere eğitim ve ilham vermeye devam etmesini sağlamaktadır (Cansız, 2024).

3.2.2.2. Rumeli Hisarı

Rumeli Hisarı olarak da bilinen Rumeli Hisarı, İstanbul, Türkiye'de bulunan önemli bir tarihi surdur. Osmanlı Sultanı 2. Mehmed tarafından 1452 yılında inşa edilen Rumeli Hisarı, Konstantinopolis'in fethinde önemli bir rol oynamıştır. Bu tez, yüzyıllar boyunca Rumeli Hisarı'na yapılan çağdaş ekler ve değişiklikleri araştırmakta, bunların tarihsel bağlamını, mimari önemini ve surun yapısal bütünlüğü ve miras değeri üzerindeki etkisini incelemektedir.

Şekil 3.159. Rumelihisari, (Karar, 2023)

• Yapının Tarihi:

Kalenin stratejik önemi, 1453'teki Konstantinopolis Kuşatması sırasındaki rolüyle vurgulanmaktadır. Osmanlılar Boğaz'ı kontrol ederek Konstantinopolis'in deniz takviyesi ve ikmalini etkin bir şekilde kesmiş ve şehrin nihai düşüşünü kolaylaştırmıştır. Tarihçiler, Rumeli Hisarı olmasaydı kuşatmanın çok daha uzun sürebileceğini, hatta başarısız olabileceğini ileri sürmektedirler (Mango, 2002).

Şekil 3.160. Jan Chrystian Kammsetzer, 1777 (Önder, 2023)

Şekil 3.161. Rumeli Hisarı eski fotoğrafları, (Milliyet.com.tr, 2020)

Fetih sonrasında Rumeli Hisarı çeşitli görevler üstlenmiş, ancak esas olarak bir gümrük kontrol noktası ve askeri garnizon olarak işlev görmüştür. Tarihi önemi, Osmanlı gücünü simgelemesi ve popüler bir turistik cazibe merkezi olması nedeniyle modern çağda da devam etmiştir. Alan 1960'larda müze ilan edilmiş ve o zamandan beri Osmanlı askeri tarihine ilgi duyan akademisyenleri ve ziyaretçileri çeken tarihi bir anıt olarak korunmaktadır (Göçek, 1996).

Şekil 3.162. Rumeli Hisarı hava fotoğrafı, 1960'lar, (İstanbul, 2018)

Şekil 3.163. Rumeli Hisarı Eski Fotoğrafları, (Caner, 2018)

Şekil 3.164. Rumeli Hisarı ve Robert College (Günümüzde Boğaziçi Üniversitesi Güney kampüsü), Nafi Baba Degahı (Şehitlik Dergâhı), 1870-1900, (Öztürk, 2017)

Rumeli Hisarı'nın tamamlanması bölgenin askeri ve siyasi manzarasını önemli ölçüde değiştirmiştir. Boğaz'daki varlığı Karadeniz ve Akdeniz arasındaki deniz trafiğini kontrol

ediyor ve boğazın hemen karşısında yer alan Konstantinopolis için sürekli bir tehdit oluşturuyordu. Bu stratejik konum Konstantinopolis'i etkili bir şekilde izole etmiş ve 1453'teki Osmanlı kuşatmasının başarısına önemli ölçüde katkıda bulunmuştur. Konstantinopolis'in düşüşü Bizans İmparatorluğu'nun sonunu getirmiş ve Osmanlı İmparatorluğu'nun hem Avrupa hem de Asya'da büyük bir güç olarak yükselişini müjdelemiştir (Mansel, 1995).

Bölgesel jeopolitik üzerindeki etkisi açısından Rumeli Hisarı, gücün Bizans'tan Osmanlı yöneticilerine geçişini sembolize etmiştir. Kale sadece askeri amaçlara hizmet etmekle kalmamış, aynı zamanda yeni Osmanlı hegemonyasının önemli bir kültürel ve siyasi sembolü haline gelmiştir. Boğaziçi'ndeki kalıcı varlığı, Sultan 2. Mehmed'in stratejik vizyonunun ve Osmanlı mühendisliği ile askeri planlamasının yeteneklerinin bir kanıtıdır (İnalçık, 1994).

Şekil 3.165. Rumeli Hisarı Eski Fotoğrafları, (Öztürk, 2017)

Rumeli Hisarı, 1453 yılında Konstantinopolis'in fethinde oynadığı önemli rolün ardından Osmanlı dönemi boyunca stratejik askeri amaçlara hizmet etmeye devam etmiştir. Barış zamanlarında, gemilerin Boğaz'dan geçişini kontrol eden ve Osmanlı hazinesi için önemli bir gelir kaynağı olan mallara vergi uygulayan bir gümrük istasyonu olarak işlev gördü. Deniz kontrolündeki bu rol, Osmanlı İmparatorluğu'nun Boğaz'ın sağladığı coğrafi avantajları en üst düzeye çıkarma konusundaki ekonomik stratejilerinin altını çizmektedir (Çelik, 2016).

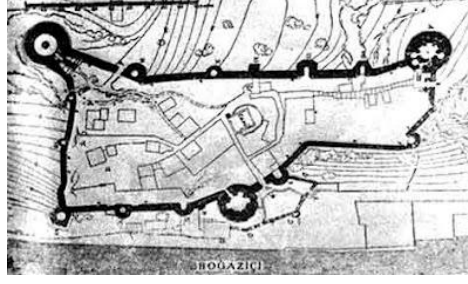
Kale aynı zamanda çeşitli çatışmalar sırasında askeri bir garnizon ve Karadeniz bölgesinden gelen deniz tehditlerine karşı bir savunma surları olarak da rol oynamıştır. Örneğin Rus-Türk savaşları sırasında Rumeli Hisarı'nın stratejik konumu, düşman filolarının İstanbul'a ulaşmasını engellemek için kullanılmış ve savaş teknolojisi gelişirken bile askerî açıdan önemini korumaya devam ettiğini göstermiştir (Bartov, 2003).

Şekil 3.166. Rumeli Hisarı Eski Fotoğrafları, (Senan, n.d.)

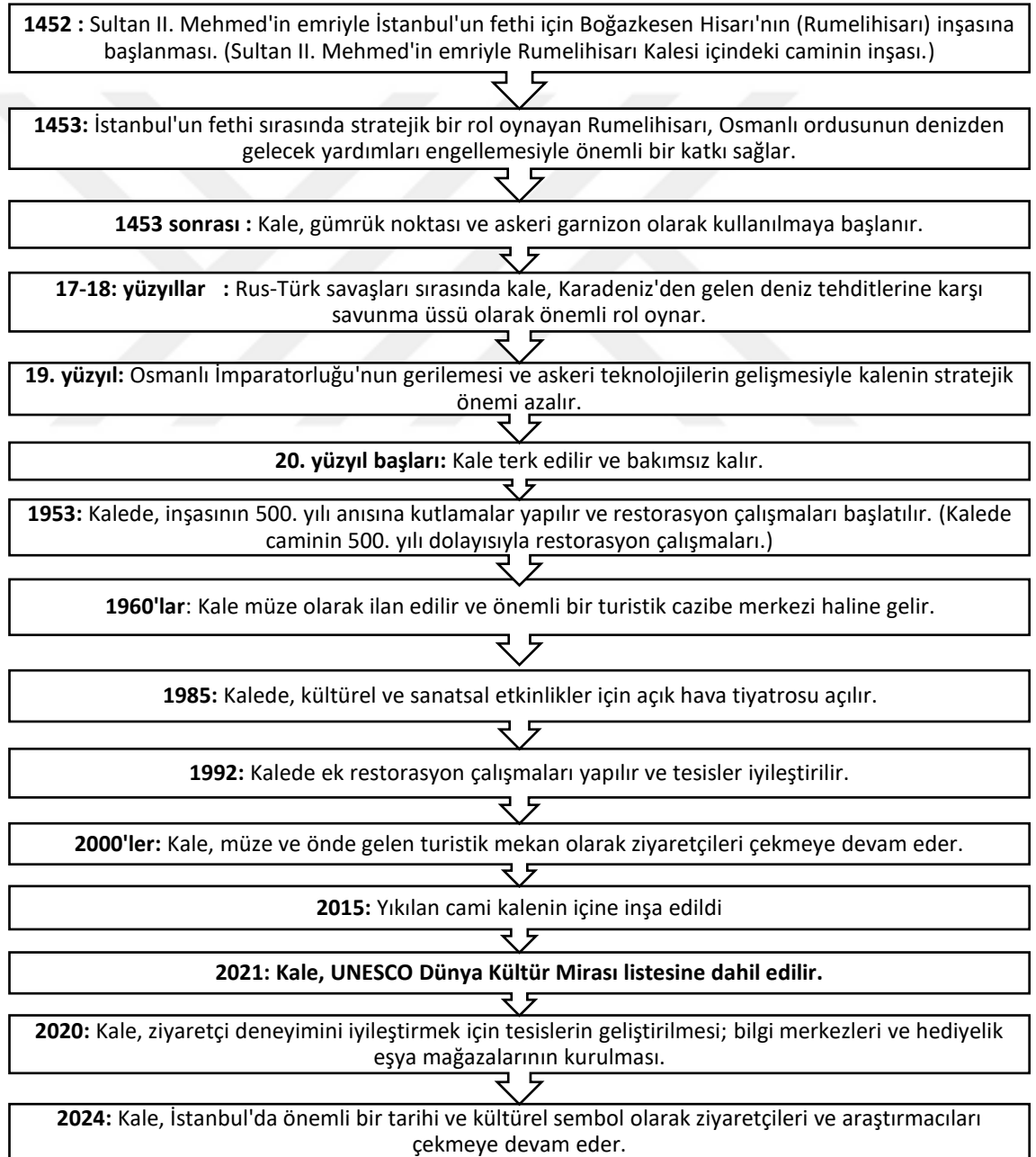
Ancak Rumeli Hisarı'nın önemi askeri ve ekonomik işlevleriyle sınırlı değildi. Kültürel açıdan kale, Osmanlı İmparatorluğu'nun ve daha sonra modern Türkiye'nin kolektif hafızasına ve kimliğine yerleşmiştir. Türk edebiyatında, resimlerinde ve halk hikâyelerinde sıkça yer alan kale, yalnızca askeri gücü değil, aynı zamanda mimari güzelliği ve tarihsel dayanıklılığı da simgelemektedir (Denny, 2004).

19. yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'nun gerilemesiyle birlikte Rumeli Hisarı'nın stratejik önemi azalmıştır. Daha gelişmiş askeri teknolojilerin ortaya çıkması ve deniz savaşlarındaki değişiklikler, bu tür kalelerin pratik faydasını azaltmıştır. 20. yüzyılın başlarında Rumeli Hisarı askeri bir tesis olarak büyük ölçüde terk edilmiş ve bakıma muhtaç hale gelmiştir (Shaw, 1976).

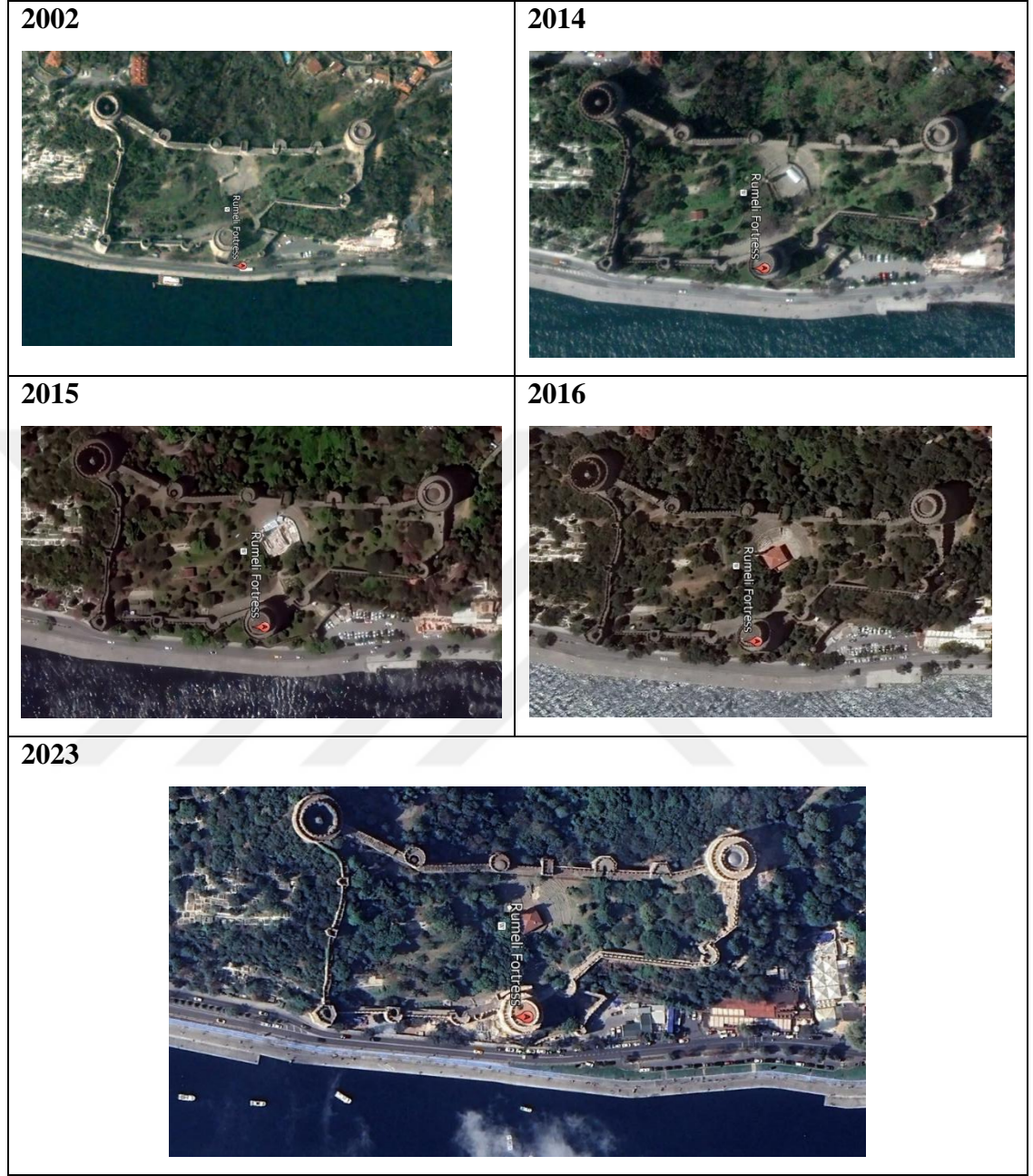

Şekil 3.167. Kalenin ilk mimari planlarından biri, (Senan, n.d.)

Çizelge 3.16 Rumeli Hisarı Tarihi ve Restorasyonlar

Çizelge 3.17 Rumeli Hisarı zaman çizelgesi (*Google Earth hava fotoğrafları*) Kaledeki değişiklikler

• **Mimari Analiz:**

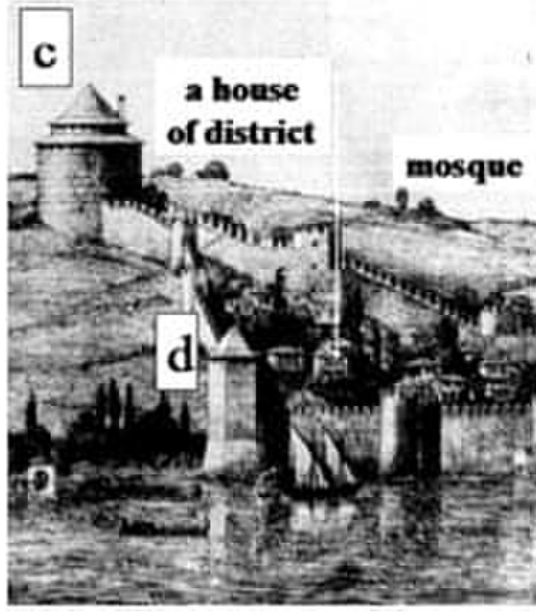
Rumeli Hisarı'nın inşası, İstanbul Boğazı boyunca deniz trafiğini kontrol etmek ve Konstantinopolis kuşatmasına hazırlanmak için Mehmed II tarafından stratejik olarak planlanmıştır. Hisar, Boğaz'ın en dar yerinde bir tepe üzerinde benzersiz bir şekilde konumlandırılmış ve boğazı kontrol etmek için en uygun noktayı sağlamıştır. Mimarlık

tarihçilerine göre, Rumeli Hisarı'nın tasarımı, Osmanlıların deniz ve kuşatma savaşlarındaki başarısı için gerekli olan gelişmiş askeri mimariyi içererek, dönemi için devrim niteliğindedir (Freely, 2009) (İstanbul Rumeli Hisarı / Türk Müzeleri, n.d.).

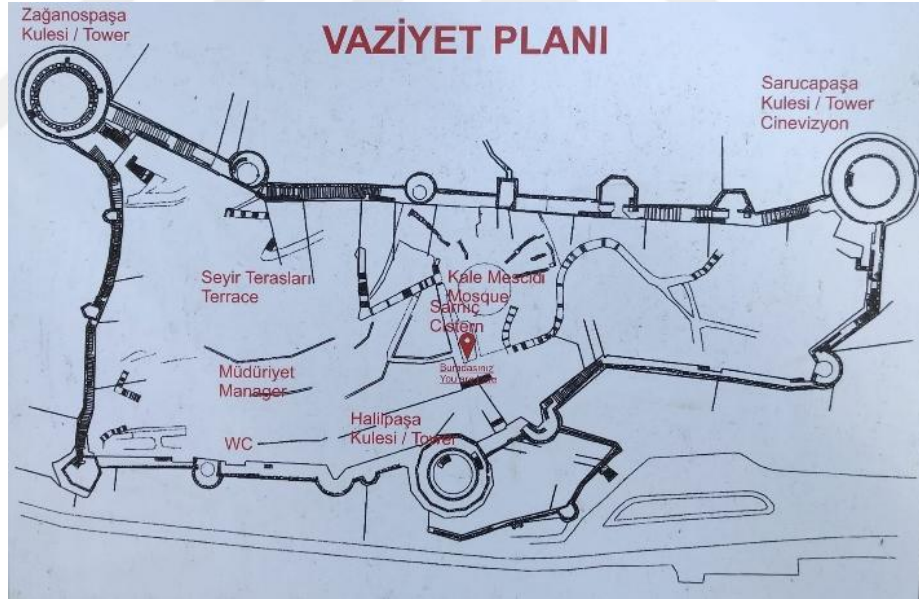

Şekil 3.168. Rumeli Hisarı (1452) Kulelerin başlangıçta konik çatıları vardı, (Ozgul, 2022)

Rumeli Hisarı, devasa surları ve her biri yapımını denetleyen paşaların adını taşıyan üç ana kulesi ile karakterize edilir: Saruca Paşa, Halil Paşa ve Zağanos Paşa (Şekil 3.114-3.115). Kuleler kalın duvarlarla birbirine bağlıdır ve kale (31,250) metrekarelik bir alanı kaplamaktadır. Rumeli Hisarı'nın mimarisi sadece askeri bir amaca hizmet etmekle kalmamış, aynı zamanda 15. yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'nun teknolojik gücünü de göstermiştir (Necipoğlu, 1991).

Şekil 3.169. Bahçe ve Kulelerin Görünümü, (Rumeli Hisarı | Müze İstanbul, n.d.)

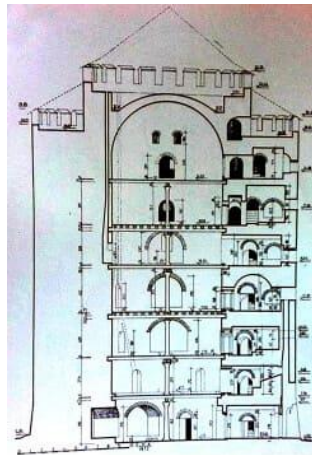
Şekil 3.170. Rumelihisarı Vaziyet Planı, (Köroğlu, n.d.)

Rumeli Hisarı'nın inşası, (1452) yılında sadece dört ay gibi şaşırtıcı derecede kısa bir sürede gerçekleştirilen bir mühendislik ve lojistik başarısıydı. Bu hızlı inşaat kritik bir öneme sahipti çünkü Sultan Mehmed II, Konstantinopolis kuşatmasını başlatmadan önce

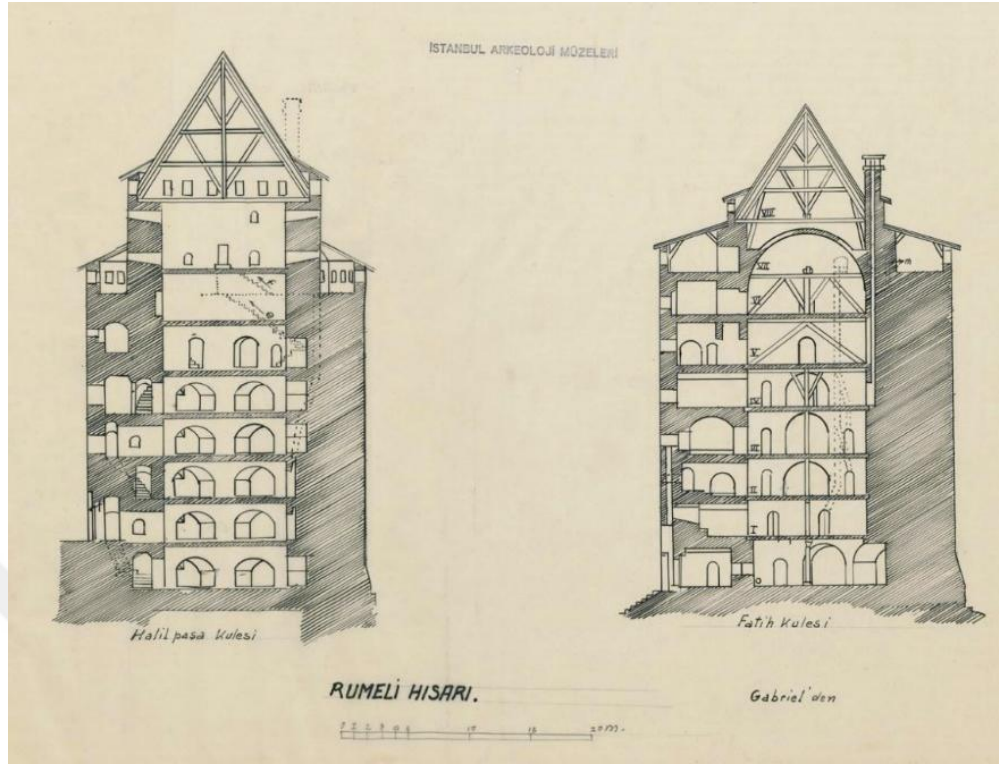
konumunu güçlendirmek için zamana karşı bir yarış içindeydi. İş gücü, Sultan'ın doğrudan gözetimi altında çalışan, aralarında duvarcılar, marangozlar ve taş ustalarının da bulunduğu binlerce işçi ve zanaatkârdan oluşuyordu. Bu aciliyet, Mehmed'in Osmanlı İmparatorluğu'nu genişletme planlarında kalenin stratejik öneminin altını çizmektedir (Crowley, 2005).

Rumeli Hisarı'nın surları, savunma kabiliyetini artıran bir taktik olarak arazinin dış hatlarına uyan düzensiz planlarıyla dikkat çekmektedir (Şekil 170). Yapıda kesme taş ve moloz kullanılması, o dönemde kale tasarımında nispeten yeni bir husus olan topçu ateşine dayanmak için hem dayanıklılık hem de gerekli esnekliği sağlamıştır (Necipoğlu, 1991).

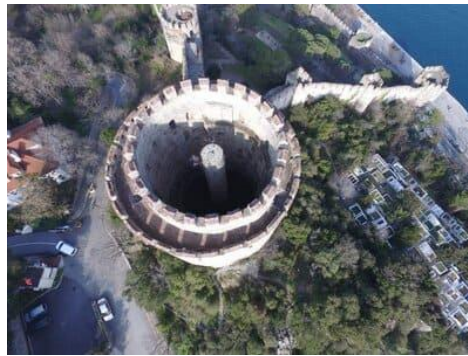
Mimari açıdan Rumeli Hisarı, özellikle savunma özellikleri bakımından zamanının ötesindeydi. Kale, top mevzileri ve düşman ateşini saptırmak veya absorbe etmek için tasarlanmış kalın, açılı duvarlar gibi çeşitli savunma yenilikleriyle donatılmıştır. Bu özellikler, askeri mimaride yakın dövüş ve mermi silahlarına karşı savunmaya uygun geleneksel surlardan erken dönem topçu bombardımanına dayanabilecek surlara geçişi vurgulamaktadır. Ayrıca, birbirine bağlı kuleleri ve duvarlarıyla kalenin düzeni, yüksek derecede esneklik ve kendi kendine yeterlilik sağlayarak garnizonun gerektiğinde uzun süreli kuşatmalara dayanabilmesini mümkün kılmıştır (Goodwin, 1971).

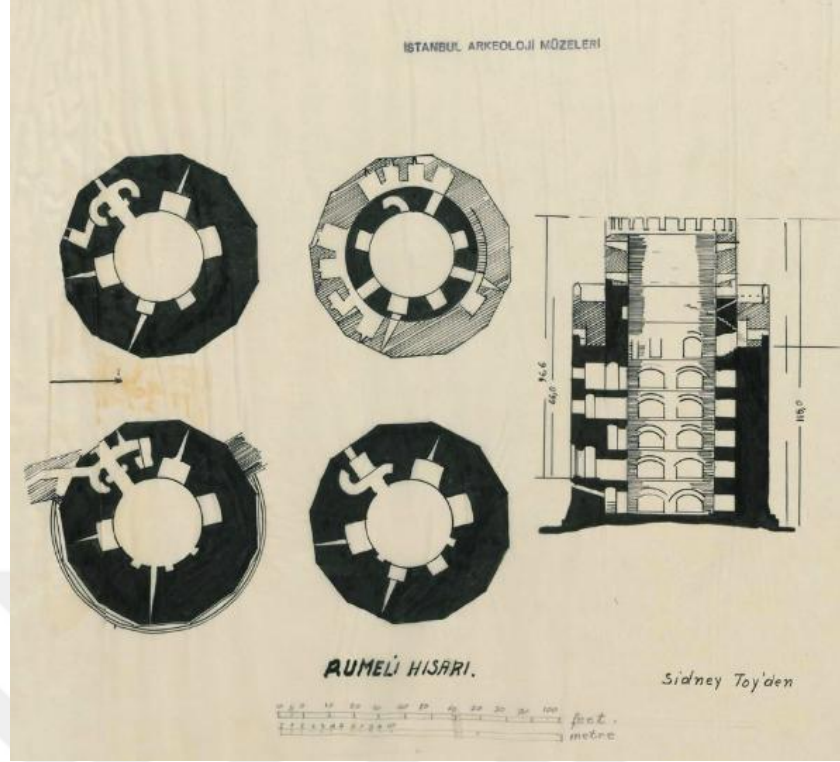
Şekil 3.171. SPT Kesit Görünümü, Ayverdi, (Rumeli Hisarı | Müze İstanbul, n.d.)

Şekil 3.172. Rumeli Hisarı Halilpaşa ve Fatih kuleleri kesitleri, (Rumeli Hisarı Halilpaşa ve Fatih Kuleleri Kesitleri- Rumeli Fortress Halilpaşa and Fatih Towers Sections, 2018)

Şekil 3.173. ZPT Üstten Görünüm, (Rumeli Hisarı | Müze İstanbul, n.d.)

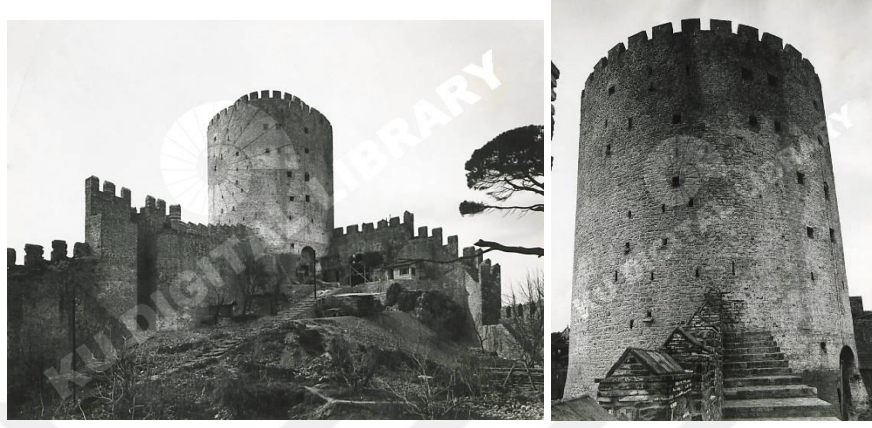

Şekil 3.174. Rumeli Hisarı kule planları ve kesit çizimleri, (Rumeli Hisarı Kule Planları ve Kesit Çizimleri- Rumeli Fortress Tower Plans and Section Drawings, 2018)

Rumeli Hisarı'nın mimarisi, özellikle savunma amaçlı olarak tasarlanmış sağlam ve işlevsel tasarımıyla karakterize edilir. Kalenin, bazıları (82) fit yüksekliğe ve (16) fit kalınlığa ulaşan surları, dönemin kuşatma teknolojilerine, özellikle de top ateşine dayanacak şekilde tasarlanmıştır. Surların doğal topografyaya uyum sağlayan düzensiz yerleşimi, sadece doğrudan saldırıya karşı savunmayı güçlendirmekle kalmamış, aynı zamanda stratejik olarak yerleştirilmiş toplardan gelen çapraz ateşin kapsamını da en üst düzeye çıkarmıştır (Göncüoğlu, 2010).

Üç ana kulenin her biri belirli bir amaca hizmet etmekteydi ve stratejik olarak birbirlerini tamamlayacak şekilde tasarlanmışlardı. Kalenin en yüksek noktasında bulunan Halil Paşa Kulesi, komuta merkezi ve gözetleme yeri olarak hizmet vermiştir. Deniz kıyısında yer alan Saruca Paşa Kulesi, deniz hareketlerini kontrol etmek için çok önemliyken, üç kulenin en büyüğü olan Zağanos Paşa Kulesi ise ana topçu silahlarını barındırıyordu. Bu

konfigürasyon, Osmanlıların hem kara tarafından hem de Boğaz'dan geçen gemilere karşı koordineli saldırılar düzenlemesine olanak sağlamıştır (Denel, 1986) (Öztürk, 2017).

Şekil 3.175. (Fatih Kulesi ve Surları) 1955 yılı restorasyon çalışmalarına, (CTA_S009_D06_Doc_124, n.d.)

Rumeli Hisarı'nın inşası, dönemin teknolojisi göz önüne alındığında muazzam bir işti. Taş ustaları, marangozlar ve işçiler de dahil olmak üzere binlerce işçi çalışmıştır. Sadece dört ay gibi kısa bir sürede tamamlanan inşaatın benzeri görülmemiştir ve Osmanlı topraklarındaki kaynakların ve işgücünün etkin bir şekilde seferber edilmesini gerektiriyordu. Bu başarı sadece Mehmed II'nin yönetiminin lojistik yeteneklerini değil, aynı zamanda askeri ihtiyaçları karşılamak için uyarlanan yenilikçi inşaat tekniklerini de göstermiştir (Mango, 2002).

Rumeli Hisarı'nın inşası, Osmanlı askeri mimarisinde önemli bir gelişmeye işaret etmiş ve imparatorluk genelinde daha sonraki kalelerin tasarımını etkilemiştir. Topçu savunması için özel olarak tasarlanmış mimari unsurların başarılı bir şekilde uygulanması, geleneksel orta çağ kale tasarımlarından daha sofistike, barut dönemi kalelerine geçişi yansıtarak sonraki Osmanlı surları için bir model haline gelmiştir (Davies, 1999).

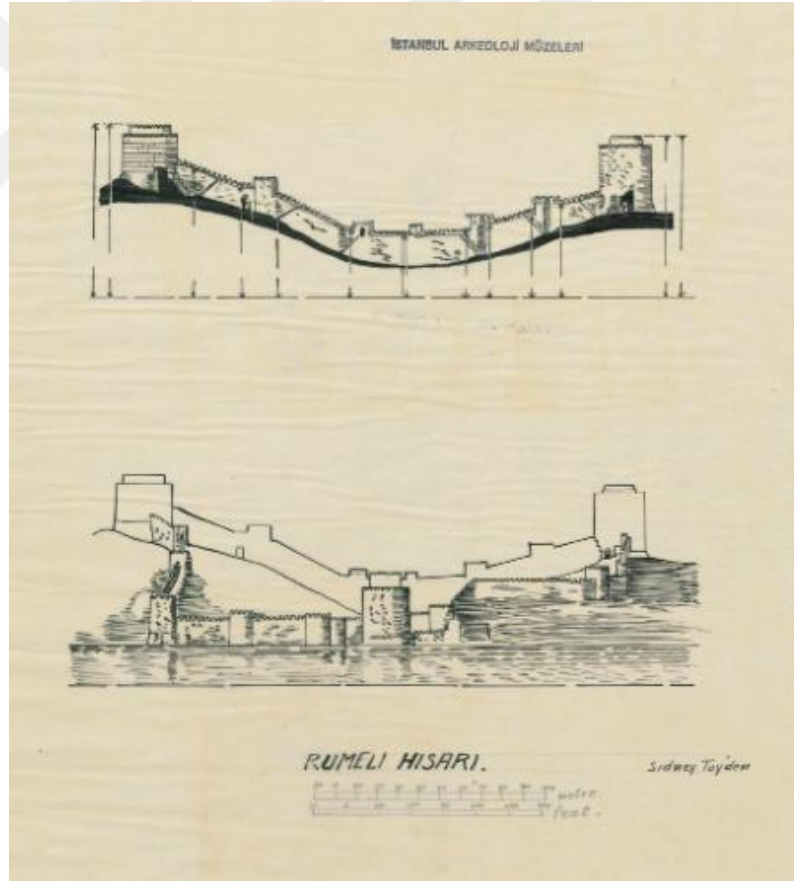
Şekil 3.176. Rumelia Kalesi from the Bosphorus, (Ozgul, 2022)

Ayrıca, Rumeli Hisarı'nda kullanılan özgün mimari teknikler ve malzemeler, özellikle İstanbul ve diğer büyük Osmanlı şehirlerindeki sivil mimariyi etkilemiştir. Kesme taş kullanımı ve kalenin duvar örme teknikleri kamu binalarının, camilerin ve köprülerin inşasına da yansımış, askeri ve sivil mimari gelişmeler arasındaki etkileşimi göstermiştir (Kuran, 1987).

Kalenin içinde 20. yüzyılın ortalarına kadar ahşap evlerden oluşan küçük bir köy vardı. Tüm evler 1953 yılında fethin 500. yıldönümü için kale restore edilirken yıkılmıştır. Eski caminin yerine çağdaş bir tiyatro inşa edilmiştir. Burada 60 yılı aşkın bir süredir konserler ve oyunlar sergilenmektedir. Cami 2015 yılında yeniden inşa edildi, ancak arenadaki koltuklar olduğu gibi bırakıldı ve arkalarındaki tarihten habersiz ziyaretçiler için garip bir görüntü oluşturdu. Caminin altında dairesel bir sarnıç olduğu da söylenmektedir (Özgül, 2022).

Şekil 3.177. Doğan Tekeli-Sami Sisa ve Metin Hepgüler'in 1957 yılında kazandıkları yarışma projesi, (Önder, 2023)

Şekil 3.178. Rumeli Hisarı cephe ve kesit çizimleri, (Rumeli Hisarı Cephe ve Kesit Çizimleri- Rumeli Fortress Facade and Section Drawings, 2018)

•Yeni Yapı kaleleri ve Yeni İşlevlerin Tanımı

Şekil 3.179. Rumeli Hisarı girişi (ana kapı), (Fotoğraf: Anwaar Anwar Al Mubarak Gharibi, 2023).

Rumeli Hisarı'nın korunması, alanın tarihi önemi ve çevresel unsurlara maruz kalması nedeniyle benzersiz zorluklar ortaya koymaktadır. Modern koruma teknikleri, uzun vadeli koruma sağlarken özgün yapılar sevmeyen malzeme ve yöntemlerin kullanılmasını içerir. Örneğin, restorasyon çalışmalarında kalenin estetik ve yapısal bütünlüğünü korumak için genellikle yerel taş ve geleneksel duvarcılık teknikleri kullanılır (Cerasi, 2005). Buna ek olarak, koruma ekibi, özgünlüğünü korurken alanı güvenli ve erişilebilir hale getirme ikilemiyle karşı karşıyadır. Bu, Orta çağ mimarisine uyum sağlayan korkuluklar ve tabelalar gibi müdahaleci olmayan güvenlik özelliklerinin çağdaş eklenmesini içerir. Bu çabalar, çok sayıda ziyaretçiyi ağırlarken alanın tarihi anlattığını korumak açısından kritik önem taşımaktadır (Goodwin, 1971).

1950'lerde Türk hükümeti, bir yandan kaleyi korurken bir yandan da halkın kullanımına uygun hale getirmeyi amaçlayan kapsamlı bir restorasyon projesi başlatmıştır. Ziyaretçilerin erişimini ve güvenliğini kolaylaştırmak için yeni yapılar çağdaş eklenmiştir. Bu çağdaş ekler arasında iç yürüyüş yolları, güvenlik korkulukları ve kalenin orta çağ mimarisiyle modern inşaat tekniklerini harmanlayan, performanslar ve kültürel etkinlikler için kullanılan küçük bir amfi tiyatro yer almaktadır (Denel, 1986).

Yirminci yüzyılın sonlarında, kalenin mimari özelliklerini vurgulayan ve turistik bir cazibe merkezi olarak işlevselliğini artıran yapısal stabilizasyon ve gece aydınlatması için ışıklandırma kurulumuna odaklanan daha fazla iyileştirme yapılmıştır (Göncüoğlu, 2010).

1960'larda Rumeli Hisarı resmi olarak müze ve tarihi alan ilan edilmiştir. Bu yeni işleve, Osmanlı deniz stratejilerinin tarihini ve kalenin mimari önemini detaylandıran eğitici sergilerle donatılmış bir Ziyaretçi Merkezi çağdaş eklenmiştir. Bu sergiler, özgün duvar işçiliğiyle uyumlu olacak şekilde tasarlanan yeni inşa edilmiş çağdaş ek binalarda yer almakta olup, çağdaş eklerin alanın tarihi havasını bozmaması sağlanmıştır (Erdem, 2004).

Alan ayrıca 1990'larda başlayan yıllık bir müzik festivaline de ev sahipliği yapmaktadır. Festivalde, antik duvarların yapısal bütünlüğünden ödün vermeyen, alt avluya entegre edilmiş özel olarak tasarlanmış bir sahne alanı kullanılmaktadır. Bu uyarlama, Rumeli Hisarı'nın İstanbul içinde hem yerli halkın hem de turistlerin ilgisini çeken canlı bir kültür merkezi olarak yeniden konumlandırılmasına yardımcı olmuştur (Kuran, 1987).

2015 yılından bu yana Rumeli Hisarı'nın yapısal sağlamlığını güçlendirmek için önemli çabalar sarf edilmiştir. Temel müdahaleler şunları içermektedir:

1. Kule Stabilizasyonu: Zağanos ve Saruca Paşa kulelerinde modern çelik destekler kullanılarak yapılan güçlendirmeler ve minimum görsel etki sağlanması.
2. Duvar Restorasyonu: Özgünlüğü korumak için duvarların hasarlı bölümlerinin tarihsel olarak doğru malzeme ve tekniklerle restorasyonu. Özgün yapıyı taklit etmek için kireç harcı, geleneksel taş işçiliği yöntemleri ve yerel olarak temin edilen taşlar kullanılmıştır.

Şekil 3.180. Şu anda restore edilmekte olan kalenin kulelerinden biri, (Fotoğraf: Anwaar Anwar Al Mubarak Gharibi, 2023)

Şekil 3.181. Kale duvarı (demir bariyer), (Fotoğraf: Anwaar Anwar Al Mubarak Gharibi, 2023)

Ziyaretçi deneyimini geliştirmek ve kalenin daha geniş bir kitle tarafından erişilebilir olmasını sağlamak amacıyla çeşitli modern tesisler çağdaş eklenmiştir. Bunlar arasında girişte inşa edilen ve kalenin tarihi ve önemi hakkında tarihi bilgiler, haritalar ve interaktif ekranlar sunan yeni bir ziyaretçi merkezi de yer almaktadır. Merkezde ayrıca tuvaletler ve küçük bir kafe gibi olanaklar da bulunmaktadır. Ayrıca, ziyaretçilerin tarihi yapıya zarar vermeden kaleyi keşfetmelerini sağlamak için güvenli, müdahaleci olmayan yürüyüş yolları ve izleme platformları inşa edilmiştir. Bu yollar, doğal peyzajla uyumlu malzemeler kullanılarak inşa edilmiş ve alanın görsel çekiciliğine zarar vermemeleri

sağlanmıştır. Kale arazisi içindeki amfi tiyatro, tarihi ambiyansı modern kullanımla harmanlayarak kültürel etkinliklere ev sahipliği yapmak üzere restore edilmiştir. Oturma düzenlerinin tasarımı, modern izleyicilere konfor sağlamak amacıyla tarihi yerleşim planının analiziyle şekillendirilmiştir.

2015'ten sonraki restorasyon çalışmalarının önemli bir yönü de kale içindeki küçük caminin restorasyonudur. Aslen Rumeli Hisarı'nda konuşlanmış garnizon için inşa edilmiş olan cami bakımsız kalmıştı. Restorasyon projesi şu konulara odaklanmıştır:

Yapısal Onarımlar: Özgün inşaat yöntemlerine uygun teknikler kullanılarak caminin temel ve duvarlarının sağlamlaştırılması.

İç Mekân Restorasyonu: Mihrabın (dua nişi) • minberin (kürsü) ve özgün çini işçiliğinin onarımı da dahil olmak üzere iç mekânın tarihi doğruluğa dikkat edilerek yenilenmesi.

Eserlerin Korunması: Cami içinde bulunan ve kale sakinlerinin dini uygulamalarına ışık tutan seccade ve el yazmaları gibi tarihi eserlerin korunması ve sergilenmesi.

Şekil 3.182. Yeni açık hava tiyatrosu, alt kule (Halil Paşa Kulesi) ve 2015 yılında restore edilen minare, (Karamaouna, 2022)

Şekil 3.183. 2015 yılında inşa edilen kalenin içindeki açık hava stadyumu ve cami, (Fotoğraf: Anwaar Anwar Al Mubarak Gharibi, 2023)

Şekil 3.184. Caminin iç mekânı, (Fotoğraf: Anwaar Anwar Al Mubarak Gharibi, 2023).

Zağanos Kulesi'nin güçlendirilmesi, çelik desteklerin dikkatlice gizlenerek kulelerin dış görünümünü değiştirmemek amacıyla yapıldı. Bu müdahale, tarihi özgünlüğü korurken daha fazla bozulmayı önlemek için önemliydi. Mühendisler, özgün taş işçiliğinin büyük ölçüde sağlam kalmasını sağlamak için infazı olmayan teknikler kullandılar.

Amfi tiyatronun restorasyonu, tarihi düzeni koruyarak oturma ve sahne alanlarını modern performanslara uygun hale getirmeye odaklanmıştı. Bu proje, tarihi koruma ile çağdaş işlevsellik arasındaki dengeyi vurgulamaktadır. Etkinlikleri kolaylaştırmak için yeni aydınlatma ve ses sistemleri kuruldu, bu da sit alanının tarihi atmosferini bozmadan gerçekleştirildi.

Şekil 3.185. Soldaki resim: Kalenin içindeki açık hava amfi tiyatrosu, Sağdaki resim: açık hava tiyatrosunun zeminine eklenen yeni ahşap döşeme detayları, (Fotoğraf: Anwaar Anwar Al Mubarak Gharibi, 2023)

Caminin restorasyonu, yapısal onarımları ve tarihi ve kültürel öneminin yeniden canlandırılmasını içeriyordu. Proje, özgün planlar ve tarihi fotoğraflar referans alınarak kısmen yıkılmış minarenin yeniden inşasını ve caminin dini törenler için yeniden açılarak kale içindeki tarihi rolüyle somut bir bağ kurulmasını içeriyordu.

Rumeli Hisarı'ndaki çağdaş ekler ve restorasyonlar, tarihi özgünlüğün korunması ile modern gereksinimlerin karşılanması karmaşık bir şekilde iç içe geçmesini örnektir. Bu çabalar, tarihi önemine saygı gösterirken kalenin yapısal sağlamlığını ve ziyaretçi deneyimini geliştirmede başarılı olmuştur. Sürekli izleme ve bakım prosedürlerinin uygulanması yoluyla bu önemli kültürel miras alanının uzun vadede korunmasını sağlamak büyük önem taşımaktadır.

Şekil 3.186. Soldaki resim: Kalenin içinde yeni inşa edilen odalardan biri, Sağdaki resim: Kalenin içinde yeni inşa edilen odalardan biri (WC), (Fotoğraf: Anwaar Anwar Al Mubarak Gharibi, 2023)

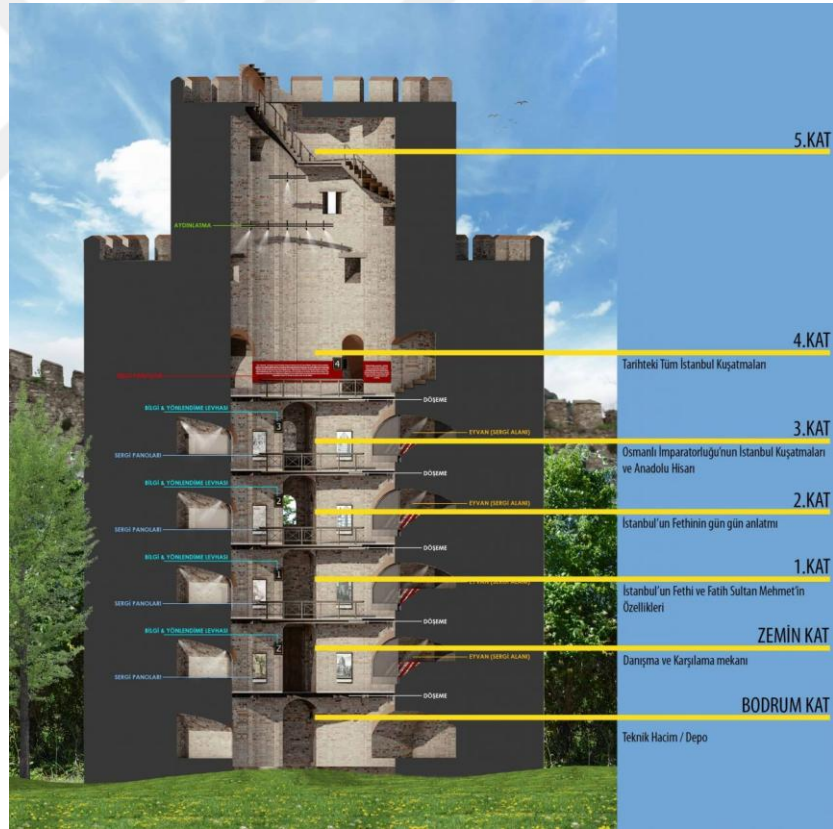

Şekil 3.187. Şu anda restore edilmekte olan kalenin kulelerinden biri, (Fotoğraf: Anwaar Anwar Al Mubarak Gharibi, 2023)

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin Rumeli Hisarı Kuleleri Müze Projesi 2019'a göre, kalenin restorasyonunun tamamlanmasının ardından kalenin görsel fikrinin mimari planları (şekil 3.188-3.189-3.190-3.191-3.192).

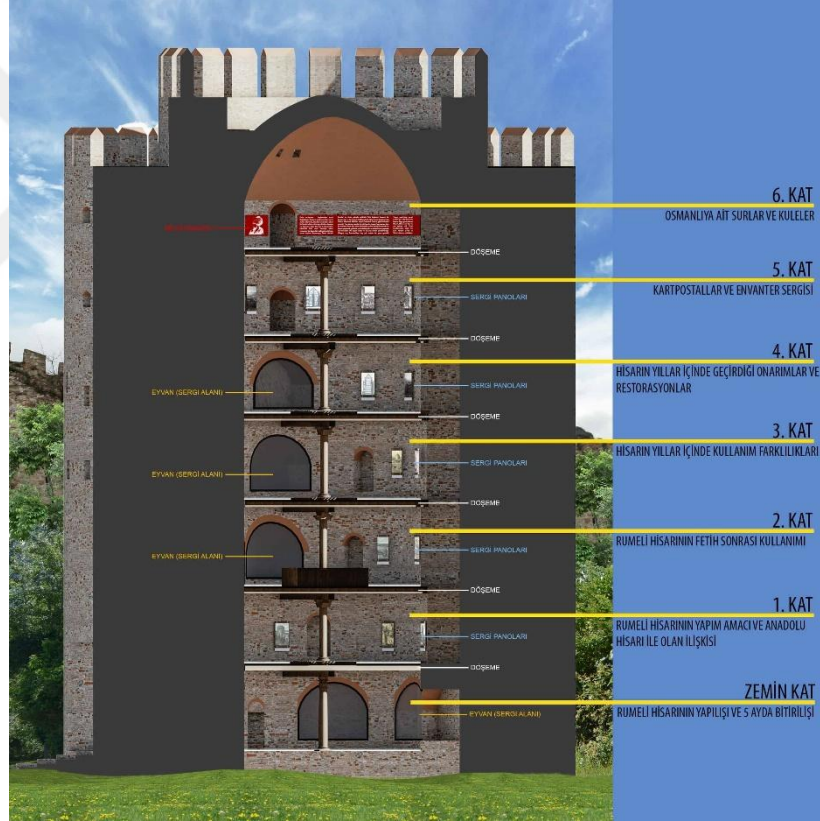
Şekil 3.188. 3D görselleştirme: Rumeli Hisarı, (RUMELİ HİSARI KULELERİ MÜZE DÖNÜŞÜMÜ FİKİR PROJESİ | UIDESIGN LAB. | UI DESIGN GRUP MİMARLIK TRABZON Mimarlık İç Mimarlık Peyzaj Mimarlığı, n.d.)

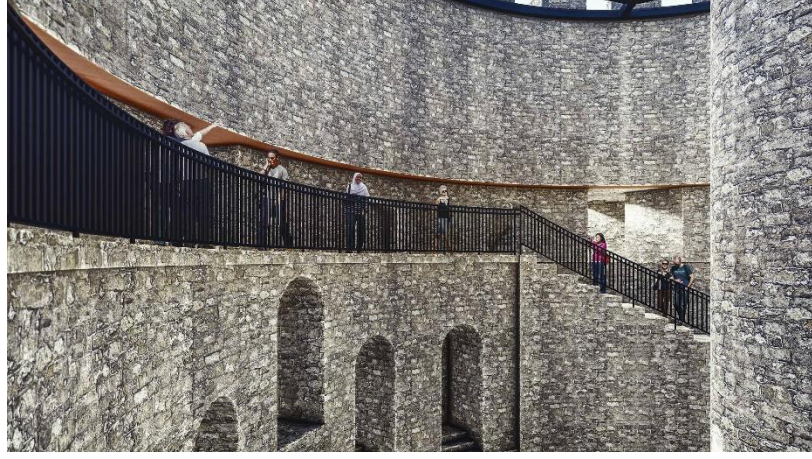
Şekil 3.189. Mimari Kesit: Rumeli Hisarı, (RUMELİ HİSARI KULELERİ MÜZE DÖNÜŞÜMÜ FİKİR PROJESİ | UIDESIGN LAB. | UI DESIGN GRUP MİMARLIK TRABZON Mimarlık İç Mimarlık Peyzaj Mimarlığı, n.d.)

Şekil 3.190. 3D görselleştirme: Rumeli Hisarı, (RUMELİ HİSARI KULELERİ MÜZE DÖNÜŞÜMÜ FİKİR PROJESİ | UIDESIGN LAB. | UI DESIGN GRUP MİMARLIK TRABZON Mimarlık İç Mimarlık Peyzaj Mimarlığı, n.d.)

Şekil 3.191. Figure 160 Mimari Kesit: Rumeli Hisarı, (RUMELİ HİSARI KULELERİ MÜZE DÖNÜŞÜMÜ FİKİR PROJESİ | UIDESIGN LAB. | UI DESIGN GRUP MİMARLIK TRABZON Mimarlık İç Mimarlık Peyzaj Mimarlığı, n.d.)

Şekil 3.192. 3D görselleştirme: Rumeli Hisarı, (RUMELİ HİSARI KULELERİ MÜZE DÖNÜŞÜMÜ FİKİR PROJESİ | UIDESIGN LAB. | UI DESIGN GRUP MİMARLIK TRABZON Mimarlık İç Mimarlık Peyzaj Mimarlığı, n.d.)

•Çağdaş Eklere İlişkin Mimarlık Tasarım Yaklaşımının Değerlendirilmesi

Rumeli Hisarı'ndaki yeni çağdaş ekler ve restorasyonlar, alanın tarihi bütünlüğüne saygı gösterirken aynı zamanda ziyaretçiler için erişilebilirliğini ve bilgi değerini artıracak şekilde tasarlanmıştır. Aşağıdakiler de dahil olmak üzere bir dizi temel husus belirlenmiştir:

Restorasyonlarda tarihsel olarak doğru malzemelerin kullanılması görsel ve yapısal sürekliliği sağlar. Bu süreç, benzer taşların tedarik edilmesini ve geleneksel inşaat tekniklerinin kullanılmasını içermektedir. Modern çağdaş eklerin tasarımı, tarihi mimariyle sorunsuz bir şekilde harmanlanmalarını sağlamak ve böylece herhangi bir görsel bozulmayı en aza indirmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Örneğin ziyaretçi merkezi düşük profilli olacak şekilde tasarlanmış ve kısmen yamaca gömülmüştür.

Ziyaretçi akışını kontrol etmek ve yönlendirmek için önlemlerin uygulanması hassas alanları aşınma ve hasardan korumayı amaçlamaktadır. Bu aynı zamanda belirlenmiş patika yolların uygulanmasını ve kalenin özellikle hassas bölümlerine kısıtlı erişim uygulanmasını da kapsamaktadır.

Çizelge 3.18 Yazarın belirttiği kriterlere göre karşılaştırma tablosu

Malzeme Uyumluluğu (material Compatibility)	<p>Özgün inşaata benzer malzemelerin kullanılması, yapının tarihsel sürekliliğini korumaya yardımcı olur. Uyumlu malzemeler, çağdaş eklerin mevcut mimariyle sorunsuz bir şekilde harmanlanmasını sağlar.</p> <p>Özgün malzemelere uyan malzemeleri bulmak zor ve maliyetli olabilir. Modern inşaat standartları her zaman geleneksel malzemelerle uyumlu olmayabilir ve bu da potansiyel yapısal sorunlara yol açabilir.</p>
Görsel Etki Değerlendirmesi (Visual Impact Assessment)	<p>Düşük profilli ve görsel olarak uyumlu tasarımlar, kalenin tarihi havasını korur.</p> <p>Aşırı derecede uyumlu entegrasyonlar, bazı ziyaretçiler için özgün ve çağdaş ekler arasındaki çizgiyi bulanıklaştırabilir.</p>
Geri dönüştürülebilirlik (Reversibility)	<p>Geri döndürülebilir müdahaleler, özgün yapıda kalıcı değişiklikler olmaksızın gelecekte yapılacak değişikliklere veya restorasyonlara olanak tanır. Minimal ve tahribatsız müdahalelere öncelik veren koruma etiği ile uyumludur.</p> <p>Geri dönüşümlü çözümler her zaman kalıcı çözümlerle aynı düzeyde yapısal destek sağlamayabilir. Özgününe benzer malzemeler (taş) kullanılmıştır; bu nedenle binanın aslına uygun şekilde restore edilmesi neredeyse imkansız hale gelmiştir.</p>
Ayırt edilebilirlik (Distinctiveness/distinguishability)	<p>Eski ve yeni arasında net bir ayırım, tarihsel netliği ve özgünlüğü korumaya yardımcı olur (ahşap zemin, demir bariyer... vb.).</p> <p>Ayrı ama uyumlu tasarımlar oluşturmak zor olabilir ve çağdaş ekler gerektirebilir.</p>
Minimum Müdahale (Minimum intervention)	<p>Minimal müdahale, sit alanının özgün malzemelerini ve özelliklerini korumaya yardımcı olur. Tarihi yapıya zarar verme veya değiştirme riskini sınırlar.</p> <p>Minimal müdahale, tüm sorunları ele almayabilir veya ziyaretçi olanaklarını önemli ölçüde iyileştirmeyebilir.</p>
Tarihi araştırmanın yerinde sunumu (On-site presentation)	<p>En son yapılan yenilemeler henüz tamamlanmamıştır. Çağdaş ek demir bariyerlerin inşası devam etmektedir, ancak ilerlemeyi değerlendirmek zordur. Restorasyonu yapılan cami, belirgin bir şekilde ayırt edilebilir durumdadır.</p>

Çizelge 3.18 Yazarın belirttiği kriterlere göre karşılaştırma tablosu (devam)

	Açık hava tiyatrosunun zemini, çevredeki taş dokusuyla kontrast oluşturan yeni bir doku ile işlenmiş özgün ahşaptan yapılmıştır.
--	--

3.2.2.3. Zindan Kapı Müzesi

Bursa'daki Zindan Kapı Müzesi, yaklaşık 2.500 yıllık bir geçmişe sahip tarihi ve kültürel bir simge yapısıdır. Aslen Bithynia Krallığı döneminde inşa edilen yapı, yakın zamanda bir restorasyon sürecinden geçerek dijital müze ve çağdaş sanat galerisine dönüştürülmüştür (Şekil 3.193.) (Zindan Kapı, n.d.).

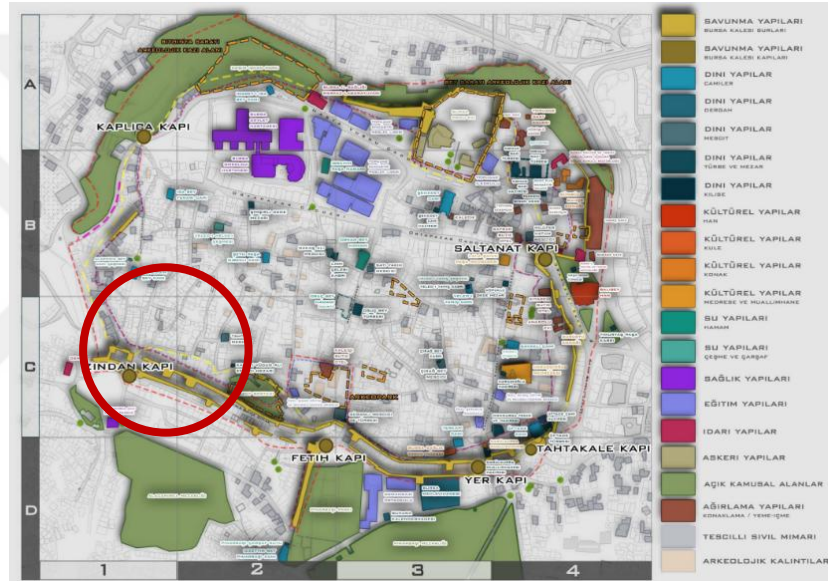

Şekil 3.193. Zindan Kapı, (Zindan Kapı, n.d.)

Müze Alacahırka mahallesinde yer almaktadır ve Zindan Kapısı olarak da bilinmektedir (Şekil 3.194). Alan, 'Kanlı Kuyu', 'İşkence Odası' ve kule ile kulelere bağlı koridorlar da dahil olmak üzere bir dizi tarihi bileşen içermektedir. Restorasyon çalışmalarının 2015 yılında başlamasının ardından alan, çağdaş sanat ile yerel ve uluslararası sanat eserlerinden oluşan interaktif sergilerin yanı sıra alanın tarihi ve restorasyonu hakkında fikir veren videoların yer aldığı kültürel bir destinasyona dönüşmüştür (Zindan Kapı Müzesi, n.d.).

Şekil 3.194. Zindan Kapi hava fotoğrafı, (Google Earth.2023)

Şekil 3.195. Zindan Kapi ve çevre alanları gösteren resim, Fatma Nur Özüpak'ın doktora tezi konularından güncel imar planını içermektedir, 2021, (Özüpak, 2021)

Şekil 3.196. Zindan Kapi'nın konumunu gösterecek şekilde yakınlaştırılmıştır, (Özüpak, 2021)

• Yapının Tarihi:

Zindan Kapı'nın kökenleri, Bursa'nın Prusa olarak bilindiği Bizans dönemine kadar uzanmaktadır. Şehrin ana ticaret yolları üzerindeki stratejik konumu, olası işgallere karşı korumak için sağlam savunma yapılarının inşasını zorunlu kılmıştır. Şehir duvarlarının, Zindan Kapı dahil, inşası Prusa'yı güçlendirme çabalarının bir parçasıydı (Özupak, 2021).

Erken Osmanlı Dönemi'nde (14.-16. yüzyıl), Bursa 1326'da Osmanlı Türkleri tarafından ele geçirilerek yükselen Osmanlı İmparatorluğu tarafından fethedilen ilk büyük şehir oldu. Osmanlılar, Zindan Kapı'nın stratejik önemini fark ederek, savunma ve idari işlevlerini geliştirmek için önemli değişiklikler yaptılar (Bursa Hisar, n.d.) (Yılmaz, 2014). Osmanlılar, mevcut yapıları güçlendirmek için duvarlara ek taş ve tuğla katmanları ekleyerek güçlendirdiler. Sivri kemerler ve dekoratif çiniler gibi Osmanlı mimari unsurları mevcut Bizans yapısına entegre edildi. Bu ekler, Osmanlıların ayırt edici mimari tarzlarını ve çeşitli kültürel etkileri entegre etme kapasitelerini yansıttı (Dilbaz, 2023). İç mekanlar askeri ve idari amaçlar için adapte edildi. Kapı binası, askerler için kışlalar, silahlar ve erzaklar için depolar içerecek şekilde genişletildi. Bu değişiklikler, Zindan Kapı'nın savunma yeteneklerini artırmakla kalmayıp, aynı zamanda Osmanlıların üstünlüğünü ve mimari becerilerini sembolize etti (Yılmaz, 2014).

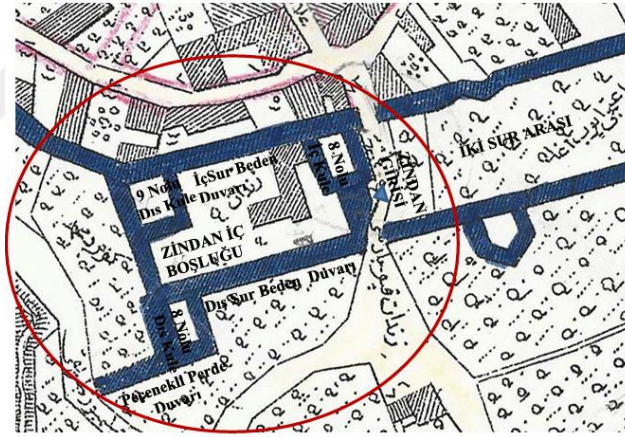
Bursa'nın kurucusu Prusias'ın, Hannibal ile birlikte Bursa kalesini inşa ettiği iddiası doğru kabul edilirse (editör notu: Son çalışmalar bu iddiaların oldukça şüpheli olduğunu ortaya koymuştur), Bursa kalesinin inşasının M.Ö. 188 yılında hala devam ettiği varsayılabilir (Bursa Hisar, n.d.).

Kale için ikinci dönem, MS 6. yüzyılın sonlarına doğru İranlıların saldırıları ve 7. yüzyılda Arapların istilaları ile başlamıştır. Kale, Selçuklu, Haçlı ve Osmanlı dönemlerinde üçüncü dönemine girmiştir (Bursa Hisar, n.d.).

Özellikle 11. yüzyıldaki Selçuklu istilasından Osmanlı fethine kadar, yani 13. yüzyıla kadar, Bursa Bizans'ın sınır kalesi olarak hizmet etmiştir. Bursa Kalesi, yaklaşık (30/40)

metre boyutlarıyla Orta Çağ kale mimarisinin önemli bir örneğini temsil eder (Bursa Hisar, n.d.).

17., 18. ve 19. yüzyıllarda Osmanlı İmparatorluğu genişledikçe Bursa'nın askeri bir kale olarak stratejik önemi azalmıştır. Bununla birlikte Zindan Kapı, şehrin değişen ihtiyaçlarına göre evrim geçirerek çeşitli sivil ve idari rolleri yerine getirmeye devam etmiştir. Kapı ve bitişiğindeki yapılar daha sonra hapisane olarak yeniden kullanıldı. Türkçe'de zindan veya hapisane anlamına gelen "Zindan" terimi, yeni rolünü yansıtmak üzere kapı ile ilişkilendirilmiştir (Dilbaz, 2023). Yapının bazı bölümleri vergilendirme ve yerel yönetim gibi bürokratik işlevler için kullanılmıştır. Bu ikili kullanım, Zindan Kapı'nın şehrin idari çerçevesi içindeki önemini devam ettirmesini sağlamıştır. Askeri önemini azalmasına rağmen Zindan Kapı, Bursa'nın kentsel peyzajının ayrılmaz bir parçası olmaya devam etmiş ve birçok sivil işleve hizmet etmiştir (Bursa Hisar, n.d.).

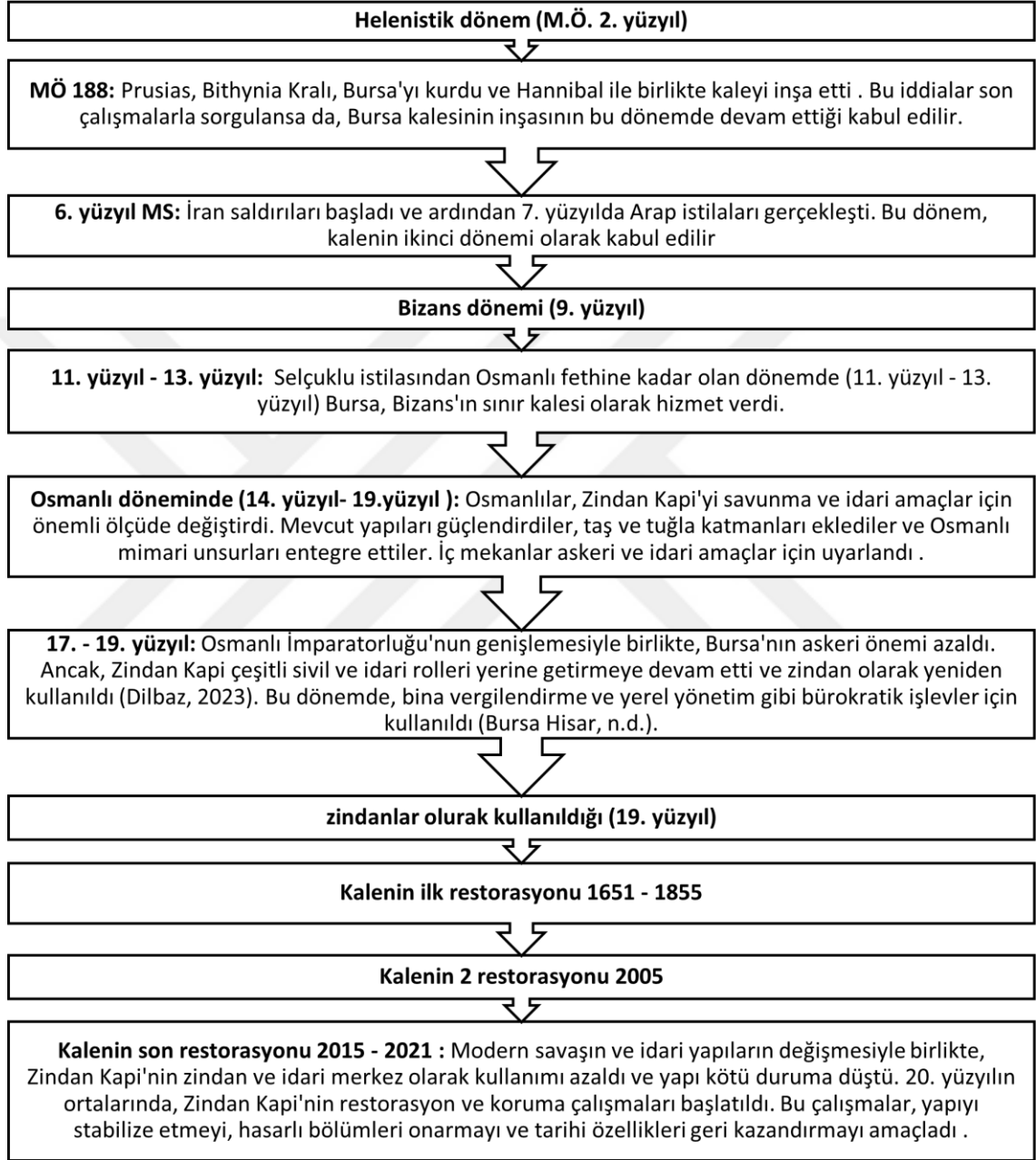

Şekil 3.197. 1862 Bursa Zindanının Suphi Bey Haritası Üzerindeki Konumu, (Yılmaz, 2016)

20. yüzyılda modern savaşın ortaya çıkması ve idari yapılardaki değişiklikler, Zindan Kapı'nın bir hapisane ve idari merkez olarak kullanımının kademeli olarak sona ermesine yol açmıştır. Kapı bakıma muhtaç hale gelmiş ve koruma çabalarının yoğunlaştırılmasını gerektirmiştir. 20. yüzyılın ortalarında Zindan Kapı'nın restore edilmesi ve korunması için çalışmalar başlatıldı. Bu girişimler yapıyı sağlamlaştırmak,

hasarlı bölümleri onarmak ve tarihi özellikleri geri kazandırmak için tasarlanmıştır (Dilbaz, 2023).

Çizelge 3.19. Zindan Kapı Tarihi ve Restorasyonlar (Yazar tarafından hazırlanmıştır)

Çizelge 3.20 Zindan Kapı zaman çizelgesi (*Google Earth hava fotoğrafları*) Kaledeki değişiklikler

<p>2010</p> 	<p>2011</p>
<p>2015</p> 	<p>2016</p>
<p>2018</p> 	<p>2020</p>
<p>2023</p> 	

• **Mimari Analiz:**

Kalenin güneydoğusunda Zindan kapı yer almaktadır. Osmanlı döneminden önce var olan zindanın bu cephede yer alması ya da bu kapıdaki burcun hapisane olarak kullanılmış olması daha olasıdır (Bursa Hisar, n.d.).

Hücrenin iç boşluğu (18,50 metreye 33,65 metre) ölçülerindedir. Kazılar sırasında ortaya çıkan duvar kalıntılarında hücreye iki sur arasındaki iki ayrı kapıdan girildiği anlaşılmaktadır. Özgün plan, iki kapı arasında bir yönlendirme avlusu içeriyordu. İlk giriş noktası, iç kuleden delinen ön duvarın yüzeyinde yer almaktadır (Yılmaz, 2016 tarafından yürütülen araştırmadan çıkarılan ve alan 9 olarak adlandırılan çizim 170'te gösterildiği gibi). Bu kapı müstahkem dış duvara açılmaktadır. İkinci giriş kapısı, dış sur duvarına bağlanan arka duvarın yüzeyinde yer almaktadır. Bu kapıdan da kuleye çıkılmaktadır (Yılmaz, 2016).

Bizans döneminde Zindan Kapı askeri mimari normlarına göre inşa edilmiştir. Bu dönemin temel unsurları şunlardır:

- **Kalın Taş Duvarlar:** Duvarlar büyük, kabaca kesilmiş taşlar (kesme taş duvar) ve kalın kireç harcı katmanları ile inşa edilmiştir. Bu teknoloji kuşatmalarda hayatta kalmak için gerekli gücü ve sağlamlığı sağlıyordu.
- **Yapısal Güçlendirme:** Payandaların ve ilave taş katmanlarının yerleştirilmesi duvarları güçlendirerek dış baskılara karşı ek destek sağlamıştır.
- **Ok Yarıkları ve Mazgallar:** Duvarlar, okçuların korunaklı kalarak kapıyı savunmalarına olanak tanıyan dar dikey açıklıklar (ok yarıkları) içeriyordu. Siperlikler ya da korkuluklardaki boşluklar ekstra savunma pozisyonları sağlıyordu. Bizanslı inşaatçılar hem doğrudan hem de uzun süreli saldırılara dayanabilecek sağlam bir savunma yapısı geliştirmeye odaklanmışlardır.

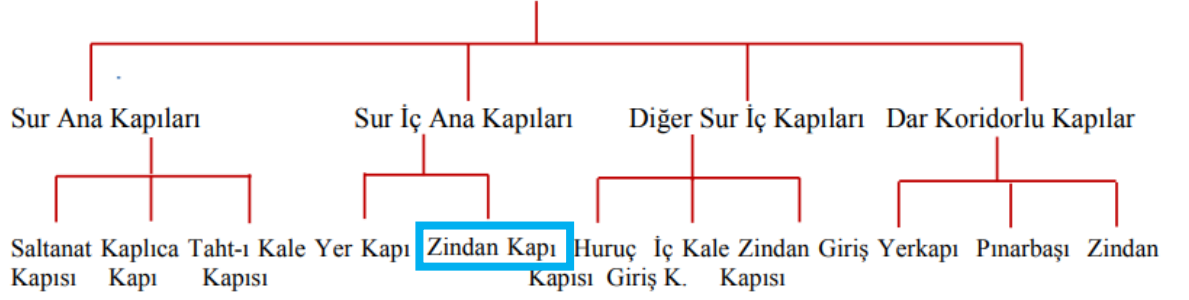
Şekil 3.198. Bursa Hisar (Kale İçi) Haritası, 2012 (Dilbaz, 2023)

Duvarlar, Bizans askeri mimarisinde yaygın bir uygulama olan büyük, kabaca yontulmuş taşlarla inşa edilmiştir. Harç kullanımı ve birbirine kenetlenen taşlar sağlamlık ve dayanıklılık sağlamıştır. Temel savunma unsurları arasında ok yarıkları (okçular için dar dikey açıklıklar), siperler (atış için boşlukları olan parapetler) ve kuşatmalara dayanmak için bir portcullis (ağır, dikey olarak kapanan bir kapı) vardı (Yılmaz, 2014).

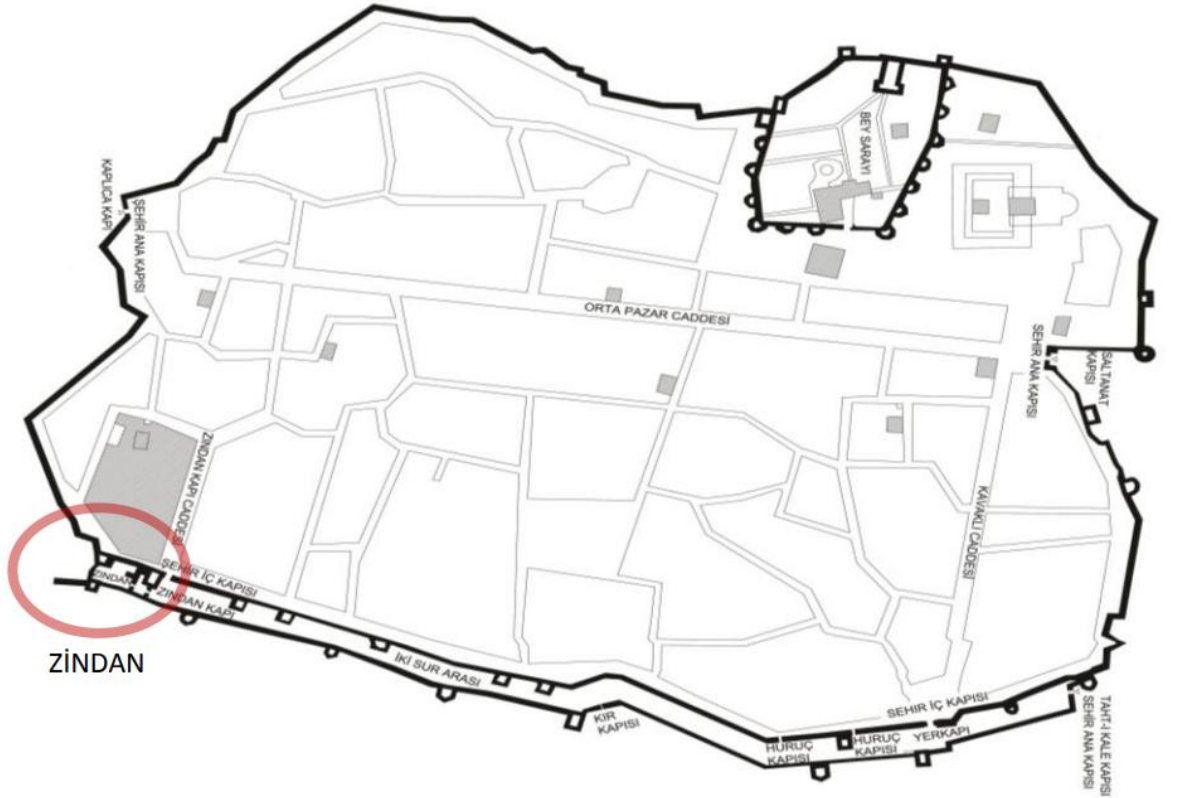
Bursa Kalesi'nin beş ana kapısı vardır: Saltanat Kapısı, Yer Kapısı, Fetih Kapısı (Su Kapısı), Zindan Kapısı (Bab-ı Sıcn) ve Kaplıca Kapısı (Dilbaz, 2023). Yer Kapısı, iç (Bab-ı Zemin) ve dış (Tahtakale Kapısı) olmak üzere iki ayrı kapıdan oluşmaktadır (Şekil 170- 171) (Yılmaz, 2014) (Dilbaz, 2023). Dış kaleyi çevreleyen duvar Hisar'ı korurken, Bey Sarayı'nın bulunduğu alanı çevreleyen duvar iç kaleyi oluşturmaktadır (Dilbaz, 2023). Zindan Kapı, Bursa Kalesi'nin güneybatı ucunda, Kale bahçe Caddesi'nin sonunda yer almaktaydı (Dilbaz, 2023). Kapı, zindanların bulunduğu alanda yer aldığı için bu adı almıştır (Dilbaz, 2023). (1651) yılında Bursa bölgesinde kaleyi etkileyen bir deprem

olmuştur. Bu nedenle kale depremden sonra (1855) yılında yeniden inşa edilmiştir (Dilbaz, 2023).

Kullanım Amaçlarına Göre

Şekil 3.199. Bursa Duvar Kapıları, kullanım amaçları ve savunma yöntemlerine göre, (Yılmaz, 2014)

Şekil 3.200. Bursa antik kentinin restitüsyon planında zindanın konumu, (Yavaş, 2017)

•Çağdaş Eklerin ve Yeni İşlevlerin Tanımı

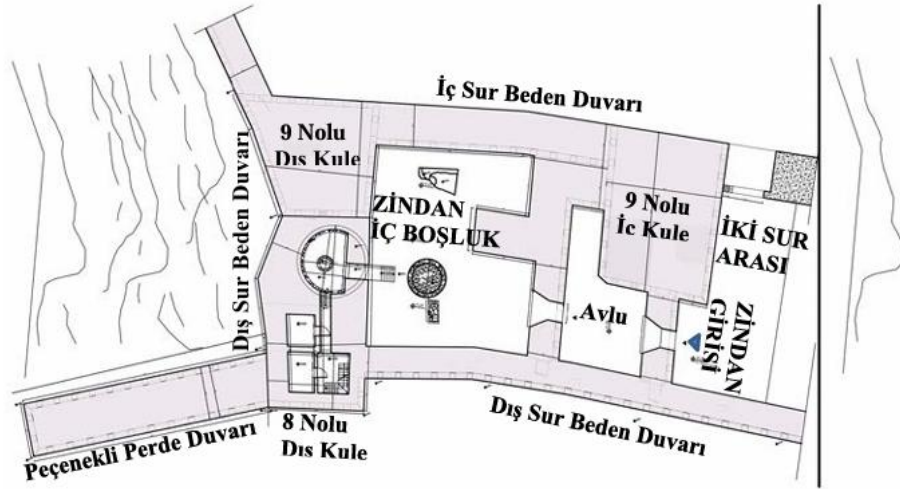
Zindan bölümü, dış (surlar) ve kulelerin ilk restitüsyon projeleri Bursa K.V.T.V. Koruma Bölge Kurulu'nun 11 Eylül 2009 tarih ve 5024 sayılı kararı ile onaylanmıştır (Yılmaz, 2016).

Güncellenen restitüsyon çalışması üç ayrı dönemde değerlendirilmiştir. Ancak, plan şemalarının her üç dönemde de tutarlı kaldığı kabul edilmiştir.

MÖ 2. yüzyıldan MÖ 1. yüzyıla kadar uzanan ikinci dönem, (surların) ilk inşa edildiği Prusia'nın Helenistik dönemini kapsamaktadır.

- MS 9. yüzyıl; bu dönem, kentin Bizans tarafından yönetildiği ve Prusya'ya yapılan yoğun saldırılar sonucunda kentin zayıf düştüğü dönemi kapsar. Buna karşılık olarak (surlar), kentteki yıkık binalardan alınan taşlarla güçlendirilmiştir.

- M.S. 14. yüzyıl; Osmanlı'nın Prusya'yı fethini takiben, kalıntıları günümüze kadar ulaşan dönemdir (Yılmaz, 2017).

Şekil 3.201. Zindan restitüsyon planı, (Yılmaz, 2016)

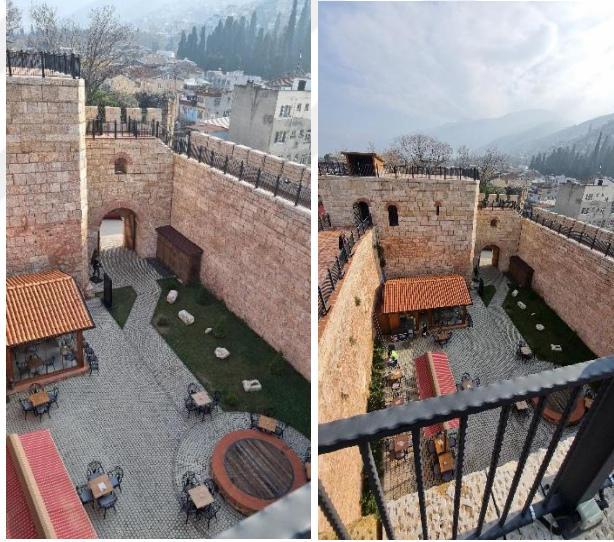
Şekil 3.202. Restorasyon sırasında binaya yapılan yeni çağdaş eklerin yanı sıra özgün yapı malzemelerini gösteren fotoğraflar, (Haber, n.d.) (İstanbul, 2017)

Zindan Kapı'nın restorasyonu 2015 yılında başladı ve 2020 yılında tamamlanacak. Çalışmalar Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından yürütülmüştür. Restorasyon süreci, binayı özgün haline mümkün olduğunca yakın bir şekilde sağlamlaştırmayı, hasarlı alanları onarmayı ve tarihi özellikleri restore etmeyi amaçlamıştır (Dilbaz, 2023).

Restorasyonun ardından bina, dijital müze ve çağdaş sanat galerisi olarak yeniden işlevlendirilmiştir. Müze, alanın tarihini ve restorasyon süreçlerini interaktif ekranlar ve animasyon filmler aracılığıyla ziyaretçilere sunmaktadır. Bu ekranlar ve filmler, ziyaretçilerin tarih hakkında daha derin bir anlayış kazanmasını sağlamaktadır (Bursa Hisar, n.d.). Dokuzuncu ve onuncu kulelerde, Zindan Kapı'nın tarihini ve restorasyon aşamalarını anlatan özel interaktif video ekranları bulunmaktadır. Bu ekranlar ziyaretçilere eşsiz bir deneyim yaşatmaktadır (Dilbaz, 2023) (Yılmaz, 2016).

Şekil 3.203. Zindan Kapı, (Fotoğraf: Anwaar Anwar Al Mubarak Gharibi, 2023)

Şekil 3.204. Zindan Kapı İç bahçe, cam giriş ve kafeterya eklerini göstermektedir, (Fotoğraf: Anwaar Anwar Al Mubarak Gharibi, 2023)

Müze, yerel ve uluslararası sanat eserlerinin yer aldığı çağdaş sanat sergilerine ev sahipliği yapmaktadır. Bu sergiler enstalasyonlar, heykeller, çizimler ve video performansları gibi çeşitli biçimlerde sunulan sanat eserlerini içermektedir (Dilbaz, 2023). Sanat sergileri Zindan Kapı'nın bir kültür merkezi olarak işlev görmesini sağlamaktadır. Zindan Kapı, ziyaretçilerine binanın tarihi ve mimari özellikleri hakkında

interaktif ekranlar sunmaktadır. Bu sergiler, ziyaretçilerin tarihle doğrudan etkileşime girmesine ve daha derin bir anlayış kazanmasına olanak tanır (Bursa Hisar, n.d.).

Müze, kültürel ve sosyal etkinlikler düzenleyerek toplumu bir araya getirmektedir. Bu etkinlikler arasında müzik performansları, sanat atölyeleri ve tarihi sunumlar yer almaktadır (Dilbaz, 2023).

Şekil 3.205. Zindan Kapı entrance, (Fotoğraf: Anwaar Anwar Al Mubarak Gharibi, 2023)

Şekil 3.206. Zindan Kapı Merkez Eğitim, (Fotoğraf: Anwaar Anwar Al Mubarak Gharibi, 2023)

Şekil 3.207. Zindan Kapı Merkez Eğitim, (Fotoğraf: Anwaar Anwar Al Mubarak Gharibi, 2023)

Şekil 3.208. Zindan Kapı Merkez Eğitim, (Fotoğraf: Anwaar Anwar Al Mubarak Gharibi, 2023)

Bu yeni çağdaş ekler ve işlevler Zindan Kapı'yı sadece tarihi bir bina değil, aynı zamanda modern bir kültür ve sanat merkezi haline getirmiştir.

•Çağdaş Eklere İlişkin Mimarlık Tasarım Yaklaşımının Değerlendirilmesi

Zindan Kapı'daki yeniden geliştirme çalışmaları, tarihi dokuyu korumakla kalmayıp aynı zamanda onu (çağdaş kent yaşamının dokusuna entegre ederek mirasın korunması) ve kentsel gelişim arasında dengeli bir yaklaşım sergiliyor.

Çizelge 3.21 Yazarın belirttiği kriterlere göre karşılaştırma tablosu

Malzeme Uyumluluğu (Material Compatibility)	<p>Zindan Kapı'nın restorasyonunda kullanılan malzemeler, özgün Bizans ve Osmanlı yapılarında kullanılanlara yakın olacak şekilde seçilmiştir. Geleneksel taş ve tuğla kullanımı, yeni çağdaş eklerin yapının tarihi dokusuyla uyumlu olmasını sağlamıştır.</p> <p>Yapıya yapılan ilavelerin ayırt edici özelliklerinden biri de yapının zindan konseptini güçlendirmeye hizmet eden demir kullanımıdır.</p> <p>Restorasyon sürecinde, tarihi yapılarda kullanılan geleneksel kireç harcı kullanılmıştır. Bu tercih, binanın tarihi özgünlüğünü korumanın yanı sıra nefes almasını ve nemi daha etkin bir şekilde yönetmesini de sağlıyor.</p> <p>Ayrıca, tarihi malzemelerle görsel tutarlılığı korurken yapısal stabiliteyi sağlamak için gerekli yerlerde modern malzemeler entegre edilmiştir.</p> <p>Binaya giriş olarak bir cam küpün eklenmesi tartışmalı bir tasarım tercihidir. Bazıları bunun ziyaretçi ile bina arasında bir bağlılık hissi yarattığını savunurken, diğerleri bunun istenmeyen bir izinsiz giriş olduğuna inanmaktadır.</p>
Görsel Etki Değerlendirmesi (Visual Impact Assessment)	<p>Mimari tasarım, Zindan Kapı'nın mevcut tarihi unsurlarıyla uyumlu bir şekilde bütünleşmesi amacıyla tasarlanmıştır. Restorasyon ve yeni çağdaş ekler, özgün yapının görsel bütünlüğüne saygı gösterecek şekilde titizlikle tasarlanmıştır.</p> <p>Yapının girişinden zirvesine doğru ilerlendiğinde, ikili bir deneyimle karşılaşmaktadır. Kişi bir yandan yapıya yapılan bilimsel çağdaş eklerle meşgul olur. Diğer yandan, çatıdan Bursa manzarası seyredilir. Yeni çağdaş eklerin minimalist bir şekilde uygulanacağı garanti edilmektedir.</p> <p>Bir eğitim merkezinin inşası ve aydınlatma tesisatı da dahil olmak üzere yapıda yapılan iç değişikliklere ek olarak, proje, ziyaretçilerin binayı her katında yeni bir şekilde deneyimlemelerini sağlaması açısından başarılı olmuştur.</p> <p>Cam ve çelik yapılar gibi modern unsurlar görsel olarak göze batmayacak şekilde tasarlandı. Bu yaklaşım, tarihi unsurların odak noktası olarak kalmasını ve böylece binanın özgün karakterinin bütünlüğünün korunmasını sağlamıştır.</p> <p>Yeni çağdaş eklerin tasarımında özgün mimari formlara ve oranlara saygı gösterilmiştir. Örneğin, yeni binaların çatı çizgileri, pencere şekilleri ve cephe uygulamaları tarihi tasarımlardan esinlenmiş, böylece yeni çağdaş eklerin eskisiyle görsel olarak uyumlu olması sağlanmıştır.</p> <p>Yeni tesislerin daha az göze çarpan yerlere yerleştirilmesi için çaba gösterilmiş, böylece kalenin tarihi silüeti korunurken kilit noktalardan görünürlükleri azaltılmıştır.</p>

Çizelge 3.21 Yazarın belirttiği kriterlere göre karşılaştırma tablosu (devam)

	<p>Tasarım ekibi, özgün malzemeleri tamamlayan bir renk paleti ve dokular kullanmış, böylece eski ve yeni arasında uyumlu bir karışım sağlamıştır.</p> <p>Cam ve çelik yapılar gibi bazı modern çağdaş eklerin tarihi unsurları bastırarak alanın görsel manzarasını değiştirebileceği endişesi mevcuttur.</p>
Geri dönüştürülebilirlik (Reversibility)	<p>Restorasyon çalışmaları, geri dönüşümlü müdahalelere özel bir önem vermiştir. Özgün yapıya zarar vermeden çıkarılabilecek veya değiştirilebilecek teknikler ve malzemeler öncelikli olarak kullanılmıştır. Bu yaklaşım, gelecekteki restorasyonların veya değişikliklerin Zindan Kapı'nın tarihi otantikliğini bozmadan yapılabilmesini sağlar.</p> <p>Yeni unsurlar, sergi panelleri ve modern tesisatlar gibi, modüler ve sökülebilir olacak şekilde tasarlanmıştır. Bu, unsurların kolayca çıkarılmasını veya değiştirilmesini sağlayarak, tarihi dokuyu etkilemeden gelecekteki modifikasyonlara ve uyarlamalara imkân tanır.</p> <p>Yapılan tüm müdahaleler titizlikle belgelenmiş, kapsamlı planlar ve fotoğraflar dahil edilmiştir, böylece gelecekte yapılan herhangi bir değişikliğin anlaşılması ve geri alınması kolaylaşır. Yeni çağdaş eklerin önemli bir kısmı geçici yapılar olarak tasarlanmıştır. Bu, bileşenlerin gerektiğinde sökülüp çıkarılabileceği anlamına gelir, böylece özgün yapı korunmuş olur.</p> <p>Bazı yorumcular, tam anlamıyla geri dönüşümlü müdahalelerin gerçekleştirilmesinin zor olduğunu öne sürmüşlerdir. Geçici yapılar bile özgün malzemelerde kalıcı hasar veya ince değişikliklere yol açabilir.</p> <p>Modern malzemelerin eski yapıya uzun vadeli etkisinin geri dönüşü olmayan hasarlara yol açabileceği endişesi bulunmaktadır, bu da tam anlamıyla geri dönüşümün mümkün olup olmadığını sorgulatmaktadır.</p> <p>Özgününe benzer malzemeler (taş ve tuğla) kullanılmıştır; bu nedenle binanın aslına uygun şekilde restore edilmesi neredeyse imkansız hale gelmiştir.</p>
Ayırt edilebilirlik (Distinctiveness/ distinguishability)	<p>Yeni çağdaş ekler tarihi dokuya uyum sağlayacak şekilde yapılırken, eski ve yeni unsurlar arasında net bir sınır çizilmiştir. Bu sayede ziyaretçiler ve akademisyenler özgün Bizans/Osmanlı yapıları ile modern restorasyonlar arasında ayırım yapabilmektedir.</p> <p>Kalenin girişini belirginleştirmek için cam kullanımına ek olarak, alanda özgün olarak kullanılanlardan farklı malzemeler ve renkler kullanılmıştır.</p> <p>Bu ayırt edicilik, görsel olarak uyumlu olmakla birlikte yakından incelendiğinde fark edilebilen malzeme dokusu ve yapım</p>

Çizelge 3.21 Yazarın belirttiği kriterlere göre karşılaştırma tablosu (devam)

	<p>tekniklerindeki ince farklılıklarla sağlanmıştır. Temiz çizgiler ve cam ve çelik gibi modern malzemeler gibi çağdaş tasarım unsurlarının kullanımı, yeni çağdaş ekleri tarihi yapıdan net bir şekilde ayırmaktadır.</p> <p>Yeni eseri özgününden ayırmak için fiziksel ve görsel işaretler kullanılmış, böylece ziyaretçiler ve akademisyenler tarafından inşaatın farklı aşamalarının tanımlanması kolaylaştırılmıştır.</p> <p>Fiziksel ve görsel işaretlerin kullanımı, ziyaretçilerin farklı inşaat aşamalarını kolayca ayırt edebilmelerini sağlamaktadır.</p>
Minimum Müdahale (Minimum intervention)	<p>Minimum müdahale ilkesi, restorasyon çabalarına rehberlik etmiştir. Özgün yapının mümkün olduğunca korunabilmesi için yalnızca en gerekli onarım ve stabilizasyon çalışmaları yapılmıştır.</p> <p>Kaleyi yapısal bütünlüğünü korumak için, ileri düzeyde invaziv olmayan inşaat teknikleri kullanılmıştır. Restorasyon çalışmaları, yapısal olarak güvensiz veya önemli tarihi değere sahip alanlara odaklanmıştır. Binanın özgünlüğünü korumak amacıyla gereksiz değişikliklerden kaçınılmıştır.</p> <p>En önemli mimari unsurlar, Bizans ve Osmanlı kemerleri ile dekoratif çiniler gibi, değiştirilmek yerine korunmuş ve restore edilmiştir.</p> <p>Bazı eleştirmenler, minimum müdahale politikasının, bazı durumlarda gerekli restorasyon çalışmalarının ihmal edilmesine yol açabileceğini ve bunun da uzun vadeli hasar riskini artırabileceğini ileri sürmektedir.</p> <p>Bazıları, minimum müdahaleye çok sıkı bir şekilde bağlı kalmanın, alanın işlevselliğini ve ziyaretçi deneyimini artırabilecek gerekli modernizasyonların ihmal edilmesine yol açabileceğinden endişe duymaktadır.</p>
Tarihi araştırmanın yerinde sunumu (On-site presentation)	<p>Restorasyon projesi, Zindan Kapı'nın tarihini ve önemini ziyaretçilere sunan eğitici ekranların ve interaktif unsurların eklenmesini içeriyordu.</p> <p>Ekranlar, binanın tarihi atmosferinden uzaklaşmadan ziyaretçi deneyimini geliştirecek şekilde alana entegre edilmiştir. Bilgi kioskları ve dijital sunumlar, ziyaretçilere alanın zengin tarihiyle ilgili bağlam ve etkileşim sağlamaktadır.</p> <p>Ziyaretçileri Zindan Kapı'nın tarihi ve mimari önemi hakkında eğitmek amacıyla bilgilendirici tabelalar ve interaktif ekranlar yerleştirilmiştir.</p> <p>Özenle tasarlanan patikalar, ziyaretçilere alan boyunca rehberlik ederek yapıya zarar vermeden hem tarihi hem de modern yönleri deneyimlemelerini sağlıyor.</p> <p>Modern sergi alanları, tarihi ambiyansa müdahale etmeyen eğitici sergilere olanak tanıyacak şekilde alana gizlice entegre edilmiştir.</p>

Çizelge 3.21 Yazarın belirttiği kriterlere göre karşılaştırma tablosu (devam)

	Yolların ve modern çağdaş eklerin beklenen yüksek ziyaretçi sayısını karşılayacak kapasitede olmaması ve bunun da sıkışıklığa ve alanın bozulmasına yol açması mümkündür. Bilgi ve arşivlerin mevcudiyetiyle ilgili olarak, bilgilerin büyük bir kısmı belediye arşivlerinde muhafaza edildiğinden, bunları elde etmenin önemli bir zorluk olduğu ortaya çıkmıştır.
--	---

3.3. Üçüncü Bölümün Değerlendirmesi

Bu araştırmada ele alınan örnekler, Avrupa ve Türkiye'deki tarihi kalelere yapılan çağdaş ekler üzerinden seçilmiş olup, bu ekler, malzeme uyumluluğu, görsel etki değerlendirmesi, geri dönüştürülebilirlik, ayırt edilebilirlik ve minimum müdahale gibi kriterler doğrultusunda incelenmiştir. Her bir kale üzerinde yapılan analizler, bu kriterler ışığında mimari açıdan derinlemesine değerlendirilmiş ve böylece hem tarihi yapının korunması hem de çağdaş eklerin entegrasyonu üzerine kapsamlı bir perspektif sunulmuştur. Örnek sayısının bu kriterlere göre sınırlanması, derinlemesine bir analiz yapılabilmesi ve sonuçların akademik geçerliliğinin sağlanması açısından büyük önem taşımaktadır.

Çalışmada dört ana örnek üzerinde durulmuştur: King's Gate Caernarfon Kalesi (Birleşik Krallık), Morella Kalesi (İspanya), Kunstmuseum Moritzburg (Almanya) ve Garcimuñoz Kalesi (İspanya). Bu dört örnek hem çağdaş ekler açısından hem de tarihi yapıların korunmasına yönelik farklı yaklaşımları temsil eden zengin veriler sunmaktadır. Ayrıca, daha genel diğer örnekler de çalışmanın ek bölümlerinde envanter formlarıyla sunulmuş ve bu örneklerin analizine yönelik ek tablolar oluşturulmuştur. Ek olarak, Avrupa'daki 13 farklı örnek genel çalışmalar olarak sınıflandırılmış, çalışma ise Bursa ve İstanbul'da (Türkiye) yer alan üç örnekle sonlandırılmıştır.

Metodolojik açıdan, her bir örneğin seçilme gerekçeleri detaylı olarak açıklanmıştır. Örneğin, çağdaş eklerin tarihsel yapılarla ne ölçüde uyum sağladığını belirlemek amacıyla kullanılan görsel etki analizleri, yapıların öncesi ve sonrası fotoğraflarıyla desteklenmiş ve ayrıca mimari çizimler aracılığıyla bu eklerin nasıl entegre edildiği detaylandırılmıştır. Eklerin malzeme uyumluluğu, geri dönüştürülebilirliği ve ayırt

edilebilirliği gibi başlıklar her bir örnek için ayrı ayrı ele alınmış ve uluslararası restorasyon standartlarıyla karşılaştırmalı bir değerlendirme yapılmıştır.

Araştırmanın nceki bölümlerinde her bir örnek için ayrıntılı mimari ve tarihi analizler sunulmuş; malzeme seçimi, eklerin tarihi yapıya entegrasyonu ve bu süreçlerde kullanılan ağdaş yöntemler hakkında derinlemesine bilgi verilmiştir. Örneğin, King's Gate Caernarfon Kalesi'ndeki ağdaş eklerin, modern işlevselliği sağlarken yapının tarihi önemini nasıl koruduğu detaylı bir mimari analizle ortaya konmuştur. Benzer şekilde, Morella Kalesi'ndeki restorasyonlar da tarihi yapının korunmasına öncelik vererek ağdaş eklerin entegrasyonunu incelemiştir.

Takip eden bölümde, bu örneklerin her biri detaylı değerlendirme tabloları ve çeşitli haritalarla desteklenerek ele alınacaktır. Eklerin kaleler üzerindeki etkileri, tarihi dokunun korunma dereceleri ve müdahalelerin geri dönüştürülebilirlik seviyeleri tartışılacaktır. Ayrıca, minimum müdahale ilkesi çerçevesinde yapılan eklerin ayırt edilebilirliği ve bu müdahalelerin tarihi dokuyu nasıl tamamladığı analiz edilecektir. Her bir kale için 1'den 5'e kadar numaralandırılmış bir değerlendirme sunularak (bu bölümün başında ve araştırmanın 2. bölümünde bahsedilen yöntem), ağdaş ekler ile tarihi yapılar arasında nasıl bir uyum sağlanabileceği kapsamlı bir şekilde ele alınacaktır.

4. BULGULAR (*BULGULAR ve TARTIŞMA*)

Tarihi kaleler ve surlara eklenen Çağdaş eklerin, bu yapıların estetik ve yapısal bütünlüklerine mimari ve görsel olarak zarar vermemesi gerekmektedir. Ayrıca, kültürel miras değerlerinin korunabilmesi adına malzeme uyumluluğunun değerlendirilmesi büyük önem taşımaktadır. Bu tür kriterler sayesinde, tarihi kaleler ve surlara yapılan yeni eklemeler mimari katkıları açısından değerlendirilebilmekte ve gelecekte tarihi yapılara eklenecek yeni kütleler için çıkarımlar yapılabilmektedir.

Bu çalışma, King's Gate Caernarfon Kalesi, Morella Kalesi, Kunstmuseum Moritzburg, Garcimuñoz Kalesi, Anadolu Hisarı, Rumeli Hisarı ve Zindan Kapı Müzesi gibi çeşitli tarihi kale ve surların altı ana başlık altında karşılaştırmalı analizini sunmaktadır. Söz konusu başlıklar; malzeme uyumluluğu, görsel etki değerlendirmesi, geri dönüştürülebilirlik, ayırt edilebilirlik, minimum müdahale ve tarihi araştırmanın yerinde sunumudur. Bu analiz, incelenen kalelerin ve surların modern unsurları tarihi yapılarla nasıl entegre ettiğini, bu süreçte tarihsel ve estetik bütünlüğü nasıl koruduğunu, ziyaretçi deneyimi üzerindeki etkilerini ve bu tarihi alanların uzun vadeli sürdürülebilirliğine katkılarını ayrıntılı olarak incelemektedir. Çalışmada ayrıca, binaların restorasyon ve yenileme süreçlerinde kullanılan malzemelerin temel unsurları ele alınacak, kalelerin mekânsal analizleri ve yenileme sonrasında kazandıkları yeni işlevler kapsamlı bir biçimde değerlendirilecektir.

4.1. Değerlendirme kriterlerine göre örneklerin analizi

Bu çalışmada, Avrupa ve Türkiye örnekleri, bu tezin ikinci bölümünün sonunda ilgili literatüre dayanarak belirlenen kriterlere göre karşılaştırmalı olarak değerlendirilecektir. Araştırma, aşağıda açıklanan altı temel kriter doğrultusunda yürütülmüştür:

4.1.1. Malzeme Uyumu (*Material Compatibility*)

Bu kriter, tarihi bir yapı üzerinde yapılan restorasyon veya yenileme çalışmalarında kullanılan malzemelerin, yapının özgün malzemeleri ile ne derece uyumlu olduğunu

değerlendirir. Tarihi yapıların restorasyonunda malzeme uyumu büyük önem taşır, çünkü yanlış malzeme kullanımı, yapının tarihi dokusuna zarar verebilir ve yapının özgün estetiğini bozabilir. Bu nedenle kullanılan malzemelerin yapının özgün malzemelerine görsel, fiziksel ve kimyasal açıdan uyumlu olması gerekmektedir (Khalaf, 2016; Yüceer & İpekoğlu, 2012).

Bu çalışma kapsamında ana tartışma konusu yeni eklerin değerlendirilmesi olduğu için, genellikle restorasyonların değerlendirilmesinde kullanılan bu kriter, bu çalışmada yeni eklerin değerlendirilmesinde kullanılmıştır. Buna ek olarak, bu kriter, bu çalışmada kullanılan “ayrıt edilebilirlik” kriteriyle beraber düşünülerek, malzeme uyumundan bahsedilirken, aynı zamanda malzemelerin ayrıt edilebilir olmasının altı çizilmiştir.

Malzeme Uyumu değerlendirmesi aşağıdaki puanlama sistemiyle incelenmektedir:

1. Tam Uyum (5 puan):

Çağdaş ekler için kullanılan malzemeler, yapının özgün malzemelerinde fiziksel veya kimyasal bozulmalara sebep olmamaktadır. Aynı zamanda yeni kullanılan malzemeler, estetik olarak, tarihi malzemeler ile uyum halindedir. Burada estetik değerler göreceli olabilmekle beraber, tez kapsamında renk ve dokunun tasarımsal olarak özgün malzemelerle ilişkili olarak ve belli bir tasarım yaklaşımı çerçevesinde seçilmiş olması olarak değerlendirilmiştir.

En uyumlu olarak değerlendirilen yeni ek malzemeleri, özgün yapı ile görsel açıdan uyum içindedir ve fiziksel ya da kimyasal bir uyumsuzluk yoktur. Yapının özgün malzemeleri hiçbir zarar görmeden korunur. Buna ek olarak, dördüncü kriter olarak tartışılmış olan “ayrıt-edilebilirlik” kriteri karşılanmış ve uyumlu malzemelerin aynı zamanda ayrıt edilebilir olması sağlanmıştır.

2. İyi Uyum (4 puan):

Kullanılan malzemeler, özgün malzemelerle büyük ölçüde uyum içinde olmasına rağmen, seçilen yeni malzemeler dolayısıyla veya mimari detaylardaki eksiklikler sebebiyle bazı fiziksel ya da kimyasal hasarların oluşması olasılık dahilindedir.

Estetik ve tasarımsal olarak, seçilen renk ve dokuların yapının özgün kimliğinin az miktarda önüne geçtiği veya onun bazı detaylarının algılanmasını engellediği

düşünülmektedir. Buna ek olarak, dördüncü kriter olarak tartışılmış olan “ayırt edilebilirlik” kriteri büyük oranda karşılanmıştır.

3. Orta Düzeyde Uyum (3 puan):

Kullanılan çağdaş malzemeler, özgün yapının genel yapısına ve malzemelerine uyum sağlamakla birlikte, bazı noktalarda estetik veya fiziksel olarak özgün malzemelerle zayıf bir bağ kurmaktadır. Bu durum, özellikle renk, doku veya malzemenin işlenme biçiminde gözlemlenebilir. Orta düzey uyum, yeni eklerin özgün yapı ile belirgin bir kontrast oluşturmasına yol açabilir; bu, estetik olarak bazı görsel kopukluklara neden olabilir. Ancak, fiziksel ve kimyasal uyumsuzluklar yapının malzemelerine ve bütünlüğüne ciddi zarar vermeyecek düzeydedir. Buna ek olarak, “ayırt edilebilirlik” kriteri kısmen sağlanmış olup, çağdaş malzemelerin özgün yapıya zarar vermeden ayırt edilebilir olması hedeflenmiştir.

4. Zayıf Uyum (2 puan):

Seçilen çağdaş malzemeler, yapının özgün malzemelerine ve dokusuna önemli ölçüde uyumsuzluk göstermektedir. Fiziksel ve kimyasal açıdan özgün yapıya zarar verme riski bulunmaktadır. Estetik olarak, yeni malzemeler özgün yapının görsel kimliğiyle çatışmakta ve uyum sağlamamaktadır; bu durum, tarihi dokunun algılanmasını ve yapının özgün karakterinin korunmasını zorlaştırmaktadır. Ayırt edilebilirlik kriteri ise yetersiz bir şekilde karşılanmıştır; çünkü çağdaş ekler, özgün malzemelerden ayrılmakta zorluk yaşamakta ve yapı bütünlüğüne zarar vermektedir.

5. Çok Zayıf Uyum (1 puan):

Kullanılan çağdaş malzemeler, yapının özgün malzemelerine tamamen aykırı niteliktedir. Fiziksel, kimyasal ve estetik açıdan ciddi bir uyumsuzluk bulunmakta, bu da yapının tarihî kimliğine zarar verme potansiyelini artırmaktadır. Malzemelerin renk, doku ve diğer estetik özellikleri, yapının özgün karakterinden tamamen uzaklaşmış olup, estetik ve yapısal uyumsuzluk had safhadadır. Ayrıca, “ayırt edilebilirlik” kriteri kesinlikle sağlanmamaktadır; çağdaş ekler özgün yapıyı gölgelemekte ve tarihi yapının algılanmasını zorlaştırmaktadır.

Çizelge 4.1 Malzeme Uyumu Değerlendirme tablosu

	Değerlendirme	Malzeme Uyumu (Kriter1)
1. Grup: Avrupa’da n detaylı çalışılan	1. Caernarfon Kalesi Kral Kapısı (King’s Gate)	4
	2. Morella Kalesi	3
	3. Kunstmuseum Moritzburg	2
	4. Garcimuñoz Kalesi	4
2. Grup: Avrupa’ dan az detaylı çalışılan örnekler	5. Pombal Kalesi	3
	6. Haapsalu Piskoposluk Kalesi	4
	7. Helfstýn Kale Sarayı	2
	8. Linz Kale Müzesi (Schlossmuseum Linz)	3
	9. El Real De La Jara Kalesi	3
	10. Il Forte Di Fortezza	2
	11. Clifford’un Kulesi	4
	12. Danimarka Ulusal Denizcilik Müzesi	-
	13. Doria Kalesi	3
	14. Castell De La Tossa	2
	15. Castillo De Cala	-
	16. Baena Kalesi	2
	17. La Coracera Kalesi	4
3. Grup: Türkiye , den	18. Anadolu Hisarı	4
	19. Rumeli Hisarı	4
	20. Zindan Kapı Müzesi	3

Yukarıdaki tabloya göre (Tablo 4.1), kaleler aşağıdaki şekilde etiketlenmiştir:

Kale ve Surlara Yapılan Yeni Eklerin Malzeme Uyumu Açısından Değerlendirilmesi

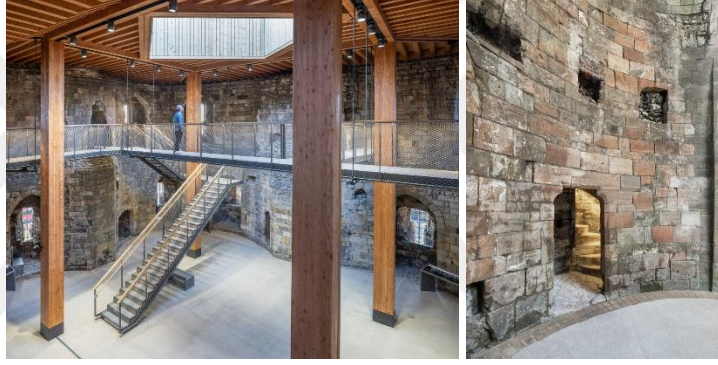
- 5 Puan: Tam Uyumlu Yapılar

Bu kategoride tamamen uyumlu yapı bulunmamaktadır.

- 4 Puan: İyi Uyum Gösteren Yapılar

Bu gruptaki yapılar, çağdaş ekler için kullanılan malzemelerin özgün yapı ile yüksek düzeyde uyum gösterdiği örneklerdir. Fiziksel ve kimyasal zarar riski düşüktür, estetik uyum sağlanmıştır.

- Caernarfon Kalesi (Kral Kapısı): Kullanılan malzemeler özgün yapıya zarar vermeden uyum sağlamakta, estetik bütünlük korunmaktadır (Şekil 3.13 - 3.18).
- Garcimuñoz Kalesi: Özgün malzemelerle görsel ve fiziksel uyum içinde olup, kimyasal uyumsuzluk riski taşımamaktadır (Şekil 3.73) (Çizelge 3.11).
- Haapsalu Piskoposluk Kalesi: Kimyasal ve fiziksel bozulma riski düşük, yapının tarihi dokusuyla uyum gösteren bir yapıdır (Şekil 3.90).
- Clifford'un Kulesi: Malzeme ve estetik uyumu sağlanmış, özgün doku ile bütünlük içindedir (Şekil 4.1).

Şekil 4.1. Bu çalışma kapsamında yapılan malzeme uyumu değerlendirmesinden 4/5 puan alarak malzemelerin uyumlu kullanıldığı değerlendirilen Clifford Kulesi'nden bir görünüm (Clifford'un Kulesi / Hugh Broughton Architects, n.d.).

- La Coracera Kalesi: Estetik olarak özgün yapıya uyum sağlanmış, kimyasal veya fiziksel uyumsuzluk yaratmamaktadır (Şekil 3.134).
- Anadolu Hisarı: Özgün dokulara saygı gösterilerek uyum sağlanmış, estetik ve kimyasal bütünlük korunmuştur (Şekil 3.147 – 3.149) (Çizelge 3.15).
- Rumeli Hisarı: Yapının özgün dokusuna estetik ve kimyasal uyum sağlayarak başarılı bir bütünlük oluşturulmuştur (Şekil 3.127 – 3.129) (Çizelge 3.18).

- 3 Puan: Orta Düzeyde Uyum Gösteren Yapılar

Bu gruptaki yapılar, kullanılan çağdaş malzemelerin özgün yapı ile belirgin bazı uyumsuzluklar gösterdiği yapılardır. Estetik olarak bazı kopukluklar bulunmakta ancak ciddi zarar riski yoktur.

- Morella Kalesi: Estetik ve fiziksel olarak özgün malzemelerle zayıf bir bağlantı gösteren, orta düzeyde uyum sağlayan bir yapıdır (Şekil 3.30 – 3.40 – 3.41).
- Pombal Kalesi: Görsel ve fiziksel bütünlük büyük ölçüde korunmuştur, ancak estetik uyum açısından bazı eksiklikler bulunmaktadır (Şekil 4.2).

Şekil 4.2. Bu çalışmada gerçekleştirilen malzeme uyumu değerlendirilmesi sonucunda 3/5 puan alan Pombal Kalesi ve çağdaş ekinden bir görünüm (Frearson & Frearson, 2015).

- Linz Kale Müzesi (Schlossmuseum Linz): Genel olarak uyum sağlanmakla birlikte estetik kopukluklar gözlemlenebilir (Şekil 3.97).
- El Real De La Jara Kalesi: Estetik bütünlükle uyumlu olmakla birlikte bazı fiziksel uyumsuzluklara sahiptir (Şekil 3.101).
- Doria Kalesi: Orta düzeyde uyum gösteren yapıdır, çağdaş malzemeler özgün yapının genel dokusuna zarar vermeden uyum sağlamıştır (Şekil 3.101).
- Zindan Kapı Müzesi: Özgün yapıyla genel bir uyum içinde olmakla birlikte, estetik açıdan bazı farklar içermektedir (Şekil 3.148 – 3.150).

- 2 Puan: Zayıf Uyum Gösteren Yapılar

Bu gruptaki yapılar, kullanılan çağdaş malzemelerin özgün yapıya önemli ölçüde uyumsuzluk gösterdiği ve estetik açıdan çatışma yarattığı yapılardır. Fiziksel ve kimyasal zarar riski bulunmaktadır.

- Kunstmuseum Moritzburg: Estetik uyumsuzluk nedeniyle özgün yapıya zarar verme riski taşımakta olup, uyum zayıftır (Şekil 3.50).

- Helfstýn Kale Sarayı: Özgün yapıya kimyasal ve fiziksel zarar verme riski yüksek, estetik olarak uyum zayıftır (Şekil 3.94, Şekil 4.3).

Şekil 4.3. Bu çalışmada gerçekleştirilen malzeme uyumu değerlendirme sonucunda 2/5 puan alan Helfstýn Kale Sarayı ve çağdaş ekinden bir görünüm (Pintos, 2022).

- Il Forte Di Fortezza: Çağdaş malzemeler özgün yapı ile önemli ölçüde uyumsuzdur, görsel kimlik korunamamaktadır (Şekil 3.105).
 - Castell De La Tossa: Kimyasal ve fiziksel uyumsuzluk mevcut olup, özgün dokunun algılanmasını zorlaştırmaktadır (Şekil 3.121).
 - Baena Kalesi: Yapının orijinal kimliğine uyumsuz bir yapı olup, kimyasal ve estetik uyum zayıftır (Şekil 3.127 – 3.128).
- 1 Puan: Çok Zayıf Uyumlu Yapılar

Bu kategoride değerlendirilmiş yapı bulunmamaktadır.

4.1.2. Görsel Etki Değerlendirmesi (*Visual Impact Assessment*)

Görsel Etki Değerlendirmesi, önerilen bir değişikliğin veya gelişmenin miras varlıklarının görsel niteliklerini ve algısını nasıl etkileyebileceğini değerlendirir. Bu değerlendirme, yapı ve çevresindeki doğrudan ve dolaylı görsel değişiklikleri dikkate alarak, bu değişikliklerin alanın tarihsel, kültürel veya estetik değerleri üzerindeki etkisini anlamayı amaçlar. Değerlendirme, miras özellikleri ile potansiyel gelişmeler arasındaki ilişkileri göstermek için mekansal görselleştirme, tematik haritalar ve görsel simülasyonlar gibi araçları içerir. Bu araçlar, bir alanın genel görsel, tarihsel ve toplumsal önemini aktarmak ve miras değerleri veya UNESCO Dünya Miras Alanları bağlamında

Üstün Evrensel Değer (ÜED, *Outstanding Univesal Value, OUV*) üzerindeki olası etkileri değerlendirmek için kritik bir rol oynar (ICOMOS, 2011b).

Görsel etki değerlendirmesi aşağıdaki puanlama sistemiyle incelenmektedir:

1. Mükemmel Görsel Etki (5 puan):

Çağdaş ekler, özgün mimari unsurlarla tam bir uyum içerisinde olup, alanın tarihsel ve estetik değerini üst düzeyde artıran bir bütünlük sunar. Bu ekler, tarihî dokunun özgün yapısına herhangi bir zarar vermeden görsel olarak neredeyse kusursuz bir şekilde entegre edilmiştir.

2. İyi Görsel Etki (4 puan):

Çağdaş ekler, tarihî alanla oldukça iyi bir uyum içerisinde olup, hafif dikkat çeken bazı görsel değişiklikler sunar. Bu değişiklikler, özgün yapıya belirgin zarar vermeden bütünlüğe katkı sağlasa da bazı ayrıntılar alanın kültürel miras değerlerinin bazılarının önüne geçerek bazı değerlerin algılanmasına az da olsa engel oluşturabilir.

3. Orta Düzeyde Görsel Etki (3 puan):

Ekler, bazı özgün unsurlara belirgin şekilde etki eder, ancak alanın genel yapısına fazla zarar vermez. Tarihi özellikler fark edilebilir şekilde etkilenmiş olup, çağdaş ekler özgün karakteri kısmen gölgede bırakır, fakat hala bütünlüğü koruyacak düzeyde kalır.

4. Zayıf Görsel Etki (2 puan):

Çağdaş ekler, tarihî alanın özgün yapısıyla uyumda zorlanmakta olup, gözle görülür bozulmalar ortaya çıkarır. Ekler, özgün görsel unsurları dikkat dağıtacak ölçüde değiştirmiş olup, alanın orijinal karakterine zarar verir; ancak, genel yapının bir kısmı hala korunmaktadır.

5. Çok Zayıf Görsel Etki (1 puan):

Çağdaş ekler, alanın tarihî yapısına açık bir şekilde zarar vererek, görsel olarak ciddi bir uyumsuzluk oluşturur. Bu ekler, özgün unsurları baskılayarak ya da çelişerek alanın tarihî ve estetik değerini önemli ölçüde azaltır.

Çizelge 4.2 Görsel etki değerlendirme tablosu

	Değerlendirme	Görsel Etki Değerlendirme (Kriter-2)
	1. King's Gate Caernarfon Kalesi	4

Çizelge 4.2 Görsel etki değerlendirme tablosu (devam)

1. Grup: Avrupa'dan detaylı çalışılan örnekler	2. Morella Kalesi	3
	3. Kunstmuseum Moritzburg	3
	4. Garcimuñoz Kalesi	2
2. Grup: Avrupa'dan az detaylı çalışılan örnekler	5. Pombal Kalesi	4
	6. Haapsalu Piskoposluk Kalesi	4
	7. Helfštýn Kale Sarayı	3
	8. Linz Kale Müzesi (Schlossmuseum Linz)	1
	9. El Real De La Jara Kalesi	3
	10. Il Forte Di Fortezza	3
	11. Clifford'un Kulesi	4
	12. Danimarka Ulusal Denizcilik Müzesi	-
	13. Doria Kalesi	4
	14. Castell De La Tossa	4
	15. Castillo De Cala	4
	16. Baena Kalesi	2
	17. La Coracera Kalesi	3
	3. Grup: Türkiye'den örnekler	18. Anadolu Hisarı
19. Rumeli Hisarı		4
20. Zindan kapı Müzesi		3

Görsel Etki Değerlendirme tablosunu (Çizelge 4.2), kaleleri puanlarına göre gruplandırarak aşağıdaki gibi açıklıyorum:

Kale ve Surlara Yapılan Yeni Eklerin Görsel Etkiye Göre Değerlendirilmesi

- 5 Puan: Mükemmel Görsel Etki

Bu kategoride tamamen uyumlu yapı bulunmamaktadır.

- 4 Puan: İyi Görsel Etki Gösteren Yapılar

Bu gruptaki yapılar, çağdaş ekler ile özgün yapının görsel bütünlüğünü koruyarak yüksek uyum gösteren örneklerdir. Tarihi ortam üzerinde minimal düzeyde görsel etki yaratılmıştır.

- King’s Gate Caernarfon Kalesi: Tarihi alanın estetik bütünlüğüne katkıda bulunurken bazı ayrıntılar özgün yapının önüne geçebilir (Şekil 3.10).
- Pombal Kalesi: Çağdaş ekler, tarihi alanın özgün yapısına uyum sağlar ve genel görsel estetiğe katkıda bulunur (Şekil 3.84).
- Haapsalu Piskoposluk Kalesi: Tarihi değerleri koruyarak hafif dikkat çeken Çağdaş ekler yapılmıştır (Şekil 4.4).

Şekil 4.4. Bu çalışmada gerçekleştirilen görsel etki değerlendirmesi sonucunda 4/5 puan Haapsalu Piskoposluk Kalesi ve çağdaş ekinden bir görünüm (Kaos, 2019).

- Clifford’un Kulesi: Görsel bütünlüğe katkı sunan eklemeler bulunmaktadır, ancak bazı küçük detaylar özgün yapının önüne geçebilir (Şekil 3.110).
 - Doria Kalesi: Tarihi yapının özgün karakterini koruyarak görsel olarak etkili bir sunum sağlamaktadır (Şekil 3.116).
 - Castell De La Tossa: İyi bir uyum sağlayan Çağdaş ekler, tarihi yapının görsel etkisini artırmaktadır (Şekil 3.120).
 - Castillo De Cala: Çağdaş ekler, tarihi yapıya zarar vermeden bütünlüğe katkı sağlamaktadır (Şekil 3.125).
 - Anadolu Hisarı: Tarihi yapıya uyum sağlayan çağdaş ekler ile görsel bütünlük korunmuştur (Şekil 3.148).
 - Rumeli Hisarı: Görsel olarak iyi uyum sağlayan eklemelerle tarihi yapı güçlendirilmiştir (Şekil 3.126).
- 3 Puan: Orta Düzeyde Görsel Etki Gösteren Yapılar

Bu gruptaki yapılar, çevresel görselliği etkileyen, ancak yapının özgün karakterine zarar vermeyen ekler içerir. Görsel bütünlük korunmakla birlikte bazı küçük farklar gözlemlenebilir.

- Morella Kalesi: Tarihi görsellik ile genel uyumu koruyarak, orta düzeyde görsel etkiye sahiptir (Çizelge 3.6).
- Kunstmuseum Moritzburg: Tarihi özellikleri kısmen etkilese de görsel bütünlüğü koruyacak düzeyde kalır.
- Helfstýn Kale Sarayı: Orta düzeyde görsel etki sağlayan yapıda, Çağdaş ekler özgün karakterin önüne geçmemektedir.
- El Real De La Jara Kalesi: Gözle görülebilir bazı farklar sunmakla birlikte, genel görsel değerleri bozmamaktadır (Şekil 3.100).
- Il Forte Di Fortezza: Orta düzeyde görsel uyum sağlayan bu yapı, özgün yapının genel estetiğini etkilemeden bazı ekler içermektedir (Şekil 4.5).

Şekil 4.5. Bu çalışmada gerçekleştirilen görsel etki değerlendirmesi sonucunda 3/5 puan alan il forte di fortezza ve çağdaş ekinden bir görünüm (Slessor, 2020).

- La Coracera Kalesi: Genel görsel bütünlüğü koruyacak şekilde Çağdaş ekler yapılmıştır (Şekil 3.134).
- Zindan Kapı Müzesi: Görsel karakteri baskılamadan bazı küçük farklarla uyum sağlamaktadır (Çizelge 3.21).
- 2 Puan: Zayıf Görsel Etki Gösteren Yapılar

Bu gruptaki yapılar, tarihi ve görsel bütünlükten uzaklaşan, dikkat çekici değişiklikler içermektedir. Ana görsel unsurların bazıları değişmiş olabilir.

- Garcimuñoz Kalesi: Çağdaş ekler, özgün yapıya zarar verebilecek seviyede görsel değişiklikler içermektedir (Şekil 3.80-3.81).
- Baena Kalesi: Tarihi dokuya uyumsuz bazı çağdaş ekler içerir, görsel bütünlükte önemli değişiklikler yaratmaktadır (Şekil 4.6).

Şekil 4.6. Bu çalışmada gerçekleştirilen görsel etki değerlendirmesi sonucunda 2/5 puan alan Baena Kalesi ve çağdaş ekinden bir görünüm (Restoration of the Kalesi of Baena, Córdoba, Spain by Estudio López Osorio, 2020).

- 1 Puan: Çok Zayıf Görsel Etki Gösteren Yapılar

Bu gruptaki yapılar, çağdaş eklerin alanın tarihî yapısına açık bir şekilde zarar verdiği ve ciddi bir uyumsuzluk oluşturduğu yapılardır.

- Linz Kale Müzesi (Schlossmuseum Linz): Çağdaş ekler, tarihî yapının özgün karakterini ciddi şekilde zedelemektedir, Eklenen büyük kütle (Şekil 3.97-3.99). (katkı kütlesi) nedeniyle, 'Çok Zayıf Görsel Etki Gösteren' olarak değerlendirilmiştir (Şekil 4.7).

Şekil 4.7. Bu çalışmada gerçekleştirilen görsel etki değerlendirmesi sonucunda 1/5 puan alan Linz Kale Müzesi (Schlossmuseum Linz) ve çağdaş ekinden bir görünüm (Adblock Plus Has Been Installed!, n.d.).

4.1.3. Geri dönüştürülebilirlik (Reversibility)

Bu kriter, yapılan değişikliklerin veya çağdaş eklerin geri alınabilirliğini, yani bu müdahalelerin özgün yapıya zarar vermeden ne kadar kolay geri döndürülebileceğini değerlendirir. Geri dönüşebilirlik, yapının tarihi ve kültürel bütünlüğüne olan etkiyi ölçer ve yüksek bir puan, değişikliklerin önemli bir hasar bırakmadan geri alınabileceğini gösterir.

Değerlendirme Seviyeleri:

1. Geri Dönüştürülebilir Çağdaş Ek Müdahalesi (5 puan):

Yapılan müdahaleler, özgün yapıya hiçbir zarar vermeden tamamen geri alınabilir. Değişiklikler, yapının özgün durumuna herhangi bir iz bırakmadan geri döndürülebilir. Bu tür müdahaleler, tarihi bütünlüğü tamamen korur.

Tarihi bir yapının geçici sergi düzenlemeleri, yapıya zarar vermeden kaldırılabilir. Sergi unsurları, yapının özgün yapısına en ufak bir zarar vermeden montaj ve demontaj edilebilir.

2. Kısmen Geri Dönüştürülebilir Çağdaş Ek Müdahalesi (4 puan):

Değişiklikler geri alınabilir, ancak geri alma sürecinde yapının bazı küçük parçaları etkilenebilir. Yapıya zarar vermeden çoğunlukla geri döndürülse de bazı izler kalabilir.

Tarihi bir binanın duvarlarına monte edilen geçici destekler, kaldırıldığında duvarın taşları üzerinde bazı küçük izler kalabilir, ancak genel yapısal ve estetik bütünlük korunur.

3. Orta Düzeyde Geri Dönüştürülebilir Çağdaş Ek Müdahalesi (3 puan):

Müdahaleler geri alınabilir, ancak özgün yapının bazı yönlerine belirgin etkiler bırakır. Bu süreçte özgün yapı üzerinde kalıcı izler bırakılabilir ve restorasyon gerektirebilir.

Tarihi bir yapının dış cephesine modern kaplama uygulanması, kaplamanın kaldırılmasından sonra yapının özgün taşlarında kalıcı izler bırakabilir. Ek restorasyon çalışmaları olmadan yapının eski haline getirilmesi zor olabilir.

4. Zayıf Geri Dönüştürülebilir Çağdaş Ek Müdahalesi (2 puan):

Müdahalelerin geri alınması sırasında özgün yapı üzerinde önemli ve kalıcı etkiler bırakabilir. Yapının tarihsel bütünlüğünü geri kazandırmak zorlaşabilir.

Tarihi bir yapıya eklenen kalıcı beton unsurların kaldırılması, yapının dokusunda geri dönüşü zor izler bırakabilir. Bu durumda tarihi bütünlük tam anlamıyla geri kazanılamayabilir.

5. Geri Dönüşsüzlük Çağdaş Ek Müdahalesi (1 puan):

Yapılan müdahaleler geri dönüşsüzdür ve yapının özgün tarihi ve kültürel bütünlüğü üzerinde kalıcı ve büyük hasarlar bırakır. Yapının eski haline dönmesi imkânsız hale gelir. Tarihi bir yapının tamamen modern bir yapıya dönüştürülmesi, özgün estetik ve fiziksel özelliklerin tamamen kaybolmasına neden olur ve geri dönüşü imkânsız hale getirir.

Çizelge 4.3 Geri dönüştürülebilirlik tablosu

	Değerlendirme	Geri Dönüştürülebilirlik (Kriter-3)
1. Grup: Avrupa'dan detaylı çalışılan örnekler	1. King's Gate Caernarfon Kalesi	2
	2. Morella Kalesi	2
	3. Kunstmuseum Moritzburg	3
	4. Garcimuñoz Kalesi	4
2. Grup: Avrupa'dan az detaylı çalışılan örnekler	5. Pombal Kalesi	3
	6. Haapsalu Piskoposluk Kalesi	3
	7. Helfštýn Kale Sarayı	2
	8. Linz Kale Müzesi (Schlossmuseum Linz)	-
	9. El Real De La Jara Kalesi	-
	10. Il Forte Di Fortezza	2
	11. Clifford'un Kulesi	4
	12. Danimarka Ulusal Denizcilik Müzesi	-
	13. Doria Kalesi	3
	14. Castell De La Tossa	4
	15. Castillo De Cala	-
	16. Baena Kalesi	2
	17. La Coracera Kalesi	1
3. Grup: Türkiye'den örnekler	18. Anadolu Hisarı	3
	19. Rumeli Hisarı	3
	20. Zindan kapı Müzesi	1

Bu analiz, kalelerde yapılan çağdaş eklerin geri dönüştürülebilirlik ve ayırt edilebilirlik açısından değerlendirilmesini sağlamaktadır. Geri dönüştürülebilirlik, müdahalelerin gerektiğinde kolayca geri alınabilir olmasını, ayırt edilebilirlik ise çağdaş eklerin özgün tarihi yapılarla nasıl bir fark yarattığını ve bu farkın ziyaretçi deneyimi üzerindeki

etkilerini inceler. Geri dönüştürülebilirlik tablosunu (Çizelge 4.3), kaleleri puanlarına göre gruplandırarak aşağıdaki gibi açıklıyorum:

Kale ve Surlara Yapılan Yeni Eklerin Geri Dönüştürülebilirlik Açısından Değerlendirilmesi

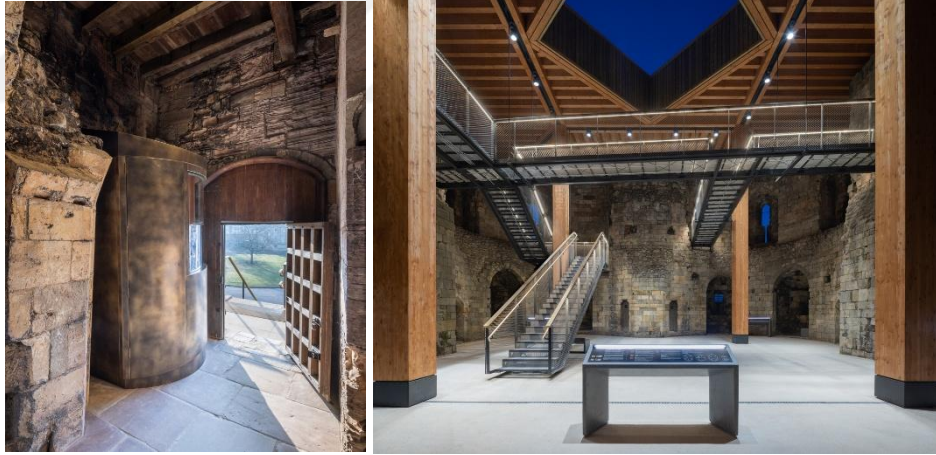
- 5 Puan: Tamamen Geri Dönüştürülebilir Yapılar

Bu kategoride tamamen geri dönüştürülebilir yapı bulunmamaktadır.

- 4 Puan: Kısmen Geri Dönüştürülebilir Yapılar

Bu gruptaki yapılar, çağdaş müdahalelerin büyük oranda geri alınabilir olduğu ve özgün yapının tarihi dokusuna minimum hasar verdiği yapılardır.

- Garcimuñoz Kalesi: Çağdaş eklerin yapıya neredeyse zarar vermeden geri alınabildiği bir örnektir. Küçük izler kalsa da özgün yapının bütünlüğü büyük ölçüde korunmuştur (Çizelge 3.11).
- Clifford'un Kulesi: Müdahaleler büyük oranda geri dönüştürülebilir olup, özgün yapının dokusuna minimal zarar vermektedir (Şekil 4.7).

Şekil 4.8. Bu çalışmada gerçekleştirilen geri dönüştürülebilirlik değerlendirmesi sonucunda 4/5 puan alan Clifford'un Kulesi ve çağdaş ekinden bir görünüm (Clifford'un Kulesi / Hugh Broughton Architects, n.d.).

- Castell De La Tossa: Değişikliklerin büyük ölçüde geri alınabilir olduğu, ancak bazı küçük izler bırakabileceği düşünülmektedir (Şekil 3.119-3.121).

- 3 Puan: Orta Düzeyde Geri Dönüştürülebilir Yapılar

Bu gruptaki yapılar, yapılan müdahalelerin geri alınabilir olduğunu ancak özgün yapının bazı yönlerine belirgin etkiler bırakabileceğini gösterir.

- Kunstmuseum Moritzburg: Yapının dış cephesine uygulanan modern kaplamanın, çıkarıldığında kalıcı izler bırakabileceği belirtilmektedir. Bu izler restorasyon gerektirebilir (Çizelge 3.9).
- Pombal Kalesi: Çağdaş ekler geri alınabilir ancak yapının özgün malzemeleri üzerinde kalıcı bazı etkiler bırakabilir.
- Haapsalu Piskoposluk Kalesi: Geri dönüşüm sırasında bazı kalıcı izler bırakılabilir, ancak yapının genel estetik bütünlüğü korunmaktadır (Şekil 3.90).
- Doria Kalesi: Geri alınabilirlik açısından orta düzeyde bir örnek olup, özgün yapının dokusuna minimal zarar verir (Şekil 3.115).
- Anadolu Hisarı: Yapının tarihi bütünlüğüne sınırlı bir etki ile geri alınabilir bir yapı olarak değerlendirilmiştir (Şekil 4.8).

Şekil 4.9. Bu çalışmada gerçekleştirilen geri dönüştürülebilirlik değerlendirmesi sonucunda 3/5 puan alan Anadolu Hisarı ve çağdaş ekinden bir görünüm (Fotoğraf: Anwaar Anwar Al Mubarak Gharibi, 2023)

- Rumeli Hisarı: Anadolu Hisarı ile benzer şekilde, geri dönüştürülebilirlik açısından bazı izler bıraksa da özgün yapının korunması büyük oranda sağlanmaktadır (Çizelge 3.18).
 - 2 Puan: Zayıf Geri Dönüştürülebilir Yapılar
- Bu gruptaki yapılar, yapılan müdahalelerin özgün yapı üzerinde kalıcı etkiler bırakabileceğini ve geri dönüştürülebilirlik açısından sınırlı olduğunu göstermektedir.
- King's Gate Caernarfon Kalesi: Yapılan müdahalelerin geri alınması sırasında yapının dokusunda kalıcı izler bırakabilir (Çizelge 3.3).
 - Morella Kalesi: Özgün yapıya zarar verme riski yüksek olup, geri dönüşüm zorluğu bulunmaktadır (Şekil 4.9).

Şekil 4.10. Bu çalışmada gerçekleştirilen geri dönüştürülebilirlik değerlendirmesi sonucunda 2/5 puan alan Morella Kalesi ve çağdaş ekinden bir görünüm (Silva, 2022).

- Helfstýn Kale Sarayı: Geri dönüşümü zor olup, özgün yapının tarihi dokusunda belirgin etkiler bırakabilir.
- Il Forte Di Fortezza: Beton unsurlar gibi kalıcı müdahaleler geri alınmak istendiğinde yapı dokusunda hasar bırakma riski taşımaktadır.
- Baena Kalesi: Geri dönüştürülebilirlik açısından yetersiz olup, yapının özgün dokusuna zarar verme potansiyeli yüksektir.
- 1 Puan: Geri Dönüşsüz Yapılar

Bu gruptaki yapılar, müdahalelerin geri dönüşsüz olup, yapının özgün tarihi ve kültürel bütünlüğünü geri kazandırılmaz bir hale getirdiği yapılardır.

- La Coracera Kalesi: Yapının özgün tarihi ve kültürel dokusuna ciddi zarar verilmiş olup, geri dönüşü imkânsız bir durumdadır (Şekil 4.10).

Şekil 4.11. Girişe erişmek için kullanılan soldaki kahverengi merdiven ve kulenin üstüne eklenen parapet geri dönüştürülebilir olmadığından bu örneğin bu kriter açısından 1/5 puan aldığı değerlendirilmiştir. (Carlos De Riaño Lozano, Imagensubliminal (Miguel De Guzmán + Rocío Romero) · La Coracera Kalesi, n.d.)

- Zindan Kapı Müzesi: Yapının özgün yapısına geri dönüşsüz müdahalelerde bulunmuş olup, tarihi kimliğin geri kazanılması mümkün değildir (Çizelge 3.21).

4.1.4. Ayırt Edilebilirlik (Distinguishability / “Differentiated” ness / Distinctiveness)

Ayırt Edilebilirlik kavramı, yapılan çağdaş eklerin tarihi yapıdan görsel olarak net bir şekilde ayırt edilebilmesini ve eski ile yeni yapı arasında belirgin bir sınır oluşturulmasını ifade eder. Bu prensip, özgün yapının tarihi ve sanatsal değerini korumak için oldukça önemlidir. Miras niteliğindeki yapıların kimliklerini yitirmeden çağdaş müdahalelere açılması sağlanırken, yapılan eklerin özgün yapıyla karışması riski ortadan kaldırılır; böylece ilgililer, uzmanlar ve ziyaretçilerin yanıltılmaları engellenmiş olur.

The Venice Charter (1964) 'ne göre, yapılan değişikliklerin tarihi yapıya zarar vermemesi ve özgün malzemelere saygı gösterilmesi gerekmektedir. Bu doğrultuda, çağdaş ekler özgün malzemelerden ayrılacak şekilde tasarlanmalı ve çağdaş bir damga taşımalıdır. Ayrıca, bu tür ekler yalnızca eserin bütünlüğüne zarar vermeyecek şekilde ve çevresi ile uyumlu olacak şekilde yapılabilir. Bu bağlamda, yapılan eklerin yüksek bir puan alması, alanın tarihi ve kültürel kimliğini koruyarak başarılı bir şekilde çağdaş dokunuşlar yapılabildiğini ve özgün yapıya zarar vermeden uyum sağlandığını gösterir (The Venice Charter- International Council on Monuments and Sites, n.d.).

Ayrıca, Venedik Tüzüğü uyarınca, tüm restorasyon ve koruma çalışmaları sırasında detaylı bir şekilde belgeleme yapılması, yapılan her müdahalenin kaydedilmesi ve gelecekteki araştırmacıların erişimine sunulması gerekmektedir. Bu belgeler, eklerin tarihi yapıdan ayırt edilebilirliği için önem taşır ve restorasyon sürecinin şeffaf bir şekilde yönetilmesini sağlar (International Charter For The Conservation And Restoration Of Monuments And Sites (The Venice Charter 1964) / Bursa Site Management Unit- Unesco World Natural And Cultural Heritage List, n.d.).

Değerlendirme Seviyeleri:

1. Belirgin Ayırt Edilebilirlik (5 Puan)

Çağdaş ekler, tarihi yapıdan tamamen bağımsız ve görsel olarak net bir şekilde ayırt edilebilecek şekilde tasarlanmış olup, özgün yapı ile yeni ekler arasında belirgin bir sınır oluşturarak yeni ve eski kısımların kolayca ayrılmasını sağlar; bu seviyede, Venedik Tüzüğü'nün gerekliliklerine uygun olarak yapılan ekler, orijinal malzemelere ve yapının özgün dokusuna saygı gösterirken çağdaş bir damga taşıyarak tarihi değeri koruma amacını ön planda tutmakta ve ilgililerin yanıtılmasını önleyerek ziyaretçilerin özgün yapıyı doğru bir şekilde deneyimlemesini sağlarken, tüm değişiklikler ayrıntılı bir şekilde belgelenecek gelecekteki araştırmacılara sunulmuştur.

2. İyi Ayırt Edilebilirlik (4 Puan)

Yapılan ekler, özgün yapının karakteristiğini bozmadan, görsel olarak ayırt edilebilecek netlikte tasarlanmış ve çağdaş ekler, tarihi yapının kimliğini koruyarak günümüz mimarisiyle uyumlu estetik bir bütünlük oluşturmaktadır; bu seviyede ekler özgün yapıyla karıştırılmayacak şekilde yapılmış olmakla birlikte, bazı detaylarda ayırt edilebilirlik birinci seviyeye kıyasla daha düşük kalabilir.

3. Orta Düzeyde Ayırt Edilebilirlik (3 Puan)

Yapılan değişiklikler, alanın ayırt edici özelliklerini kısmen vurgularken bazı ekler yapının özgün karakterini etkileyebilir veya örtbas edebilir; Venedik Tüzüğü'ne göre, özgün malzemeye saygı gösterilmesine rağmen çağdaş eklerin bazı bölümleri özgün yapı ile birleşerek tam anlamıyla ayırt edilebilirliği sağlayamayabilir.

4. Zayıf Ayırt Edilebilirlik (2 Puan)

Bu seviyede yapılan değişiklikler, özgün yapıyla karışarak ayırt edilmesi zor hale gelmekte ve ekler yapının karakteristik özelliklerini belirgin şekilde gölgeleyebilir veya özgün yapı üzerinde örtücü bir etkiye sahip olabilir; ayırt edilebilirliğin düşük olması, yapının tarihi ve kültürel değerini yeterince koruyamamakla sonuçlanabilir.

5. Çok Zayıf Ayırt Edilebilirlik (1 Puan)

Çağdaş ekler özgün yapı ile tamamen karışarak belirgin bir ayırım yapılamaz hale gelmiş olup, bu düzeyde yapılan değişiklikler yapının tarihî değerini göz ardı ederek özgün karakterini ciddi şekilde zedelerken, Venedik Tüzüğü'nün prensiplerine aykırı olarak yapılan müdahaleler hem görsel hem de işlevsel açıdan yapıdaki tarihi anlamı kaybettirmektedir.

Çizelge 4.4 Ayırt edilebilirlik değerlendirme tablosu

	Değerlendirme	Ayırt Edilebilirlik (Kriter-4)
1. Grup: Avrupa'dan detaylı çalışılan örnekler	1. King's Gate Caernarfon Kalesi	4
	2. Morella Kalesi	4
	3. Kunstmuseum Moritzburg	5
	4. Garcimuñoz Kalesi	4
2. Grup: Avrupa'dan az detaylı çalışılan örnekler	5. Pombal Kalesi	4
	6. Haapsalu Piskoposluk Kalesi	4
	7. Helfštýn Kale Sarayı	5
	8. Linz Kale Müzesi (Schlossmuseum Linz)	5
	9. El Real De La Jara Kalesi	4
	10. Il Forte Di Fortezza	4
	11. Clifford'un Kulesi	4
	12. Danimarka Ulusal Denizcilik Müzesi	5
	13. Doria Kalesi	4
	14. Castell De La Tossa	4
	15. Castillo De Cala	4
	16. Baena Kalesi	4
	17. La Coracera Kalesi	4
3. Grup: Türkiye'den örnekler	18. Anadolu Hisarı	4
	19. Rumeli Hisarı	4
	20. Zindan kapı Müzesi	3

Ayırt edilebilirlik değerlendirme tablosunu (Çizelge 4.4), kaleleri puanlarına göre gruplandırarak aşağıdaki gibi açıklıyorum:

Kale ve Surlara Yapılan Yeni Eklerin Ayırt edilebilirlik Açısından Değerlendirilmesi

- 5 Puan: Belirgin Ayırt Edilebilirlik

Bu kategoride, çağdaş eklerin özgün yapıdan tamamen bağımsız ve net bir şekilde ayırt edilebildiği yapılar yer almaktadır.

- Kunstmuseum Moritzburg: Yapılan çağdaş ekler, tarihi yapıdan tamamen bağımsız olarak görsel bir ayırt edilebilirlik sunmakta ve özgün yapıya zarar vermeden çağdaş bir kimlik taşımaktadır (Şekil 4.12).

Şekil 4.12. Bu çalışmada gerçekleştirilen Ayırt edilebilirlik değerlendirmesi sonucunda 4/5 puan alan Kunstmuseum Moritzburg ve çağdaş ekinden bir görünüm (Die Moritzburg- Das Kunstmuseum Moritzburg Halle (Saale)- Kulturstiftung Sachsen-Anhalt, n.d.).

-
- Helfstýn Kale Sarayı: Ekler, tarihî yapıdan kolayca ayırt edilebilecek bir görselliğe sahip olup, yapı ile arasında belirgin bir sınır oluşturulmuştur.
- Linz Kale Müzesi (Schlossmuseum Linz): Yapının özgün unsurlarını bozmadan çağdaş eklemeler net bir şekilde ayırt edilebilir.
- Danimarka Ulusal Denizcilik Müzesi: Yapının özgün karakterine saygı gösteren ve belirgin bir sınır sağlayan eklemeler ile güçlü bir ayırt edilebilirlik sunmaktadır.

• 4 Puan: İyi Ayırt Edilebilirlik

Bu gruptaki yapılar, yapılan eklerin özgün yapının karakteristiğini bozmadan, görsel olarak ayırt edilebilecek netlikte tasarlandığı yapılarıdır.

- King's Gate Caernarfon Kalesi: Özgün yapıyı koruyarak çağdaş bir dokunuş sunmakta, eski ve yeni kısımlar arasında belirgin bir ayırım oluşturulmaktadır (Şekil 3.19).
- Morella Kalesi: Tarihi yapıya saygı gösterilerek yapılan ekler, görsel olarak ayırt edilebilir olup, yapının özgün karakteristiğine zarar vermemektedir (Şekil 3.34 – 3.40).

- Garcimuñoz Kalesi: Çağdaş ekler, tarihi yapıya entegre bir estetik sunarken, eski ve yeni arasında belirgin bir sınır sağlamaktadır (Şekil 3.75-3.76)
- Pombal Kalesi: Tarihi dokuyu koruyarak ayırt edilebilirlik sağlayan eklemeler yapılmıştır.
- Haapsalu Piskoposluk Kalesi: Özgün yapıyı koruyarak, çağdaş ekler arasında ayırt edilebilir bir netlik bulunmaktadır (Şekil 3.88).
- El Real De La Jara Kalesi: Yapının tarihi kimliği korunarak çağdaş ekler, estetik bir bütünlük içinde sunulmaktadır (Şekil 3.101).
- Il Forte Di Fortezza: Tarihi dokunun korunmasına saygı gösterilmiş, görsel olarak belirgin bir ayırt edilebilirlik sağlanmıştır (Şekil 4.13).

Şekil 4.13. Bu çalışmada gerçekleştirilen Ayırt edilebilirlik değerlendirmesi sonucunda 4/5 puan alan Il Forte Di Fortezza ve çağdaş ekinden bir görünüm (Slessor, 2020).

- Clifford'un Kulesi: Görsel olarak belirgin ve ayırt edilebilir bir eklentiye sahip olup, tarihi dokuyu gölgelememektedir.
- Doria Kalesi: Çağdaş ekler özgün yapıyla uyumlu bir görsel netlik sunmakta olup, eski ve yeni parçaların ayırt edilebilirliği sağlanmıştır (Şekil 3.116).
- Castell De La Tossa: Tarihi yapının dokusu korunarak çağdaş dokunuşlar eklenmiş ve net bir ayırt edilebilirlik sağlanmıştır.
- Castillo De Cala: Tarihi yapı ile uyumlu bir şekilde entegre edilmiş, ancak görsel olarak net bir ayırım sunmaktadır.
- Baena Kalesi: Çağdaş ekler, özgün yapının karakterini kısmen korumaktadır, ancak çoğu alanda yapı ile eklemeler arasındaki ayırım belirgin bir şekilde görülmektedir.

- La Coracera Kalesi: Özgün yapıdan ayrışan çağdaş eklemeler ile tarihi dokuyu korumaktadır.
- Anadolu Hisarı: Tarihi yapının özgün dokusuna zarar vermeden yapılan çağdaş ekler, net bir ayırt edilebilirlik sunmaktadır.
- Rumeli Hisarı: Çağdaş ekler özgün yapıya zarar vermeden yapılmış olup, belirgin bir ayırt edilebilirlik sağlanmıştır.

- 3 Puan: Orta Düzeyde Ayırt Edilebilirlik

Bu gruptaki yapılar, çağdaş eklerin kısmen ayırt edilebilir olduğu ve özgün yapının bazı yönlerini etkileyebileceği yapılardır.

- Zindan Kapı Müzesi: Çağdaş ekler özgün yapıdan kısmen ayrılmakta olup, bazı bölümlerde tarihi dokuyu gizleyebilir (Şekil 3.148).

Bu analiz, kalelerde yapılan çağdaş eklerin geri dönüştürülebilirlik ve ayırt edilebilirlik açısından avantajlarını ve olası zorluklarını değerlendirerek, müdahalelerin tarihi yapılar üzerindeki etkilerini ve ziyaretçi deneyimini nasıl şekillendirdiğini ortaya koymaktadır.

4.1.5. Minimum Müdahale (*Minimum Intervention*)

Bu kriter, tarihi bir alana yapılan müdahalelerin gerekli ve yeterli olduğu kadar sınırlı tutulması gerektiğini vurgular; bu müdahalelerin yapının korunması ve miras değerlerinin yaşatılması amacını aşmaması, aşırı nitelikler taşımaması gerektiğinin altını çizer. Müdahalelerin yalnızca en gerekli olanlarla sınırlandırılmasının önemi, yapının özgünlüğüne zarar vermeden korunmasına olanak sağlar.

Çağdaş ekler ve bu eklerin hizmet ettiği yeni işlevler bağlamında, bu kriter eklerin ölçeğini ve işlevlerin kapsamını eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirir. Yapılan değişikliklerin veya güncellemelerin alanın özgün yapısına ve dokusuna ne kadar az müdahale ile gerçekleştirildiğini ölçer. Yüksek bir puan, müdahalelerin dikkatle yapıldığını ve özgün yapının bozulmadan korunduğunu gösterir (The Venice Charter-International Council on Monuments and Sites, n.d.).

Bu bağlamda, yapılan tüm koruma, temizlik, sağlamlaştırma ve entegrasyon işlemlerinin bilimsel olarak titizlikle belgelenmesi gerekmektedir. Bu belgeler yalnızca yapılan çalışmaları kayıt altına almakla kalmaz, aynı zamanda araştırmacı ve uzmanlara yapılan müdahalelerin anlaşılmasını sağlayarak restorasyon ve miras koruma alanlarının gelişimine katkı sunar (ICOMOS, 2013) (The Nara Document on Authenticity (1994)-International Council on Monuments and Sites, 2012).

Ek olarak, seçilen işlevin uygunluğu bu değerlendirmenin bir parçasıdır. Talep edilen işlevin gerektirdiği yeni ekler fazla büyüdüğünde, özgün yapının önüne geçebilir ve tarihi değeri olumsuz etkileyebilir.

Değerlendirme Seviyeleri:

1. Asgari Müdahale (5 puan):

Bu düzey, yalnızca en gerekli ve yeterli müdahalelerin yapıldığı, yapının özgünlüğüne ve tarihi dokusuna en az seviyede müdahale edildiği durumu ifade eder. Bu seviyede yapılan müdahaleler, yapıyı koruma amacını aşmadan ve aşırı nitelik taşımadan gerçekleştirilir. Belgeler titizlikle tutulur ve yapılan çalışmalar yalnızca bilimsel gereklilikleri karşılayacak şekilde yapılır. Bu seviyede yapılan müdahaleler, yapının korunması ve yaşatılması hedeflerini kusursuz bir şekilde karşılar.

2. Düşük Düzeyde Müdahale (4 puan):

Bu düzeyde yapılan müdahaleler, asgari müdahale ilkelerine yakın bir yaklaşım sergilese de sınırlı bazı güncellemeler veya çağdaş ekleri içerebilir. Değişiklikler, yapının özgün yapısına ve tarihi kimliğine uygun olup dikkatle gerçekleştirilmiştir. Bu müdahaleler, yapının dokusunu koruyarak çevresiyle uyumlu ve dikkatlice entegre edilir.

3. Orta Düzeyde Müdahale (3 puan):

Orta düzeyde müdahale, yapının özgünlüğüne daha belirgin etkiler yapacak ancak yapısal özelliklerini bozmadan uygulanacak müdahaleleri içerir. Bu seviyede, çağdaş ekler ve yeni işlevler belirgin hale gelebilir, ancak yine de yapı ile uyum gözetilir. Müdahalenin etkisi hissedilir fakat yapının tarihî bütünlüğüne zarar vermeyecek şekildedir. Bu düzeyde yapılacak müdahalelerde belgeler ayrıntılı olarak tutulmalı ve işlevsellik ile tarihî değer arasındaki denge korunmalıdır.

4. Belirgin Müdahale (2 puan):

Belirgin müdahale, yapının özgün yapısına ve tarihî kimliğine daha doğrudan etkiler içeren müdahalelerdir. Yapıya yapılan ekler ve değişiklikler, özgün dokuyu etkileyebilir ve yapının çevresiyle olan ilişkisini değiştirebilir. Bu düzeyde yapılan müdahaleler, yapının tarihî özelliklerini kısmen örtebilir. Belgeler tutulmalı, ancak yapılan müdahalelerin tarihî değer üzerindeki etkisi net bir şekilde anlaşılır olmalıdır.

5. Önemli Müdahale (1 puan):

Bu düzeydeki müdahaleler, yapının tarihî dokusuna ve özgün yapısına büyük ölçüde etki eder. Yapıya yapılan ekler veya değişiklikler, özgün nitelikleri önemli ölçüde değiştirir ve tarihî bütünlük zarar görür. Yapının orijinal kimliği belirgin ölçüde kaybolabilir. Bu seviyede yapılan müdahaleler, yalnızca çok zorunlu hallerde tercih edilmeli ve tüm müdahaleler detaylı bir şekilde belgelenmelidir.

Çizelge 4.5 Minimum müdahale değerlendirme tablosu

	Değerlendirme	Minimum Müdahale (Kriter-5)
1. Grup: Avrupa'dan detaylı çalışılan örnekler	1. King's Gate Caernarfon Kalesi	4
	2. Morella Kalesi	2
	3. Kunstmuseum Moritzburg	3
	4. Garcimuñoz Kalesi	4
2. Grup: Avrupa'dan az detaylı çalışılan örnekler	5. Pombal Kalesi	-
	6. Haapsalu Piskoposluk Kalesi	-
	7. Helfstýn Kale Sarayı	-
	8. Linz Kale Müzesi (Schlossmuseum Linz)	-
	9. El Real De La Jara Kalesi	-
	10. Il Forte Di Fortezza	-
	11. Clifford'un Kulesi	-
	12. Danimarka Ulusal Denizcilik Müzesi	-

Çizelge 4.5 Minimum müdahale değerlendirme tablosu (devam)

	13. Doria Kalesi	-
	14. Castell De La Tossa	-
	15. Castillo De Cala	-
	16. Baena Kalesi	-
	17. La Coracera Kalesi	-
3. Grup:	18. Anadolu Hisarı	3
Türkiye'den	19. Rumeli Hisarı	3
örnekler	20. Zindan kapı Müzesi	1

Bu analiz, minimum müdahale ilkesinin çeşitli kalelerde nasıl uygulandığını ve bu ilkenin tarihi yapıların korunması ile modern ihtiyaçlar arasındaki dengeyi nasıl etkilediğini incelemektedir. Minimum müdahale, restorasyon çalışmalarında ve çağdaş eklerin uygulanmasında tarihi yapıya en az müdahaleyle özgün yapıyı koruma amacını taşır, ancak bu yaklaşım modern gereksinimlerin karşılanmasını da zorlaştırabilir. Minimum müdahale tablosunu (Çizelge 4.5), kaleleri puanlarına göre gruplandırarak aşağıdaki gibi açıklıyorum:

Kale ve Surlara Yapılan Yeni Eklerin Minimum müdahale Açısından Değerlendirilmesi

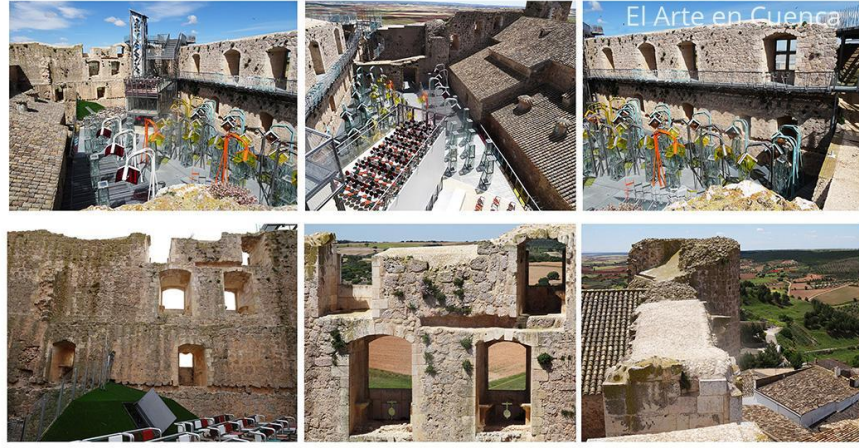
- **Asgari Müdahale (5 Puan):**

Bu kategoride yalnızca en gerekli ve yeterli müdahalelerin yapıldığı, yapının özgünlüğüne en az müdahale edilen yapı bulunmamaktadır.

- **Düşük Düzeyde Müdahale (4 Puan):**

Bu gruptaki yapılar, asgari müdahale ilkelerine yakın bir yaklaşım sergileyen, yapının özgün yapısına uygun müdahaleler içeren örneklerdir.

- King's Gate Caernarfon Kalesi: Yapının tarihi dokusuna uygun, dikkatle entegre edilen çağdaş ekler bulunmaktadır. Özgün yapıya zarar vermeden, düşük düzeyde müdahale gerçekleştirilmiştir.
- Garcimuñoz Kalesi: Çağdaş ekler, yapının özgün yapısıyla uyumlu ve dikkatle entegre edilmiştir. Özgünlüğü koruyarak sınırlı müdahaleler yapılmıştır (Şekil4.14).

Şekil 4.14. Bu çalışmada gerçekleştirilen Minimum müdahale değerlendirmesi sonucunda 4/5 puan alan Garcimuñoz Kalesi ve çağdaş ekinden bir görünüm (Castillo De Garcimuñoz: Castillo (02) | El Arte En Cuenca, n.d.)

- Orta Düzeyde Müdahale (3 Puan):

Bu gruptaki yapılar, yapının özgünlüğüne belirgin etkiler bırakmakla birlikte, yapısal özelliklerini bozmadan müdahalelerin yapıldığı örneklerdir.

- Kunstmuseum Moritzburg: Yapıya yapılan müdahaleler, özgün dokuyu tamamen korumamakla birlikte, estetik uyumu sağlamaktadır. Belgeler detaylı tutulmuş ve tarihî değerle işlevsellik arasında denge gözetilmiştir.
- Anadolu Hisarı: Tarihi dokunun korunmasına özen gösterilmiş olup, yapıya uyum sağlayacak şekilde orta düzeyde müdahaleler yapılmıştır.
- Rumeli Hisarı: Özgün yapıya zarar vermeden sınırlı düzeyde çağdaş dokunuşlar yapılmış, ancak bazı ekler belirgin hale gelmiştir.

- Belirgin Müdahale (2 Puan):

Bu gruptaki yapılar, yapının özgün dokusuna ve tarihi kimliğine daha doğrudan etkiler içeren, belirgin müdahaleler yapılmış olan örneklerdir.

- Morella Kalesi: Yapının özgün dokusuna belirgin müdahaleler yapılmış olup, özgün yapıyı kısmen gizleyebilecek ekler bulunmaktadır (4Şekil 4.15)

Şekil 4.15. Bu çalışmada gerçekleştirilen Minimum müdahale değerlendirmesi sonucunda 2/5 puan alan Morella Kalesi ve çağdaş ekinden bir görünüm (Restoration in Morella Castle by Carquero Arquitectura, n.d.).

- **Önemli Müdahale (1 Puan):**

Bu gruptaki yapılar, yapının özgün dokusuna büyük ölçüde etki eden, önemli müdahaleler yapılmış olan örneklerdir.

- Zindan Kapı Müzesi: Çağdaş ekler özgün yapıya önemli ölçüde müdahale ederek, yapının tarihî bütünlüğüne zarar verebilecek seviyededir. Bu seviyede müdahaleler, yapının özgün karakterini ciddi şekilde değiştirmiştir (Şekil 4.16).

Şekil 4.16. Zindan Kapı örneğinden hem rekonstrüksiyon olması hem de yeni işlevle ilişkili eklenen kütlelerin boyutları minimum müdahale kriterine uymamaktadır (Haber, n.d.).

Bu değerlendirme, minimum müdahale ilkesinin her bir kalede nasıl uygulandığını ve bu ilkenin tarihi yapıların korunması ile modern gereksinimler arasındaki dengeyi nasıl etkilediğini vurgulamakta, tarihi yapının bütünlüğünün korunmasının önemi ile modernizasyon ihtiyaçları arasındaki çatışmayı detaylı bir şekilde ortaya koymaktadır.

4.1.6. Tarihi Araştırmanın Yerinde Sunumu (On-site Presentation)

Bu kriter, bir alanın ziyaret edildiğinde sunum kalitesini değerlendirir. Sunum, alanın tarihi ve kültürel önemini ne derece etkili bir şekilde yansıttığını ve ziyaretçilerle nasıl bir etkileşim sunduğunu ölçer. Yüksek puan, sunumun iyi planlanmış olduğunu ve alanın tarihini ve değerini etkili bir biçimde aktardığını gösterir.

Değerlendirme Seviyeleri:

1. Mükemmel Sunum (5 puan):

Açıklama: Saha, interaktif araçlar ve dikkatlice hazırlanmış materyallerle donatılmıştır. Birden fazla dilde bilgi panoları, görsel ve işitsel rehberler mevcut olup, ziyaretçilere alanın tarihini kolay ve keyifli bir şekilde öğrenme imkânı sunar.

Örnek: Çok dilli açıklayıcı panoların olduğu, sanal gerçeklik turları ve interaktif tarihsel sunumlar içeren bir tarihi kale ziyareti.

2. İyi Sunum (4 puan):

Açıklama: Bilgiler yeterli düzeydedir, ancak interaktif unsurlar sınırlıdır. Bilgi panoları net ve yeterli miktarda olup, bazı açıklayıcı araçlar veya rehberli turlar olabilir, ancak teknoloji en ileri seviyede değildir.

Örnek: Geleneksel bilgi panoları ve birkaç sesli tur içeren, ancak artırılmış gerçeklik veya interaktif sunumlar gibi ileri teknolojilere sahip olmayan bir arkeoloji müzesi.

3. Orta Düzeyde Sunum (3 puan):

Açıklama: Tarihi anlamak için temel bilgiler sunulsa da panolar güncel olmayabilir veya yeterli bilgi içermeyebilir. İnteraktif öğeler veya rehberler genellikle bulunmaz.

Örnek: Eski veya yetersiz açıklayıcı panoların olduğu, sınırlı bilgi sunulan ve ziyaretçilerin derinlemesine bilgi edinmesini zorlaştıran bir tarihi alan.

4. Zayıf Sunum (2 puan):

Açıklama: Ziyaretçiler için yeterli bilgi mevcut değildir. Panolar eksik olabilir veya hiç olmayabilir ve site tarihini veya değerini yansıtacak bir düzenleme eksikliği göze çarpar.

Örnek: Hiçbir bilgi panosu veya rehber aracı bulunmayan bir arkeolojik alan, ziyaretçilerin siteyi anlamada zorlandığı bir deneyim sunar.

5. Çok Zayıf Sunum (1 puan):

Açıklama: Sunum tamamen yetersizdir. Bilgi panosu, rehber araçları veya açıklayıcı materyaller mevcut değildir, bu da ziyaretçilerin siteyi anlamasını neredeyse imkânsız hale getirir.

Örnek: Tarihi değeri yüksek ancak ziyaretçilerin tarihine dair hiçbir bilgiye ulaşamadığı, açıklayıcı materyal veya rehberlik bulunmayan bir alan.

Çizelge 4.6 Tarihi Araştırmanın Yerinde Sunumu Değerlendirme tablosu

	Değerlendirme	Tarihi Araştırmanın Yerinde Sunumu (Kriter-6)
1. Grup: Avrupa’da n detaylı çalışılan	1. King’s Gate Caernarfon Kalesi	5
	2. Morella Kalesi	3
	3. Kunstmuseum Moritzburg	4
	4. Garcimuñoz Kalesi	4
2. Grup: Avrupa’ dan az detaylı çalışılan örnekler	5. Pombal Kalesi	3
	6. Haapsalu Piskoposluk Kalesi	3
	7. Helfstýn Kale Sarayı	-
	8. Linz Kale Müzesi (Schlossmuseum Linz)	-
	9. El Real De La Jara Kalesi	-
	10. Il Forte Di Fortezza	-
	11. Clifford’un Kulesi	4
	12. Danimarka Ulusal Denizcilik Müzesi	4
	13. Doria Kalesi	2
	14. Castell De La Tossa	2
	15. Castillo De Cala	1
	16. Baena Kalesi	3
	17. La Coracera Kalesi	3
	18. Anadolu Hisarı	2*
	19. Rumeli Hisarı	2 *

Çizelge 4.6 Tarihi Araştırmanın Yerinde Sunumu Değerlendirme tablosu (devam)

3. Grup: Türkiye'den örnekler	20. Zindan kapı Müzesi	4
-------------------------------------	------------------------	---

Bu analiz, tarihi araştırmanın yerinde sunumu stratejilerinin, ziyaretçilere tarihsel bağlam sunma ve eğitici bir deneyim sağlama açısından nasıl uygulandığını ve bu uygulamaların avantajları ile dezavantajlarını ortaya koymaktadır. Her bir kalede kullanılan yöntemler, tarihi bilgilerin etkili bir şekilde sunulmasını ve ziyaretçi deneyiminin geliştirilmesini amaçlar, ancak bu süreçte çeşitli zorluklarla karşılaşılabilir.

Kale ve Surlara Yapılan Yeni Eklerin Tarihi Araştırmanın Yerinde Sunumu Açısından Değerlendirilmesi

- 5 Puan: Mükemmel Sunum

Bu kategoride, alanın tarihini ziyaretçilere en etkili şekilde sunan, çok dilli bilgi panoları ve interaktif öğelerle donatılmış yapılar yer almaktadır.

- King's Gate Caernarfon Kalesi: Çok dilli bilgi panoları ve etkileşimli araçlarla ziyaretçilere kapsamlı bir deneyim sunar. Ziyaretçilerin tarihi anlamasını kolaylaştıran iyi planlanmış bir sunum sağlamaktadır (Şekil 4.17)

Şekil 4.17. Bu çalışmada gerçekleştirilen tarihi araştırmanın yerinde sunumu değerlendirmesi sonucunda 5/5 puan alan King's Gate Caernarfon Kalesi ve çağdaş ekinden bir görünüm (Gallery of King's Gate Caernarfon Castle / Buttress- 19, n.d.).

- 4 Puan: İyi Sunum

Bu gruptaki yapılar, bilgilerin yeterli olduğu, ancak interaktif unsurların sınırlı olduğu örneklerdir.

- Kunstmuseum Moritzburg: Yeterli miktarda bilgi panosu ve bazı rehberli turlar mevcuttur. Teknolojik olarak ileri seviyede olmamakla birlikte, ziyaretçilere tarihi anlamada yeterli olanak sağlar.
- Garcimuñoz Kalesi: Geleneksel bilgi panoları ile ziyaretçilere yapının tarihi hakkında bilgi sunar, bazı sesli tur imkânları bulunmaktadır.
- Clifford'un Kulesi: Bilgi panoları ve rehberlik hizmetleri ile iyi bir sunum sağlamaktadır, ancak teknoloji sınırlıdır.
- Danimarka Ulusal Denizcilik Müzesi: Geleneksel bilgi panoları ile desteklenen sunum, ziyaretçilere yapının tarihi hakkında yeterli bilgi sunmaktadır.
- Zindan Kapı Müzesi: Bilgi panoları ve rehberlik hizmetleri ile ziyaretçilere yapının tarihini anlamada yardımcı olur (Şekil 4.18).

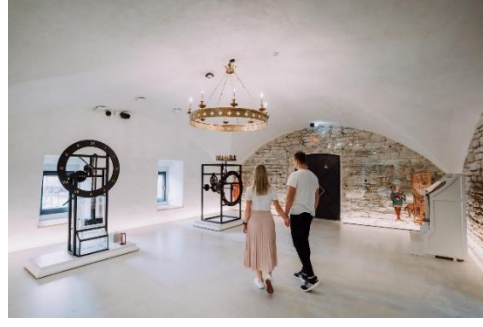

Şekil 4.18. Bu çalışmada gerçekleştirilen tarihi araştırmanın yerinde sunumu değerlendirmesi sonucunda 4/5 puan alan Zindan Kapı Müzesi ve çağdaş ekinden bir görünüm, Yazar tarafından görselleştirildi.

- 3 Puan: Orta Düzeyde Sunum

Bu gruptaki yapılar, temel bilgilerin sağlandığı ancak etkileşimli (interaktif) veya güncel olmayan panolara sahip olan alanlardır.

- Morella Kalesi: Temel bilgi panoları ile ziyaretçilere bilgi sağlanır, ancak interaktif öğeler bulunmamaktadır.
- Pombal Kalesi: Sınırlı bilgi içeren panolar ile yapının tarihi hakkında genel bilgiler sunar.
- Haapsalu Piskoposluk Kalesi- Güncel olmayan bilgi panoları ile tarihi hakkında genel bilgi sağlar (Şekil 4.19).

Şekil 4.19. Bu çalışmada gerçekleştirilen tarihi araştırmanın yerinde sunumu değerlendirilmesi sonucunda 3/5 puan alan Haapsalu Piskoposluk Kalesi ve çağdaş ekinden bir görünüm, Yazar tarafından görselleştirildi.

- Baena Kalesi: Temel bilgileri sağlayan ancak detaylı veya interaktif olmayan bilgi panoları bulunmaktadır.
- La Coracera Kalesi: Tarihi hakkında temel bilgi sunmakla birlikte, ziyaretçilerin derinlemesine bilgi edinmesini zorlaştıracak sınırlı bir sunum sağlar.
- 2 Puan: Zayıf Sunum

Bu gruptaki yapılar, ziyaretçiler için yeterli bilgi sunmayan veya eksik bilgi panolarına sahip olan alanlardır.

- Doria Kalesi: Ziyaretçilere tarihi hakkında yetersiz bilgi sunar ve bilgi panoları sınırlıdır.
- Castell De La Tossa: Eksik bilgi panoları ile ziyaretçilere yetersiz bir deneyim sunar.
- Anadolu Hisarı: Ziyaretçiler için yeterli bilgi bulunmamakta olup, bilgi panoları eksiktir (Şekil 4.20).

Şekil 4.20. Bu çalışmada gerçekleştirilen tarihi araştırmanın yerinde sunumu değerlendirilmesi sonucunda 2/5 puan alan Anadolu Hisarı ve çağdaş ekinden bir görünüm, Yazar tarafından görselleştirildi.

- Rumeli Hisarı: Tarihi hakkında sınırlı bilgi sağlayan eksik bilgi panoları ile yetersiz bir sunum sunar.

- 1 Puan: Çok Zayıf Sunum

Bu gruptaki yapılar, ziyaretçilerin siteyi anlamasını zorlaştıran tamamen yetersiz sunum örnekleridir.

- Castillo De Cala: Bilgi panosu veya açıklayıcı materyal bulunmamakta, ziyaretçilerin alanın tarihini anlamasını neredeyse imkânsız hale getirmektedir (Şekil 4.21).

Şekil 4.21. Bu çalışmada gerçekleştirilen tarihi araştırmanın yerinde sunumu değerlendirmesi sonucunda 1/5 puan alan Castillo De Cala ve çağdaş ekinden bir görünüm (Gallery of Castillo De Cala Intervention / Republica DM- 16, n.d.).

Bu karşılaştırma, her bir kalede uygulanan tarihi araştırmanın yerinde sunumu stratejilerinin, ziyaretçilere tarihsel bağlam sunma açısından ne kadar etkili olduğunu ve bu stratejilerin avantajları ile olası dezavantajlarını detaylı bir şekilde ortaya koymaktadır.

4.2. Kaleler ve Surlara Yapılan Yeni Eklerin Belirlenen Kriterler Bağlamında Genel Değerlendirilmesi

Kaleler ve surlara yapılan yeni eklerin değerlendirilmesi, belirlenen altı kriter (malzeme uyumluluğu, görsel etki, geri dönüştürülebilirlik, asıl tasarıma minimum müdahale, tarihi araştırmanın sürekliliği ve yerinde sunum) temelinde yapılmıştır. Bu kriterler doğrultusunda kaleler, genel performanslarına göre beş gruba ayrılmıştır.

Çizelge 4.7 Genel değerlendirme tablosu

Değerlendirme	Kriter1	Kriter2	Kriter3	Kriter4	Kriter5	Kriter6	Toplanm
King's Gate Caernarfon Kalesi	4	4	2	4	4	5	23

Çizelge 4.7 Genel değerlendirme tablosu (devam)

Morella Kalesi	3	3	2	4	2	3	17
Kunstmuseum Moritzburg	2	3	3	5	3	4	20
Garcimuñoz Kalesi	4	2	4	4	4	4	22
Pombal Kalesi	3	4	3	4	-	3	17
Haapsalu Piskoposluk Kalesi	4	4	3	4	-	3	18
Helfstýn Kale Sarayı	2	3	2	5	-	-	12
Linz Kale Müzesi (Schlossmuseum Linz)	3	1	-	5	-	-	9
El Real De La Jara Kalesi	3	3	-	4	-	-	10
Il Forte Di Fortezza	2	3	2	4	-	-	11
Clifford'un Kulesi	4	4	4	4	-	4	20
Danimarka Ulusal Denizcilik Müzesi	-	-	-	5	-	4	9
Doria Kalesi	3	4	3	4	-	2	16
Castell De La Tossa	2	4	4	4	-	2	16
Castillo De Cala	-	4	-	4	-	1	9
Baena Kalesi	2	2	2	4	-	3	13
La Coracera Kalesi	4	3	1	4	-	3	15
Anadolu Hisarı	4	4	3	4	3	2(*)	20
Rumeli Hisarı	4	4	3	4	3	2(*)	20
Zindan kapı Müzesi	3	3	1	3	1	4	15

Çizelge 4.7'ye dayanarak değerlendirmeler şu şekilde gruplandırılabilir:

- Grup 1: En Yüksek Değerlendirme (23/30)

King's Gate Caernarfon Kalesi ve Garcimuñoz Kalesi (Şekil 4.22) toplamda 23/30 puan olarak öne çıkmıştır. Bu kaleler, malzeme uyumluluğu açısından yüksek bir düzey göstermiştir; inşaatta kullanılan malzemelerin ve yöntemlerin aslına sadık kalınarak minimum müdahale ile korunması sağlanmıştır. Görsel etki açısından, her iki kale de

çevresiyle uyumlu bir bütünlük sergileyerek tarihi yapıyla estetik bir uyum oluşturmuştur. Geri dönüştürülebilirlik ve asıl yapının yeniden kazanılabilirliği ise her iki kalede de belirgin bir şekilde ortaya çıkmıştır. Bu durum, tarihi mirasın korunması bağlamında bu kalelerin önemini artırmaktadır. Bu kalelere dair tarihi araştırmalar, yerinde etkili bir şekilde sunularak ziyaretçilerin eğitim deneyimlerini zenginleştirmiştir.

Şekil 4.22. King's Gate Caernarfon Kalesi ve Garcimuñoz Kalesi, (Williams, 2023), (Fiesta! Refurbishment of Garcimuñoz Castle by Izaskun Chinchilla, n.d.)

- Grup 2: Orta Yüksek Değerlendirme (20/30 ile 22/30)

Kunstmuseum Moritzburg (Şekil 4.23), Clifford'un Kulesi, Anadolu Hisarı ve Rumeli Hisarı, toplamda 20/30 puan olarak yüksek performans grubu içinde yer almıştır. Bu kaleler, malzeme uyumluluğu ve görsel etki açısından çevresiyle uyumlu bir estetik bütünlük sağlamıştır. Tarihi sürekliliği vurgulayan yapı özellikleri ve yerinde sunum etkinlikleri ile ziyaretçiler için eğitici bir deneyim sunulmuştur. Ancak, bazı kalelerde geri dönüştürülebilirlik veya sürdürülebilirlik eksiklikleri dikkat çekmiştir. Garcimuñoz Kalesi ise 22/30 puan olarak bu grubun en yüksek değerlendirilen yapılarından biri olmuştur.

Şekil 4.23. Kunstmuseum Moritzburg, (Informationen Für Gruppen- Und Reiseveranstalter - Ihr Besuch - Kulturstiftung Sachsen-Anhalt, n.d.)

- Grup 3: Orta Değerlendirme (15/30 ile 19/30)

Haapsalu Piskoposluk Kalesi, Morella Kalesi, Pombal Kalesi ve Zindan Kapı Müzesi, orta performans grubu içinde yer almaktadır. Bu kaleler, görsel etki ve malzeme uyumluluğu açısından belirli bir standart sağlasa da geri dönüştürülebilirlik ve tarihi süreklilik gibi kriterlerde eksiklikler göstermiştir. Yapıların çoğu, tarihi dokuyu kısmen korurken, bazı kriterlerdeki düşük puanlar nedeniyle genel değerlendirme notları sınırlı kalmıştır. Mirası koruma ile çağdaş bir görsel deneyim sağlama arasında bir denge kurmuştur.

- Grup 4: Düşük Değerlendirme (10/30 ile 15/30)

Helfstýn Kale Sarayı, Linz Kale Müzesi, Castillo De Cala ve Baena Kalesi (Şekil 4.24) düşük performans grubunda yer almaktadır. Bu kaleler, malzeme uyumluluğu ve görsellik açısından önemli eksiklikler göstermiştir. Tarihi araştırma ve süreklilik bağlamında yeterli düzeyde koruma sağlanamamış ve bu durum genel değerlendirme notlarına olumsuz yansımıştır. Bu yapılar, tarihi mirasın korunması bağlamında zayıf bir performans sergilemiştir.

Şekil 4.24. Baena Kalesi, (Valenzuela, 2019)

- Grup 5: En Düşük Değerlendirme (4/30 ile 9/30)

Danimarka Ulusal Denizcilik Müzesi, El Real De La Tara Kalesi (Şekil 4.25) ve Il Forte Di Fortezza, en düşük performans grubunda yer almıştır. Bu yapılar, görsel ve sürdürülebilirlik açısından ciddi eksiklikler göstermiştir. Ayrıca, tarihi süreklilik ve yerinde sunum konusunda minimum seviyede çaba sarf edilmiştir. Bu durum, yapıların genel değerlendirme notlarına olumsuz bir şekilde yansımıştır.

Şekil 4.25. Castell De La Tossa, (YinjiSpace- Meritxell Inaraja X Restoration of Castell De La Tossa, n.d.)

Bu akademik değerlendirme, tarihi yapının korunması ile düşünülmüş modern düzenlemeler arasında denge sağlamayı başaran kalelerin en yüksek puanları aldığını; aşırı ve özgün tasarıma uyumsuz düzenlemelerin ise en alt sıralarda yer aldığını ortaya koymaktadır. Bu bulgular, modern müdahaleler ile tarihi yapılar arasındaki uyumun mimari mirasın korunmasındaki kritik önemini yansıtmaktadır. Değerlendirme sonucunda, çağdaş eklerin tarihi yapıların estetik ve yapısal bütünlüklerini ne ölçüde koruduğu, kullanılan malzemelerin uyumluluğu ve müdahale düzeyinin asgari seviyede tutulması gibi unsurların, kalelerin korunmasında belirleyici rol oynadığı tespit edilmiştir.

Bu çalışma, restorasyon projelerinde çağdaş eklerin, tarihi yapıların özgün karakterini gölgelemeyen, aksine bu karakteri güçlendiren bir şekilde tasarlanmasının hem estetik hem de işlevsel açıdan yapıların uzun vadeli sürdürülebilirliğine katkıda bulunduğunu göstermektedir. En yüksek puanları alan kaleler, modern müdahalelerin hassasiyetle planlandığı ve tarihsel dokunun korunmasına özen gösterildiği yapılar olmuştur. Bunun aksine, aşırı müdahale veya tarihi yapıya uyumsuz çağdaş ekler içeren kaleler daha düşük puanlarla değerlendirilmiş ve bu müdahalelerin mimari mirasın korunması konusundaki olumsuz etkileri vurgulanmıştır.

5. SONUÇ

Bu çalışma, tarihi kalelerin ve surların korunmasında çağdaş eklerin ve müdahalelerin önemini daha geniş bir perspektiften ele almaktadır. Tarihi yapılar, geçmişten bugüne kültürel mirasın taşıyıcıları olarak büyük bir değer taşımakta olup, bu yapıların korunması ve gelecek nesillere aktarılması, mimarlık dünyasında her zaman tartışmalı ve kritik bir konu olmuştur. Zamanla işlevlerini yitiren bu yapılar, çeşitli faktörler nedeniyle harabeye dönüşebilir. Bu süreci durdurmak ve yapıların korunmasını sağlamak amacıyla çağdaş müdahaleler kaçınılmaz hale gelmiştir. Çağdaş müdahaleler, yalnızca yapısal bütünlüğü sağlamakla kalmaz, aynı zamanda tarihi yapıların günümüz toplumuyla yeniden ilişkilendirilmesine de olanak tanır.

Bu çalışmada, tarihi kaleler ve surlara yapılan çağdaş eklerin değerlendirilmesi altı temel kriter doğrultusunda ele alınmıştır. Malzeme uyumu, çağdaş eklerde kullanılan malzemelerin özgün yapıyla fiziksel, kimyasal ve estetik açıdan ne derece uyumlu olduğunu ortaya koymaktadır. Görsel etki değerlendirmesi, eklerin tarihi yapıların estetik bütünlüğüne nasıl katkı sağladığını veya zarar verdiğini analiz etmektedir. Geri dönüştürülebilirlik, bu eklerin özgün yapıya zarar vermeden geri alınabilirliğini vurgularken, ayırt edilebilirlik kriteri, eski ile yeni yapılar arasında net bir ayırım yapılmasını gerekli kılmaktadır. Minimum müdahale ilkesi, tarihi yapıların korunması için gerekli müdahalelerin en düşük düzeyde tutulmasını önermekte, tarihi araştırmanın yerinde sunumu ise ziyaretçilere tarihi yapının değerlerini etkili bir şekilde aktarmayı hedeflemektedir.

Bu kriterler, tarihi yapıların sürdürülebilir şekilde korunması ve çağdaş eklerin tarihsel, estetik ve kültürel değerleri destekleyici nitelikte olması gerektiğini vurgulamaktadır. Malzeme seçimi, eklerin tasarımı ve ziyaretçi deneyimi gibi unsurlar, bu değerlendirme çerçevesinde detaylı olarak incelenmiştir. Çalışma, tarihi yapılara yapılan müdahalelerin modern ihtiyaçlarla uyumlu şekilde gerçekleştirilmesi için bir rehber sunmaktadır.

Tarihi yapılar üzerindeki çağdaş eklerin değerlendirilmesi sürecinde, özgün mimari unsurların korunması büyük bir hassasiyet gerektirir. Özellikle modern malzemelerin

tarihi dokularla bir arada kullanılması, bu yapıların estetik ve yapısal değerlerini korurken, onlara yeni işlevler kazandırarak çağdaş yaşamın bir parçası haline gelmelerine olanak tanır. Bu bağlamda çalışmada, Avrupa ve Türkiye’den örneklerle, tarihi yapılara yapılan çağdaş müdahalelerin hem estetik hem de işlevsel açıdan başarılı sonuçlar doğurabileceği gösterilmektedir.

Araştırmanın önemli bir bulgusu, çağdaş eklerin mimari mirasın korunmasında disiplinler arası bir yaklaşımın gerekliliğini ortaya koymasıdır. Mimarlar, tarihçiler, mühendisler ve restorasyon uzmanları arasındaki iş birliği, bu tür projelerde başarıya ulaşmanın anahtar unsurlarından biridir. Bu disiplinler arası yaklaşım, tarihi yapının özgünlüğünü korurken çağdaş müdahalelerin dokusuna zarar vermeden nasıl entegre edilebileceğini araştırır. Ayrıca, bu tür projelerde kullanılan modern malzemelerin seçimi ve uygulanması da titizlikle ele alınmalıdır. Cam, çelik ve ahşap gibi malzemeler, tarihi yapılara eklendiğinde hem yapısal sağlamlık sağlamakta hem de modern estetik anlayışını yansıtmaktadır.

Tarihi yapılar üzerindeki çağdaş eklerin etkileri değerlendirilirken, bu yapıların yalnızca mimari eserler değil, aynı zamanda sosyal ve kültürel bağlamda da ele alınması gerektiği unutulmamalıdır. Harabelerin yeniden işlevlendirilmesi, sadece mimari bir müdahale değil, aynı zamanda toplumsal bir dönüşüm anlamına gelir. Bu yapılar yeni işlevler kazandıklarında, yerel halk için yeni sosyal ve kültürel mekânlar haline gelir. Böylece yerel ekonomiye katkı sağlanmakla kalmaz, toplumsal belleğin korunması ve güçlenmesi de desteklenir.

Çalışma, tarihi yapılar üzerindeki çağdaş eklerin korunma süreçlerinde nasıl bir denge kurulduğunu ele alırken, bu tür projelerin başarılı olabilmesi için dikkat edilmesi gereken etik ve estetik standartları da detaylandırmaktadır. Örneğin, Birleşik Krallık'taki Caernarfon Kalesi'nde yapılan çağdaş müdahaleler, tarihi dokunun korunmasını ve modern malzemelerle nasıl tamamlanabileceğini gösteren önemli bir örnek sunmaktadır. İspanya'daki Morella Kalesi ve Garcimuñoz Kalesi, Almanya'daki Kunstmuseum Moritzburg gibi yapılar da harabe halindeki yapıların çağdaş eklerle nasıl yeniden işlevlendirilerek topluma kazandırılabilirliğini ortaya koymaktadır.

Türkiye’den Anadolu Hisarı, Rumeli Hisarı ve Zindan Kapı Müzesi gibi yapılar üzerinden de tarihi yapıların korunması ve yeniden işlevlendirilmesi süreçlerinde karşılaşılan zorluklar ele alınmış ve bu zorlukların nasıl aşılabileceği tartışılmıştır. Bu örnekler, tarihi yapılar üzerindeki çağdaş müdahalelerin estetik ve yapısal öneminin yanı sıra, kültürel ve toplumsal açıdan da ne kadar önemli olduğunu göstermektedir.

Çalışmanın en önemli katkılarından biri, uyarlanabilir yeniden kullanım stratejilerinin tarihi yapıların korunmasında nasıl etkin bir şekilde uygulanabileceğini göstermesidir. Uyarlanabilir yeniden kullanım, harabe halindeki yapıların çağdaş ihtiyaçlara uygun hale getirilmesi ve yeni işlevler kazandırılması sürecinde önemli bir rol oynar. Cam yürüme yolları, çelik destekler ve ahşap ekler gibi yenilikçi teknikler, tarihi yapılar üzerinde hem estetik hem de işlevsel etkiler yaratmaktadır. Bu tekniklerin başarılı bir şekilde uygulanması, tarihi yapıların korunmasında yeni bir dönemin başlangıcını işaret etmektedir.

Bu bağlamda, gelecekte yapılabilecek araştırmalara yönelik çeşitli öneriler de sunulmaktadır. İlk olarak, "Tarihi Yapıların Çağdaş Eklerle Korunmasında Etik ve Estetik İlkeler" başlığı altında, tarihi kalelerin ve surların çağdaş müdahalelerle korunmasında etik standartların ve estetik kaygıların nasıl dengelenebileceği üzerine kapsamlı bir çalışma yapılabilir. Bu tür bir araştırma, tarihi yapıların korunmasında çağdaş eklerin rolünü derinlemesine ele alarak, estetik ve işlevsel uyumun sağlanmasına yönelik ilkeleri tartışabilir. Bir diğer önemli başlık olan "Uyarlanabilir Yeniden Kullanım: Tarihi Yapıların Çağdaş Topluma Entegrasyonu" ise, tarihi yapıların yeniden işlevlendirilmesi ve çağdaş toplumun ihtiyaçlarına uygun hale getirilmesi sürecini değerlendirmeyi hedeflemektedir. Bu bağlamda, disiplinler arası yaklaşımların önemi dikkat çekmektedir. Mimarlar, tarihçiler, mühendisler ve restorasyon uzmanları arasındaki iş birliğinin, tarihi yapıların korunmasında ve yeni işlevlerle bütünleştirilmesinde nasıl etkin bir şekilde sağlanabileceği incelenebilir. Ayrıca, cam, çelik ve ahşap gibi modern malzemelerin estetik ve yapısal başarı düzeylerini karşılaştıran bir analiz yapılabilir. Bu malzemelerin tarihsel dokularla uyumlu olma kapasitesi, dayanıklılığı ve geri dönüştürülebilirliği, tarihi yapılara yapılan çağdaş

müdahalelerin sürdürülebilirliğini değerlendirmek açısından önemli bir araştırma alanı sunmaktadır. Bu tür çalışmalar, tarihi yapıların çağdaş toplumla ilişkilendirilmesine yönelik yeni yaklaşımların geliştirilmesine katkı sağlayabilir.

Bu çalışma, tarihi yapıların korunması ve yeniden işlevlendirilmesinde çağdaş eklerin rolüne dair kapsamlı bir rehber sunarak mimarlık, tarih ve restorasyon alanlarındaki araştırmacılar ve uygulayıcılar için önemli bir kaynak teşkil etmektedir. Araştırmanın en temel katkısı, tarihi yapıların modern toplumla entegrasyonunda etik ve estetik ilkelerin nasıl dengelenebileceğini göstermesidir. Özellikle, disiplinler arası iş birliğinin önemi ve çağdaş müdahalelerin tarihi dokularla uyumlu bir şekilde nasıl uygulanabileceğine dair sağladığı veriler, bu alandaki gelecek çalışmalara ışık tutmaktadır. Bunun yanı sıra, çalışmada ele alınan uyarlanabilir yeniden kullanım stratejileri, tarihi yapıların estetik, kültürel ve işlevsel değerlerini koruyarak toplumsal belleğin güçlendirilmesine ve yerel ekonomiye katkı sağlanmasına olanak tanımaktadır. Modern malzeme ve tekniklerin kullanımıyla oluşturulan çağdaş eklerin, tarihi yapıların sürdürülebilir bir şekilde korunması ve günümüz toplumuna entegre edilmesinde yaratıcı çözümler sunduğu bu araştırma, mimarlık dünyasında yeni bir bakış açısı kazandırmaktadır.

Sonuç olarak, bu çalışma, tarihi kalelerin ve surların çağdaş eklerle korunmasının mimarlık dünyasında giderek daha fazla kabul gören bir yaklaşım olduğunu vurgulamaktadır. Tarihi yapıların korunmasında kullanılan modern malzemeler ve teknikler, bu yapıların geçmişle olan bağlarını korurken geleceğe taşınmalarını da sağlar. Bu süreç, yalnızca geçmişin bir parçasını korumak değil, aynı zamanda bu yapıların çağdaş toplumun bir parçası olmasını sağlamak gibi çok boyutlu bir hedefe hizmet etmektedir.

KAYNAKLAR

- (1) (PDF) Consolidation of a Bath Ruin in an Archaeological Site. (2007, May 1). ResearchGate. https://www.researchgate.net/publication/343657713_Consolidation_of_a_Bath_Ruin_in_an_Archaeological_Site/figures?lo=1
- Adaptation of the Inner Ward of El Real de la Jara Castle by villegasbueno arquitectura. (n.d.). Landezine. <https://landezine.com/adaptation-of-the-inner-ward-of-el-real-de-la-jara-castle-by-villegasbueno-arquitectura/>
- Adapting a historic building for new use (U.S. National Park Service). (n.d.). <https://www.nps.gov/articles/adapting-a-historic-building-for-new-use.htm>
- Addition (to an existing building Definition: 328 Samples | Law Insider. (n.d.). Law Insider. <https://www.lawinsider.com/dictionary/addition-to-an-existing-building>
- Admin. (2021, November 20). The Garcimuñoz castle and its architecture * All PYRENEES · France, Spain, Andorra. All PYRENEES · France, Spain, Andorra. <https://all-andorra.com/garcimunoz-castle/>
- Admin, & Admin. (2022, August 12). Haapsalu castle in Estonia. Visit Baltics. <https://visitbaltics.net/haapsalu-castle-in-estonia/>
- Aguilar, C. (2019, October 24). EERJ Adecuación del Patio de Armas del Castillo de El Real de la Jara / Villegas Bueno Arquitectura. ArchDaily En Español. <https://www.archdaily.cl/cl/02-351899/eej-adequacion-del-patio-de-arms-del-castillo-de-el-real-de-la-jara-villegas-bueno-arquitectura>
- Aguilar, C. (2020, March 5). EERJ Adaptation of Patio de Armas in El Real de la Jara Castle / Villegas Bueno Arquitectura. ArchDaily. <https://www.archdaily.com/499439/eej-adaptation-of-patio-de-arms-in-el-real-de-la-jara-castle-villegas-bueno-arquitectura>
- Aguilar, C. (2021a, October 13). Pombal Castle's Visitor Centre / COMOCO. ArchDaily. <https://www.archdaily.com/563933/pombal-castle-s-visitor-centre-comoco-arquitectos>
- Aguilar, C. (2021b, October 13). Pombal Castle's Visitor Centre / COMOCO. ArchDaily. <https://www.archdaily.com/563933/pombal-castle-s-visitor-centre-comoco-arquitectos>
- Ahunbay, Z. (1999). Tarihi çevre koruma. In Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon (2nd ed., p. 32). YEM Yayın. [269](https://mail-attachment.googleusercontent.com/attachment/u/0/?ui=2&ik=a61c4e7961&attid=0.1&perrmsgid=msg-f:1804283160076991060&th=190a19f97e9bba54&view=att&disp=inline&saddbat=AN GjdJ-uPGCKsA02bXcVbuzJ-ZKhHCpl-dA3OT7vIwF9UNMD-X7ytqCvA7AhzXX2MTFCOi5nb8M_hHvs67ajITC2DoDdSztwdwzoRjRCSUTIPDg0qGM_XB41pdkmdRRA_RiaeEFKlCs_akL4Q65C4EporvZIW0bmcRzCU9Qbw5_ZhI HrzqahBhGJqemXqSWLDtmBuaWmBzbA3or0HDHWDKOxHqc8V9upH3AvUt3NO YdSX41U-iVup8Bq7k-9byR5G0AFrHB9jCksKNRVJWq1AOxSZRlcEsAYxBIQLzAjt1GueDyxU7uDU2KnB VAlovXtN4Qxb8AsJ8RbS0gUO5rST5hVG8osLUuumjli815ACuwKHva42q4w0Epqsk XK6AQFN4AftS50_QulPsZPkgPcJnSO0ncM29HJ-1T_84BpBU03oWFDNybaBbiUheJ6kwNIJZbZ0h4rXv51wNfD7IvpuyB4FZKGxf1m7 ykdNAe2JuPfw5UupT9mzbsBm6el5ozrJyRLBLxsmSxJwHN6-iGxBgZnjMj_-UEkdLfwgFZ9-cmWQGYtObc8WMuYbuAOZtQFkBM4Mkr0AaE1oTQGfBcoDh_gQviJ1Hz718G1p ZHjcgWfA8cvPz7tEwlsjaqOshAL_xjq_JuLRIP2FLDo_IbwCcOvPGwseT_YzVFysYa 0UpmhXSRkGSYOWNdXbeiKhOJ2PpT3KNmniGGF6xEI__PrToTglJEmeofT1v0ZB nie2sWEYbxDoP9q_og-KV_04vw1D-4vX-</p></div><div data-bbox=)

rj13UkYGnTX8m9TIH_NDogj0FIOC0vf3gN0xk9Fv7qZAEXI3rdYD3w_JJkvCpWmF
FUps6Q7X0XBZtbM09P5tK0ltGDEZ2r9PHMRJJeFoAW9x0YcRcTsDTISYA7eVW6
doMBTGoZzkW2jw05O8cQ1hRe5iHuBBquD4L9cOI5wWggY_-FIP27pO630yT-
ki7KYNmFMGdotLHrAKuobenulUnN7Zu43rR_qkUpIJeQ1UCVd80MSrW4MLtYTs9
48pHUpeZtwF9Odkab4FMepnwRz6Yz90BsWeINkCtye5bQtaic77EhsaNQy5vhPnQxl
JallXELOKNREAXM5hMy

Ahunbay, Z. (2019). Kültür Mirasını Koruma İlke ve Teknikleri.

Almajdi, B. H., Mohsin, A. N., & Ali, T. H. (2021). Addition and subtraction as a valuation mechanism for valuable buildings. IOP Conference Series, 1105(1), 012096. <https://doi.org/10.1088/1757-899x/1105/1/012096>

An evaluation of interventions in architectural conservation: new exterior additions to historic buildings - ProQuest. (n.d.). <https://www.proquest.com/docview/2560035299?pq-origsite=gscholar&fromopenview=true>

Anadolu Hisarı - Vikipedi. (2005, December 27). https://tr.wikipedia.org/wiki/Anadolu_Hisar%C4%B1

Anadolu Hisarı Müzesi - Atatürk Kitaplığı. (n.d.). <https://ataturkkitapligi.ibb.gov.tr/tr/Kitaplik/Muzelerimiz/Anadolu-Hisari-Muzesi/15>

ANADOLUHİSARI - TDV İslâm Ansiklopedisi. (n.d.). TDV İslâm Ansiklopedisi. <https://islamansiklopedisi.org.tr/anadoluhisari>

Arachne. (n.d.). <https://arachne.dainst.org/entity/2019504?fl=20&q=%22Anadolu%20Hisar%C4%B1%22&resultIndex=2>

Archaeovision. (2016, April 13). Haapsalu Episcopal Castle documentation project - Archaeovision. <https://archaeovision.eu/portfolio-item/haapsalu-episcopal-castle/>

ArchiDiaries. (2022, October 15). Castle of Morella Restoration | Carquero Arquitectura | ArchiDiaries. <https://archidiaries.com/projects/castle-of-morella-restoration-carquero-arquitectura/>

Architectural heritage intervention - Archive - “Sant Francesc” and “La Pardala” in Morella Castle. (n.d.). <https://eu-architecturalheritage.org/en/archive/a/o6WOP7mED8qljZGOJZeNYBwQd4KGny>

Arqfoto, S. G. |., & Arqfoto, S. G. |. (2022, March 18). Rehabilitación del Castillo de Montjuic | Simón García | arqfoto. Simón García | Arqfoto | Fotografía De Arquitectura En Barcelona. <https://www.arqfoto.com/rehabilitacion-del-castillo-de-montjuic/>

Asian Legacy Library. (2022, August 29). Collections Overview | Asian Legacy Library. https://asianlegacylibrary.org/collections/?gclid=CjwKCAjwscGjBhAXEiwAswQqNOKUtekdBPKYzxdzqjYI571Y6XZInklhJn4WMwcnccBULVzhwtS3xoCOhMQAvD_BwE

Astley Castle, Warwickshire. (n.d.). <https://www.landmarktrust.org.uk/news-and-events/visiting-landmarks/visiting-astley-castle/>

atelier-r. (2020, March 11). AFASIAARCHZINE.COM. <https://afasiaarchzine.com/2020/11/atelier-r-helfstyn-castle-palace-reconstruction-ty-nad-becvou/>

Atelier-R. (2023, May 19). Helfštýn Castle Palace Reconstruction | atelier-r. Atelier-r, s.r.o. <https://atelier-r.cz/en/portfolio-en/helfstyn-castle/>

Atelier-R. (2024, April 19). Helfštýn Castle Palace Reconstruction | atelier-r. Atelier-r, s.r.o. <https://atelier-r.cz/en/portfolio-en/helfstyn-castle/>

Badalge, K. (2018, June 13). A new roof by Nieto Sobejano Arquitectos turned this ancient German castle into an enlarged exhibition space. ArchDaily.

https://www.archdaily.com/892010/a-new-roof-by-nieto-sobejano-arquitectos-turned-this-ancient-german-castle-into-an-enlarged-exhibition-space?ad_medium=gallery
bastion. (2023). <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/bastion?q=Bastions+>
BBC News. (2022, March 29). York Clifford's Tower to reopen after £5m refurbishment. BBC News. <https://www.bbc.co.uk/news/uk-england-york-north-yorkshire-60860991>
Bellet, B. (n.d.). Introducing ICOMOS - International Council on Monuments and Sites. <https://www.icomos.org/en/about-icomos/mission-and-vision/mission-and-vision>
BFA NL - August 2008 page 13. (n.d.). <http://www.blencowefamilies.com/nl/233/233-13.htm>
Big. (2016). Danish National Maritime Museum, Dinamarca. *Pasajes De Arquitectura Y Crítica*, 141, 46–47. <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=5690010>
Blinco, S. (2019, January 23). History and enchantment at Blencowe Hall, northern England. Travel Live Learn. <https://www.travellivelearn.com/blencowe-hall-blinco-family/>
Bloszies, C. (2013). *Old buildings new designs: Architectural Transformations*. Princeton Architectural Press.
Brandi, C. (2005). *Theory of restoration*. Nardini.
Bremner, L. (2007). Reconstructing the Past: The Role of Reconstruction in the Practice of Historic Preservation. *Journal of the Society of Architectural Historians*, 526–537.
Bursa Hisar. (n.d.). http://www.bursadakultur.org/bursa_kalesi.htm
BURSA SURLARI | Kültür Portalı. (n.d.). Kültür Portalı. <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/bursa/gezilecekyer/bursa-surlari>
Butler, B. (2023, April 28). Caernarfon Castle Enhancement Project complete. Insider Media Limited. Retrieved May 25, 2024, from <https://www.insidermedia.com/news/wales/caernarfon-castle-enhancement-project-complete>
Buttress completes work at Caernarfon Castle | Buttress. (2023, May 3). <https://buttress.net/journal/2023/05/03/buttress-completes-work-caernarfon-castle-1>
Caballero, P. (2022, December 22). Small hotel in OIA Castle / Kapsimalis Architects. ArchDaily. <https://www.archdaily.com/901888/small-hotel-in-oia-castle-kapsimalis-architects>
Caernarfon - castle - Ancient and medieval architecture. (n.d.). *Ancient and Medieval Architecture*. <https://medievalheritage.eu/en/main-page/heritage/wales/caernarfon-castle/>
Caernarfon Castle | Cadw. (n.d.). Cadw. <https://cadw.gov.wales/visit/places-to-visit/caernarfon-castle>
Caernarfon Castle - British Castles. (2023, April 9). *British Castles*. <https://britishcastle.co.uk/caernarfon-castle/>
Caernarfon Castle - The Castles & Historic Houses of Wales. (2023, June 12). *The Castles & Historic Houses of Wales*. <https://castles.wales/places/caernarfon-castle/>
Caernarfon Castle Gatehouse | Buttress. (2023, February 10). <https://buttress.net/projects/caernarfon-castle-gatehouse>
Caner. (2018, November 16). *Simge Eserler: Rumeli Hisarı*. Burada Istanbul Var. <https://www.istanbulium.net/2012/01/simge-eserler-rumeli-hisar.html>
Cansız, A. U. (2024, April 15). *Anadolu Hisarı Müzesi - Arkitera*. Arkitera. <https://www.arkitera.com/proje/anadolu-hisari-muzesi/>
Carlos de Riaño Lozano, *imagensubliminal (Miguel de Guzmán + Rocío Romero) · La Coracera Castle*. (n.d.). Divisare. <https://divisare.com/projects/337251-carlos-de-riano-lozano-imagen-subliminal-la-coracera-castle>

- Cartwright, M. (2024). Caernarfon Castle. World History Encyclopedia. https://www.worldhistory.org/Caernarfon_Castle/
- Castello di Firmiano. (n.d.). <https://www.histouring.com/en/historical-places/castello-di-firmiano/>
- Castellogy. (2022, December 27). Caernarfon Castle | Castellogy. Castellogy | Castles and Town Walls in England and Wales. <https://castellogy.com/sites/sites-wales/caernarfon-castle>
- Castillo de Garcimuñoz, Cuenca - Turisbox. (2021, February 10). Turisbox. <https://www.turisbox.com/lugares/?p=28217>
- CASTLE IN GNIEW. (n.d.). https://www.zamkipolskie.com/gniew/gniew_eng.html
- Castle museum Linz - Southern wing — Studio Emmerer. (n.d.). <https://emmerer.com/projects/castle-museum-linz-southern-wing-competition-winner>
- Castle of Morella. (n.d.). <https://en.caminodelcid.org/servicios/castle-of-morella-1171624/>
- Castle of Morella Restoration - Architectures - Jidipi. (n.d.). <https://architectures.jidipi.com/j00061606/en/castle-of-morella-restoration>
- Castro, F. (2019a, October 24). Castillo de Cala Intervention / Republica DM. ArchDaily. <https://www.archdaily.com/378081/castillo-de-cala-intervention-republica-dm>
- Castro, F. (2019b, October 24). Castillo de Cala Intervention / Republica DM. ArchDaily. <https://www.archdaily.com/378081/castillo-de-cala-intervention-republica-dm>
- Castro, F. (2022, January 31). Hambach Castle / Max Dudler. ArchDaily. <https://www.archdaily.com/374337/hambach-castle-restaurant-max-dudler>
- Caves, R. W. (2004). Encyclopedia of the City. In Routledge eBooks. <https://doi.org/10.4324/9780203484234>
- Cao, L. (2019, July 12). 10 Historical Museum Buildings with Contemporary Additions. ArchDaily. <https://www.archdaily.com/920474/10-historical-museum-buildings-with-contemporary-interventions>
- Carlos de Riaño Lozano, imagensubliminal (Miguel de Guzmán + Rocío Romero) · La Coracera Castle. (n.d.). Divisare. <https://divisare.com/projects/337251-carlos-de-riano-lozano-imagen-subliminal-la-coracera-castle>
- Cement, glass and corten steel for the renovation of a castle. (2020, December 9). <https://www.domusweb.it/en/architecture/gallery/2020/12/08/cement-glass-and-corten-steel-for-the-renovation-of-a-castle-in-the-czech-republic.html>
- Cezar, M. (1983). Typical commercial buildings of the Ottoman classical period and the Ottoman construction system. <https://ci.nii.ac.jp/ncid/BA10360607>
- Chinchilla, I. (2017). Rehabilitación del castillo de Garcimuñoz. Tectonica Archi, 28. https://pro-tectonica-s3.s3.eu-west-1.amazonaws.com/garcimunoz_1553246517.pdf
- citadel. (2023). <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/citadel?q=Citadels>
- Clark, M. (2012, November 28). Garibaldi memorial: A work-sign so as to never forget. Archlovers. <https://www.archlovers.com/stories/1831/garibaldi-memorial-a-work-sign-so-as-to-never-forget.html>
- Clifford's Tower | Hugh Broughton Architects. (n.d.). <https://hbarchitects.co.uk/cliffords-tower/>
- Cole, J. Y., Reed, H. H., & Small, H. (1997). The Library of Congress : the art and architecture of the Thomas Jefferson Building. <http://ci.nii.ac.jp/ncid/BA34413526>
- Comestible, A. (n.d.-a). Intervención en el castillo de Cala – ARQUITECTURA COMESTIBLE. <https://www.arquitecturacomestible.com/intervencion-en-el-castillo-de-cala/>
- Comestible, A. (n.d.-b). Intervención en el castillo de Cala – ARQUITECTURA COMESTIBLE. <https://www.arquitecturacomestible.com/intervencion-en-el-castillo-de-cala/>
- Contents, W. (2020, July 15). Kapsimalis Architects built castle-like hotel almost disappearing it on a steep hillside of Oia. World Architecture Community.

- <https://worldarchitecture.org/article-links/efgmn/kapsimalis-architects-built-castlelike-hotel-almost-disappearing-it-on-a-steep-hillside-of-oia.html>
- Creating a new chapter for World Heritage Site, Caernarfon Castle. (n.d.). Designing Buildings. https://www.designingbuildings.co.uk/wiki/Creating_a_new_chapter_for_World_Heritage_Site,_Caernarfon_Castle
- CTA_S009_D06_doc_124. (n.d.-a). <https://libdigitalcollections.ku.edu.tr/digital/collection/CTA/id/7678/rec/5>
- CTA_S009_D06_doc_124. (n.d.-b). <https://libdigitalcollections.ku.edu.tr/digital/collection/CTA/id/7676/rec/5>
- CTA_S011_D01_dra_02. (n.d.). <https://libdigitalcollections.ku.edu.tr/digital/collection/CTA/id/20569/rec/1>
- De Naeyer, A., Arroyo, S., & Blanco. (2000). Krakow Charter 2000: principles for conservation and restoration of built heritage. ISSN: N/A. <https://biblio.ugent.be/publication/128776>
- DeepL Translate: The world's most accurate translator. (n.d.). https://www.deepl.com/en/translator?utm_source=browser_extension&utm_medium=chrome&utm_content=gdocs_logo
- Della Maggiora, M. V. (2023, May 29). Haapsalu Episcopal Castle / KAOS Architects. ArchDaily. <https://www.archdaily.com/921162/haapsalu-episcopal-castle-kaos-architects>
- Della Maggiora, M. V. (2024a, March 27). Haapsalu Episcopal Castle / KAOS Architects. ArchDaily. <https://www.archdaily.com/921162/haapsalu-episcopal-castle-kaos-architects>
- Della Maggiora, M. V. (2024b, April 17). Haapsalu Episcopal Castle / KAOS Architects. ArchDaily. <https://www.archdaily.com/921162/haapsalu-episcopal-castle-kaos-architects>
- Designboom. (2020a, November 13). meritxell inaraja restores medieval 'castell de la tossa' to celebrate ancient stonework. Designboom | Architecture & Design Magazine. <https://www.designboom.com/architecture/meritxell-inaraja-castell-de-la-tossa-catalonia-medieval-restoration-spain-11-12-2020/>
- Designboom. (2020b, November 13). meritxell inaraja restores medieval 'castell de la tossa' to celebrate ancient stonework. Designboom | Architecture & Design Magazine. <https://www.designboom.com/architecture/meritxell-inaraja-castell-de-la-tossa-catalonia-medieval-restoration-spain-11-12-2020/>
- Devrinde, P., & Satur'un, A. (n.d.). İstanbul'a gelen Albili Pierre Gylles' den (Gyllius) beri Anadoluhisari'na verdikleri neo-Eastrum adı ise Yenihisar'ın tercü-mesidir. İstanbul'u Fethetme Azminde Olan Yıl, 3. <https://cdn2.islamansiklopedisi.org.tr/dosya/3/C03001141.pdf>
- Dictionary.com | Meanings & Definitions of English Words. (2021). In Dictionary.com. <https://www.dictionary.com/browse/fortress>
- DIGIBÍS. (n.d.). Biblioteca Valenciana Digital. Biblioteca Valenciana Digital. https://bivaldi.gva.es/es/catalogo_imagenes/grupo.do?posicion=299&path=1022989&presentacion=pagina&istrardownload=0
- Dilbaz, B. K. (2023). Bursa's Hisar region through the eyes of Western travelers in the 19th century. Dergi Park, 15. <https://dergipark.org.tr/en/pub/ictimaiyat/issue/81067/1370776>
- Dorotyya M. (2022, June 8). The revival of Castle Grad | ARREA architecture. Hype&Hyper. <https://hypeandhyper.com/the-revival-of-castle-grad-arrea-architecture/>

- E-Borghi. (n.d.). Forte di Fortezza - Cosa vedere a Fortezza, Bolzano. E-borghi. <https://www.e-borghi.com/it/sc/2-castelli-chiese-monumenti-musei/bolzano-fortezza/1106/forte-di-fortezza.html>
- EERJ. Adaptation of the inner ward of El Real de la Jara Castle | villegasbueno arquitectura | Archello. (n.d.). Archello. <https://archello.com/project/eerj-adaptation-of-the-inner-ward-of-el-real-de-la-jara-castle>
- English Heritage. (n.d.). Clifford's Tower, York | English Heritage. <https://www.english-heritage.org.uk/visit/places/cliffords-tower-york/>
- Eriçok, A. (2012). IMPACT OF LAND USE CHANGES ON THE AUTHENTIC CHARACTERISTICS OF HISTORICAL BUILDINGS IN BURSA HISTORICAL CITY CENTRE [PhD dissertation, Middle East Technical University]. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=CmnFt82aGOQD13OvCYHSVg&no=swb4Dzg_6ZkiSlfFUfobWQ
- EUMiesAward. (n.d.-a). <https://miesarch.com/work/3338>
- EUMiesAward. (n.d.-b). <https://miesarch.com/work/4528>
- Ezquerro, A. A. (1993). Relaciones topográficas de Felipe II. Editorial CSIC - CSIC Press.
- Falk, J. (2023, September 5). 10 oldest monuments in the world. WorldAtlas. <https://www.worldatlas.com/ancient-world/10-oldest-monuments-in-the-world.html>
- File:Carnarvon Castle (1129856).jpg - Wikimedia Commons. (n.d.). [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Carnarvon_Castle_\(1129856\).jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Carnarvon_Castle_(1129856).jpg)
- Final draft ICOFORT charter on fortifications and related heritage; guidelines for Protection, Conservation and Interpretation. (2020). ICOFORT, 7. https://www.icomos.org/images/DOCUMENTS/General_Assemblies/GA2020_Sydney/Working_documents/December_GA2020_Working_Docs/GA202012_6-5_Finaldraft_ICOMOS_ICOFORT_Charter_EN.pdf
- fort. (2023a). <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/fort?q=Forts>
- fort. (2023b). In Merriam-Webster Dictionary. <https://www.merriam-webster.com/dictionary/fort>
- Fort - Definition, Meaning & Synonyms. (n.d.). In Vocabulary.com. <https://www.vocabulary.com/dictionary/fort>
- Forte di Fortezza. (n.d.). ArchiDiAP. <https://archidiap.com/opera/forte-di-fortezza/>
- Fortification - Definition, Meaning & Synonyms. (n.d.). In Vocabulary.com. <https://www.vocabulary.com/dictionary/fortification>
- FORTIFICATION definition and meaning | Collins English Dictionary. (2023a). In Collins Dictionaries. <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/fortification>
- fortification. (2023). <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/fortification>
- fortress. (2023). <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/fortress?q=Fortresses>
- Franco, J. T. (2017, September 14). Cádiz Castle restoration: interesting interpretation or harmful to heritage? ArchDaily. <https://www.archdaily.com/783861/cadiz-castle-restoration-interesting-interpretation-or-harmful-to-heritage>
- Frearson, A., & Frearson, A. (2014, July 29). Danish National Maritime Museum by BIG. Dezeen. <https://www.dezeen.com/2013/10/18/danish-national-maritime-museum-by-big/>
- Frearson, A., & Frearson, A. (2015a, January 7). Pombal Castle visitor centre offers a peek through a historic stone wall. Dezeen. <https://www.dezeen.com/2014/11/27/comoco-architects-pombal-castle-visitor-centre-portugal/>

- Frearson, A., & Frearson, A. (2015b, January 7). Pombal Castle visitor centre offers a peek through a historic stone wall. Dezeen. <https://www.dezeen.com/2014/11/27/comoco-architects-pombal-castle-visitor-centre-portugal/>
- Frearson, A., & Frearson, A. (2018, January 7). Moritzburg Museum Extension by Nieto Sobejano Arquitectos. Dezeen. <https://www.dezeen.com/2011/06/17/moritzburg-museum-extension-by-nieto-sobejano-arquitectos/>
- Frearson, A., & Frearson, A. (2019, August 8). Sparrenberg Castle visitor centre by Max Dudler boasts striated concrete walls. Dezeen. <https://www.dezeen.com/2014/11/25/sparrenberg-castle-visitor-centre-germany-max-dudler-striated-concrete-walls/>
- Friar, S. (2003). *The Sutton companion to Castles*. History Press (SC).
- Fundación Pública Andaluza El legado andalusí. (2021a, September 17). Baena, in the Highland domains - El legado andalusí. El Legado Andalusí. <https://www.legadoandalusi.es/magazine/baena-in-the-highland-domains/?lang=en>
- Fundación Pública Andaluza El legado andalusí. (2021b, September 17). Baena, in the Highland domains - El legado andalusí. El Legado Andalusí. <https://www.legadoandalusi.es/magazine/baena-in-the-highland-domains/?lang=en>
- Fundación Pública Andaluza El legado andalusí. (2021c, September 17). Baena, in the Highland domains - El legado andalusí. El Legado Andalusí. <https://www.legadoandalusi.es/magazine/baena-in-the-highland-domains/?lang=en>
- FutureLearn. (2022, October 25). Updates, Insights, and News from FutureLearn | Online Learning for You. FutureLearn. <https://www.futurelearn.com/info/courses/sustainability-society-and-you/0/steps/4653>
- Garcimuñoz Castle by Izkun Chinchilla Architects. (2017, July 18). Architizer. <https://architizer.com/blog/projects/garcimunoz-castle/>
- Gazzola, P. (1964). *The Venice Charter: International Charter for the Conservation and Restoration of Monuments and Sites*. ICOMOS. <https://repository.tudelft.nl/view/MMP/uuid:8af1a7e3-ac93-4abe-b0b2-12a589f10a66/>
- Gezmekeyetmez. (2021, February 6). İçinden yol geçen kale: Anadoluhisarı. Geziyoruz; Öğreniyoruz Ve Eğleniyoruz. . . <https://gezmekeyetmez.com/icinden-yol-gecen-en-eski-osmanli-askeri-mimari-ornegi-anadoluhisari/>
- Glancey, J. (2020a, July 21). Danish National Maritime Museum in Helsingør, Denmark by Bjarke Ingels Group - Architectural Review. Architectural Review. <https://www.architectural-review.com/today/danish-national-maritime-museum-in-helsingor-denmark-by-bjarke-ingels-group>
- Glancey, J. (2020b, July 21). Danish National Maritime Museum in Helsingør, Denmark by Bjarke Ingels Group - The Architectural Review. The Architectural Review. <https://www.architectural-review.com/today/danish-national-maritime-museum-in-helsingor-denmark-by-bjarke-ingels-group>
- Grabar, O., & Goodwin, G. (1972). A history of Ottoman architecture. *Technology and Culture*, 13(1), 67. <https://doi.org/10.2307/3102660>
- Graham, B., & Howard, P. (2008). *The Ashgate research companion to heritage and identity*. In Ashgate eBooks. http://www.gbv.de/dms/weimar/toc/548155550_toc.pdf
- Great Castles - Caernarfon Castle. (n.d.). <https://great-castles.com/caernarfon.html>
- Griffiths, A., & Griffiths, A. (2022a, April 20). Hugh Broughton Architects adds viewing deck to restored 13th-century tower. Dezeen. <https://www.dezeen.com/2022/04/16/hugh-broughton-cliffords-tower-york/>

- Griffiths, A., & Griffiths, A. (2022b, April 20). Hugh Broughton Architects adds viewing deck to restored 13th-century tower. Dezeen. <https://www.dezeen.com/2022/04/16/hugh-broughton-cliffords-tower-york/>
- Guerra, J. S. (2014). Sobre las “supramanzanas” en la arquitectura. *ZARCH*, 3, 72–81. https://doi.org/10.26754/ojs_zarch/zarch.201439206
- Guilmartin, J. F. (2020, June 17). Walls of Jericho | Archaeology, History, & Significance. Encyclopedia Britannica. <https://www.britannica.com/place/walls-of-Jericho>
- Haapio, A. (2012). Towards sustainable urban communities. *Environmental Impact Assessment Review*, 32(1), 165–169. <https://doi.org/10.1016/j.eiar.2011.08.002>
- Haapsalu - castle and cathedral of St Nicholas - Ancient and medieval architecture. (n.d.). Ancient and Medieval Architecture. <https://medievalheritage.eu/en/main-page/heritage/estonia/haapsalu-castle-and-cathedral-of-st-nicholas/>
- Haapsalu Castle. (n.d.). <https://www.rheinzink.us/reference-projects/haapsalu-castle-haapsalu/>
- Haapsalu Episcopal Castle | Tõnu Tunnel Architecture photography. (n.d.). <https://www.tonutunnel.com/projects/haapsalu-episcopal-castle>
- Haapsalu Episcopal Castle by FLUX PROJEKT. (2015, July 7). Architizer. <https://architizer.com/projects/haapsalu-episcopal-castle/>
- Haber, A. (n.d.). Bursa'daki Zindan Kapi müze ve sosyal tesis olacak haberi. Arkeolojik Haber. <https://www.arkeolojikhaber.com/haber-bursadaki-zindan-kapi-muze-ve-sosyal-tesis-olacak-16435/>
- Hambach Castle | Max Dudler Architekt. (2013, January 24). Archilovers. <https://www.archilovers.com/projects/75547/hambach-castle.html>
- Hauke, P., Latimer, K., & Niess, R. (2021). New libraries in old buildings: Creative Reuse. Walter de Gruyter GmbH & Co KG.
- Henry, C. (2021, March 3). Moritzburg Museum Extension / Nieto Sobejano Arquitectos. ArchDaily. <https://www.archdaily.com/132838/moritzburg-museum-extension-nieto-sobejano-arquitectos>
- HIC Arquitectura. (2022, November 30). Meritxell Inaraja > Restauración del castillo de La Tossa | HIC. HIC | an archive of architectures and other things. <https://hicarquitectura.com/2021/01/meritxell-inaraja-restauracion-del-castillo-de-la-tossa/>
- Historic Preservation | WBDG - Whole Building Design Guide. (n.d.). <https://www.wbdg.org/design-objectives/historic-preservation>
- History - Morella Turística. (2022, June 21). Morella Turística. <https://www.morella.net/morellaturistica/en/history/>
- Hoffmann, H. W. (2016). Refurbishment and extension of the Art Museum Moritzburg in Halle. In *DETAIL eBooks* (pp. 188–193). <https://doi.org/10.11129/9783955532963-023>
- Howarth, D., & Howarth, D. (2022a, February 3). Carquero Arquitectura restores ancient Matrera Castle with contemporary elements. Dezeen. <https://www.dezeen.com/2016/10/03/carquero-arquitectura-matrera-castle-contemporary-restoration-cadiz-spain-architizer-awards/>
- Howarth, D., & Howarth, D. (2022b, February 3). Carquero Arquitectura restores ancient Matrera Castle with contemporary elements. Dezeen. <https://www.dezeen.com/2016/10/03/carquero-arquitectura-matrera-castle-contemporary-restoration-cadiz-spain-architizer-awards/>
- Hudson, J., & James, P. (2007). The changing framework for conservation of the historic environment. *Structural Survey*, 25(3/4), 253–264. <https://doi.org/10.1108/02630800710772836>

- Hüfner, K. (2010). UNESCO – United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. In Brill | Nijhoff eBooks (pp. 715–718). <https://doi.org/10.1163/ej.9789004180048.i-962.616>
- Hunt, R., & Boyd, I. (2019). *New design for old buildings*. Routledge.
- Hürriyet. (2020, October 20). Tekfur Sarayı nerede? Tekfur Sarayı tarihi ve özellikleri hakkında bilgi. *Son Dakika Haberler*. <https://www.hurriyet.com.tr/seyahat/tekkfur-sarayi-nerede-tekkfur-sarayi-tarihi-ve-ozellikleri-hakkinda-bilgi-41513569>
- ICOMOS. (1994). The Venice Charter. ICOMOS, 6, 6. https://www.icomos.org/images/DOCUMENTS/Charters/Venice_Charter_EN_2023.pdf
- ICOMOS. (2004). INTERNATIONAL CHARTERS FOR CONSERVATION AND RESTORATION. ICOMOS, 184. https://openarchive.icomos.org/id/eprint/431/1/Monuments_and_Sites_1_Charters.pdf
- ICOMOS. (2011). International Charter for the Conservation and Restoration of Monuments and Sites.(The Venice Charter—1964). ICOMOS: Charenton-le-Pont, 4. [https://scholar.google.com/scholar_lookup?title=International+Charter+for+the+Conservation+and+Restoration+of+Monuments+and+Sites.+\(The+Venice+Charter%E2%80%941964\)&author=ICOMOS&publication_year=2011](https://scholar.google.com/scholar_lookup?title=International+Charter+for+the+Conservation+and+Restoration+of+Monuments+and+Sites.+(The+Venice+Charter%E2%80%941964)&author=ICOMOS&publication_year=2011)
- Icomos, A. (2013). *The Burra Charter: The Australia ICOMOS Charter for Places of Cultural Significance 2013*.
- ICOMOS CIVVIH. (2011). The Valletta principles for the safeguarding and management of historic cities, towns and urban areas. ICOMOS, 18. <https://civvih.icomos.org/valletta-principles-english-french/>
- ICOMOS GUIDELINES ON FORTIFICATIONS AND MILITARY HERITAGE. (2019). ICOMOS, GA 2021 6-1. https://www.icofort.org/_files/ugd/57e5c5_ac4934abb83c47229061509712f8cc1c.pdf
- ICOMOS TÜRKİYE. (2013). ICOMOS TÜRKİYE MİMARİ MİRASI KORUMA BİLDİRGESİ “2013.” ICOMOS TÜRKİYE, 11. http://www.icomos.org.tr/Dosyalar/ICOMOSTR_tr0784192001542192602.pdf
- Information for groups and tour operators - Your Visit - Kulturstiftung Sachsen-Anhalt. (n.d.). <https://www.kunstmuseum-moritzburg.de/en/your-visit/information-for-groups-and-tour-operators/>
- INTERNATIONAL CHARTER FOR THE CONSERVATION AND RESTORATION OF MONUMENTS AND SITES (THE VENICE CHARTER 1964). (1965). ICOMOS, 4. https://www.icomos.org/images/DOCUMENTS/Charters/venice_e.pdf
- INTERNATIONAL CHARTER FOR THE CONSERVATION AND RESTORATION OF MONUMENTS AND SITES (THE VENICE CHARTER 1964) | Bursa Site Management Unit- UNESCO WORLD NATURAL AND CULTURAL HERITAGE LIST. (n.d.). <https://alanbaskanligi.bursa.bel.tr/en/venedik-tuzugu/>
- Intervention in Morella Castle | Carquero Arquitectura. (2021, August 29). Archilovers. <https://www.archilovers.com/projects/291972/intervention-in-morella-castle.html>
- Intervention in Morella Castle | Carquero Arquitectura | Archello. (n.d.). Archello. <https://archello.com/it/project/intervention-in-morella-castle>
- İstanbul, E. (2018, March 24). Havadan Rumeli Hisarı | Eski İstanbul Fotoğrafları Arşivi. <https://www.eskiistanbul.net/6040/havadan-rumeli-hisari>
- Istanbul, G. (2017, June 10). Zindan Kapı gün yüzüne çıkıyor. *Gazete İstanbul*. <https://gazeteistanbul.com/zindan-kapi-gun-yuzune-cikiyor/>

- İtez, Ö. (2023, January 26). Kayseri Kale İçi Arkeoloji Müzesi - Arkitera. Arkitera. <https://www.arkitera.com/proje/kayseri-kale-ici-arkeoloji-muzesi/>
- İtez, Ö. (2024, January 3). Kayseri Kale İçi Arkeoloji Müzesi - Arkitera. Arkitera. <https://www.arkitera.com/proje/kayseri-kale-ici-arkeoloji-muzesi/>
- Jakub. (2023, January 31). Castle in Gniew - former Teutonic residence on the Vistula River. tymrazem.pl - blog podróżniczy. <https://tymrazem.pl/en/castle-in-gniew-former-teutonic-residence-on-the-vistula-river/>
- Jan Kratochvíl. (n.d.-a). Archiweb - New Southern Wing - Castle Museum Linz. Archiweb. <https://www.archiweb.cz/en/b/dostavba-jizniho-kridla-lineckeho-zamku>
- Jan Kratochvíl. (n.d.-b). Archiweb - New Southern Wing - Castle Museum Linz. Archiweb. <https://www.archiweb.cz/en/b/dostavba-jizniho-kridla-lineckeho-zamku>
- Jett, M. (2021a, March 2). Fortress of Fortezza / Markus Scherer with Walter Dietl. ArchDaily. <https://www.archdaily.com/168769/fortress-of-fortezza-markus-scherer-with-walter-dietl>
- Jett, M. (2021b, March 2). Fortress of Fortezza / Markus Scherer with Walter Dietl. ArchDaily. <https://www.archdaily.com/168769/fortress-of-fortezza-markus-scherer-with-walter-dietl>
- Jett, M. (2021c, March 2). Fortress of Fortezza / Markus Scherer with Walter Dietl. ArchDaily. <https://www.archdaily.com/168769/fortress-of-fortezza-markus-scherer-with-walter-dietl>
- Johnson, L. (n.d.). Caernarfon Castle. History Hit. <https://www.historyhit.com/locations/caernarfon-castle/>
- Jones, B. (2020, September 16). Fears Caernarfon Castle cafe plan could turn area into a “ghost town.” North Wales Live. <https://www.dailypost.co.uk/news/north-wales-news/fears-caernarfon-castle-cafe-plan-18930465>
- JUDSON, P., IYER-RANIGA, U., P. C. WONG, J., & HORNE, R. (2010). Integrating built heritage and sustainable development: can assessment tools be used to understand the environmental performance of existing buildings with heritage significance? FIG Congress 2010, 22. https://researchrepository.rmit.edu.au/esploro/outputs/9921857756701341?institution=61RMIT_INST&skipUsageReporting=true&recordUsage=false
- Kadir Uyanık, Zafer Ertürk ve Emel Birer tarafından tasarlanan proje, 2019 yılında tamamlandı. - KAYSERİ KALE İÇİ ARKEOLOJİ MÜZESİ | VBenzeri. (n.d.). VBenzeri. <https://www.vbenzeri.com/mimari/kayseri-kale-ici-arkeoloji-muzesi>
- Kafescioğlu, Ç. (2010). Constantinopolis/Istanbul: cultural encounter, imperial vision, and the construction of the Ottoman capital. <http://ci.nii.ac.jp/ncid/BB02427776>
- Kaos. (2019a, August 28). kaos architects converts 13th-century estonian castle into modern landmark. Designboom | Architecture & Design Magazine. <https://www.designboom.com/architecture/kaos-architects-conservation-haapsalu-episcopal-castle-estonia-08-28-2019/>
- Kaos. (2019b, August 28). kaos architects converts 13th-century estonian castle into modern landmark. Designboom | Architecture & Design Magazine. <https://www.designboom.com/architecture/kaos-architects-conservation-haapsalu-episcopal-castle-estonia-08-28-2019/>
- Karadağ, R. E. (2003). Rumelifeneri Kalesi Restorasyon Projesi. <https://polen.itu.edu.tr/bitstream/11527/10158/1/2029.pdf>
- Karakul, Ö. (2012). A HOLISTIC APPROACH TO HISTORIC ENVIRONMENTS INTEGRATING TANGIBLE AND INTANGIBLE VALUES CASE STUDY:

- İBRAHİMPAŞA VILLAGE IN ÜRGÜP [PhD dissertation, Middle East Technical University]. <http://etd.lib.metu.edu.tr/upload/12613154/index.pdf>
- Karamaouna, N. (2022, May 11). Rumeli Hisarı Fortress at Istanbul – A Castle and a City Between Two Worlds | Peter Sommer Travels. Peter Sommer Travels. <https://www.petersommer.com/blog/archaeology-history/rumeli-hisari-istanbul>
- Karar. (2023, July 26). Rumeli Hisarı: İstanbul'un Tarih Kokan İhtisamlı Kalesi. KARAR. <https://www.karar.com/guncel-haberler/rumeli-hisari-istanbulun-tarih-kokan-ihtisamli-kalesi-1771991>
- Kenilworth Castle. (n.d.). https://www.towerandkeep.org/castles/kenilworth-castle?gad_source=1&gclid=Cj0KCQjwmMayBhDuARIsAM9HM8dsnhlkPgeZZqHCl9i4T9JiXaBfz-YxmnKKmiVunpYdR-UzCSnefAIaAiPzEALw_wcB
- Khalaf, R. W. (2016). The search for the meaning of ‘compatibility’ between new construction and heritage in historic areas: an exploratory study. *The Historic Environment Policy & Practice*, 7(1), 60–80. <https://doi.org/10.1080/17567505.2016.1142698>
- King, V. (2022a, December 22). Schlossmuseum Linz / HoG Architektur. ArchDaily. https://www.archdaily.com/211688/schlossmuseum-linz-hog-architektur?ad_source=search&ad_medium=projects_tab
- King, V. (2022b, December 22). Schlossmuseum Linz / HoG Architektur. ArchDaily. <https://www.archdaily.com/211688/schlossmuseum-linz-hog-architektur>
- King’s Gate, Caernarfon Castle – Grosvenor Construction Ltd. (n.d.-a). <https://www.grosvenorconstruction.co.uk/kings-gate-caernarfon-castle/>
- King’s Gate, Caernarfon Castle – Grosvenor Construction Ltd. (n.d.-b). <https://www.grosvenorconstruction.co.uk/kings-gate-caernarfon-castle/>
- King’s Gate unveiled: A spectacular revelation of Caernarfon Castle | Anabata. (n.d.). Anabata. <https://anabata.com/architecture=kings-gate-unveiled-a-spectacular-revelation-of-caernarfon-castle>
- Kıvılcım, F. (2008). A RESEARCH ON DESIGN PRINCIPLES IN HISTORIC BUILT LANDSCAPES. CASE STUDY: ODUNPAZARI, ESKİŞEHİR [MA Thesis, MIDDLE EAST TECHNICAL UNIVERSITY]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Köroğlu, F. Y. (n.d.). Rumeli Hisarı • Kültür Envanteri. Kültür Envanteri. https://kulturenvanteri.com/tr/yer/rumeli-hisari/img_4397-min/
- Küçükali, T. T. (2022). THE ENHANCEMENT OF CASTLE RUINS WITH CONTEMPORARY ADDITIONS AS AN ADAPTIVE REUSE INTERVENTIONS [Master Thesis, Yaşar University]. <https://dspace.yasar.edu.tr/bitstream/handle/20.500.12742/18757/714332.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Kunstmuseum Moritzburg Halle (Saale) (Museum). (n.d.). <https://museen.de/kunstmuseum-moritzburg-halle-saale.html>
- Kunte, K. (2023, February 13). Timeline of restoration: Kunstmuseum Moritzburg. RTF | Rethinking the Future. <https://www.re-thinkingthefuture.com/2023/01/18/a9050-timeline-of-restoration-kunstmuseum-moritzburg/>
- Kurugöl, S. (2010, December 1). Anadolu Hisarı Harçlarının Fiziko-Kimyasal ve Petrografik Özelliklerinin İncelenmesi. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/restorasyon/issue/48683/619345>
- KURUGÖL, S, & GÜLEÇ, H. (2010). Anadoluhisarı Restoration Report. In Istanbul University Press.

- lab03 - Wouter de Haas · Visitor centre ‘Kasteeltuyn Slot Assumburg’. The Netherlands. (n.d.). Divisare. <https://divisare.com/projects/315004-lab03-wouter-de-haas-visitor-centre-kasteeltuyn-slot-assumburg-the-netherlands>
- Labadi, S. (2013). UNESCO, cultural heritage, and outstanding universal value: Value-based Analyses of the World Heritage and Intangible Cultural Heritage Conventions. Rowman & Littlefield.
- Labadi, S., & Logan, W. (2015). *Urban Heritage, Development and Sustainability: International Frameworks, National and Local Governance*. Routledge.
- Lablog. (2018, November 23). Werner Tscholl, Castel Firmiano (Museo Messner), Bolzano, Italy, 2001-2006 – Atlas of Interiors. <https://www.atlasofinteriors.polimi.it/2018/11/23/tscholl-2001-06-museo-messner/>
- Larkham, P. J. (2002). Conservation and the city. In Routledge eBooks. <https://doi.org/10.4324/9780203035238>
- LDArchitects, Andrea Bosio · Restoration of Doria Castle in Dolceacqua. (n.d.-a). Divisare. <https://divisare.com/projects/322872-ldarchitects-andrea-bosio-restoration-of-doria-castle-in-dolceacqua>
- LDArchitects, Andrea Bosio · Restoration of Doria Castle in Dolceacqua. (n.d.-b). Divisare. <https://divisare.com/projects/322872-ld-sr-andrea-bosio-restoration-of-doria-castle-in-dolceacqua>
- Letellier, R., & Eppich, R. (2015). *Recording, documentation and information management for the conservation of heritage places*. Routledge.
- Linz, S. (n.d.). Denkmaldatenbank. Stadt Linz. <https://stadtgeschichte.linz.at/denkmal/Default.asp?action=denkmaldetail&id=523>
- Lisa, G. (2022). Aesthetics of restoration and conservation. Uniromatre. https://www.academia.edu/84061357/Aesthetics_of_Restoration_and_Conservation
- LOS CASTILLOS DE CASTILLO DE GARCIMUÑOZ. (n.d.). <https://murallologo.blogspot.com/2016/07/los-castillos-de-castillo-de-garcimunoz.html>
- Lourenço, P. B. (2014). *The ICOMOS methodology for conservation of cultural heritage buildings: Concepts, research and application to case studies*. ISISE, University of Minho, Department of Civil Engineering, 10. <https://doi.org/10.14575/gl/rehab2014/095>
- Luo, J. M., & Ren, L. (2020). Qualitative analysis of residents’ generativity motivation and behaviour in heritage tourism. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 45, 124–130. <https://doi.org/10.1016/j.jhtm.2020.08.005>
- Mafi, N., & Bourgade, N. (2022, December 9). Historic and modern architecture come together at these 19 incredible properties. *Architectural Digest*. <https://www.architecturaldigest.com/gallery/beautiful-examples-historic-modern-architecture-come-together>
- Manandhar, S. (2023, December 28). King’s Gate Caernarfon Castle by Buttress. RTF | Rethinking the Future. <https://www.re-thinkingthefuture.com/case-studies/a11735-kings-gate-caernarfon-castle-by-buttress/>
- Markus Scherer, Walter Dietl, René Riller · Forte di Fortezza. (n.d.-a). Divisare. <https://divisare.com/projects/124396-markus-scherer-walter-dietl-rene-riller-forte-di-fortezza>
- Markus Scherer, Walter Dietl, René Riller · Forte di Fortezza. (n.d.-b). Divisare. <https://divisare.com/projects/124396-markus-scherer-walter-dietl-rene-riller-forte-di-fortezza>
- Mazzariol, G. (2007). Reconstruction and Recovery in Post-War Italy: From Ruins to Modernity. *Journal of Contemporary History*, 411–433.

- Medieval Caernarvon. (n.d.).
<https://www.medart.pitt.edu/image/england/Caernarvon/Castle/maincaern.html>
- Mena, F. (2019, October 24). Restauración Castillo Garcimuñoz / Izaskun Chinchilla. ArchDaily México. <https://www.archdaily.mx/mx/790713/refurbishment-of-garcimuno-castle-izaskun-chinchilla>
- Mena, F. (2022, December 22). Reframe / Alexandru Fleşeriu + Péter Eszter. ArchDaily. <https://www.archdaily.com/795982/reframe-alexandru-fleseriu-plus-peter-eszter>
- Merixell Inaraja, Adrià Goula · CASTLE TOWER RESTORATION. (n.d.). Divisare. <https://divisare.com/projects/432683-merixell-inaraja-adria-goula-castle-tower-restoration>
- Meskell, L. (2013). UNESCO and the fate of the World Heritage Indigenous Peoples Council of Experts (WHIPCOE). *International Journal of Cultural Property*, 20(2), 155–174. <https://doi.org/10.1017/s0940739113000039>
- Milliyet.com.tr. (2020, March 26). Sığır derisine sığan hisar. Milliyet. <https://www.milliyet.com.tr/gundem/sigir-derisine-sigan-hisar-6174102>
- Miran, F. D., & Husein, H. A. (2023). Introducing a conceptual model for assessing the present state of preservation in heritage buildings: utilizing building adaptation as an approach. *Buildings*, 13(4), 859. <https://doi.org/10.3390/buildings13040859>
- MODERNi. (2016, December 31). Coracera Castle Rehabilitation | Riaño+ arquitectos. *Modern Design*. <https://moderni.co/coracera-castle-rehabilitation-riano-arquitectos/>
- Morella-Calbo.jpg. (n.d.). <https://ar.m.wikipedia.org/wiki/%D9%85%D9%84%D9%81:Morella-Calbo.jpg>
- Moritzburg Castle - Museum & Exhibitions - Kulturstiftung Sachsen-Anhalt. (n.d.). <https://www.kunstmuseum-moritzburg.de/en/museum-exhibitions/moritzburg-castle/#collapseBox-7163>
- Muñoz, A. (2018, May 30). El restaurado (y polémico) Castillo Garcimuñoz en Cuenca. *ELLE Decor*. <https://www.elledecor.com/es/arquitectura/g20922482/restaurado-y-polemico-castillo-garcimuno-cuenca/>
- Murallologo. (n.d.). LOS CASTILLOS DE CASTILLO DE GARCIMUÑOZ. EL BLOG DEL MURALLÓLOGO, Post-Procesualismo, Arqueología De La Arquitectura Y Fortificaciones. <https://murallologo.blogspot.com/2016/07/los-castillos-de-castillo-de-garcimuno.html>
- Museo / Messner Mountain Museen. (n.d.). <https://www.messner-mountain-museum.it/it/firmian/museo/>
- Napp, M., Kalamees, T., Tark, T., Arum, E., & Arumägia, E. (2016). Integrated design of museum's indoor climate in Medieval Episcopal Castle of Haapsalu. *Science Direct*, 10. https://www.researchgate.net/publication/310661630_Integrated_Design_of_Museum's_Indoor_Climate_in_Medieval_Episcopal_Castle_of_Haapsalu
- Nardi, R. (2020). Conservation, restoration, and preservation in Classical Archaeology. In *Springer eBooks* (pp. 2654–2663). https://doi.org/10.1007/978-3-030-30018-0_1444
- National Park Service. (2017). Standards For Restoration & Guidelines For Restoring Historic Buildings. National Park Service, 80. <https://www.nps.gov/orgs/1739/upload/treatment-guidelines-2017-part2-reconstruction-restoration.pdf>
- Necipoglu, G., Arapi, A. N., & Günay, R. (2005). The Age of Sinan: Architectural culture in the Ottoman Empire. <http://ci.nii.ac.jp/ncid/BA73652425>
- Netz, N.-. A. I. (n.d.). Schloss Orth Nationalparkzentrum, nonconform, MAGK Architekten, synn architekten - Orth / Donau (A) - 2005. <https://www.nextroom.at/building.php?id=28571>

- New additions to historic buildings - historic Preservation tax incentives (U.S. National Park Service). (n.d.). <https://www.nps.gov/subjects/taxincentives/additions.htm>
- New exterior additions to historic buildings: preservation concerns. (2023, July 25). U.S. Government Bookstore. <https://bookstore.gpo.gov/products/new-exterior-additions-historic-buildings-preservation-concerns>
- Nieto, F., & Sobejano, E. (2013). Nieto Sobejano: Memory and Invention.
- Norma · Reframe. (n.d.). Divisare. <https://divisare.com/projects/327676-norma-reframe>
- Önder, Z. (2023a, May 11). Anadolu Hisarı. Türkiye Turing Ve Otomobil Kurumu. <https://www.turing.org.tr/turing-haberleri/anadolu-hisari/>
- Önder, Z. (2023b, October 4). Rumeli Hisarı. Türkiye Turing Ve Otomobil Kurumu. <https://www.turing.org.tr/turing-haberleri/rumeli-hisari/>
- O'Reilly, P. (2009). Adaptive Reuse: An Overview and Analysis of Contemporary Trends. *The Architectural Review*, 46–51.
- Orth an der Donau | TAG | ArchDaily. (2010, April 20). ArchDaily. <https://www.archdaily.com/tag/orth-an-der-donau>
- Öü, O. (2021, December 15). Haapsalu Episcopal Castle - Estonian Architecture Awards. Estonian Architecture Awards. <https://arhitektuuripreemiad.ee/en/object/haapsalu-episcopal-castle/>
- Owojori, O. M., Okoro, C., & Chileshe, N. (2021). Current status and emerging trends on the Adaptive Reuse of Buildings: A bibliometric analysis. *Sustainability*, 13(21), 11646. <https://doi.org/10.3390/su132111646>
- Özçetin, S. (2016). Castles used as archeology museums; Exemplifying Bodrum, Cesme ve Marmaris castle [Master's Thesis, Yıldız Technical University]. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=oBaM69w8F0W6p5khUR5uQw&no=GIG_pD9wh-OoPezolKdJ3A
- Ozgul, U. (2022a, May 26). The Castle of Rumelia: A Monumental Witness of History by the Bosphorus. My Beautiful Istanbul. <https://www.mybeautifulistanbul.com/2021/07/04/the-castle-of-rumelia-a-monumental-witness-of-history-by-the-bosphorus/>
- Ozgul, U. (2022b, May 26). The Castle of Rumelia: A Monumental Witness of History by the Bosphorus. My Beautiful Istanbul. <https://www.mybeautifulistanbul.com/2021/07/04/the-castle-of-rumelia-a-monumental-witness-of-history-by-the-bosphorus/>
- Öztek, S. A., & Fakültesi, M. (2000). Anadoluhisarı sit koruma projesi.
- Öztürk, Ö. (2017, September 4). Rumeli Hisarı – Özhan Öztürk Makaleleri. <https://ozhanozturk.com/2017/09/04/rumeli-hisari/>
- Özüpak, F. N. (2021). KATILIMCI YAKLAĞIMLA KÜLTÜREL ROTA ÖNERİSİ: BURSA TARGHĞ KENTSEL PEYZAJINDA HİSAR ÖRNEĞİ [MA Thesis, BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ]. https://www.academia.edu/90954892/Kat%C4%B1%C4%B1mc%C4%B1_yakla%C5%9F%C4%B1mla_k%C3%BClt%C3%BCrel_rota_%C3%B6nerisi_Bursa_tarihi_kentsel_peyzaj%C4%B1nda_Hisar_%C3%B6rne%C4%9Fi
- Paths of Modernity. Art in 20th Century Germany - kub2. (n.d.). <https://www.kub2.at/en/projects/paths-modernity-art-20th-century-germany/>
- Pejić, L. (2022a, April 28). Clifford's Tower / Hugh Broughton Architects. ArchDaily. <https://www.archdaily.com/980884/cliffords-tower-hugh-broughton-architects>
- Pejić, L. (2022b, April 28). Clifford's Tower / Hugh Broughton Architects. ArchDaily. <https://www.archdaily.com/980884/cliffords-tower-hugh-broughton-architects>

- Perry, F. (2023, January 13). Elevated corten steel walkway enlivens 14th-century Czech castle. *ICON Magazine*. <https://www.iconeye.com/architecture/elevated-corten-walkway-14th-century-czech-castle-helfstyn>
- Pintos, P. (2021, February 22). Renovation of Castle Grad / ARREA architecture. *ArchDaily*. <https://www.archdaily.com/957309/renovation-of-castle-grad-arrea-architecture>
- Pintos, P. (2022, December 26). Helfštýn Castle Palace Reconstruction / Atelier-r. *ArchDaily*. <https://www.archdaily.com/951016/helfstyn-castle-palace-reconstruction-atelier-r>
- Pintos, P. (2023a, March 16). Restoration of Castello dei Doria a Dolceacqua / LDArchitects. *ArchDaily*. <https://www.archdaily.com/934655/restoration-of-castello-dei-doria-a-dolceacqua-ld-plus-sr-architetti>
- Pintos, P. (2023b, March 16). Restoration of Castello dei Doria a Dolceacqua / LDArchitects. *ArchDaily*. <https://www.archdaily.com/934655/restoration-of-castello-dei-doria-a-dolceacqua-ld-plus-sr-architetti>
- Pintos, P. (2024, February 21). King's Gate Caernarfon Castle / Buttress. *ArchDaily*. <https://www.archdaily.com/1005214/kings-gate-caernarfon-castle-buttress>
- Planning successful rehabilitation projects, Additions—Technical Preservation Services, National Park service. (n.d.). <https://home1.nps.gov/tps/standards/applying-rehabilitation/successful-rehab/additions.htm>
- Podany, J. (2015). Conservation and restoration. *Independentresearcher*. https://www.academia.edu/11342610/Conservation_and_Restoration
- Pombal Castle by Comoco Architects. (2016, March 4). *Architizer*. <https://architizer.com/blog/projects/pombal-castle/>
- portcullis. (n.d.). In *Merriam-Webster Dictionary*. <https://www.merriam-webster.com/dictionary/portcullis>
- Puckett, J. (2023, September 18). UNESCO just added 27 new World Heritage sites for 2023. *Condé Nast Traveler*. <https://www.cntraveler.com/story/unesco-new-world-heritage-sites-2023>
- R, N. (2022, January 31). 10 examples of modern architectural additions used to conserve older buildings. *RTF | Rethinking the Future*. <https://www.re-thinkingthefuture.com/rtf-fresh-perspectives/a1628-10-examples-of-modern-architectural-additions-used-to-serve-older-buildings/>
- Ranalli, D., Scozzafava, M., & Tallini, M. (2004a). Ground penetrating radar investigations for the restoration of historic buildings: the case study of the Collemaggio Basilica (L'Aquila, Italy). *Journal of Cultural Heritage*, 5(1), 91–99. <https://doi.org/10.1016/j.culher.2003.05.001>
- Ranalli, D., Scozzafava, M., & Tallini, M. (2004b). Ground penetrating radar investigations for the restoration of historic buildings: the case study of the Collemaggio Basilica (L'Aquila, Italy). *Journal of Cultural Heritage*, 5(1), 91–99. <https://doi.org/10.1016/j.culher.2003.05.001>
- Recommendation concerning the Protection, at National Level, of the Cultural and Natural Heritage. (2023, December 25). *Legal Affairs*. <https://www.unesco.org/en/legal-affairs/recommendation-concerning-protection-national-level-cultural-and-natural-heritage>
- Redazione. (2024, May 29). Giornata internazionale dei forti, al Forte di Fortezza - La voce di Bolzano. *La Voce Di Bolzano*. <https://www.lavocedibolzano.it/giornata-internazionale-dei-forti-al-forte-di-fortezza/>
- Redirect notice. (n.d.). <https://www.google.com/url?sa=i&url=https%3A%2F%2Fwww.architectsjournal.co.uk>

%2Fbuildings%2Fbuttress-completes-caernarfon-castle-access-works&psig=AOvVaw1GyRFjEf1Ydqm151NC_tOT&ust=1711130231378000&source=images&cd=vfe&opi=89978449&ved=0CBQQjhxqFwoTCMCwzYaIhoUDFQAAAAAdAAAAABAE

- Rehabilitación Castillo de Montjuic | Forgas Arquitectes | Archello. (n.d.). Archello. <https://archello.com/fr/project/rehabilitacion-castillo-de-montjuic>
- Rehabilitación del Castillo de Garcimuñoz. Izaskun Chinchilla. (n.d.). <https://tectonica.archi/projects/rehabilitacion-del-castillo-de-garcimuno/>
- Rehabilitación del Castillo de Montjuic | Biennal. (n.d.). <https://landscape.coac.net/en/node/3463>
- Reid, C. (2022, March 29). York's 800-year-old Clifford's Tower and its epic new viewing platform unveiled after £5m makeover. Mail Online. https://www.dailymail.co.uk/travel/travel_news/article-10660289/Yorks-800-year-old-Cliffords-Tower-epic-new-viewing-platform-unveiled-5m-makeover.html
- Rekonstrukce paláce hradu Helfštýna - Czech Architecture Award 2021. (n.d.). Česká Cena Za Architekturu. <https://ceskacenazaarchitekturu.cz/en/years/2021/rekonstrukce-palace-hradu-helfstyna>
- restoration. (2023). <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/restoration?q=RESTORATION>
- Restoration Castello Doria | LDA+SR Studio | Archello. (n.d.). Archello. <https://archello.com/project/restoration-castello-doria>
- RESTORATION CASTLE - LDArchitects. (2023, February 27). LDArchitects. <https://www.ldarchitects.it/progetti/antico/restoration-cdc/>
- Restoration of Castell de la Tossa | Meritxell Inaraja i Genís, arquitecta | Archello. (n.d.). Archello. <https://archello.com/project/restoration-of-castell-de-la-tossa-2>
- Restoration of Castell de la Tossa by MERITXELL INARAJA. (n.d.). Gooood. <https://www.gooood.cn/restoration-of-castell-de-la-tossa-by-meritxell-inaraja.htm>
- Restoration of the Castle of Baena, Córdoba, Spain by Estudio López Osorio. (2020a, December 13). Architizer. <https://architizer.com/projects/restoration-of-the-castle-of-baena-cordoba-spain/>
- Restoration of the Castle of Baena, Córdoba, Spain by Estudio López Osorio. (2020b, December 13). Architizer. <https://architizer.com/projects/restoration-of-the-castle-of-baena-cordoba-spain/>
- Rojas, C. (2022, December 22). Sattelkammer Heidelberg Castle / Max Dudler. ArchDaily. <https://www.archdaily.com/873766/sattelkammer-heidelberg-castle-max-dudler>
- Rojas, C. (2023, July 28). Giuseppe Garibaldi Memorial / Pietro Carlo Pellegrini architetto. ArchDaily. <https://www.archdaily.com/804563/giuseppe-garibaldi-memorial-pietro-carlo-pellegrini-architetto>
- Rumeli Fortress | Müze İstanbul. (n.d.). Müze İstanbul. <https://muze.gen.tr/muze-detay/rumeli>
- RUMELİ HİSARI KULELERİ MÜZE DÖNÜŞÜMÜ FİKİR PROJESİ | UIDESIGN LAB. | UI DESIGN GRUP MİMARLIK TRABZON Mimarlık İç Mimarlık Peyzaj Mimarlığı. (n.d.). UIDESIGN LAB. | UI DESIGN GRUP MİMARLIK TRABZON Mimarlık İç Mimarlık Peyzaj Mimarlığı. <https://www.uidesignlab.com/portfolio/rumeli-hisari-kuleleri-muze-donusumu-fikir-projesi/>
- Rumeli Hisarı cephe ve kesit çizimleri - Rumeli Fortress facade and section drawings. (2018, September 16). <https://archives.saltresearch.org/handle/123456789/86577>
- Rumeli Hisarı Halilpaşa ve Fatih kuleleri kesitleri - Rumeli Fortress Halilpaşa and Fatih towers sections. (2018, September 16). <https://archives.saltresearch.org/handle/123456789/86578>

- Rumeli Hisarı kule planları ve kesit çizimleri - Rumeli fortress tower plans and section drawings. (2018, September 14). <https://archives.saltresearch.org/handle/123456789/72437>
- Rypkema, D. D. (2005). *The economics of historic preservation: A Community Leader's Guide*. University of Virginia Press.
- Şahin, M. (2015). Eski yapıların korunmasında 'ICOMOS' ilkeleri. In Bursa Uludağ Üniversitesi (Vol. 4). Retrieved May 29, 2024, from https://arkeoloji.uludag.edu.tr/documents/mustafa/Yeni%20D%C3%B6nem_6%20-%20Eski%20yap%C4%B1lar%C4%B1n%20korunmas%C4%B1nda%20%E2%80%98ICOMOS%E2%80%99%20ilkeleri.pdf
- Sánchez, D. (2021, December 17). Sparrenburg Visitor Centre / Max Dudler. ArchDaily. <https://www.archdaily.com/573158/sparrenburg-visitor-centre-max-dudler>
- Sánchez, D. (2022a, December 22). Danish National Maritime Museum / BIG. ArchDaily. <https://www.archdaily.com/440541/danish-national-maritime-museum-big>
- Sánchez, D. (2022b, December 22). Danish National Maritime Museum / BIG. ArchDaily. <https://www.archdaily.com/440541/danish-national-maritime-museum-big>
- Sánchez, D. (2022c, December 22). Visitor Center of the Roman Theatre of Malaga / Tejedor Linares & asociados. ArchDaily. <https://www.archdaily.com/772508/visitor-center-of-the-roman-theatre-of-malaga-tejedor-linares-and-asociados>
- Schloss Heidelberg Sattelkammer » Max Dudler. (n.d.). <https://www.maxdudler.de/en/projects/schloss-heidelberg-sattelkammer/?cid=7>
- Schlossmuseum Linz - columbosnext. (2021, March 3). Columbusnext. <https://www.columbosnext.com/projekt/schlossmuseum-linz>
- Scribbr. (2024, May 30). Scribbr - Your path to academic success. <https://www.scribbr.com/>
- Senan, E. (n.d.). Pyriias, Hermaion ve Phoneas'tan Rumelihisar ve çevresine. <https://erkmensenan.blogspot.com/2009/12/pyriias-hermaion-ve-phoneastan.html>
- Sense Of Place: Design Guidelines For New Construction In Historic Districts. (2007). The Preservation Alliance for Greater Philadelphia, 53. https://preservationalliance.com/wp-content/uploads/2023/01/SenseofPlace_final.pdf
- Seokguram Grotto and Bulguksa Temple I discover Korea's world heritage i KBS WORLD Radio. (n.d.). <http://world.kbs.co.kr/special/unesco/contents/heritage/index.htm?lang=e>
- Silva, V. (2021a, November 26). Restoration of Castell de la Tossa / Meritxell Inaraja. ArchDaily. <https://www.archdaily.com/951752/restoration-of-castell-de-la-tossa-meritxell-inaraja>
- Silva, V. (2021b, November 26). Restoration of Castell de la Tossa / Meritxell Inaraja. ArchDaily. <https://www.archdaily.com/951752/restoration-of-castell-de-la-tossa-meritxell-inaraja>
- Silva, V. (2022, December 22). Castle of Morella Restoration / Carquero Arquitectura. ArchDaily. <https://www.archdaily.com/967724/castle-of-morella-restoration-carquero-arquitectura>
- Singhal, S. (2014, August 3). EERJ. Adaptation of the inner ward in El Real de la Jara Castle, Spain by villegasbueno architecture. ArchShowcase. <https://www10.aecafe.com/blogs/arch-showcase/2014/08/01/eerj-adaptation-of-the-inner-ward-in-el-real-de-la-jara-castle-spain-by-villegasbueno-architecture/>
- Singhal, S. (2016, April 5). Visitor centre 'Kasteeltuין Slot Assumburg' in Heemskerk, Netherlands by lab03. ArchShowcase. <https://www10.aecafe.com/blogs/arch-showcase/2016/04/05/visitor-centre-kasteeltuין-slot-assumburg-in-heemskerk-netherlands-by-lab03/>

- Slessor, C. (2020, July 16). Il Forte di Fortezza by Markus Scherer and Walter Dietl, Fortezza, Italy - The Architectural Review. The Architectural Review. <https://www.architectural-review.com/today/il-forte-di-fortezza-by-markus-scherer-and-walter-dietl-fortezza-italy>
- Smith, L. (2006). *Uses of heritage*. Routledge.
- Spain, F. (2023, May 26). The medieval town of Morella and its impregnable fortress | Fascinating Spain. Fascinating Spain. <https://fascinatingSpain.com/place-to-visit/what-to-see-in-valencian-community/what-to-see-in-castellon/morella-and-its-fortress-castle/>
- Stahl, A. (2002). *Die Moritzburg in Halle*. Schnell & Steiner.
- Stamper, P. (n.d.). Anadolu Hisari. History Hit. <https://www.historyhit.com/locations/anadolu-hisari/>
- Stronghold - Definition, Meaning & Synonyms. (n.d.). In Vocabulary.com. <https://www.vocabulary.com/dictionary/stronghold>
- Sultanate Gate. (n.d.). Bursa Turizm Portalı | GotoBursa. <https://www.gotobursa.com.tr/en/mekan/sultanate-gate-189/>
- Sveiven, M. (2023, May 30). Flashback: Hearst Tower / Foster + Partners. ArchDaily. <https://www.archdaily.com/204701/flashback-hearst-tower-foster-and-partners>
- Tambur, S. (2022, January 31). Pictures: The Haapsalu Castle Museum awarded by the European Museum Forum. Estonian World. <https://estonianworld.com/culture/pictures-the-haapsalu-castle-museum-awarded-by-the-european-museum-forum/>
- Tapia, D. (2023, March 6). Rehabilitación del Castillo de Montjuïc / Forgas Arquitectes. ArchDaily. <https://www.archdaily.com/929733/rehabilitacion-del-castillo-de-montjuic-forgas-arquitectes>
- Tark, T., Kalamees, T., Rodin, A., Arümagi, E., & Napp, M. (2018). Design of indoor climate and energy efficiency of the medieval Episcopal Castle of Haapsalu museum. *Energy Efficiency in Historic Buildings 2018*, 318–326. <http://www.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2:1295443>
- Taylor, A. J. (2017). Caernarfon Castle and town walls.
- Taylor-Foster, J. (2017a, September 14). Astley Castle wins the 2013 RIBA Stirling Prize. ArchDaily. <https://www.archdaily.com/432300/astley-castle-wins-the-2013-riba-stirling-prize>
- Taylor-Foster, J. (2017b, September 14). Critical Round-Up: Stirling Prize 2013. ArchDaily. <https://www.archdaily.com/434184/critical-round-up-stirling-prize-2013>
- Technical Preservation Services (U.S. National Park Service). (n.d.-a). <https://www.nps.gov/orgs/1739/index.htm>
- Technical Preservation Services (U.S. National Park Service). (n.d.-b). <https://www.nps.gov/orgs/1739/index.htm>
- The Alhambra (Alhambra Palace Spain) (article) | Khan Academy. (n.d.). Khan Academy. <https://www.khanacademy.org/humanities/ap-art-history/early-europe-and-colonial-americas/ap-art-islamic-world-medieval/a/the-alhambra>
- The Concept and History of Cultural Heritage | Cultural Heritage Studies. (n.d.). <https://culturalheritagestudies.ceu.edu/concept-and-history-cultural-heritage>
- The Danish Maritime Helsingør, Denmark - World Construction Network. (2013, October 31). World Construction Network. <https://www.worldconstructionnetwork.com/projects/danish-maritime-muse/>
- The Danish Maritime Museum | BIG - Bjarke Ingels Group, Kossmanndejong, Junckers | Archello. (n.d.). Archello. <https://archello.com/project/the-danish-maritime-museum>
- The Dungeon Gate Museum. (2021). Go to Bursa. Retrieved December 12, 2023, from <https://www.gotobursa.com.tr/en/mekan/the-dungeon-gate-museum-288/>

- The Editors of Encyclopaedia Britannica. (n.d.). fortification summary. Encyclopedia Britannica. <https://www.britannica.com/summary/fortification>
- The Editors of Encyclopaedia Britannica. (2023, December 21). World Heritage site | Criteria, Definition, History, & List. Encyclopedia Britannica. <https://www.britannica.com/topic/World-Heritage-site>
- The High Line. (2023a, October 24). Overview | The High Line. <https://www.thehighline.org/about/>
- The High Line. (2023b, October 24). Overview | The High Line. <https://www.thehighline.org/about/>
- The NARA document on authenticity (1994) - International Council on Monuments and Sites. (2012, January 11). <https://www.icomos.org/en/charters-and-texts/179-articles-en-francais/ressources/charters-and-standards/386-the-nara-document-on-authenticity-1994>
- The National Archives. (2023, December 22). Medieval castles - The National Archives. <https://www.nationalarchives.gov.uk/education/resources/medieval-castles/>
- The Rowley Estates. (2022, March 10). Blencowe Hall - the Rowley Estates. <https://www.therowleyestates.com/stay/hall/blencowe-hall/>
- The Secretary of the Interior's Standards for the Treatment of Historic Properties - Technical Preservation Services (U.S. National Park Service). (n.d.-a). <https://www.nps.gov/orgs/1739/secretary-standards-treatment-historic-properties.htm>
- The Secretary of the Interior's Standards for the Treatment of Historic Properties - Technical Preservation Services (U.S. National Park Service). (n.d.-b). <https://www.nps.gov/orgs/1739/secretary-standards-treatment-historic-properties.htm>
- The Secretary of the Interior's Standards—Technical Preservation Services, National Park Service. (n.d.). <https://home1.nps.gov/tps/standards.htm>
- The Venice Charter - International Council on Monuments and Sites. (n.d.). <https://www.icomos.org/en/participer/179-articles-en-francais/ressources/charters-and-standards/157-thevenice-charter>
- topos magazine. (2021a, August 16). Pombal Castle Visitor Centre - Topos Magazine. Topos Magazine. <https://toposmagazine.com/pombal-castle-visitor-centre-portugal/>
- topos magazine. (2021b, August 16). Pombal Castle Visitor Centre - Topos Magazine. Topos Magazine. <https://toposmagazine.com/pombal-castle-visitor-centre-portugal/>
- Torres, D. M. E. (2016). Moritzburg, un castillo para un museo. *ArtyHum: Revista Digital De Artes Y Humanidades*, 31, 156–175. <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=6440534>
- Torres, Z. N. G. (2009). Historic Buildings And Contemporary Additions: The Elements Of A Cohesive Design Relationship [Master Final Project, University of Maryland]. <https://api.drum.lib.umd.edu/server/api/core/bitstreams/448d91a1-c9a5-45d9-9b4f-f29ef7ccccf0e/content>
- Town centre toolkit. (2015).
- Toy, S. (1939). Castles: their construction and history. <http://ci.nii.ac.jp/ncid/BA28905038>
- Travel, V. (n.d.-a). Kayseri - Kayseri Castle. Venere Travel. <https://wowcappadocia.com/kayseri-castle.html>
- Travel, V. (n.d.-b). Kayseri - Kayseri Castle. Venere Travel. <https://wowcappadocia.com/kayseri-castle.html>
- Travelestonia.com. (n.d.). <https://travelestonia.com/en/haapsalu/haapsalu-castle/>
- Truscott, M. (2014). Burra Charter: The Australia ICOMOS Charter for Places of Cultural Significance (1999). In Springer eBooks (pp. 1078–1082). https://doi.org/10.1007/978-1-4419-0465-2_1046

- Turismo Castilla-La Mancha. (n.d.). Visit Castle of Castillo de Garcimuñoz | TCLM. <https://en.www.turismocastillalamancha.es/patrimonio/castillo-de-castillo-de-garcimuno-34264/descripcion/>
- Tyler, N., Tyler, I. R., & Ligibel, T. J. (2018). *Historic Preservation, Third Edition: An Introduction to Its History, Principles, and Practice (Third edition)*. W. W. Norton & Company.
- Uğur, Ö. T. (2022, April 5). Kent belleğini yansıtan müze: Kayseri Kale İçi Arkeoloji Müzesi. Gzt. <https://www.gzt.com/arkitekt/kent-bellegini-yansitan-muze-kayseri-kale-ici-arkeoloji-muzesi-3626950>
- UNESCO. (2013). *Managing Cultural World Heritage*. <https://whc.unesco.org/en/documents/125840>
- UNESCO World Heritage: 42 new sites inscribed. (2023, September 25). UNESCO. <https://www.unesco.org/en/articles/unesco-world-heritage-42-new-sites-inscribed>
- UNESCO World Heritage Centre. (n.d.-a). *Convention concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage*. <https://whc.unesco.org/en/conventiontext>
- UNESCO World Heritage Centre. (n.d.-b). Gordion. <https://whc.unesco.org/en/list/1669/>
- UNESCO World Heritage Centre. (n.d.-c). *New inscribed properties*. <https://whc.unesco.org/en/newproperties/>
- UNESCO World Heritage Centre. (n.d.-d). *The Operational Guidelines for the implementation of the World Heritage Convention*. <https://whc.unesco.org/en/guidelines/>
- UNESCO World Heritage Centre. (n.d.-e). *UNESCO World Heritage Centre - Document - Managing Cultural World Heritage*. <https://whc.unesco.org/en/documents/125840>
- UNESCO World Heritage Centre. (n.d.-f). *UNESCO World Heritage Centre - World Heritage List*. <https://whc.unesco.org/en/list/>
- UNESCO World Heritage Centre. (n.d.-g). *World Heritage*. <https://whc.unesco.org/en/about/>
- UNESCO World Heritage Centre. (n.d.-h). *World Heritage Committee inscribes 48 new sites on heritage List*. <https://whc.unesco.org/en/news/165>
- Valenzuela, K. (2019a, October 31). *Baena Castle Restoration / José Manuel López Osorio*. ArchDaily. https://www.archdaily.com/779486/baena-castle-restoration-jose-manuel-lopez-osorio?ad_source=search&ad_medium=projects_tab
- Valenzuela, K. (2019b, October 31). *Baena Castle Restoration / José Manuel López Osorio*. ArchDaily. <https://www.archdaily.com/779486/baena-castle-restoration-jose-manuel-lopez-osorio>
- Valenzuela, K. (2019c, October 31). *Baena Castle Restoration / José Manuel López Osorio*. ArchDaily. <https://www.archdaily.com/779486/baena-castle-restoration-jose-manuel-lopez-osorio>
- Valera, D. (n.d.). *Castillo de Garcimuñoz - Cuenca*. Flickr. <https://www.flickr.com/photos/49468710@N07/24086676126/>
- ValeriaC. (2024, March 25). *Forte di Fortezza: la sentinella sull'autostrada*. La Finestra Accanto. <https://www.lafinestraaccanto.com/2023/montagnaenatura/forte-di-fortezza-la-sentinella-sullautostrada/>
- Valero, G. (2017, April 24). *Los castillos de Castillo de Garcimuñoz*. Castillo De Garcimuñoz. <https://www.castillogarcimuno.es/los-castillos-castillo-garcimuno/>
- Valls, S. P. I., Blasco, M. J. V., & Cosme, G. (2020). *ACTIONS FOR THE ENHANCEMENT OF HERITAGE. THE CASE OF THE TOWN WALLS OF MORELLA (CASTELLÓN, SPAIN)*. *The International Archives of the Photogrammetry, Remote Sensing and Spatial Information Sciences*, XLIV-M-1-2020, 877-884. <https://doi.org/10.5194/isprs-archives-xliv-m-1-2020-877-2020>

- Valls, S. P. I., Viñals, M. J., & Cosme, G. M. (2020). ACTIONS FOR THE ENHANCEMENT OF HERITAGE. THE CASE OF THE TOWN WALLS OF MORELLA (CASTELLÓN, SPAIN). ~ the α International Archives of the Photogrammetry, Remote Sensing and Spatial Information Sciences/International Archives of the Photogrammetry, Remote Sensing and Spatial Information Sciences, XLIV-M-1-2020, 877–884. <https://doi.org/10.5194/isprs-archives-xxiv-m-1-2020-877-2020>
- Vergès-Belmin, V. (2014). ICOMOS-ISCS: Illustrated Glossary on Stone Deterioration Patterns. <https://openarchive.icomos.org/2091/>
- Vicente, R., Ferreira, T. M., & Da Silva, J. a. R. M. (2015). Supporting urban regeneration and building refurbishment. Strategies for building appraisal and inspection of old building stock in city centres. *Journal of Cultural Heritage*, 16(1), 1–14. <https://doi.org/10.1016/j.culher.2014.03.004>
- Villa, V. (2019, October 24). Coracera Castle Rehabilitation / Riaño+ arquitectos. ArchDaily. <https://www.archdaily.com/802418/coracera-castle-rehabilitation-riano-plus-arquitectos>
- Virginia Cooperative Extension. (n.d.). The History of Monuments. Virginia 4-H Marking the Future, 1. https://ext.vt.edu/content/dam/ext_vt_edu/topics/4h-youth/makers/files/ww1-history-behind-it-monuments.pdf
- Viva, A. (2020, October 16). Moritzburg Museum: Paintings of an Exhibition, Halle - Nieto Sobejano Arquitectos Arquitectura Viva. <https://arquitecturaviva.com/works/museo-moritzburg-cuadros-de-una-exposicion-6>
- Viva, A. (2021a, January 20). Restauration of the Castle of Baena, Córdoba - José Manuel López Osorio Arquitectura Viva. <https://arquitecturaviva.com/works/restauracion-del-castillo-de-baena-cordoba-4>
- Viva, A. (2021b, January 20). Restauration of the Castle of Baena, Córdoba - José Manuel López Osorio Arquitectura Viva. <https://arquitecturaviva.com/works/restauracion-del-castillo-de-baena-cordoba-4>
- Viva, A. (2021c, August 26). Intervention on Matrera Castle in Villamartín - Carquero arquitectura Arquitectura Viva. <https://arquitecturaviva.com/works/carquero-arquitectura-intervention-on-matrera-castle-in-villamartin-85cg1>
- Viva, A. (2022, July 6). Intervention on the Castle of Morella - Carquero arquitectura Arquitectura Viva. <https://arquitecturaviva.com/works/consolidacion-y-restauracion-del-ambito-sant-francesc-y-pardala-del-castillo-de-morella-castellon>
- Vranic, M. (2023, November 20). King’s Gate at Caernarfon Castle opened for first time in centuries. *North Wales Chronicle*. <https://www.northwaleschronicle.co.uk/news/23936083.kings-gate-caernarfon-castle-opened-first-time-centuries/>
- Werner Tscholl, Alexa Rainer · Castel Firmiano. (n.d.-a). Divisare. <https://divisare.com/projects/124961-werner-tscholl-alexa-rainer-castel-firmiano>
- Werner Tscholl, Alexa Rainer · Castel Firmiano. (n.d.-b). Divisare. <https://divisare.com/projects/124961-werner-tscholl-alexa-rainer-castel-firmiano>
- Werner Tscholl, Alexa Rainer · Castel Firmiano. (n.d.-c). Divisare. <https://divisare.com/projects/124961-werner-tscholl-alexa-rainer-castel-firmiano>
- Werner Tscholl: Castel Firmiano, Bolzano. (2017a, September 14). *Domus*. <https://www.domusweb.it/en/architecture/2009/11/04/werner-tscholl-castel-firmiano-bolzano.html>
- Werner Tscholl: Castel Firmiano, Bolzano. (2017b, September 14). *Domus*. <https://www.domusweb.it/en/architecture/2009/11/04/werner-tscholl-castel-firmiano>

- bolzano.html?_gl=1*wtuhg4*_up*MQ.*_ga*MTY5Nzk4NjA1OS4xNzE5NzQ3OTYz*_ga_1B6D1YS5ZT*MTcxOTc0Nzk2Mi4xLjEuMTcxOTc0Nzk2NS4wLjAuMA..
- Wikipedia contributors. (1920). File:Caernarfon.1610.jpg - Wikipedia. <https://en.m.wikipedia.org/wiki/File:Caernarfon.1610.jpg>
- Wikipedia contributors. (2024, January 26). Haapsalu Castle. Wikipedia. https://en.wikipedia.org/wiki/Haapsalu_Castle
- Wilczek, I. (2021). The layers of history: New architecture interventions in castle ruins. *Frontiers of Architectural Research*, 10(2), 351–368. <https://doi.org/10.1016/j.foar.2020.12.001>
- Wilson, R. (2023, August 7). Buttress completes Caernarfon Castle access works. *The Architects' Journal*. <https://www.architectsjournal.co.uk/buildings/buttress-completes-caernarfon-castle-access-works>
- Wilson-Buys, T. (2021, July 20). Caernarfon Castle, Wales - Historiette. *Historiette*. <https://historiette.co.uk/2021/07/20/caernarfon-castle-wales/>
- Wyn-Williams, G. (2019, August 7). First phase of £3.3m masterplan to improve Caernarfon Castle moves closer. *North Wales Live*. <https://www.dailypost.co.uk/news/north-wales-news/first-phase-33m-masterplan-improve-16714906>
- Yatzer. (2011a, June 24). Visitor Centre of the Roman Theatre of Málaga by Tejedor Linares & Associates. *Yatzer*. <https://www.yatzer.com/visitor-centre-of-the-roman-theatre-malaga-by-tejedor-linares-and-Associates>
- Yatzer. (2011b, June 24). Visitor Centre of the Roman Theatre of Málaga by Tejedor Linares & Associates. *Yatzer*. <https://www.yatzer.com/visitor-centre-of-the-roman-theatre-malaga-by-tejedor-linares-and-Associates>
- Yatzer. (2019, September 28). Haapsalu Castle in Estonia Celebrates its Medieval Heritage with Modern Intervention. *Yatzer*. <https://www.yatzer.com/haapsalu-episcopal-castle>
- Yavaş, D. (2017). BURSA ŞEHİR SURLARINDA ORTAYA ÇIKAN ZİNDANIN RESTORASYONU. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(32), 55. <https://doi.org/10.21550/sosbilder.298184>
- Yılmaz, İ. (2014). BURSA SUR KAPILARI VE TAHT-I KALE KAPISI REKONSTRÜKSİYONU. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 26(Cilt: 26 Sayı: 26), 87. <https://doi.org/10.21550/sosbilder.269531>
- Yılmaz, İ. (2016). ŞEHİR SUR ZİNDANLARI KAPSAMINDA BURSA ZİNDANININ TESPİTİ BELGELENMESİ VE RESTİTÜSYONU. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(31), 173. <https://doi.org/10.21550/sosbilder.290919>
- You, X., Zhang, Y., Tu, Z., Xu, L., Li, L., Lin, R., Chen, K., Shun-He, C., & Ren, W. (2023). Research on the Sustainable Renewal of Architectural Heritage Sites from the Perspective of Extenics—Using the Example of Tulou Renovations in Lantian Village, Longyan City. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 20(5), 4378. <https://doi.org/10.3390/ijerph20054378>
- Yüceer, H., & İpekoğlu, B. (2012). An architectural assessment method for new exterior additions to historic buildings. *Journal of Cultural Heritage*, 13(4), 419–425. <https://doi.org/10.1016/j.culher.2011.12.002>
- Zero, V. (n.d.). Conservation and renovation of the Haapsalu Episcopal Castle by KAOS Architects. *Volume Zero*. <https://volzero.com/articles/view/conservation-and-renaovation-of-the-haapsalu-episcopal-castle-by-kaos-architects>
- Zero, V. (2019). Conservation and renovation of the Haapsalu Episcopal Castle By KAOS Architects. *Volume zero*. <https://volzero.com/articles/view/conservation-and-renaovation-of-the-haapsalu-episcopal-castle-by-kaos-architects>

Zindan kapı. (n.d.). <https://www.bursamuze.com/zindan-kapi>

Zindan Kapı. (n.d.). <https://www.bursamuze.com/zindan-kapi>

Zindan Kapı Müzesi. (n.d.). Bursa Turizm Portalı | GotoBursa.

<https://www.gotobursa.com.tr/tr/mekan/zindan-kapi-muzesi-288/>

EKLER

- EK 1** Case studs survey inventory sheet no.1 (King's Gate Caernarfon Kalesi)
This inventory is for European case studies (A3)
- EK 2** Case studs survey inventory sheet no.1 (Morella Kalesi)
This inventory is for European case studies (A3)
- EK 3** Case studs survey inventory sheet no.1 (Kunstmuseum Moritzburg)
This inventory is for European case studies (A3)
- EK 4** Case studs survey inventory sheet no.1 (Garcimuñoz Kalesis)
This inventory is for European case studies (A3)
- EK 5** Case studs survey inventory sheet no.1 (Pombal Kalesi)
This inventory is for European case studies (A3)
- EK 6** Case studs survey inventory sheet no.1 (Haapsalu Piskoposluk Kalesi)
This inventory is for European case studies (A3)
- EK 7** Case studs survey inventory sheet no.1 (Helfštýn Kale Sarayı)
This inventory is for European case studies (A3)
- EK 8** Case studs survey inventory sheet no.1 (Linz Kale Müzesi)
This inventory is for European case studies (A3)
- EK 9** Case studs survey inventory sheet no.1 (El Real De La Jara Kalesi)
This inventory is for European case studies (A3)
- EK 10** Case studs survey inventory sheet no.1 (Il Forte Di Fortezza)
This inventory is for European case studies (A3)
- EK 11** Case studs survey inventory sheet no.1 (Clifford'un Kulesi)
This inventory is for European case studies (A3)

- EK 12** Case studs survey inventory sheet no.1 (Danimarka Ulusal Denizcilik Müzesi)
This inventory is for European case studies (A3)
- EK 13** Case studs survey inventory sheet no.1 (Doria Kalesi)
This inventory is for European case studies (A3)
- EK 14** Case studs survey inventory sheet no.1 (Castell De La Tossa)
This inventory is for European case studies (A3)
- EK 15** Case studs survey inventory sheet no.1 (Castillo De Cala)
This inventory is for European case studies (A3)
- EK 16** Case studs survey inventory sheet no.1 (Baena Kalesi)
This inventory is for European case studies (A3)
- EK 17** Case studs survey inventory sheet no.1 (La Coracera Kalesi)
This inventory is for European case studies (A3)
- EK 18** Case studs survey inventory sheet no.2 (Anadolu Hisarı)
This inventory is for Turkey's case studies (A3)
- EK 19** Case studs survey inventory sheet no.2 (Rumeli Hisarı)
This inventory is for Turkey's case studies (A3)
- EK 20** Case studs survey inventory sheet no.2 (Zindan kapı Müzesi)
This inventory is for Turkey's case studies (A3)

EK 21 Case studs survey inventory sheet no.3 (King's Gate Caernarfon Kalesi)
This inventory is for European case studies (A4)

EK 22 Case studs survey inventory sheet no.3 (Morella Kalesi)
This inventory is for European case studies (A4)

EK 23 Case studs survey inventory sheet no.3 (Kunstmuseum Moritzburg)
This inventory is for European case studies (A4)

EK 24 Case studs survey inventory sheet no.3 (Garcimuñoz Kalesis)
This inventory is for European case studies (A4)

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANABİLİM DALI RESTORASYON BİLİM DALI

Hazırlayan: Anwaar Al Gharibi

Tarihi Kale ve Surlara Yeni Eklerin Mimari Koruma Bağlamında Değerlendirilmesi: Avrupa ve Türkiye Örnekleri

Tarih: 02/02/2024

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Figen KIVILCIM ÇORAKBAŞ

Yapı Adı: King's Gate Caernarfon Castle

Adres : Hole in the Wall St, Caernarfon LL55 2AY, United Kingdom

Yapının Görmüş Olduğu Müdahaleler : Restorasyon

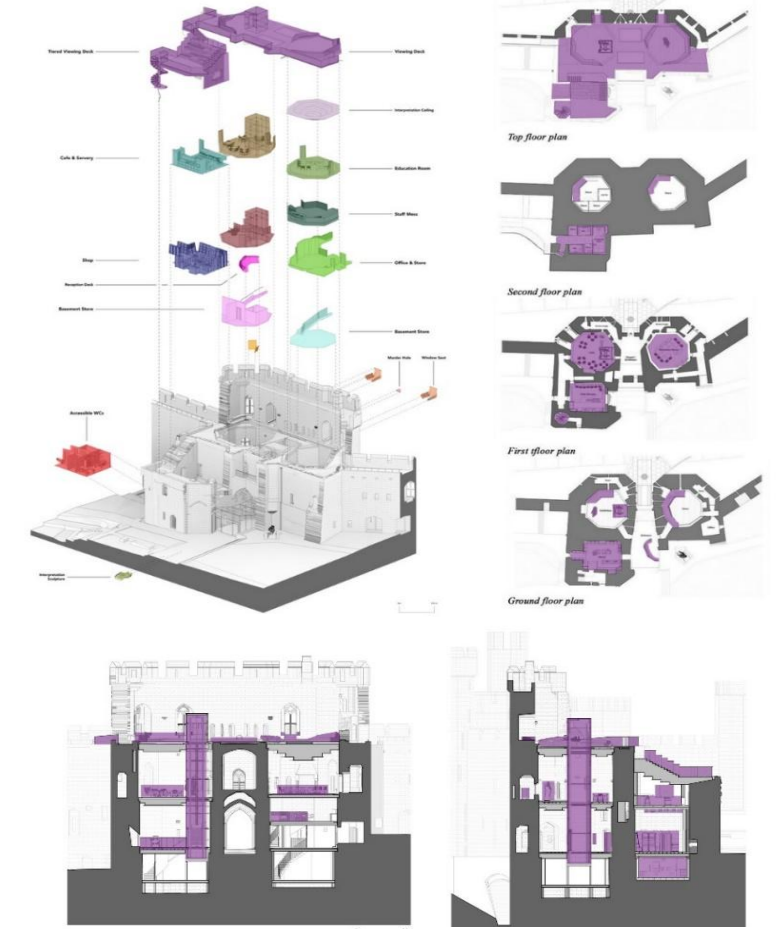
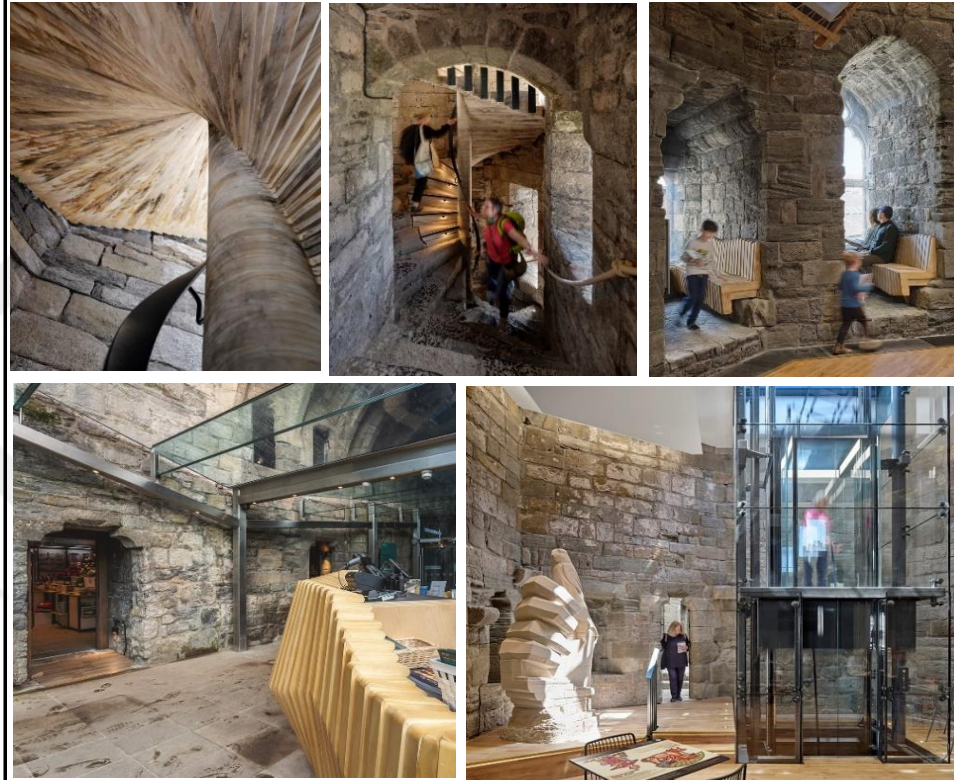
Projenin Uygulandığı Yıl : 2023

Mimari Ek Türlerinin Açıklanması: King's Gate'teki son güncellemeler, Orta Çağ estetiğini korurken modern işlevselliği de entegre etmektedir. Yapısal güçlendirmeler ve interaktif rehberler ve artırılmış gerçeklik gibi ileri teknolojiler ziyaretçi deneyimini geliştirmektedir (Johnson, 2021; White, 2018). Kapı binası artık bir resepsiyon alanı ile atölye çalışmaları ve sergiler için çok işlevli alanlar içermektedir (Martin, 2019; Barnes, 2020). Özel yapım cam paneller ve ahşap spiral merdiven gibi yeni eklemeler, tarihi bütünlüğü koruyarak orijinal yapıyla sorunsuz bir şekilde uyum sağlamaktadır (Manandhar, 2023).

Dış Ekler

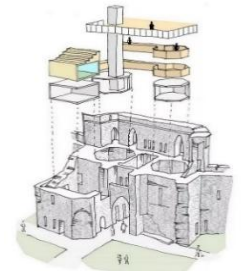
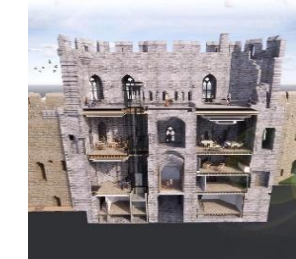
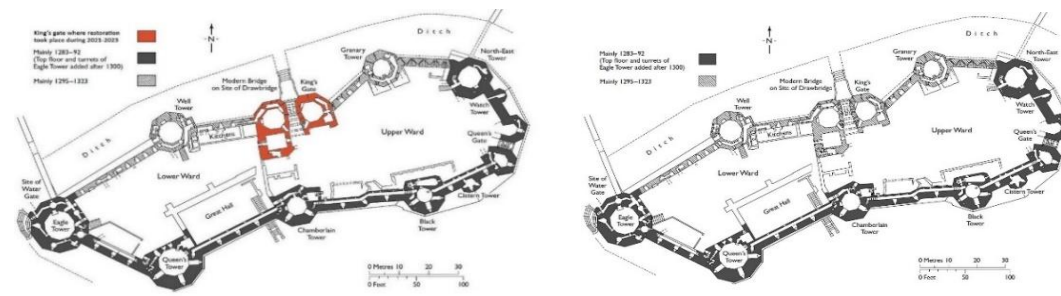
İç Mekandaki Ekler

Mimari Çizimler

Yapı ve Yakın Çevresinin Uydu Görüntüsü

Mimari Detaylar

Referanslar : Butler, B. (2023, April 28). Caernarfon Castle Enhancement Project complete. Retrieved May 25, 2024, from <https://www.insidermedia.com/news/wales/caernarfon-castle-enhancement-project-complete>

Buttress completes work at Caernarfon Castle | Buttress. (2023, May 3). Retrieved from <https://buttress.net/journal/2023/05/03/buttress-completes-work-caernarfon-castle-1>

Caernarfon Castle | Cadw. (n.d.). Retrieved from <https://cadw.gov.wales/visit/places-to-visit/caernarfon-castle>

Caernarfon Castle - British Castles. (2023, April 9). Retrieved from <https://britishcastle.co.uk/caernarfon-castle/>

Caernarfon Castle - The Castles & Historic Houses of Wales. (2023, June 12). Retrieved from <https://castles.wales/places/caernarfon-castle/>

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANABİLİM DALI RESTORASYON BİLİM DALI

Hazırlayan: Anwaar Al Gharibi

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Figen KIVILCIM ÇORAKBAŞ

Tarihi Kale ve Surlara Yeni Eklerin Mimari Koruma Bağlamında Değerlendirilmesi: Avrupa ve Türkiye Örnekleri

Tarih: 07/01/2023

Yapı Adı: Castle of Morella

Adres : Carrer del Castell, 12300 Morella, Castelló,
SPAIN

Yapının Görmüş Olduğu Müdahaleler :
Restorasyon

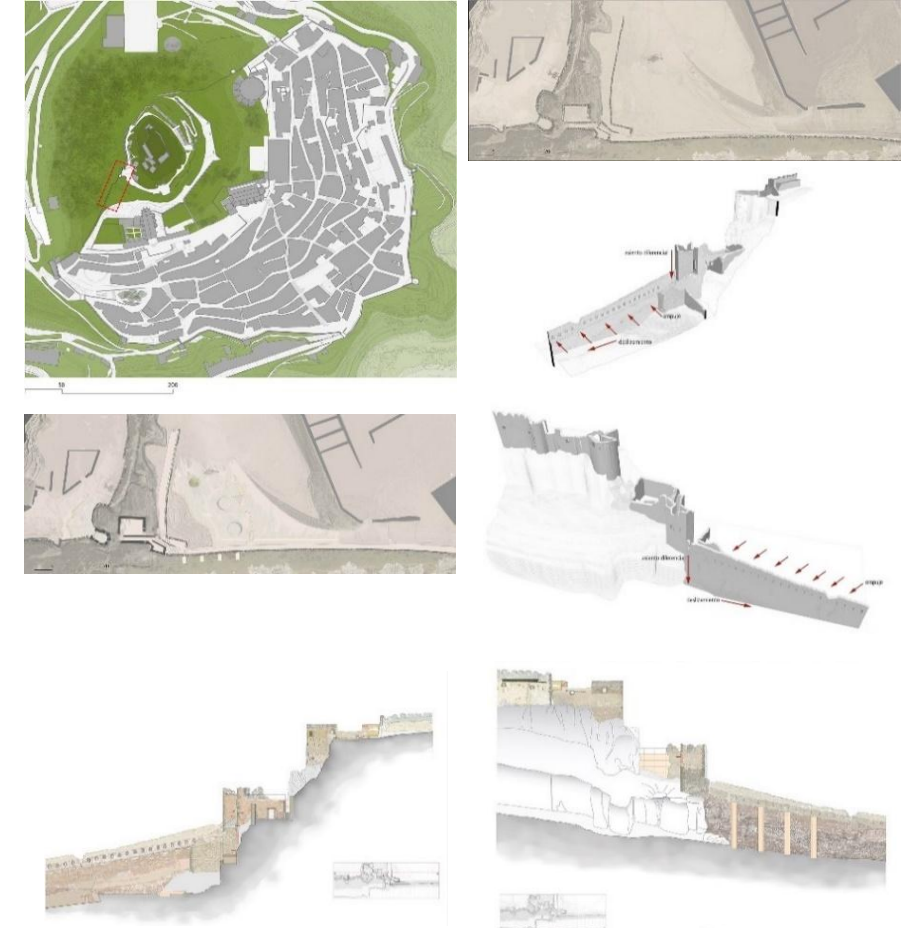
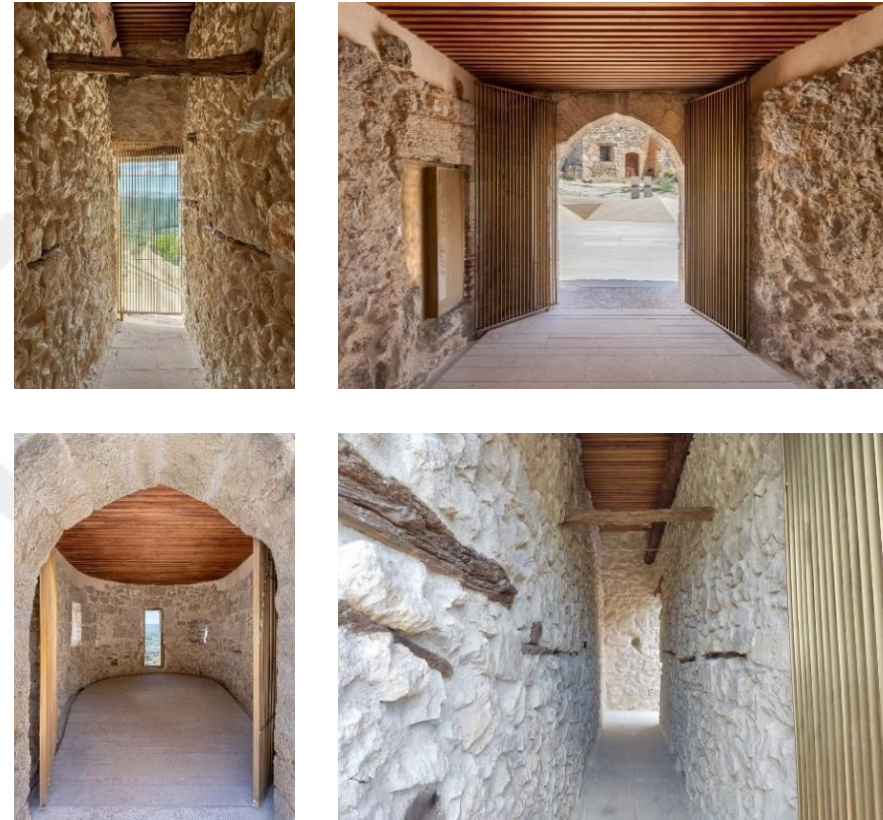
Projenin Uygulandığı Yıl : 2021

Mimari Ek Türlerinin Açıklanması: Temel ek yapısal elemanlar için kireç betonu, paslanmaz çelik ve cam elyaf takviyesi gibi uyumlu malzemeler tercih edilmiştir. Bu malzemeler, önceden var olan ve ortaya çıkarılan duvarların büyüleyici tarihi stratigrafisiyle uyum içinde bütünleşmelerini sağlamak amacıyla özenle seçilmiştir (Silva, 2022). Benzer şekilde, marangozluk gibi işlevsel unsurlar için titanyum buhar işlemlili paslanmaz çelik kullanılmış, bu sayede genel müdahaleyle sorunsuz bir şekilde bütünleşen kusursuz bir yüzey elde edilmiştir (ArchiDiaries, 2022).

Dış Ekler

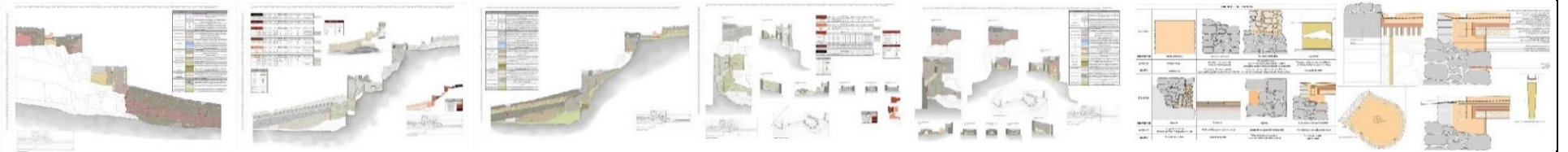
İç Mekandaki Ekler

Mimari Çizimler

Yapı ve Yakın Çevresinin Uydu Görüntüsü

Mimari Detaylar

Referanslar : Valls, S. P. I., Blasco, M. J. V., & Cosme, G. (2020b). ACTIONS FOR THE ENHANCEMENT OF HERITAGE. THE CASE OF THE TOWN WALLS OF MORELLA (CASTELLÓN, SPAIN). The International Archives of the Photogrammetry, Remote Sensing and Spatial Information Sciences, XLIV-M-1-2020, 877-884. <https://doi.org/10.5194/isprs-archives-xliv-m-1-2020-877-2020>

Intervention in Morella Castle | Carquero Arquitectura | Archello. (n.d.). Retrieved from <https://archello.com/it/project/intervention-in-morella-castle>

Silva, V. (2022b, December 22). Castle of Morella Restoration / Carquero Arquitectura. Retrieved from <https://www.archdaily.com/967724/castle-of-morella-restoration-carquero-arquitectura>

Viva, A. (2022, July 6). Intervention on the Castle of Morella - Carquero arquitectura. Retrieved from <https://arquitecturaviva.com>

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANABİLİM DALI RESTORASYON BİLİM DALI

Hazırlayan: Anwaar Al Gharibi

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Figen KIVILCIM ÇORAKBAŞ

Tarihi Kale ve Surlara Yeni Eklerin Mimari Koruma Bağlamında Değerlendirilmesi: Avrupa ve Türkiye Örnekleri

Tarih: 07/01/2023

Yapı Adı: Kunstmuseum
Moritzburg

Adres : Friedemann-Bach-Platz 5, 06108 Halle (Saale),
GERMANY

Yapının Görmüş Olduğu Müdahaleler :
Restorasyon

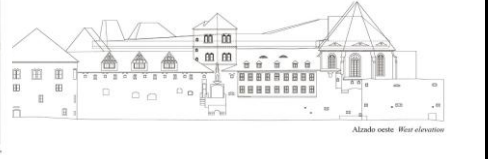
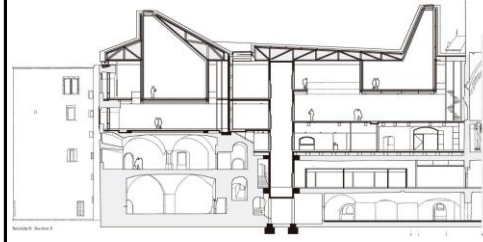
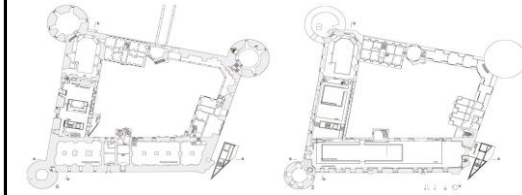
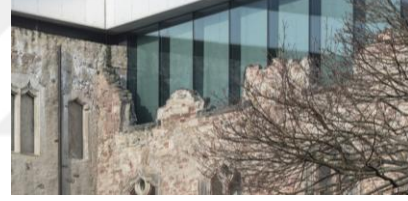
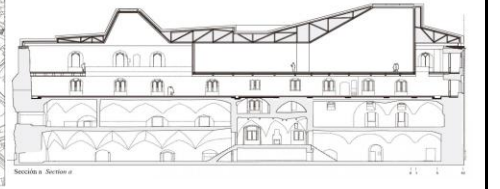
Projenin Uygulandığı Yıl : 2008

Mimari Ek Türlerinin Açıklanması: Tarihi binanın ana bölümü restore edilmiştir ve kayıp alanlar için yeni eklemeler tasarlanmıştır. Tasarım, doğal ışığın içeri girmesine izin veren, yükselen ve geri çekilen büyük bir katlanmış platform olarak tasarlanan ve yeni sergi alanlarına sarkan bir çatı içermektedir. Ayrıca, iki yeni dikey iletişim merkezi tasarlanmıştır. Çatının ortasından asılan yeni bir zemin, ana galeriye herhangi bir kolon yerleştirmeden ek sergi alanı yaratmaktadır.

Dış Ekler

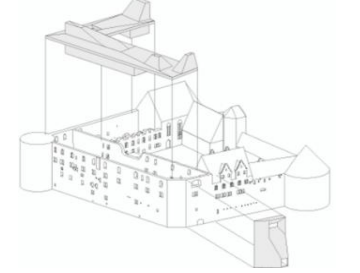
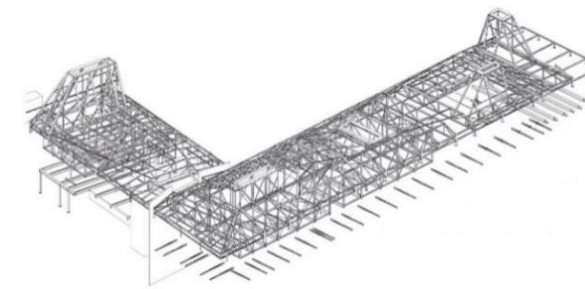
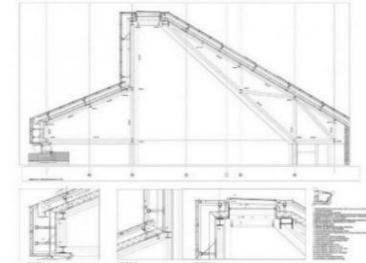
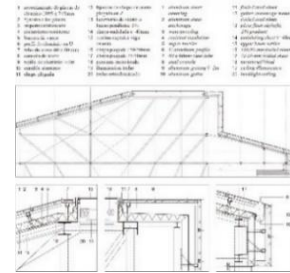
İç Mekandaki Ekler

Mimari Çizimler

Yapı ve Yakın Çevresinin Uydu Görüntüsü

Mimari Detaylar

Referanslar : Moritzburg Museum Extension / Nieto Sobejano Arquitectos. (2011, May 05). Retrieved from archdaily: <https://www.archdaily.com/132838/moritzburg-museum-extension-nieto-sobejano-arquitectos>
Moritzburg Museum Extension by Nieto Sobejano Arquitectos. (2011, June 17). Retrieved from dezeen: <https://www.dezeen.com/2011/06/17/moritzburg-museum-extension-by-nieto-sobejano-arquitectos/>
Moritzburg Museum: Paintings of an Exhibition, Halle. (2023). Retrieved from Arquitectura viva: <https://arquitecturaviva.com/works/museo-moritzburg-cuadros-de-una-exposicion-6>

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANABİLİM DALI RESTORASYON BİLİM DALI

Hazırlayan: Anwaar Al Gharibi

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Figen KIVILCIM ÇORAKBAŞ

Tarihi Kale ve Surlara Yeni Eklerin Mimari Koruma Bağlamında Değerlendirilmesi: Avrupa ve Türkiye Örnekleri

Tarih: 07/01/2023

Yapı Adı: Garcimuñoz Castle

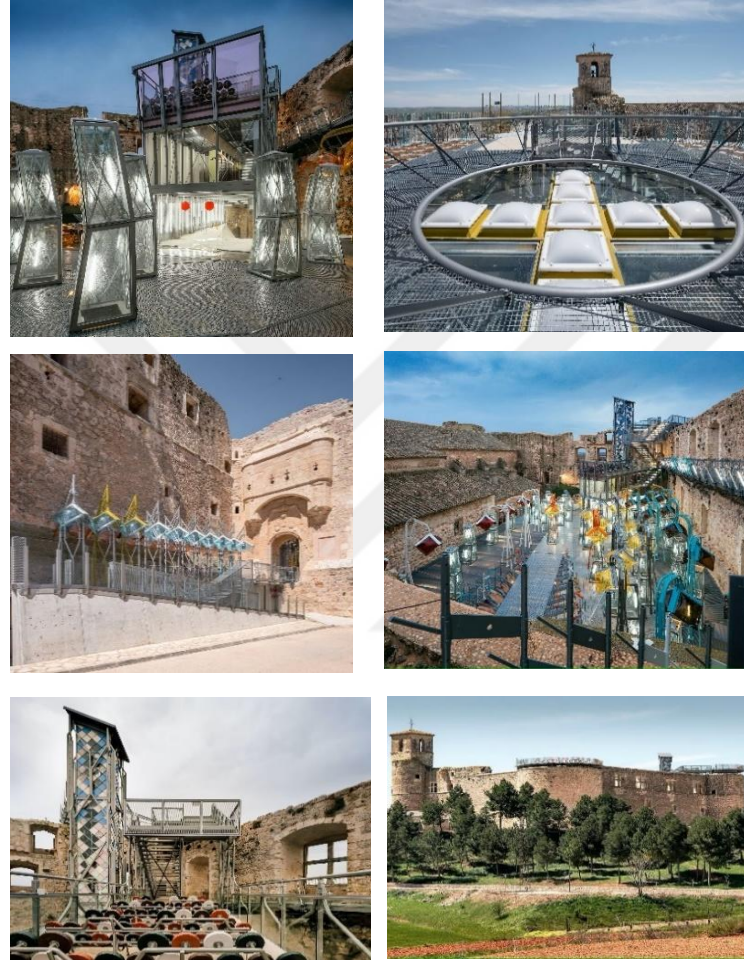
Adres : C. Corredera, 1, 16623 Castillo de Garcimuñoz, Cuenca, SPAIN

Yapının Görmüş Olduğu Müdahaleler : Yenileme-Restorasyon

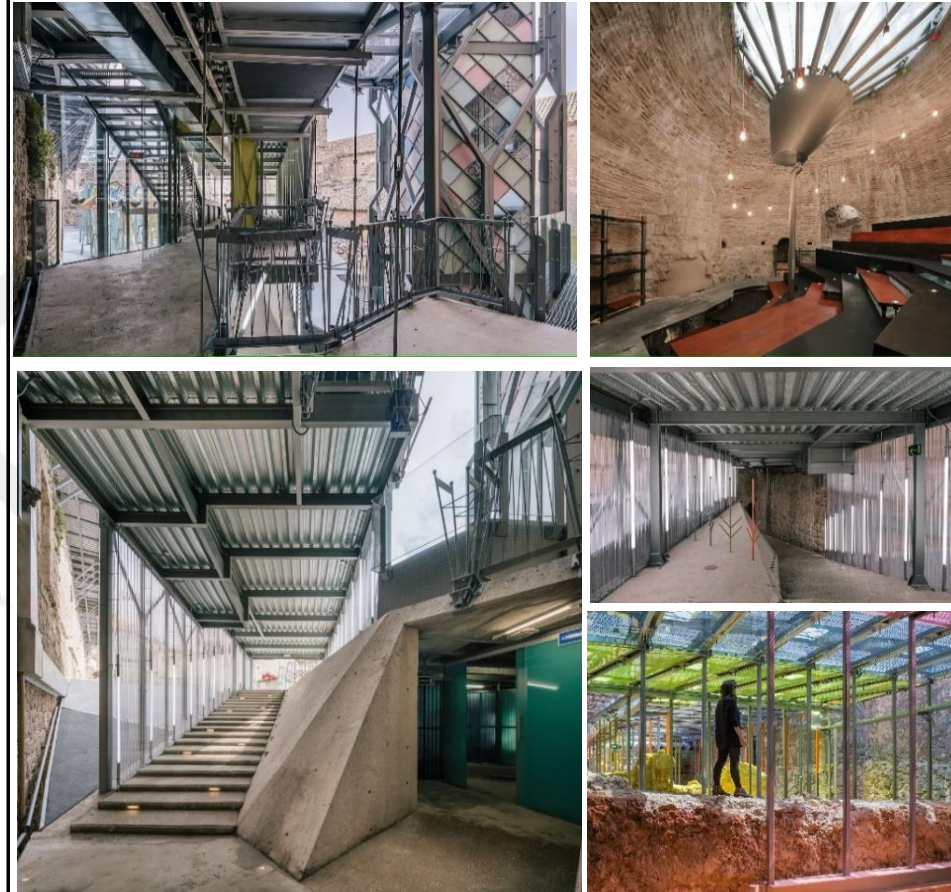
Projenin Uygulandığı Yıl : 2013

Mimari Ek Türlerinin Açıklanması: Garcimuñoz Kalesi'ndeki restorasyon ve iyileştirme projeleri, tarihi yapının bütünlüğünü koruyarak çağdaş kullanıma uyarlanmasına odaklanmaktadır. Tasarım, çelik merdivenler ve yürüyüş yolları gibi yeni mimari unsurlar içermekte olup, sürdürülebilirlik ve enerji verimliliği tekniklerini de kapsamaktadır. Ayrıca, kalenin kültür, eğitim ve turizm merkezi olarak rolünü geliştirmek amacıyla kamusal kültürel tesisler ve erişilebilirlik özellikleri eklenmiştir.

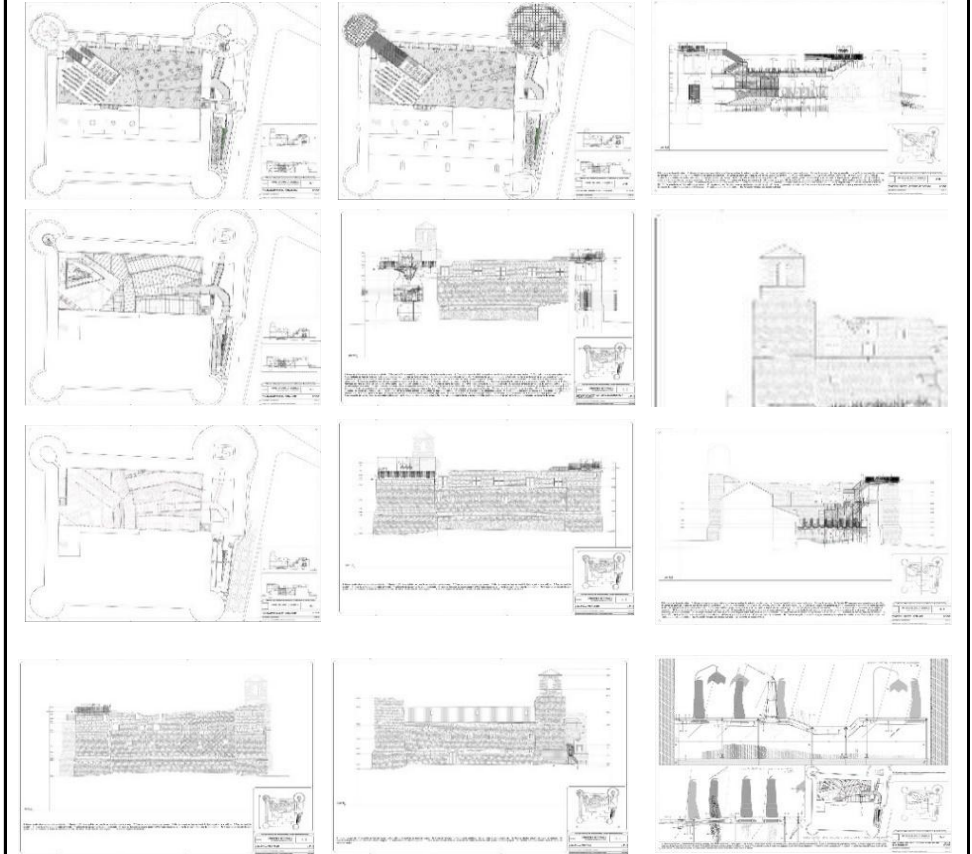
Dış Ekler

İç Mekandaki Ekler

Mimari Çizimler

Yapı ve Yakın Çevresinin Uydu Görüntüsü

Mimari Detaylar

Referanslar :Admin. (2021, November 20). The Garcimuñoz castle and its architecture * All PYRENEES - France, Spain, Andorra. All PYRENEES - France, Spain, Andorra. <https://all-andorra.com/garcimunoz-castle/> Garcimuñoz Castle by Izskun Chinchilla Architects. (2017, July 18). Architizer. <https://architizer.com/blog/projects/garcimunoz-castle/> Mena, F. (2019, October 24). Restauración Castillo Garcimuñoz / Izskun Chinchilla. ArchDaily México. <https://www.archdaily.mx/mx/790713/refurbishment-of-garcimunoz-castle-izskun-chinchilla> Muñoz, A. (2018, May 30). El restaurado (y polémico) Castillo Garcimuñoz en Cuenca. ELLE Decor. <https://www.elledecor.com/es/arquitectura/g20922482/restaurado-y-polemico-castillo-garcimunoz-en-cuenca/> Turismo Castilla-La Mancha. (n.d.). Visit Castle of Castillo de Garcimuñoz | TCLM. <https://en.www.turismocastillalamancha.es/patrimonio/castillo-de-castillo-de-garcimunoz-34264/descripcion/> Valera, D. (n.d.). Castillo de Garcimuñoz - Cuenca. Flickr. <https://www.flickr.com/photos/49468710@N07/24086676126/> <https://architizer.com/blog/projects/garcimunoz-castle/France, Spain, Andorra. All PYRENEES - France, Spain, Andorra. https://all-andorra.com/garcimunoz-castle/>

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANABİLİM DALI RESTORASYON BİLİM DALI

Hazırlayan: Anwaar Al Gharibi

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Figen KIVILCIM ÇORAKBAŞ

Tarihi Kale ve Surlara Yeni Eklerin Mimari Koruma Bağlamında Değerlendirilmesi: Avrupa ve Türkiye Örnekleri

Tarih: 24/03/2023

Yapı Adı: Pombal Castle

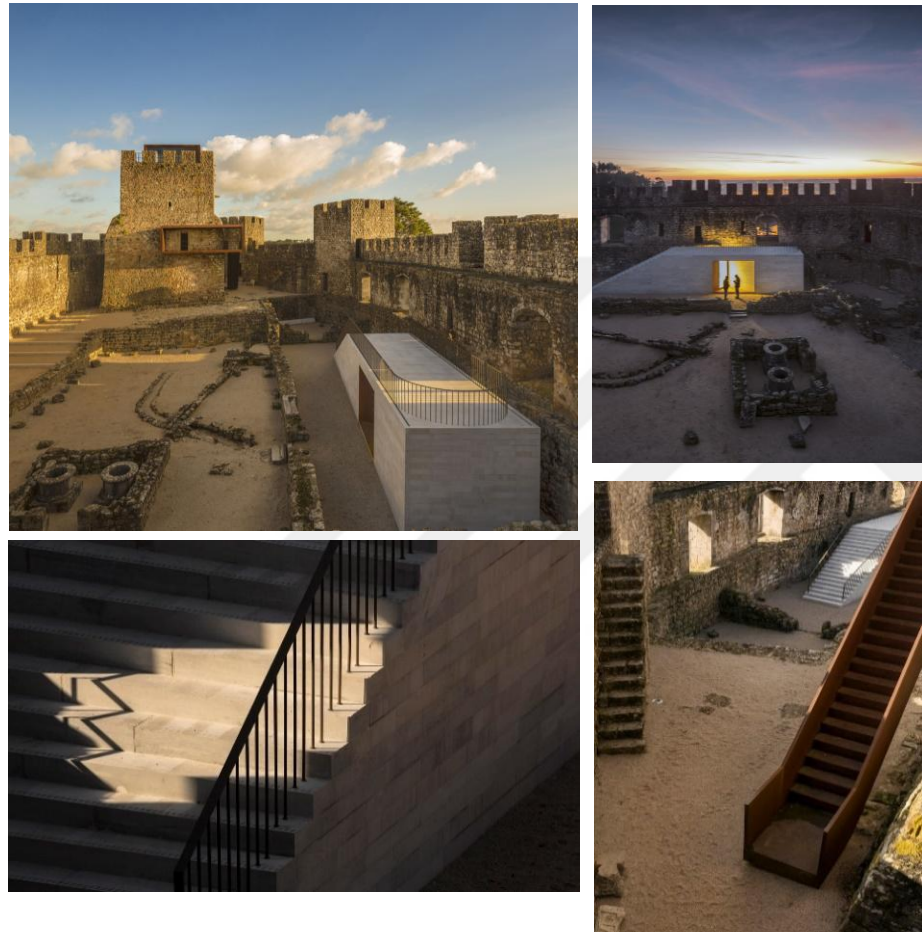
Adres : R. do Castelo, Pombal, Portugal

Yapının Görmüş Olduğu Müdahaleler :
Restorasyon

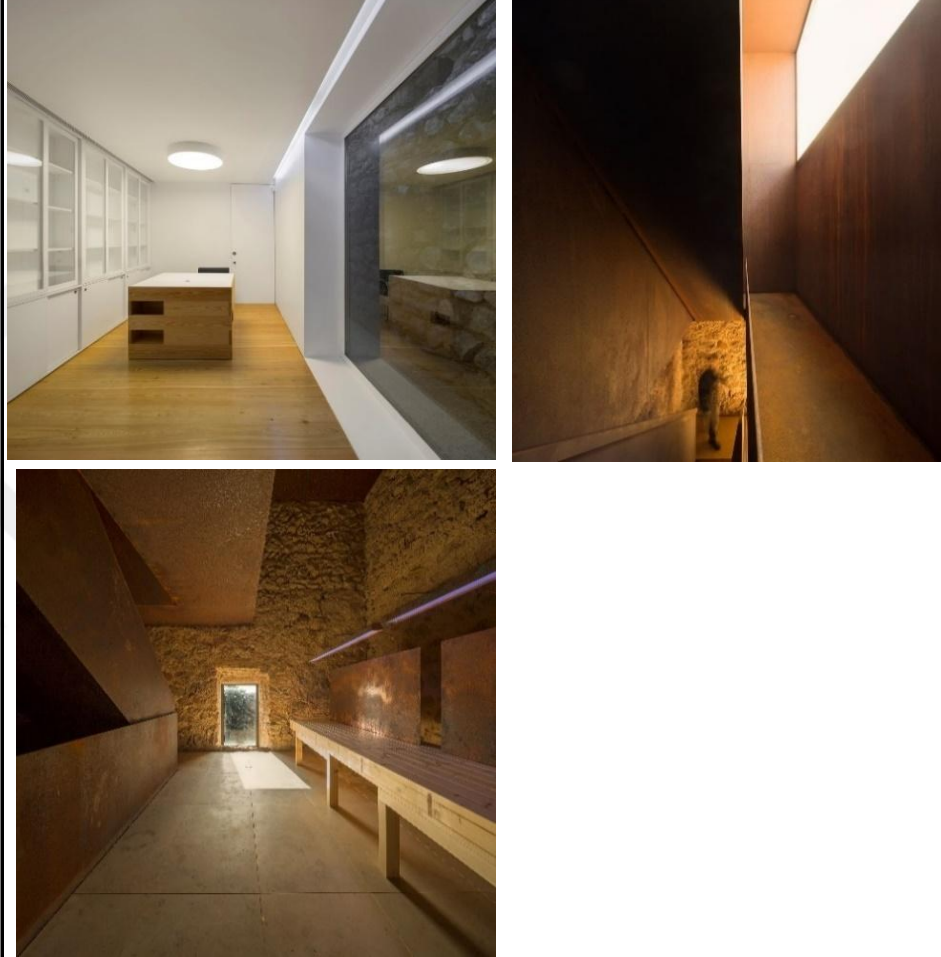
Projenin Uygulandığı Yıl : 2014

Mimari Ek Türlerinin Açıklanması:Tarihi binanın ana bölümü restore edilmiştir ve kayıp alanlar için yeni eklemeler tasarlanmıştır. Tasarım, doğal ışığın içeri girmesine izin veren, yükselen ve geri çekilen büyük bir katlanmış platform olarak tasarlanan ve yeni sergi alanlarına sarkan bir çatı içermektedir. Ayrıca, iki yeni dikey iletişim merkezi tasarlanmıştır. Çatının ortasından asılan yeni zemin, ana galeriye herhangi bir kolon yerleştirmeden ek sergi alanı yaratmaktadır.

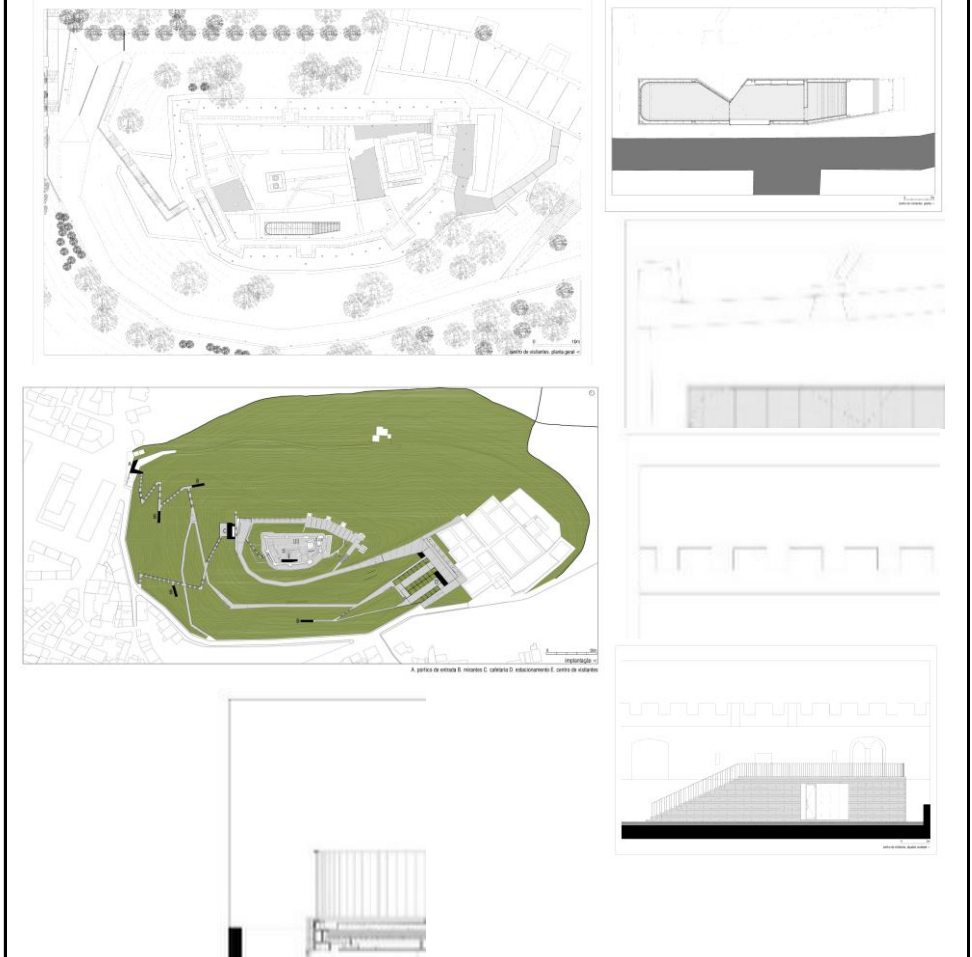
Dış Ekler

İç Mekandaki Ekler

Mimari Çizimler

Yapı ve Yakın Çevresinin Uydu Görüntüsü

Mimari Detaylar

Referanslar : Pombal Castle. (2011). Retrieved from architizer: <https://architizer.com/blog/projects/pombal-castle/>

Pombal Castle Visitor Centre. (2022). Retrieved from top osmagazine: <https://toposmagazine.com/pombal-castle-visitor-centre-portugal/>

Pombal Castle visitor centre offers a peek through a historic stone wall. (2014, November 27). Retrieved from dezeen: <https://www.dezeen.com/2014/11/27/comoco-architects-pombal-castle-visitor-centre-portugal/>

Pombal Castle's Visitor Centre / COMOCO. (2014, November 06). Retrieved from archdaily: <https://www.archdaily.com/563933/pombal-castle-s-visitor-centre-comoco-arquitectos>

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANABİLİM DALI RESTORASYON BİLİM DALI

Hazırlayan: Anwaar Al Gharibi

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Figen KIVILCIM ÇORAKBAŞ

Tarihi Kale ve Surlara Yeni Eklerin Mimari Koruma Bağlamında Değerlendirilmesi: Avrupa ve Türkiye Örnekleri

Tarih: 07/01/2023

Yapı Adı: Haapsalu Episcopal Castle

Adres : Lossiplats 3, Haapsalu, 90502 Lääne maakond, Estonia

Yapının Görmüş Olduğu Müdahaleler : Yenileme (Renovation)

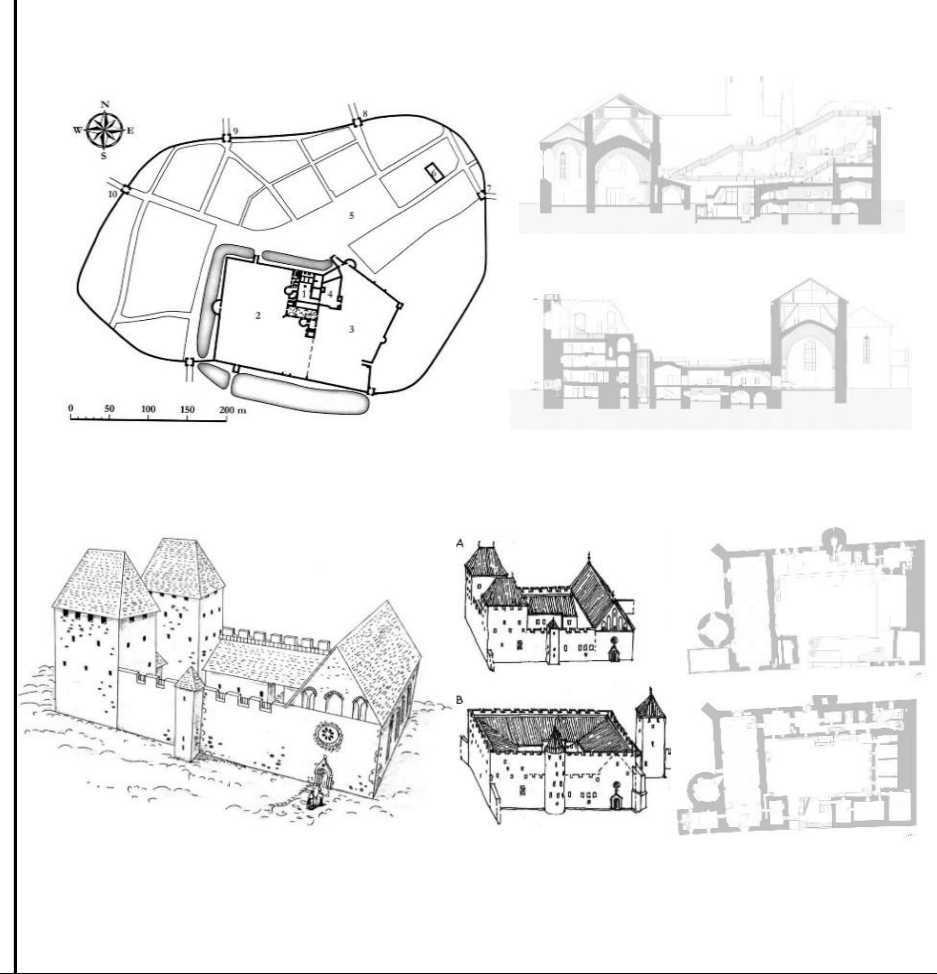
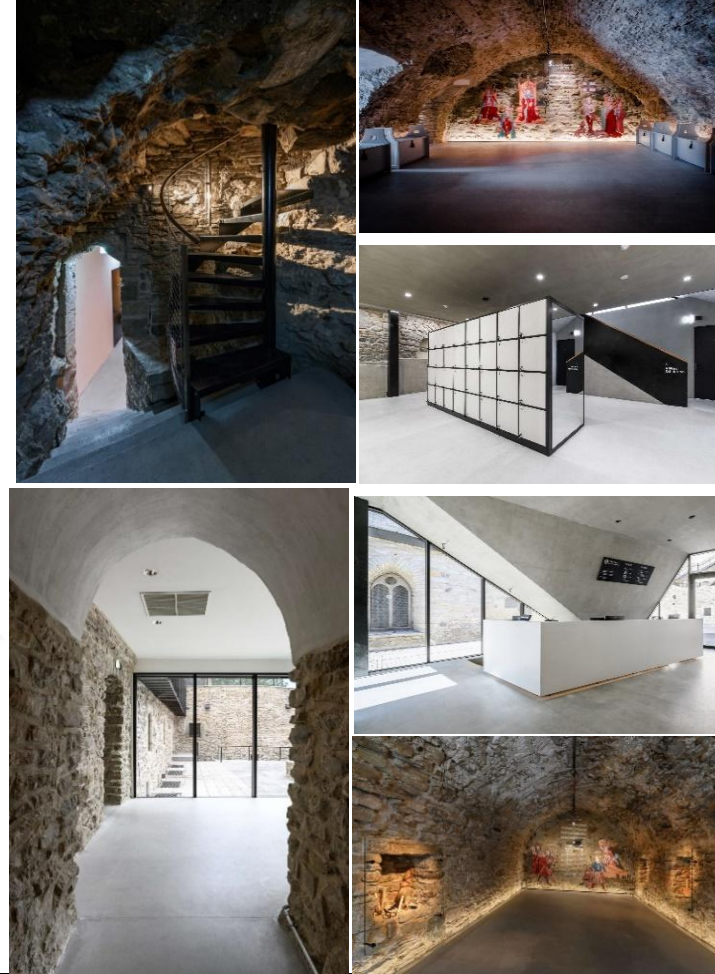
Projenin Uygulandığı Yıl : 2019

Mimari Ek Türlerinin Açıklanması: Kaleye yapılan yeni ekler, duvarların yanında ve kalenin içinde bir yolculuk yaratarak konukları kale yapısına ve pitoresk Haapsalu kasabasına yukarıdaki alışılmadık bir noktadan bakmaya davet edecek şekilde tasarlanmıştır. Ziyaretçi merkezine ek olarak kalenin duvarlarına farklı yüksekliklerde bir merdiven eklenmiştir.

Dış Ekler

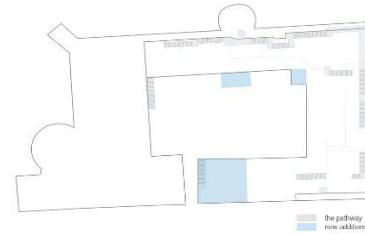
İç Mekandaki Ekler

Mimari Çizimler

Yapı ve Yakın Çevresinin Uydu Görüntüsü

Mimari Detaylar

Referanslar : Yatzer. (2019, September 28). Haapsalu Castle in Estonia Celebrates its Medieval Heritage with Modern Intervention. Yatzer. Retrieved from <https://www.yatzer.com>

Della Maggiora, M. V. (2023, May 29). Haapsalu Episcopal Castle / KAOS Architects. Retrieved from <https://www.archdaily.com/921162/haapsalu-episcopal-castle-kaos-architects>

EUMlesAward. (n.d.-b). Retrieved from <https://miesarch.com/work/4528>

Wikipedia contributors. (2024, January 26). Haapsalu Castle. Retrieved from https://en.wikipedia.org/wiki/Haapsalu_Castle

Haapsalu Episcopal Castle by FLUX PROJİKT. (2015, July 7). Retrieved from <https://architizer.com/proiects/haapsalu-episcopal-castle/>

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANABİLİM DALI RESTORASYON BİLİM DALI

Hazırlayan: Anwaar Al Gharibi

Tez

Tarihi Kale ve Surlara Yeni Eklerin Mimari Koruma Bağlamında Değerlendirilmesi: Avrupa ve Türkiye Örnekleri

Tarih: 7/1/2023

Danışmanı: Prof. Dr. Figen KIVILCIM ÇORAKBAŞ

Yapı Adı: Helfštýn Castle Palace

Adres : Hrad Helfštýn, 751 32 Týn nad Bečvou, CZECH REPUBLIC

Yapının Görmüş Olduğu Müdahaleler : Rekonstrüksiyon (Reconstruction)

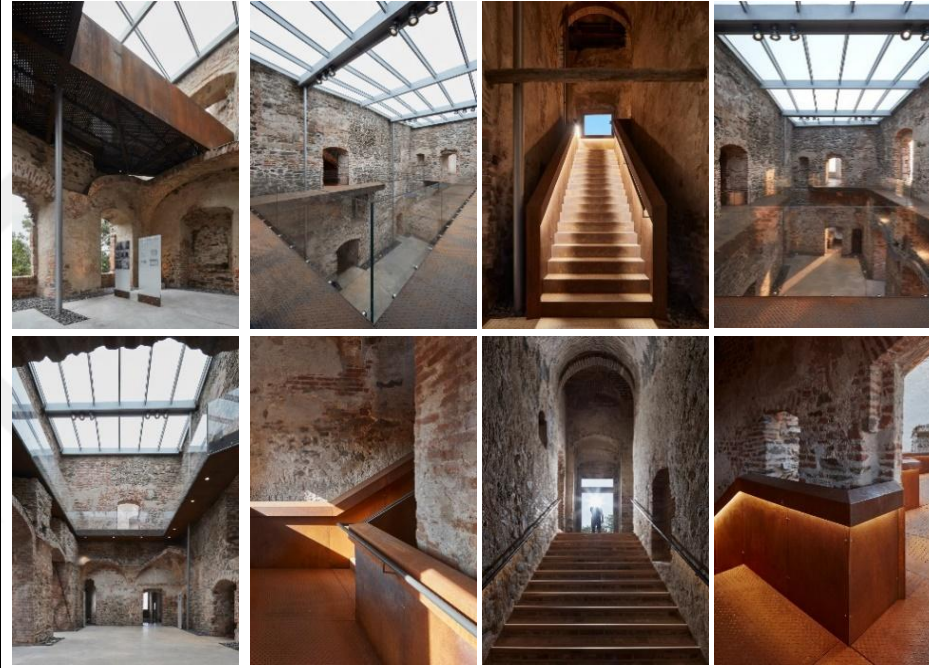
Projenin Uygulandığı Yıl : 2020

Mimari Ek Türlerinin Açıklanması: Bina kısmen yeni bir çatı ile harabe halinde korunmuştur. Çatılar çelik kirişler üzerine camdan, merdivenler ve yaya köprüleri Corten çeliğinden ve zemin kat yürüyüş yolları cilalı betondan yapılmıştır.

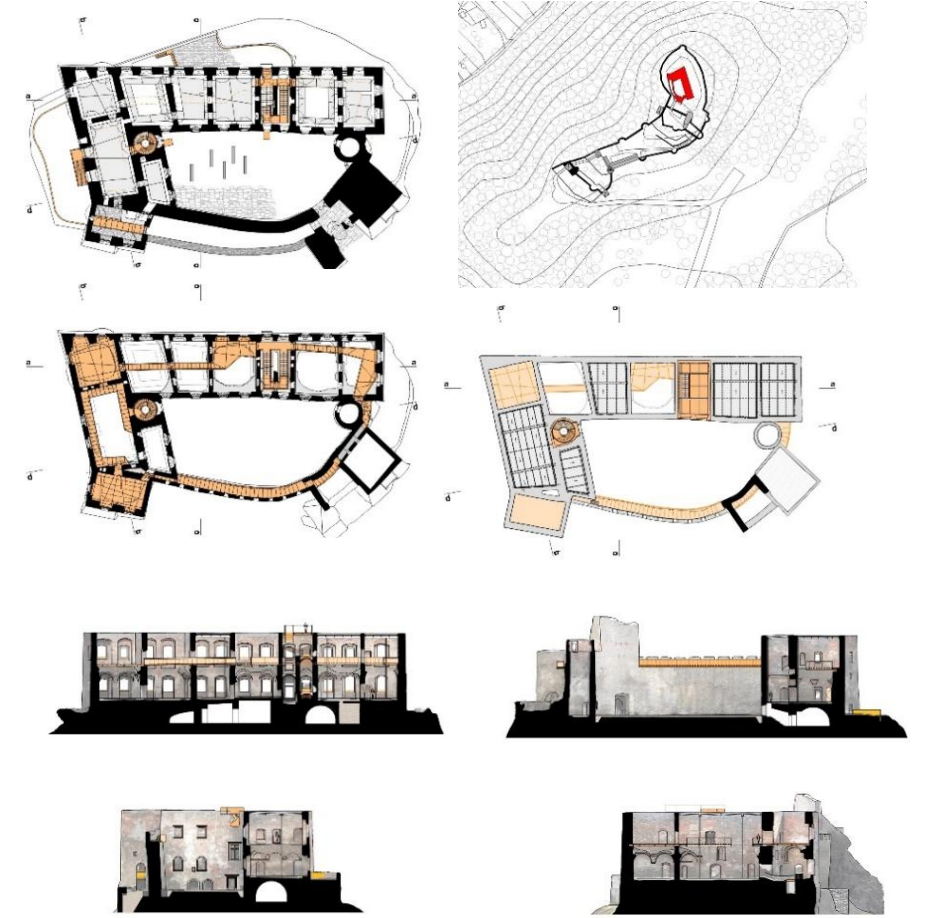
Dış Ekler

İç Mekandaki Ekler

Mimari Çizimler

Yapı ve Yakın Çevresinin Uydu Görüntüsü

Mimari Detaylar

Referanslar :Atelier-R. (2023, May 19). Helfštýn Castle Palace Reconstruction | atelier-r. Atelier-r, s.r.o. <https://atelier-r.cz/en/portfolio-en/helfstyn-castle/> Atelier-R. (2024, April 19). Helfštýn Castle Palace Reconstruction | atelier-r. Atelier-r, s.r.o. <https://atelier-r.cz/en/portfolio-en/helfstyn-castle/> Pintos, P. (2022, December 26). Helfštýn Castle Palace Reconstruction / Atelier-r. ArchDaily. <https://www.archdaily.com/951016/helfstyn-castle-palace-reconstruction-atelier-r> Rekonstrukce paláce hradu Helfštýna - Czech Architecture Award 2021. (n.d.). Česká Cena Za Architekturu. <https://ceskakacenaarchitekturu.cz/en/years/2021/rekonstrukce-palace-hradu-helfstyna>

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANABİLİM DALI RESTORASYON BİLİM DALI

Hazırlayan: Anwaar Al Gharibi
Tez Danışmanı: Prof. Dr. Figen KIVILCIM
ÇORAKBAŞ

Tarihi Kale ve Surlara Yeni Eklerin Mimari Koruma Bağlamında Değerlendirilmesi: Avrupa ve Türkiye Örnekleri

Tarih: 07/01/2023

Yapı Adı: Firmiano Castle

Adres : Via Castel Firmiano, 53, 39100 Bolzano BZ,Italy

Yapının Görmüş Olduğu Müdahaleler :
Restorasyon

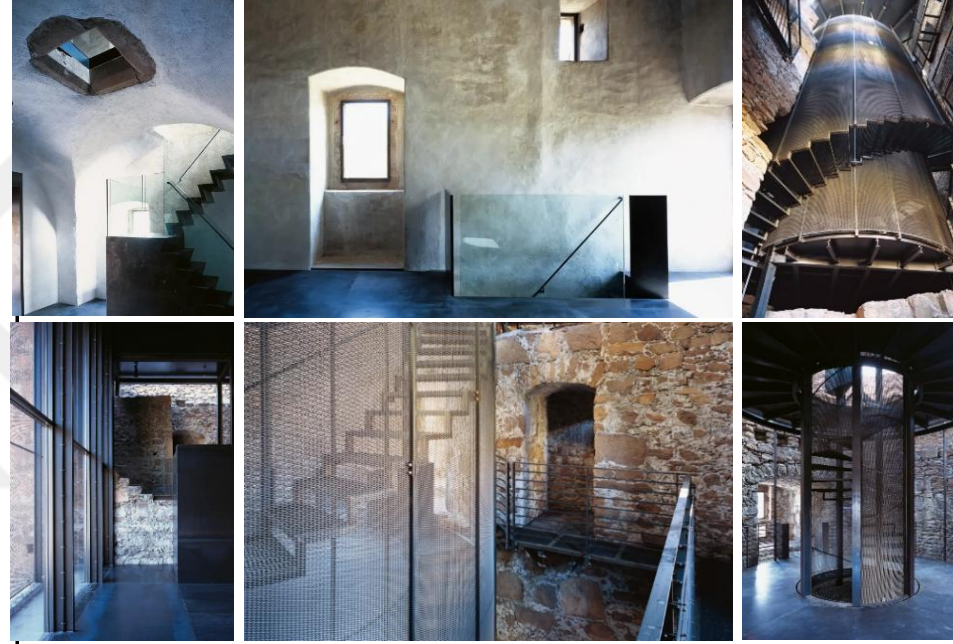
Projenin Uygulandığı Yıl : 2006

Mimari Ek Türlerinin Açıklanması: Yeni müze binaları, çevre duvarının üst kısmının seviyesinin altında, iki güney kulesi ve bir doğu binası içinde yer almaktadır. İlaveler metalden yapılmış ve genişletilmiş metal bir ağ ile kaplanmıştır.

Dış Ekler

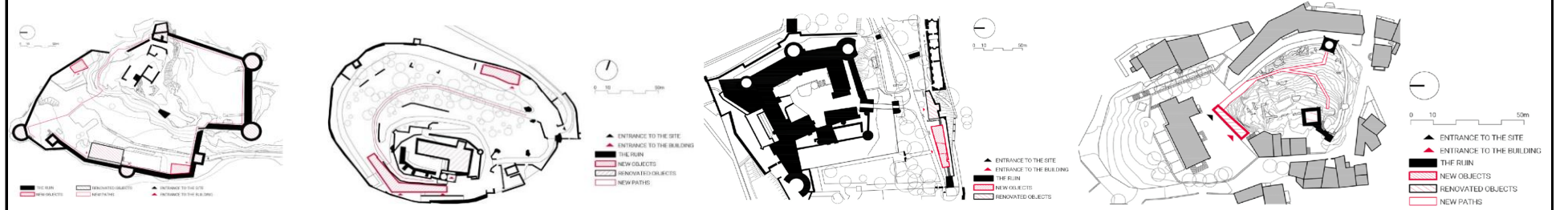
İç Mekandaki Ekler

Mimari Çizimler

Yapı ve Yakın Çevresinin Uydu Görüntüsü

Mimari Detaylar

Referanslar : CASTEL FIRMIANO. (2016). Retrieved from Divisare: <https://divisare.com/projects/124961-werner-tscholl-alexa-rainer-castel-firmiano>

Castello di Firmiano History. (2023). Retrieved from Histouring: <https://www.histouring.com/en/historical-places/castello-di-firmiano/>

Werner Tscholl, Castel Firmiano (Museo Messner), Bolzano, Italy, 2001-2006. (2018, November 23). Retrieved from Atlas of Interiors: <https://www.atlasofinteriors.polimi.it/2018/11/23/tscholl-2001-06-museo-messner/>

werner Tscholl: Castel Firmiano, Bolzano. (2009, November 4). Retrieved from Domusweb: <https://www.domusweb.it/en/architecture/2009/11/04/werner-tscholl-castel-firmiano-bolzano.html>

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANABİLİM DALI RESTORASYON BİLİM DALI

Hazırlayan: Anwaar Al Gharibi
Danışmanı: Prof. Dr. Figen KIVILCIM ÇORAKBAŞ

Tez

Tarihi Kale ve Surlara Yeni Eklerin Mimari Koruma Bağlamında Değerlendirilmesi: Avrupa ve Türkiye Örnekleri

Tarih: 07/01/2023

Yapı Adı: Schlossmuseum Linz

Adres : Schlossberg 1, 4020 Linz, Austria

Yapının Görmüş Olduğu Müdahaleler :
ADAPTIVE REUSE

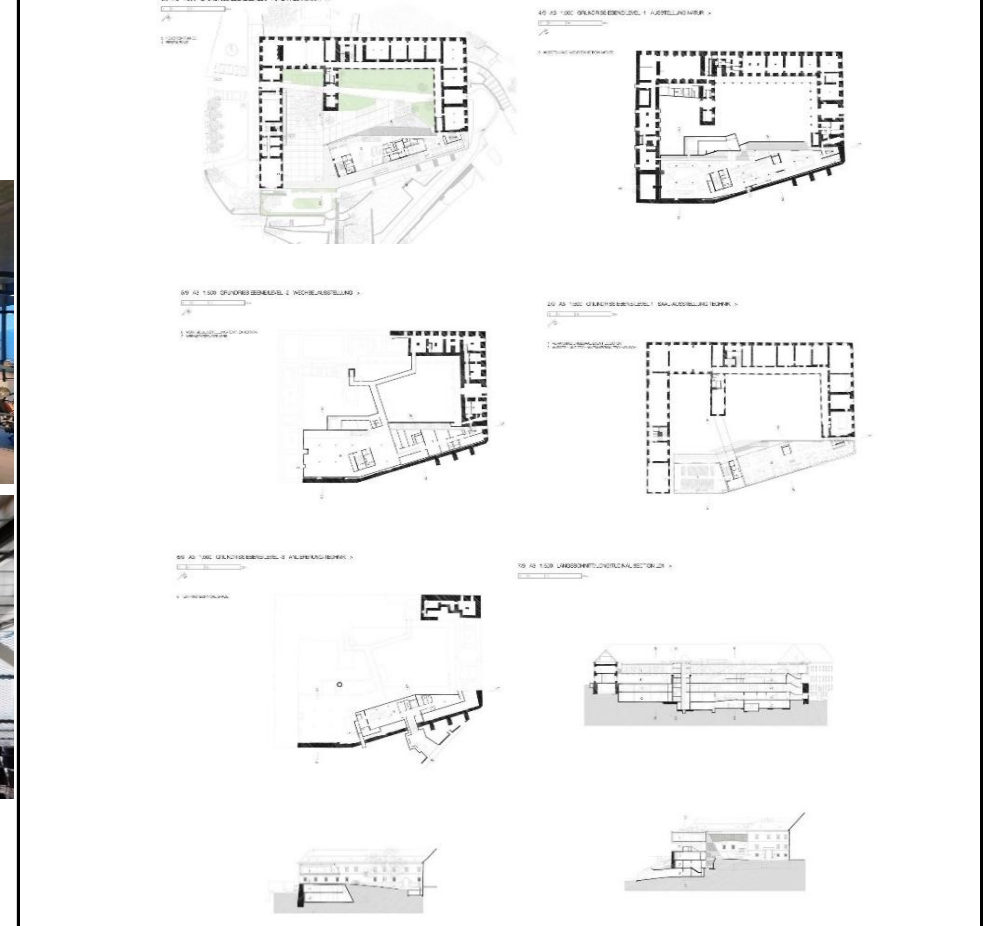
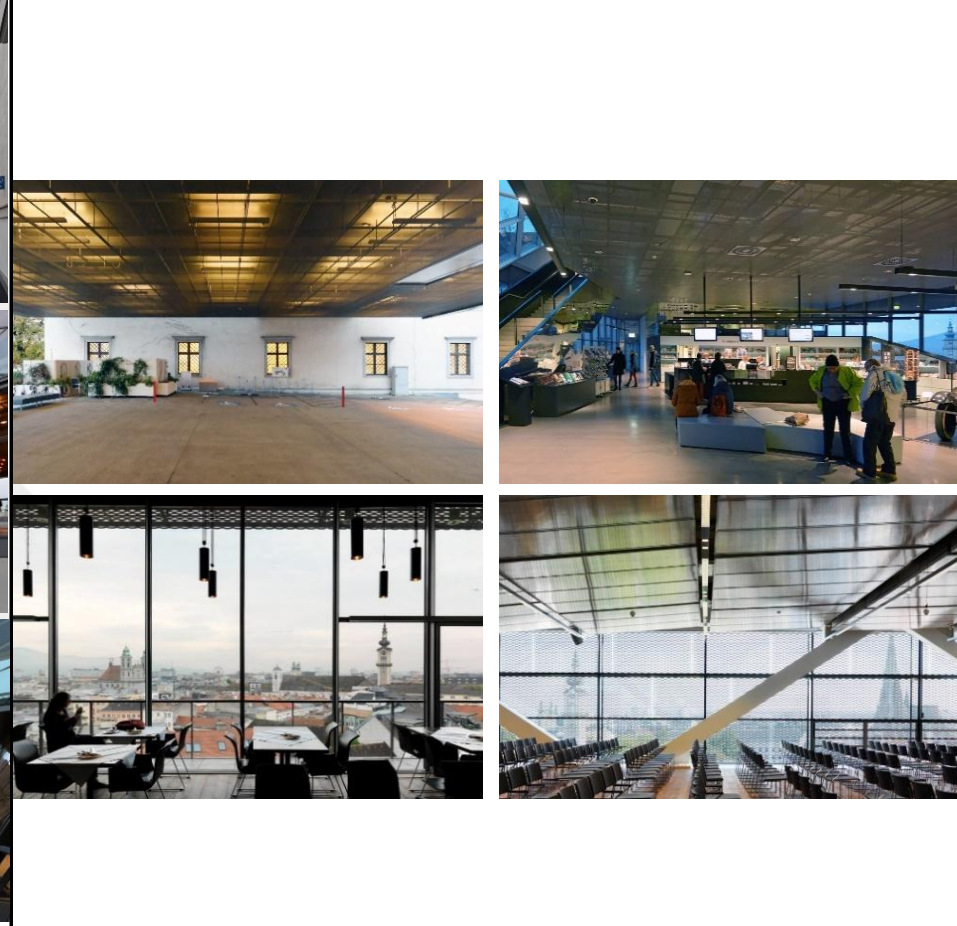
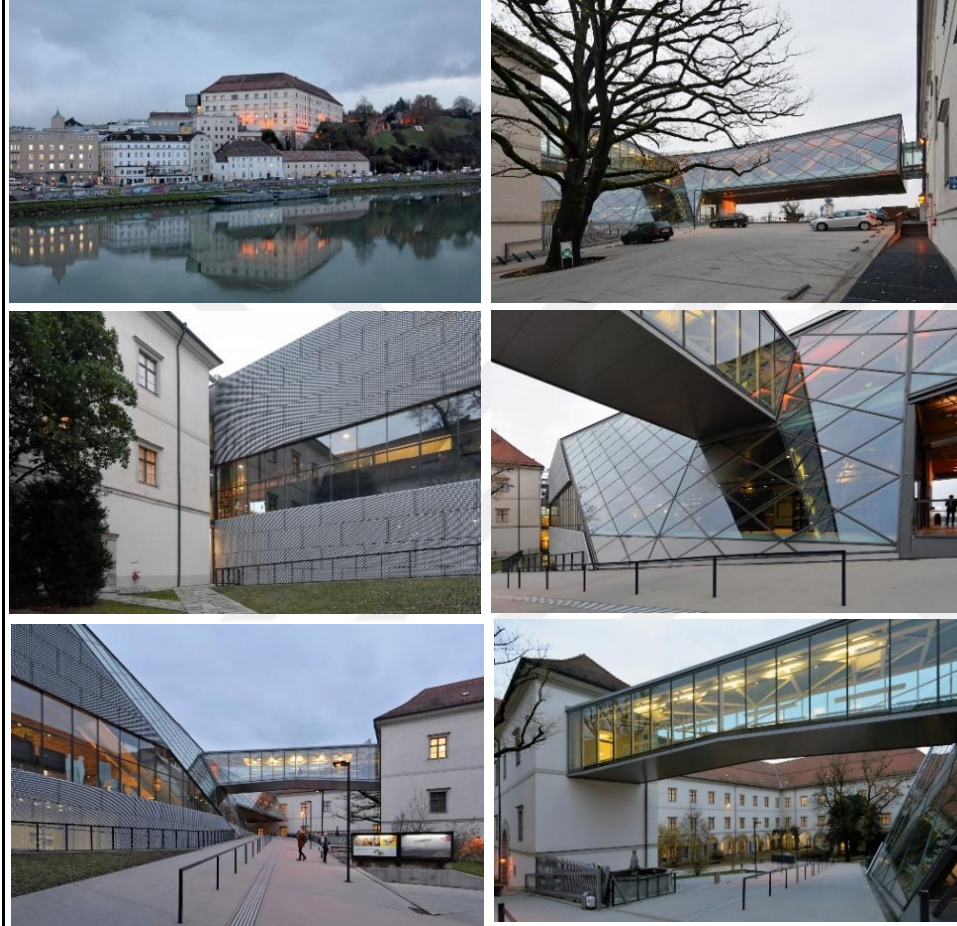
Projenin Uygulandığı Yıl : 2006

Mimari Ek Türlerinin Açıklanması: Schlossmuseum Linz'in güney kanadı, 1800 yılında çıkan bir yangında tahrip olmuştur. 1965 yılında, Yukarı Avusturya Ulusal Müzesi olarak hizmet vermek üzere şeffaf bir merkezi giriş katına ve metalik bir üst kata sahip yeni bir güney kanadı inşa edilmiştir. Bu yeni kanat, tarihi kanatlara camlı köprüler ve bir yeraltı geçidi ile bağlanmıştır.

Dış Ekler

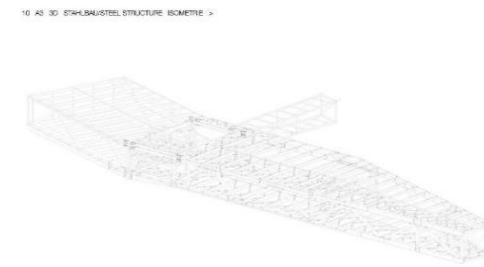
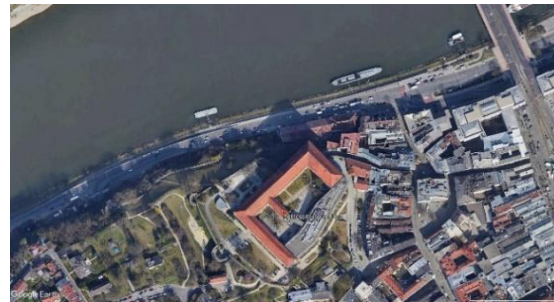
İç Mekandaki Ekler

Mimari Çizimler

Yapı ve Yakın Çevresinin Uydu Görüntüsü

Mimari Detaylar

Referanslar : Castle museum Linz - Southern wing. (2022). Retrieved from emmerer: <https://emmerer.com/projects/castle-museum-linz-southern-wing-competition-winner>

New Southern Wing - Castle Museum. (1997-2023). Retrieved from Archiweb: <https://www.archiweb.cz/en/b/dostavba-jizniho-kridla-lineckeho-zamku>

Schlossmuseum Linz / HoG Architektur. (2012, February 28). Retrieved from Archdaily: https://www.archdaily.com/211688/schlossmuseum-linz-hog-architektur?ad_source=search&ad_medium=projects_tab

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANABİLİM DALI RESTORASYON BİLİM DALI

Hazırlayan: Anwaar Al Gharibi

Tez

Tarihi Kale ve Surlara Yeni Eklerin Mimari Koruma Bağlamında Değerlendirilmesi: Avrupa ve Türkiye Örnekleri

Tarih: 07/01/2023

Danışmanı: Prof. Dr. Figen KIVILCIM ÇORAKBAŞ

Yapı Adı: El Real de la Jara Castle

Adres : 41250 El Real de la Jara, Seville, SPAIN

Yapının Görmüş Olduğu Müdahaleler :
Renovation

Projenin Uygulandığı Yıl : 2014

Mimari Ek Türlerinin Açıklanması: Projenin temel koşulları, son derece kısıtlı bir bütçe, kalenin miras niteliğinin korunması, duvarda daha önce yapılan müdahalelere –değerleri veya nitelikleri ne olursa olsun– saygı gösterilmesi ve kalenin halk için bir buluşma yeri olarak kullanılmasının güvence altına alınmasıydı.

Dış Ekler

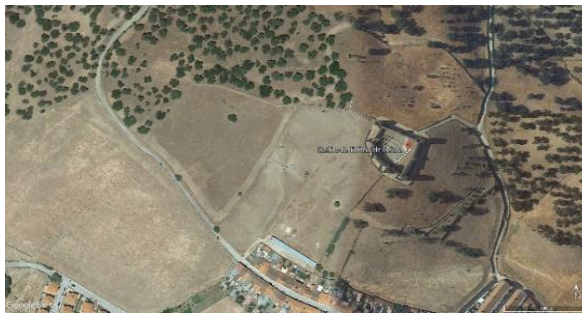
V

İç Mekandaki Ekler

Mimari Çizimler

Yapı ve Yakın Çevresinin Uydu Görüntüsü

Mimari Detaylar

Referanslar : EERJ Adaptation of Patio de Armas in El Real de la Jara Castle / Villegas Bueno Arquitectura. (2014, April 24). Retrieved from archdaily: <https://www.archdaily.com/499439/eej-adaptation-of-patio-de-arms-in-el-real-de-la-jara-castle-villegas-bueno-arquitectura>

EERJ. Adaptation of the inner ward of El Real de la Jara Castle. (2019). Retrieved from archello: <https://archello.com/project/eej-adaptation-of-the-inner-ward-of-el-real-de-la-jara-castle>

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANABİLİM DALI RESTORASYON BİLİM DALI

Hazırlayan: Anwaar Al Gharibi
Danışmanı: Prof. Dr. Figen KIVILCIM ÇORAKBAŞ

Tez

Tarihi Kale ve Surlara Yeni Eklerin Mimari Koruma Bağlamında Değerlendirilmesi: Avrupa ve Türkiye Örnekleri

Tarih: 07/01/2023

Yapı Adı: il forte di fortezza

Adres : Via Brennero, 39045 Fortezza BZ, Italy

Yapının Görmüş Olduğu Müdahaleler :
Restorasyon

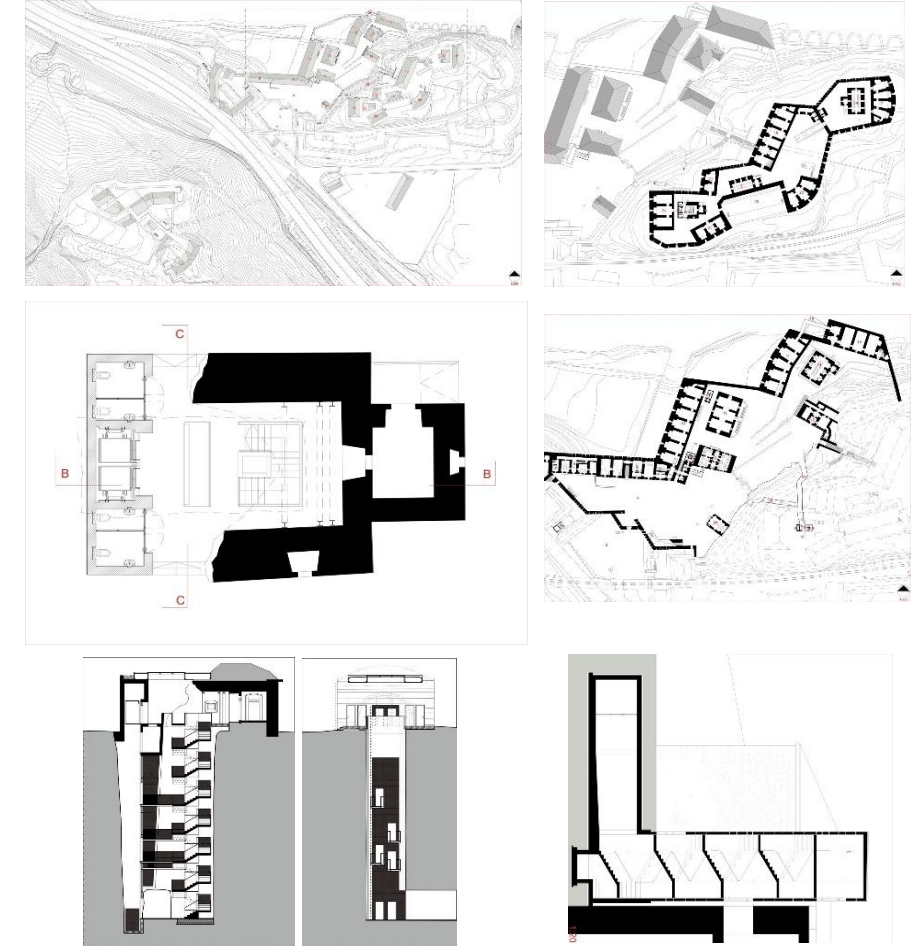
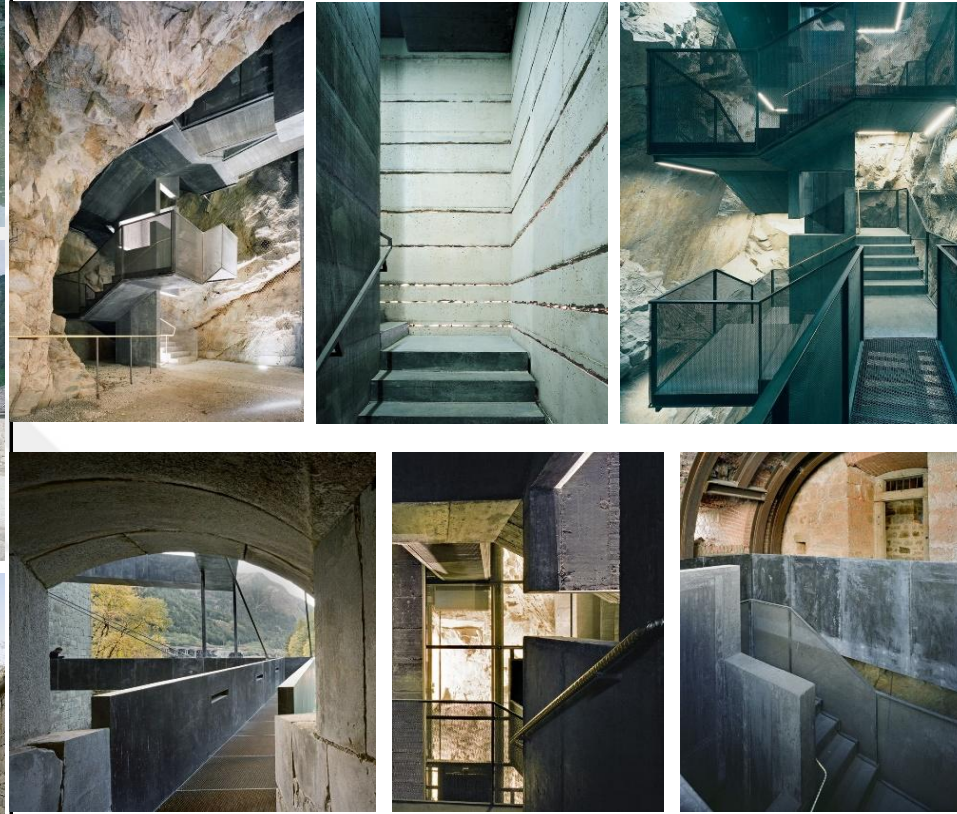
Projenin Uygulandığı Yıl : 2008

Mimari Ek Türlerinin Açıklanması: Kuzey İtalya'daki Fortezza kalesi, 19. yüzyılda Habsburg İmparatorluğu'nu korumak amacıyla inşa edilmiştir ancak hiçbir zaman devrimci tehditlerle karşılaşmamıştır. Restore edilerek çağdaş eklemelerle kültürel bir simge haline dönüştürülmüştür.

Dış Ekler

İç Mekandaki Ekler

Mimari Çizimler

Yapı ve Yakın Çevresinin Uydu Görüntüsü

Mimari Detaylar

Referanslar : Forte di Fortezza. (2019). Retrieved from e-borghi: <https://www.e-borghi.com/it/sc/2-castelli-chiese-monumenti-musei/bolzano-fortezza/1106/forte-di-fortezza.html>
Fortress of Fortezza / Markus Scherer with Walter Dietl. (2011, September 15). Retrieved from archdaily: <https://www.archdaily.com/168769/fortress-of-fortezza-markus-scherer-with-walter-dietl>
Il Forte di Fortezza by Markus Scherer and Walter Dietl, Fortezza, Italy. (2019). Retrieved from architectural review: <https://www.architectural-review.com/today/il-forte-di-fortezza-by-markus-scherer-and-walter-dietl-fortezza-italy>
WALTER DIETL, MARKUS SCHERER. (2010). Retrieved from Divisare: <https://divisare.com/projects/124396-markus-scherer-walter-dietl-rene-riller-forte-di-fortezza>

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANABİLİM DALI RESTORASYON BİLİM DALI

Hazırlayan: Anwaar Al Gharibi

Tez

Tarihi Kale ve Surlara Yeni Eklerin Mimari Koruma Bağlamında Değerlendirilmesi: Avrupa ve Türkiye Örnekleri

Tarih: 07/01/2023

Danışmanı: Prof. Dr. Figen KIVILCIM ÇORAKBAŞ

Yapı Adı: Clifford's Tower

Adres : Tower St, York YO1 9SA, United Kingdom

Yapının Görmüş Olduğu Müdahaleler :
Restorasyon

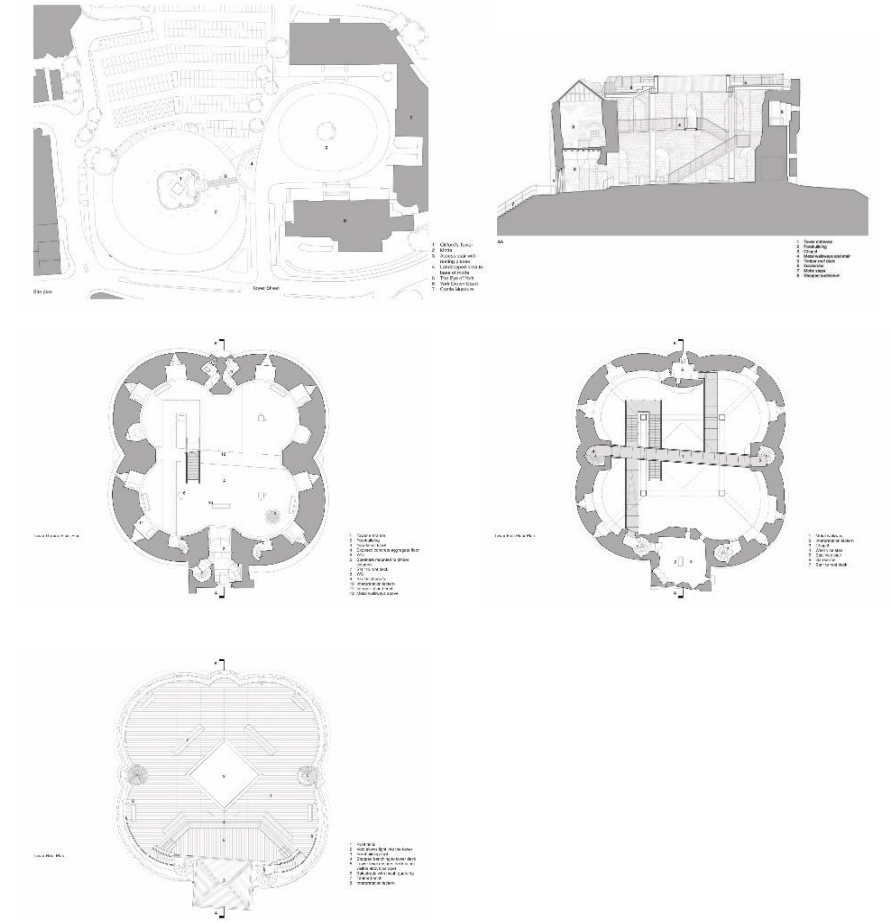
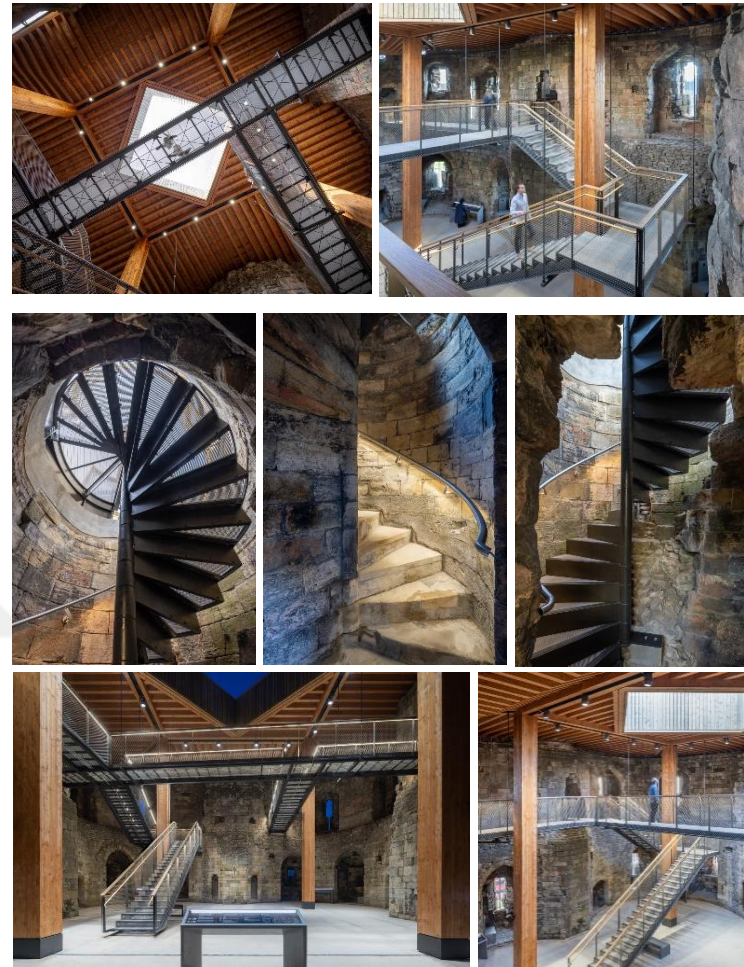
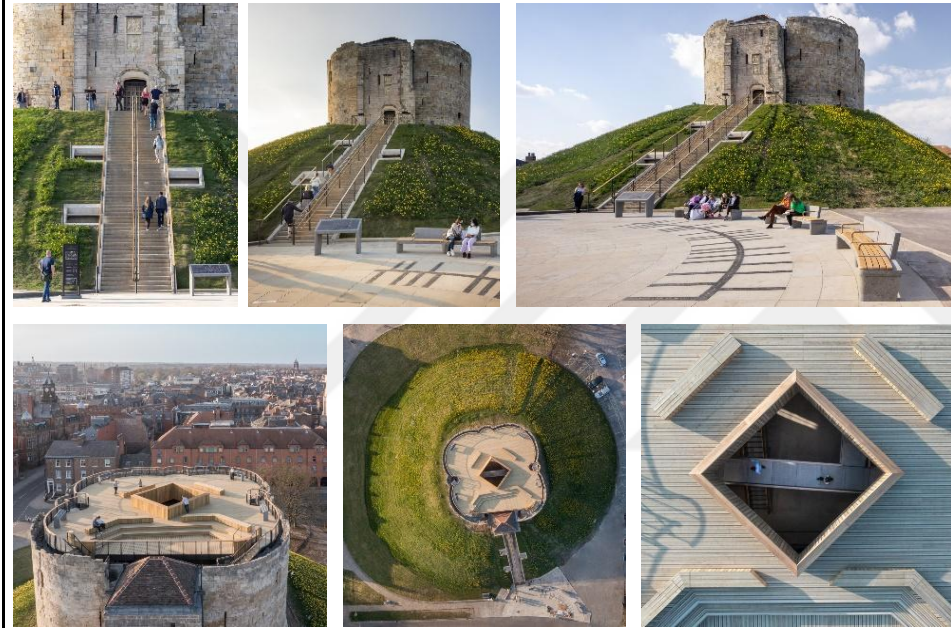
Projenin Uygulandığı Yıl : 2022

Mimari Ek Türlerinin Açıklanması: Binanın tarihi dokusu restore edilmiş, kalede iyileştirmeler yapılmış ve özellikle kule içinde ilham verici ve hassas bir şekilde tasarlanmış bir yorumlama şeması oluşturulmasına odaklanılmıştır. İlaveler, harabeyi kısmen örten ve dört yüksek ahşap sütunla desteklenen yeni bir ahşap çatının yanı sıra yapıdan sarkıtılan bir dizi hafif kemeri de içeriyor. Ayrıca taş işçiliği temizlenmiş, çirkin ahşap kirişler kaldırılmış ve çatı onarılarak kil kiremitlerle yeniden kaplanmıştır.

Dış Ekler

İç Mekandaki Ekler

Mimari Çizimler

Yapı ve Yakın Çevresinin Uydu Görüntüsü

Mimari Detaylar

Referanslar : York Clifford's Tower to reopen after £5m refurbishment. (2022, March 29). Retrieved from BBC: <https://www.bbc.co.uk/news/uk-england-york-north-yorkshire-60860991>

Pintos, P. (2022, April 27). Clifford's Tower / Hugh Broughton Architects. Retrieved from archdaily: <https://www.archdaily.com/980884/cliffords-tower-hugh-broughton-architects>

MAILONLINE, C. R. (2022, March 29). York's 800-year-old Clifford's Tower unveiled after £5m makeover, which opens up parts that were off-limits for 340 YEARS (including Henry III's loo) - plus there's an epic viewing platform. Retrieved from Mail Online: https://www.dailymail.co.uk/travel/travel_news/article-10660289/Yorks-800-year-old-Cliffords-Tower-epic-new-viewing-platform-unveiled-5m-makeover.html

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANABİLİM DALI RESTORASYON BİLİM DALI

Hazırlayan: Anwaar Al Gharibi

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Figen KIVILCIM ÇORAKBAŞ

Tarihi Kale ve Surlara Yeni Eklerin Mimari Koruma Bağlamında Değerlendirilmesi: Avrupa ve Türkiye Örnekleri

Tarih: 24/06/2024

Yapı Adı: Danimarka Ulusal Denizcilik Müzesi

Adres : Ny Kronborgvej 1, 3000 Helsingør, Denmark

Yapının Görmüş Olduğu Müdahaleler : Restorasyon

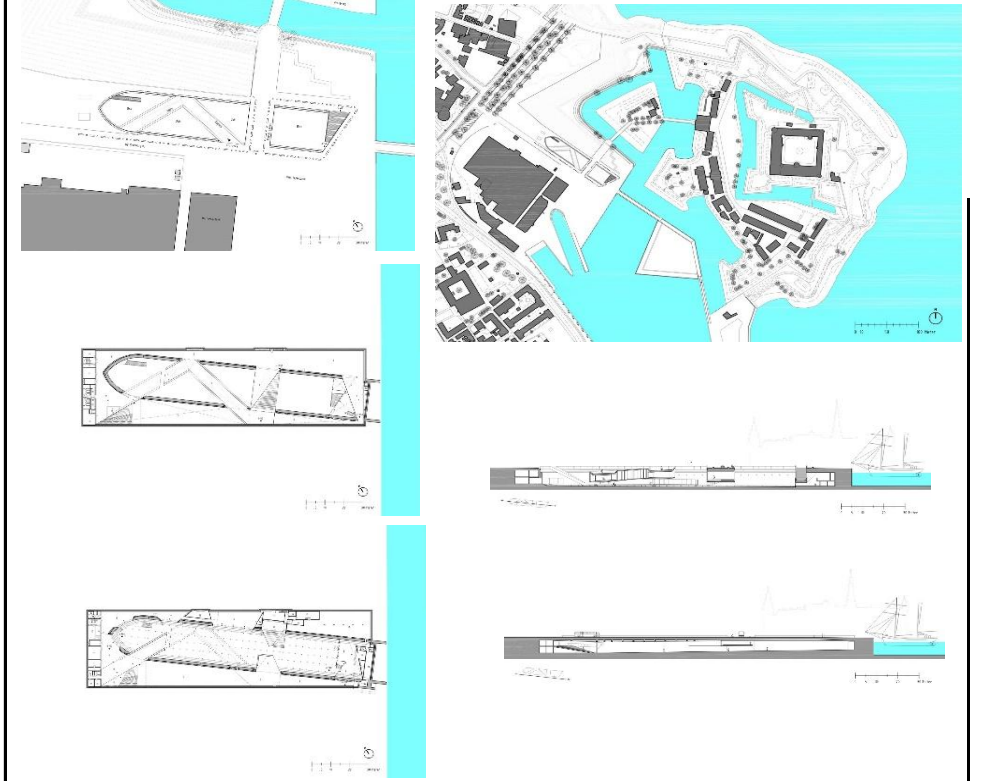
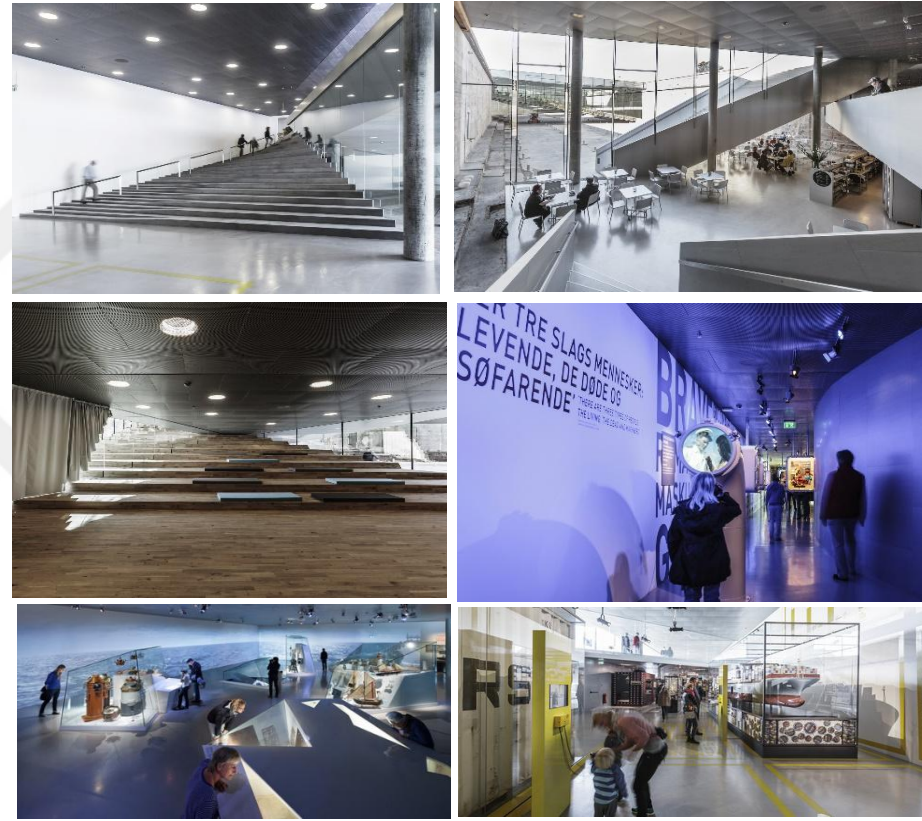
Projenin Uygulandığı Yıl : 2013

Mimari Ek Türlerinin Açıklanması: Kronborg Kalesi yakınlarında yer alan Danimarka Denizcilik Müzesi, tasarımında korunmuş bir kuru havuzdan yararlanmaktadır. Müze, sergi alanlarını, ofisleri ve bir kafeyi birbirine bağlayan köprüler ve eğimli zeminlere sahiptir. 2013 yılında açılan müze, Danimarka'nın denizcilik tarihi için bir kültür merkezi olarak hizmet vermektedir.

Dış Ekler

İç Mekandaki Ekler

Mimari Çizimler

Yapı ve Yakın Çevresinin Uydu Görüntüsü

Mimari Detaylar

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANABİLİM DALI RESTORASYON BİLİM DALI

Hazırlayan: Anwaar Al Gharibi
Tez Danışmanı: Prof. Dr. Figen KIVILCIM
ÇORAKBAŞ

Tarihi Kale ve Surlara Yeni Eklerin Mimari Koruma Bağlamında Değerlendirilmesi: Avrupa ve Türkiye Örnekleri

Tarih: 24/06/2023

Yapı Adı: Doria Castle

Adres : Via Castello, 18035 Dolceacqua IM, İtalya

Yapının Görmüş Olduğu Müdahaleler :
Restorasyon

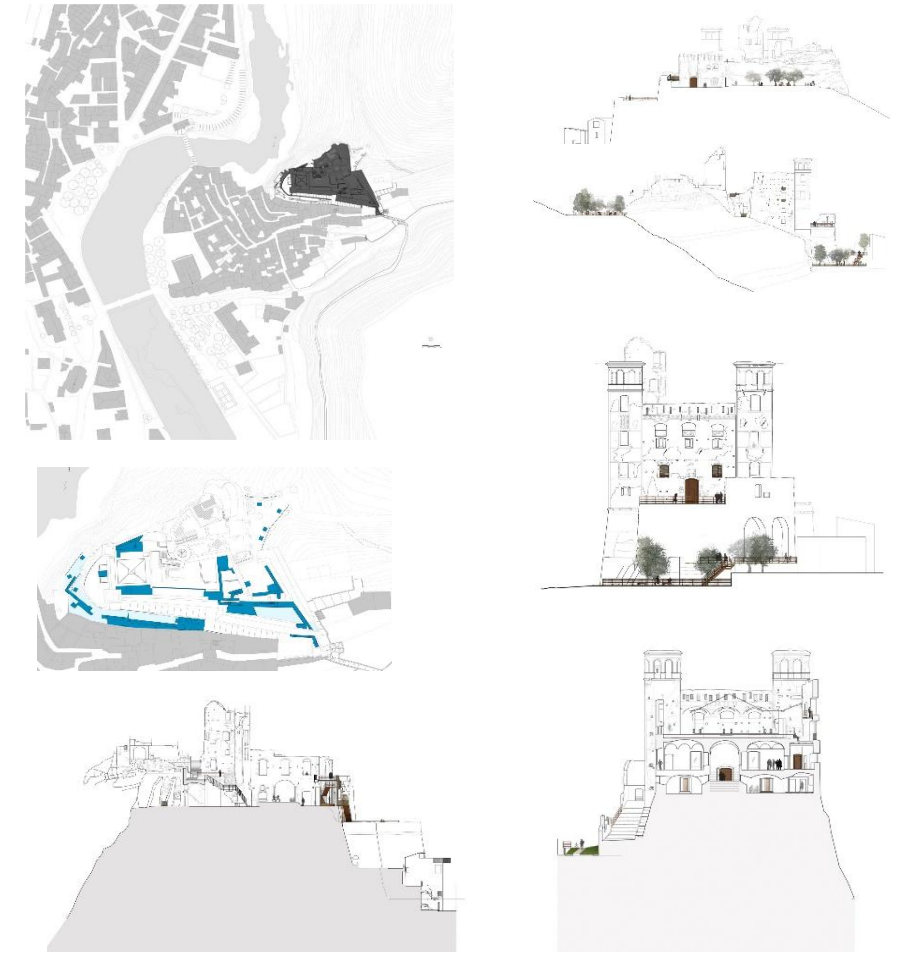
Projenin Uygulandığı Yıl : 2015

Mimari Ek Türlerinin Açıklanması: Dolceacqua Kalesi'nin ana dış duvarlarında, 2012-2015 yılları arasında kapsamlı bir restorasyon gerçekleştirilmiştir. Proje kapsamında açık alanlar da restore edilmiş ve ziyaretçiler için yollar oluşturulmuştur. Erozyon ve hasara uğramış olan kale duvarları, yeni mimari unsurlarla güçlendirilmiştir. Restorasyon, yapısal sorunları stabilize etmeye ve duvarları sağlamlaştırmaya odaklanmıştır. Rivellino, belvedere bahçesinin yakınındaki çökmüş bölüm, kuzeydeki 'Vela' ve Savoy burcu gibi kalenin belirli bölümleri de restore edilmiştir.

Dış Ekler

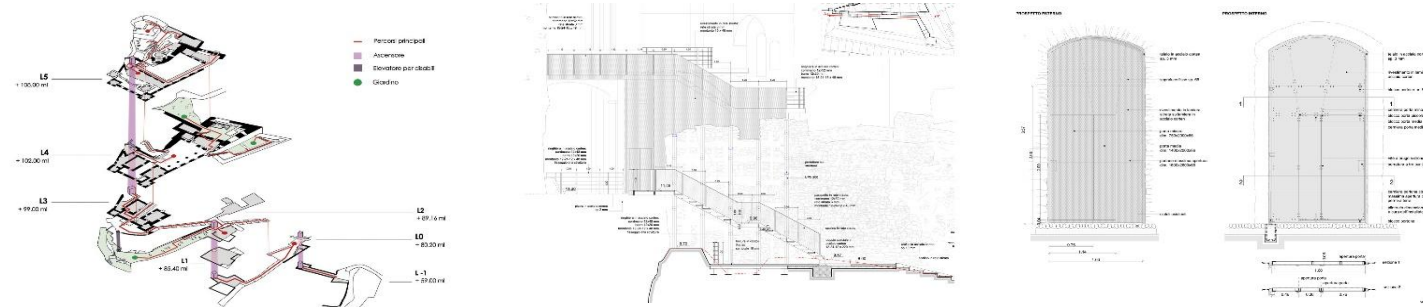
İç Mekandaki Ekler

Mimari Çizimler

Yapı ve Yakın Çevresinin Uydu Görüntüsü

Mimari Detaylar

Referanslar : RESTORATION CASTLE - LDArchitects. (2023, February 27). LDArchitects. <https://www.ldarchitects.it/progetti/antico/restoration-cdc/>

(1) (PDF) Consolidation of a bath ruin in an archaeological site. (2007, May 1). ResearchGate. https://www.researchgate.net/publication/343657713_Consolidation_of_a_Bath_Ruin_in_an_Archaeological_Site/figures?lo=1

LDArchitects, Andrea Bosio - Restoration of Doria Castle in Dolceacqua. (n.d.). Divisare. <https://divisare.com/projects/322872-ldarchitects-andrea-bosio-restoration-of-doria-castle-in-dolceacqua>

Pintos, P. (2023, March 16). Restoration of Castello dei Doria a Dolceacqua / LDArchitects. ArchDaily. <https://www.archdaily.com/934655/restoration-of-castello-dei-doria-a-dolceacqua-ld-plus-sr-architetti>

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANABİLİM DALI RESTORASYON BİLİM DALI

Hazırlayan: Anwaar Al Gharibi
Tez Danışmanı: Prof. Dr. Figen KIVILCIM
ÇORAKBAŞ

Tarihi Kale ve Surlara Yeni Eklerin Mimari Koruma Bağlamında Değerlendirilmesi: Avrupa ve Türkiye Örnekleri

Tarih: 24/06/2024

Yapı Adı: castell de la tossa

Adres : Carretera BV-2204 km2, 08710 Santa Margarida
de Montbui, Barcelona, Spain

Yapının Görmüş Olduğu Müdahaleler :
Restorasyon

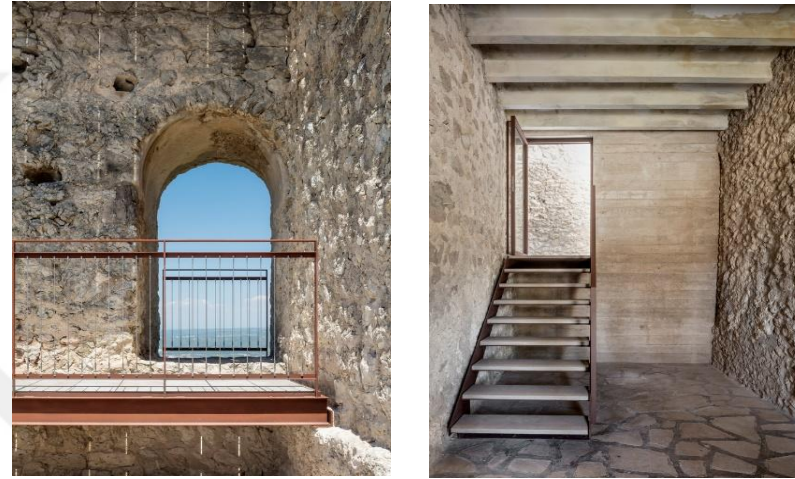
Projenin Uygulandığı Yıl : 2021

Mimari Ek Türlerinin Açıklanması: bakış açıları gibi tarihi unsurların restore edilmesi amacıyla restorasyon çalışmaları geçirmiştir.

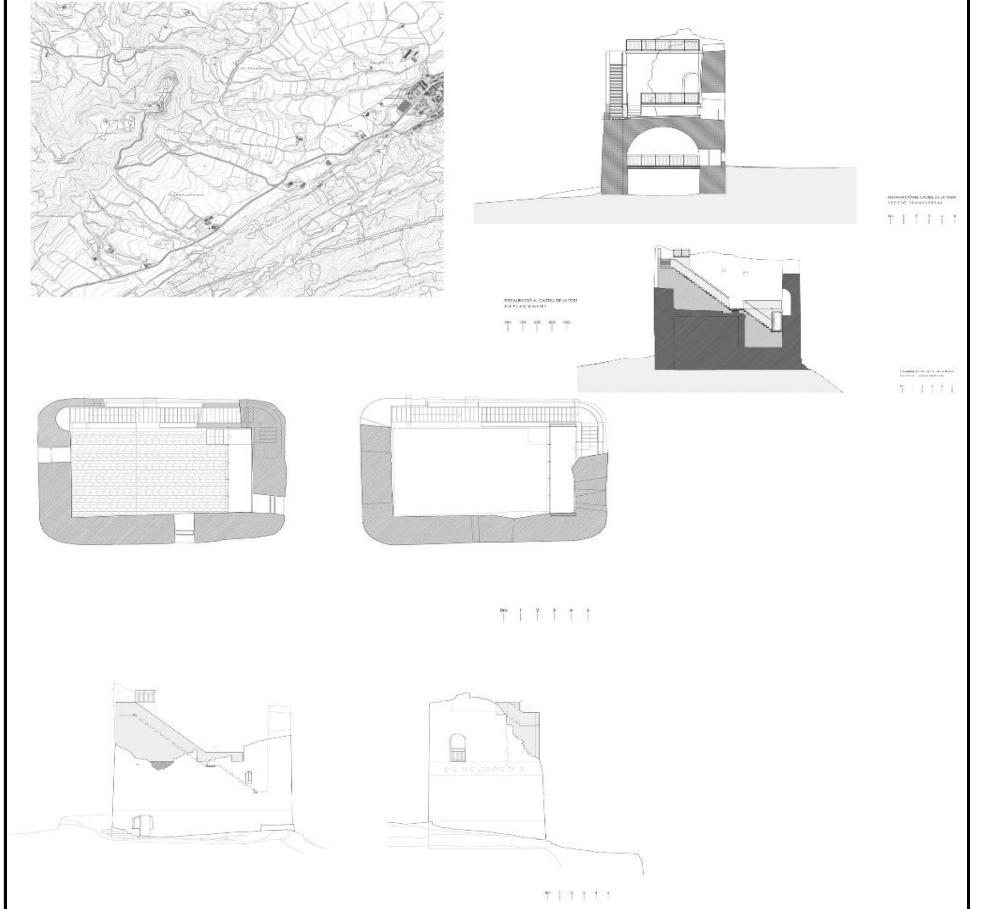
Dış Ekler

İç Mekandaki Ekler

Mimari Çizimler

Yapı ve Yakın Çevresinin Uydu Görüntüsü

Mimari Detaylar

Referanslar :Silva, V. (2021, November 26). Restoration of Castell de la Tossa / Meritxell Inaraja. ArchDaily. <https://www.archdaily.com/951752/restoration-of-castell-de-la-tossa-meritxell-inaraja>

Designboom. (2020, November 13). meritxell inaraja restores medieval 'castell de la tossa' to celebrate ancient stonework. Designboom | Architecture & Design Magazine. <https://www.designboom.com/architecture/meritxell-inaraja-castell-de-la-tossa-catalonia-medieval-restoration-spain-11-12-2020/>

Restoration of Castell de la Tossa | Meritxell Inaraja i Genís, arquitecta | Archello. (n.d.). Archello. <https://archello.com/project/restoration-of-castell-de-la-tossa-2>

Restoration of Castell de la Tossa by MERITXELL INARAJA. (n.d.). Gooood. <https://www.gooood.cn/restoration-of-castell-de-la-tossa-by-meritxell-inaraja.htm>

Meritxell Inaraja, Adrià Goula · CASTLE TOWER RESTORATION. (n.d.). Divisare. <https://divisare.com/projects/432683-meritxell-inaraja-adria-goula-castle-tower-restoration>

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANABİLİM DALI RESTORASYON BİLİM DALI

Hazırlayan: Anwaar Al Gharibi

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Figen KIVILCIM ÇORAKBAŞ

Tarihi Kale ve Surlara Yeni Eklerin Mimari Koruma Bağlamında Değerlendirilmesi: Avrupa ve Türkiye Örnekleri

Tarih: 24/06/2023

Yapı Adı: Castillo de Cala

Adres : 21270 Cala, Huelva, Spain

Yapının Görmüş Olduğu Müdahaleler :
Koruma Alanı, Restorasyon

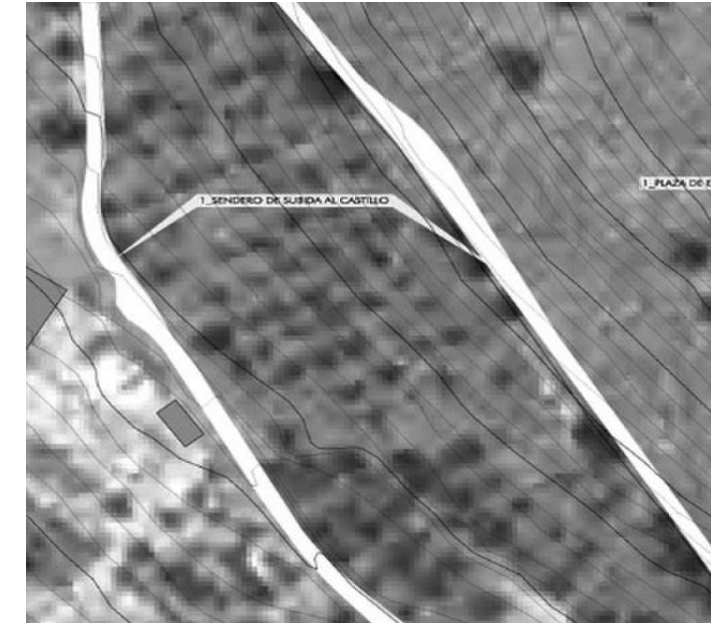
Projenin Uygulandığı Yıl : 2011

Mimari Ek Türlerinin Açıklanması: Castillo de Cala'nın restorasyonunda çeşitli disiplinlerden uzmanlar arasında işbirliği sağlanmış ve Krakow Şartı ilkeleri izlenmiştir. Proje, kaleyi kültürel faaliyetler için erişilebilir hale getirirken tarihi bütünlüğünü korumayı amaçlamıştır.

Dış Ekler

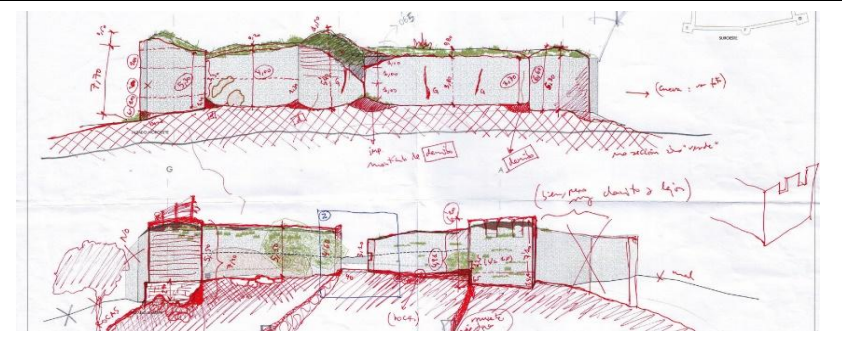
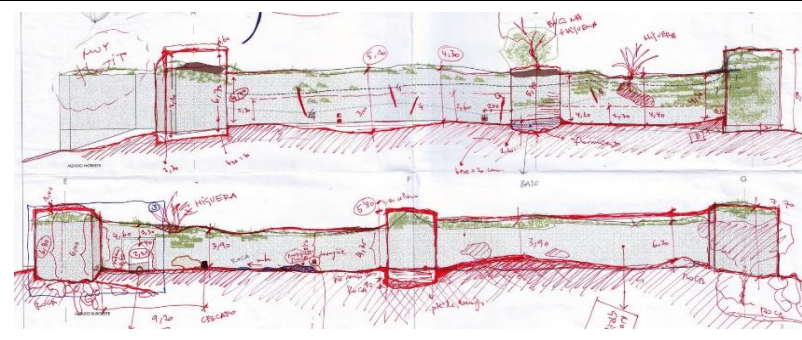
İç Mekandaki Ekler

Mimari Çizimler

Yapı ve Yakın Çevresinin Uydu Görüntüsü

Mimari Detaylar

Referanslar : Castro, F. (2019, October 24). Castillo de Cala Intervention / Republica DM. ArchDaily. <https://www.archdaily.com/378081/castillo-de-cala-intervention-republica-dm>
Comestible, A. (n.d.). Intervención en el castillo de Cala – ARQUITECTURA COMESTIBLE. <https://www.arquitecturacomestible.com/intervencion-en-el-castillo-de-cala/>

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANABİLİM DALI RESTORASYON BİLİM DALI

Hazırlayan: Anwaar Al Gharibi

Tez

Tarihi Kale ve Surlara Yeni Eklerin Mimari Koruma Bağlamında Değerlendirilmesi: Avrupa ve Türkiye Örnekleri

Tarih: 24/06/2023

Danışmanı: Prof. Dr. Figen KIVILCIM ÇORAKBAŞ

Yapı Adı: Baena Castle

Adres : Pl. Palacio, 4, 14850 Baena, Córdoba, Spain

Yapının Görmüş Olduğu Müdahaleler :
Restorasyon

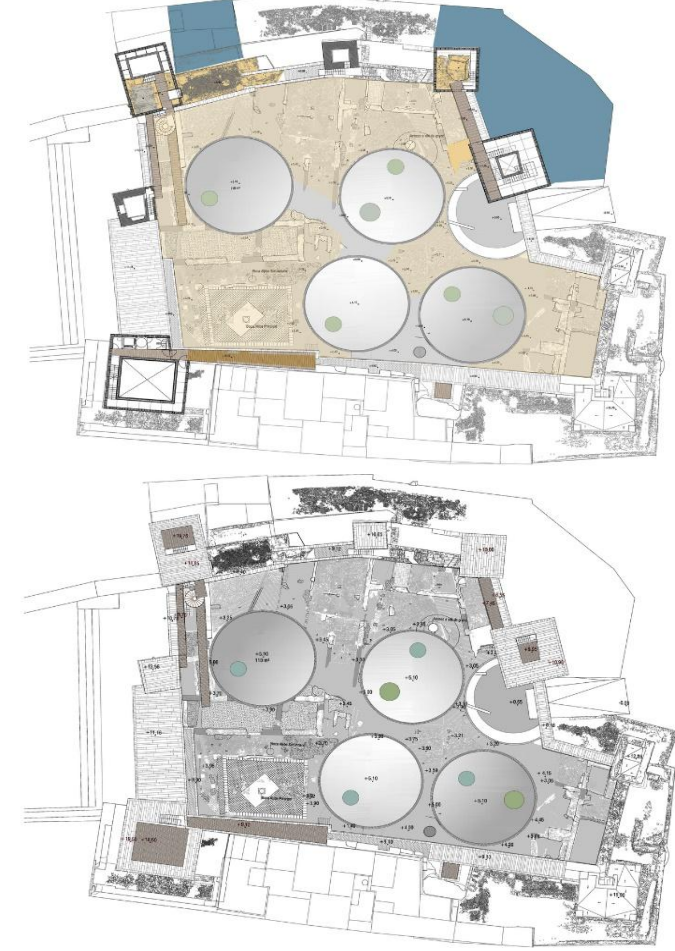
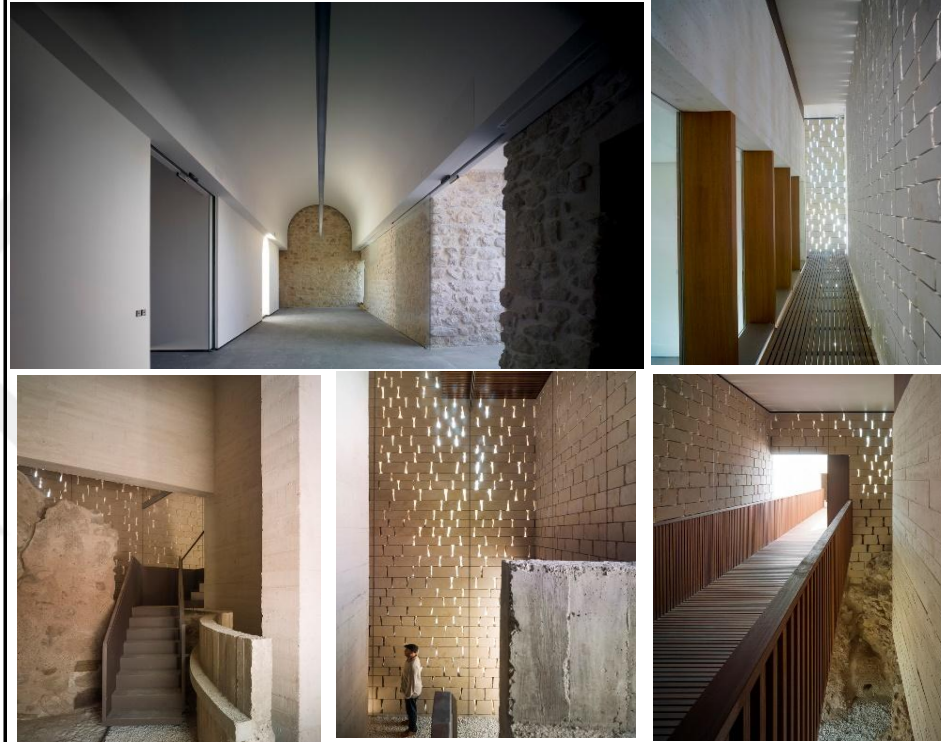
Projenin Uygulandığı Yıl : 2005-2015

Mimari Ek Türlerinin Açıklanması: Mimar José Manuel López Osorio, Córdoba'daki 12. yüzyıldan kalma Baena Kalesi'nin restorasyonuna öncülük ederek mevcut yapıları korumaya ve kullanılabilirlik için yeni unsurlar eklemeye odaklanmıştır. Projenin önemli bir özelliği, kuleleri birbirine bağlayan ve iç ve dış mekanlar arasında işlevsel bir süreklilik yaratan iroko ahşap yürüyüş yollarıdır. Projenin amacı, kaleye yeni kullanım alanları sağlamak ve çevresiyle etkileşimini geliştirmektir (Viva, 2021).

Dış Ekler

İç Mekandaki Ekler

Mimari Çizimler

Yapı ve Yakın Çevresinin Uydu Görüntüsü

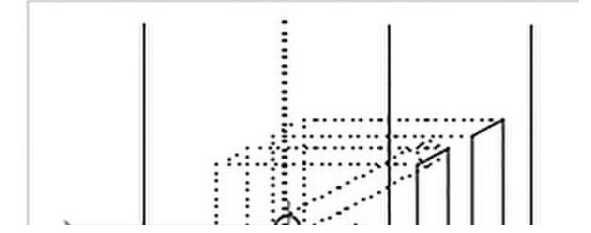
Mimari Detaylar

ESPIGA SENCILLA CON RETALÓN Y ESCOPI

ESPIGA DOBLE CON RETALÓN Y ESCOPIEA

Referanslar :Valenzuela, K. (2019, October 31). Baena Castle Restoration / José Manuel López Osorio. ArchDaily. <https://www.archdaily.com/779486/baena-castle-restoration-jose-manuel-lopez-osorio>

Viva, A. (2021, January 20). Restoration of the Castle of Baena, Córdoba - José Manuel López Osorio. Arquitectura Viva. <https://arquitecturaviva.com/works/restauracion-del-castillo-de-baena-cordoba-4>

Fundación Pública Andaluza El legado andalusí. (2021, September 17). Baena, in the Highland domains - El legado andalusí. El Legado Andalusi. <https://www.legadoandalusi.es/magazine/baena-in-the-highland-domains/?lang=en>

Restoration of the Castle of Baena, Córdoba, Spain by Estudio López Osorio. (2020, December 13). Architizer. <https://architizer.com/projects/restoration-of-the-castle-of-baena-cordoba-spain/>

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANABİLİM DALI RESTORASYON BİLİM DALI

Hazırlayan: Anwaar Al Gharibi
Tez Danışmanı: Prof. Dr. Figen KIVILCIM
ÇORAKBAŞ

Tarihi Kale ve Surlara Yeni Eklerin Mimari Koruma Bağlamında Değerlendirilmesi: Avrupa ve Türkiye Örnekleri

Tarih: 24/06/2023

Yapı Adı: Doria Castle

Adres : Pl. del Castillo, s/n, 28680 San Martín de Valdeiglesias, Madrid, Spain

Yapının Görmüş Olduğu Müdahaleler :
Rehabilitasyon

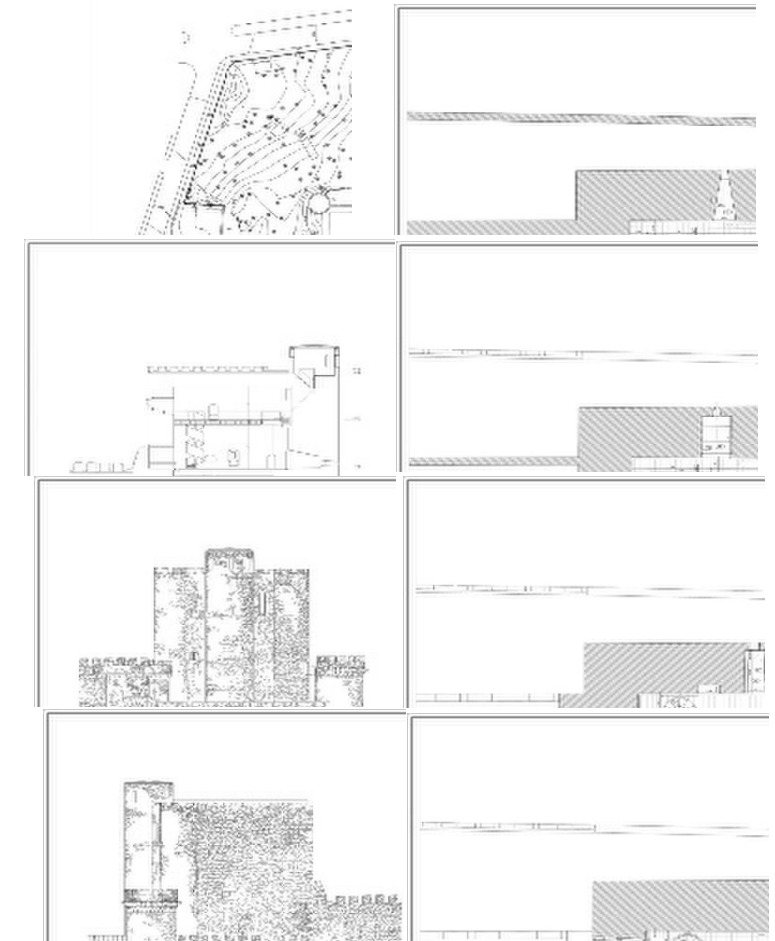
Projenin Uygulandığı Yıl : 2010

Mimari Ek Türlerinin Açıklanması: San Martín de Valdeiglesias'taki La Coracera Kalesi, sergiler, konferanslar, konserler ve şarapla ilgili etkinlikler için çok amaçlı bir alana dönüştürülmektedir. Restorasyon projesi, kaleyi tarihi özelliklerini koruyarak dünya standartlarında bir turistik cazibe merkezi haline getirmeyi amaçlamaktadır.

Dış Ekler

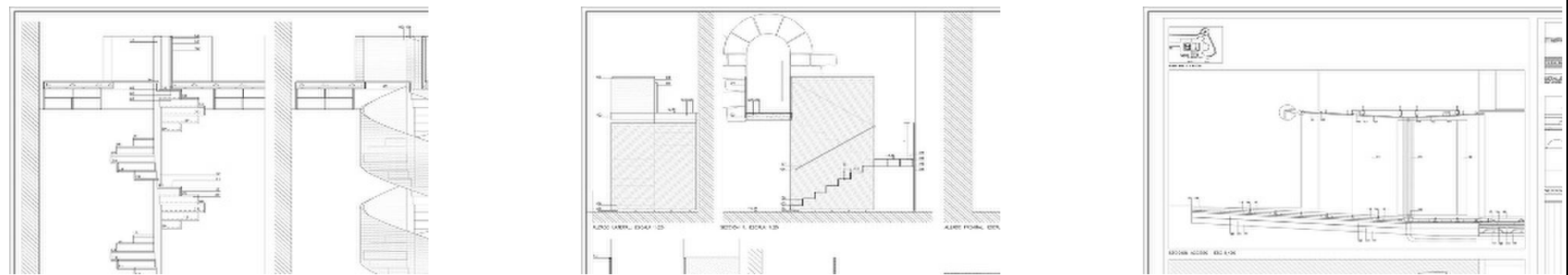
İç Mekandaki Ekler

Mimari Çizimler

Yapı ve Yakın Çevresinin Uydu Görüntüsü

Mimari Detaylar

Referanslar : Villa, V. (2019, October 24). Coracera Castle Rehabilitation / Riaño+ arquitectos. ArchDaily. <https://www.archdaily.com/802418/coracera-castle-rehabilitation-riano-plus-arquitectos>

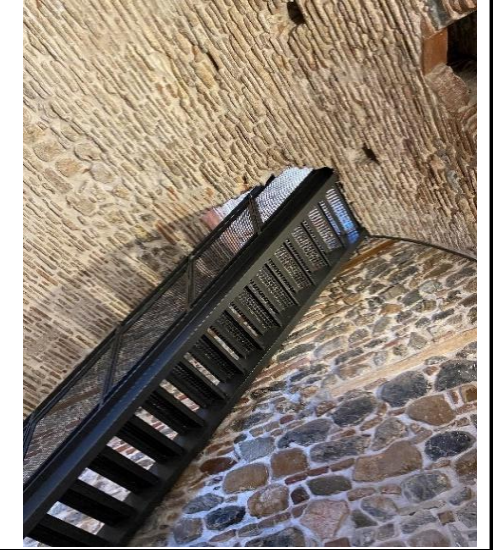
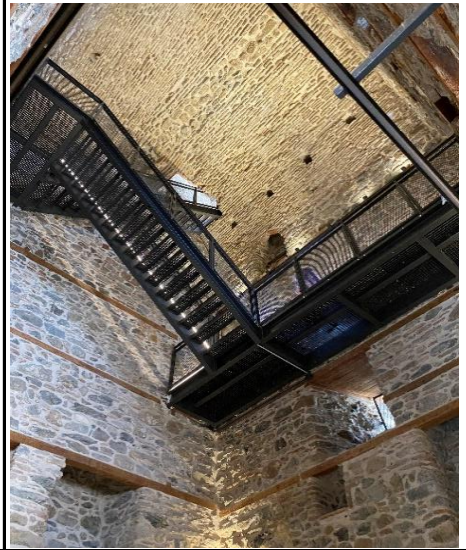
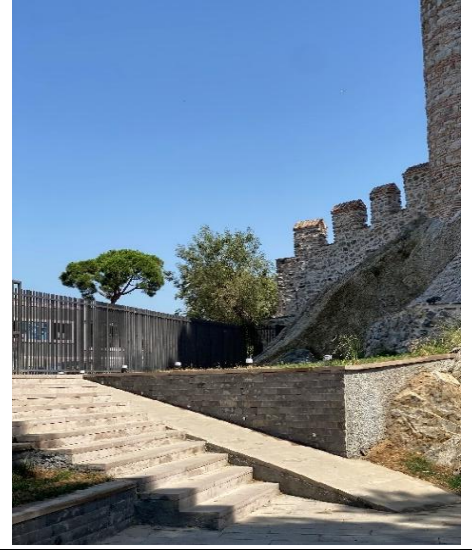
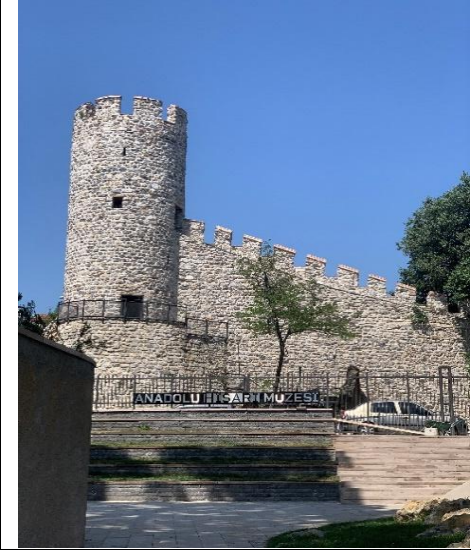
Carlos de Riaño Lozano, imagensubliminal (Miguel de Guzmán + Rocío Romero) - La Coracera Castle. (n.d.). Divisare. <https://divisare.com/projects/337251-carlos-de-riano-lozano-imagen-subliminal-la-coracera-castle>

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANABİLİM DALI RESTORASYON BİLİM DALI

Hazırlayan: Anwaar Al Gharibi Danışmanı: Prof. Dr. Figen KIVILCIM ÇORAKBAŞ Tarih : 01/05/2024	Tez Tarihi Kale ve Surlara Yeni Eklerin Mimari Koruma Bağlamında Değerlendirilmesi: İstanbul Anadolu Hisarı ve Bursa Zindan Kapı Örnekleri
Yapı Adı: Anadolu Hisarı	Adres : Anadolu Hisarı, 34810 Beykoz/İstanbul
Yapının Görmüş Olduğu Müdahaleler : Restorasyon	
Mimari Ek Türlerinin Açıklanması	
Aslen 1395 yılında deniz trafiğini kontrol etmek ve Konstantinopolis kuşatmasına hazırlık amacıyla inşa edilen Anadoluhisarı, koruma çabalarını ve yeni işlevleri desteklemek üzere modern dönüşümlerden geçirilmiştir. Restorasyon ekipleri, özenle seçilen malzemeler ve minimal müdahale yöntemleri ile tarihi bütünlüğün korunmasına öncelik vermiştir. Güvenlik özellikleri ve aydınlatma sistemleri gibi çağdaş eklemeler, ziyaretçilerin erişilebilirliğini ve güvenliğini artırırken, orijinal mimari ile uyum içinde tasarlanmıştır. Bu çabalar, Anadoluhisarı'nın İstanbul'da önemli bir kültürel ve turistik cazibe merkezi olarak varlığını sürdürmesini sağlamıştır.	Yapı ve Yakın Çevresinin Uydu Görüntüsü

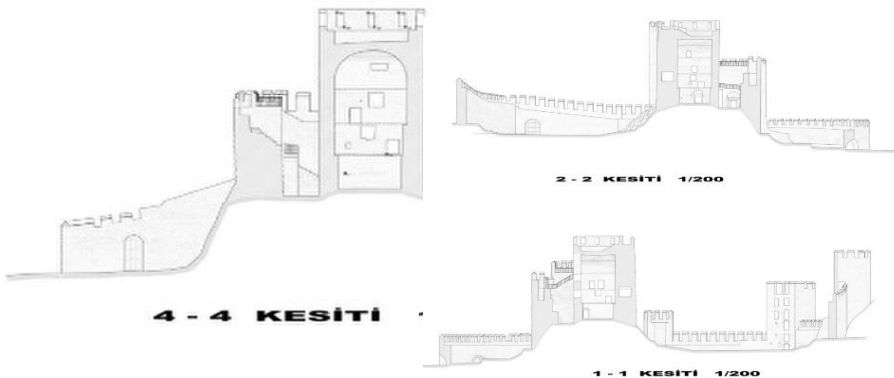
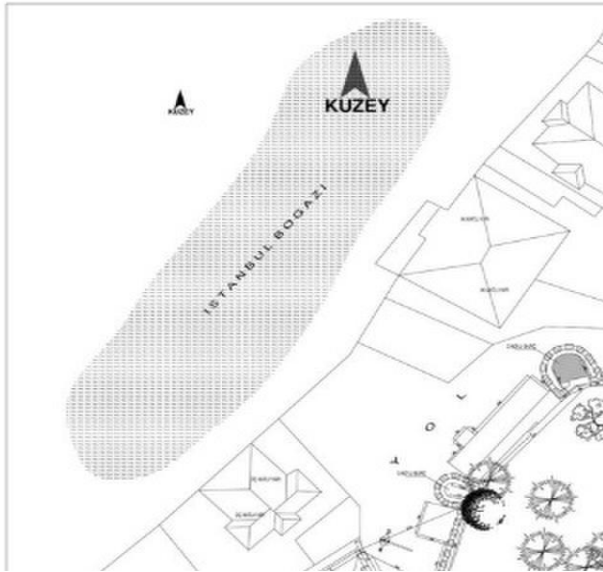
Dış Mekandaki Ekler

İç Mekandaki Ekler

Mimari Detaylar

Detaylar

Referanslar : Anadolu Hisarı - Vikipedi. (2005, December 27). https://tr.wikipedia.org/wiki/Anadolu_Hisar%C4%B1 Anadolu Hisarı Müzesi - Atatürk Kitaplığı. (n.d.). <https://ataturkkitapligi.ibb.gov.tr/Kitaplik/Muzelerimiz/Anadolu-Hisari-Muzesi/15> ANADOLUHISARI - TDV İslâm Ansiklopedisi. (n.d.). TDV İslâm Ansiklopedisi. <https://islamansiklopedisi.org.tr/anadoluhisari> Arachne. (n.d.). <https://arachne.dainst.org/entity/2019504?fl=20&q=%22Anadolu%20Hisar%C4%B1%22&resultIndex=2> Cansız, A. U. (2024, April 15). Anadolu Hisarı Müzesi - Arkitera. Arkitera. <https://www.arkitera.com/proje/anadolu-hisari-muzesi/> Devrinde, P., & Satur'un, A. (n.d.). İstanbul'a gelen Albili Pierre Gylles' den (Gyllius) beri Anadoluhisarı'na verdikleri neo-Eastrum adı ise Yenihisar'ın tercümesidir. İstanbul'u Fethetme Azminde Olan Yıl, 3. <https://cdn2.islamansiklopedisi.org.tr/dosya/3/C03001141.pdf> Gezmekyetmez. (2021, February 6). İçinden yol geçen kale : Anadoluhisarı. Geziyoruz; Öğreniyoruz Ve Eğleniyoruz. . . <https://gezmekyetmez.com/icinden-yol-gecen-en-eski-osmanli-askeri-mimari-ornegi-anadoluhisari/> Kurugöl, S. (2010, December 1). Anadolu Hisarı Harçlarının Fiziko-Kimyasal ve Petrografik Özelliklerinin İncelenmesi. <https://dergipark.org.tr/pub/restorasyon/issue/48683/619345> KURUGÖL, S. & GÜLEÇ, H. (2010). Anadoluhisarı Restoration Report. In Istanbul University Press. Önder, Z. (2023a, May 11). Anadolu Hisarı. Türkiye Turing Ve Otomobil Kurumu. <https://www.turing.org.tr/turing-baberleri/anadolu-hisari/> Öztekin, S. A. & Fakıltesi, M. (2000). Anadoluhisarı sit koruma projesi. Stamper, P. (n.d.). Anadolu Hisarı History Hit

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANABİLİM DALI RESTORASYON BİLİM DALI

Hazırlayan: Anwaar Al Gharibi Danışmanı: Prof. Dr. Figen KIVILCIM ÇORAKBAŞ Tarih : 01/05/2024	Tez Tarihi Kale ve Surlara Yeni Eklerin Mimari Koruma Bağlamında Değerlendirilmesi: İstanbul Anadolu Hisarı ve Bursa Zindan Kapı Örnekleri
Yapı Adı: Rumeli Hisarı	Adres : Rumeli Hisarı, Yahya Kemal Cd., 34470 Sarıyer/İstanbul
	Yapının Görmüş Olduğu Müdahaleler : Restorasyon

Mimari Ek Türlerinin Açıklanması

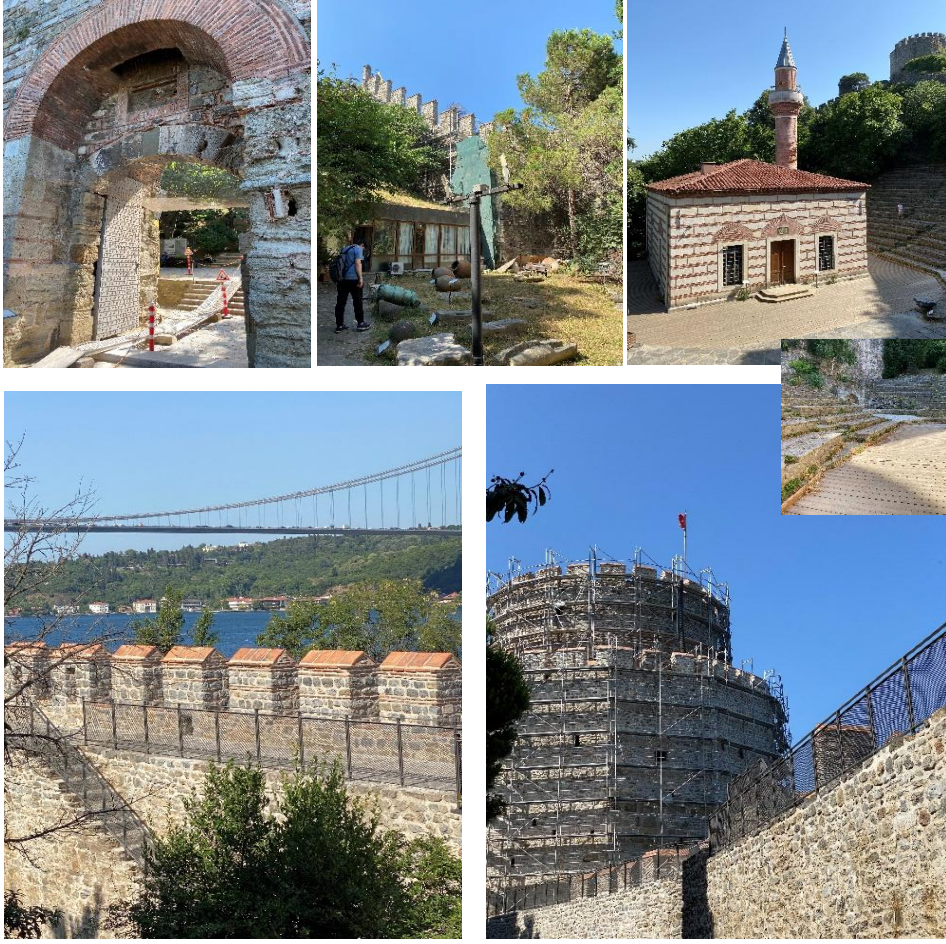
Yapı ve Yakın Çevresinin Uydu Görüntüsü

Türkiye'deki Rumelihisarı Kalesi, tarihi özgünlüğünü korurken, modern koruma teknikleriyle restore edilmiştir. Erişilebilirlik ve güvenlik gereksinimlerini karşılamak amacıyla çağdaş katkılar eklenmiş ve kale, günümüzde bir müze ve kültür merkezi olarak hizmet vermektedir. Son restorasyon çalışmaları, yapının yapısal olarak güçlendirilmesine ve yeni bir ziyaretçi merkezi ile yürüyüş yolları gibi ziyaretçi tesislerinin eklenmesine odaklanmıştır. Kalenin camisinin restorasyonu ise tarihi doğruluğa ve kültürel mirasın korunmasına azami özen gösterilerek gerçekleştirilmiştir.

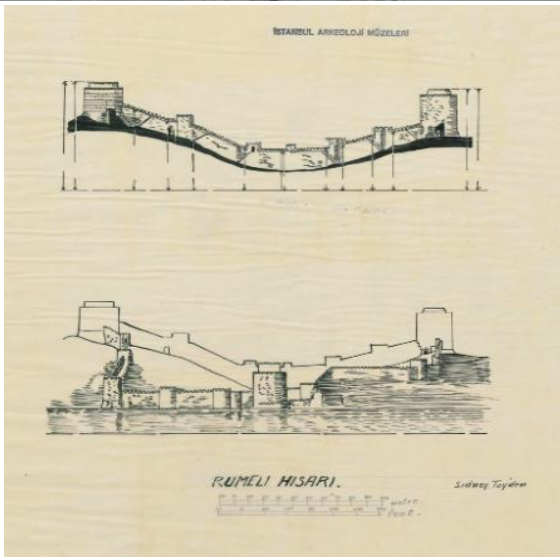
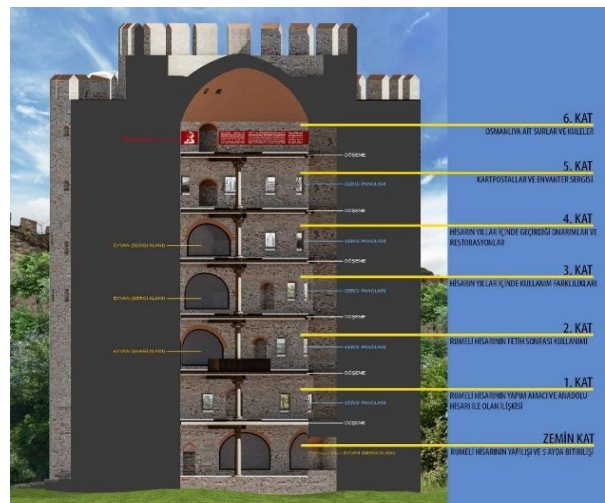
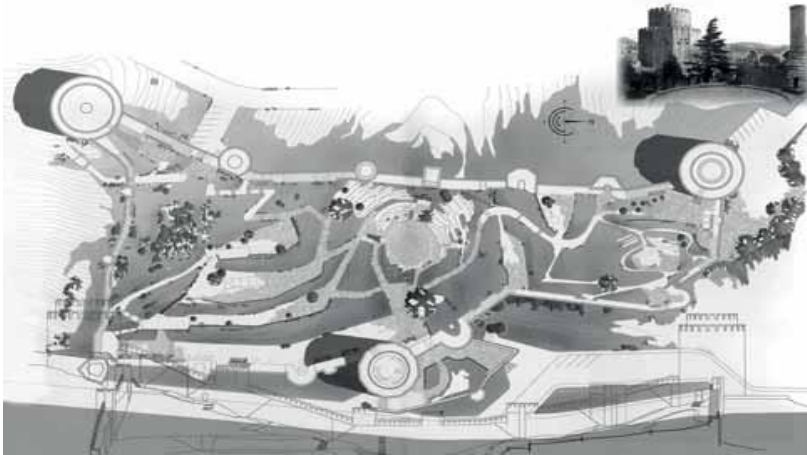
Dış Mekandaki Ekler

İç Mekandaki Ekler

Mimari Detaylar

Detaylar

Referanslar : Caner. (2018, November 16). Simgeserler: Rumeli Hisarı. Burada İstanbul Var. <https://www.istanbulium.net/2012/01/simgeserler-rumeli-hisar.html> İstanbul, E. (2018, March 24). Havadan Rumeli Hisarı | Eski İstanbul Fotoğrafları Arşivi. <https://www.eskiistanbul.net/6040/havadan-rumeli-hisari-karadag>, R. E. (2003). Rumelifeneri Kalesi Restorasyon Projesi. <https://polen.itu.edu.tr/bitstream/11527/10158/1/2029.pdf> Karamaouna, N. (2022, May 11). Rumeli Hisarı Fortress at Istanbul – A Castle and a City Between Two Worlds | Peter Sommer Travels. Peter Sommer Travels. <https://www.petersommer.com/blog/archaeology-history/rumeli-hisari-istanbul> Karar. (2023, July 26). Rumeli Hisarı: İstanbul'un Tarih Kokan İhtişamlı Kalesi. KARAR. <https://www.karar.com/guncel-haberler/rumeli-hisari-istanbulun-tarih-kokan-ihhtisamli-kalesi-1771991> Köroğlu, F. Y. (n.d.). Rumeli Hisarı • Kültür Envanteri. Kültür Envanteri. https://kulturenvanteri.com/tr/yer/rumeli-hisari/img_4397-min/ Önder, Z. (2023b, October 4). Rumeli Hisarı. Türkiye Turing Ve Otomobil Kurumu. <https://www.turing.org.tr/turing-haberleri/rumeli-hisari/> Ozgul, U. (2022a, May 26). The Castle of Rumelia: A Monumental Witness of History by the Bosphorus. My Beautiful Istanbul. <https://www.mybeautifulistanbul.com/2021/07/04/the-castle-of-rumelia-a-monumental-witness-of-history-by-the-bosphorus/> Ozgul, U. (2022b, May 26). The Castle of Rumelia: A Monumental Witness of History by the Bosphorus. My Beautiful Istanbul. <https://www.mybeautifulistanbul.com/2021/07/04/the-castle-of-rumelia-a-monumental-witness-of-history-by-the-bosphorus/> Öztürk, Ö. (2017, September 4). Rumeli

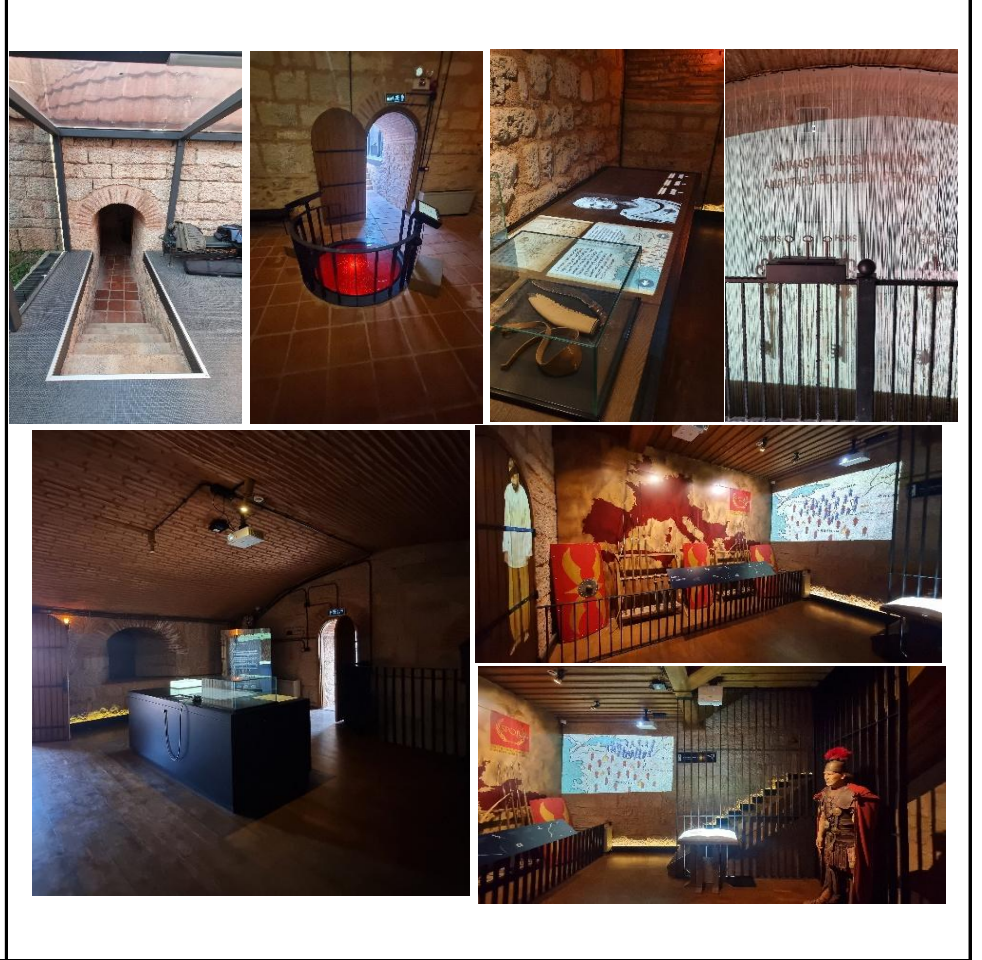
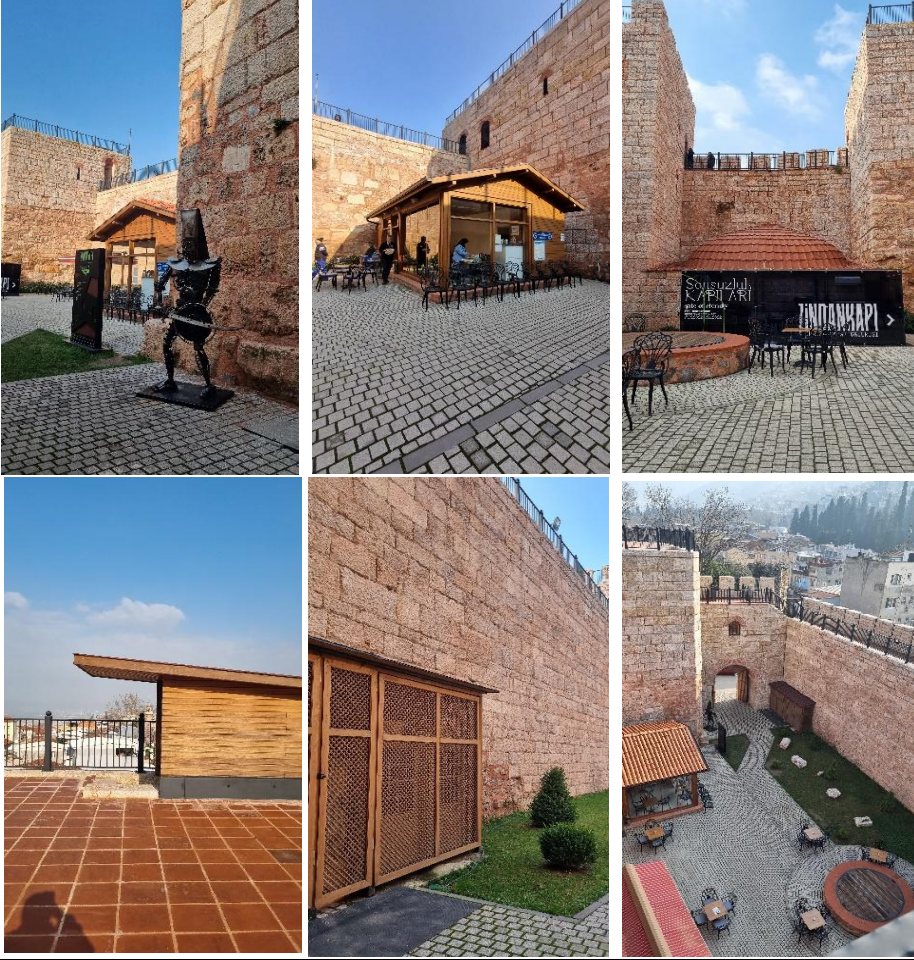
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK ANABİLİM DALI RESTORASYON BİLİM DALI

Hazırlayan: Anwaar Al Gharibi Danışmanı: Prof. Dr. Figen KIVILCIM ÇORAKBAŞ Tarih : 13/05/2024	Tez Tarihi Kale ve Surlara Yeni Eklerin Mimari Koruma Bağlamında Değerlendirilmesi: İstanbul Anadolu Hisarı ve Bursa Zindan Kapı Örnekleri
Yapı Adı: Zindan Kapı	Adres :Pınarbaşı, 1. Zindan Kapı Sk. no:57, 16000 Osmangazi/Bursa
Yapının Görmüş Olduğu Müdahaleler : Rekonstrüksiyon/Restorasyon	
Mimari Ek Türlerinin Açıklanması	
Bursa'daki Zindan Kapı, tarihi özelliklerini koruma amacıyla titiz bir restorasyondan geçirilmiştir. Restorasyon sonrası, çağdaş sanat sergileri ve kültürel etkinliklere ev sahipliği yapan dijital bir müze ve sanat galerisi olarak yeniden işlevlendirilmiştir. Yapıya yapılan katkılar, onu modern bir kültür ve sanat merkezi haline dönüştürmeyi hedeflemiştir.	Yapı ve Yakın Çevresinin Uydu Görüntüsü

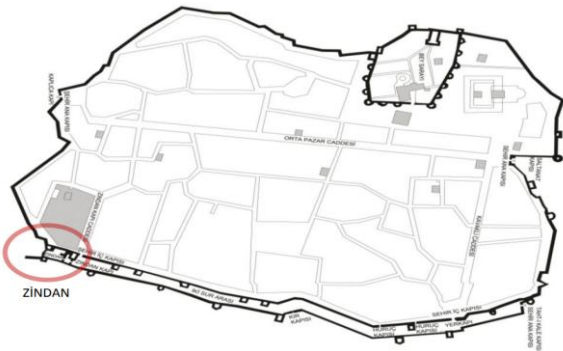
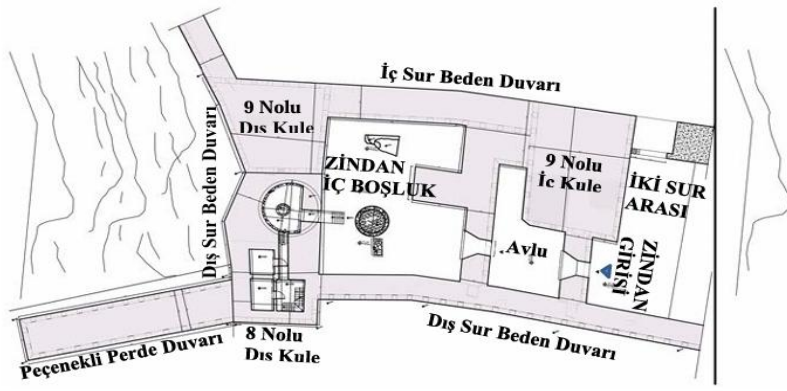
Dış Mekandaki Ekler

İç Mekandaki Ekler

Mimari Detaylar

Detaylar

Referanslar :Haber, A. (n.d.). Bursa'daki Zindan Kapı müze ve sosyal tesis olacak haberi. Arkeolojik Haber. <https://www.arkeolojikhaber.com/haber-bursadaki-zindan-kapi-muze-ve-sosyal-tesis-olacak-16435/> İstanbul, G. (2017, June 10). Zindan Kapı gün yüzüne çıkıyor. Gazete İstanbul. <https://gazeteistanbul.com/zindan-kapi-gun-yuzune-ckiyor/> Zindan kapı. (n.d.). <https://www.bursamuze.com/zindan-kapi> Zindan Kapı. (n.d.). <https://www.bursamuze.com/zindan-kapi> Zindan Kapı Müzesi. (n.d.). Bursa Turizm Portalı | GotoBursa. <https://www.gotobursa.com.tr/tr/mekan/zindan-kapi-muzesi-288/>

Dr. Figen KIVILCIM ÇORAKBAŞ

Tarihi Kale ve Surlara Yeni Eklerin Mimari Koruma Bağlamında Değerlendirilmesi: Avrupa ve Türkiye

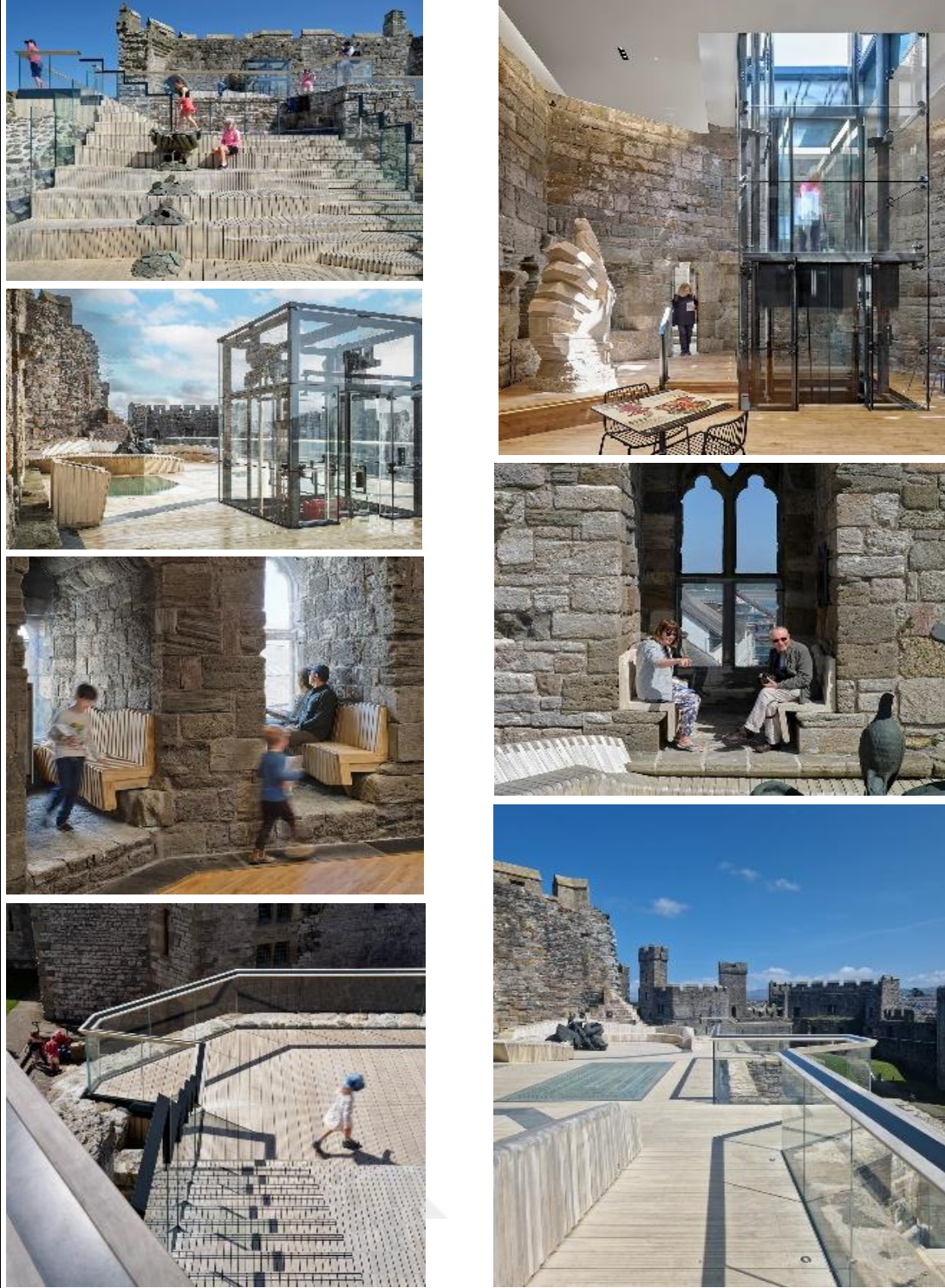
TARİH: 20/02/2024

Yapı Adı: King's Gate Caernarfon Castle

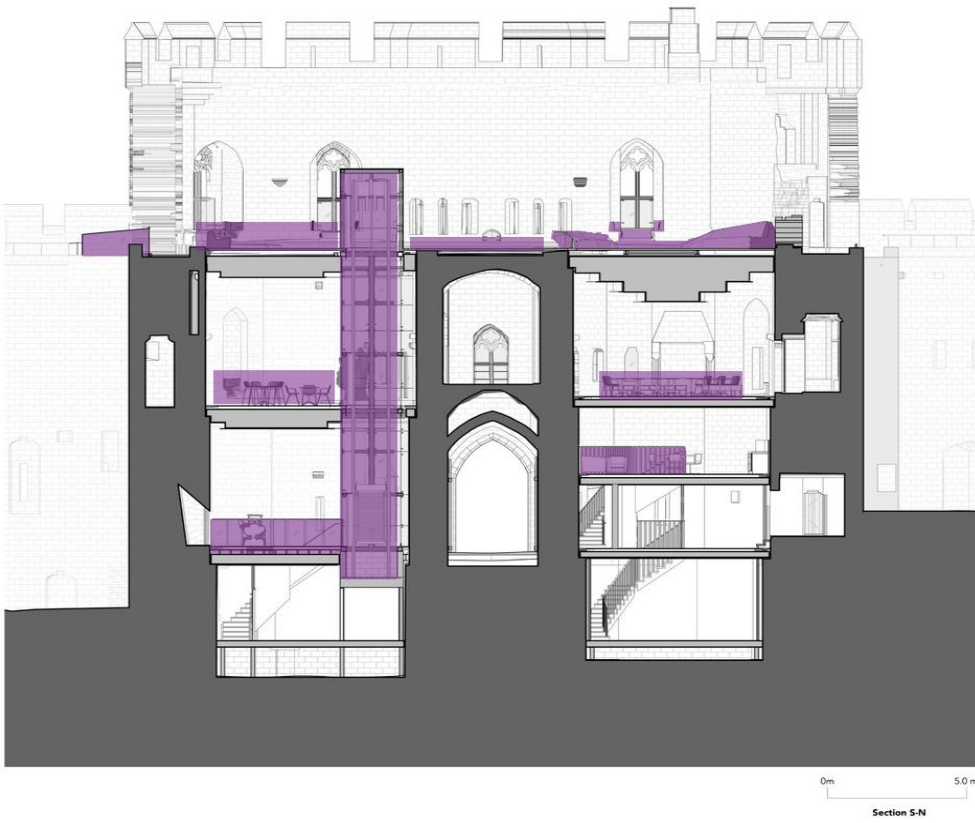
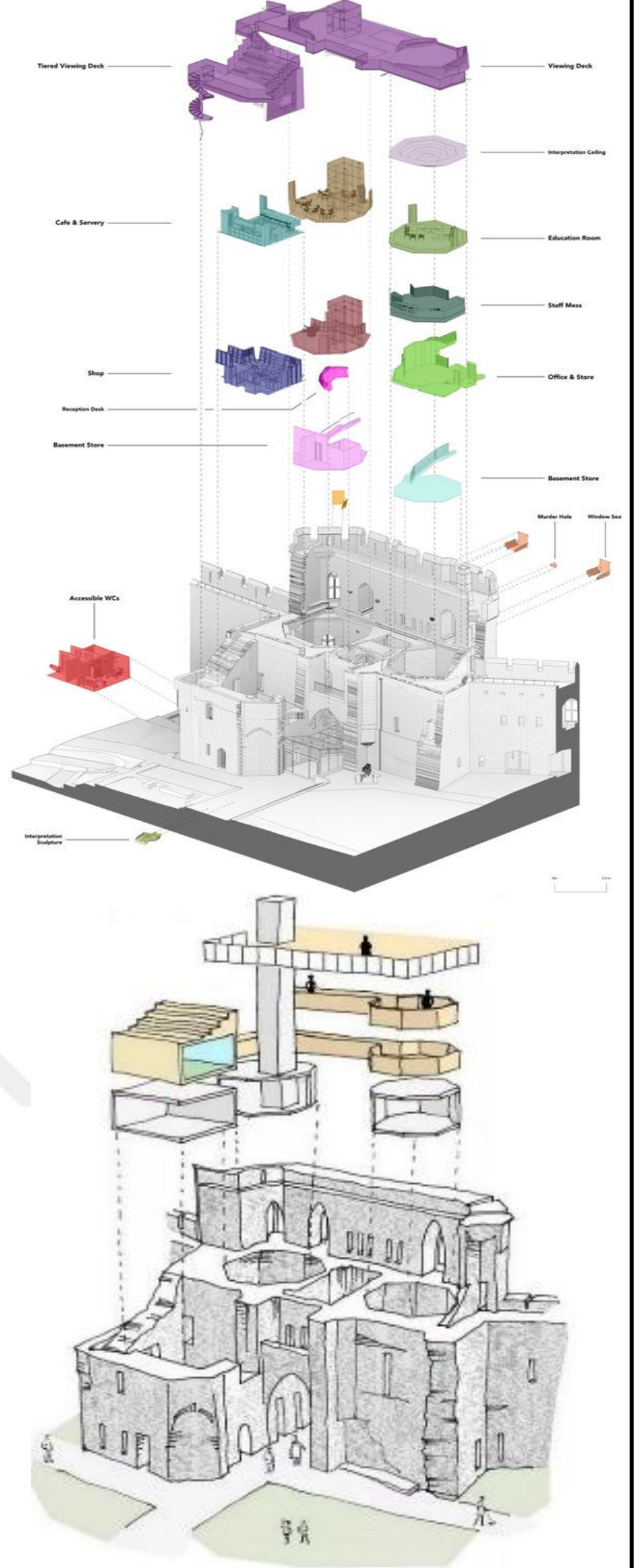
Adres : Hole in the Wall St, Caernarfon LL55 2AY, United Kingdom

Yapının Görmüş Olduğu Müdahaleler :
Restorasyon

Fotoğraflar

Mimari Çizimler

References : Great Castles - Caernarfon Castle. (n.d.). Retrieved from <https://great-castles.com/caernarfon.html>
 Construction Ltd. (n.d.). Retrieved from <https://www.grosvenorconstruction.co.uk/kings-gate-caernarfon-castle/>
 Wales - Historiette. Retrieved from <https://historiette.co.uk/2021/07/20/caernarfon-castle-wales/>

King's Gate, Caernarfon Castle – Grosvenor
 Wilson-Buys, T. (2021, July 20). Caernarfon Castle,

Dr. Figen KIVILCIM ÇORAKBAŞ

Tarihi Kale ve Surlara Yeni Eklerin Mimari Koruma Bağlamında Değerlendirilmesi: Avrupa ve Türkiye

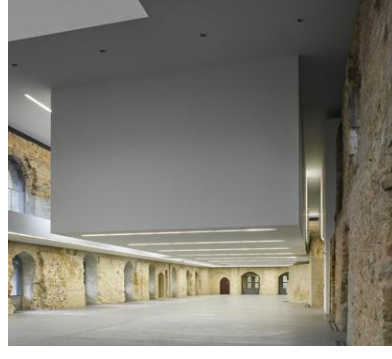
TARİH: 20/02/2024

Yapı Adı: Moritzburg Müzesi

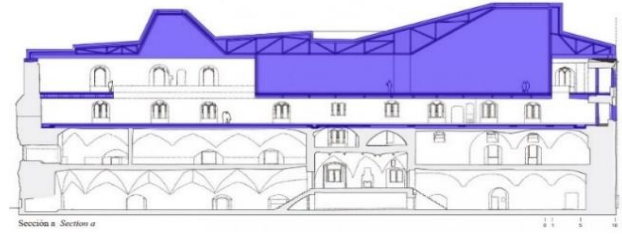
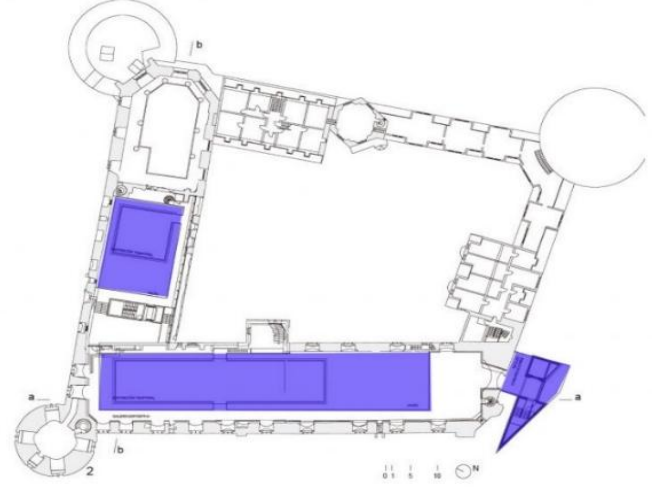
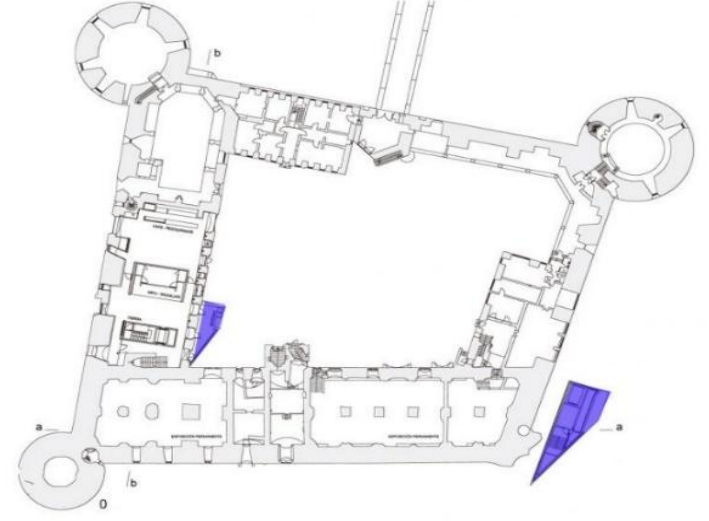
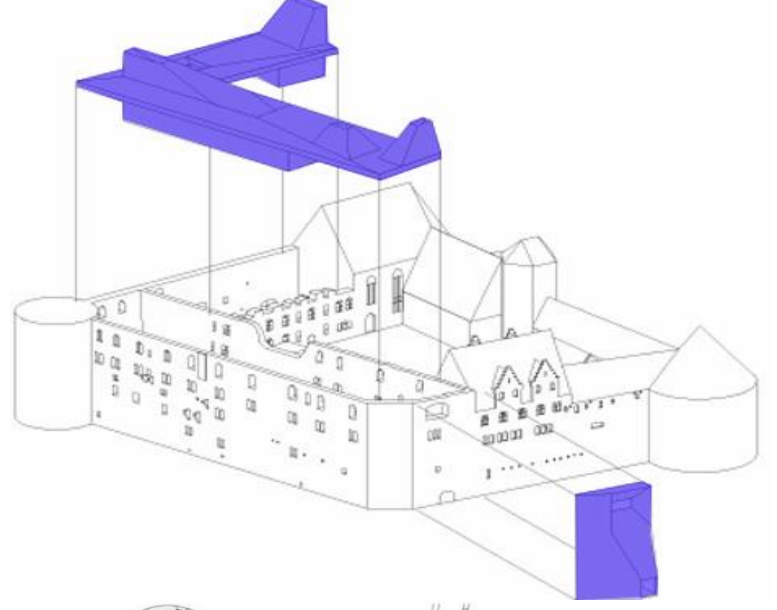
Adres : Friedemann-Bach-Platz 5, 06108 Halle (Saale), Germany

Yapının Görmüş Olduğu Müdahaleler :
ADAPTIVE REUSE

Fotoğraflar

Mimari Çizimler

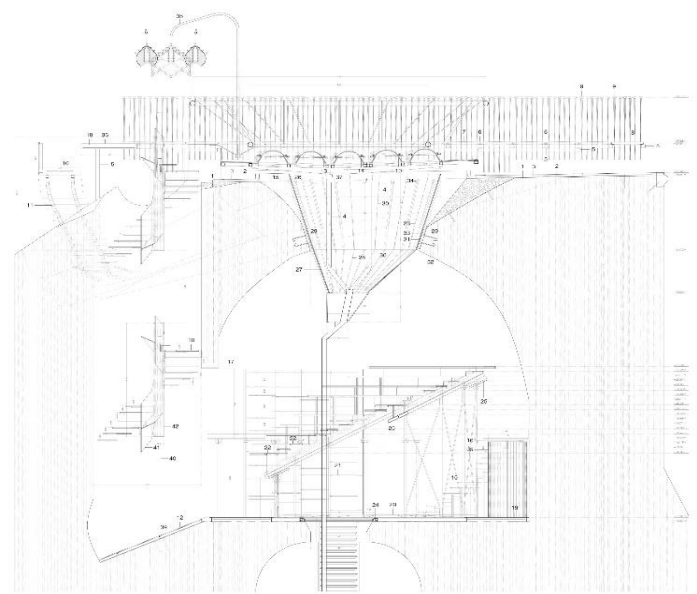
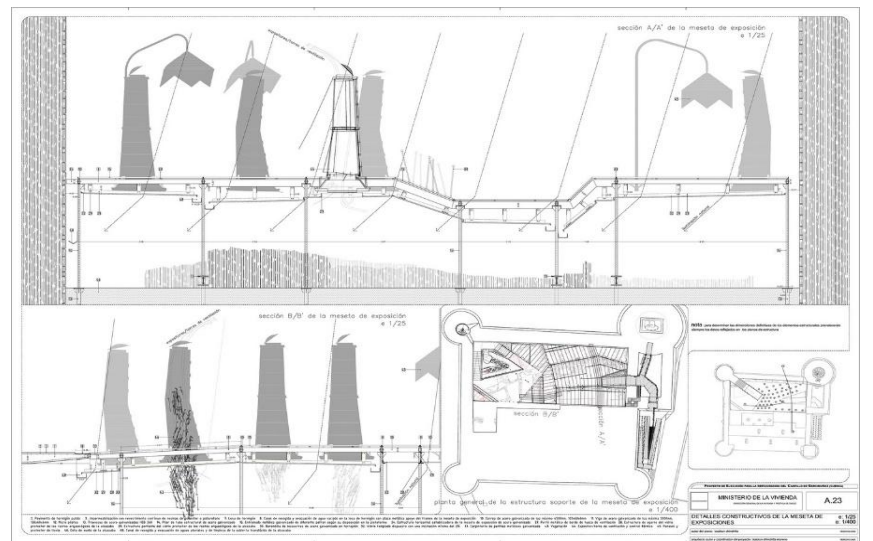
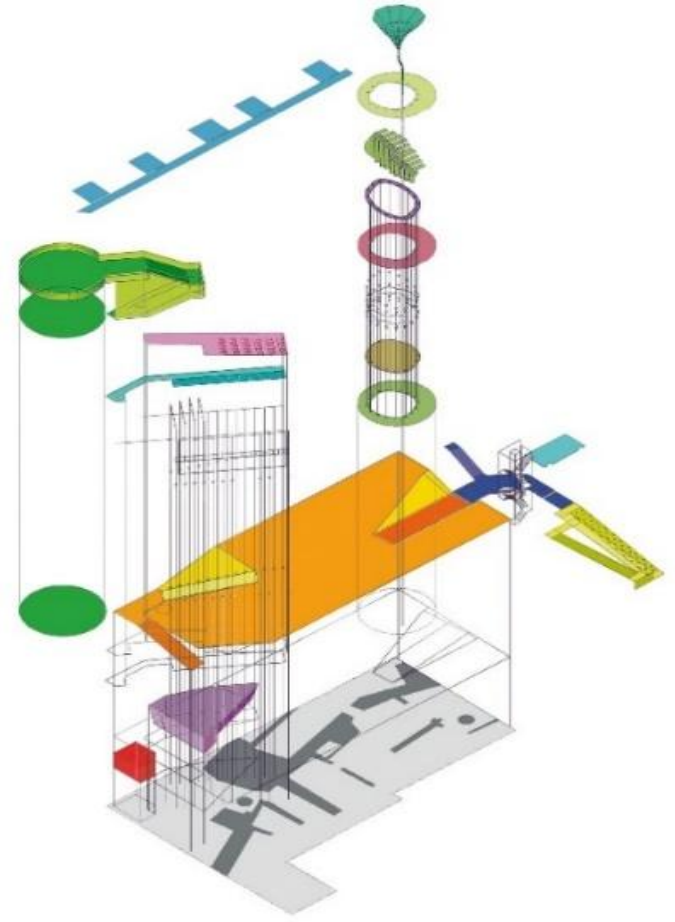
Alzado este East elevation

References : Moritzburg Museum Extension / Nieto Sobejano Arquitectos. (2011, May 05). Retrieved from archdaily: <https://www.archdaily.com/132838/moritzburg-museum-extension-nieto-sobejano-arquitectos>
 Moritzburg Museum Extension by Nieto Sobejano Arquitectos. (2011, June 17). Retrieved from deezen: <https://www.deezen.com/2011/06/17/moritzburg-museum-extension-by-nieto-sobejano-arquitectos/>
 Moritzburg Museum: Paintings of an Exhibition, Halle. (2023). Retrieved from Arquitectura viva: <https://arquitecturaviva.com/works/museo-moritzburg-cuadros-de-una->

Fotoğraflar

Mimari Çizimler

- 1. sistema superior
- 2. regularización de superficie con creta de hormigón armado
- 3. malla de alfileres metálicos con espesores variables
- 4. todo su recinto de acero galvanizado
- 5. muros verticales de tipo de fundación ligada a estructura existente
- 6. muros de fundación exterior
- 7. planta de hormigón prefabricado profunda horizontal de hormigón armado
- 8. malla de alfileres metálicos con espesores variables
- 9. todo su recinto de acero galvanizado
- 10. muros verticales de tipo de fundación ligada a estructura existente
- 11. muros de fundación exterior
- 12. cubierta perimetral de
- 13. cubierta superior actual
- 14. cubierta perimetral de zinc galvanizado profunda
- 15. canal de agua de acero galvanizado
- 16. muros de mampara actual
- 17. muros de mampara actual
- 18. muros de mampara actual
- 19. muros de mampara actual
- 20. muros de mampara actual
- 21. muros de mampara actual
- 22. muros de mampara actual
- 23. muros de mampara actual
- 24. muros de mampara actual
- 25. muros de mampara actual
- 26. muros de mampara actual
- 27. muros de mampara actual
- 28. muros de mampara actual
- 29. muros de mampara actual
- 30. muros de mampara actual
- 31. muros de mampara actual
- 32. muros de mampara actual
- 33. muros de mampara actual
- 34. muros de mampara actual
- 35. muros de mampara actual
- 36. muros de mampara actual
- 37. muros de mampara actual
- 38. muros de mampara actual
- 39. muros de mampara actual
- 40. muros de mampara actual
- 41. muros de mampara actual
- 42. muros de mampara actual
- 43. muros de mampara actual
- 44. muros de mampara actual
- 45. muros de mampara actual
- 46. muros de mampara actual
- 47. muros de mampara actual
- 48. muros de mampara actual
- 49. muros de mampara actual
- 50. muros de mampara actual
- 51. muros de mampara actual
- 52. muros de mampara actual
- 53. muros de mampara actual
- 54. muros de mampara actual
- 55. muros de mampara actual
- 56. muros de mampara actual
- 57. muros de mampara actual
- 58. muros de mampara actual
- 59. muros de mampara actual
- 60. muros de mampara actual
- 61. muros de mampara actual
- 62. muros de mampara actual
- 63. muros de mampara actual
- 64. muros de mampara actual
- 65. muros de mampara actual
- 66. muros de mampara actual
- 67. muros de mampara actual
- 68. muros de mampara actual
- 69. muros de mampara actual
- 70. muros de mampara actual
- 71. muros de mampara actual
- 72. muros de mampara actual
- 73. muros de mampara actual
- 74. muros de mampara actual
- 75. muros de mampara actual
- 76. muros de mampara actual
- 77. muros de mampara actual
- 78. muros de mampara actual
- 79. muros de mampara actual
- 80. muros de mampara actual
- 81. muros de mampara actual
- 82. muros de mampara actual
- 83. muros de mampara actual
- 84. muros de mampara actual
- 85. muros de mampara actual
- 86. muros de mampara actual
- 87. muros de mampara actual
- 88. muros de mampara actual
- 89. muros de mampara actual
- 90. muros de mampara actual
- 91. muros de mampara actual
- 92. muros de mampara actual
- 93. muros de mampara actual
- 94. muros de mampara actual
- 95. muros de mampara actual
- 96. muros de mampara actual
- 97. muros de mampara actual
- 98. muros de mampara actual
- 99. muros de mampara actual
- 100. muros de mampara actual

References : Admin. (2021, November 20). The Garcimuñoz castle and its architecture * All PYRENEES · France, Spain, Andorra. All PYRENEES · France, Spain, Andorra. <https://all-andorra.com/garcimuñoz-castle/> Garcimuñoz Castle by Izskun Chinchilla Architects. (2017, July 18). Architizer. <https://architizer.com/blog/projects/garcimuñoz-castle/> Mena, F. (2019, October 24). Restauración Castillo Garcimuñoz / Izaskun Chinchilla. ArchDaily México. <https://www.archdaily.mx/mx/790713/refurbishment-of-garcimuñoz-castle-izaskun-chinchilla> Muñoz, A. (2018, May 30). El restaurado (y polémico) Castillo Garcimuñoz en Cuenca. ELLE Decor. <https://www.elledecor.com/es/arquitectura/g20922482/restaurado-y-polemico-castillo-garcimuñoz-en-cuenca/> Turismo Castilla-La Mancha. (n.d.). Visit Castle of Castillo

Dr. Figen KIVILCIM ÇORAKBAŞ

Tarihi Kale ve Surlara Yeni Eklerin Mimari Koruma Bağlamında Değerlendirilmesi: Avrupa ve Türkiye

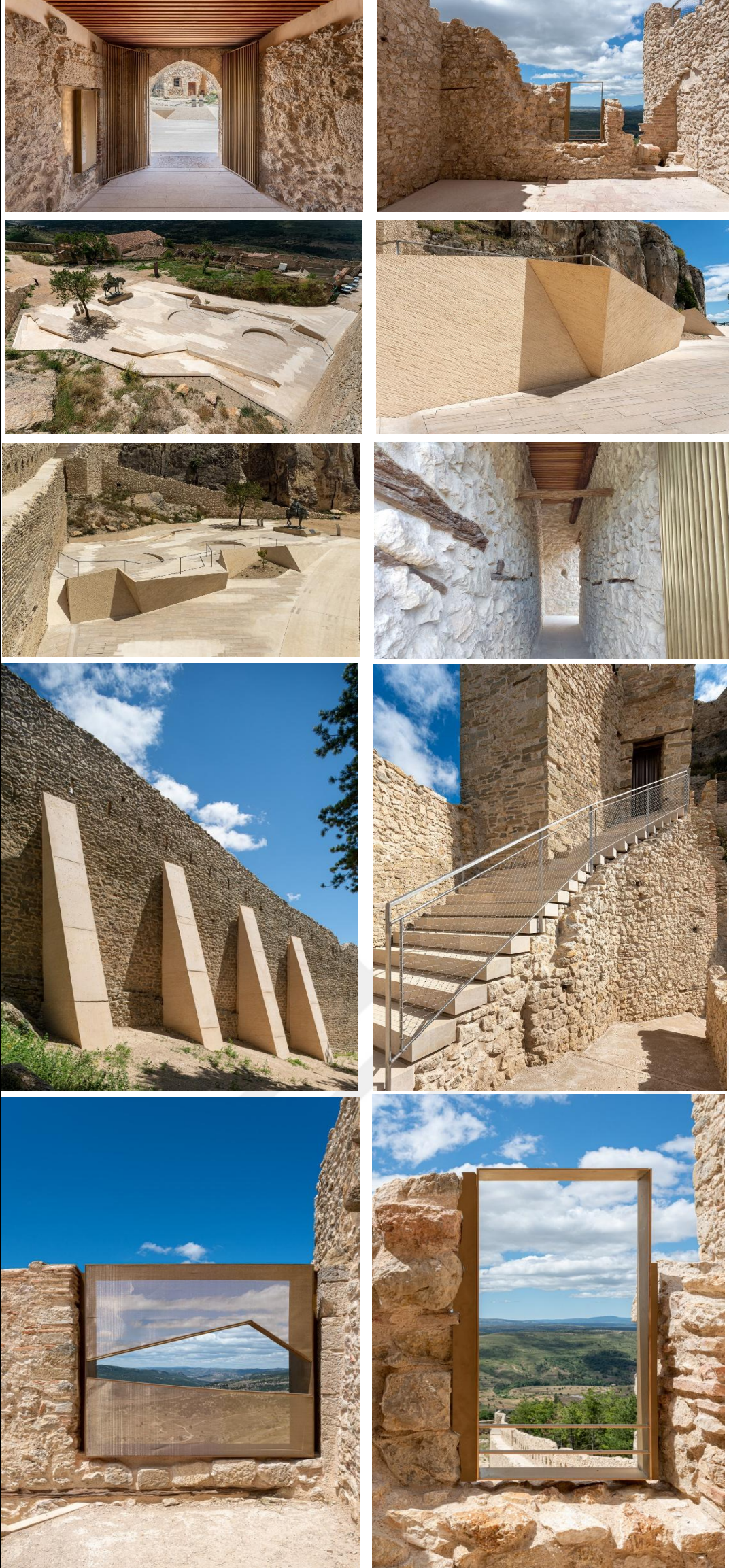
TARİH: 20/02/2024

Yapı Adı: Castle of Morella

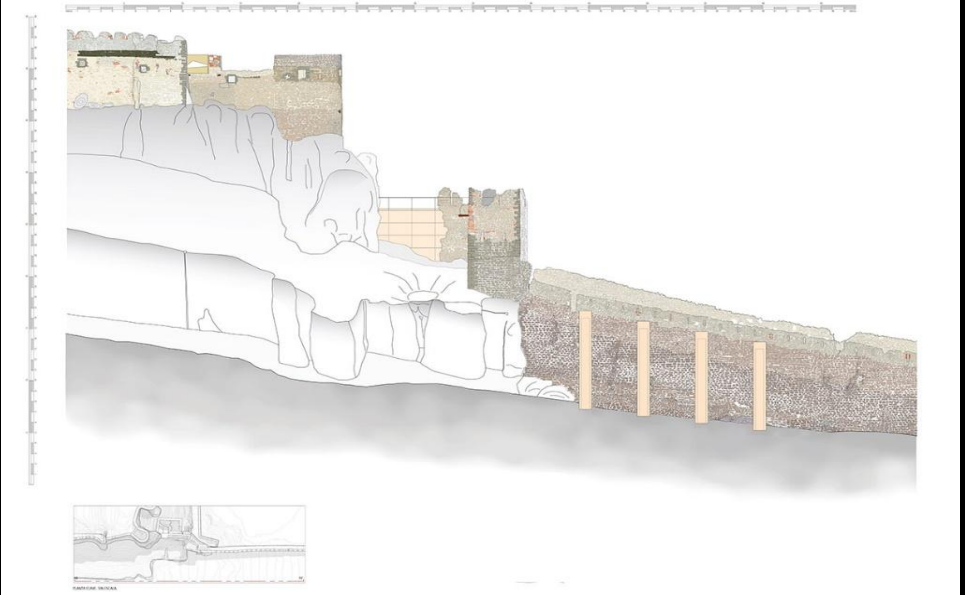
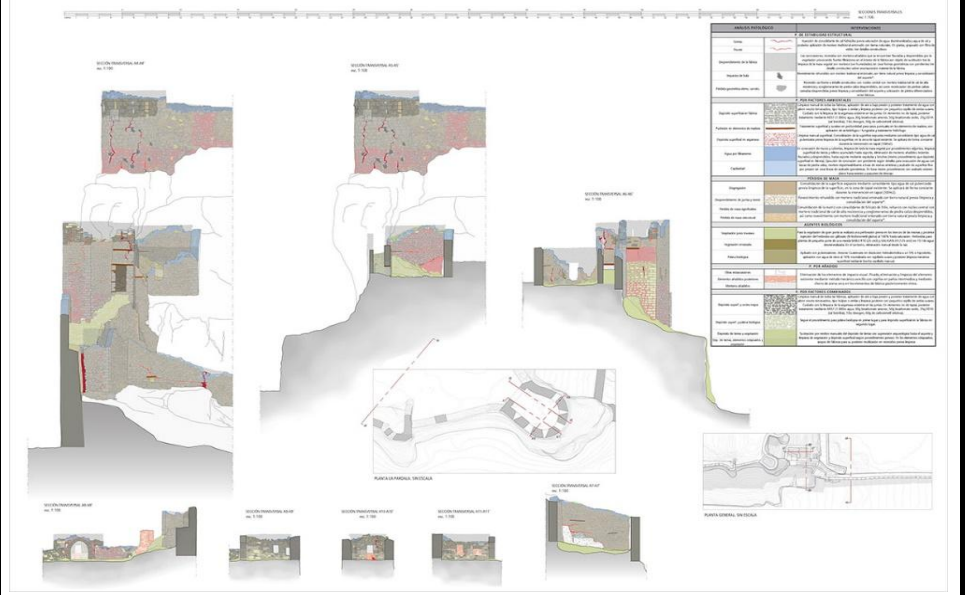
Adres : Carrer Castillo, 12300 Morella, Castelló, Spain

Yapının Görmüş Olduğu Müdahaleler :
Restorasyon

Fotoğraflar

Mimari Çizimler

CRITERIOS DE INTERVENCIÓN				
ESQUEMAS				
INTERVENCIÓN	Nuevas Válvulas	Concreción de muros	Reconstrucción	Carpinterías
ACABADOS	Horcón de cal	Rejuntado con piedra vista (sin forma definida final)	Reparación plástica Fábrica recuperada retroajustada 15/20cm Concreción: entre criterios que superifican horizontales	Pedruzcos y muros de acero inoxidable con acabado coloreado al vapor de bronce
EJEMPLO	Castellón	Concreción Muralta acollorada Será el objeto general de intervención a realizar	Concreción de muros de la Torre de la Parada. Se realizará este tipo de intervención de manera puntual	Puertas de las torres
ESQUEMAS				
INTERVENCIÓN	Recintos	Pavimentos	Lugares	Cubiertas y elementos horizontales
ACABADOS	Reparación plástica Fábrica recuperada retroajustada 15/20cm	Piedra de Utielana y horcón de cal	Mortero de cal granulada retroajustado Falta de alguna pieza crucial. Inspección de bala (para vertiginoso)	Horcón de cal con cajeado perimetral
EJEMPLO	Base de la Torre de la Parada	Espacio interior		Cubierta de Parada Pazo de ronda

References : : Valls, S. P. I., Blasco, M. J. V., & Cosme, G. (2020b). ACTIONS FOR THE ENHANCEMENT OF HERITAGE. THE CASE OF THE TOWN WALLS OF MORELLA (CASTELLÓN, SPAIN). The International Archives of the Photogrammetry, Remote Sensing and Spatial Information Sciences, XLIV-M-1–2020, 877–884.

<https://doi.org/10.5194/isprs-archives-xliv-m-1-2020-877-2020>

Intervention in Morella Castle | Carquero Arquitectura | Archello. (n.d.). Retrieved from <https://archello.com/it/project/intervention-in-morella-castle>

Silva, V. (2022b, December 22). Castle of Morella Restoration / Carquero Arquitectura. Retrieved from <https://www.archdaily.com/967724/castle-of-morella-restoration->